Universiteit
Leiden
The Netherlands

'Om de kwaliteit van het geld'. Het toezicht op de muntproductie in de Republiek en de voorziening van kleingeld in Holland en West-Friesland in de 18de eeuw

Scheffers, A.A.J.

Citation
Scheffers, A. A. J. (2013, April 18). '*Om de kwaliteit van het geld*'. *Het toezicht op de muntproductie in de Republiek en de voorziening van kleingeld in Holland en West-Friesland in de 18de eeuw*. Retrieved from https://hdl.handle.net/1887/20829

Version:	Corrected Publisher's Version
License:	Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden
Downloaded from:	https://hdl.handle.net/1887/20829

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle http://hdl.handle.net/1887/20829 holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Scheffers, Albert Antoine Jacques
Title: Om de kwaliteit van het geld. Het toezicht op de muntproductie in de Republiek en de voorziening van kleingeld in Holland en West-Friesland in de achttiende eeuw
Issue Date: 2013-04-18

Om de kwaliteit van het geld

Het toezicht op de muntproductie in de Republiek

en

de voorziening van kleingeld in Holland en West-Friesland in de achttiende eeuw

II
Bronnen

Proefschrift

ter verkrijging van
de graad van Doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van Rector Magnificus prof. mr. C.J.J.M. Stolker,
volgens het besluit van het College voor Promoties
te verdedigen op donderdag 18 april 2013
klokke 16:15 uur

door
Albert Antoine Jacques Scheffers
geboren te Voorburg
in 1958

Promotiecommissie:

Promotor:	prof. dr. S. Groenveld
Leden leescommissie:	prof. dr. R.E. de Bruin (Universiteit Utrecht)
	prof. dr. F.S. Gaastra
	prof. dr. R. C.J. van Maanen
	dr. M.S. Polak (Universiteit van Amsterdam)

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door:
Stichting Fonds voor de Geld- en Effectenhandel,
Boekenfonds Elisabeth Grent / F.J.A.M. van der Helm
Gilles Hondius Foundation
dr. Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds,
J.E. Jurriaanse Stichting, Kattedijke/Drucker Stichting,
Stichting Unger-Van Brerofonds en
Stichting Vrienden van het Geldmuseum.

Inhoud

01 **Overzicht van de productie 1641-1808 volgens W.A.A. Poelman** 10

02 **Overzicht van de productie 1690-1749 en 1749-1781 van M. Emants** 11
2.1 Korte memorie van alle so goude als silvere specien in de Verenigde Neederlanden gemunt, seedert den jaare 1690 tot den jaare 1749 11
2.2 Korte memorie van alle so goude als silvere specien in de Verenigde Neederlanden gemunt, seedert den jaare 1749 tot den jaare 1781 12
2.2.1 Productie 1749-1781 in marken 12
2.2.2 Productie 1749-1781 in guldens 12

03 **Overzicht van de productie volgens opgave naar aanleiding van de resolutie van de Staten-Generaal 3 november 1760** 13

04 **De raden en generaalmeesters van de Munten** 15
4.1 Instructie voor raden en generaalmeesters van de munten 15
4.2 Commissie voor mr. Barthoud van Slingelandt als generaalmeesters van de Munten 19
4.3 Raden en generaalmeesters van de Munten in de 18de eeuw 21

05 **De essayeur-generaal** 22
5.1 Commissie voor Marcellus Bruijnesteijn als essayeur-generaal, d.d. 30 november 1678 22
5.2 Instructie voor essayeur-generaal van de Munten mr. Johan Emants, d.d. 12 juli 1707 23
5.3 Contract tussen essayeurs-generaal van de Munten M. Emants en W.A.A. Poelman 27
5.4 Lijst van materialen door W.A.A. Poelman overgenomen van de erfgenaamen mr. Marcellus Emants, 1793 28
5.5 Essayeurs-generaal van de Munten in de 18de eeuw 30

06 **De secretaris van de Generaliteits Muntkamer** 31
6.1 Commissie voor mr. Anthonius van der Linde als secretaris van de raden ende generaelmeesters van de Munte der Vereenigde Nederlanden 31
6.2 Secretarissen van de Generaliteits Muntkamer in de 18de eeuw 32

07 **De bewaarder van de Generaliteits Muntkamer** 33
7.1 Instructie voor de Bewaarder van de Generaliteits Muntkamer 34
7.2 Bewaarders van de Generaliteits Muntkamer in de 18e eeuw 34

08 **De ijk- en justeermeester generaal** 35

8.1 Commissie voor Lenard van Geere, ijk- en justeermeester van Holland en West-Friesland (1604) 35

8.2 Algemene instructie voor de ijk- en justeermeester generaal van Holland en West-Friesland (concept 1780) 36

8.3 Loon voor de ijkmeester van de Troijsche gewichten 39

8.4 Lijst en reglement van het salaris (1701) 39

8.5 Memorie voor A. Groengraft met de gewichten van de verschillende speciën (1702) 41

8.6 Commissie voor Jacob l'Admiral jr. als ijk- en justeermeester generaal in de Vereenigde Nederlanden (1750) 43

8.7 Algemene instructie voor Jacob l'Admiral jr. als ijk- en justeermeester generaal in de Vereenigde Nederlanden, 6 mei 1750 44

8.8 Lijst en reglement van het salaris (1706, 1747, 1750 en 1770) 47

8.9 IJk- en justeermeesters in de 18de eeuw 48

09 **De wisselaar** 49

9.1 Instructie 1606 49

9.2 Lijst van wisselaars in Holland en West-Friesland in de 18de eeuw 54

10 **De essayeur, scheider en affineur** 55

10.1 Algemene instructie voor de essayeur 55

10.2 Algemene instructie voor de scheider en affineur 1603 58

10.3 Lijst van essayeurs, scheiders en affineurs in Holland en West-Friesland in de 18e eeuw 60

11 **Instructies Muntpersoneel** 63

11.1 De Muntmeester 63

11.1.1 Algemene instructie voor Muntmeesters 1606 63

11.1.2 Algemene instructie voor Muntmeesters 1659 79

11.1.3. Algemene instructie voor Muntmeesters 1670 86

11.1.4 Algemene instructie Muntmeesters 1694 91

11.1.5 Instructie voor de de zilveren stuiver 1738 99

11.1.6 Instructie voor de eerste Muntmeester van het Landschap van West-Friesland in de 18e eeuw 100

11.1.7 Muntmeesters Holland en West-Friesland in de 18e eeuw 102

11.2 De waardijn 103

11.2.1 Algemene instructie voor de waardijn 1606 103

11.2.2 Waardijns van de Munten van Holland en West-Friesland in de 18e eeuw 107

11.3 De griffier 109

11.3.1 Instructie mr. Dirck Schaep, griffier van de Munt van Amsterdam 1672 109

11.4 De essayeur particulier 110

11.4.1 Algemene instructie essayeur particulier 1606 110

11.4.2 Essayeurs van de Munten van Holland en West-Friesland in de 18e eeuw 113

11.5 De ijzer- of stempelsnijder 114

11.5.1 Algemene instructie voor de ijzer- of stempelsnijder 114

11.5.2 Commissie voor de stempelsnijder generaal van Holland en West-Friesland, 9 april 1671 116

11.5.3 Instructie voor Daniel Drappentier, ijzersnijder generaal van de Munten van Hollandt en West-Vrieslant, 1671 118

11.5.4 Conditien van Daniel Dapentier als stempelsnijder van de Westfriese Munt, 2 september 1715 120

11.5.5 Contract tussen Muntmeester Jan Knol en Jeremias Schaak als stempelsnijder van de Westfriese Munt, 16 juli 1725 121

11.5.6 Stempelsnijders Holland en West-Friesland in de 18e eeuw 123

11.6 De provoost of smidmeester 124

11.6.1 Instructie voor de provoost (of smidmeester) van de Westvriesche Munte. 124

11.6.2 Provoosten of smidmeesters van de Hollandse en Westfriese Munt 126

11.7 De Muntgezellen 126

11.7.1 Algemene instructie Muntgezellen 1606 126

11.7.2 Het aantal gezellen in de Munten van Holland en West-Friesland 129

11.8 De werklieden 130

11.8.1 Algemene instructie voor de werklieden 1606 130

11.8.2 Eed voor de werklieden van de Munt 1586 133

11.8.3 Ordonnantie van raden en meesters van de Rekening der Domeinen, 1673 135

11.9 De opzienders van het schroef- en pletwerk 136

11.9.1 Instructie voor Stephanus Madecker, (1681) 1688 136

11.9.2 Instructie voor Hendrik Scholting, 1742 140

11.9.3 Opzienders van het schroef- en pletwerk in de 18de eeuw 143

11.10 De gebruiker en bewaarder van de letterzettersinstrumenten 144

11.10.1 Authorisatie voor Lodewijk Danielsz. Coene tot het gebruik en het bewaren van de instrumenten om de letters op de nieuwe munten te plaatsen, 16 december 1671 144

11.10.2 Instructie voor Lodewijck Danielsz. Coene, 16 december 1671 145

11.10.3 Resolutie waarbij Daniel Coene jaarlijks *ƒ* 300: - krijgt voor het toepassen en bewaren van de instrumenten tot het zetten van de letters op de kant van de nieuwe munten, 22 december 1695. 146

11.10.4 Commissie voor Dirk Crans als gebruiker en bewaarder van de instrumenten die dienen tot het zetten van de letters, 15 december 1746 147

11.10.5 Letterzetters of kartelmeesters 148

11.11 De draaier van de harde walsen 149

11.11.1 Rekest en appostille betreffende de draaier van de harde walsen 1728 149

11.11.2 Instructie voor de draaier van de harde walsen 1728 150

11.11.3 Rekest en apostille tot continuering van de aanstelling van de draaier van de harde

	walsen	150
11.11.4	Commissie voor de adjunct draaier van de harde walsen, 1762	152
11.11.5	Draaiers van de harde walsen in de 18de eeuw	154
12	**De reisverslagen van de essayeurs-generaal**	155
12.1	De reisverslagen.	155
12.2	Gelderland	155
12.2.1	Gelderland 17 mei 1776	155
12.2.2	Gelderland 19 maart 1787	159
12.2.3	Gelderland 9-12 april 1793	163
12.2.4	Gelderland 16 en 17 juli 1805	170
12.3	Holland	171
12.3.1	Holland 20 april 1784	171
12.3.2	Holland 20 april 1790	173
12.3.3	Holland 16 april 1793	176
12.3.4	Holland 10 april 1804	178
12.3.5	Holland 15 en 16 juli 1806	179
12.4	West-Friesland	181
12.4.1	West-Friesland 28 mei t/m 3 juni 1774	181
12.4.2	West-Friesland 12 t/m 18 mei 1781	184
12.4.3	West-Friesland 23 t/m 31 maart 1786	188
12.4.4	West-Friesland 16 t/m 22 april 1791	192
12.5	Zeeland	199
12.5.1	Zeeland 16 augustus 1717	199
12.5.2	Zeeland 30 augustus 1717	202
12.5.3	Zeeland 10 augustus 1728	204
12.5.4	Zeeland 29 mei 1765	207
12.5.5	Zeeland 13 juni 1787	216
12.5.6	Zeeland 18 juni 1792	221
12.6	Utrecht	228
12.6.1	Utrecht 9 oktober 1787	228
12.6.2	Utrecht 10 november1789	234
12.6.3	Utrecht 18 oktober 1791	240
12.6.4	Utrecht 30 november 1792	246
12.6.5	Utrecht 24 september 1793	252
12.6.6	Utrecht 30 september 1794	256
12.6.7	Utrecht 26 juli 1803	261
12.6.8	Utrecht 28 februari 1804	263
12.6.9	Utrecht 3 september 1805	265
12.6.10	Utrecht 27 oktober1806	267
12.6.11	Utrecht 31 december1807	270
12.6.12	Utrecht 16 juli 1808	272
12.6.13	Utrecht 5 december 1809	274
13	**Declaraties van de vacatien van de essayeurs-generaal 1780-1795**	277
13.1	Declaratie 1780	277
13.2	Declaratie 1781	281
13.3	Declaratie 1782	285
13.4	Declaratie 1783	288
13.5	Declaratie 1784	291
13.6	Declaratie 1785	295
13.7	Declaratie 1786	300
13.8	Declaratie 1787	300
13.9	Declaratie 1788	303
13.10	Declaratie 1789	306
13.11	Declaratie 1790-1	308
13.12	Declaratie 1790-2	310
13.13	Declaratie 1791	313
13.14	Declaratie 1792	316
13.15	Declaratie 1793	319
13.16	Declaratie 1794	323
13.17	Declaratie 1795	326
14	**Duiten 1702 instructie**	328
14.1	Instructie voor de Muntmeester 1702	328
14.2	Instructie voor de Muntgezellen 1702	330
15	**Rekeningen van de essayeur-generaal van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten**	332
15.1	Rekening van essayeur-generaal mr. Johan Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1739	332
15.2	Rekening van essayeur-generaal mr. Johan Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1742	337
15.3	Rekening van essayeur-generaal mr. Marcellus Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1753	342
15.4	Rekening van essayeur-generaal mr. Marcellus Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1765	348
15.5	Rekening van essayeur-generaal mr. Marcellus Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1769	352
15.6	Rekening van essayeur-generaal mr. Marcellus Emants van de aanschaf van koperen	

platen voor nieuwe duiten 1780 356

16 **De productie en distributie van de koperen duiten 1702-1780 in holland en west-friesland** 361
16.1 Resoluties over de aanschaf van duitplaatjes 361
16.2 Contracten voor levering van duitplaatjes 362
16.3 Leveranties van duitplaatjes 363
16.4 Verdeling van de Hollandse en Westfriese duiten over de steden 364

17 **Instructie voor de enkele stuiver** 1738 366

18 **Verdeling van de stuivers** 1738-1740 369

19 **Vergelijking van de verdeling van de hollandse en westfriese duiten 1702-1780 en de zilveren pijlstuiver 1738-1740 op basis van de overgeleverde verzendlijsten** 370

20 **Begrippenlijst en gebruikte terminologie** 371
20.1 Lijst van begrippen 371
20.2 Terminologie, gebruikt bij de bepaling van gehalte en gewicht 374

21 **Specificaties van de munten** 376
21.1 Gouden rijder 376
21.2 Gouden dukaat 377
21.3 Zilveren rijder of dukaton 377
21.4 Driegulden 377
21.5 Gulden 378
21.6 Zilveren dukaat 378
21.7 Nederlandse Rijksdaalder 378
21.8 Leeuwendaalder 379
21.9 Schelling 379
21.10 Dubbele stuiver 379
21.11 Enkele stuiver 380
21.12 Daalder à 60 en 30 stuivers & stukken van 10 & 5 schellingen 380
21.13 Florijn 380

22 **Biografische schetsen** 381

23 **Verantwoording** 466
23.1 Gebruikte afkortingen 466
23.2 Bronnen 466
23.2.1 Lijst van bronnen 467
23.2.2 Concordans gebruikte archieven op afkorting en toegangsnummer 486
23.3 Literatuur 488

Index op persoonsnaam 500

Index op plaatsnaam 522

01 Overzicht van de productie 1641-1808 volgens W.A.A. Poelman

Productie per jaar in marken werks[1]

Productie 1641 1808 Poelman												
	Holland	West-Friesland	Utrecht	Gelderland	Zeeland	Overijssel	Deventer	Kampen	Zwolle	Nijmegen	Zutphen	totaal
Gouden rijder	28.842	9.590	38.701	23.587	13.140	0	0	0	0	0	0	113.860
Gouden dukaat	800.105	68.176	685.607	101.166	19.924	10.709	0	292	1.882	0	0	1.687.861
Zilveren rijder of ducaton	654.629	826.808	1.101.128	817.697	649.581	622.109	0	36.216	150.643	0	0	4.858.811
Drie gulden	251.591	910.204	973.214	161.779	29.776	143.335	2.871	25.060	5.260	1.800	600	2.505.490
Gulden	523.017	433.844	590.756	1.051.428	16.589	882.193	5.900	0	0	3.000	2.600	3.509.327
Zilveren dukaat	393.631	1.564.007	2.959.152	972.666	2.168.093	378.741	0	23.774	50.962	0	0	8.511.026
Nederlandschen rijksdaalder	84.977	147.283	62.520	157.922	345.638	9.643	0	1.937	4.125	0	0	814.045
Nederlandschen leeuwendaalder	86.589	196.909	203.049	220.340	45.966	105.246	31.500	116.879	30.325	26.500	9.040	1.072.343
Schelling	319.553	129.172	129.497	93.172	233.257	101.859	84.750	88.606	58.552	60.300	21.800	1.320.518
Dubbelde stuivers	903.944	323.292	14.842	92.860	208.515	22.580	2.302	12.069	0	600	0	1.581.004
Enkelde stuivers	6.715	7.589	1.700	4.818	15.833	3.171	0	0	0	0	0	39.826
Daalders à 60 & 30 stuivers en stukken van 10 en 5 schellingen	0	56.708	76.546	0	330.198	22.763	17.600	2.078	5.918	7.100	1.580	520.491
Florijnen	0	3.986	0	0	0	18.300	23.350	51.893	4.423	3.900	2.410	108.262
Totaal	4.053.593	4.677.568	6.836.712	3.697.435	4.076.510	2.320.649	168.273	358.804	312.090	103.200	38.030	26.642.864

1 NA 2.01.07-273. Zoals vermeld bevindt zich een eerdere versie van deze tabel, over de jaren 1641-1804, in NA 2.21.006-51 nr 56.

02 Overzicht van de productie 1690-1749 en 1749-1781 van M. Emants

2.1 Korte memorie van alle so goude als silvere specien in de Verenigde Neederlanden gemunt, seedert den jaare 1690 tot den jaare 1749

Productie in guldens[2]

Korte memorie 1690 1749						
	Gelderland 1690-1749	Holland 1690-1749	West-Friesland 1690-1746	Zeeland 1690-	Utrecht 1690-1748	Overijssel 1690-
Au dukaat	16.266.250	137.875.800	7.551.500	860.150	87.847.550	3.333.850
Au rijder		588.210				
Ag rijder	12.548.598	1.669.339	1.479.051	1.323.945	16.112.787	9.660.908
3 gulden	1.620.864	128.698	1062621	2.060.549	3.191.987	3.061.418
Ag dukaat	7.330.560	5.108.350	2.026.340	7.362.260	8.088.175	5.964.880
Dubb daalder	21.000	0				
Bank rijksdaalder	13.640	294.740	80.680		77.540	73.180
Enkele Daalders	172.800	0	596.192		551.407	179.910
Leeuwendaalder	1.964.232	129.654	1.275.930		331.760	1.613.520
Florijn	106.008	0	66.950			601.776
Gulden	17.686.517	1.213.549	4.661.065		8.120.518	16.552.334
2 Gulden	27.720	15.290	139.780			
1/2 Gulden	23.115	95.703	68.320			
Schelling	1.735.421	2.799.400	98.687	97.682	113.131	3.589.469
2 Stuiver		6.710.280		494.755		29.640
Nieuwe Pijlstuivers	34.088	223.442		36.346	23.392	32.312
Patria	59.550.813	156.852.455	19.107.116	12.235.686	124.458.247	44.693.197
VOC Ag Rijder	1.493.856	2.238.264	4.797.534	2.519.937	457.590	
VOC Schelling	1.113.950	1.612.320	1.676.409	1.858.091	1.044.963	
VOC 2 stuiver	1.142.215	4.634.155	5.410.899	3.470.120	44.790	
VOC stuiver		50.183		29.738		
VOC	3.750.021	8.534.922	11.884.842	7.877.886	1.547.343	0
Totaal	63.300.834	165.387.377	30.991.958	20.113.572	126.005.590	44.693.197

2 NA 2.01.07-273. Zoals vermeld bevindt zich een eerdere versie van deze tabel, over de jaren 1641-1804, in NA 2.21.006-51 nr 56.

2.2 Korte memorie van alle so goude als silvere specien in de Verenigde Neederlanden gemunt, seedert den jaare 1749 tot den jaare 1781

2.2.1 Productie 1749-1781 in marken[3]

Productie 1749 1781 in marken						
	Gelderland	Holland	West-Friesland	Zeeland	Utrecht	Overijssel
Au dukaat	12.269	298.756	19.916	4.350	124.427	499
Au rijder	23.587	27.861	9.243	11.119	37.585	0
3 gulden	31.537	60.063	84.763	0	53.133	0
zilveren rijder	490.105	155.815	289.745	252.178	86.075	63.081
zilveren dukaat	40.096	89.076	901.479	1.110.571	770.589	18.473
1 gulden	187.573	90.848	123.142	9.240	31.471	3.832
schelling	0	13.711	26.093	70.690	683	0
2 stuiver	0	62.307	50.568	17.156	0	0
1 stuiver	3.401	21.425	1.032	2.840	149	315
Totaal	788.568	819.862	1.505.981	1.478.144	1.104.112	86.200
Totaal Au	35.856	326.617	29.159	15.469	162.012	499
Totaal Ag	752.712	493.245	1.476.822	1.462.675	942.100	85.701

2.2.2Productie 1749-1781 in guldens[4]

Productie 1749 1781 in guldens (decimal)						
	Gelderland	Holland	West-Friesland	Zeeland	Utrecht	Overijssel
Au dukaat	4.731.227,10	110.337.541,05	7.355.442,15	1.606.556,20	45.953.785,75	184.292,25
Au rijder	8.090.591,10	9.589.141,90	3.181.080,95	3.826.914,60	12.935.928,30	0,00
3 gulden	723.362,35	1.387.184,16	1.957.642,80	0,00	1.227.178,65	0,00
zilveren rijder	930.025,30	3.614.123,50	6.720.625,20	5.849.258,25	1.996.506,60	1.463.231,20
zilveren dukaat	10.591.926,30	1.925.070,00	19.405.196,25	23.906.101,20	16.587.664,00	397.648,95
1 gulden	4.315.742,10	2.090.261,05	2.833.292,20	212.597,00	724.095,25	88.176,95
schelling	0,00	199.951,96	380.522,90	1.030.895,85	9.960,40	0,00
2 stuiver	0,00	311.198,15	737.450,00	250.191,65	0,00	0,00
1 stuiver	49.399,53	908.643,75	14.989,80	41.251,00	2.164,20	88.176,95
Totaal	29.432.273,78	130.363.115,52	42.586.242,25	36.723.765,75	79.437.283,15	2.221.526,30
Totaal Au	12.821.818,20	119.926.682,95	10.536.523,10	5.433.470,80	58.889.714,05	184.292,25
Totaal Ag	16.610.455,58	10.436.432,57	32.049.719,15	31.290.294,95	20.547.569,10	2.037.234,05
Sleischat	57.331,08	128.330,90	103.580,76	121.425,65	97.301,60	12.420,00

3 NA 1.01.44-59 I 1781-1783.
4 NA 1.01.44-59 I 1781-1783.

03 Overzicht van de productie volgens opgave naar aanleiding van de resolutie van de Staten-Generaal 3 november 1760

Productie per jaar in marken werks[5]

Overzicht nav resolutie SG 3 november 1760							
	Gelderland	Holland	W. Friesland	Zeeland	Utrecht	Overijssel	Totaal
1761	14.918	7.145	9.951	36.233	26.038	0	94.285
1762	77.140	48.703	81.497	63.239	85.957	0	356.536
1763	205.767	41.698	92.089	23.050	143.669	20.477	526.750
1764	133.918	70.873	99.374	30.438	216.792	139.940	691.335
1765	1.094	14.791	49.085	26.746	4.123	836	96.675
1766	53.082	18.143	22.734	39.474	24.108	340	157.881
1767	74.465	7.738	16.043	42.802	30.144	3.538	174.730
1768	26.559	1.835	10.330	48.470	12.196	0	99.390
1769	0	2.284	0	82.970	9.617	1.527	96.398
1770	0	3.617	14.264	57.830	4.337	0	80.048
1771	13.970	46.747	54.157	87.310	2.118	0	204.302
1772	0	22.324	87.667	90.770	34.571	0	235.332
1773	15.353	11.730	79.061	105.165	16.630	0	227.939
1774	52.631	8.690	60.609	71.775	53.660	0	247.365
1775	39.773	11.963	47.604	83.220	32.336	0	214.896
1776	2.329	2.506	17.199	56.060	7.493	0	85.587
1777	0	4.250	15.355	36.275	2.825	0	58.705
1778	0	368	15.788	17.668	18.314	0	52.138
1779	0	4.993	13.222	60.948	17.995	0	97.158
1780	0	14.011	55.632	59.176	28.210	0	157.029
1781	0	0	71.924	56.921	27.954	0	156.799
1782	0	0	32.690	18.856	26.088	0	77.634
1783	0	0	50.661	0	56.690	0	107.351
1784	0	4.818	87.795	20.152	144.108	0	256.873
1785	15.510	0	90.327	83.525	115.884	0	305.246
1786	35.255	2.775	66.994	35.692	66.351	0	207.067
1787	0	2.867	35.816	36.274	38.957	0	113.914
1788	0	15.060	13.047	9.323	38.239	0	75.669
1789	5.295	22.459	32.575	16.430	58.283	0	135.042
1790	9.338	27.508	60.838	41.897	106.592	0	246.173
1791	1.562	52.500	80.685	99.204	80.072	0	314.023
1792	10.193	39.831	77.861	107.614	69.553	0	305.052
1793	0	99.525	204.866	45.876	274.759	0	625.026
1794	0	119.434	291.141	35.640	335.358	0	781.573
1795	83.838	98.461	312.260	105.055	208.975	22.698	831.287
1796	7.612	22.531	50.017	1.247	103.755	3.806	188.968

5 De achterliggende gegevens voor deze tabel zullen later elders worden gepubliceerd.

	Gelderland	Holland	W. Friesland	Zeeland	Utrecht	Overijssel	Totaal
1797	1.555	11.607	22.768	0	21.552	0	57.482
1798	0	1.743	47.684	16.922	45.264	0	111.613
1799	0	1.838	25.058	0	76.505	0	103.401
1800	22.095	12.737	119.522	0	159.255	0	313.609
1801	11.287	7.957	36.179	0	146.468	0	201.891
1802	6.017	5.847	36.404	0	140.839	0	189.107
1803	459	4.622	0	0	193.921	0	199.002
1804	0	2.419	0	0	43.947	0	46.366
1805	0	1.962	0	0	145.044	0	147.006
1806	0	2.488	32	0	120.428	0	122.948

04 De raden en generaalmeesters van de Munten

4.1 Instructie voor raden en generaalmeesters van de Munten

Bron: NA 3.01.14-1207 [6]

Instructie nae dewelcke den Raetsheeren-Generaelmeesters vander Munte van allen Landen van herwaerts over henluijden reguleren ende beleden sullen in 't bedienen van heure staten ende officiën

1

Eerstelijck de coninginne-douwagière van Hongarijen, van Bemen [7] ende regente ende gouvernante van herrewarts over ordonneert en beveelt seer scherpelijck den voorschreven Generaels, inden name ende vanwegen des Roomschen keijsers dat zij als hooffden ende superintendenten van der Munten sorge sullen dragen ende diligent sullen wesen dicwijls te visiteren ende besoucken die steden ende de plaetsen, daer men die voorschreve munte slaen zal, ende henluijden wel ende volcomentlijck informeren off den voet ofte ordonnantie van de Keijserlijcke Ma[jestei]t aldaer wel onderhouden is naer den inhouden van de instructie van de Meesters-Particulier van de selve Munte ende neerstelijck vernemen ende ondersoucken off d'officiers, werckluijden, munters ende andere bevinde henluijder devoir doen, een iegelijck soo hem dat behoort.

2

Insgelijck henluijden informeren off de Meesters-Particulier heurluijder comptoir houden wel voorsien ende geformeert van gelde ofte materie omme de expeditie van de coopluijden ende andere leveraers, off sij rechtvaerdige gewigte macken, hebben balancen en binquetten [8], off hij een iegelijk rechtveerdige reeckeningen doen, alle volgende de instructie.

3

Ten anderen toesien hebben off de Wisselaers henluijden regeren ende gouverneren op 't stuck van heuren laste wel ende getrouwelijck, mits betalende eenen iegelijcken de weerde van heurder materie ende billioen, ende in allen anderen poincten ende articulen, naer de inhouden van de instructiën ende ordonnantiën hierop gemaect ende te maecken.

4

Ende want men bevonden heeft ende noch dagelijcx bevint d'officieren van de steden ende plecken

6 Deze tekst is ook te vinden in NA 1.01.02-5724 fol. 556-559. Een iets afwijkende tekst is opgenomen in NA 1.01.44-5 fol. 27-27 en 34-36.
7 Hier zal 'Bohemen' bedoeld zijn.

van sijnen voorschreven lande, luttel, noch gene diligentie ofte naerstigheijt gedaen te hebben te puniëren, straffen ende corrigeren die overtreders van voornoemde ordonnantie ende bijsondere dat die coninginne verstaet eenige van de principale officieren van deselve steden tegen d' selve ordonnantie misdaen te hebben, d'welcke is geweest de saecke het gemein volck ende de coopluijden d'selve niet geobserveert ofte gehouden hebben.

5

Ter cause van dien ende omme hierinne te vorsien de voorschreve coninginne ordonneert ende consenteert den voorsz[eide] Meesters-Generaels Raetsheeren, dat sij ende eenen iegelicken van henluijden ses persoonen, luijden van eeren, hebben sullen, dewelcke macht ende commissie hebben sullen van de voorschreve Meesters-Generaels ende Raetsheeren wegen henluijden t'informeren van de trangresseurs ende overtreders van de voorsz[eide] ordonnantie ende sonderlingh van dengenen dit ambacht, negotiatie ende coopmanschap doen, ende dit om heur eijgen selffs proffijt 't Landt vullen met quade goude ofte verboden munte ende diegene die sij bevinden sullen daertegen gedaen te hebben, sullen dat laten weten den officieren van de plecken, bij dewelcke sij die sullen doen calengieren, straffen, ende puniëren bij der justitiën ende wetten, die kennisse van sulcken gelijcken saecken, mesusen [9] ende delicten hebben, bijsonder sullen doen procederen bij vanginge van heur persoon, ende andere wegen tegen de voorschreve overtreders, alsoo zij ende den voorschreve officieren sullen sien ter materie dienende.

6

Ende tot dien eijnde dat justitie daernaer volgen mach Haar Maj[estei]t in den name ende vanwege als boven ordonneert ende beveelt den jugen ende rechteren, hebbende de kennisse van de inbreekers ende overtreders van de placcaten, van stonden aan met alle neerstigheijt daertoe te verstaen ende soo sorchvuldelijck als 't mogelijck sal zijn, sonder grote figuren van processen, maer sonderlinge de waerheijt bekent sijnde, met rechte te procedueren op de poene ende verbeurte. Indien de voorschreve juges ofte rechters bevonden worden daeraff negligent ende in gebreecke te sijn, off daervan dissimuleren in eeniger manieren, dat Heure voorschreve Maj[estei]t daerin sal doen ende versien van behoorlijcke remedie, 't zij van henluijden aff te nemen de kennisse, die andere te committeren bij evocatie ofte andere middelen ende hierenboven sal doen procederen ter punitie ende correctie weerdich sijnde van sulcken jugen ende gebreeckelicke officieren.

7

Ende om bet[er] te addresseren ende bewegen de voorschreve Meesters-Generaels ende Raedtsheeren, soo sullen sij alsoo dicwils ende menichwerven als 't henluijden goetduncken sal, mogen vinden bij den Procureurs-Generael ofte Fiscaels van de keijser, henluijden te kennen gevende de affairen ende nootsaecken teneijnde dat sij gesecoureert ende geassisteert werden van de remedie, ende provisie des zij van noot hebben sullen, ende heurluijden ordonneert ende beveelt

8 Mogelijk een verschrijving voor 'biquetten', dat staat voor 'goudschaaltjes'. Zie ook artikel 15 van deze instructie.
9 Hier zal 'misusen' bedoeld zijn, hetgeen staat voor 'misbruiken'.

Heur Maj[estei]t dat alsoo te doene ende den voorseijden Procureurs henluijden bijstandich te sijnen ende assistentie te doen in alle hetgene dat doenel[ijk] ende mogelijck wesen sal.

8

Dat de voorschreven jugen, wetten ende justitiën, die de kennisse van de voorschreve saecken ende materiën hebben, zullen gehouden wesen te confirmeren heurluijder sententiën, diffinitijven ende condemnatiën, sonder te mogen verminderen, veranderen, ofte alterneren de peijnen daerinne begrepen.

9

Ende off eenigh officier van de keijser, als maijer, marckgrave, amptman, schoutet, burgemeesteren, schepenen ende gelijcke principale officiers bevonden worden bij den voorschreven Generaels culpabel ofte beschuldicht te sijnen, soo sullen in dien gevalle de voorschreve Generaels-Raedtluijden niet bedrongen ofte verbonden sijn die te evoceren, beroepen, nochte terechte te betrecken voor de justitie van de plecken, maar sullen die terechte stellen voor den Raedt-Provinciael van de plaetsen, diewelcke van den Rade sullen gehouden wesen justitie te doene ende administreren, gelijck ende op de peine als boven, niettegenstaende de placcaten, ordonnantiën, priviligiën, die den keijser gegeven mochte hebben ter contrariën, dewelcke om der frequentie van de misdaet ende delicte Sijne Maj[estei]t als hieraff gederogeert heeft ende derogeert mits desen.

10

Dat alle sergeante ende officieren van Justitie sullen gehouden wesen bijstandicheijt te doene ende obedijeren den Generaels, heure gedeputeerden ende allen dadingen ende exploicten van justitie te doen, soowel tegen den overtreders als getuijgen, opte verbeurte ende privatie heurer staten ende officiën.

11

Insgelijck alle personen van wat staet ofte conditie die sijn, sullen gehouden sijn te tuijgen ende deposeren voor de gedeputeerden, op stucken ende saecken aengaende de voorsz[eide] overtredingen ende inbreeckingen op peine te verbeuren elcker reijse als sij, des weijgerende, in gebreecke souden sijn die somme van ses carolus guldens, bij soo verre sij des machtich sijn te betalen, andersints bij vanginge ende punitie arbitrale.

12

Dat van nu voortaan den keijser, de coninginne ende die van heuren Rade en sullen genen versien van offitijen ofte aengaende 't stuck exercitije van der Munte, te weten als van Meesters-Particulier, Bewaerders, Proevers van der Munte ende andere houder eerst hierop te hebben 't advies van den voornoemde Generaels op de nutheijt ende bequamheijt van de personen, teneijnde dat alle de offitiën van de voorschreve Munten van nu voortaen geëxerceert ende bedient werden bij luijden, geëxperimenteert ende gequalificeert, souffijsant ende bequaem sijnde tot den selven state ende dat

versuijmentheden van officiers geen ongeval meer daernaer en volghe ende sullen de voorschreven Generaels gehouden wesen getrouwelijck te adverteren ende laten weten van de nutheijt, bequaemheit inde qualiteijt van de personen die men sall mogen versien totten voorschreven officiën.

13

De voorschreve Generaels sullen oock aensien ende toesicht hebben op 't werck van de goutsmeden ende anderen die hen onderwinden van wercken van goude ende van silvere, te weten off sij die maecken van poinchon ende alloij daertoe geordonneert ende off sij useren van de juijsten ende rechten gewichte ende balance, als bij der ordonnantie geseijt ende verclaert is, ende insgelijcx vande juweliers, affineurs ende departeurs.

14

De voorschreve Generaels sullen oock gehouden wesen te geven ende oock te leveren allen den officieren van de Munte, te weten den Bewaerder, Proever, Snijder, Generael-Wisselaer ende den Meester-Particulier van de voorschreven Munten ende elcken van hen instructiën, nae dewelcke de selve officiers henluijden behooren te reguleren ende belijden in allen poincten ende articulen aengaende den dienst ende exercitie van heuren offitiën, welcke leveringe gedaen sal worden tot redelijcke costen van de officieren ende anderen, dewelcke de voorsz[eide] instructiën sullen gelevert werden.

15

De voorschreve Generaels sullen altoos present ende tegenwoordich sijn totten uijtgaen, verpachtinge die men houden ende doen sal van de voorschreve Munte; insgelijcx totter openinge van de busse van de wercken der particuliere Meesters, houden getrouwe reeckeninge van de gewichte ende alloij van de penningen die sij in de voorschreve busse vinden sullen goet regart ende toesien hebben opte balancen, binquetten ende gewichten van de Proever- Generael, van de grootsten tot den minsten, te weten tot het 1/16 gedeelte van een greijn 't loot van de Proever te doen smelten ende proeven in heur presentie ende tegenwoordicheijt, ende insgelijcx 't fijn silver dat de Proever neemt om te alloijeren de assaijen ende proevingen van goude ende dat de voorsz[eide] assaijen rechtveerdel[ijk] gewoegen ende geaffirniert werden met groter diligentie ende moderatie als 't behoort.

16

Item sullen henluijden wachten van secreet ende heimelijck verstant, ofte eenige portie ende deel te hebben in wat mannieren dattet sij metten Meesters-Particulier in heuren pacht van de voorschreven Munte noch mit eenige Wisselaers noch andere hanterende de coopmanschap van den edelen metalen van goude ofte silvere op privatie van heure officiën ende daertoe arbitral[ijk] gestraft te sijne ter correctie van de keijser.

17

De voorschreven Generaels sullen gehouden wesen hun te vergaderen soo dicwils als 't van noden sal in de Munte van Antwerpen ofte elders daer 't behoren sal ende alle t'samen consulteren ende raeden op de assaijen ende nootsacken van der Munte mit heuren toebehooren, indien 't noot zij bij hen te convoceren ende roepen den Meesters-Particulier, Bewaerders, Proevers, Snijders van de munten ofte andere officiers, omme in de difficulteijten ende swarigheden van de voorsz[eide] affairen te hebben heurluijder advijs, ende sullen de voorsz[eide] officiers gehouden wesen dat te doene als sij van de voorsz[eide] Generaels ontbooden worden op peine van drie carolusgul[den] voor de eerste reijse ende voor de tweede reijse schorssinge van heurluijder wedden, gagiën voor seekeren tijt ende voor de derde reijse privatie van heurluijder staten ende officiën.

Op welcke instructie, pointen ende articulen boven verclaert de Generaels gehouden sullen sijn heuren solempnelen eedt te doen daer 't behooren sal, die te ontbinden ende onderhouden ende doen onderhouden naer heur macht ende faculteijt ende dat die voorsz[eide] instructie geregistreert werden in allen Reeckencameren van de keijser in sijnen Lande van herwaerts over in een eeuwiger memorije en dat soo lange als 't den keijser believen sal ende tot sijnder wederroepen.

Aldus geadviseert ende geconcludeert ende geordonneert bij der voorsz[eide] coninginne-regente bij advijse van de hoofde ende luijden van den Secreten Rade van Finantiën van de keijser bij haer wesende tot Brussel, den 1e dach van meije a[nn]o 1535

Eedt van de M[eeste]rs-Generaels van den Munten der Vereenigde Provintiën[10]
Ik sweere het officie van Generaelmeesterschap van de Munten der Vereenigde Nederlantse Provintiën wel ende getrouwelijk te exerceeren ende te bedienen, agtervolgende de ordonnantie ende instructie van den jaere XVI C XXXVI mij dies aangaande gelevert ofte die mij nogh te leveren sal werden, ende voorts alles te doen wes een goede ende getrouw Muntm[eeste]r-Gen[eraa]l der voorn[oemde] Munte schuldigh is ende behoort te doene naar uijtwijsen end vermeldens mijne provisioneele commissie.

4.2 Commissie voor mr. Barthoud van Slingelandt als generaalmeester van de Munten

Bron: NA 1.01.02-12278 fol. 142-142v

Commissie voor mr. Barthout van Slingelant als Generaalm[eeste]r van de Munte

De Staten-G[eneraal] allen dengeenen die desen jegenwoordigen sullen sien ofte hooren salut.

10 NA 1.01.02-12532: los schriftje tussen fol. 58 en 59, middelste blad.

Doen te weeten alsoo, vermits het overlijden van Cornelis van Beveren, in sijn leven Raad ende Generaalm[eeste]r ord[inari]s van de Munten der Vereenigde Nederlanden, hetselve ampt is komen te vaceren ende mitsdien noodig is dat daertoe wederom een bequaem ende gequalificeert persoon gestelt ende gecommitteert werde, soo ist dat wij om 't goet aenbrengen, ons gedaen van den persoon van mr. Barthout van Slingeland, ende van sijne nutheijt, wijsheijt, ervarentheijt ende bequaemheijt wij volkomentl[ijk] vertrouwende sijner getrouwigheijt ende goede neerstigheijt, denselven mr. Barthout van Slingeland onthouden ende gecommitteert hebben, onthouden ende committeren mits desen totten staat van Raed en[de] Meester-Generaal ord[inari]s van de Munten binnen de voors[chreven] Vereenigde Nederlanden, hem gevende volkomen magt, authoriteijt ende sonderling lev[er]ende 't voors[chreven] officie van nu voortaen mede ende getrouwel[ijk] te bedienen, houdende exercerende regten ende hoogheijt van de Generaliteijt, daerinne te bewaren d'instructiën ende ordonnantiën daerop gemaekt ofte alsnog bij ons te maken op 't feijt ende conduiten vande voors[chreven] Munten t'onderhouden ende agtervolgen ende doen onderhouden, die overtrederen te calangeren, sonder dissimulatie naerder eijsch van saken in 't openen van de bussen ende verhooren van de reeckeningen van de particuliere Muntm[eeste]rs present te sijn ende voorts generalijk te doen al 't geene een goet ende getrouw Raed ende M[eeste]r-Gen[eraa]l ord[inari]s van de voors[chreven] Munten schuldig is ende behoort te doen, totten wedden, eeren, regten, vrijheden, profijten, baten ende verder alles daertoe staende ende behorende. Ende dit bij provisie ende op sulke instructie als op 't feijt vande Generaals van de Munten alreede gemaeckt is, ofte nog gemaekt sal werden. Waerop ende waerenmede ende getrouwelijk in de voors[chreven] bedieninge te quijten den voorn[oemde]n mr. Barthout van Slingeland gehouden werd den behoorlijken eed te doen aen onsen handen ofte van den geenen bij ons daertoe te committeren, welke het gedaen sijnde, ordonneren wij die Muntm[eeste]rs van de voors[chreven] Vereenigde Nederlanden ende voorts allen anderen dien dit aengaan sal, dat sij denselven mr. Barthout van Slingeland als Raed ende Generaalm[eeste]r soo voors[chreven] erkennen, respecteren ende gedogen, den voors[chreven] staat te bedienen ende exerceren, mitsg[ade]rs te genieten ende ontfangen die wedden, eeren, regten, vrijheden, profijten, baten ende vervallen daertoe staende, cesserende alle belet ende wederseggen ter contrarie, want wij 'tselve ten meesten dienste van de Lande hebben te behooren.

Gegeven in den Hage onder het contrezegel van de Staat etc. den 1 october 1689.

4.3 Raden en generaalmeesters van de Munten in de 18de eeuw

Raden en generaalmeesters

	Raad & Generaalmeester	Raad & Generaalmeester	Raad & Generaalmeester
1689		mr. Barthoud van Slingelandt[11]	
1693			mr. Adriaan Pieterson[12]
1708	Albrecht Coenen[13]		
1709		Johan Marin van Wevort van Ossenberg[14]	
1711			mr. Jacob ten Brink[15]
1716	mr. Gualtherus de Raed[16]		
1734		Govert van Slingelandt[17]	
1740	Nicolaas van den Boetzelaer[18]		
1757			Charles Bentinck[19]
1761			
1767	mr. Nicolaas ten Hove[20]		
1776		mr. Jacob Karsseboom [21]	
1779			mr. Gerard Brantsen[22]
1782	Dirck van den Boetzelaer van Kijfhoek[23]		
1786		mr. Barthoudt van Slingelandt[24]	
1795	Jan Willem Simon van Haersolte[25]	Johannes Lambertus Huber[26]	mr. Ludovicus Timon de Kempenaer[27]
1796	Johan Carel van Lichtenberg[29]		mr. Zacheus van Foreest[28]
			mr. Cornelis van Foreest[30]
1797		mr. Johannes Bosscha[31]	

11 NA 1.01.02-12278 fol. 142. Commissie d.d. 1 oktober 1689.
12 NA 1.01.02-12279 fol. 22. Commissie d.d. 10 september 1693. Bijlsma noemt hem tenonrechte Pietersen.
13 NA 1.01.02-12280 fol. 287v. Commissie d.d. 12 mei 1708.
14 NA 1.01.02-12281 fol. 101v. Commissie d.d. 12 september 1709.
15 NA 1.01.02-12281 fol. 185v. Commissie d.d. 7 november 1711.
16 NA 1.01..02-12282 fol. 46. Commissie d.d. 2 december 1716.
17 NA 1.01..02-12284 fol. 194. Commissie d.d. 26 oktober 1734.
18 NA 1.01.02-12285 fol. 77v. Commissie d.d. 30 april 1740.
19 NA 1.01.02-12288 fol. 263. Commissie d.d. 19 september 1757.
20 NA 1.01.02-12290 fol. 174. Commissie d.d. 23 november 1767
21 NA 1.01.02-12291 fol. 257v. Commissie d.d. 26 september 1776.
22 NA 1.01.02-12292 fol. 7v. Commissie d.d. 10 maart 1779.
23 NA 1.01.02-12292 fol. 241. Commissie d.d. 28 maart 1782.
24 NA 1.01.02-12293 fol. 37v. Commissie d.d. 11 april 1786.
25 NA 1.01.44-76 fol. 133-133v. Resolutie Staten-Generaal d.d. 18 mei 1795. Bijlsma, Archief der Generaliteits Muntkamer 36
26 NA 1.01.44-76 fol. 133-133v. Resolutie Staten-Generaal d.d. 18 mei 1795. Bijlsma, Archief der Generaliteits Muntkamer 36.
27 NA 1.01.44-76 fol. 133-133v. Resolutie Staten-Generaal d.d. 18 mei 1795. Bijlsma, Archief der Generaliteits Muntkamer 36.
28 NA 1.01.02-3679. Resolutie Staten-Generaal d.d. 22 februari 1796. Bijlsma, Archief van de Generaliteits Muntkamer 36.
29 NA 1.01.44-76 fol. 170v. Notulen R&G d.d. 29 mei 1796. Bijlsma, Archief der Generaliteits Muntkamer 36.
30 NA 1.01.44-76 fol. 170v. Notulen R&G d.d. 29 mei 1796. Volgt zijn jongere broer Zacheas van Foreest op die is aangesteld als lid van het Provinciaal Comité van Holland.
31 NA 1.01.44-76 fol. 193. Notulen R&G d.d. 24 januari 1797. Bijlsma, Archief der Generaliteits Muntkamer 36.

05 De essayeur-generaal

5.1 Commissie voor Marcellus Bruijnesteijn als essayeur-generaal, d.d. 30 november 1678

Bron: NA 1.01.44-12 fol. 183-183v[32]

[In de marge staat] Commissie van Haer Ho[og] Mo[genden] op Marcellus van Bruinestein als Assaijeur-Generael van de Munten der Vereen[igde] Nederlanden in dato 30 novem[ber] 1678, dog volgens de voors[chreven] resolutie van dito 30 novemb[er] den 10 decemb[er] eerst uitgegeven en beëedigt dito 10 decemb[er] 1678. Waerop hij dito 10 decemb[er] oock heeft ontfangen sijn instructie van de heeren Raden ende Generaelm[eeste]rs, is die heeden van Haer Ho[og] Mo[genden] ende onder hanttastin belooft deselve na te komen.

Allen dengenen die desen jegenwoordigen sullen sien ofte horen lesen salut. Alsoo Simon van Rottermont, in sijn leven Assaijeur-Generael van der Munten desen weerelt is comen te overlijden, ende mitsdien het voors[chreven] ampt is comen te vaceren ende van noden wesende dat een ander bequaem persoon totte bedieninge van 't voors[chreven] officie gestelt werde ende om 't goet aenbrengen, ons gedaen van den persoon van Marcellis van Bruinestein, ende van sijne nutheit ende bequaemheit ons vertrouwende t' sijner vromigheit, getrouwigheit, kloeckmoedigh[ei]t ende ervarentheit in 't assaijeren van alderhande goude ende silvere metalen, denselven Marcellis van Bruinestein hebben onthouden, gestelt ende gecommitteert, onthouden, stellen ende committeeren mits desen tot Assaijeur-Generael der Vereenigde Nederlanden, gevende hem vo[l] komen macht, last ende bevel den voors[chreven] staet ende officie van Assaijeurschap-Generael te bedienen ende dat doende sig t' allen tijden des behorende ende behoevende jegenwoordig ende bereit te laten vinden ter openinge van de busse van alle de Munten in dese Vereenigde Nederlanden, ende de assaijen aldaer ende andere, die hem van onsentwegen tot 's Lants dienste bevolen sullen worden, wel juste ende getrouwelick te maeken, daertoe met alle neerstigh[ei]t gebruijckende sijne sinnen ende vernuftheit, sonder eenige gunsten ofte oogluickinge, soo nae als 't doenlijck sal wesen. Ende voorts allles anders te doen wes een neersstig, vroom ende getrou Assaijeur-Generael schuldig is ende behoort te doen, op sulke instructiën ende ordonnantiën als hem van onsentwegen hierneffens gelevert sullen werden totten wedden, eeren, proffijten ende vrijdommen, als daertoe van allen ouden tijden behoort hebben ende hiernaer nog sullen mogen geordonneert werden. Ende dit al tot onsen wederroepen toe des wert hij gehouden van hem wel ende getrouwelijck in den voors[chreven] staet ende officie te gebruijcken den behoorlijcken eedt te doen in onse handen ende dese ter Camere vande Raden ende Generaelmeesters der Munte te doen registreren, alle 't welcke alsoo gedaen sijnde ontbieden ende bevelen wij allen ende eenen jegelijck, dien dit eenigsints aengaen mag, den voorn[oemde] Marcellis van Bruinestein dese commissie ende officie mette wedden, eere, proffijten ende vrijdommen te doen en te laten peijselick ende vreedelick gebruijcken, sonder hem daerinne te doen ofte te laten geschieden eenig hinder ofte letsel ter contrarie, want wij sulx tot 's Lants dienste hebben bevonden te behoren.

Gegeven in den Hage, onder 't cachet van de Staet, paraphure van den heere presideerende in onse vergaderinge ende de signature van een van onse griffiers, op den dertigsten november XVIc achtenseeventich en was geparaph[eer]t J. Krull.

Onder stont H. Fagel. Ter sijde stont het cachet van de Staet op eenen roden ouwel, overdeckt met een witte papiere ruite.

In dorso stont: op den 10e decemb[er] 1678 heeft Marcellis van Bruinestein gedaen in handen van de heer presideerende in Haer Ho[og] Mo[gende] vergaderinge den behoorlijke eedt als Assaijeur-Generael van de Munten in 't witte deses breder geroert.
Onderst[ond] mij present get[ekend] H. Fagel.

5.2 Instructie voor essayeur-generaal van de Munten mr. Johan Emants, d.d. 12 juli 1707

Bron: NA 1.01.44-40[33]

Instructie van de Ho[og] Mog[ende] heeren Staten-Gen[eraa]l der Vereenigde Nederlanden voor mr. Johan Emants, Essaijeur-Gen[eraa]l van alle de Munten der Vereenigde Neederlanden, nae dewelke hij hem sal hebben te reguleren ende te voegen in 't stuck van sijn ampt en officie

1

In den eersten sal den voors[chreven] Essaeij[eu]r-Gen[eraa]l altijt berijd sijn te maeken d'assaeijen ter openinge van de busse van alle de Munten der Vereenigde Provintiën, des ontboden off beschreven zijnde, op de gewoonelijke gagiën, vacatiën en emolumenten daartoe staende.

2

Insgelijx sal den voors[chreven] Essaeijeur-Gen[eraa]l gehouden sijn als vooren te maeken d'assaeijen van alle vreemde munten, verboode penningen, baggen, juweelen ende generalijk alle materialen van goud en silver, soo wanneer hij daartoe bij Haar Ho[og] Mog[ende] heeren Staten van de particuliere Provinciën, derselver Gecomm[itteer]den ofte Gedeput[eer]de Staten, als ook de Gener[aa]ls van de Munte, ofte anders tot sulx geauthoriseert respective sal werden gelast.

32 Ook aanwezig in NA 1.01.02-12276 fol. 400-401. De aanstelling is te vinden in NA 1.01.02-3298 fol. 492v.

33 De instructie is het tweede document van deze ongefolieerde bundel. NA 2.01.33-26. Instructie voor mr. W.A.A. Poelman d.d. 5 februari 1790 is van gelijke strekking.

3

Den voors[chreven] Essaeij[eu]r-Gen[eraa]l sal gehouden sijn ter openinge van de busse voor alle werk te hebben goede en juste weeghschaelen en beequetten, en deselve justeren en gereetmaken, in der voegen datter geen faute en zij van uijtslaan off andersints.

4

Insgelijx het gewight tot den essaeije behorende te wegen, justeren ende vergeleijcken ter praesentie van de Gener[aa]lm[eeste]rs en andere officiers, van den meesten en hoogsten gewichte totten minsten als namentl[ijk] van 't marq, penningen, greenen, halve greenen ende quarten van greenen totten aghsten en sestienden deel van de greenen, zoo nae als 't doendel[ijk] sal zijn.

5

Sal voorts gehouden sijn te smelten ter praesentie van de voors[chreven] Gen[eraa]lm[eeste]rs het fijn silver, daarmede hij sal willen alloijeren d'assaeijen van de goude penningen uijt de busse komende ende 't selve fijn silver alsoo gesmolten ende in een lingote uijtgegooten sijnde, voorts te pletten en uijtsmeeden, om bequamel[ijk] te snijden in 't weegen van de essaeije en van den fijne silvere maken een essaeije om te weeten hoe veel voorts hetselve houd, komende uijt den vuere ende insonderheijt off 't selve ook vrij is van goude, komende in den watere.

6

Insgelijx sal hij gehouden sijn te smelten ter presentie als boven het loot, daarmeede hij d'essaeijen sal willen maeken en 't selve gesmolten en uijtgegooten sijnde in gewoonelijke bollekens, deselve aanstonts teijkenen met sijn gewoonl[ijke] poinçoen, off afteijken en voorts derselver eenige affdrijven in den essaeije-oven om te weeten hoeveel silvers deselve houdende fijn en de selve resterende silvere koornen te bewaren en gebruijcken in 't uitweegen jegens d'essaeijen van de penningen, komende uijt de busse.

7

Den voors[chreven] Essaeij[eu]r-Gen[eraa]l sal gehouden sijn ter openinge van de bussen te wegen d'essaeijen van de goude penningen van de M[eeste]r-Particulier, komende uijt de voors[chreven] busse, tegens de naelden en patronen daarop geordonneert off als nog t'ordonneeren en maeken, die geleijd en bewaart sullen werden in alle de Camere van de Reek[eninge] der voorschreven Provinciën.

8

En sal alloijeren met den voorgeroerden fijnen silvere eenpaarlijk d'essaeijen van de voors[chreven] naelden en die van de penningen van de M[eeste]r-Particulier, komende uijt die busse, alles soo juste en gelijk, als men 't selve eenigsints sal mogen doen.

9

Ende deselve essaeijen alsoo gewogen en elk in sijn cornette van lode gestelt en geteijkent zijnde om t'onderkennen, sal den voors[chreven] Essaeijeur deselve gesamentl[ijk] affineren in een oven daartoe geordonneert, in der maniere als gecostumeert is.

10

De voors[chreven] essaijen alsoo geaffineert sijnde en uijt den vuere komende, sal den voors[chreven] Essaeijeur ernstig reguard nemen, dat se wel fijn, schoon, klaar en suijver sijn en soodanig sijnde sal hij die weegen tegens den anderen. En al soo veel als d'essaeije van de naalde meer weegen sal dan die van de busse, dat sal die remedie sijn bij den M[eeste]r-Particulier genomen op den fijnen sijlvere van den alloije de voors[chreven] goude penningen indien daar eenige genomen is; welke remedie als dan bij de Gen[eraa]lm[eeste]rs sal werden genoteert en gereekent in der maniere gecostumeert.

11

Daarnae sal den voors[chreven] Essaeijeur-Gen[eraa]l deselve essaeijen behoorlijk planeren en uijtsmeden ter gewonelijke spatie ende ronde, en alsdan stellen in een glas met sterke watere, om daarinnen gescheijde en gepurifieert te werden, in der voegen datter niet en blijve dan fijn goud en deselve alsoo uijtgespoelt en geploeijt sijnde, andermael uijtgewogen, juste en gereght d'een teegens d'andere, om bij de Gen[eraa]lm[eeste]rs van de Munte en andere tot deesen gecommitteert ter presentie van de luijden van de Reekeninge gejugeerd te werden aangaande die remediën bij den M[eeste]r genomen, also men dat bevinden sal te behooren.

12

Ende en sullen te openinge van de voors[chreven] busse maar halve essaeijen gemaekt worden, insgelijx van de penn[ingen] van de M[eeste]rs-Particulier, komende uijt de busse, alsoo men dat vanouts geuseert heeft om te meerder versekerheijt van d'assaeijen en tot conservatie van een iegelijx geregtigheijt.

. 13

Aangaande d'assaeijen van de sijlvere penningen komende uijt de voors[chreven] bussen, sal den voors[chreven] Essaeij[eu]r-Gen[eraa]l weegen van elke werke twee halve essaeijen, omme meerder verseekerhijt als voors[chreven] is en deselve essaeijen alsoo gewoogen en in haeren cornetten van lode gestelt sijnde, affineren op hare cappellen in den essaijeoven daartoe geordonneert.

14

In welken te doene hij sal ernstig en sorgvuldig toesight nemen datten oven van hitte wel gematight

34 In het origineel staat hier ten onrechte 'Essaeijeur' geschreven.

en andersints bequamel[ijk] werkende zij en dat hij den essaeijen geen onreght en doe bij violentie off andere mishandelinge.

15

De voors[chreven] essaeijen alsoo geaffineert zijnde, sullen werden vertoont aan de Gen[eraa] lm[eester]s om gevisiteert en gejugeert te werden off deselve schoon, rijn en passabel sijn, in welken gevallen deselve voorts afgewogen sullen werden ter praesentie voors[chreven] en volgens haeren val geoordeelt werden van de remediën bij den M[eeste]r-Particulier genomen in der manieren gecostumeert en volgens d'instructie des voors[chreven] M[eeste]rs-Particulier, mits afftrekkende het fijn silver des loots, daarmeede d'essaeijen gemaakt sullen zijn in der maniere voors[chreven].

. 16

Den voors[chreven] Essaeijeur-Generaal sal alle de voors[chreven] essaijen en andere, die hem vanwegen Haar Ho[og] Mog[enden], Sijn Hoocheijt, ofte de heeren Staten van de particuliere Provinciën, derselver heeren Gecomm[itteer]den ofte Gedep[uteerde] Staten geordonneert sullen werden, gehouden sijn te maeken getrouwelijk, juste, ende rechtvaardiglijk werken en handelen, sonder gunste, conniventie off dissimulatie en te schrijven de billetten van de voors[chreven] essaeijen juste, soodanig hij die vind tot een quart van een greijn op elck mark soo van goude als sijlvere.

17

Ende sal die voors[chreven] Essaeij[eur]-Gen[eraa]l portie, nog gedeelte, off eenigerleij verstand mogen hebben met eenige M[eeste]rs-Particuliers in hare paghtinge van de Munte op de privatie van zijn officie, en bovendien arbitrale correctie, na qualiteijt van den stukke.

18

General[ijk] sal den voors[chreven] Essaeijeur-Gen[eraa]l gehouden sijn t'onderhouden en doen onderhouden d'ordonnant[iën] en placate van de munte gemaakt, ofte alsnogh te maeken, in alle poincten en art[ike]len van dien, en hem in alles zoo dragen, als een goet en getrouw Essaeijeur-Gen[eraa]l gehouden en schuldig is te doen.

Aldus gedaan en gearresteert ter vergaderingh van de Ho[og] Mog[ende] heeren Staten-Gen[eraa]l op den 9 novemb[er] 1637

was geparapheert Bern Coenders van Helpen

onderstont ges[ch]r[even] ter ordonnantie van de Ho[og] gem[eld]e heeren Staten-Gen[eraa]l en was geteekent Corn[elis] Musch 1637.

Wij onderges[chreven] Raden-ord[inari]s ende Gener[aa]lm[eeste]rs van de Munten der Vereenigde Nederlanden hebben vermogens de maght ende qualiteijt onser officie, naar visitatie van de bovenstaande instructie, deselve overgelevert ende ter handen gestelt aan de E[dele] mr. Johan Emants, bij Haar Ho[og] Mog[enden] volgens commissie van dato den aghsten juli 1707 tot Essaeijeur-Gen[eraa]l der Vereenigde Nederlanden gecommitteert en aangestelt. Met aanmaninge aan hem van de selve instructie in den naeme van de Ho[og] Mog[ende] heeren Staten-Gen[eraa]l praesiselijk naer te leeven ende t'observeren. 'Tgeene denselven in qualite voors[chreven] te doen bij handtastinge aangenomen ende belooft heeft.

Actum ter Muntkamere in 's Gravenhage den 12 julij 1707
Van Slingelandt Pieterson

Eedt van de Essaijeurs-Generaal der Vereenigde Nederlandsche Provincie [35]

Ik sweere het officie van Essaijeur-Gen[eraa]l der Vereenige Neederlandsche Provintie wel ende getrouwlijk te exerceeren ende bedienen, agtervolgende mijne commissie ende instructie, mij daarvan gelevert ofte die mij nogh gelevert sal werden, mitsgaders d'ordonnantiën ende plakaeten van de Munte, soo veele mijn voors[chreven] officie belanght, te onderhouden en volbrengen, sonder dat ik in egeene manieren van de voorn[oemde] coopluijden ofte anderen uijt oorsake van mijn voors[chreven] officie eenige gifte, gaven ofte geloften sal moeten neemen ofte amptieren, bij dewelke ik in 't exerceeren van mijne voors[chreven] officie imandt soude mogen favoureseren ofte agterdeel doen, dat ik meede den proventie van Hollandt, Zeelandt ende Vrieslandt met den anderen proventie haeren bondtgenoeten. [36]

5.3 Contract tussen essayeurs-generaal van de Munten M. Emants en

Contract tusschen m[eeste]rs M. Emants en W.A.A. Poelman, eerste en tweede Essayeurs-Generaals van de Munten deeser Landen omtrent de waarneming van dat ampt, in dato 11 februari 1790

NA 1.01.44-59 II 4

Wij ondergeschreeven, m[eeste]rs Marcellus Emants en Willem Adriaan Arnold Poelman, zijn met den anderen overeengekoomen en verdraagen dat ik, tweede ondergeschrevene door Hun Hoog Mog[enden] aangesteld zijnde tot tweede Essayeur-Generaal van de Munten, het ampt van Essaijeur-Generaal door den eerst ondergeschr[evene], als door Hun Hoog Mog[enden] aangesteld zijnde tot tweede Essaijeur-Generaalvan de Munten, het ampt van Essaijeur-Generaal, door de eerst

35 NA 1.01.02-12532: los schriftje tussen fol. 58 en 59, eerste blad.
36 De tekst gaat hier niet verder.

onderschr[evene] wordende bekleed maar weegens hoogen ouderdom en lighaamszwakheeden buiten staat geraakt hetzelve te bedienen, geduurende het leeven van den eerst ondergeschr[evene] zal waarneemen alle den besoignes ter Muntkamer als anderzins (waartoe de goude en zilvere Hollandsche werken, die de eerst ondergeschr[evene] bij de resp[ectieve] goud- en zilversmeden en kashouders in de steden van Holland van tijd tot tijd uit zijn cas zal doen opkoopen, om ter Muntkamer geëssaijeert te worden en daarom in eigendom van den eerst onderget[ekende] alleen zullen blijven) behandelen en bijwoonen, de resp[ectieve] Muntbussen openen en verders alles doen hetgeen de post van Essaijeur-Generaal volgens commissie en instructie zoo verre denzelve in usantie is, is meede brengende.

Dat ik, eerst onderget[ekende], zal moeten blijven behouden het tractement en emolumenten tot het voorz[eide] ampt staande, doch daarenteegen als eene erkentenis voor de moeite door den tweeden ondergeschr[evene] te neemen, aan denzelven zal uitkeeren uit de declaratie ten laste van de Provintie van Holland, eene somma van twee honderd gulden eens 's jaars, als meede uit de leges van ieder Muntbuschopening eens eene s[omm]a van een honderd gulden, blijvende daarenteegen de onkosten op de reizen bij de Muntbuschopeningen vallende voor reekening van den eerst ondergeteekenden.

Aldus gecontracteerd tusschen ons ondergeteekenden binnen 's Hage op den 11 februarij 1790 en zijn hiervan gemaakt twee eensluidende en bij ons onderteekend

[Getekend] M. Emants W.A.A. Poelman

5.4 Lijst van materialen door W.A.A. Poelman overgenomen van de erfgenaamen mr. Marcellus Emants, 1793

Memorie van materialen overgenoomen bij den heere mr. W.A.A. Poelman, Essaijeur-Generaal van de Munten der Vereenigde Neederlanden, van de erfgenaamen van wijlen den heere Essaijeur-Generaal mr. Marcellus Emants

NA 1.01.44-64 [1793, 19 januari] [37]

Goude keurnaalden en zilveren stalen van differente caliber	698:19:0
Aan nog voor handen zijnde goude en zilvere Hollandsche werken te zamen	75: 8: 0
Voorts voor de zilvere instrumenten tot de muntbussenopening etc. wordende gebruikt	50: 2: -

De koopere en ijsere instrumenten etc. door den overleedene heer Emants reets bij zijn leeven aan den heer Poelman zijnde present gedaan, komt zulks bij memorie

824: 9: -

De bovenstaande somma van agthonderd vierentwintig gulden aan ons onderges[chreven] erfgenaamen van mr. Marcellus Emants voldaan met een onderhandsche obligatie ten lasten van mr. W.A.A. Poelman groot agt honderdgulden, in dato 18 januarij 1793 en in contanten een somma van vierentwintig gulden neegen stuijvers. Actum 's Hage den 19 Januarij 1793
J. Emants G.B. Emants G. Emants

NB de voorgemelde onderhandsche obligatie is door mij afgedaan den jaare 1804 aan wijlen mr. G. Emants.

Goederen aan de Generaliteit in eigendom toebehoorende.

1. Een groote koperestandaart uit verscheide stukken bestaande, met een zwarte houten voet.
2. Een schaal met twee kopere bakjes in een kasje
3. Een kopere tang
4. Een groot pijlgewigt na den dormants gejustreerd, met de kleinder gedeeltens in een papiertje in een zwart kastje
5. 2 groote en 4 kleine poinçoenijzers

Goederen welke aan de Provintie van Holland toebehooren.

1. Een groote essaijlantaarn met een uurwerk boven hetzelve; een essaij schaaltje met 3 kleine bakjes en essaijgewigtjes
2. Een oude essaijlantaarn in een houte kas
3. Een nieuwe groote metalen standaart op een mahoniehoute voet; wordende bewaard in een mahoniehoute kasje.
4. Een essaijoven benevens eenig ijzer gereedschap, om den oven aan te steeken
5. Een nieuwe dito oven, wat kleinder, door den Muntmeester Bodisco van Dort in den jaare 1793 bezorgt; dan waarvan de rekening (schoon zulks reeds is verzogt), noch niet ingekomen is, dus noch onbetaald
6. 7 Houte geldbakken
7. 2 Aambeelden
8. Een ring om bij 't gieten te gebruiken, benevens een giettang.
9. Een groot en dito kleinder gietform
10. 3 Kleine ijzere scheplepeltjes
11. 3 Groote en 5 kleine poinçoenijzers
12. 2 Doosen met poinçoenletters, benevens eenige oude poinçoenletters

37 Zie ook NA 1.01.44-076 f 132 11 mei 1795.

5.5 Essayeurs-generaal van de Munten in de 18de eeuw

	Essayeur-generaal	Adjunct of tweede essayeur-generaal
1678	Marcellus Bruijnesteijn [38]	
1704		Johan Emants
1707	Johan Emants [39]	
1742	Marcellus Emants [40]	
1763		Guilliam Balthasar Emants [41]
1781		Gerard Emants [42]
1790		Willem Adriaan Arnold Poelman [43]
1792	Willem Adriaan Arnold Poelman	
1795	Jan Pieter Beekman [44]	
1803	Willem Adriaan Arnold Poelman	

38 NA 1.01.02-12276 fol. 400. Commissie d.d. 30 november 1678.
39 NA 1.01.02-12280 fol. 259. Commissie d.d. 8 juli 1707.
40 NA 1.01.02-12285 fol. 268v. Commissie d.d.17 november 1742.
41 NA 3.20.15-42b. Akte van aanstelling d.d. 1 maart 1763. Hollandsche Historische Courant d.d. 5 maart 1763. Utrechtse Courant d.d. 7 maart 1763.
42 NA 1.01.02-12292 fol. 220 en NA 3.20.15-51. Akte van aanstelling d.d. 10 oktober 1781. 's Gravenhaagse Vrijdagse Courant d.d. 12 oktober 1781.
43 NA 1.01.02-12293 fol. 257. Commissie d.d. 28 januari 1790.
44 NA 1.01.44-76 fol. 133-133v. Resolutie Staten-Generaal d.d. 18 mei 1795. Bijlsma, *Archief der Generaliteits Muntkamer* 36.

06 De secretaris van de Generaliteits Muntkamer

6.1 Commissie voor mr. Anthonius van der Linde als secretaris van de raden ende generaelmeesters van de Munte der Vereenigde Nederlanden

Bron: NA 1.01.02-12276 fol. 416v-417v

De Staten etc[etera] allen den geenen die deessen sullen sien, often hooren lesen, salut, doen te weten alsoo vermits het overlijden van den advocaat mr. Jacob van Bockhoven, het secretarisschap vande raden ende generaelm[eeste]rs van de Munte der voors[chreven] Vereenigde Nederlanden us comen te vaceren, over sulx nodich is, dat daer met een ander bequaem werde voorsien, soo ist dat wij om 't goet rapport ons gedaen van meester Antonius van der Linden, ons t[e] sijnen vromincheijt ende bequaemheijt volcomentlijck betrouwende den selven gestelt, geordonneert ende gecommitteert hebben, stellen, ende committeren mits desen tot den voors[chreven] staat van secretrais van den voorn[oemde] raden ende generaelm[eeste]rs vande Munten, gevende hem volcomen macht, authoriteijt ende sonderlingh bevel den staet voorthaen aan te aenvaerden ende bedienen ende dienvolgens deselve raden ende generaelmeesters ten dienste te staen in het afschrijven, copieren ende expediteren van alle 't geene sij hem sulen bevelen ende ordonneren, het stuck van de Munte met den gevolge ende aancleven vandien, raackende en betreffende ende voortsalles te doen dat een goet ende getrouw secretaris schuldich is ende behoort te doen. Ende dat op een tractement ses hondert g[u]l[den]s jaerlijcx te betalen bij den ontfanger generael in der tijt volgens ende in crachte van obse resolutie van den 2 julij 1633 en vande 8 julij 1673. En voorts op den selven voet, conditien en laste als den voors[chreven] Jacob van Bockhoven de voors[chreven] charge heeft bedient gehadt, doch en sal hij mr. Antonius van der Linden ten selve van schrijfloon van 't geene in 't stuck van de Munte met den gevolge ende aencleven van dien, souder mogen voorvallen tot kaste van het Landt, niet wes mogen praetenderen, waerop ende van hem wel ende getrouwel[ijk] daerinne te quijten den voorn[oemde] mr. Antonis van der Linden gehouden wert den behoerlijcken eedt te doen in onsen handen, ofte van den geenen bij ons daer toe te committeren. 't Welke gedaen sijnde, lasten en besweren wij de opgemelte raden ende generaelm[eeste]rs van de munte ende allen anderen dien dit sal mogen aengaen, den meer gemoenden mr. Antonis van der Linden voor secretaris te houden ende erkennen ende hem het effect van dese onse commissie rustelijck, vreedel[ijk] ende volcomentl[ijk] te dien ende te laten genieten, sonder oppositie ter contrarie, want wij sulx bevonden hebben alsoo te behooren gegeven in den Hage onder onsen cachette, paraphire ende signature van een van onse grifiers op den 1e meij 1679.

6.2 Secretarissen van de Generaliteits Muntkamer in de 18de eeuw

Secretarissen	
1679	mr. Anthonius van der Linden[45]
1709	Willem Anthonij Pieterson[46]
1728	mr. Pompejus Hoefft[47]
1731	mr. Hendrick van Ourijck[48]
1753	mr. Joan onder de Linde[49]
1761	mr. Jan Anthonij Chais[50]
1763	mr. Pieter Beelaerts van Blokland[51]
1770	mr. Gerard Beelaerts van Wieldrecht[52]
1772	Paulus Adriaen Beelaerts van Blokland[53]
1796	mr. Jacob Charles Kretschmar[54]

45 NA 1.01.02-12276 fol. 416. Commissie d.d. 1 mei 1679.
46 NA 1.01.02-12279 fol. 97. Commissie d.d. 23 juli 1709. Bijlsma, Archief van de Generaliteits Muntkamer 36 noemt hem ten onrechte Pietersen.
47 NA 1.01.02-12283 fol. 241. Commissie d.d. 16 april 1728.
48 NA 1.01.02-12284 fol. 42v. Commissie d.d. 21 maart 1731.
49 NA 1.01.02-12288 fol. 70. Commissie d.d. 2 juli 1753.
50 NA 1.01.02-12289 fol. 109. Commssie d.d. 30 maart 1761.
51 NA 1.01.02-12289 fol. 227. Commissie d.d. 14 november 1763.
52 NA 1.01.02-12290 fol. 264v. Commissie d.d. 24 januari 1770.
53 NA 1.01.02-12291 fol. 95. Commissie d.d. 29 september 1772.
54 NA 1.01.44-76 fol. 160. Notulen vergadering R&G d.d. 30 januari 1796. Bijlsma, Archief der Generaliteits Muntkamer 36.

07 De bewaarder van de Generaliteits Muntkamer

7.1 Instructie voor de Bewaarder van de Generaliteits Muntkamer

Bron: NA 1.01.44-25 fol. 289-290

Instructie voor Johannes German, als Camerbewaarder van de heeren Raden en Generaalmeesters van de Munten der Vereenigde Nederlanden.

Art[ikel] 1
Eerstelijk zal den voors[chreven] Camerbewaader gehouden zijn de heren Raden en Generaalmeesters van de Munten benevens derselver ministers behoorlijk en respectueuselijk op te wagten ende ten dienste te staan.

Art[ikel] 2
Sal gehouden zijn derselver camers schoon ende in ordre te houden

Art[ikel] 3
Sal zorge dragen dat zig alle maendag, ordinaire dag ter vergadering van Haar Edele Mogende bestemd, ende voorts alle andere dagen wanneer vergadering belegt zal wezen, bijtijds ter Muntkamere bevind, om de kamer te openen, des winters vuur aan te leggen en te maken dat alles in gereetheid is.

Art[ikel] 4
Wanneer een extraordinaire vergadering belegt zij, zal gehouden zijn de aansegginge daervan aen de huisen van alle de leden te doen.

Art[ikel] 5
Als er geëssaijeert moet worden, zal zorge dragen dat den essaijoven bijtijds gestookt zij en de instrumenten tot den essaij gebruikt wordende rein ende schoon zijn, wijders den Essaijeur-Generaal ter Essaijkamer assisteerende in hetgene nodig is.

Art[ikel] 6
Aangaande het vuur zal denselve voor en aleer uit de Muntkamer gaat behoorlijke toesigt nemen, dat daardoor geen ongeluk veroorsaakt en worde en dienvolgens de kolen zorgvuldig wegrekenen in een koperen pot, welke in den haard of onder den essaijoven zal stellen. En bij aldien den oven in den essaijkamer nog gestookt mogt zijn, zo zal voor den avond gaan zien of denselve uitgebrand is.

Art[ikel] 7
Inden er brand quame te ontstaan op het Binnenhof of ergens in den omtrek van de Muntkamer, zo zal zig ten eersten na de Muntkamer begeven en aldaer vertoeven tot het gevaar voorbij is.

Art[ikel] 8
Sal gehouden zijn te besorgen de inkomende en uitgaande missives, depeches enz. en den sekretaris te bedienen in hetgene daertoe behoort.

Art[ikel] 9
Sal mede eenmaal ter weke, en wel des woensdags, zig begeven aen de huisen van de heren van het Collegie, om te vernemen of iets van derselver ordre is.

Art[ikel] 10
Sal sig niet absenteeren, zonder alvorens permissie van de heren Raden en Generaalmeesters en derselver ministers daertoe te hebben verkregen.

Actum ter Muntkamer in 's-Gravenhage den 10e juli 1769.

7.2 Bewaarders van de Generaliteits Muntkamer in de 18e eeuw

Bewaarders van de Generaliteits Muntkamer		
	Kamerbewaarder	Plaatsvervanger
1699	Johan Hartweg[55]	
1701	Steven la Lande[56]	Joost van der Meulen[57]
1753	Johan Lagerweij[58]	
1761	Willem Soutendijk[59]	
1769	Johannes German[60]	
1792		Pieter van Vliet
1799		P. van Eijk

55 NA 1.01.44-16 fol. 35.
56 NA 1.01.44-16 fol. 104.
57 NA 1.01.44-16 fol. 112.
58 NA 1.01.44-16 fol. 116v-117 en -60.
59 NA 1.01.44-60.
60 NA 1.01.44-25 fol. 289-290 en -60.

08 De ijk- en justeermeester generaal

8.1 Commissie voor Lenard van Geere, ijk- en justeermeester van Holland

Bron: NA 3.01.04-38 fol. 3-5

Commissie voor Lenard van Geere als IJckmeester ende Juijsteerder van Hollandt ende West-Vrieslandt

De Ridderschap etc. doen te weeten, alsoo wij bij advis ende goetvinden van onse Gecommitteerde Raden tot volvoeringe der nieuwe ordonnantie van der Munte insonderheijt nodigh vinden ghestelt ende gecommitteert te worden een IJckmeester-Generael over de voors[chreven] landen van Holland ende West-Vriesland, omme te ijcken ende justeren alle balancen en gewichten van de Muntmeesteren ende andere Officieren van de Munte, dienende op de voors[chreven] ordonnantie, midsgaders van de wisselaers, gout- ende silversmeden, scheijders, affineurs ende alle andere, hen onderwindende de handelingen van gout ende silver binnen den voors[chreven] Lande, soo ist dat wij om 't goet rapport, ons ghedaen van den persoon van Lenard van der Geere, soon van wijlen Lenard van der Geere, in sijn leven geweest zijnde IJkmeester-Generael over alle de Vereenighde Nederlanden, ons volkomelijck betrouwende sijnder nutheijt, ervarentheijt ende getrouwigheijt, hebben den selven onthouden ende ghecommitteert, onthouden ende committeren bij desen, om alleen ende met seclusie van alle andere te mogen justeren ende ijcken de gewichten van de Troijsche marcken bij de jegenwoordige ordonnantie van de Munte bevolen ende geordonneert bij alle Muntmeesters ende andere in de verhandelinge van den edelen metaels van gout en silver gebruijckt te worden, ende dit na den patroon of dormant berustende in de Kamer van de Reeckeninge in Holland, midsgaders de balancen daermede men deselve wegen sal, op het naervolgende salaris ende loon.

Te weten van de Troijsche pijlgewichten van ijcken ende teeckenen van 't marck drie grooten Vlaems. Item voor de engelsche gewichten van drie engelschen af tot een aesken, met de stoffe, ijcken en teeckenen, tesamen ses grooten Vlaems. Item van den karraetgew[ichten] daer men 't gesteente mede weeght dat de tafeliers ghebruijcken, te weten van 64 karraten af tot het sesthiende deel van den karraet, den loon met de stoffe, ijcken en teeckenen, tesamen drie schell[ingen] ses pen[ningen] grooten Vlaems. Item de Troijsche krucken den loon met de stoffe, ijcken ende teeckenen, tesamen acht grooten Vlaems van het marck. Item alle pijlghewichten die te licht zijn ende met andere substantie moeten verswaert worden, dat men daer een derden deel meer af betalen sal met het juijsteren ende teeckenen, dan den prijs boven gementioneert. Item de krucken die te licht zijn, ende met andere substantiën moeten verswaert worden, dat men daervoor betalen sal eene schell[ing] twee pen[ningen] grooten Vlaems. Ende dat men hem geven sal van elcke

douzijn houtgewichten de stucken te herijcken ende teeckenen drie grooten Vlaems. En als hij ontboden wort van eenige Waerdijns, Muntmeesters, Overluijden of Deeckens van de gout- en silversmeden in andere steden, om te visiteren hare gewichten en balancen, sal den voorn[oemde] IJckmeester boven 't voors[chreven] loon voor sijn reijs- ende teerkosten, midsgaders sijne vacatiën, hebben 's daeghs drie guldens, sonder dat voortaen ijemand anders sal moghen onderwinden de voors[chreven] gewichten te ijcken ende justeren, of op dengenen bij den Lande geijckt eenigh teecken te slaen op de poene gestatueert in de nieuwe ordonnantie van de Munte jegens dengenen die andere van 't Troijsch gewichte ende gejusteerde als vooren sullen gebruijcken ende te appliceren deselve poenen volghende de voors[chreven] ordonnantie. Ende voorts generalijck op alle soodanige poincten ende art[ikelen] als in de voors[chreven] nieuwe ordonnantie van de Munte begrepen zijn, houdende deselve geëxpresseert in desen. Ordonneren sulks ende bevelen alle Muntmeesteren ende andere Officieren van der Munte alle Wisselaers, Goutsmeden, Affineurs, Scheijders ende andere, hen onderwindende de handelinge van gout en silver, denselven Lenard van der Geere in de voors[chreven] qualiteijt van IJckmeester-Generael te kennen, verstaen en ghebruijcken in 't ijcken van hare balancen ende gewichten, achtervolgende de voors[chreven] ordonnantie van der Munte ende den inhoude van desen, ordonnerende insgelijcks in den name ende vanwegen als boven alle justicieren ende officieren der voors[chreven] Landen den voorn[oemde] Lenard van der Geere in 'tgene desen sijnen officie aengaen ende daervan dependeren sal mogen, te kennen, assisteren ende helpen, des versocht zijnde, sonder te gedogen dat hem in d'exercitie van denselven officie eenigh belet of hinder gheschiede. Ende om sich in desene wel ende getrouwelijcken te quijten sal ghehouden zijn te doen den behoorlijcken eed hiertoe dienende, in handen van onse Gecommitteerde Raden voorn[oemd] en dese sijne instructie te laten visiteren, iterineren ende registreren in onse Kamer van de Reeckeninge in Holland, die gelast worden 't selve te doen ende den voorn[oemde] Lenard van der Geere van dese sijn commissie te laten gebruijcken na behooren.
Gedaen in den Hage onder onsen grooten zeegele hierop gedruckt, den sevenden januarij des jaers onses Heeren ende zaligmaeckers 1604.

Onder stondt, ter ordonnantie van de Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, geteeckent A.Duijck.

8.2 Algemene instructie voor de ijk- en justeermeester generaal van Holland en West-Friesland (concept 1780)

Bron: NA 3.01.04.01-240 fol. 640-643

Concept-instructie voor den IJkmeester- en Justeermeester-Generaal van alle Troissche gewigten en balancen, dewelke in de provincie van Holland en West-Vriesland werden gebruikt, gearresteert bij

de Ed[el] Groot Mog[ende] heeren Staaten van deselve provincie, na dewelke denselve sal gehouden zijn hem te reguleeren in het stuk van sijn officie.

Art[ikel] 1.

Sal, alvoorens in functie te treeden, gehouden zijn aan Raaden en Generaalmeesters van de Munten deeser Landen, te moeten geeven preuves van sijne bequaam- en kundigheid, soo in het maaken van een essaijschaale en gewigten, als het justeeren van deselve, en daarvan aan ons vertoonen moeten een voldoende verklaaring van deselve.

2.

Sal gehouden zijn om alle Troissche gewigten en schaalen die binnen de steeden van onse provincie, soo op de Munten en Wisselbanken, als bij de respective Wisselaars, juweliers, goud- en silversmeeden worden gebruikt, te moeten examineeren, ijken en regtveerdigen, na soodanig een just en regtvaardig Troisch gewigt, als aan hem door de Raaden en Generaalmeesters van de Munten sal worden ter hand gesteld, moetende zijn gejusteert en overeenkomstig weesen met den slaaper, bij onse heeren Gecommitteerde Raaden berustende.

3.

Sal sig moeten voorsien van soodanige poinçoenen tot het doen van sijnen ijk, als de grootheid van de hem voorkomende gewigten en van alle goud- en silverschaalen, waarvan wij den ijk bij deesen ordonneerende, sal koomen te vereisschen, en, behalven sijn eige teeken en een agtereenvolgende letter van het A, B, ook op dezelve slaan het Hollandsche waapen, teneinde geen andere gewigten of schaalen, dus niet gejusteert en geijkt, geloove gegeeven, of bij iemand ons onse ingezeetenen werde gebruikt.

4.

Sal gehouden zijn binnen den tijd van twee jaaren te moeten justeeren en ijken alle Troissche gewigten en schaalen die door de geheele provincie van Holland en West-Vriesland, bij Muntmeesteren, Essaijeurs, Wisselbanken, Wisselaaren, juweliers, goud- en silversmeeden in de steeden werden gebruikt.

5.

Sal niet vermoogen te contracteeren met eenige gildens of andere over het loon bij ons op het ijken van schaalen en gewigten gesteld, maar sig stiptelijk hebben te reguleeren na den prijs daartoe bij ons vanouds bepaalt, sonder sig met iemand desweegens in eenige onderhandelingen in te laaten.

6.

Sal sig moeten vergenoegen met soodanige somme voor sijne te maake reiskosten soodanige somme voor sijne te maake reiskosten, als bij onse resolutiën van den 21 december 1708 en 22 junij 1714 aan de IJkmeesters-Generaals zijn toegelegt, sonder iets ten lasten van andere te moogen

brengen, die alleen kunnen volstaan met aan hem het ordinaire ijkloon te voldoen.

7.

Sal verpligt weesen in het waarneemen van den voors[chreven] ijk, veertien daagen voor sijne bereijsinge, na de een of andere stad aan de magistraat derselver bij een brief van sijne komste kennis te geeven, en dan gearriveert zijnde admissie te versoeken, sonder in groote steeden, gildens uit kleine steeden te ontbieden. En admissie hebbende geobtineert, sullen alle diegeene die Troissche gewigten en schaalen in eene publicque functie zijn gebruikende en vanweegens den IJkmeester- Generaal geadverteert sullen geworden zijn, gehouden weesen om sonder oppositie ten tijde en plaatse bij hem daartoe gesteld met hun schaalen en gewigten sig te laaten vinden, op poene dat diegeene welke daarin soude moogen nalaatig blijven, sullen vervallen in een boete van twintig goude ducaaten, ten behoeven van den officier en IJkmeester-Generaal te verbeuren, gelijk ook in deselve boete, ten behoeve als vooren, vervallen sullen soodanige persoonen, die den gemelden IJkmeester-Generaal sal kunnen overtuigen eenige van hunnen schaalen of gewigten agtergehouden te hebben.

8.

Sal gehouden zijn om in de beide Munten deeser provincie en in de Wisselbanken sijne examinatiën en herijkingen op zijn tijd in persoon te moeten verrigten, sonder daarin ooit te blijven in gebreeken, of te vergen dat schaalen of gewigten bij hem souden moeten werden gebragt.

9.

Sal vermoogen, in gevalle hij na gedaane aanschrijving om sig ter oeffening van sijnen ijk in de eene of andere stad te laaten vinden, door eene opgekoome indispositie daarin soude mogen werden verhindert, in soodanige geleegentheid het selve tijdig te mogen affschrijven en uitstel te versoeken.

10.

Sal gehouden zijn jaarlijks van alle sijne beviningen aan de gemelde Raaden en Generaalmeesters van de Munten schriftelijk rapport te doen, laatende de executie van deese instructie aan deselve aanbevoolen. En sal den IJkmeester-Generaal sig voorts stiptelijk reguleeren moeten na het generaale Muntplacaat, den 21 maart 1606 bij Haar Hoog Mog[enden] gearresteert, voorsooverre hetselve in deese instructie niet is geabrogeert.

11.

Sal eindelijk weesen verpligt sig te moeten contenteeren met het loon en salaris op het justeeren van alle gewigten en schaalen, vanouds en nog laatst bij onse resolutie van den 15 december 1770 gereguleert en gesteld, sonder hetselve uit consideratie te verminderen of uit hoofde van intrest te moogen vermeerderen op poene van daaraan schuldig bevonden wordende van sijn ampt te werden gepriveert.

Alle welke poincten sullen werden begreepen in den eed van den voors[chreven] IJkmeester-Generaal, bij ons geregistreert en copielijk gesonden aan alle de steeden deeser provincie, om voortaan onverbreekelijk geüseert en geobserveert te worden.
Aldus gedaan en gearresteert in de vergadering van de Edele Groot Mog[ende] heeren, etc.

8.3 Loon voor de ijkmeester van de Troijsche gewichten

Bron: NA 3.01.05 3007 [niet gefolieerd, 19 maart 1658]

Ontfangen een missive van Borgemeesteren ende Regeerders van Amsterdam, ges[chreven] aldaar den XVen deser loopende maent, hebbende tot bijlage seeckere requeste aen deselve heeren, gepresenteert bij Roeloff van der Schuijre, onlangs geleeden bij Haere Edel Mo[genden] gecommitteert tot IJckmeester van de Troische gewichten, aengaende desselfs salaris begroot op twee grooten Vlaems voor ijder marcq, ende het jaerlijckx vernieuwen van de ijcken der voors[chreven] gewichten, 'twelck de voors[chreven] heeren verclaerden te mogen sijden dat binnen haere stadt soude geschieden, mitsgaders der opsicht van derselven IJckmeester ende 't jaerlijcks vernieuwen van[de] ijcken van alle de voors[chreven] Troijsche gewichten in alle andere steden deser provincie, 'tgene meergemelte heeren mede oordeelden redelijk te wesen.

Waarop sijnde gedelibereert, is goetgevonden dat den voorseijden IJckmeester sal werden toegeleijt ende wert hem toegeleijt mits desen tot ijckloon twee grooten Vlaems van ijder marcq der voors[chreven] Troische gewichten, dewelcke bij hem sullen worden geijckt, gelijck mede goetgevonden is dat alle de opgemelte gewichten, ten aensien van de ingesetenen van Amstelredam, volgens het goetvinden van welgedachte heeren, alle jaren van niews gevisiteert ende geijckt sullen moeten werden, maer wat aengaet deselve practijcque in andere steden is niet goedtgevonden daerinne te treeden. Ende sal desen bij extract gegeven werden aen den meergem[elde] IJckmeester, omme hem daernaer te reguleren.

8.4 Lijst en reglement van het salaris (1701)

Bron: NA 1.01.44-16 fol. 138v. Resolutie Staten van Holland d.d. 19 februari 1701

Lijste ende reglement van het salaris voor den IJkmeester- ende Justeermeester-Generaal van de Troijsche gewigten ende balancen over Hollandt en West-Frieslandt. [61]

61 NA 3.01.04.01-140 fol. 764-766. Resolutie StvHoll d.d. 21 december 1706 bevestigt dit salaris van de ijk- en justeermeester generaal nog eens. Zie ook de resolutie StvHoll d.d. 15 december 1770. Zie verder: NA 1.01.44-16 fol. 306v-307 en NA 3.01.04.01 225 fol. 1593-1595.

Eerstelijk aangaande het nasien ende ijcken der balancen		
Van een balance daarmede men van een aes tot een once komt te wegen	*f*	0: 4: 0
Een balance van een once tot een mark		0: 5: 0
Een dito van een mark tot twee marken		0: 7: 0
Een dito van twee mark tot thien marquen		0: 9: 0
Een dito van tien mark tot twintig mark		0:11: 0
Een dito van twintig mark tot vijftig mark		0:13: 0
Een dito van vijftig mark tot hondert mark		0:15: 0
Een dito van hondert mark tot tweehondert à tweehondert en vijftigh mark		1: 0: 0
Van een esaijbalance		1: 0: 0
Voor een balance van een goudtgewigt		0: 6: 0
Voor een balance van een caraatgewigt		0: 6: 0
Ten tweeden aangaande het scharpen en justeren der balancen		
Van een balance daarmede men van een aes tot een once op weegt	*f*	0: 6: 0
Van een dito van een once tot een mark		0: 8: 0
Van een dito van twee mark tot thien mark		0:10: 0
Van een dito van 10 mark tot twintig mark		0:18: 0
Een dito van 20 mark tot vijftig mark		1:10: 0
Een dito van 50 mark tot hondert mark		2:10: 0
Een dito van 100 mark tot 250 mark		4:10: 0
Voor een esaijbalance		4:10: 0
Ten derden, aangaande het ijken van de gewigten		
Voor het ijcken van het pijlgewigt per mark		0: 2: 0
Voor het blokgewigt per mark		0: 1: 0
Voor het goudtgewigt		0: 6: 0
Voor een caraatgewigt		0: 6: 0

Eijndelijk, soo wanneer de voors[chreven] IJckmeester- ende Justeermeester-Generaal in andere steeden ten dienste van het gilde der goudt- ende silversmeden komt te vaceren, zo zal deselve boven het ordinaris salaris, hiervoren uijtgedrukt, van het gilde genieten drie guldens 's daeghs voor jeder dagh dat daar is geoccupeert tot verval van sijne reijs- en teerkosten.
Accordeert met de voors[chreven] resolutiën.

8.5 Memorie voor A. Groengraft met de gewichten van de verschillende speciën (1702)

Bron: NA 1.01.44-16 fol. 108r.-109r d.d. 15 februari 1702

Memorie voor Abraham Groengraght, IJckmeester- ende Justeermeester-Generaal over Hollandt ende West-Friesland, residerende tot Amsterdam, omme sigh in het ijcken ende maken der gewighten van de goude ende silvere naarvolgende speciën te reguleren.

Goude speciën			
	Eng[el]s	Asen[64]	Opmerking
Den rijder	6	16	
Den halven rijder	3	8	
Den Nederlandtschen ducaat met de letteren	2	9 1/7	
Dobbelen ducaat	4	18 2/7	
Dobbelen pistolet	4	14 2/9	
Enkelen pistolet	2	7 1/3	
Halve pistolet	1	3 1/2	stijff
Vierdobbele pistolet	8	28 4/9	
Fransche croon	2	7 1/9	
Albertijn	3	11 27/37	
De halve naar advenandt	1	21 1/2	large
Rosenobel [63]	10	0	
Enkele rosenobel	5	0	
Halve rosenobel	2	16	
Goude ducaton off souvereijn	7	8	
Halve	3	20	
Engelsche carolus	5	29	stijff
Halve	2	10 1/2	
Vierendeel	1	15 1/4	
Engelsche guinij	5	13 5/7	
Angelot	3	10 2/3	
Goudtgulden	2	4 4/15	
	2	4 4/15	

63 Hier wordt zeer waarschijnlijk de dubbele rozenobel bedoeld.
64 1 mark (246,084 g) = 8 once, 1 once (30,76 g) = 20 engels, 1 engels(1,538 g) = 32 aas (0,048g). Zie ook hoofdstuk 22 Gebruikte terminologie bij de bepaling van gehalte en gewicht in dit deel van de publicatie

Silvere speciën, alle ter uijtterste remedie					
		Mark	Onc[e]	Eng[el]s	Asen
Nederlandtschen rijcxdaalder off bankdaalder	Een stuk		0	18	24 9/40
	8 stukken		7	10	1 4/5
	200 stukken	23	3	11	13
De halve naar advenandt					
Leeuwendaalder	Een stuk		0	17	26 3/5
	9 stukken		8	0	15 2/5
	200 stukken	22	2	6	8
Den halven naar advenandt					
Silveren rijder ende Brabantschen ducatom	Een stuck		1	1	5 59/8
	7 stukken		7	8	8 13/80
	200 stukken	26	3	15	27 1/2
De halve naar advenandt					
Silveren ducaat ende Brabandtsen kruijsrijcxdaalder	Een stuk		0	18	8 14/71
	8 stukken		7	6	1 26/45
	200 stukken	22	6	11	7 25/56
De halve naar advenandt					
Den Nederlandtschen drij gulden	Een stuk		0	20	17 69/80
	7 stukken		7	3	29 3/80
	200 stukken		5	11	20 1/2
Nederlandschen twee gulden	Een stuk		0	13	22 23/40
	11 stukken		7	10	24 13/80
	300 stukken		5	11	16 3/44
Nederlandtschen halven drij gulden	Een stuk		0	10	8 27/29
	15 stukken		7	14	5 31/32
	400 stukk		5	11	20 1/2
Nederlandtschen florijn	Een stuk		0	9	19
	16 stukken		7	13	16 1/25
	300 stukken		7	18	4 3/4
Enkelen gulden	Een stuk		0	6	27 23/80
	23 stukken		7	17	19 49/80
	600 stukke		5	15	20 1/2
Halve gulden	Een stuk		0	3	13 9/14
	46 stukken		7	17	19 49/80
	1200		5	15	20 1/2
Schellingen naar den Hollandtschen voet	Een stuk		0	3	6 51/80
	50 stukken		8	0	11 34/39
	1000 stukken	20	0	7	13 1/2
Dobbele stuijvers naar den Hollandtschen voet	Een stuck		0	1	1 7/13
	150 stukken		7	17	6 11/13
	3000 stukken	19	5	4	8 65/71
Enkele stuivers	Een stuk		0	0	16 2/3 schaars
	301 stukken		7	16	23 2/3 schaars
	6000 stukken	19	4	4	12 1/16 schaars

Aldus gedaan ter Muntcamere in 's-Gravenhage, ende ten oirkonde geteekent huijden den 15en februarij 1701. Was getekent Johan van Nispen, Barthoudt van Slingelandt, Adriaan Piterson.

Onderstondt mij present get[ekend] A. Linde

8.6 Commissie voor Jacob l'Admiral jr. als ijk- en justeermeester generaal in de Vereenigde Nederlanden (1750)

Bron: NA 3.01.04.01-190 fol. 379-380

Commissie voor Jacob l'Admiraal junior als IJkmeester- of Justeermeester-Generaal van de kleine ijk of Troische gewigten over de geheele Unie, den 1 meij 1750.

De Staaten-Generaal der Vereenigde Nederlanden allen dengeenen die deesen sullen sien of hooren leesen, salut. Doen te weeten alsoo wij in het stellen van nadere ordres ontrent de cours en het gewigte der goude speciën hier te Lande onder anderen ook tot voorkominge der inconveniënten, spruitende uit het verschil en de deffectueusheid der goudgewigten en tot wegneeming van de disputen, mistrouw en confusiën, welke van dag tot dag in alle daagelijksche handelingen tot groot nadeel van de negotie en merkelijke schaade en verlies van de commercieerende en alle andere particuliere ingezeetenen van den Staat, meede koomen te ontstaan door de gemelde defectueusheid der goudgewigten, door de ingeseetenen gebruikt wordende, als ook om door verscheidentheid van Justeermeesters niet weder te vallen in het inconveniënt van verscheidentheid der gewigten, goedgevonden hebben aan te stellen, te committeeren en te qualificeeren een IJkmeester- en Justeermeester-Generaal van de kleine ijk of Troische gewigten over de geheele Unie, soo ist dat wij om het goed rapport ons gedaan van de bequaamheid en kundigheid, soo in

het maaken van essaij, schaalen van gewigten, als het justeeren van deselve, van den persoon van Jacob l'Admiral junior, IJk- en Justeermeester-Generaal der Troische gewigten en balancen in de provincie van Holland en West-Vriesland, resideerende te Amsterdam, denselven Jacob l'Admiral junior hebben gestelt, gecommitteert en gequalificeert, gelijk wij hem stellen, committeeren en qualificeeren bij deesen tot IJk- of Justeermeester-Generaal van den kleinen ijk of Troische gewigten over de geheele Unie, geevende hem volkoomen magt, authoriteit en speciaal bevel, om hetselve ampt te exerceeren en bedienen binnen alle de steeden en plaatsen soo van ons gebied als van de Geünieerde Provinciën.

En sal vervolgens gemelde Jacob l'Admiral junior in het visiteeren, ijken en regtvaerdigen van Troische gewigten, goud en silverschaalen en alle hetgeene tot deese fijne functie specteeren sal, alsmeede ten opsigte van sijne reis- en teerkosten en salaris, gehouden zijn sig te exactelijk te reguleeren na de instructie voor den IJk- en Justeermeester-Generaal in de Vereenigde Nederlanden, huiden bij ons gearresteert, dewelke hierneevens aan hem sal werden ter handen gestelt, gelijk ook na de publicatie en ordonnantie tot redres der goudspeciën en goudgewigten, meede bij ons op huiden gearresteert en gedaan emaneeren. Waarop en van hem in dit alles wel en getrouwelijk te quijten den voornoemden Jacob l'Admiral junior gehouden werd den behoorlijken eed te doen in onse handen.

Hetwelk gedaan zijnde, ontbieden en beveelen wij allen en eenen iegelijken dien het aangaan mag, den voornoemden Jacob l'Admiral junior als IJk- en Justeermeester-Generaal, soo als voors[chreven] is, te erkennen en respecteeren en hem in het volbrengen van deesen sijnen last en commissie alle behulp en assistentie te doen, sonder hem daarinne te doen of te laaten geschieden eenig letsel of moeijenisse ter contrarie, want wij sulks bevonden hebben ten dienste van den Lande en van onse ingeseetenen alsoo te behooren.
Gegeeven in Den Hage onder het cachet van den Staat, etc. op den 1 meij 1750.

8.7 Algemene instructie voor Jacob l'Admiral jr. als ijk- en justeermeester generaal in de Vereenigde Nederlanden, 6 mei 1750

Bron: NA 3.01.04.01-190 fol. 381-383

Instructie voor Jacob l' Admiral junior als IJkmeester- en Justeermeester-Generaal in de Vereenigde Nederlanden van den kleinen ijk of Troisch gewichte over de geheele Unie, gearresteerd bij de Hoog Mog[ende] heeren Staaten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, na dewelke hij gehouden sal sijn hem te reguleeren in 't stuck van zijn officie.

Art[ikel] 1

Sal alvoorens in functie te treeden gehouden zijn aan onze Raaden en Generaalmeesters van de Munten te moeten geeven preuves van zijn bequaam- en kundigheid, soo in het maken van essaij, schaalen van gewichten, als het justeeren van dezelve, en daarvan aan ons vertoonen moeten een voldoende verklaaring van deselve.

2

Sal gehouden zijn om alle Troische gewigten, binnen alle de steeden en plaatsen, soo van ons gebied, als der Geünieerde Seeven Provintiën, te moeten ijken en regtveerdigen, na soodanig een just en regtveerdig Troisch gewigt, als aan hem van onse gemelde Raaden en Generaalmeesters sal werden ter hand gesteld, sullende hetzelve moeten sijn gejusteerd na den slaper onder haar berustende, als overeenkomstig zijnde met den slaper die bij de heeren Gecommitteerde Raaden van de Staaten van Holland en West-Friesland alhier in den Hage en bij die van Zeeland te Middelburgh seer sorgvuldig bewaard en opgesloten blijft en sulx ingevolge van onse ordonnantie van den 21 maart 1606.

3

Sal zig moeten voorsien van soodanige poinçoenen tot het doen van sijn ijk, alsmeede de grootheid van de hem voorkoomende gewigten en ook van alle goud- en silverschaale, waarvan wij den ijk bij deese meede zijn ordonneerende, sal koomen te vereisschen. En behalven sijn eigen teeken ook op deselve slaan den leeuw met seven pijlen, teneinde geen andere gewigten of sulks niet gejusteerd of geijkt sijnde, geloove gegeeven worden, of in onsen Staat werden gebruikt bij iemand van onse ingezetenen.

4

Sal gehouden zijn tenminsten alle drie jaaren te moeten justeeren en ijken alle gewigten en schaalen die door onsen geheelen Staat bij alle Muntmeesteren, Essajeurs, Wisselbanken, Affineurs, Scheiders, Wisselaars, juweliers, goud- en silversmeeden en wijders bij alle en een iegelijk sonder onderscheid in de steeden en plaatsen bij hem gebragt sullen werden. Voor reis- en teerkosten van welke driejaarige visitatie zijn gedestineert de ses hondert guldens hem bij Haar Hoog Mog[ende] resolutie van huiden toegelegt.

5

Sal niet vermoogen te contracteeren met eenige gildens als anders over het loon van den ijk, maar sig stiptelijk hebben te reguleeren na den prijs op het ijken en justeeren van allerleij gewigten en schaalen bij ons gesteld en aan het einde deses geïnsereerd, sonder sig met iemant desweegens in onderhandelingen in te laaten.

6

En ingevalle de heeren Staaten van sommige Provinciën of de magistraaten van steeden hem binnen den gemelden termijn van drie jaaren in haare provincie of stad mogte requireeren, sal hij sig moeten vergenoegen met soodanige somme voor sijne te maaken reiskosten, als deselve hem sullen goedvinden toe te leggen, sonder daarvoor iets ten lasten van de goud- en silversmeeden of van andere te moogen brengen, die alleenlijk kunnen volstaan met aan hem het ordinaire ijkloon te voldoen.

7

Sal verpligt weesen in het doen van sijne bereisingen alvoorens in de steeden, daar hij sig bevinden zal zijne examinatiën van ijk te beginnen, sig te moeten addresseren aan de respective magistraaten van zijne aankomste kennisse te geeven en admissie te versoeken, dewelke hebbende geobtineerd, sullen alle diegeene die Troische gewigten en schaalen in een publicque functie zijn gebruikende en door den IJjkmeester-Generaal geadverteert sullen worden, gehouden zijn sig sonder oppositie ten tijde en plaatse bij hem daartoe gesteld met hunne schaalen en gewigten te laaten vinden, sullende hij de soodanige die onverhoopt daarin weigerig en nalaatig mogte blijven aan de respective magistraaten moeten aanklaagen en tegen deselve recht versoeken. Dog van dit opkoomen geëxcuseerd blijven alle de Muntmeesteren en Wisselbanken in de Geünieerde Provinciën, terwijl den IJjkmeester-Generaal verpligt sal weesen sig tot het werk van den ijk in persoon in alle de Munthuisen en Banken op sijnen tijd te sullen moeten laaten vinden, zonder daarin ooit in gebreeke te blijven.

8

Sal gehouden zijn van alle sijne bevindingen jaarlijks rapport te doen aan onse Raaden en Generaalmeesters van de Munten, die wij de executie van deese instructie op het serieuste aanbevoolen laaten en sig voorts stiptelijk reguleeren moeten, na ons generaal Muntplacaat van den 21 maart 1606 en na alle de pointen van deese sijne instructie.

9

Sal eindelijk verplicht weesen zig te contenteeren met het loon en salaris op het ijken en justeeren van alle gewigten en schaalen of balancen bij ons gesteld en aan het einde deses geïnsereerd, sonder hetselve uit consideratie te verminderen, of uit hoofde van interest hetselve te mogen vermeerderen, op poene van daaraan schuldig bevonden wordende van sijn ampt te worden gepriveert.

Alle welke pointen sullen werden begreepen in den eed van den voors[chreven] IJkmeester-Generaal over de geheele Unie en zullen werden geregistreert en copielijk toegezonden aan de heeren Staaten van de respective Provinciën, Landschap Drenthe en door het geheele Generaliteitsressort, om voortaan onverbrekeelijk geüseert ende geobserveert te worden.

8.8 Lijst en reglement van het salaris (1706, 1747, 1750 en 1770)

Bron: NA 3.01.04.01-190 fol. 383-384

Lijst en reglement van het salaris van den IJkmeester en Justeermeester van de Troische gewigten en balancen die in de Vereenigde Nederlanden moeten worden gebruikt. [65]

Eerstelijk aangaande het nasien en ijken der balancen en schaalen	*f* 0: 4: 0
Van een balance daarmede men van een aas tot een once komt te weegen	
Een balance van een once tot een mark	0: 5:00
Een dito van een mark tot twee marken	0: 7:00
Een dito van twee marken tot tien marken	0: 9:00
Een dito van tien tot twintig marken	0:11:00
Een dito van twintig tot vijftig marken	0:13:00
Een dito van vijftig tot honderd marken	0:15:00
Een dito van hondert tot tweehonderd à tweehonderdvijftig marken	1: 0:00
Van een esaijbalance	1: 0:00
Voor een balance van een goudgewigt	0: 6:00
Voor een balance van een caraatgewigt	0: 6:00

Van een balance daar men van een aas tot een once opweegt	*f* 0: 6: 0
Van een dito van een once tot twee mark	0: 8:00
Een dito van twee marken tot tien marken	0:10:00
Een dito van tien tot twintig marken	0:18:00
Een dito van twintig tot vijftig marken	1:10:00
Een dito van vijftig tot honderd marken	2:10:00
Een dito van honderd mark tot tweehonderdvijftig marken	4:10:00
Voor een esaijbalance	4:10:00
Voor het ijken van een pijlgewigt per mark	0:02:00
Voor het blokgewigt per mark	0:01:00
Voor een kasje met goudgewigt	0:06:00
Voor het redresseren van ieder blokje op sijn juste gewicht	0:00:04

Aldus gedaan en gearresteert ter vergaderinge van de Hoog Mog[ende] heeren Staaten-Generaal der Vereenigde Nederlanden. In den Hage den eersten meij 1750.

Onderstond accordeert met het voors[chreven] register.

65 NA 3.01.04.01-190 fol 383-384.

8.9 IJk- en justeermeesters in de 18de eeuw

IJk en justeermeesters		
	Holland en West-Friesland	**Unie**
1670	Johannes Andries Groengraft	
1701	Abraham Groengraft [66]	
1745	Jacob l'Admiraal	
1750		Jacob l'Admiraal
1770		Pieter le Cointe
1794		Stephanus Nagel

66 NA 1.01.44-16 fol. 106.

09 De wisselaar

9.1 Instructie 1606

Bron: *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 230-233v

Instructie voor N.N. Wisselaar binnen de stadt ..., naar dewelke hij gehouden sal sijn hem te reguleren in 't stuck van 'tselve sijn officie.

Art[ike]l 1

In den eersten sal hij gehouden sijn gestadelijk in 't openbaar voor sijnen winkel uijtstaande te heben den schootel ofte nappe met de wapenen van de Vereenighde Provinciën geschildert, teneijnde een jegelijk magh weeten dat hij tot sulx gecommitteert sij, op peine van een Nederlantsche ducaat soo menighmaal hij dies in gebreke bevonden sal werden.

Art[ike]l 2

Sal gehouden sijn gestadelijk op sijn comptoir ende taaffel te houden leggen een copie ofte exemplaar der nieuwer ordonnantie, mitsgaders van de figuren van alle goude ende silvere penningen bij deselve gevalueert, omme hem in alle voorvallende saaken daarnaar te reguleren. Ende den gemeenen man, die hem dies versoeken sal, onderright te doen, soowel op 't gheene aangaan magh den prijse ende valuatie der penningen, als den behoorlijken gewight van dien.

Art[ike]l 3

Sal voorts meer gehouden sijn gestadelijken op denselven sijnen comptoire te houden leggen die caarte ofte manuale, soo hem bij de Generaalmeesters van der Munte gelevert sullen werden, innehoudende de waarde van den marque, once, engelsche ende aasken van alle de principale speciën van goude ende silvere munte, soowel gevalueerde als ongevalueerde, welke caarte ofte manuale hij gehouden sal wesen te verthonen denghenen die hem eenighe derselve sullen willen verkoopen ende leveren tot hare vermaninge, op peine als vooren soo menighmaal hij des in gebreeke bevonden sal werden.

Art[ike]l 4

Sal gehouden sijn te betalen ende geven allen ende eenen jegenlijken de reghte waarde van de voors[chreven] speciën van goude ende silver begrepen in de voors[chreven] caarten ende manualen, soo deselve aldaar bij den marque, once ende engelsche verklaart sijn uijt te brengen sonder eenigh aftrek ofte desalcatie [67] van salaris, loon, laccagie ofte onkosten, alle welke van de sommen, aldaar geëxpresseert, afgetogen sijn, dewelke oversulx suijver gelt verstaan werden.

67 Vermindering van de geoctroyeerde rechten.

Art[ike]l 5

Ende aangaande de speciën van goude ende silveren munte, niet begrepen in denselven manuale, mitsgaders de materialen van den goude ende silvere in massa, cendreën [68], grenaillen ofte lingotte sal gehouden sijn voor denselven te betalen de reghte waarde, soo na als hij die bij de toetze sal komen waarderen ende onderscheijden op sijnen eedt in deesen gedaan, aftrekkende voor sijnen salaris ende onkosten van smelten den vijftighsten penningh van de waarde derselver ende bovendien nogh op de materiën ofte speciën van goude alleenlijk komende op 21 caraten ofte daar beneden den taghtigsten penn[ing] van de waarde derselver, voor de onkosten van 't scheijden.

Art[ike]l 6

Op welk loon hij gehouden sal sijn te snijden in stukken alle de penningh van goudt ende silver, soo haast hij die gekoght sal hebben, alvoren die betalinge te doen, in tegenwoordigheijt des verkopers, op peine van 10 Nederlandtsche ducaten. Tot welcken eijnde hij ook sal gehouden sijn gestadelijken op sijn comptoir ofte taaffel te houden gereet een schaare, omme deselve gekoghte penningen te cisailleren ofte door te snijden, op gelijke peinen.

Art[ike]l 7

Sal voorts gehouden sijn register ende boeck te houden van alle de materialen ende speciën van gelde, soowel gouden als silveren soo bij hem gekoght ende ontfangen sullen werden, bedragende een eng[e]ls goudts ende een once silvers ende daarenboven.

Art[ike]l 8

Sal gehouden sijn deselve materialen ende penningen bij hem in manieren voors[chreven] gekoght ende ontfangen te leveren ofte te senden ter Munte van de provincie daar hij woonaghtigh is ende daaronder hij resorteert, soo wanneer hij eenige merkelijke quantiteijt vergadert sal hebben, te weten thien marquen goudts ofte vijftigh marcquen silvers, sonder deselve te mogen verkoopen, permuteren ofte besteeden elders ofte aan anderen, in wat manieren dat het zij, op peine in d'ordonnantie ende placaten begrepen, uijtgesondert aan de goudt- ende silversmeeden binnen dese Geünieerde Provinciën tot opreghte exercitie van hunnen neeringen alleenlijk sonder meer.

Art[ike]l 9

Ende die voors[chreven] leeveringe ter Munte gedaan sijnde sal hij gehouden sijn des aanteekeninge te doen op sijn register van de qualiteijt ende quantiteijt van deselve, ende op wat dagh leverantie geschiet is ende die betalinge daarop gevolght, mede op peine in de ordonnantie begrepen.

Art[ike]l 10

Sal niet moogen biquetteren eenige goude ofte silvere penningen, die bij de ordonnantie op 't stuck van de Munte den 21en maart 1606 gemaakt in de Munten deser Geünieerde Provinciën toegelaten

68 Afgeleid van het Franse woord 'cendre' en hier gebruikt in de betekenis van 'overschotten'.

sijn geslagen te werden, verkiesende die sware uijt de lighte, omme de lighte uijt te geven ende met de sware sijn profijt te doen ende op peine in den placate begrepen.

Art[ike]l 11

Soo wanneer hij sal vernemen ende verstaan dat eenige goude ofte silvere penningen niet gevalueert, noghte ten prijse gestelt bij d'ordonnantie hier te Lande ingevoert, cours ende gangh onder de gemeente beginnen te neemen, sal bij gehouden sijn des te adverteren den Borgemeesteren van der steede sijner residentie, mitsgaders den Generaalmeesters voors[chreven] sonder des in gebreeke te sijn, op peine van privatie van sijn officie.

Art[ike]l 12

Generalijk soo wat saken sullen koomen tot sijne kennisse, daardoor d'ordonnantie van de Munte gelaedeert, gebroken, ofte in eeniger manieren gealtereert soude mogen werden, 'tzij in 't begeven ofte ontfangen van de penningen bij d'ordonnantie, niet gevalueert ofte van den gevalueerden tot hooger prijse dan bij d'ordonnantie verklaart, ofte in 't vervoeren van de materialen buijten den Lande ofte tot vreemde munten, ofte in 't verhoogen ende steijgeringen van den prijse derselver boven den prijs bij den instructiën vermelt ofte eenige andere saaken daardoor die gestadigheijt ende gelijkmatigheijt van der munte gevioleert ende oorsaak tot eenigh abuijs ende misbruijk gegeven souden mogen werden, sal gehouden sijn 'tselve soo haast die t[e] sijner kennisse gekomen sullen sijn, te verthonen den Borgemeesteren van der steede sijner residentie ende den Generaalmeesters voors[chreven] omme daarop voorsien te werden, op peine van private van sijn officie als vooren.

Art[ike]l 13

Insonderheijt sal gehouden sijn het ooge te hebben op den coopluijden, creemers, maaquelaars ende allen anderen, eenige neeringe exercerende, die hen ondervinden sullen op te soeken eenige speciën van gelde, bij d' ordonnantie gevalueert ende ten prijse gestelt, gevende opgelt ofte toebate op derselven boven den prijs derselver bij d'ordonnantie verklaart.

Art[ike]l 14

Sal in dien gevalle gehouden sijn des te adverteren den Borgemeesteren van den steede ende den Generaalmeesters van der Munte, omme daarin te voorsien in sulker voegen dat de handelinge ende trafique met de vreemde natiën geaccommodeert ende den staat van der Munte niet gealtereert en werde.

Art[ike]l 15

Ende alsoo omme te accommoderen den coophandel ende trafique met andere natiën de E[dele] heeren Generale Staten goedt gevonden hebben ende bij haare ordonnantie op 't stuck van der Munte gestatueert hebben dat de geauthoriseerde Wisselaars ende geene andere den coopluijden sullen mogen gerieven ende helpen aan soodanige geëvalueerde speciën van gelde als deselve buijten 's Landts tot vorderinge van hunnen coophandel van doen sullen hebben.

Art[ike]l 16

Sal daaromme, omme den coopluijden ende allen anderen te gerieven, vermogen op te soeken ende aan dieghene die deselve begeren wederom uijt te geven alle ende soodanige speciën van gelde als bij hem sullen werden gesoght, sonder van deselve penningen te mogen geven nogh daarvan te neemen meerder opgelt als hem bij dese instructie wert toegelaten.

Art[ike]l 17

Te weten van jeder stuck van thien stuijvers tot eenen gulden niet meer dan een oortgen, van jeder stuck van een gulden tot twee gulden een halve stuijver, van twee gulden tot drie gulden een blanck, van drie gulden tot vier gulden een stuijver, van vier gulden tot ses gulden drie grooten Vlaams, van ses tot agt gulden twee stuijvers, van aght tot thien gulden een stoter ende van thien tot twaalf gulden drie stuijvers, sonder meer.

Art[ike]l 18

Ende ingevalle den Wisselaar soodanige goude ofte silvere speciën als bij hem sullen werden gesoght niet bij hem en hadde, dogh bij eenige andere coopluijden wiste te bekomen, sal hij soodanige speciën bij alsulcke coopluijden mogen soeken, ende deselve daarvooren alsulken toebaten geven als sij metten anderen sullen konnen verdragen. Ende soo den voorsc[hreven] coopman op eenige Munten der Vereenighde Provinciën eenige sijne eijgene materialen gelevert hebbende in betalinge derselver hadden ontfangen ende nogh bij hem hadde eenige goude ofte silvere speciën, bij den placate ende ordonnantie van de Munte van den jaare 1606 geordonneert, in alle de provinciale Munten voortsaan eenpaarlijck te doen munten, sal den Wisselaar gehouden sijn denselven coopman van soodanige speciën tot opgelt geven de vier vijfde deelen van den toebate die hij van d'andere coopluijden daarvoor sal ontfangen, wel meer maar niet min, mits dat niet en werde geëxcedeert den prijs van de voors[chreven] toebate, vooren in 't naastvoorgaande articul gementioneert, op peine in de voors[chreven] placate begrepen.

Art[ike]l 19

Soo ook den Wisselaar tot gerieff van den coopman ende omme gefurneert te werden van soodanige goude en silvere speciën als geordonneert is op alle de voors[chreven] Munten eenpaarlijk te doen slaan, ende die dagelijx bij hem sullen werden gesoght de voorsc[hreven] Wisselaar daartoe soude moeten smelten eenige andere goude ofte silvere gevalueerde speciën, sal deselve materialen die hij van soodanige speciën gesmolten sal hebben mogen leveren op soodanige deser provinciën Munte, als 't hem gelieven sal, welverstaande dat hij daarbij niet sal mogen voegen ofte mengelen de materialen die hij van opgewisselde billioenen sal hebben bekomen, dewelke hij gehouden is te leveren op de Munte van de provincie daar hij is residerende, volgende den inhoude van het aghtste art[ike]l deser sijner instructie ende elders niet, op peine voors[chreven].

Art[ike]l 20

Des sal hij geen speciën door jemant andere vermogen te soeken, nogh doen soeken, als door hem selfs, sijne huijsvrouw ende deghene die binnen sijn huijse in sijnen dienst ende broode sijn, mits dat hij derselver doen sal moeten verantwoorden, indien sij deselve instructie eeniger wijse quamen te excederen.

Art[ike]l 21

Ende soo den Wisselaar ofte op den staanden voet bevonden ofte oock daarnaar overtuijght werde deselve geconsenteerde toebate ende opgelt in eeniger maniere geëxcedeert te hebben, hoe weijnigh hetselve ook ware, sal hij verbeuren d'eerste reijse vijff en twintigh Nederlandtsche ducaten, die tweede reijse dubbelt ende de derde reijse vierdubbelt ende daarenboven gebannen te werden uijt de Geünieerde Provinciën, t' een derde deel van deselve amenden tot profijte van den aanbrenger, het ander derden deel tot profijte van den armen ende het derde derde deel tot profijte van den officier die d' executie doen sal.

Art[ike]l 22

Indien hij bevonden wert niet alleen verswegen te hebben de excesse voors[chreven] hem bejegent ofte tot sijner keniisse gekomen, maar oock selfs door hemselven ofte andere met raadt ofte daat die ingevoert, gecauseert ofte gedreven te hebben, sal hij boven de privatie van sijn officie ende den straffen pecunieel bij d' ordonnantie op jeden soorte van exces gestelt, verklaart werden infaam ende gebannen uijt alle de Geünieerde Provinciën.

Art[ike]l 23

Item sal gehouden sijn te hebben ende te gebruijken goede reghtveerdige balancen ende gewighten, gejusteert ende geijckt bij den IJkmeester van den Lande tot soodanige remediën ende in soodanigen maniere als bij ordonnantiën verklaart is. Ende sal gebruijken alleenlijken Troijsch gewighte ende geen andere sonder ook andere in sijnen huijse ofte winckele te mogen hebben, op peine begrepen in de voors[chreven] ordonnantie.

Art[ike]l 24

Sal hem niet mogen onderwinden te scheijden ofte affineren eenige materie van goudt ofte silver, toebehorende van andere luijden ende niet bij hem gekoght ende sijn eigen sijnde, maar sal alleenlijk moogen scheijden en affineren sijn eigen materialen sonder fraude, op peine van twintigh Nederlandtsche ducaten, ten ware hij specialijk tot desen verkrege commissie ende instructie, in welken gevalle hij hem des sal mogen onderwinden, volgende den poincten ende articulen in deselve instructie begrepen.

Art[ike]l 25

Sal hem verder reguleren naar den placate bij ons den XXIen martij 1606 gearresteert ende in alle sijne poincten onderhouden dese sijne instructie.

Art[ike]l 26
Alle welke poincten sullen werden begrepen in den eedt des voors[chreven] Wisselaars ende sullen werden geregistreert in de Cameren van de Gecommitteerde Raaden, Hooven provinciaal, ofte Camere van de Rekeninge der Geünieerde Provinciën, omme voortaan onverbreekelijck geüseert ende geobserveert te werden.

Aldus gedaan in de vergaderinge van de Ho[og] Mog[ende] heeren Staten-Generaal in ’s Gravenhage, den 31en augusti 1606.

Was geparaph[eer]t J. Magnus, v[oorzi]t[ter][69]
Lager stondt ter ordonnantie van deselve, was get[ekend] C. Aerssens.

Formulier van Eedt

Ick onderges[chreven] N.N., Wisselaar binnen der steede ..., beloove ende sweere te onderhouden ende doen onderhouden alle de poincten ende articulen in dese mijne hierboven geschreven instructie verhaald ende begrepen, ende voorts alles te doen dat een goet ende getrouw Wisselaar gehouden ende schuldigh is te doen.

Soo waarlijck helpe mij Godt Almaghtigh.

9.2 Lijst van wisselaars in Holland en West-Friesland in de 18de eeuw

Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten fol 233v-234v[70]

Stad	Naam	Datum jjjjmmdd	*Instructieboek* fol.
‘s Gravenhage	Johannes de Graaf	17110519	233v
‘s Gravenhage	Hendrick van de Kasteele	17160728	233v
‘s Gravenhage	Maria Wesseling, wed[uwe] H. v[an] d[e] Kasteele	17460305	234
‘s Gravenhage	A. de Haas	17700129	234v
‘s Gravenhage	R. v[an] Stapele	17901206	234v
Delft	Coenraad Mensbier	17490422	234
Dordrecht	Johan B...[71]	17490417	234
Hoorn	Evert Knol[72]	17490514	234v
Leiden	Salomon [van] de Water[73]	17100918	233v

69 Mr. Jacob Simonsz Magnus (circa 1563-1625), heer van Groot-Ammers en Bergambacht, Melissant, ordinaris gedeputeerde namens Zeeland bij de Staten-Generaal 1603-1625.
70 Gezien het geringe aantal namen ingeschreven in dit instructieboek, kan deze lijst niet gezien worden als compleet.
71 Naam niet verder ingevuld.
72 De eed wordt bij procuratie afgelegd door Wijnant Spex, notaris te ’s Gravenhage. Knoll is door de burgemeesters van Hoorn op 10 april van dat jaar als wisselaar aangesteld. Een eventuele familierelatie met de Westfriese Muntmeester Jan Knol moet nog nader worden onderzocht.
73 Aangesteld bij commissie d.d. 28 augustus 1710 in plaats van zijn vader Jan van de Water.

10 De essayeur, scheider en affineur

10.1 Algemene instructie voor de essayeur

Bron: *Instructieboek* raden en generaalmeesters van de Munten fol 200-201v [74]

Instructie voor N.N. Essaijeur-Particulier binnen de stadt ... naar dewelke hij gehouden sal sijn hem te reguleren in ´t stuck van sijn officie

Art[ike]l 1
In den eersten sal hij Essaijeur gehouden sijn tot allen tijden bereijt te sijn te maken d’essaijen van alle materialen van goudt ende silver, soo ter voors[chreven] steede aan hem gelevert sullen werden, ten meesten gerieve ende expeditie van de coopluijden ende Wisselaars, die deselve gelevert sullen hebben.

Art[ike]l 2
Ende sal de voors[chreven] essaijen maken getrouwelijk naar sijne beste ervarentheijt ende kennisse, sonder gunste, faveur ofte conniventie tot d’eene off andere sijde, ende de billetten derselver teeckenen reghtveerdelijk tot op een quart van een grein, alsoo men dat van allen tijden herwaarts gewoon is geweest te doen.

Art[ike]l 3
Sal gehouden sijn te maken d’essaijen van den silvere, soowel voor coopluijden ende Wisselaars, als allen anderen, met eenderhande quantiteijt van loot, te weten de materie van 11 penn[ingen] ende daarbooven met 10 eng[e]ls loots, de materie van 10 penn[ingen] ende daarontrent met 15 eng[e]ls dat men noemt halff loot, de materie van 9[75] penn[ingen] met 25 eng[e]ls loots ende alle andere daar beneden met 30 eng[e]ls, genaamt heel loot, op de twee capellen soo ’tselve van oudts geüseert is geweest. Ende dit naar advenandt het gewight der geheele essaijen van 12 penn[ingen], het marck stuck gerekent tot eenen engelse ende een fierlingh.

Art[ike]l 4
Sal gehouden sijn te houden sijn comptoir gestoffeert suffisantelijk van een quantiteijt van bequame ende goede capellen van getrouw scheijwater, van silver fijn van 11 penn[ingen] 18 gr[ein]

74 NA 3.20.15-42b. Instructie voor mr. Guilliam Balthasar Emants als essayeur particulier binnen de stad ’s Gravenhage d.d. 9 december 1760. NA 2.01.33-26. Instructie voor mr. W.A.A. Poelman als essayeur-particulier te ’s Gravenhage d.d. 16 december 1789. Komen beide in essentie overeen met deze algemene versie.
75 In het origineel staat hier ‘9/IX’ geschreven.

ende 11 penn[ingen] 21 gr[ein] ende anders niet, ende suijver en vrij van goudt van een snel ende reghtveerdigh bicquet ende gewighte, omme van alle 'tselve ter vermaninge van de Generaalmeesters ofte regeringe te doen verthooninge, op peine dat in eenige van dien faute bevonden sijnde deselve Essaijeur sal staan ter arbitraire correctie naar gelegentheijt van saaken.

Art[ike]l 5

Sal van alle d'essaijen van den goude die hij sal maken voor den coopluijden ende allen anderen schrijven op sijn brevet 't ghehalt derselver, soowel in cooper ende silver, als in goudt, tot versekertheijd van een jegelijck.

Art[ike]l 6

Sal gehouden sijn te maken de journeijen, soo van de goude als van de silvere essaijen, wel verstaande dat hij sal genieten voor sijn loon van jeder journeije van goude dertigh stuijvers, mits welken hij gehouden sal wesen weder te leveren den coopluijden ende anderen het goudt van den essaije ofte thien stuijvers, mits hetselve goudt behoudende, ten keure van den leveraar. Ende voor een silveren essaij, te weten voor twee halve soo men tot nogh toe geüseert heeft ses stuijvers, mits houdende de brootgens.

Art[ike]l 7

Ende sal niet mogen weijgeren den coopluijden ende anderen jegenwoordigh te sijn op 't maken van deselve essaijen, des bij henluijden begeert werdende.

Art[ike]l 8

Sal geduijrende den tijt sijner officie niet mogen houden wissel van goudt ofte silver, in 't heijmelijk ofte openbaar, door hem selven, noghte door anderen, noghte in eenige soodanige handelinge, portie ofte aandeel hebben in praejuditue ofte nadeel van de Munte.

Art[ike]l 9

Sal ook geen portie ofte aandeel mogen hebben in 't maaken van d'essaijen, niet alleen daar hij dienende is, noghte ook in eenige andere in wat manieren dat het soude mogen wesen, op peine van privatie van sijn officie ende voorts arbitraire correctie.

Art[ike]l 10

Sal van geene Muntmeesters, coopluijden, Wisselaars, noghte eenige andere, ontfangen ofte neemen gaven ofte giften, ofte beloften van profijten, bij hetwelke hij in ´t exerceren van sijn officie cause ofte oorsake moghte hebben denselven te favoriseren ofte dragen in eeniger manieren.

Art[ike]l 11

Sal gehouden sijn ter vermaninge van de Raaden ende Generaalmeesters, komende in de steede der residentie van den Essaijeur ter plaatse daar 't hem geordonneert sal werden te compareren omme denselven te verstaan in 'tghene sij hem sullen voorwenden, houdende 'tselve secreet naar behooren.

Art[ike]l 12

Sal onderhouden ende doen onderhouden generalijk d'ordonnantie van der Munte in allen poincten ende articulen van dien, ende ingevalle hij verneemt deselve bij eenige andere geëxcedeert, ofte iets geattenteert te werden contrarie deselve, 'tzij bij wie off in wat manieren 't selve souden mogen wesen, sal gehouden sijn 'tselve te brengen tot kennisse van de heeren van de regeringe ende de voors[chreven] Raaden Generaalmeesters, sonder conniventie ofte dissimulatie, ende hem verder in alles gedragen als een goet ende getrouw Essaijeur schuldigh ende gehouden is te doen.

Art[ike]l 13

Bij soo verre tusschen hem Essaijeur ende de coopluijden ofte anderen, die hem tot het maken van den essaij verwilligen eenigh misverstandt quame te ontstaan aangaande 'tselve essaij, sal de saake mogen gebraght werden aan de Raaden ende Generaalmeesters voors[chreven] volgens placaat van de Ho[og] Mog[ende] heeren Staten-Generaal van den 11en augusti 1659.

Art[ike]l 14

Alle welke poincten sullen sijn begrepen in den eedt des voors[chreven] Essaijeurs, ende sullen werden geregistreert in de Camere van de Staten ofte Hare Gecommitteerde Raaden ofte van de Rekeninge der respec[tieve] provinciën, omme voorts onverbrekelijk geüseert ende geobserveert te werden.

Aldus gedaan ende geëxtraheert uijt de instructie, gedaan ende gearresteert in de vergaderinge van de Ho[og] Mog[ende] heeren Staten-Generaal in 's Gravenhage, den 10en februarij 1600 en 1659.

Was geparapheert J. Magnus v[oorzi]t[ter].

Onderstondt Ter ordonnantie van deselve. Was get[ekend] C. Aerssens.

N.B. Deze vorenstaande instructie is na dato dat deselve is gearresteert geweest, nog met eenige articulen geamplieert ende gealtereert geworden.

10.2 Algemene instructie voor de scheider en affineur 1603

Bron: Instructieboek raden en generaalmeesters van de Munten fol. 202-203 [76]

Instructie voor N.N. scheijder ende affineur binnen de stad … naar dewelke hij gehouden sal sijn hem te reguleren in 't stuck van sijn officie.

Art[ike]l 1

In den eersten sal hij gehouden sijn pertinent ende volkomen register te houden van alle de materialen van goudt ende silver die hem gepresenteert ende gelevert sullen werden, omme gescheijden ende geaffineert te sijn.

Art[ike]l 2

In welk register hij sal gehouden sijn te stellen de quantiteit van deselve materialen, te weten hoe veel marcquen, oncen en engelsen en daar beneffens de qualiteijt derselver, als van gehalte ofte alloije, den dagh ofte date van de leveringe ende remboursement, den name ende toenaame van den leveraar ende de plaatse sijner residentie.

Art[ike]l 3

Ende ingevalle den leveraar ware een vreemdelingh ofte een onbekent persoon, soo en sal hij de voors[chreven] materialen uijt sijne handen niet laten gaan, tensij alvorens informatie genomen hebbende soo van den persoon als van de materialen.

Art[ike]l 4

Ende sal gehouden sijn 'tselve register te verthoonen den Generaalmeesters van de Munte, soo wanneer hij des versoght sal werden, ende deselve te doen ende te geven volkomen verklaringe ende satifactie op 'tghene in het selve begrepen.

Art[ike]l 5

Aangaande de vuijlnissen van de goudt ende silver meede die hem gelevert sullen mogen werden, omme vergadert, gescheijden ende geaffineert te sijn, sullen bij hem na scheijdinge ende affinagie gedaan, weder gelevert mogen werden in handen derselver goudt- ende silversmeeden ende andere die deselve hem gelevert sullen hebben omme geëmploijeert te sijn tot haren handtwercke, ten ware hij in eeniger maniere konde vermercken ofte speuren dat het ware materie van goudt ende silver, ter munten behorende. In allen gevallen sal hij van deselve houden register soodanigh als vooren verhaalt.

76 NA 3.20.15-42b. Instructie voor mr. Guilliam Balthasar Emants als scheider en affineur binnen de stad 's Gravenhage d.d. 9 december 1760. Komt in essentie overeen met deze algemene versie.

Art[ike]l 6

Generalijk soo wat saken sullen koomen tot sijner kennisse, daardoor d'ordonnantie van der Munte gelaedeert, gebrooken ofte in eeniger manieren gealtereert soude mogen werden, 'tzij in 't begeven ofte ontfangen der penningen bij de ordonnantie niet gevalueert, ofte van de gevalueerde tot hooger prijse dan bij de ordonnantie verklaart, ofte in 't uijtvoeren der materialen buijten den Lande, ofte tot vreemde Munten, ofte in 't verkopen ende steijgeren van den prijs derselver boven den prijs bij d'instructie vermelt, ofte in eenige andere saaken, daardoor de gestadigheijt ofte gelijkmatigheijt van de Munte gevioleert ende oorsaak tot eenigh abuijs ende misbruijk gegeven souden mogen werden, sal gehouden sijn deselve soo haast die t' sijner kennisse gekomen sullen sijn, te denuncië̈ren ende te verthoonen den magistraat van der steede sijner residentie ende den Raaden Generaalmeesters voors[chreven] omme daarop voorsien te sijn, op peine van privatie van sijn officie.

Art[ike]l 7

Indien hij bevonden wierde niet alleen verswegen te hebben de excessen voors[chreven] hem bejegent, ofte tot sijner kennisse gekomen, maar ook selfs door hemselven, ofte andere met raat ofte daat die ingevoert, gecauseert ofte bedreven te hebben, sal hij boven de privatie van sijn officie ende den straffen pecunieel, bij de ordonnantie op jeder soorte van exces gestelt, verklaart werden infaam ende gebannen werden uijt de provincie van Hollandt ende West-Friesl[and].

Art[ike]l 8

Sal hem vanouts reguleren na de placaten van der Munte van den 21 martij 1606 ende 6 juli 1610 ende andere voor sooveel deselve hier applicabel sijn ende voorts in alle sijne poincten onderhouden dese sijne instructie ende ten allen tijde, ontboden sijnde bij de Raaden ende Generaalmeesters van de Munte, komende in der steede van de residentie des voorn[oemde] Affineurs ende Scheijders, gehouden sijn bij hen te compareren. Ende hem verders in alles dragen als een goedt ende getrouw Affineur ende Scheijder gehouden is te doen.

Art[ike]l 9

Alle welke poincten ende articulen sullen sijn begrepen in den eedt des voors[chreven] Affineurs, ende sullen geregistreert werden in de Camere van de Rekeninge der voors[chreven] provincie, om voortaan onverbreekelijk geüseert ende geobserveert te werden.

Aldus geregistreert bij de heeren Gecommitteerde Raaden ende andere Gedep[uteer]den van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende heeren Staten van Hollandt ende West-Frieslandt, specialijk daartoe gecommitteert[77].

Onderstondt: Ter ordonnantie van deselve bij mij ende was geteeckent A. de Duijck 1603 en 3 december 1663.

77 Hierna volgt tweemaal doorgestreept: op den 6den october 1603.

Verklare ik, ondergesch[revene], dat na voorgaande examen en het maken van goude ende silveren essaijen, ten overstaan van de heeren Raden ende Generaalmeesters van de Munte der Vereenighde Nederlanden tot Essaijeur sijnde aangestelt, de instructie daartoe behorende aan mij is overgelevert ende voorgelesen, mitsgaders in de forma beëdight, Actum den 24e junij 1704. Was getekent Johan Emants.

10.3 Lijst van essayeurs, scheiders en affineurs in Holland en West-Friesland in de 18e eeuw

Bron: Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten fol 203v-222v [78]

Essayeurs scheiders en affineurs			
Plaats	**Naam**	**Datum jjjjmmdd**	**Instructieboek fol.**
Amsterdam	Joh[annes] Grill	17110126	203v
Amsterdam	Coenraedt Henderick Cramer,	17110126	203v
Amsterdam	Steven des Rouffeaux,	17110126	203v
Amsterdam	D[avid] Twartt,	17110126	203v
Amsterdam	Otto Buck	17110126	203v
Amsterdam	Isaak Westerveen	17110126	203v
Amsterdam	Steven des Rouffeaux	17151007	205r
Amsterdam	Willem Hartoog	17280722	206r
Amsterdam	Joh[an] Albert Vos	17310818	206v
Amsterdam	Johann Ernst Novisadi	17310927	206v
Amsterdam	Joan de Vicq	17351027	208r
Amsterdam	Nicolaes Hartoog	17351027	208r
Amsterdam	N. Groenewout.	17370615	208v
Amsterdam	Johannis Louijffer	17380801	208v
Amsterdam	Carl Christiaan Novisadi	17380801	208v
Amsterdam	Gerrit Schöne	17390117	210r
Amsterdam	Fred[eri]k Altena	17400917	210r
Amsterdam	Jan Plemp	17401022	208v
Amsterdam	Fred[erik] Alteng	17400917	208r
Amsterdam	Pieter Gartner,	17410506	210v
Amsterdam	Bernard te Linteloo	17430316	211r
Amsterdam	H[endrik] Soorbeecq Vroom	17450301	208v
Amsterdam	Dirk Beukman	17461217	212v
Amsterdam	Cornelis van Lommens	17461221	212v
Amsterdam	Gerrit Prasse	17470613	212v
Amsterdam	Abraham te Linteloo	17481121	213r
Amsterdam	Jan Abraham Bodisco	17570208	207v
Amsterdam	Johan Bernard Schöne	17610630	214r
Amsterdam	Johan Albert Prasse	17650131	216r
Amsterdam	Christiaan van Zelm	17670911	218r
Amsterdam	Johan Willhelm Prasse	17800113	220v
Amsterdam	Frans van den Corput	18021215	222v
Delft	Paulis Dorsman	17411028	210v
Delft	Coenraad Mensbier	17430420	211r
Dordrecht	Hendrik van de Bank	17330731	208r
Dordrecht	Dirk Crans	17431128	211v
Dordrecht	Dirk Crans jr	17770917	220v
Enkhuizen	Knol, Jan	17130912	204v
Enkhuizen	Jan Stellingwerf	17311208	206v
Enkhuizen	Jan van der Willige,	17311231	207r
Enkhuizen	Anthonij Knoll	17390223	210r
Enkhuizen	Jan de Villeers	17511004	213v
Enkhuizen	Maarten Engelsman	17610530	214r
Enkhuizen	Claas Kraag	17610706	214v
Enkhuizen	Johannis Franken	17691107	218v
's-Gravenhage	Marcellus Emants,	17421006	210v
's-Gravenhage	Jan de Thomeze	17430831	211v
's-Gravenhage	Guillaum Balthasar Emants	17601209	214r
's-Gravenhage	Geurt van Moelingen	17680305	218r
's-Gravenhage	Gerard Emants	17711212	219v
's-Gravenhage	Albertus Johannes de Thomeze	17720526	219v
's-Gravenhage	Frederik Witbaart	17730201	220r
's-Gravenhage	Daniel Cornelis Wesselman	17730301	220r
's-Gravenhage	W[illem] A[driaan] A[rnold] Poelman,.	17891216	222r
Hoorn	Theunis Kist,	17311227	207v
Hoorn	[Nico](C)laas Aldendag	17320200	207v
Hoorn	Jan van der Wolff	17640908	215v
Muiden	Broick, Johann Jacob	17641126	215v
Muiden	..., Engelbert August Christian[79]	17650717	217r
Rotterdam	Jan Plemp	17401022	210r
Rotterdam	Jan Plemp jr.	17621220	215r
Weesp	Nauwerck, Ch.	17621021	214v
Weesp	Romans, Johannes	17640716	215r
	Ravestein, Jan van	17070618	203r
	Lavernier, Cornelis	17071015	203v
	Huijer, Francois	17090710	203v
	Graaff, Johannis de	17100123	204r
	Huijbrechts, Hendrik	17110126	203v
	Grill, Anthoni	17110126	203v
	Hartoog, Nicolaes	17110126	203v
	Vicq, Joan de	17110126	203v
	Groenewout, N.	17370618	209r
	Veen, Abraham	17410506	208v
	Lintelo, Bernard te	17430316	208v
	Hertz, Louis	17461126	212r
	Beukman	17461217	208r
	Beukman, Dirk	17461217	208v

78 Gezien het geringe aantal namen ingeschreven in dit instructieboek, kan deze lijst niet gezien worden als compleet.

79 Achternaam is niet leesbaar.

Plaats	Naam	Datum jjjjmmdd	Instructieboek fol.
	Commen, Cornelis van	17461221	208r
	L..., Cornelis van[80]	17461221	208v
	Prasse, Gerrit	17470618	208v
	Warem, Jacob de	17530913	209r
	Alders, Jacc	17540822	209r
	Holtzhey, Martinus jr	17550626	209v
	Bodisco, Jan Abraham	17570208	209r
	Masse, Gerrit		208r
	Lintelo, Abraham te		208r
	Gartner, Pieter		208r
	Gartner, Pieter		208v
	Robbe, Adriaan		209r
	Engelman, Maarten		209r
	Schöne, ... Bern:[81]		209r

80 Rest van achternaam is niet leesbaar.
81 Eerste voornaam is niet leesbaar. Mogelijk betreft het hier Johan Bernard Schöne.

11 Instructies Muntpersoneel

In dit hoofdstuk worden de instructies van het Muntpersoneel in transcriptie weergegeven. Zo veel als mogelijk is gekozen voor de algemene versie die geldt voor de hele Republiek. Na de instructie(s) worden de namen van de functionarissen van de Munten van Holland en West-Friesland in de 18de eeuw gegeven, met steeds het jaar waarin zij hun activiteiten in die functie starten. Niet opgenomen zijn hier de namen van de Muntgezellen. In de beoogde latere studies over deze twee Munthuizen zullen de naamlijsten van het personeel verder worden geprecisieerd en waar mogelijk worden aangevuld.

11.1 De Muntmeester

11.1.1 Algemene instructie voor Muntmeesters 1606

Bron: *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten van de Verenigde Nederlanden fol. 1-9[82]

Instructie voor N.N., Muntmeester-Particulier van de Munte van ... gelegen binnen de stadt ... na dewelcke hij gehouden sal sijn hem te reguleeren in het stuck van zijn officie, aghtervolgende d' ordonnantie van der Munte, gearresteert ende geëmaneert bij de doorlughtige Hooge ende Mogende heeren Staten-Generaal van de Vereenighde Nederlanden, op den 21en martij anno 1606.

Art[ike]l 1

In den eersten sal den Meester doen werken ende munten een gouden penningh genaamt Nederlandtschen dobbelen ducaat, houdende in alloije 23 karaten, aght greijnen fijn goudts, ende van 35 stukken derselver in den sneede in het Troijsche mark wercx, ter remedie van een grein fijn goudts in den alloije, ende van eenen engelschen in 't gewighte op 't mark wercx voors[chreven] sonder meer; welken penningh sal cours ende ganck hebben ten prijse van vijff en twintigh schellingen, vier grooten Vlaams, en sal den Meester gehouden sijn deselve te doen werken schoon, rondt ende wel gemunt en van gelijken gewighte, alsoo dat er niet meer dan twee lighte ende twee sware en sijn in 't marck wercx, elcx een aasken lighter ofte swaarder dan het reghte gewighte; volgende welken getoogen sullen werden uijt een marck fijn goudts van 24 caraten, 35 35/71 gedeelten derselver ducaten in specie, doende ten prijse voors[chreven] vier ende veertigh ponden negenthien schellingen, eenen grooten, twintigh mijten Vlaams ende een halve large

Ick segge *f* 44 £ 19 s[chellingen] 1 g[root] 20 ½ mijt

82 Deze instructie is ook te vinden in: NA 1.01.44-2 fol. 115-123, Groot Utrechts Placaatboek II 552-558.

Artikel 2

Sal gehouden sijn te betalen den coopluijden ende wisselaars voor 't marck fijn goudts van 24 caraten, komende op den voet des voors[chreven] dubbelen ducaats ende houdende tenminsten in alloije 23 caraten, 7 greijnen, vijff en dertigh der voors[chreven] dubbele ducaten, ende nogh 73/152 gedeeltens des voors[chreven] dubbele ducaats in specie, doende ten prijse voors[chreven] vier en veertigh ponden, aghthien schellingen, thien groten Vlaams.

Ick segge *ƒ* 44 £ 18 s[chelling] 10 g[roten] Vl[aam]s

Artikel 3

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat ende heerlijck reght van elck marck fijn goudts van 24 caraten, sijnde geconverteert in den voors[chreven] dubbelen ducaat, eenen schellingh Vlaams, den ducaat gereekent ten prijse als vooren.

Ick segge *ƒ* 1 s[chelling] Vlaams

Artikel 4

Den voors[chreven] Meester sal nogh doen werken ende munten eenen gouden penningh, genaamt Nederlandtschen ducaat, houdende in alloije 23 caraten, 8 greijn fijn goudts, ende van 70 stukken in den sneede in 't Troijsche marck wercx, ter remedie van een greijn fijn goudts in den alloije ende van eenen engelsen in den gewighte op 't marck wercx voors[chreven] sonder meer, ende dat op soodanigen figurije ende inscriptie, als in den jaare 1586 daarop is geordonneert; welken penningh sal cours ende ganck hebben ten prijse van twaalff schellingen, aght grooten Vlaamsch; ende sal den Meester gehouden sijn deselve te doen werken schoon, rondt, wel gemunt, ende van gelijken gewighte, alsoo datter niet meer dan drie lighte ende drie sware en sijn in 't marck wercx, elcks een aasken lighter off swaarder dan het reghte gewighte. Welken volgende getogen sullen werden uijt een marck goudts van 24 caraten, 70 70/71 gedeelten derselver ducaten in specie, doende ten prijse voors[chreven] vier en veertigh ponden, negenthien schellingen, een groot, twintigh en een halve mijten large.

Comt *ƒ* 44 £ 19 s[chellingen] 1 g[root] 20 ½ mijt[en] larg[e]

Artikel 5

Sal gehouden sijn te betalen den coopluijden ende wisselaars voor 't marck fijn goudts van 24 caraten, komende op den voet des voors[chreven] ducaats, ende houdende tenminsten in alloije 23 caraten, 7 greinen, 70 73/70 gedeelten van eenen ducaat in specie, doende ten prijse voors[chreven] vier en veertigh pondt, aghthien schellingen, thien grooten Vlaams, in conformite van den dubbelen ducaat.

Comt *ƒ* 44 £ 18 s[chellingen] 10 g[roten] Vl[aam]s

Art[ike]l 6

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat ende heerlijk reght van elck marck fijn goudts van 24

caraten, sijnde geconverteert in den voors[chreven] ducaat eenen schellingh Vlaams, den ducaat gerekent ten prijse als vooren.

Comt *ƒ* 1 s[chelling] Vlaams

Art[ike]l 7

Nogh sal den voors[chreven] Meester doen werken en munten eenen gouden penningh, genaamt den grooten Nederlantschen gouden rijder, houdende in alloije 22 caraten, 1 grein fijn goudts, ende van 24 8/13 stukken in 't Troijsche mark wercx ter remedie van een grein fijn goudts in den alloije, ende van ¾ van een engelsen in 't gewighte op 't mark wercx sonder meer, gealloijeert met 16 greinen fijn silvers ende 7 greinen root kopers, welken penningh sal cours ende ganck hebben ten prijse van drie en dertigh schellingen, aght grooten Vlaams; ende sal den Meester gehouden sijn deselve te doen wercken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighte, alsoo dat er niet meer dan twee lighte ende twee sware en zijn in 't marck wercx, elcx een aasken swaarder ofte lighter dan het reghte gewighte, welken volgende getogen sal worden uijt een marck fijn goudts van 24 caraten, 26 stukken ende 518/689 derselver rijders in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en veertigh ponden, seven grooten, seventhien ende eenen halven mijte.

Comt *ƒ* 45 £ 0 s[tuivers] 7 g[roten] 17 1/2 mijt[en] Vl[aam]s

Art[ike]l 8

Sal gehouden sijn te betalen den coopluijden ende wisselaars voor 't marck fijn goudts van 24 caraten, komende op den voet des voors[chreven] gouden rijders ende houdende tenminsten in alloije 22 caraten, 26 ½ des voors[chreven] gouden rijders, ende nogh 22/101 gedeeltens van eenen gouden rijder in specie, doende ten prijse voors[chreven] vier en veertigh ponden, negenthien schellingen, ses grooten Vlaams.

Comt *ƒ* 44 £ 19 s[chellingen] 6 g[roten] Vl[aam]s

Art[ike]l 9

Ende soo eenigh coopman, wisselaar of andere, ter Munte leverende eenigh goudt dat meer gealloijeert ware met koper dan het alloij dat in den voors[chreven] penningh behoort, in dien gevalle sullen de coopluijden ende wisselaars gehouden wesen den Meester te betalen 't fijn silver, dat er gebreekt om denselven penningh te alloijeren soo dat behoort.

Art[ike]l 10

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat en heerlijk reght van elck marck fijn goudts van 24 caraten, sijnde geconverteert in den voors[chreven] Nederlandtschen gouden rijder eenen schellingh Vlaams, den gouden rijder gereekent ten prijse als vooren.

Comt *ƒ* 1 s[chelling] Vlaams

Art[ike]l 11

Den Meester sal nogh mogen doen wercken en munten eenen halven Nederlandtschen gouden

rijder, sijnde in alloije van 22 caraten ‘t grein, conform den heelen, ende van 49 3/13 stukken in den sneede in ’t Troijsche marck wercx voors[chreven], gealloijeert met 16 greinen silvers, ende 7 greinen koopers, als den heelen, ter remedie van een grein fijn goudts in den alloije, en van 3/4 van eenen engelse in den gewighte op ’t marck wercx voors[chreven] sonder meer; welken penningh sal cours ende gank hebben ten prijse van sesthien schellingen, thien grooten Vlaams; ende sal den Meester gehouden zijn denselven te doen werken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijcken gewighte, alsoo dat er niet meer dan drie lighte ende drie sware en sijn in ’t marck wercx, elcx een aasken lighter ofte swaarder dan het reghte gewighte, volgende welken getogen sullen werden uijt een marck fijn goudts 24 caraten 53 347/689 rijders in specie, doende ten prijse als vooren vijff en veertigh ponden, seven grooten, seventhien ende een halve mijten Vlaams, large.

Somma *f* 45 £ 7 g[roten] 17 ½ mijten large

Art[ike]l 12

Sal gehouden den coopluijden ende wisselaars voor ’t marck fijn goudts van 24 caraten, komende op den voet als vooren, te betalen, als op den geheelen Nederlandtschen gouden rijder is geseijt, alsmede gelijke sleijschat als op den heelen rijder, te weten van ’t marck fijn goudts van 24 caraten in den voors[chreven] halven gouden rijder geconverteert eenen schellingh Vlaams.

Comt alhier *f* 1 s[chelling] Vlaams

Silvere munte

Art[ike]l 13

Den voors[chreven] Meester sal doen wercken ende munten eenen silveren penningh, genaamt Nederlandtschen rijcxdaalder, houdende in alloije 10 penn[ingen] 15 greinen fijn silvers ende van 8 72/151 stukken in den sneede in ’t Troijsche marck wercx ter remedie van een grein fijn silvers in den alloije ende van eenen eng[e]ls in den gewighte op ’t marck wercx voors[chreven] sonder meer, die cours ende ganck sal hebben ten prijse van seven schellingen thien groten Vlaams; welken penningh den voors[chreven] Meester gehouden sijn te doen werken ende munten schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighte, volgende welken getogen sal werden uijt het marck fijn silvers van twaalff penningen 9 ½ stukken ofte dalers, ende nogh 3 379/5134 gedeelten van eenen der voors[chreven] daalers in specie, doende ten prijse voors[chreven] drie ponden, veerthien schellingen, elff grooten, twee en twintigh ende een halve mijte Vlaams, large.

Comt *f* 3 £ 14 s[chellingen] 11 g[roten] 22 1/2 mijt[en] large

Art[ike]l 14

Den Meester sal betalen de coopluijden ende wisselaars voor ’t marck fijn silvers van twaalff penn[ingen], komende op den voet des voors[chreven] rijcxdaalers ende houdende tenminsten in alloije 10 penn[ingen], 14 gr[einen], 9 20/47 stukken der voors[chreven] dalers in specie, doende ten prijse voors[chreven] 3 ponden, derthien schellingen, thien grooten Vlaams.

Ofte *f* 73 s[chellingen] 10 g[roten] Vlaams

Art[ike]l 15

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat ende heerlijk reght van elck mark fijn silvers van twaalff penningen, geconverteert in den voors[chreven] rijcxdaler twee grooten Vlaams, den rijcxdaler gerekent ten prijse als vooren.

Comt *f* 2 d[enier] Vlaams

Art[ike]l 16

De voors[chreven] Meester sal oock mogen doen werken ende munten halven des voors[chreven] rijcxdalers van de schroon alleenlijck, houdende in alloije als den heelen, ende in den sneede naar advenandt, te weeten den halven van 16 144/151 van eenen stuck in den sneede in ’t Troijsche marck wercx, ter remedie van eenen engelschen in ’t gewighte ende van een grein fijn silvers in den alloije als voren; welcken penningh den voors[chreven] Meester gehouden sal sijn te doen werken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighte, tot drie lighte en drie sware, elk een deusken lighter ofte swaarder dan ’t reghte gewichte, volgende welken getogen sal werden uijt ’t mark fijn silvers van twaalff penningen als op den heelen daler.

Art[ike]l 17

Sal gehouden sijn te betalen den coopluijden ende wisselaars voor hare materialen, komende op den voet des voors[chreven] dalers als voren ende ook tot sleijschat ende heerlijk reght van elk mark fijn silvers van twaalff penn[ingen], geconverteert in den voors[chreven] halven rijxdaalder als van den geheelen daalder.

Art[ike]l 18

Den voors[chreven] Meester sal nogh doen werken ende munten eenen anderen silveren penningh, genaamt Leeuwendaler, houdende in alloije 9 penningen fijn silvers ende van 8 8/9 dalers in specie in ’t Troijsche mark wercx, ter remedie van 1 ½ gr[ein] fijn silvers in den alloije ende van anderhalven engelschen in ’t gewighte op ’t mark werx voors[chreven], die cours ende gank sal hebben ten prijse van ses schellingen vier grooten Vlaams; welken penningh den voors[chreven] Meester gehouden sal sijn te doen werken schoon, rondt ende wel gemunt ende van gelijken gewighte, tot twee sware ende twee lighte, elck een troijken lighter off swaarder dan het reghte gewighte, volgende welken sal getogen werden uijt een mark fijn silvers van twaalff penningen, 11 23/27 dalers in specie, doende ten prijse voors[chreven] drie ponden, vijffthien schellingen, aghthien mijten Vlaams schaars.

Comt *f* 3 £ 15 s[chellingen] 18 mijt[en] Vl[aam]s schaars

Art[ike]l 19

Den Meester sal betaalen den coopluijden ende wisselaars voor ’t marck fijn silvers van 12 penn[ingen], komende op den voet des voors[chreven] Leeuwendalers ende houdende tenminsten in alloije 8 penn[ingen], 22 ½ gr[ein], 11 ½ stukken ende 7/38 van een stuck ofte derselver daalers in specie, doende ten prijse voors[chreven] drie ponden veerthien schellingen.

Comt *f* 74 s[chellingen]

Art[ike]l 20

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat ende heerlijk reght van elk mark fijn silvers van twaalff penn[ingen], sijnde geconverteert in den voors[chreven] Leeuwendaler 2 grooten Vlaams, den daler gerekent ten prijse als vooren.

Art[ike]l 21

Den voors[chreven] Meester sal ook mogen doen wercken ende munten eenen halven Leeuwendaler van de schroijen des geheelen alleenlijck ende houdende in alloije als den heelen ende in den sneede na advenandt, te weten van 17 7/9 gedeelten van een stuck der voors[chreven] halve Leeuwendalers in 't Troijsche marck wercx ter remedie beijde in gewighte ende alloije op 't marck wercx voors[chreven] als van den heelen daler; welcken penning den Meester sal gehouden sijn te doen wercken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighte, te weten tot drie lighte en drie swaren, elcks een deusken lighter ofte swaarder dan het reghte gewighte, welken volgende getogen sullen werden uijt een marck fijn silvers van 12 penn[ingen], als van den heelen daler.

Art[ike]l 22

Sal gehouden sijn te betalen den coopluijen ende wisselaars voor haare materialen, komende op den voet des voors[chreven] Leeuwendalers, ende oock tot sleijschat ende heerlijk reght, voor elck marck fijn silvers van twaalff penningen, geconverteert in den voors[chreven] halven daler, als van den heelen daler.

Art[ike]l 23

Den voors[chreven] Meester sal oock mogen doen werken ende munten eenen nieuwen silveren penningh van 41 1/3 stukken in den sneede ende van 11 penn[ingen] fijn silvers in den alloije in 't Troijsche marck werx ter remedie van anderhalven engelschen in het gewighte ende van 1 ½ gr[ein] fijn silvers in den alloije in 't Troijsche marck werx voors[chreven] ende in gewichte ende alloije conform den nieuwen schellingh, gemunt bij coninck Jacob van Groot-Bretagne, die cours ende gank sal hebben tot 20 grooten; welcken penninck den Meester insgelijcx sal doen werken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighte tot vier sware ende vier lighte, elck een deusken lighter ofte swaarder dan het reghte gewichte, welken volgende sal werden getogen uijt een mark fijn silvers van 12 penn[ingen], 45 1/11 der voors[chreven] penningen in specie, doende ten prijse voors[chreven] drie ponden, vijfthien schellingen, een grote, negenthien en seven elffte gedeelen mijten Vlaams.

Ofte *ƒ* 75 s[chellingen] 1 g[root] 19 7/11 mijt[en] Vl[aam]s

Art[ike]l 24

Sal gehouden sijn te betalen den coopluijden ende wisselaars voor 't mark fijn silvers van 12 penn[ingen], komende op den voet des voors[chreven] penninghs van 20 groten ende houdende tenminsten in alloije 10 penn[ingen] 22 ½ gr[ein], 44 13/20 derselver penningen in specie, doende ten prijse voors[chreven] drie ponden, veerthien schellingen, vijff groten.

Ofte *ƒ* 74 s[chellingen] 5 g[roten]

Art[ike]l 25

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat en heerlijk reght van elck marck fijn silvers van 12 penn[ingen], sijnde geconverteert in den voors[chreven] penningh twee groten Vlaams, den penningh gerekent ten prijse voors[chreven].

Comt *ƒ* 2 g[roten] Vlaams

Art[ike]l 26

Den Meester sal gehouden sijn, voor en aleer in 't werk ende exercitie der Munte te treden, goede suffisante cautie te stellen voor de somme van twee duijsent guldens van 40 groten 't stuk, ende dat aan de Staten van de resp[ectieve] provinciën ofte hare Gecommitteerde Raaden ofte aan de Raaden Provinciaal ofte Camers van de Rekeningen van de provincie, daar de Munte gelegen is, naar ouder gewoonte, tot versekertheijdt soowel van de Hooge Overigheijdt, als van de coopluijden ende anderen ter Munte handelende.

Art[ike]l 27

Sal ook gehouden sijn tot gerieff ende expeditie van de coopluijden en andere ter Munte handelende ten aanvank van sijnen muntwercke in sijn comtoir te stellen ende voorts gestadelijk aldaar te houden de somme van twee duijsent gulden van 40 groten 't stuck in gelde ofte die waarde van dien in goudt ofte silver, ende dit bij kennisse ofte wetenschap van den Waardeijn van de Munte, die 'tselve sal mogen ondersoeken tot sijnen gelieven ende sonder wederseggen des Meesters.

Art[ike]l 28

Sal gehouden sijn die Munte open te houden ende niet toe te laten, hoe luttel werx hem koomen moghte ofte wat saken hem moghten overkomen, geduijrende den tijt sijner bedieninge, op peine van arbitrale correctie, ende van den coopluijden ende anderen, des interest lijdende, haar schaade te beteren.

Art[ike]l 29

Sal gehouden sijn al het goudt ende silver, dat hem in de Munte gelevert sal werden, t' ontfangen bij Troijsch gewight, soodanigh als hem een marck sal werden gelevert bij den Generaalmeesters van der Munte uijt de Camere van de Gecommitteerde Raaden Provinciaal ofte Camere van de Rekeninge der resp[ectieve] Vereenighde Nederlandtsche Provinciën, gejusteert sijnde jegens den dormant, berustende in de Rekencamer van Hollandt, daar denseelven van oude tijden bewaart is geweest omme daarna te justeeren alle sijne gewighten, na dewelke hij ook sal verantwoorden sijne bussen, soowel van den gouden, als silveren, bij hem gedaan arbeijden ende munten.

Art[ike]l 30

De Muntmeester sal niet vermogen door hemselven ofte jemant anders te doen opsoeken ofte inwisselen, directelijk, nogh indirectelijk, eenige goude ofte silvere penningen, bij den placate van den jaare 1606 gevalueert ende ten prijse gestelt, van wat soort deselve souden mogen sijn, geen

uijtgesondert, noghte ook van eenige wisselaars ofte andere coopluijden eenige goude of silvere materialen ontfangen, anders dan in massen, quitselieren, ofte grenaillen, op de verbeurte van deselve penningen ofte de waarde van dien, in gevalle 't feijt niet ter verscher daadt ontdekt werde, ende daarenboven van hondert Nederlandtsche ducaten voor die eerste reijse ende voor de tweede reijse dobbelt van dien, met arbitrale correctie; dies sal den Muntm[eeste]r van een jegelijk mogen koopen allerhande vaissellen en andere juweelen van goudt ende silver, tot sulken prijse, als hij met de luijden sal konnen verdragen.
[in de kantlijn] Nadien van dit artic[ul] is affgegaan bij hem dit artic[el] van de instruc[tie] d' a[nn]o 1659

Art[ike]l 31

Den Meester en sal niet vermogen den coopluijden, wisselaars ende andere ter Munte handelende voor hare materialen jets anders meer te beloven, nogh doen beloven, geven, nogh doen geven, schenken, nogh doen schenken, 'tzij door sijn huijsvrouw, comtoir-kneghts ofte jemant anders, directelijk noghte indirectelijk, dan dese sijne instructie medebrenght, ook geenderhande goudt ofte silver mogen ontfangen ofte betalen, hooger dan de essaijen ende cornetten van den Essaijeur ende prijs van de Munten, volgende deese sijne instructie als vooren, op poene van duijsent Nederlandtsche ducaten ende arbitraire correctie.

Art[ike]l 32

Soo wanneer eenige coopluijden, wisselaars ofte andere ter Munten leverende eenige goude ofte silvere materialen beneden den voet ende onbequaam te converteren in speciën ofte penningen den Meester bij dese sijne instructie geaccordeert te doen maken om deselve materialen bij den voorn[oemde] Meester te affineeren, chementeren ofte scheijden, ende op den voet der voors[chreven] penningen, den Meester als boven geconsenteert te doen maken te brengen, sal den Meester voor sijn arbeijdtsloon ende onkosten van affineren, chementeren ofte scheijden genieten van goudt van 20 caraten, 6 greinen, ende daarboven tot op den voet van 23 car[aten], 7 greinen, te weten van goudt, koomende uijt Guinea, heele ende halve mileresen, geslagen bij den lest overleden ende jegenwoordigen coninck van Spagniën ende Portugal, mitsgaders die pistoletten van Spagniën van elk grein twee grooten Vlaams boven den alloij, ofte fijnen silvere, dat alsulken goudt bij sigh heeft, dat men verstaat den Meester t' sijnen profijte te houden; ende van alle ander goudt, dat men verstaat meer koopers bij sigh te hebben dan de bovengeschreven speciën ende houdende insgelijx 20 caraten, 6 greinen, ofte daarenboven van 't grein drie grooten Vlaams, boven den alloije, ofte fijne silvere dat soodanigen goudt bij sigh heeft, als vooren; ende van goud beneden de 20 car[aten], 6 greinen sal den Meester voor sijn onkosten van 't scheijden hebben ende genieten van 't marck fijn goudts van 24 caraten vier gulden thien stuijvers, mits dat hij gehouden wert den coopluijden, wisselaars ende andere, ter Munte handelende, te betalen 't fijne silver, dat alsulken fijnen goudt bij sigh sal mogen hebben, na den prijs van de Munte bij dese instructie gestelt: welverstaande dat den Meester het voors[chreven] loon niet en sal mogen te verminderen ofte vermeerderen ofte den voors[chreven] coopluijden ofte leveraars van 't voors[chreven] loon ijetwat quijtschelden ofte minder in rekeninge te brengen, directelijk, nogh indirectelijk, in wat maniere 'tselve soude mogen gedaan ofte bedaght werden, op poene van duijsent Nederlandtsche ducaten ende arbitrale correctie als voren. Ende van 't silver en sal den Meester geen fineerloon mogen neemen, maar sullen de leveraars gehouden sijn 'tselve te leveren op den voet van sodanigen penningh als sij sullen begeren ende den Meester bij dese instructie sijn geaccordeert, te doen wercken.
[In de kantlijn] Het silver hetwelke in 't goude werd bevonden, moet comen ten profijte van de amunitie op poene van twee Nederlandtse ducaten en arbitraire correctie ende aangaande het silveren materiaal.

Art[ike]l 33

De voors[chreven] Meester en sal niet vermoogen eenige goude ofte silvere materialen, hem ter Munte gelevert ofte bij hem ontfangen, nogh door hemselven, noghte door anderen, directelijk ofte indirectelijk te transporteren op andere Munten, op peine als vooren.

Art[ike]l 34

De Meester sal ook gehouden sijn alle materialen van goudt ende silver, die hij ontfanght ofte hem gelevert sullen werden, te converteren in soodanige penningen, als hem bij dese instructie sijn toegelaten te doen munten, na de qualiteijt van deselve materialen ende ook de coopluijden, wisselaars ende andere ter Munte leverende, te betalen met soodanige speciën, als sij daarvan hebben gemaakt, ende ten prijse van de Munte, soo die bij dese instructie sijn gevalueert, ende niet hooger, sonder met deselve penningen sijn profijt te doen, ende den coopluijden ofte andere met alderhande speciën van loopendt geld te mogen betalen, op peine in den placate gestatueert tegens deghene, die deselve tot hogeren prijse ontfangen ofte uijtgeven.

Art[ike]l 35

Item is geconvenieert dat men sal continueren te maken d' assaijen van de dagelijkse journeijen, soowel van den goude, als silvere penningen, ende sal de Assaijeur-Particulier gehouden sijn den Waardeijn over te leveren het briefken van den gehalte van dien; te weten, indien hij deselve bevindt houdende binnen die geconsenteerde remedie ende anders niet, teneijnde dat er bij denselven Waardeijn geen leverantie gemaakt en werde van eenigh werk, excederende deselve remedie.

Art[ike]l 36

Ende teneijnde bij het maken van de goude journeijen niemant te seer beswaart en sij, is geordonneert dat die voors[chreven] Assaijeur-Particulier sal hebben voor sijn onkosten van 't sterck water ende andersints, mitsgaders voor sijn loon van jeder gouden essaije van dagelijkse journeijen bij hem gemaakt, thien stuijvers, d' eene helfte tot laste van de overigheijdt ende d'andere helft tot laste des Meesters, denwelken den voors[chreven] Assaijeur mitsdien gehouden sal sijn weder te geven 't goudt van de assaijen des en sal den Assaijeur niet mogen weijgeren den Muntmeester praesent te sijn, indien 't hem gelieft op 't maken van deselve journeijen ende reguardt te neemen, dat hem bij onaghtsaamheijdt gheen schade en geschiede.

Art[ike]l 37

Indien het gebeurde, dat eenige journeijen van goude penningen bevonden werden beter dan den voet, daarop die geordonneert sijn sal, die leverantie van dieselve niet gemaakt, maar datelijk in praesentie van den Waardeijn hersmolten moeten werden.

Art[ike]l 38

Ende soo eenige journeijen van de silvere penningen bevonden werden boven den voet, tot een grein toe incluijs, sal die leverantie gemaakt werden, dog die penningen buijten de busse gehouden, ende ter openinge van dien overgelevert werden, omme bij advise van de Gecommitteerde ter opening van de busse ende de Generaals gedaan te werden, na behooren. Maar soo die journeijen van eenige silvere penningen bevonden werden te koomen hooger ofte beter te sijn als een grein boven den voet, sal datelijk in praesentie van den Waardeijn hersmolten werden, gelijk hiervoren van den goud geseijt is.

Art[ike]l 39

Sal gehouden sijn eens ‘s jaars, ofte soo wanneer hem geordonneert sal werden, te leveren sijne busse omme geopent ende versoght te werden na ouder gewoonte in de Camere van de Staten ende Gecommitteerde Raaden, luijden van de Rekeninge ofte Raaden Provinciaal van de resp[ectieve] provinciën, des bij deselve versoght ende daartoe beschreven sijnde, in praesentie van eenige daartoe te committeren ende de Generaalmeesters van de Munte, bij den Assaijeur-Generaal ende bij niemandt anders.

Art[ike]l 40

Ter openinge van de busse sullen gewoogen werden vier ofte ses marck meer ofte min na de grootheijt des wercx, ter discretie van de Gecommitteerden ende Generaalmeesters, ofte tot keure des Meesters, te weeten aan elcke sijde van de balance twee off drie marck, meer ofte min na den anderen en de remediën, die alsoo bevonden sullen werden in vier ofte ses marquen, meer ofte min, die men alsoo wegen en sal, sullen gereekent werden over het geheele werck van dier soorten en ’tselve werk geoordeelt naar advenandt van dien, het sware overdragende het lighte.

Art[ike]l 41

Item sal men ter selver openinge van de busse maken alleenlijck halve essaijen van de fijne silvere penningen, gelijck men maackt van den harden, soo men tot nu toe geüseert heeft.

Art[ike]l 42

Is voorts geordonneert, dat men ter openinge van de busse niet meer smelten sal van de goude penningen, komende uijt de busse omme de assaijen daarvan gemaakt te werden, dan soo veel als men derselver tot eender reijse wegen sal, ende sal het surplus van dien blijven ongesmolten; en sullen de penningen, die men smelten sal om versoght te werden, in twee deelen gesneeden worden, en d’ eene portie halve sal bewaart worden op avontuijr off eenigh erreur, off

inconveniënten van storten, off anders in ’t smelten van dien geschieden moghte, omme alsdan te recouvreren het waaraghtigh oordeel van de andere portie halve penningen.

Art[ike]l 43

De voors[chreven] essaijen van goude penningen sullen werden gemaakt jegens de naalden, die daarop respectivelijk gemaakt sijn ende gemaakt sullen werden omme eenpaarlijk versoght ende gescheijden te werden, soo men dat vanoudts geüseert heeft.

Art[ike]l 44

Den Meester sal gehouden sijn, soo wanneer eenige goude assaijen uijt den vuijre ende uijtten wateren, ende eenige silvere uijt den vuijre koomen, deselve te visiteren ende te verklaren, off hij die voor goedt keurdt ende sigh daarmede contenteert, dan niet, aleer deselve assaijen uijtgewogen sullen werden, sonder daarna als deselve uijtgewogen sullen sijn, eenige optie te hebben, deselve meer als nogh eens te doen hermaken, ten ware bij expres consent ende speciale gratie van de heeren over het openen ende maken van de muntbusse geordonneert.

Art[ike]l 45

De voors[chreven] Meester, blijvende ter halve remedie, soo in gewighte, als alloije, hem bij deese sijne instructie geconsenteert, op den heelen ende halven grooten Nederlandtschen gouden rijder, dubbelen ende enkelen ducaat, heelen ende halven rijcxdaalder, mitsgaders den heelen ende halven Leeuwendaler, en sal ter openinge van sijne busse niet gehouden sijn ijetwat daarvan te betalen, alsoo den prijs van de munte daarmede is verhooght; dog wat ter openinge van sijne busse bevonden wert, dat hij meer gebruijkt ofte genoten sal hebben dan de eene helft van sijne voors[chreven] geconsenteerde remedie, soowel op den gouden, als silveren, sal den Meester gehouden sijn ’tselve te betalen, sonder daaraan eenigh reght, part, ofte aandeel te mogen praetenderen.

Art[ike]l 46

Ende de voors[chreven] Meester, gebruijkende op den fijnen silveren penningh van twintigh grooten niet meer ter remedie, dan eenen engelsche in ’t gewighte ende een grein fijn silvers in den alloije op ’t mark werx, en sal insgelijx ter openinge van sijne busse niet gehouden sijn jets daarvan te betalen, alsoo den prijs van der munte oock daarmede is verhooght; dog wat ter openinge van sijne voors[chreven] busse bevonden wert, dat hij meer op den voors[chreven] fijnen penningh ter remedie gebruijkt ofte genoten sal hebben dan eenen engelschen in ’t gewighte ende een greijn fijn silvers in den alloije op ’t mark werx voors[chreven], sal den Meester insgelijcx gehouden sijn ’tselve te betalen, sonder daaraan eenigh reght, part, ofte aandeel te mogen praetenderen, als vooren.

Art[ike]l 47

Ende ingevalle de goude assaijen van den heelen ofte halven Nederlandtschen gouden rijder, komende uijt den vuijre, bevonden werden gealloijeert te sijn met meer roots dan den Meester

hiervooren bij dese sijne instructie is geordonneert, sal den Meester gehouden sijn te betalen 't fijne silver, dat daarinne gebreekt, volgens den prijs van der munte hiervooren gestelt, sonder insgelijks daaraan eenigh reght ofte aandeel te mogen praetendeeren.

Art[ike]l 48

Ende soo denselven gouden assaij ofte assaijen, komende uijt den vuijre, bevonden werden te houden minder root ende meer silvers dan dese voors[chreven] ordonnantie vermelt, die Meester en sal daarvan geen vergeldinge genieten, nogh mogen eijschen.

Art[ike]l 49

Ingevalle den Essaijeur-Generaal in 't maken van de essaijen van de penningen, soowel goude, als silvere, niet en bevonde soodanige remediën als de helft van de billetten van de dagelijkse journeijen van den Essaijeur-Particulier vermeldende sijn, sullen deselve billetten overgesien ende gevisiteert werden, ende van soodanige remediën, als bij deselve gevonden sullen werden over 't ghehele werk genomen te sijn, sal den Meester gehouden sijn te betalen d' eene helft ende sal d'andere helft blijven t' zijnen profijte, soo men dat vanoudts geüseert heeft.

Art[ike]l 50

Maar soo die voors[chreven] penningen, komende uijt de busse, bevonden werden te excederen in alloije de geconsenteerde remedie, te weten boven deselve remedie tot een halff grein toe incluijs, sal den Meester gehouden sijn daarvooren te betalen tweemaal soo veel van 't mark wercx, dat hij alsoo gewroght sal hebben ende boven het halff grein tot een grein toe vierwerff soo veel, ende noch meer excederende, sal staan tot arbitrale correctie, alles niet jegenstaande het inhouden van de briefkens van den dagelijksen journeije van den Essaijeur-Particulier; behoudelijk dat den Meester in dien gevalle sal mogen verhalen de helft sijner geledene schade aan den Ess[aijeu]r, bij wiens negligentie ende versuijmenisse hij in sodanigh erreur gevallen is.

Art[ike]l 51

Indien deselve penningen, koomende uijt de busse, bevonden werden te excederen de geconsenteerde remedie in gewighte, te weeten boven deselve remedie tot eenen halven engelschen toe incluijs op 't marck werx, die Meester sal gehouden sijn daarvoor te betalen tweemaal soo veel; ende excederende boven den halven engelschen tot een engelsche, sal gehouden sijn daarvoor te betalen vierwerff soo veel, als geëxcedeert sal hebben, ende daarenboven excederende, sal staan tot arbitrale correctie als vooren.

Art[ike]l 52

Ende indien bevonden wert, dat soodanige excessen met bedrogh opsettelijk gedaan hadde, sal hij daaraf gestraft worden met den keetel ende confiscatie van goederen.

Art[ike]l 53

Den voors[chreven] Meester sal gehouden sijn te betalen die Generaalmeesters van de Munte der

Vereenighde Provinciën ende een jeder van hen bijsonder een mark fijn silvers tot leggelt jaarlijcx, in sulker voegen, als 'tselve vanoudts geüseert is geweest.

Art[ike]l 54

Is voorts geordonneert dat den voors[chreven] Meester gehouden sal sijn te exerceren de voors[chreven] Munte met goede gequalificeerde Werkluijden ende Munters, sijnde aangenomen in sermente ende eenderhande eede, op soodanigen instructie als bij de Staten-Generaal ten meesten versekertheijdt van den Lande goedt ende noodigh gevonden ende gearresteert is, ofte alsnogh gearresteert sal mogen werden; ende sonder welcken eede geenige werkluijden ofte Munters tot eenige Muntplaatsen deser Vereenighde Provinciën geadmitteert sullen werden, gelijk ook niet geadmitteert sullen werden eenige Muntgesellen, gewroght hebbende op eenige hagemunten ofte sigh anders oneerlijck gedragen hebbende.

Art[ike]l 55

De voors[chreven] Werkluijden sullen gehouden sijn haar werk te bereijden met klaar water ende niet met bier, ende 'tselve alle avondts reijn ende onbeladen van assche ende vuijligheijt opleveren ten comptoire van den Meester, t'eenemaal ende op eender reijse; des sal ook den Meester hen leveren die teenen ende lingoten, reijn ende schoon, soo 't behoort.

Art[ike]l 56

De Meester, ontfangende die platen van den Werkluijden, sal mogen wegen 3 mark platen, d'een na den anderen, ende deselve bicquetteren van pennink tot pennink, indien 't hem van nooden dunkt; ende indien hij bevindt eenige excederende die remedie in gewighte, die Werkluijden sullen gehouden sijn weder te keeren en het werk te beteren op 't mark en op het bicquet, sonder eenigh wederseggen, op poene van haar salaris van denselve werke te verbeuren, ende van geen ander te mogen ontfangen, tenzij gebetert.

Art[ike]l 57

De selve Werkluijden sullen mogen hebben op 20 mark werx 3 mark schroijdens, en indien sij meer hebben, dat sal haar gekort worden aan haar loon, ende bovendien eenen stuijver van laccagie ende onkosten van hersmelten op jeder mark; welverstaande dat die voors[chreven] 3 marquen schrooden hen niet en sullen werden betaalt bij den Meester, als voorheenen is geschiet, maar sullen alleene betaalt werden van de suijvere ende gave platen, die bij hen sullen werden gelevert, alsoo haar loon daarop is gereght.

Art[ike]l 58

De Werkluijden sullen ontfangen van elk mark goudts in suijvere platen van den dubbelen ende enkelen ducaat, alsmede van den grooten nieuwe gouden Nederlandtschen rijder, ende de halve van dien, negen grooten aghthien mijten Vlaams.

Seggen *f* 9 g[roten] 18 mijten Vlaams

Art[ike]l 59

Ende van 't silver van den rijcxdaler ende halven, alsmede van den Leeuwendaler ende den halven van dien, ook van den nieuwen penning van 20 grooten voor 't mark suijvere platen, vier grooten thien mijten Vlaams.

Seggen *ƒ* 4 g[roten] 10 mijten Vlaams

Art[ike]l 60

Item is geordonneert dat die Werkluijden van nu voortaan sullen ten compoire van den Meester moeten opleveren hare platen ofte schroijen van goude ofte silvere penningen t'eenemaal ende tot eender reijse, eer ende al vooren sij eenige derselver sullen mogen munten ofte pregen, ende dienvolgende sal den Meester deselve platenende schroeijen, oock teffens ende t'eenemaal moeten ontfangen, ende off sij ter contrarie deeden, soo sullen sij staan tot correctie van den Waardeijn ende de Meesters-Generaals, als vooren.

Art[ike]l 61

Sullen ook de Werkluijden gehouden sijn de koolen van den Meester soo spaarlijck te gebruijken, als sij na gelegentheijdt des werx eenighsints sullen konnen gedoen, sonder deselve onnuttelijk te verbranden, op correctie van den Waardeijn ende de Meesters-Generaals, als vooren.

Art[ike]l 62

Item deselve Werkluijden ofte Munters en sullen om wat saken dat het zij geen slagh mogen houden, maar altijt willigh ende bereijt sijn te werken ende te munten tot expeditie van de coopluijden ende wisselaars en leveraars, op de boete van vier Nederlandtsche ducaten bij elcx derselver jegens de Hooge Overigheijdt te verbeuren, telken reijse dat het gebeuren sal.

Art[ike]l 63

De Munters sullen gehouden zijn de platen, hen gelevert, te munten ofte pregen soo perfect ende rondt in den cirkel, als haar mogelijk sal sijn, sonder eenige cisaliën te genieten, ende soo sij eenige derselver hebben, sal 't selve aan haar loon gekort worden, alsoo haar loon daarna is gereght.

Art[ike]l 64

De voorschreven Munters sullen ontfangen van elk mark dubbele ende enkele ducaten, alsmede van den grooten gouden Nederlandtschen rijder ende den halven van dien, drie grooten vijfthien mijten Vlaamsch.

Seggen *ƒ* 3 g[roten] 15 mijten Vlaams

Art[ike]l 65

Ende voor 't silver voor 't marck van den rijcxdaalder, ende halven van dien, alsmede van den Leeuwendaalder ende den halven van dien, ook mede van den nieuwen penningh van 20 grooten, een groote sesthien mijten.

Seggen *ƒ* 1 g[root] 16 mijten Vlaams

Art[ike]l 66

Den Muntmeester sal het arbeijdtsloon van de Gesellen en Munters gehouden wesen te betalen met alsulke penningen, als hun bij deese instructie geoorloft sijn te munten, ende tot alsulken prijse, als die nu gevalueert worden.

Art[ike]l 67

Item den Muntmeester en sal van nu voortaan niet vermogen aan de Muntgesellen ofte hare Smitsmeesters te leveren eenige goude ofte silvere platen omme gemunt te werden, dan met gewighte, ende in praesentie ende ten overstaan van den Waardeijn; gelijk mede dieselve Munters niet sullen vermogen eenige gemunte penningen van goudt ofte silver te leveren op 't comptoir van den Muntmeester, dan t'effens ende t'eenemale, ende dat mede ter praesentie van den Waardeijn, die daarvan gehouden wert goet ende pertinent register te houden, soowel van de platen, als van de gemunte penningen, daarvan hij leverantie sal maken met pertinente aanteijkeninge van de heele ende halve ende minder gedeelten van allerhande goude ende silvere penningen.

Art[ike]l 68

Ende sal den Muntmeester geenige penningen middelertijt van den stokke halen ofte doen halen, noghte den Waardeijn, Smitsmeester ende Provoost en sullen niet gedoogen ofte toelaten dat eenige van de stokke gehaalt ofte genoomen worden, op arbitrale correctie.

Art[ike]l 69

Ende telken reijse als eenige gemunte ofte gepreeghde goude ofte silvere penningen sullen werden opgebraght om leverantie van gemaakt te werden, sal daar benevens overleveren aan den Waardeijn een billet bij hem getekent, inhoudende de qualiteijt ende quantiteijt van de gemunte ofte gepreeghde penningen, welk billet den Waardeijn gehouden wert te bewaaren, gelijk de billetten van de dagelijkse journeijen van den Essaijeur-Particulier, om ter openinge van de busse daarmede opgeleth te worden na behoren.

Art[ike]l 70

De Meester sal ook moeten gedoogen, dat bij den Waardeijn telken leverantie, 'tsij van goude ofte silvere penningen, soo veele stukken in de busse werden gesteken, als des Waardeijns instructie daarvan mede brenght.

Art[ike]l 71

Voorts sal den Meester nogh moeten gedogen dat de Meester-Generaals gesamentlijk, ofte elk bijsonder, sullen onversiens ende op eenen ongewissen dage komen visiteren sijn comptoir, registers, balancens, gewighten ende andersints, soo dickwils als sulkx bij den voors[chreven] Generaals noodigh sal werden bevonden, ende henluijden believen sal.

Art[ikel] 72

Ende sal den Meester gehouden sijn tot allen tijden, des versoght sijnde, de voorn[oemde] Generaals daarinne te gehoorsamen ende openinge ofte verthooninge van alles te doen, op arbitrale correctie.

Art[ike]l 73

De Meester sal voorts in alle andere poincten generalijk onderhouden ende doen onderhouden 't placaat metter ordonnantie van de Munte, en vernemende dat die bij anderen geëxcedeert werden, 'tzij bij wien, in wat plaatsen ofte in wat manieren het sij, sal gehouden sijn 'tselve te brengen tot kennisse van de Meesters-Generaals voorn[oem]t.

Art[ike]l 74

De voors[chreven] Muntmeester sal gebruijken gedurende den tijt sijner bedieninge de huijsinge, wooninge ende toebehoren totter Munte, vrij, sonder eenige sijne lasten, ende sullen die notelijke reparatiën van dien geschieden bij advise van den Waardeijn, sonder noghtans eenige nieuwe werken van eenige importantie te mogen maken, dan bij consent ende advise van de heeren Staten, haare Gecommitteerden Raden ofte die van de Camere van Rekeninge van de resp[ectiev]e provinciën, op poene dat deselve in rekeninge sullen geroijeert werden.

Art[ike]l 75

Ende sal voorts generalijk genieten ende gebruijken geduurende den tijt sijner bedieninge alle soodanige gereghtigheden, privilegiën, praerogativen, exemptiën ende vrijheden, als die van de Munte bij de princen ende heeren van den Lande eertijts gegunt ende geoctroijeert sijn geweest.

Art[ike]l 76

Alle welke voors[chreven] poincten ende articulen, mitsgaders onse jegenwoordige ordonnantie op 't stuck van de Munte gemaakt, den Meester sal geloven ende sweeren onverbrekelijk te onderhouden ende doen onderhouden, ende dit op sijnen eedt ende daarenboven gestraft en gecorrigeert te werden na exigentie van de transgressie, ter judicature van de Staten ofte Haar Edele Gecommitteerde Raaden ende die van de Camere van de Rekeninge der resp[ectieve] provinciën, voor dewelken geciteert sijnde hij t'allen tijden gehouden sal sijn te compareren; voorts hem in alles te dragen, als een goed en getrouw Muntmeester schuldigh ende gehouden is te doen; ende sal tot meerder versekertheijdt dese instructie werden geregistreert in de Camere van de Rekeningen der resp[ectieve] provinciën.

Aldus gedaan, gearresteert ende besloten in de vergaderinge van de Hoog Mog[ende] heeren Staten-Generaal der Vereenighde Nederlanden ende de Ed[ele] heeren Gecommitteerden op 't generaal redres in 't stuk van de Munte met volkomen last, elcx uijt heurlieder provincie daartoe specialijck beschreven en gecommitteert, ten overstaan van de Generaalmeesters der resp[ectieve] provinciën in 's Gravenhage den 17en februarij 1606. Was geparapheert J. Magnus v[oorzi]t[ter], onder stondt ter ordonnantie van deselve ende was geteijkent C. Aerssens 1606.

Formulier van den Eedt

Ick N. N. Muntmeester-Particulier van de Munte van N.N., gelegen binnen de stadt ..., belove ende sweere dat ik wel ende getrouwelijk na mijn beste vermogen sal onderhouden alle de articulen, in deze mijne instructie begrepen, ende dat ik geene penningen en sal doen slaan ofte munten, dan op den voet, gewichte, alloij, figure ende inscriptie, soo die in mijne voorschreven instructie sijn geëxpresseert ende toegelaten, onaangesien eenigh ander consent, dat ick soude mogen hebben of namaals verkrijgen, 'tzij in de concessie van meerder remedie in den gewichte ende alloije ofte andersint, van wat qualiteijt ofte conditie die souden mogen wesen, ten ware alleen bij ander ende nader consent van de Hoog Mog[ende] Ed[ele] heeren Staten-Generaal. Alles op peine van vervallen te sijn in de peine in den placate van den jaare 1606 begrepen. Soo waarlijck helpe mij Godt Almaghtigh.

11.1.2 Algemene instructie voor Muntmeesters 1659

Bron: *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten der Verenigde Nederlanden fol. 13-17

Instructie, waarnaar de particuliere Muntmeesters van de provinciale Munten gehouden sijn sigh te reguleren in 't maken ofte munten van de navolgende penningen, gearresteert den 11de augusti 1659.

Art[ike]l 1

De Muntmeesters voors[chreven] sullen mogen continueren in het doen wercken en munten van den gouden Nederlandtschen ducaat ende den Nederlandtschen gouden rijder op den voet, ordre ende instructie van de Hoogh Mog[ende] heeren Staten-Generaal van den XVII februarij XVI^{C} ses, voor sooveel deselve bij dese instructie niet en wert verandert, als oock volgens de praktique, dewelke daar omtrent eenige tijd herwaarts is in swangh geweest, bij provisie alleenlijk ende totdat deselve practique bij naarder ordre daarop metten eersten te arresteren sal werden affgedaan.

Art[ike]l 2

Sullen nogh mogen continueren te doen munten den Nederlandtschen rijcxdaelder, alsmede den Leeuwendaelder met de halven van dien, ten prijse respectivelijk van vijftigh en veertigh stuijvers, op de ordre en instructie als vooren, voor soveel deselve bij dese instructie niet en wert gealtereert.

Art[ike]l 3

Namentlijken soo wert den voorn[oemde] Muntmeesters bij dese instructie geoctroijeert den leveraar ter Munte voor het mark fijn silver van XII penn[ingen], komende op den voet des rijcxdaalders ende

houdende in alloij tenminsten thien penningen veerthien greijnen, te mogen betalen negen der voors[chreven] rijcxdaalders ende nogh twaalff vijff en twintighste gedeelten van een rijcxdaalder in specie.

segge 9 12/25 rijcxdaalders in specie

Art[ike]l 4

Wert mede geoctroijeert den leveraar ter Munte te mogen geven op 't mark fijns, komende op den voet des Leeuwendaalders ende houdende tenminsten in alloij aght penningen twee en twintigh ende een halff greijn, elff der voors[chreven] Leeuwendaalders ende nogh een en dertig veertighste gedeelten van dien.

segge 11 31/40 Leeuwendaalders in specie

Art[ike]l 5

Nogh sal den Muntmeester doen werken ende munten eenen andere silvere penningh, genaamt den Nederlandtschen silveren rijder, op soodanige figure, inscriptie, wapenen en titulen als de resp[ectie]ve provinciale Muntmeesters sijn toegesonden ofte bekent gemaakt, houdende in alloij elff penningen, seven greinen fijn silver, ende 7 173/341 stukken in den sneede in 't Troijsche mark wercx, ter remedie van een grein fijn silvers in den alloije ende van een eng[e]ls in den gewighte op 't mark werx voors[chreven]. Welken penninck den Meester gehouden sal sijn te doen werken schoon, rondt, van gelijken gewighte ende wel gemunt tot twee swaare ende twee lighte, elk een Troijcken swaarder ofte lighter dan 't reghte gewighte op 't marck werx.
Volgende welken getogen sullen werden uijt het mark fijn silvers van twaalff penningen, seven stukken ende nogh drie hondert twintighste gedeelten van een stuck der voors[chreven] silvere rijders in specie.

segge 7 313/320 silvere rijders in specie

Art[ike]l 6

Den Meester sal betalen aan den leveraar ter Munte voor 't mark fijn silver van twaalff penningen, komende op den voet des voors[chreven] silveren rijders ende houdende tenminsten in alloij elff penningen, ses greinen, seven stukken ende nogh drieendertigh veertighste gedeelten van een stuck der voors[chreven] silvere rijders in specie.

segge 7 33/40 silvere rijders

Art[ike]l 7

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat off heerlijk reght van elk mark fijn silvers van XII penningen, geconverteert in den voors[chreven] silvere rijder, ten behoeve van de Generaliteijt het twintigste gedeelte van een silveren rijder in specie

segge 1/20 silveren rijder

[In de kantlijn:] Volgens deselve reeck[ening] Haar Ho[og] Mog[ende] in dato den 10e meij 1668 is

dit sleijschat gereguleerd op 1 1/2 st[uivers] per m[ark] fijns

Art[ike]l 8

Item voor sleijschat provinciaal over jeder mark fijns als vooren, seven hondert sestighste gedeelten van een silveren rijder in specie

segge 7/160 des silveren rijders

Art[ike]l 9

Den voorn[oemde] Meester sal nogh mogen doen werken en munten halven des voors[chreven] silveren rijders van den schrooden alleenlijk, houdende in alloij als den geheelen en in den sneede naar advenant, te weten den halven van vijfthien stukken en nogh vijff drie hondert een en veertighste gedeelten van een stuk in den sneede in 't Troijsche mark werks, ter remedie van een eng[e]ls in 't gewighte ende van een grein fijn silvers in den alloije als vooren, welken penning den voorn[oemde] Meester mede sal gehouden sijn te werken schoon, rond etc. als vooren, tot drie lighte ende drie sware, elck een deusken lighter ofte swaarder dan 't reghte gewichte, volgende welken getogen sullen werden uijt een mark fijn silvers van twaalff penningen als op den heelen silveren rijder.

Art[ike]l 10

Sal gehouden sijn te betalen aan den leveraars ter Munte voor hare materialen, komende op den voet des voors[chreven] halven silveren rijder, ook tot sleijschat off heerlijk reght van elk mark fijn silvers van twaalff penningen, mede als op den geheelen silveren rijder.

Art[ike]l 11

Den voors[chreven] Meester sal ook mogen doen werken ende munten eenen silveren penningh, genaampt den Nederlandtschen silveren ducaat, mede op sodanige figure, titulen, wapenen, inscriptie etc. als de provinciale Muntmeesters toegesonden ende bekent sijn gemaakt; houdende in alloij thien penningen 11½ gr[ein] fijn silvers, en 8 29192/41151 stukken in den sneede in 't Troijsche mark werx, ter remedie van een grein fijn silvers in den alloije ende van een engelsche in den gewighte op 't selve mark, welken penningh den Meester gehouden sal sijn te doen werken schoon, rondt, welgemunt ende van gelijke gewighte tot twee swaare en twee lichte, elcx een Troijken lighter off swaarder dan het reghte gewighte op 't mark werx voors[chreven].
Volgens welken sal getogen werden uijt een mark fijn silver van twaalff penningen negen stukken ende nogh veerthien hondert vijffentnegentigh vijfthienhondert ses en dertighste gedeelte van een der voors[chreven] silvere ducaten in specie.

segge 9 1495/1536 silvere ducaten in specie

Art[ike]l 12

Den Meester sal betaalen aan den leveraar ter Munte voor 't mark fijn silvers van XII penningen, komende op den voet des voors[chreven] silvere ducaats ende houdende tenminsten in alloij 10 penn[ingen], 10½ grijn, negen der voors[chreven] silvere ducaten ende nogh vijff en vijftigh vier en 'tsestightste gedeelten van een silveren ducaat in specie.

segge 9 55/64 silvere ducaten

Art[ike]l 13

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat ofte heerlijk reght van elck marck fijn silvers van 12 penningen, geconverteert in den silveren ducaat, ten behoeve van de Generaliteijt het ses en ‘tnegentigste gedeelte van een silveren ducaat in specie.

segge 1/96 silvere ducaat

Art[ike]l 14

Item voor sleijschat provinciaal over jeder mark fijns als vooren het aghtenveertigste gedeelte van eenen silveren ducaat in specie.

segge 1/48 silvere ducaats

Art[ike]l 15

Den voors[chreven] Meester sal ook mogen doen werken ende munten halven des voors[chreven] silveren ducaats van de schroode alleenlijk, houdende in alloij als den gehelen ende in den sneede naar advenant. Te weten de halve van seventhien stukken ende seventien duijsent twee hondert drie ende dertighste, een en veertigh duijsent een hondert een en vijftighste gedeelten van een stuk in den sneede in 't Troijsche mark wercx, ter remedie van een engelsche in ‘t gewight ende een greijn fijn silvers in den alloije als vooren, welken penningh den voors[chreven] Meester mede sal gehouden sijn te wercken schoon, rondt etc. als vooren, tot drie lighte ende drie swaare, elk een deusken lighter of swaarder dan het reghte gewighte.
Volgende welke getoogen sullen werden uijt een mark fijns van 12 penningen als op den heelen silveren ducaat.

Art[ike]l 16

Sal gehouden sijn te betalen aan den leveraars ter Munte voor hare materialen, komende op den voet des voors[chreven] halven silveren ducaats, ook tot sleijschat ofte heerlijk reght van elk mark fijn silvers van twaalff penningen, mede als op den geheelen silveren ducaat.

Art[ike]l 17

Aangaande het loon van ‘t essaijeren, opdat 't selve in goede ordre blijve, sal den Essaijeur voor jeder goude en vergulde assaij die bij hem sal werden gemaakt voor en ten versoeke van de leveraars, van deselve leveraars genieten dertigh stuijvers, mits wedergevende ’t goudt van den selve assaije, ofte thien stuijvers, mits ’t voors[chreven] goudt, geseijt het cornetge, behoudende tot sijnen profijte ter keure van den leveraar.
Ende voor een silvere essaij, te weten voor twee halve, soo men tot nogh toe geüseert heeft, ses stuijvers, mits houdende de brootgens.

Art[ike]l 18

Ter openinge van de busse sullen bij enkele marquen en behoorlijke verschalingh gewogen werden

alle de penningen, soo van goude als silvere die men in de busse sal vinden, tot meerder sekerheijt van den gewighte van de geheele gemaakte massa der werken, in plaatse dat voor deesen maar eenige weijnige marcquen wierden genomen uijt den hoop. De also bevonden remediën sullen werden gerekent over ’t gehele werk van dier soorte, naar advenandt van dien, het swaare overdragende het lighte.

Art[ike]l 19

De assaijen van de goude penningen sullen werden gemaakt jegens de naalden die daarover bij de voorige instructie de anno 1606 sijn geordonneert, dogh bij soverre deselve niet gebruijckt werden, sal men maken twee assaijen, jeder van een halve assaij, tot meerder sekerheijt van ‘t werck.

Art[ike]l 20

Den Meester blijvende ten uijtterste van sijn geconsenteerde remediën, soo in gewighte als alloij op alle voors[chreven] silvere penningen hem bij dese sijne instructie geaccordeert te munten, en sal ter openinge van sijne busse niet gehouden sijn jetwes daarvoor te betalen, alsoo de prijs van de munte ende van de sleijschatten daarmede sijn verhooght.

Art[ike]l 21

Maar soo de voors[chreven] penningen, komende uijt de busse, bevonden werden te excederen in alloij off gewight de geconsenteerde voors[chreven] remediën, soo weijnigh het ook sij, sal den Meester gehouden sijn daarvooren aan de provincie, daar de busse geopent ende verantwoordt wert, te betalen tot een halff grein en tot een halff eng[e]ls respectivelijk incluijs, het duplum ofte tweemaal sooveel als sulx naar den prijs van der munte bedraaght ofte waardigh is, sonder dat eghter hetselve duplum sal werden aangesien als een exces poenaal tot naardeel van den Meester, maar alleen voor een vast middel tot een gewisser observantie van dese instructie ende vervolgens van de legaliteijt der penningen bij deselve geoctroijeert te doen maken.

Art[ike]l 22

Maar soo hij Muntm[eeste]r bevonden wert gebruijkt te hebben meerder remedie als voors[chreven] een halff grein ende halff engelsche beneden de geconsenteerde remediën, sal ‘tselve meerder betalen met een mulcte van triplum ofte van drievout enkel tot nogh een halff grein ende halff engelsche toe beijde incluijs.

Art[ike]l 23

Nogh verder excederende ende blijvende binnen nogh een halff grein ofte engelsche, in ‘t selve verder exces, sulx sal staan ter quadruple ofte viervoudige verbeteringe.

Art[ike]l 24

Lager gaande sal staan ter arbitaire correctie tot nogh een halff grein off halff engelsche inclusive.

Art[ike]l 25

Alles niettegenstaande 't inhouden van de brevetten ofte dagelijksche journeijen van den Essaijeur-Particulier, ende behoudelijk dat den Meester in allen gevallen sal moogen verhaalen de helft sijner geleden schade aan den Essaijeur, bij wiens negligentie en versuijmenisse hij in sodanigh erreur is vervallen.

Art[ike]l 26

Dogh soo nogh verder excessen in alloij ofte gewighte bevonden werden begaan te sijn, sulx sal gehouden werden voor een crimen van opseth ende bedrogh, en sal gestraft werden mette ketel en confiscatie van goederen, ten waare van onnoselheijt, clarelijk en den reghter genoegh sijnde, konde gedoceert werden.

Art[ike]l 27

Den Werkluijden sullen ontfangen van 't silver van den rijcxsdaalder over jeder mark werx, een stuijver en dertigh mijten Vlaams; van den Leeuwendaalder een stuijver negenthien mijten; van den silveren rijder een stuijver een en dertigh mijten; ende van den silveren ducaat een stuiver negen en twintigh en een halve mijten, alles courant gelt.

Art[ike]l 28

De Munters sullen ontfangen van 't mark werx des rijxdaalders voors[chreven] 30 mijten; des Leeuwendalers 26 mijten; ende van den silveren rijder 29 mijten; ende van den silveren ducaat dertigh mijten, mede gelt courant.

Art[ike]l 29

Alle verdere articulen van meergemelte instructie van den 17 februari 1606, uijtgesondert het eerste lith van 't 67e art[ike]l meldende van de praesentie des Waardeijns in 't leveren van de platen aan de Gesellen ende Smithmeesters; uijtgesondert ook de articulen, dewelke spreeken van de thien stuijvers penningen en die voorts bij dese instructie werden gealtereert, sullen bij provisie ende tot naarder ordre blijven in haar vigeur, ende sullen de Muntmeesters gehouden sijn sigh daarnaar te reguleren, even ende sulx alsoff deselve alhier waren geïnsereert, alsoo die gehouden werden als gerenoveert bij desen, ook met die meijninge dat de Muntmeesters in het praesteren van den eedt op dese instructie sullen verstaan werden ook vernieuwt te hebben den eedt op de instructie d' anno 1606 in manieren voors[chreven].

Art[ike]l 30

Welken eedt sijluijden, oock alle Muntsbeampten, sullen gehouden sijn te doen in praesentie van de Raaden ende Generaalmeesters van der Munte, sooals men vanoudts volgens hare instructie geüseert heeft ende deselve vernieuwen telken vier jaaren, ofte op de verantwoordinge van hare resp[ectie]ve muntbussen, soo deselve niet kennelijk buijten den tijt van vier jaaren verschooven werden.

Art[ike]l 31

Het dertighste artikel van de voorgemelte instructie de anno 1606, daarbij de Muntmeesters benomen wert te mogen inwisselen alle soorten penningen, wert bij desen voorbij gegaan, ende henluijden vrijgestelt, in conformité van onse resolutie van date den XXIIen september 1606 te mogen inwisselen alle ongevalueerde penningen, alsmede die te light geschroeijt, gelapt en andersints voor billioen gekent werden, mits hem dienaangaande regulerende volgens d' instructie op 't faict van de Wisselaren gemaakt, ende vooral mits betalende de reghte waardije, uijtwijsende de manualen daarvan sijnde, en desnoots nogh te maaken.

Art[ike]l 32

Dogh sullen geensints vermogen door sigh selffs off jemant anders directelijk nogh indirectelijk smelten, breeken of vermunten eenige goude ofte silvere penningen die gevalueerd ende volwightigh sijn, ook niet dewelke boven de remediën bij valuatie geaccordeerd niet lighter sijn als twee asen op de goude penningen, en vier asen op de silvere penningen, beijde incluijs, op verbeurte van de penningen voor de eerste, voor de tweede reijse het dubbeldt ende arbitraire correctie.

Art[ike]l 33

Den Meester sal geen penningen moogen doen munten als opstempelen, hebbende den datum van het jaer, daarin deselve gemunt werden.

Art[ike]l 34

Den leveraar sal het silver moeten leveren op den voet van soodaenige silvere penningen, als daervan begeeren sal gemunt te werden, ofte sal betaelen anderhalf mijten Vlaems op het mark voor ijder greijn datter onder of boven den voet van de respective penningen sal bevonden werden.

Art[ike]l 35

Alle silvere materialen en speciën, hoedaenigh die genaemt souden mogen werden, sullen niet anders ter Munte geleverdt ofte ontfangen werden, als op den essaij van den Essaijeur-Particulier, en volgens den prijs van der munte, geensints bruto ofte bij gissinge van fijnte, op poene van duijsendt Nederlandsche goude ducaten ende arbitraire correctie, soowel tot laste van den leveraer als van den Muntm[eeste]r ijder in 't geheel.

Art[ike]l 36

Voorts sal den Muntm[eeste]r van alle silvere materialen, die hem van buijten werden toegesonden, betaelen de onkosten en de vraghten van de toesendige, ende den leveraer die van de werdersendige ofte retour, sonder dat de eene des anders lasten sal moogen draegen, op poene tegens de verhooginge van den prijs van de munte gestatueert.

Aldus gedaen ende gearresteerdt ter vergaderinge van de Hooggem[elde] Staeten-Generaal in den Hage, op den 11de augusti 1659.

Was geparapheerdt J. Schuijlenburg. onderstond ter ordonn[antie] van deselve, was getekend
N. Ruijsch

11.1.3. Algemene instructie voor Muntmeesters 1670

Bron: *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 18-20

Ordonnantie ende instructie waerna de particuliere Muntm[eester]s gehouden sullen sijn sigh te reguleren in het maeken van de navolgende silvere paijementen, als schellingen, dubbelde en enkelde stuijvers, ingevolge van de resolutie van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staeten van Hollandt en West-Vrieslandt in dato den 14de septemb[er] 1670 ende geamplecteerd bij de resp[ectieve] Munten deser Landen.

Artic[ul] 1

In den eersten sal den voors[chreven] Muntm[eeste]r mogen doen wercken en munten eenen penning van silver, die genoemdt sal sijn eenen Hollandschen schelling, die loop hebben sal tot ses stuijvers of twaelf grooten Vlaems, houdende in alloij 7 penn[ingen] fijn silvers, en van 49 5/12 stukken schellingen in den snede in het Troische mark werks, ter remedie van 1 1/2 gr[ein] fijn silvers in den alloij, ende 1 1/2 engels in den gewigte op 't mark werks voors[chreven], beijde ten profijte van den Muntm[eeste]r in 't geheel. Welken penningh den Muntm[eeste]r gehouden sal sijn te doen wercken schoon, rond, welgemunt ende gelijkwightigh, tot vier lighte ende vier swaere, elk een deusken lighter ofte swaerder dan 't regte gewighte, te weeten dat de lighte sullen moeten gesneden werden op een deusken naer 't regte gewighte sonder eenige remedie meer, volgende welken getoogen sullen werden uijt het mark fijn silvers van 12 penn[ingen], 84 5/7 stucken in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijf ende twintig guld[en], 8 stuijvers, dertien ende vijf sevende mijten Vlaams

guld[en]:st[uiv]er:mijten
segge *f* 25: 8: 13 5/7

Artic[ul] 2

Item den Muntmeester sal gehouden sijn te betaelen den koopluijden ende wisselaers ofte andere particuliere personen ter Munte leverende, voor het mark fijn silvers van 12 penn[ingen], komende op den voet des voors[chreven] schellinghs, den schel[ling] gerekend tot 6 st[ui]v[er]s ofte 12 grooten Vl[aa]ms, als voors[chreven] 83 schell[ing], ofte vier en twintigh guld[en] achtien stuijvers

segge *f* 24:18: 0

Artic[ul] 3

Item sal gehouden wesen den heeren Staeten te betaelen voor sleijschat ofte heerlijk reght van 't mark fijn silvers geconverteert in den voors[chreven] schelling, twee stuijvers

segge *f* 0: 2: 0

Artic[ul] 4

Item den voorn[oemde] Muntm[eeste]r sal gehouden weesen den Muntgesellen en Munters van elk mark fijns, behoorlijk gemunt en welgepreeght, te betaelen seven stuijvers

segge *f* 0: 7: 0

Artic[ul] 5

Den Muntmeester sal hebben voor brassage van ijder mark fijn silvers geconverteerd in den voors[chreven] Hollandschen schelling eene stuijver dertien ende vijf sevende mijten Vlaems

segge *f* 0: 1:13 5/7

Artic[ul] 6

Nogh sal den voorn[oemde] Muntm[eeste]r doen wercken ende munten een silveren penning, genaemdt Nederlandschen dubbelen stuijver, houdende mede in alloij 7 penn[ingen] fijn silvers ende van 150 3/4 stucken in den snede in het Troijsche mark werks, ter remedie van twee gr[ein] fijn silvers in den alloij en van twee engels in den gewighte op 't mark werks voors[chreven], beijde ten profijte van Muntm[eeste]r in 't geheel; welken penning sal cours en gangh hebben ten prijse van twee stuijvers of vier grooten Vlaems, en sal den Meester gehouden sijn deselve te doen werken, schoon, rondt, wel gemunt en van gelijken gewighte, alsoo dat er maar 8 lighte en 8 swaere sijn, elk een deusken lighter ofte swaerder dan het regte gewighte, volgende welken getoogen sullen werden uijt een mark fijn silvers van twaelf penn[ingen] 258 3/7 stucken ofte dubbele stuijvers in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijf en twintigh guld[en] sestien stuijvers een en veertigh en een sevende gedeelte mijten Vlaams

segge *f* 25:16:41 1/7

Artic[ul] 7

Sal gehouden weesen te betaelen den koopluijden ende Wisselaers voor 't mark fijn silvers van 12 penn[ingen], koomende op den voet van den voors[chreven] dubbelde stuijvers ende houdende in alloij tenminsten 6 penn[ingen] 22 gr[ein] 250 stukken der voors[chreven] dubbelde stuijvers in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijfentwintig guldens

segge *f* 25: 0: 0

Artic[ul] 8

Sal ook gehouden sijn te betaelen voor sleijschat ofte heerlijk reght van elk mark fijn silvers, geconverteerd in de voors[chreven] dubbelde stuijvers, een van voors[chreven] dubbelde stuijvers in specie, doende ten prijse voors[chreven] twee stuijvers

segge *f* 0: 2: 0

Artic[ul] 9

Den voors[chreven] Muntm[eeste]r sal nogh doen werken en munten eenen anderen silveren penning, genaemt Nederlandschen stuijver, houdende mede in alloij 7 penn[ingen] fijn silvers als den dubbelen stuijver en voor snede naer advenant, te weeten van 301 1/2 stucken stuijvers in het Troijsche mark werks voors[chreven] ter remedie van 2 gr[ein] fijn silvers in den alloij en van drie engels in den gewighte op 't mark werk voors[chreven], beijde ten profijte van den M[eeste]r in 't geheel, die cours ende gangh sal hebben voor eenen stuijver, welken penning den Meester sal gehouden sijn te doen werken schoon, rond, welgemunt en van gelijken gewighte, alsoo datter maer 12 lighte en 12 swaere en sijn, elk een deusken lighter ofte swaerder als het regte gewighte, volgende welke getoogen sullen werden uijt het mark fijn silvers van 12 penn[ingen] 516 6/7 stucken ofte stuijvers in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijf en twintigh gulden, sestien st[uive]rs, een en veertigh ende een sevende gedeelte mijten Vlaems

segge *f* 25:16:41 1/7

Artic[ul] 10

Sal gehouden sijn te betaelen den koopluijden ende Wisselaers voor 't mark fijn silvers van 12 penn[ingen] komende op den voet van den voors[chreven] stuijver en houdende tenminsten in alloij 6 penn[ingen] 22 gr[ein], als op den dubbelen stuijver, 500 stucken ofte stuijvers in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijf en twintig guld[en]

segge *f* 25: 0: 0

Artic[ul] 11

Sal ook gehouden sijn te betaelen tot sleijschat ofte heerlijk reght van ijder mark fijn silvers van 12 penn[ingen] geconverteerd in de voors[chreven] stuijvers, twee derselver stuijvers in specie, doende ten prijse voors[chreven] twee stuijvers

segge *f* 0: 2: 0

Artic[ul] 12

Den Meester ontfangen hebbende van eenige koopluijden ofte Wisselaers eenige quantiteijt silvers, omme geconverteerd te werden in de voors[chreven] schellingen, dubbele ende enkele stuijvers, sal gehouden sijn deselve koopluijden ofte Wisselaers te betaelen met deselve penningen in specie.

Artic[ul] 13

Den Meester blijvende binnen sijne geconsenteerde remediën van 1 1/2 gr[ein] en 1 1/2 engels in den alloij ende gewighte respective op den voors[chreven] schelling, alsmede binnen de remedie van 2 eng[els] en 2 gr[ein] op de voors[chreven] respective paijementen van dubbele ende 3 eng[els] op d'enkele stuijvers, hem bij dese instructie geconsenteerd, en sal ter openinge van sijn busse niet gehouden sijn ietwes daervoor te betaelen, also de prijs van de munte daermede is verhooght.

Artic[ul] 14

Maer soo die voors[chreven] penningen komende uijt de busse bevonden werden te excederen in alloij ofte gewighte de voors[chreven] geconsenteerde remediën, te weeten deselve remedie tot een half greijn ofte half engels toe incluijs, sal den Meester gehouden sijn daervooren te betaelen soo veel ofte het enkel op 't mark werks dat hij sal gewroght hebben, ende boven het half gr[ein] tot een greijn en het half engels tot een engels dubbeld, ende nogh meer excederende tot nogh een half greijn ende half engels sal daervoor betaelen het viervoudt. Ende soo den Muntm[eeste]r bevonden sal werden verdere remedie gebruijkt te hebben tot nogh een half gr[ein] en half eng[els], sulks sal staan ter arbitraire correctie, alles niettegenstaende het inhouden van de brieftjens van de dagelijkse journeijen van den Essaijeur-Particulier, behoudelijk dat den Meester in dien gevalle sal mogen verhalen de helfte van sijne geledene schade aan den Essaijeur bij wiens negligentie ende versuijmenisse hij in soodaenigh erreur is gevallen.

Artic[ul] 15

En indien bevonden wierde dat den Meester nogh verder als de voors[chreven] twee greijnen ofte twee engels boven sijn geconsenteerde remedie, soo in alloij als gewighte hadde geëxcedeerd, sulks sal gehouden werden voor een crimen van opset ende bedrogh en sal gestraft werden met den ketel en confiscatie van goederen, ten ware van onnoselheijd, klaerlijck ende ten regten genoegh sijnde, konde gedoceerdt werden.

Artic[ul] 16

De werkluijden sullen moogen hebben op twintigh marcquen werks, drie marcquen schrooden ende soo sij meer hebben, dat sal hun gekort werden aen hun loon, ende bovendien nogh 1 1/2 stuijver voor laccagie ende onkosten van hersmelten voor ijder mark, wel verstaende dat de drie marcken schrooden henluijden niet sullen werden betaeldt bij den Meester als voorheenen is geschiedt, maer sullen alleen betaeldt werden van suijvere ende gave plaeten die bij hun sullen werden opgeleevert, alsoo haer loon daerna is gereght.

Artic[ul] 17

De werkluijden ende Munters sullen ontfangen van elk mark fijns, geconverteerd in de voors[chreven] dubbelde stuijvers ende behoorlijk gepreeght, dertien stuijvers

segge *f* 0:13: 0

is per mark werks seven stuijvers aght en twintigh mijten

Artic[ul] 18

Ende de werkluijden en Munters sullen ontfangen van elk mark fijns, geconverteert in de voorschreven enkele stuijvers, vijftien stuijvers

segge *f* 0:15: 0

is per mark werks 8 st 36 mijten

Artic[ul] 19

Den Meester sal hebben voor brassage van ijder mark fijns, geconverteerd in de voors[chreven] dubbelde stuijvers, eene stuijver een en veertigh ende een sevende gedeelte mijten Vlaams

segge 0 *f*: 1:41 1/7

Artic[ul] 20

De werkluijden ende Munters sullen gehouden wesen de plaeten van deselve paijementen, hun geleeverdt, te munten ende te preegen ofte te bewercken soo cierlijck, perfect ende rond in den cirkel als hen mogelijk sal sijn, sonder eenige cisaliën te genieten, ende soo sij eenige derselver hebben, hetselve sal aen haer loon gekort werden, alsoo hetselve daermede is verhooght.

Artic[ul] 21

Den Meester sal ook moeten gedoogen dat bij den Wardeijn t' elker leverantie van voors[chreven] paijementen, sooveel stucken in de busse werden gesteeken, als des Wardeijns instructie daervan medebrenght, te weten van de voorn[oemde] schell[ingen] van tien marcquen een stuck ende de tien marcquen excederende tot 15 marcken toe, sullen in de busse gesteeken werden twee stucken, houdende altijdt de ordonnantie van tien marcquen tot tien marcquen, ten waere de tien marcquen waeren geëxcedeerd tot andere vijf marcken, ende naer advenant des Wardeijns instructie op de goude en silvere capitale penningen.

Artic[ul] 22

Ende van de dubbelde stuijvers sal in de busse gesteeken werden van elke ses marcquen een stuk, ende de voors[chreven] marcquen excederende tot negen marcquen toe, sullen in de busse gesteeken werden twee stucken, ende soo voorts vervolgende naer advenant als hiervooren van de 10 en 5 marcquen schellingen is geseght.

Artic[ul] 23

Ende van de enkelde stuijvers sal in de busse gesteeken werden van elke vier marcquen een stuk, ende de voors[chreven] vier marcken excederende tot nogh andere twee marcken, twee stucken ende soo voorts, vervolgende naer advenant als hiervooren van ses ende drie marcken dubbelde stuijvers is gementioneert.

Aldus gedaen ende gearresteerd ter vergaderinge van de Ed[el] Mog[ende] heeren Gecommitteerde Raeden van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt op den 19de augusti 1670, mitsgaders gearresteerd bij resolutie van Haer Ed[el] Groot Mog[enden] in dato den 14de septemb[er] 1670.

11.1.4 Algemene instructie Muntmeesters 1694

Bron: *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 21-25v + 28

Instructie waarnaer de particuliere Muntm[eeste]rs van de provinciale Munten der Vereenighde Nederlanden gehouden sijn hen te reguleren in 't maken ende munten der navolgende penningen, gearresteerd bij resol[utie] van Haer Ho[og] Mog[enden] in dato den 25de meij 1694 ende in de voors[chreven] resol[utie] geïnsereerd.

Art[ike]l 1

Den Muntmeester sal doen werken ende munten eenen silveren penningh, genaamt Staten drie gulden op soodanige figure, inscriptie, wapenen ende titulen, als de provinciale Muntmeesters is toegesonden of bekentgemaakt, houdende in alloije 11 penning[en] 1 gr[ein] fijn silvers, ende van 7 243/331 stucken in den sneede in 't Troijsche mark werx, ter rememdie van een grein fijn silvers in den alloije ende een eng[e]ls in den gewighte op 't mark werx voors[chreven], ende 't gheen uijt het gemelte eng[e]ls ende grein respective komt over te schieten, boven de 32 ½ mijten, die den Muntmeester uijt de voors[chreven] remediën aan den leveraar moet betalen, sal sijn ten profijte van den Muntmeester in 't geheel sonder meer die cours ende gangh sal hebben tot sestigh stuijvers. Welken penning den Meester gehouden sal sijn te doen werken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighte tot twee sware ende twee lighte, elcx een troijken swaarder ofte lighter dan het reghte gewighte op 't mark werx voors[chreven], volgende welken getogen sullen werden uijt een mark fijn silvers van 12 penn[ingen] aght stukken off Staten 3 gulden, ende nogh seven duijsente, een hondert twaalff seventhien duisent vijffhondert drie en veertighste gedeelten van een stuck der voors[chreven] Staten 3 gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden, vier stuijvers, vijfthien ende een halve mijten Vlaams.

Segge *f* 25:4:15 ½ Vl[aam]s

Art[ike]l 2

Den Meester sal gehouden sijn te betalen aan den leveraar ter Munte voor jeder mark fijn silvers van 12 penn[ingen], komende op den voet des voors[chreven] Staten 3 guldens, ende houdende tenminsten in alloije 11 penningen fijns, 8 11/30 stukken van een Staten 3 gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden, twee stuijvers.

Seggen *f* 25: 2: 0

Art[ike]l 3

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat off heerlijck reght van elk mark fijn silvers van 12 penn[ingen], geconverteert in den voors[chreven] Staten drie gulden een sestighste gedeelte van een Staten 3 gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] een stuijver.

Seggen *f* 0: 1: 0

Art[ike]l 4

Den Muntmeester sal gehouden sijn den Muntgesellen ende Munters van elk mark fijn silvers op den Staten 3 gulden, behoorlijk gemunt ende wel gepreeght, te betalen een dertighste gedeelte van een Staten drie gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] twee stuijvers.

Seggen *f* 0: 2: 0

Is per mark werx 1 stuiber 40 mijten Vlaams

Art[ike]l 5

Den Muntmeester sal genieten voor brassagie 't gheen uijt de remedie van een greijn fijn silvers ende een eng[e]ls wights op jeder mark werks van de Staten 3 gulden komt over te schieten.

Art[ike]l 6

Ten tweeden sal den voors[chreven] Muntmeester nogh doen werken ende munten eenen silveren penningh, genaamt Staten twee gulden, mede op soodanigen figure, wapenen ende titulen, als de provinciale Muntmeesters is toegesonden ofte bekentgemaackt, houdende in alloij 11 penn[ingen] 1 gr[ein] fijn silvers ende van 11 199/331 stukken in den sneede in 't Troijsche marck wercx, ter remedie van een grein fijn silvers in den alloije ende van een eng[e]ls in den gewighte op 't mark werx voors[chreven] en 't gheen uijt het gem[elde] grein en eng[e]ls komt over te schieten, boven de 32 mijten die den Meester uijt de voors[chreven] remedie aan den leveraar moet geven, sal sijn ten profijte van den Meester in 't geheel sonder meer, die cours ende gangh sal hebben tot veertigh stuijvers, welken penningh den Meester gehouden sal sijn te doen werken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijke gewighte, tot twee sware ende twee lighte, elcx een troijken swaarder ofte lighter dan het reghte gewighte op 't mark werx voors[chreven]. Volgende welke getogen sullen werden uijt het mark fijn silvers van 12 penn[ingen] 12 10668/17543 stukken Staten twee gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden vier stuijvers, vijfthien ende een halve mijten Vlaams.

Seggen *f* 25: 4:15 1/2

Art[ike]l 7

Den Muntmeester sal betalen aan den leveraar ter Munte voor 't marck fijn silvers van 12 penningen, komende op den voet van den Staten twee gulden voors[chreven] ende houdende tenminsten in alloije 11 penn[ingen] fijn silvers 12 11/20 stukken der voors[chreven] Staten twee gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden twee stuijvers.

Seggen *f* 25: 2: 0

Art[ike]l 8

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat ofte heerlijk reght van elk mark fijn silvers van 12 penn[ingen], geconverteert in den voors[chreven] Staten 2 gulden ten behoeve van de provincie, daar den penningh verarbeijdt wert, een veertighste gedeelte van een Staten twee gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] een stuijver.

Seggen *f* 0: 1: 0

Art[ike]l 9

Sal nogh den voors[chreven] Muntmeester gehouden sijn te betalen den Muntgesellen ende Munters van elk mark fijn silvers van 12 penningen op den Staten twee gulden, behoorlijk gemunt ende wel gepreeght een twintighste gedeelte van een Staten twee gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] twee stuijvers.

Seggen *f* 0: 2: 0

Is per mark werx eene stuijver, veertigh mijten Vl[aam]s

Art[ike]l 10

Den Muntmeester sal genieten voor sijn brassage 'tghene uijt de remedie van een grein fijn silvers ende een engelsche wights, op jeder mark werx van den Staten twee gulden komt over te schieten.

Art[ike]l 11

Ten derden sal den voorn[oemde] Meester doen werken ende munten eenen silveren penningh, genaamt den halven Staten 3 gulden, op soodanigen figure, wapenen, inscriptie ende titulen, als de provinciale Muntmeesters is toegesonden, offte bekentgemaakt, houdende in alloije elff penn[ingen] 1 gr[ein] fijn silvers, ende van 15 155/331 stukken in den sneede, in 't Troijsche marck werx, ter remedie van een en een quart gr[ein] fijn selvers in den alloije ende van een eng[e]ls in den gewighte op 't marck wercx voors[chreven] ende het ghene uijt het 1 ¼ gr[ein] ende een eng[e]ls resp[ectiev]e komt over te schieten, boven d'eene stuijver seven en een halven mijten, die den Meester uijt de voors[chreven] remediën aan den leveraar ende Gesellen moet betalen, sal sijn ten profijte van den Muntmeester in 't geheel, sonder meer, die cours ende gangh sal hebben tot dertigh stuijvers, welken penning den Meester gehouden sal sijn te doen werken, schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighte, tot twee sware ende twee lighte, elcx een troijken swaarder ofte lighter dan het reghte gewighte op 't mark werx voors[chreven].
Volgende welken getogen sullen werden uijt het mark fijn silvers van 12 penn[ingen] sesthien stukken off halve Staten 3 gulden, ende nogh veerthien duijsent twee hondert vier en twintig, seventhien duijsent vijfhondert drie en veertighste gedeelten van een der voors[chreven] halve Staten 3 gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden, vier stuijvers, vijfthien ende een halven mijten Vlaams.

Seggen *f* 25: 4:15 1/2

Art[ike]l 12

Den Muntmeester sal betalen aan den leveraar ter Munte voor 't mark fijn silvers van twaalff penningen, komende op den voet des voors[chreven] halven Staten 3 gulden, ende houdende tenminsten in alloij 10 penningen, 23 ¾ grein fijn silvers, 16 11/15 stukken der voors[chreven] Staten halve 3 gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden twee stuijvers.

Seggen *f* 25: 2: 0

Art[ike]l 13

Item sal gehouden wesen te betalen voor sleijschat off heerlijk reght van elk mark fijn silvers van 12 penningen, geconverteert in den voors[chreven] halven Staten 3 guden ten behoeve van de provincie, daar den penning verarbeijt wert, een dertighste gedeelte van een Staten halve drie gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] een stuijver.

Seggen *f* 0: 1: 0

Art[ike]l 14

Item den Muntmeester sal gehouden sijn den Muntgesellen ende Munters van elk mark fijn silvers op den halven Staten 3 gulden, behoorlijk gemunt ende wel gepreeght, te betalen een twaalfde gedeelte van een halven 3 gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] twee stuijvers, vier en twintigh mijten Vlaams.

Seggen *f* 0: 2:24

Is per mark wercx twee stuijvers, veerthien mijten Vlaams.

Art[ike]l 15

Den Muntmeester sal genieten voor brassage 'tgheen uijt de remedie van 1 1/4 grein ende een engelsche op jeder mark werx komt over te schieten.

Art[ike]l 16

Ten vierden sal den voors[chreven] Muntmeester doen wercken ende munten een Staten florijn, ofte 28/60 gedeelten van den Staten 3 guldens penningh, op soodanigen figure, inscriptie, wapenen ende titulen als de provinciale Muntmeesters is toegesonden ofte bekent gemaakt, houdende in alloije 11 penningen 1 grein fijn silvers ende van 16 1328/2317 stukken in den sneede in 't Troijsche marck werx, ter remedie van een en een quart gr[ein] fijn silvers in den alloije ende een engelse in den gewighte op 't mark werx voors[chreven] sonder meer, ende hetghene uijt het gemelte 1 ¼ gr[ein] ende een eng[e]ls resp[ectiev]e komt over te schieten, boven de 1 stuijver, 7 1/2 mijt[en] die den Muntmeester uijt de voors[chreven] remediën aan den leveraar ende Gesellen moet betalen, sal sijn ten profijte van den Muntmeester in 't geheel sonder meer, die cours ende gangh sal hebben tot 28 stuijvers, welke penningh den Meester gehouden sal sijn te doen werken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighte, tot twee sware ende twee lighte, elcx een troijken swaarder ofte lighter dan het reghte gewighte op het mark werx voors[chreven]. Volgende welken getogen sullen werden uijt een mark fijn silvers van twaalff penningen 18 1422/1801 stukken Staten florijnen in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden, vier stuijvers, vijfthien ende een halve mijten Vlaams large.

Seggen *f* 25: 4:15 1/2 large

Art[ike]l 17

Den Meester sal betalen aan den leveraar ter Munte voor 't mark fijn silvers van 12 penningen, komende op den voet des voors[chreven] Staten florijns ende houdende tenminste in alloije 10

penn[ingen] 23 ¾ gr[ein] fijn silvers 17 13/14 Staten florijnen in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden twee stuijvers.

Seggen *f* 25: 2: 0

Art[ike]l 18

Item sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat ofte heerlijk reght van jeder mark fijn silvers van 12 penn[ingen], geconverteert in den voors[chreven] florijn, ten behoeve van de provincie daar den penningh verarbeijt wert, een aghtentwintighste gedeelte van een Staten florijn in specie, doende ten prijse voors[chreven] eene stuijver.

Seggen *f* 0: 1: 0

Art[ike]l 19

Den Muntmeester sal gehouden sijn den Muntgesellen ende Munters van elk mark fijn silvers op den Staten florijn, behoorlijk gemunt ende wel gepreeght, te betalen vijff ses en vijftighste gedeelten van een Staten florijn in specie, doende ten prijse voors[chreven] twee stuijvers, vier en twintigh mijten.

Seggen *f* 0: 2:24 Vl[aam]s

Is per mark werx twee stuijvers, veerthien mijten.

Art[ike]l 20

Den Muntmeester sal genieten voor brassage 'tgheen uijt de remedie van een en een quart grein ende een engelse op jeder mark werx van de Staten florijn komt over te schieten.

Art[ike]l 21

Ten vijfden sal den voors[chreven] Muntmeester doen verarbeijden ende munten een silveren penningh genaamt Statengulden, op soodanige figure, wapenen, inscriptie ende titulen, als de provinciale Muntmeesters toegesonden offte bekent gemaakt, houdende in alloije 11 penn[ingen] fijn silvers, ende van 23 67/331 stukken in den sneede in 't Troijsche marck werx, ter remedie van een grein fijn silvers in den alloije ende van een eng[e]ls in den gewighte, op 't mark werx voors[chreven] sonder meer, beijde ten profijte van den Muntmeester in 't geheel, die cours ende gang sal hebben tot twintigh stuijvers, welken penningh den Meester gehouden sal sijn te doen werken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighte, tot drie sware ende drie lighte, elx een troijken swaarder of lighter dan het reghte gewighte op 't mark werx voors[chreven]. Volgende welken getogen sullen werden uijt het mark fijn silvers 12 penn[ingen] 24 1135/3641 stukken Statengulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden ses stuijvers, elff ende een quart mijten Vlaams.

Seggen *f* 25: 6:11 1/4

Art[ike]l 22

Den Muntmeester sal betalen aan den leveraar ter Munte voor 't mark fijn silvers van 12 penningen,

komende op den voet van den voors[chreven] Statengulden ende houdende tenminsten in alloije 10 penningen, 23 grein fijn silvers, 25 1/10 stukken der voors[chreven] Statengulden in specie, doende ten prijse voorschreven vijff en twintigh gulden, twee stuijvers.

Seggen *f* 25: 2: 0

Art[ike]l 23

Item sal gehouden wesen te betalen voor sleijschat ofte heerlijck reght van jeder mark fijn silvers van 12 penn[ingen], geconverteert in den voors[chreven] Statengulden, ten behoeve van de provincie daar den penningh verarbeijt wert, een twintighste deel van een Statengulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] een stuijver.

Seggen *f* 0: 1: 0

Art[ike]l 24

Item den Muntmeester sal gehouden wesen den Muntgesellen ende Munters van elk mark fijn silvers op den Statengulden behoorlijck gemunt ende wel gepreeght, te betalen 13/80 gedeelten van een Statengulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] drie stuijvers, twaalff mijten.

Seggen *f* 0: 3:12

Is per mark werx twee stuijvers, seven en veertigh mijten.

Art[ike]l 25

Den Muntmeester sal genieten voor brassage 'tgheen uijt de remediën van een grein ende een engelse op jeder marck werx van den Statengulden komt over te schieten.

Art[ike]l 26

Ten sesden sal den Muntmeester nogh doen wercken ende munten eenen silveren penningh, genaamt Staten halve gulden, op soodanigen figure, titulen, wapenen ende inscriptie, als de provinciale Muntmeesters is toegesonden offte bekent gemaakt, houdende in alloije 11 penningen fijn silvers, ende van 46 134/331 stukken in den sneede in 't Troijsche mark wercx, ter remedie van een grein fijn silvers in den alloije ende van een eng[e]ls in den gewighte op 't mark werx voors[chreven], beijde ten profijte van den Muntmeeester in 't geheel, sonder meer, die cours ende gangh sal hebben tot thien stuijvers, welken penningh den Meester gehouden sal sijn te doen werken schoon, rondt, wel gemunt ende van gelijken gewighten tot vier sware ende vier lighte, elcx een deusken swaarder ofte lighter dan het reghte gewighte op 't mark werx voors[chreven], volgende welken getogen sullen werden uijt een mark fijn silvers van 12 penningen 50 2270/3641 stukken der voors[chreven] Staten halvegulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden, ses stuijvers, elff ende een quart mijten Vlaams.

Seggen *f* 25: 6:11 1/4 Vl[aam]s

Art[ike]l 27

Den Meester sal betalen aan den leveraar ter Munte voor 't marck fijn silvers van 12 penn[ingen], komende op den voet des voors[chreven] Staten halve gulden ende houdende tenminste in alloije 10 penn[ingen], 23 gr[ein] 50 1/5 stukken halve gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintigh gulden, twee stuijvers.

Seggen *f* 25: 2: 0

Art[ike]l 28

Sal gehouden sijn te betalen voor sleijschat off heerlijk reght van elk mark fijn silvers van 12 penn[ingen], geconverteert in den voors[chreven] Staten halve gulden, ten behoeve van de provincie, daar den voorn[oemde] penningh verarbeijt wert, een thiende gedeelte van een Staten halve gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] eene stuijver.

Seggen *f* 0: 1: 0

Art[ike]l 29

Item den Muntmeester sal gehouden wesen den Muntgesellen ende Munters van elk mark fijn silvers van 12 penn[ingen] op den Staten halve gulden, behoorlijk gemunt ende wel gepreeght, te betalen 13/40 gedeelte van een Staten halve gulden in specie, doende ten prijse voors[chreven] drie stuivers twaalff mijten Vlaams.

Seggen *f* 0: 3:12

Is per mark werx twee stuijvers, seven en veertigh mijten.

Art[ike]l 30

Den Muntmeester sal genieten voor brassage hetghene uijt de remediën van een grein ende een eng[e]ls op jeder mark werx van den Staten halven gulden komt over te schieten.

Art[ike]l 31

Den voors[chreven] Muntmeester, blijvende binnen sijne geconsenteerde remediën van een grein ende een engelse resp[ectiev]e op den voors[chreven] Staten 3 gulden ende twee gulden ende van een eng[e]ls ende 1 ¼ gr[ein] op den halven Staten drie gulden ende Staten florijn, mitsgaders van een eng[e]ls ende een grein op den Staten gulden ende halve gulden, hem bij dese sijne instructie geconsenteert, en sal daarover ter openinge van sijne muntsbusse, die uijterlijk alle vier jaaren in praesentie van de Raaden ende Generaalm[eeste]rs van de Munte sal moeten geschieden, wel eerder, maar niet later, niet gehouden sijn jetwas daarvan te betalen, alsoo den prijs van der Munte daarmede is verhooght.

Art[ike]l 32

Maar soo de voors[chreven] penningen, komende uijt de busse, bevonden werden te excederen in alloije ofte gewighte de geconsenteerde voors[chreven] remediën, hoe weijnigh het ook sij, sal den Meester gehouden sijn daarvooren aan de provincie, daar de busse geopent ende verantwoordt

wert, te betalen tot een halff grein ende een halff eng[e]ls beijde incluijs het duplum, ofte twee maal soo veel als sulx naar den prijs van den munte bedraaght, off waardigh is, sonder dat eghter 't voorschreven duplum sal werden aangesien als een exces poenaal tot nadeel van den Muntmeester, maar alleen voor een vast middel tot een gewisser observantie van deese instructie ende vervolgens van de legaliteijt der penningen bij deselve geoctrijeeert te doen maken.

Art[ike]l 33

Maar soo hij Muntmeester bevonden wert gebruijkt te hebben meerder remedie als voors[chreven] een halff grein ende halff eng[e]ls beneden de geconsenteerde remediën, sal 'tselve meerder betalen met een boete van triplum ofte van drievout, enkel tot nogh een halff grein ende halff eng[e]ls beijde incluijs.

Art[ike]l 34

Nogh verder excederende, ende blijvende binnen nogh een halff grein ende halff eng[e]ls in 't selve verder exces, sulx sal staan ter quadruple off viervoudige verbeteringe.

Art[ike]l 35

Lager gaande sal staan ter arbitraire correctie, tot nogh een halff grein ende halff eng[e]ls inclusive.

Art[ike]l 36

Alles niettegenstaande den inhoude van de brevetten ofte dagelijksche journeijen van den Essaijeur-Particulier, behoudelijk dat den Meester in allen gevallen sal mogen verhalen de helft van sijn geleden schade aan de Essaijeur-Particulier, bij wiens negligentie ende versuijmenisse hij in soodanigen erreur is vervallen.

Art[ike]l 37

Dogh soo nogh verder excessen in alloij off gewight bevonden werden begaan te sijn, sulx sal gehouden werden voor een crimen van opseth ofte bedrogh, ende sal gestraft werden mette keetel ende confiscatie van goederen, ten ware van onnoselheijt klaarlijk ende den reghten genoegh sijnde konde gedoceert werden.

Art[ike]l 38

Den Meester sal gehouden sijn, soo wanneer eenige silvere assaijen uijt den vuijre koomen, deselve te visiteren ende te verklaren off hij die voor goet keurt, ende sigh daarmede contenteert, dan niet, aleer deselve assaijen opgetrokken ende uijtgewogen sullen werden, sonder daarnaar, als deselve uijtgewogen sullen sijn, eenige optie te hebben, deselve meer als nogh eens te doen hermaken, ten ware bij expres consent ende speciale gratie van de heeren over het openen ende maken van de muntbusse gecommitteert.

Art[ike]l 39

Den Muntmeester sal moeten gedogen dat bij den Waardein, telken leverantie van de penningen, soo veel stukken in de busse gestoken werden, als des Waardeijns instructie daarvan mede brenght, te weten van den Staten 3 gulden, 2 gulden, halve Staten 3 gulden ende Staten florijn sal in de busse gesteken werden van elk dertigh marck een stuk ende de voors[chreven] dertigh marquen excederende tot vijfthien marquen toe sullen in de bussen gesteken werden twee stukken. Houdende altijt de ordonnantie van dertigh marquen ende naer advenandt des Waardeijns instructie op de goude ende silvere penningen.

Art[ike]l 40

Ende van den Staten gulden ende halve gulden sal in de busse gestoken werden van elke twintigh marquen een stuk ende de twintigh mark excederende tot nogh thien marquen toe, sullen inde busse gesteeken werden twee stukken ende soo voorts vervolgens naar advenandt als hiervooren van den Staten 3 gulden ende 2 gulden etc. is geseght.

Art[ike]l 41

De werkluijden ende Munters sullen ontfangen van 't mark wercx van den Staten drie gulden ende twee gulden een stuijver veertigh mijten Vlaams, van den halven Staten 3 gulden ende den Staten florijn twee stuijvers veerthien mijten ende van den Staten gulden ende halve gulden twee stuijvers seven en veertigh mijten Vlaams, alles courant geld.

Onderstond accordeert met de voorschreven resolutiën. Was getekent F. Fagel.

Ik ondergeschreven Muntmeester van de provinciale Munt van Overijssel bekenne d' actens van de voorenstaande drij successive instructiën uijt handen van Raden en Generaalen van de Munte te hebben ontfangen ten overstaan van deselve, bij mij beëdicht den 10 sept[ember] 1705, Diderick van Romond.

11.1.5 Instructie voor de de zilveren stuiver 1738

Ordonnantie en instructie, waarna de Particuliere Muntmeesters gehouden sullen zijn zig te reguleren in het maken van den Nederlandschen enkelen stuijver, ingevolge van de resolutie van Haar Hoogh Mogende van den 12 junij 1738.

Zie hoofdstuk 17 van dit deel van deze publicatie.

11.1.6 Instructie voor de eerste Muntmeester van het Landschap van West-Friesland in de 18e eeuw

Bron: NHAH 10-3 fol. 432-436. Notulen van de vergadering d.d. 23 februari 1695.

Instructie ende conventie bij de Gecomm[itteerden] van de steden Hoorn, Enckhuijsen ende Medemblicq, representeerende 't Lantschap, gemaeckt ende gearresteert voor de aen te stellen Muntmeester van 't voorsc[hreven] Lantschap

1.

Dat soo den groten als cleijnen penningh niet anders sal mogen werden gemaect dan op den voet en gehalte als conform de eerdere placaten ende resolutiën van den Lande dienaengaende gemaect en noch te maken, ende specialijcken naer te comen instructie ter vergad[ering] van Haer Ho[og] Mo[genden], gearresteert den 17 febr[uari] 1606, den 11 aug[ustus] a[nn]o 1659 in 't reguaard van den silver rijder en silveren ducaet ende den 6 april 1680 betreffende den drie g[u]l[den] penningen met sijne gedeeltens.

2.

Dat geen schellingen of cleijnder paijementen sullen mogen werden geslagen dan met speciael consent van den Lantschappe.

3.

Dat den Muntmeester voor de benefitiën van de Munte jaerlijcx aen elcke stadt sal moeten afleggen ses hondert gulden, makende tesamen achtien hondert gulden ende voor die stadt daer de Munte van tijt tot tijt sal resideren daerenboven noch jaerlijcx sal moeten betalen twee hondert en vijftich gulden in baaren gelden en buiten eenige rescontre, aenvangh nemende met den eersten maij 1695, soo nochtans indien de Munte voor dien tijt ordre becomt om te slaen of andersints op de Munt arbeijt, dat alsdan den ingangh van de betalinge als vooren sal sijn van den dach van 't nemen der resolutie of wel van dien dach dat de Muntm[eeste]r eijgener beweginge heeft beginnen te arbeijden of te slaen.

4.

Dat meergemelte Lantschap sal moeten blijven geëximeert ende ontheven van de oncosten van alle hetgeene tot de exercitie 't sij van gereetschap, instrumenten als anders tot de Munte specterende.

5.

De tractementen van den Waerdijn, Essaijeur en IJzersnijder sullen moeten blijven als waer desen ten laste van de Muntmeester.

6.

Voor de voldoeninge van de opgemelte jaerlijckse recognitie der steden ende de tractementen van de voors[chreven] officieren, sal de Muntmeester gehouden sijn benevens het afleggen van sijnden eet als Muntm[eest]er te stellen sufficante cautiën, onder denunciatie van de beneficiën ordinis, excussionis et divisionis; sigh verbindende van de recognitiën en tractementen uijtterlijck een maent na de verschijndagh sonder contradictie te voldoen, op poene dat van 't voorsc[hreven] Muntmeesterschap verstaen sal werden vervallen te sijn, ende dat de stadt daer de Munte resideert sal sijn gequalificeert ende gehouden de Munte te sluijten ende den arbeit op deselve te verhinderen. Dat oock plaetse sal hebben ter begeerte van die stadt of steden, die in 't geheel of ten deele niet werden betaelt van de recognitiën, midtsgaders het Landtschap in dat voorval beschrijven binnen veertien dagen om een ander electie van Muntm[eeste]r te helpen doen, sonder eenige de minste uijtvluchten daertegen te mogen maken. Ende ten selven fine sal oock goet reguard genomen werden op de versoecken van de officieren, indien derselver tractementen mede niet quamen te volgen. Blijvende de aen te stellen Muntm[eeste]r verobligeert echter de onbetaelde recognitiën en tractementen te voldoen. Ende indien de Muntmeester de Munte quam te quiteren, of van 't Lantschap desselfs commissie wierde ingetrocken, soo sal de busse naer ordre van den Lande werden geopent; alsmede ingevalle de Muntmeester quam te overlijden, tot lasten ende costen van den Muntmeester of desselfs erfgenamen.

7.

Dat buijten het gunt voors[chreven] de busse volgens ordre van den Lande beraemt of noch te beramen sal werden geopent ten lasten en costen van den Muntm[eeste]r, alsmede alle generale ende particuliere defroijementen en tractementen op de bijeencomste van 't Lantschap over saken ende affairen de Munte met den aencleven van dien betreffende, als de beschrijvinge wert gedaan door die stadt daer de Munte resideert.

8.

Tot verval van de opgemelte kosten soo wert aen de Muntmeester geaccord[eer]t alle de jegenwoordige slaijschatten op de goude en silvere penningen gevonden.

9.

Wijders dat den Muntm[eeste]r sal genieten alsulcke immuniteijten en vrijdommen als de Muntmeester, officieren en Gesellen naer ordre van den Lande gewoon sijn.

10.

Dat den Muntm[eeste]r, Wardeijnen, Essaijeur en Stempelsnij[d]er sullen moeten doen den eet van getrouwicheijt aen 't Lantschap ofte aen de heeren Burgem[eester]en ter plaetse van de residentie van de Munte in name van 't Lantschap.

II.

Alle welcke poincten ende articulen de Muntm[eeste]r gehouden sal sijn precise op te volgen ende naer te comen, naer hare forme en inhouden, verbindende daervooren sijn persoon, jegenwoordige en toecomende goederen, ende wel specialijck alle sijne gereetschappen ende instrumenten tot den voors[chreven] Munte specterende.

T' oirconde dese bij de Muntm[eest]er Pieter Ruijmunde naer sijne electie getekent binnen Horen den …

[In de marge staat] Ilico na de electie soo heeft Pieter van Ruijmonde den eet op de voors[chreven] instructie in handen van de h[ee]r mr. Jacob van Sander, Burgem[eeste]r afgeleijt.

Naer deliberatie is met eenparigheijt goetgevonden ende verstaen op de voors[chreven] instructie, conventie en preallable belofte van 't naercomen van dien tot Muntmeester van West-Vrieslant aengestelt Pieter van Ruijmonde, woonachtigh tot Enckhuijssen.

Verclaren wij ondergeschreven onsselven te stellen borgen onder renunciatie van de benefitiën ordinis, excussionis et divisionis voor de voors[schreven] Pieter van Ruijmunde dat deselve in allen deele sal naercomen de voors[chreven] instructie ende conventie ende specialijcken 't gunt in 't 6 articul staet geëxpresseert, rakende de betalinge van de gestipuleerde recognitie ende tractementen van de voors[chreven] officieren van de Munte, onder verbant als na rechten. T'oirconde dese getekent.

11.1.7 Muntmeesters Holland en West-Friesland in de 18e eeuw

Muntmeesters		
	Holland	West-Friesland
1678	Mattheus Sonnemans	
1681		Gerrit Schuurmans
1692		Mr. Johan Buijskes
1695		Pieter van Romondt
1704		Diederik Jan van Romondt
1710		Pieter Sluijskens[83]
1711		Coenraad Hendrik Cramer
1715	Isaak Westerveen	Jan Knol
1731	Otto Buck	
1741		Theunis Kist
1756	Wouter Buck	
1761		Pieter Buijskes
1781		Hessel Slijper
1787	Jan Abraham Bodisco	

83 Is wel benoemd, maar nooit in West-Friesland komen opdagen.

11.2 De waardijn

11.2.1 Algemene instructie voor de waardijn 1606

Bron: Groot Utrechts Placaatboek I 558-560

Instructie voor den Waardeijn van de Munte van de Ed[ele] Mog[ende] heeren Staten 's Lands van Utrecht, gearresteert bij de Hoog Mog[ende] heeren Staten-Generaal in dato den 17 februarii MDCVI.

In den eersten, alsoo de stempelen van der Munte repraesenteren het zegel van den Prince, sal den Waardeijn deselve houden in goede en sekere bewaaringe van sterke slooten ende soo wanneer gemunt sal worden, leveren in eijgene persoone ter Muntkamer bij getale ende des avonds, het werk gemunt zijnde, deselve insgelijks bij getale weder ontfangen en bewaren als vooren, sonder des in gebreke te sijn.

II

Sal houden register en rekeninge van alle derselver muntijsers en stempelen soo hij uijt handen des IJsersnijders ontfangen sal hebben met goede specificatie van de qualiteijt ende quantiteijt derselve en op wat dag hij deselve ontfangen heeft, omme bij deselve ter vermaninge van de Generaals te doen, soowel van de heele als diegeene die gecasseert en gebroken zijn.

III

Sal gehouden zijn sorge te dragen om altoos een merkelijk getal van muntijsers gereed in voorraat te hebben, teneijnde bij uijtvallen ofte versinken van dien het werk niet verhindert worde.

IV

Soo wanneer hij eenige muntijsers van den IJsersnijder ontfangt, sal hij deselve wel ernstelijk visiteeren alvooren deselve te laten gebruijken, teneijnde in de geheele figuur en inscriptie niet en gebreeke, ende ingevalle van eenige foute sal deselve doen beteren en helpen is 't doenlijk, soo niet, soo sal hij deselve aanstonds casseeren, houdende daarvan notule op sijn register.

V

De Waardeijn sal gehouden sijn altoos jegenwoordig en present te wesen, soo wanneer den Muntmeester aan de Provoosten, Smitmeester en Gesellen eenige goude of silvere platen sal leeveren, omme gemunt of gepreecht te worden en telkenreijse oprechtelijk aanteekenen in zijn register de quantiteijt ende qualiteijt van deselve platen met distinctie van 't gewichte, soowel vande capitale penningen als van de respectieve gedeelten derselver.

84 De tekst is in iets afwijkende spelling ook te vinden in NA 1.01.44-02 fol. 124-129.

VI

Van gelijke sal ook den voors[chreven] Waardeijn gehouden sijn jegenwoordig te sijn soo wanneer het werck gemunt sijnde ten comptoire des Meesters sal opgelevert worden, en daarvan niet scheijden de leverantie en zij gemaakt ende gepasseert, na uijtwijsen van de instructie des Meesters-Particulier ende meteenen de Smitmeesters ofte Munters afeijsschen een brievet ofte billet van de werken van dien dage bij de Smitmeesters ofte Munters geteekent; welk billet hij sal bewaren en filacheeren aan eene liache ende ter openinge van de busse overleveren, om jegens sijn register van de dagelijkse leverantie geconfereert en aldaar op voorts gelet te worden na behooren.

VII

Alvooren de leverantie te maken sal hij de gemunte penningen ernstelijk visiteeren of die wel bereijt en perfectelijk gemunt sijn ende bevindende eenige faulte in de bereijdinge ofte munte, sal diegeene daarin die faute is, in stukken snijden en doen versmelten.

VIII

Ende alsoo de cisaliën bij de Muntgesellen sonder kosten van den Muntmeester gemaakt ende gebetert moeten worden, soo sal den Wardeijn den Muntmeester geen cisaliën passeeren, nog in reekeninge lijden.

IX

Sal geen leverantie maken van eenig werk van gout of silver ter tijd toe het geheele werck teffens ende t' enemaal gemunt en ten comptoire van den Meester opgelevert sij bij de Munters in zijn presentie.

X

Sal de penningen, bij de Munters opgelevert, uijtschudden op het comptoir ende wel door malkanderen mengelen alvooren hij die beginnen sal te wegen.

XI

Sal wegen van elcke werck drie marcken, de eene na de andere, ende dieselve daarna biquetteren van penning tot penning, ende wel neerstelijk toesien dat deselve wel regtveerdiglijk ende eenpaariglijk gesneden sijn, ende bevindende faute excedeerende de geconsenteerde remedie en zal van daar niet scheijde, die faute en zij gebetert in zijn praesentie, is 't doenlijk, soo niet sal hij degeene daarinne de faute is, doen smelten alvooren daarvan te scheijden.

XII

Sal niet onderstaan eenige leverantie te maken van eenig werck, hij en hebbe vooral het brieffet van de daaglijkse journeijne van den Essaijeur-Particulier ende bevindende gebrek in den alloije buijten de remedie bij de instructie des Meesters-Particulier geconsenteert, sal hij het werck doen hersmelten in sijn praesentie.

XIII

Indien eenige journee van den gouden penning bevonden word een half greijn beter dan den voet daarop die geordonneert zij, sal den Waardeijn de leverantie daarvan niet vermogen te maken, maar in praesentie doen hersmelten. Ende soo eenige journée van silvere penningen bevonden word boven den voet tot een greijn toe incluis, sal hij de leverantie maken, dog de penningen buijten de busse houden, ende ter openinge van de bussen deselve overleveren, om bij advise van de Generaalmeesters gedaan te worden na behooren. Maar soo eenige journée van silvere penningen bevonden word te koomen hoger ofte beter als een greijn boven de voet, sal die datelijk in zijne tegenwoordigheijd doen hersmelten, gelijck vooren van de goude geseijt is.

XIV

Die voors[chreven] Waardeijn sal van elcke leverantie van goude penningen die bij hem gepasseert sal worden van elcken soorte, soowel van den fijnen als harde, ter busse stellen een of meer penningen na de groote derselver werken, te weeten vijfhondert ote min der voors[chreven] penningen eenen; ende monteerende het getal derselver tot seven hondert en vijftig, sal hij daarvan ter busse stellen twee penningen, houdende altijd de ordonnantie van vijfhondert tot vijfhondert, ten ware de vijfhondert waren geëxcedeert tot tweehondert vijftig.

XV

Ende aangaande de wercken van silver, sal hij ter bussen stellen van elcke soorte der silvere penningen, soo fijne als harde, van elcke dartig marck, of daar beneden, eenen penning, ende monteerende tot vijfenveertig marck, twee penningen, houdende de ordonnantie van dertig tot veertig marck, ten ware het getal van dartig ware geëxcedeert tot vijftien.

XVI

De voors[chreven] penningen, ter busse behoorende, sowel van goude als silvere, sullen bij den Waardeijn getogen worden bij avontuer ende sonder kiesing, in wat maniere het soude mogen sijn, en soodanige als hij getoogen sal hebben, sal hij ter busse stellen, tenware het doghte, dat deselve in 't bereijde ofte munten ijetwes afgereten of afgesprongen soude sijn, in welke gevallen hij sal trekken een ander sonder fraude, sonder die te mogen bicquetteren.

XVII

De voors[chreven] busse sal bewaart worden in het comptoir van den Munte in een koffer, daarvan den Waardeijn en Muntmeester elks een sleutel sullen hebben, ende deselve Waardeijn doende leverantie van eenig marck van goud of silver, sal gehouden sijn de penningen ter busse behoorende terstont metderdaad nadat hij die getogen sal hebben, in de busse te stellen, ten aansien van de Muntmeesters, sonder die bij hem te houden ofte elders te bewaren, omme te schouwen die abuijsen, die uijt sulck souden mogen spruijten.

XVIII

Sal ook visiteeren, als 't hem nodig dunken sal, 't comptoier des Meesters-Particulier, omme versekert te sijn, dat de twee duijsent gulden boven de materialen van de leveraars de Meesters bij hunne instructie geordonneert te houden gereet, tot gerieve van de kooplieden, aldaar gereet sijn; welke visitatie den Meester niet en sal mogen refuseeren in eeniger manieren; sal ook wanneer het hem goet dunkt besigtigen de balancen ende gewigten van den Meester-Particulier en neerstelijk toesien, dat deselve juijst en rechtveerdig sijn, na de patroon of dormant bij de ordonnantie van de Munte vermelt.

XIX

Sal van gelijken sorge dragen dat alle Wisselaars ende leveraars betaalt worden vervolgens den eenen na den anderen, gelijk sijluijden hare materialen gelevert hebben, sonder den eenen te praefereeren of expedieeren voor den anderen.

XX

Sal ook gehouden sijn wanneer gearbeijt sal worden, te komen op den fourneijse, opdat er geen werck van goud ofte silver buijten sijn kennisse gemaakt en worde, ende ter versoeke des Muntmeesters regard nemen, dat er geen overdaad en geschiede in des Meesters koolen; dat de platen met geen bier, maar met reijn water worden bereijd; dat deselve met gladde koolen worden gegloeijt en reijn, onbeladen van assche en vuijligheijd opgelevert, ende bevindende faute ofte misbruijk, sal hij deselve corrigeeren ende doen straffen na de gelegentheijd van de sake, en bij advise van de Provoosten of Smitmeesters derselver Munte.

XXI

Sal bereijt sijn t' allen tijden te maken de leverantie ter vermaaninge van den Meester ofte sijnen clercq, tot gerieve van dengeenen, die ter Munte gelevert sullen hebben.

XXII

Sal regard neemen op de reparatie van de huijsinge van de Munte ende den aankleven van dien ende daarvan verantwoorden daar alsoo het behooren sal.

XXIII

Sal exerceeren sijn officie in eijgener persoon, ten ware bij noodelijke absentie ofte siekte, in welken gevalle hij sal stellen eenen gecommiteerden in zijn plaatse, man met eere, nut en bequaam sijnde, ende tot sijns Waerdeijns eijgene fortuijne en pericule, die ook gehouden sal sijn te doen den eed in handen van de Staten van de Provinciën, haar Gecommiteerde Raden, die van den Raade Provinciaal ofte Kamere van de Reekening respectivelijk, in praesentie van de Generaalmeesters van de Munte.

XXIV

Sal geen part, portie, nog aandeel mogen hebben, in wat maniere het soude mogen sijn, met den Meester-Particulier in 't gebruijk van der Munte, bij hem bedient, nog ook eenige andere, op poene van privatie van sijn officie en voorts arbitralijk gestraft te sijn.

XXV

Sal gehouden sijn t' allen tijden ter vermaninge van de Generaals datelijk openinge te doen van zijne registers, boeken, balancen en gewichten.

XXVI

Sal mede onderhouden ende doen onderhouden de ordonnantiën van der Munte in alles en ijeder poincten en articulen en verneemende dat deselve bij anderen geëxcedeert word, 't zij bij wien, in wat plaatse en in wat maniere het zij, zal gehouden sijn hetselve te brengen tot kennisse van de Generaals voors[chreven].

XXVII

Sal voorts generalijck in alle sijne poincten onderhouden en doen onderhouden onse jegenwoordige ordonnantie en placaat op het stuck van de Munte gemaakt, en dese sijn instructie en hem vorders in alles dragen als een goed en getrouw Waardijn schuldig en gehouden is te doen.

XXVIII

Alle welke poincten zullen werden begreepen in den eed des voors[chreven] Waardeijns, ende zullen worden geregistreert in de Kamere van Rekeninge der respective Provinciën, om voorts onverbrekelijk geüseert en geobserveert te worden.

Aldus gedaan in de vergadering van de Hoog Mog[ende] heeren Staten-Generaal in 's Gravenhage, den 17 februar[i] 1606.
Was geparapheert

11.2.2 Waardijns van de Munten van Holland en West-Friesland in de 18e eeuw

	Holland Waardijn	**Adjunct-/Contra-waardijn**
1699	Daniel Coene [85]	
1701	Simon de Vries	
1705	mr. Herman van den Honert	
1707		mr. Boudewijn Onderwater

85 NA 3.01.27.02-4950 + 4951 en 3.01.27.01-689 fol. 306v-307. De akte van opening van de vierde en vijfde muntbus van Mattheus Sonnemans melden dat Daniel Coene 'provisioneel gecommitteert' is tot het waardijnsambt. Dit zeer waarschijnlijk vanwege het overlijden van waardijn Adriaan van Blijenburgh, heer van Naaldwijk, op 5 augustus 1699 en de aanstelling van Simon de Vries op 23 juni 1701. De officiële benoeming van essayeur Daniel Coenen als waardijn is nog niet teruggevonden.

1712		Martinus Donius van Eversdijk
1717		mr. Cornelis van den Honert
1730	Adriaan Braats[86]	
1747	mr. Johan Gevaerts	Jan Backus
1763		Abraham Hendrik Onderwater
1777	mr. Pieter Hoefft	
1778	mr. Cornelis Pieter Pompe van Meerdervoort	
1795	Dirk Crans jr	

West-Friesland						
	Hoorn		Enkhuizen		Medemblik	
	Waardijn	Adjunct-/ Contra-waardijn	Waardijn	Adjunct-/ Contra-waardijn	Waardijn	Adjunct-/ Contra-waardijn
1698	Nicolaas Wijntgens					
1701			Albert Haak	Simon Haak		
1705						
1707						
1711					Ewout van der Wolff	Johan Schelling
1715					Cornelis van der Wolff	
1717						Jacob Vaal
1720	dr. Pieter Opperdoes					
1731	Cornelis Velius					
1731			Pieter Buyskes			
1741						Cornelis Veen
1746						Carel Heijnsius. van Willigen
1750	Joan Abbekerk Crap					
1751	mr. Willem Crap					
1757			Cornelis François Duyvens			
1761				Joris Brandenburg		
1768			Gerrit van Romond			
1771					Jan Gerdenier	? Gerdenier
1776			mr. Christiaan J[oh]an[nes] Vaillant			
1782		mr. Dirk Gallis				
1786	mr. Dirk Gallis					
1789	Jacob Berkhout de jonge					
1791			mr. Hugo Adriaan van Bleiswijk	mr. Pieter van Bleiswijk		
1795						
1796			mr. Thade Pan			

86 NA 3.01.30-196 fol. 60v. Het register van provoost of smidmeester Jacob Roskam vermeldt dat Adriaen Braets op 23 oktober 1747 is gestorven en dat Johan Geevers [Gevaerts] vanaf 28 oktober daaropvolgend functioneert als interim-waardijn.

11.3 De griffier

11.3.1 Instructie mr. Dirck Schaep, griffier van de Munt van Amsterdam 1672

Bron: GAA 5028-551 f 54-54v

Instructie voor den heere mr Dirck Schaep, bij haer ed[ele] gr[oot] achtb[are]n de heeren burgemeesteren en regeerders der stad Amsterdam, gecommitteert tot griffier particulier van de provinciale Munte van Holland provisionelijk binnen de voors[chreven] stad aengestelt, naer de welke sijn e[dele] sich in 't stuck van sijn officie sal hebben te reguleren.

1.

In den eersten sal den griffier de privilegiën, instructien, commissien en alles wat de Munte en derselver officianten en gesellen raekt, mitsgaders de resolutien van hare ho[oog] Mo[genden] en ed[el] gr[oot] mo[genden] daer op slaende, alreets geemaneert en noch te emaneren, alsmede 't verbael over 't openen van de busse ten kosten van de Munte ordentelijk bij den andere in 't Muntsboek doen registreren en onder sijn bewaringe houden.

2.

Soo wanneer eenige questien of verschillen tusschen officianten en officianten, gesellen en gesellen, of ook wel tusschen d'officianten en gesellen, of eenige die aen de Munte dependeren quamen te ontstaen, soo sal hij griffier daer op de voors[chreven] privilegiën en instructie nasien, ende het selev sussen, so 't doenlijk is, ofte andersins aen den generael en waerdijn van de Munt bekent maken, omme door haer e[delen] gesamentlijke authoriteit te werden begeleit, waer naer sich ook partijen puntuel[ijk] sullen hebben te gedragen.

3.

Sal ook soo veel doenlijk is, sorge dragen dat omtrent de officianten, muntgesellen, smeltknechts en anderen aen de Munte dependerende, geen fraude in d'accijsen werde gepleecht, ende tot dien eijnde de biljetten des versocht werdene onderteekenen.

4.

Sal de muntsbusse besegelen en notitie daer van houden alsmede besorgen dat het verbael naer 't openen en verantwoorden van de voors[chreven] busse, geschreven en geregistreert werde, en over de dagen die sij besoigneren sal, nevens d'andere officianten sijn dachgelden genieten.

5.

Sal mede acht nemen op de Muntshuijsinge ende op de smit, en soo veel doenlijk sorge dragen dat alle onnodige onkosten van reparatie en anderssints werden voorgecomen.

6.

In vergeldinge van welke sijn dienst hij jaerlijx als griffier van de Munte uijt het provenu van sleijschat tot een tractement sal genieten de somma van honderd guldens.

Aldus gearresteert den 18 octob[er] 1672, bij haer ed[el] gr[oot] achtb[are] de heeren burgemeesteren en regeerders der stad Amsterdam.

11.4 De essayeur particulier

11.4.1 Algemene instructie essayeur particulier 1606

Bron: Groot Utrechts Placaatboek I 561-562[87]

Instructie voor N.N. Assaijeur particulier van de Munte van N., gelegen binnen de stadt N, na de welke hij hem sal hebben te reguleren in't stuck van sijn officie

Instructie voor denselven, gearresteert bij de Hoog Mog[ende] heeren Staten-Generaal in dato den 10 februari MDCVI

I

In den eersten sal den voorn[oemde] Assaijeur-Particulier gehouden zijn tot allen tijden bereijd te zijn te maken de assaijen van alle materialen van goud en silver, soo ter voorges[chreven] Munte gelevert zullen worden ten meesten gerieve ende expeditie van de koopluijden ende Wisselaers die deselve aldaar gelevert zullen hebben en ter vermaninge des Muntmeesters-Particulier.

II

Ende sal voors[chreven] assaijen maken getrouwelijk na sijne beste konste en wetenschap, sonder gunste, faveur ofte conniventie tot d′ een of d′ ander zijde ende de billetten derselver rekenen rechtveerdiglijk en op een quart van een greijn alsoo men dat van allen tijden herwaarts gewoon is geweest te doen.

III

Sal gehouden zijn te maken de assaijen van silver, soowel voor de koopluijden en Wisselaars, als die van de daaglijkse journeije met eenderhande quantiteijt van loot te weten de materie van elf penningen en daarenboven met tien engelschen loots; de materie van tien penningen en daar ontrent met vijftien engelschen dat men naamt halft loot en die materie van negen penningen ende alle andere daer beneden met dertig engelschen, genaamt hier loot soo hetselve van ouds geüseert is geweest. En dit na advenant het gewichte der geheeler assaije van twaalf penningen het marck stuck gerekent tot een engelsche en een fierlinck.

IV

Sal gehouden zijn te houden sijn comptoir gestoffeert suffisantelijk van eenige goede quantiteijt van bequame en goede cappellen van getrouw scheijdwater, van silver van elf penningen achttien greijn ofte elf penningen een en twintig greijn ende anders niet, ende suijver en vrij van goud van den snede en rechtveerdig bicquet en gewichtig omme van alle deselve ter vermaninge van de Generaalmeesters te doen vertooninge, op poene dat in eenige van dien faute bevonden zijnde, deselve Assaijeur sal staan tot correctie arbitrale na gelegentheijd van der sake.

V

Sal van alle de assaijen van goud die hij sal maken, soowel voor den Meester als voor de koopluijden, schrijven op sijn brievet 't gehalt derselver, soowel in kooper en silver als in goud, tot versekertheijd van eenen ijgelijken.

VI

Sal den assaijen van de materialen van goud en silver, ter Munte gelevert zijnde, selfs in persoon halen uijt de smeekamer ofte comptoir des Meesters-Particulier.

VII

Sal gehouden zijn de penningen, daarvan hij sal maken de assaijen van den daaglijksen journeije, selfs in persoon te halen van den stock voor de Munters.

VIII

Sal geen journeije van eenig werk, 'tzij in goud of silver passeren noch den Waardeijn het billet van dien leveren, tenzij hij die bevind passabel en koomende binnen de remedie bij de instructie des Meesters-Particuliers geconsenteert, teneijnde hij Assaijeur door sijn versuijmenisse op het maken van des Muntmeesters busse in geen schade en valle na vermogen des Muntmeesters instructie.

IX

Sal gehouden sijn te maken die jouneijen, soo van het goud als van het silver, welverstaande dat hij sal genieten voor sijn loon van ijder journeije van de goude penningen tien stuijvers, mits welken hij sal gehouden sijn weder te leeveren den Meester 't goud van den assaijen.

X

En de sal niet mogen weijgeren den Particulier-Meester jegenwoordig te sijn op het maken van

87 Een vergelijkbare versie van deze instructie is te vinden in: *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 91-92v.

denselven assaije van den daaglijkse journeije, des bij hem versocht zijnde.

XI

Sal bedienen sijn officie in persoon, ten ware bij siekte of noodlijke absentie, in welken gevalle hij sal mogen stellen in zijn plaatse en tot zijn pericule een substituijt, maar met eenen nut ende bequaam sijnde, die gehouden sal sijn te doen den eed in handen van de Gecommitteerde Raden ofte die van de Reekeninge ende Raden Provinciaal der respective provinciën ende dit geduurende de siekte of noodlijke absentie ende niet langer, sonder welcke constitutie van een substituijt de voors[chreven] Assaijeur hem geensints sal mogen absenteeren, op poene van privatie van sijn officie ende voorts arbitrale correctie.

XII

Sal geduurende den tijd sijner officie niet mogen houden wissel of eenigen handel of koopmanschap doen van goud of silver in 't heijmelijk ofte openbaar door hem selven, nog door anderen, nog in eenige soodanige handelingen, portie ofte aandeel hebben, in praejuditie ofte nadeel van der Munte.

XIII

Sal ook geen portie of aandeel hebben in de Munte, niet alleen daar hij dienende is, nogte ook in eenige anderen in wat manieren dat het soude mogen zijn, op poene van sijn officie ende voorts op arbitrale correctie.

XIV

Sal van geene Muntmeesters, koopluijden, Wisselaars nog eenige anderen ontfangen ofte neemen giften of gaven of beloften van profijten, bij denwelken hij in het exerceeren van zijn officie cause of oorsake mogte hebben denselven te favoriseeren ofte dragen in eeniger manieren.

XV

Sal gehouden zijn ter vermaaninge van de Generaalmeesters, komende in de steden van de residentie van den Assaijeur te verscheijnen ter plaatse daar hem geordoneert sal weesen, om bij denselve te verstaan hetgeene sij hem sullen voorwenden, houdende hetselve secreet als naar behooren.

XVI

Sal onderhouden ende doen onderhouden generalijk de ordonnantie van de Munte in alle poincten en articulen van dien ende ingevalle hij vermeent deselve bij eenige anderen geëxcedeert of iet geattenteert te worden contrarie deselve, 't zij bij wien, in wat maniere hetselve soude mogen sijn, sal gehouden sijn hetselve te brengen tot kennisse van de Generaalmeesters, sonder conniventie of dissimulatie ende hem vorder in alles te dragen, als een goed en getrouw Assaijeur schuldig ende gehouden is te doen.

XVII

Alle welke poincten sullen sijn begreepen in den eed des voors[chreven] Assaijeurs ende sullen worden geregistreert in de Camer van de Staten of hare Gecommitteerde Raden of Reekeninge der respective provinciën, omme voorts onverbreekelijk geüseert en geobserveert te worden.

Aldus gedaan in de Vergadering van de Mog[ende] Ed[ele] heeren Staten-Generaal, in 's Gravenhage den 10 Februarij 1606.

Ende was geperapheert J. Magnus v[oorzit]t[er]. Onder stont ter ordonnantie van deselve ende was onderteekent C. Aerssens.

Formulier van Eed

Ick N. Assaijeur-Particulier van de Munte van de Ed[ele] heeren Staten van Utrecht, gelegen binnen de stad Utrecht, beloove en sweere dat ik wel en getrouwlijk sal onderhouden naar mijn beste vermogen alle de articulen in dese mijne instructie begreepen ende dat ik geen andere journeije en sal maken, nog billetten aan den Waardeijn leeveren, dan alleen van soodanige penningen als bij de Mog[ende] Ed[ele] heeren Staten-Generaal der Vereenigde Nederlandsche Provinciën, nu ter tijd sijn geordonneert ende in de jegenwoorddige instructie van den Muntmeester te Utrecht sijn begreepen, mitsgaders die nog voortaan meer bij de voors[chreven] Mog[ende] Ed[ele] heeren geordonneert sullen worden, onaangesien eenig consent ofte laste die ik soude mogen hebben of namaals verkrijgen, van wat qualiteijt of conditie die soude mogen wesen, ten ware bij nader consent ende toelatinge van de Mog[ende] Ed[ele] heeren Staten-Generaal. Alles op de poene als in den placate en ordonnantie van de Munte begreepen.

Soo waarlijck helpe mij God almachtig.

11.4.2 Essayeurs van de Munten van Holland en West-Friesland in de 18e eeuw

Essayeurs particulier				
	Holland		West-Friesland	
	Essayeur	Adjunct essayeur	Essayeur	Adjunct essayeur
1681			Cornelis Aldendag	
1687		Daniël Coene		
1692	Daniël Coene			
1720				

Essayeurs particulier				
	Holland		West-Friesland	
	Essayeur	Adjunct essayeur	Essayeur	Adjunct essayeur
1727			Nicolaas Aldendag	
1729		Rijk Emants[88]		
1732			Theunis Kist	
1733		Hendrik van der Bank		
1741			Gerrit Timmerman	
1742	Hendrik van der Bank			
1746	Dirk Crans			
1751			Nicolaas Aldendag	
1761			Klaas van der Kraag	
1769			Johan Franken	
1777		Dirk Crans jr		
1781	Dirk Crans jr			
1796			Dirk Mol	

11.5 De ijzer- of stempelsnijder

11.5.1 Algemene instructie voor de ijzer- of stempelsnijder

Bron: *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 122-123[89]

Instructie voor N.N. IJsersnijder van de provinciale Munte van … gelegen tot … daarna hij hem sal hebben te reguleren in 't stuck van sijn officie [13 februari 1606]

Art[ike]l 1

In den eersten sal den voors[chreven] IJsersnijder gehouden sijn te graveren ende snijden met sijn eijgen handt alle de poinchoenen van de penningen bij de nieuwe ordonnantie geordonneert ofte nogh te ordonneren, sonder daartoe te gebruijken ofte emploijeren jemant anders, wie ofte in wat manieren 'tselve soude mogen sijn.

Art[ike]l 2

Sal gehouden sijn te maken ende sincken metten selven poinchoenen ende met sijn eigen handt als boven, alle de muntijsers ofte stempels noodigh sijnde tot furnissement van de voors[chreven] Munte, houdende deselve voorsien ende gestoffeert suffisantelijk ende tot genoegen.

88 NA 3.01.05-3079 fol. 111v-112v. Resolutie Gecommitteerde Raden d.d. 21 maart 1729.
89 Het Utrechts Placaatboek bevat een vergelijkbare versie van dezelfde datum voor de stempelsnijder van de Utrechtse Munt.

Art[ike]l 3

Ende omme promptelijk ende tot allen tijden te mogen furneren ende accommoderen de voors[chreven] Muntplaatse, sal hij gehouden sijn aanstonts ten ingaan der nieuwe ordonnantie gereet te maken, ende voorts gestadelijck in voorraat te hebben van jeder specie van gelde alsulken quantiteijt van voeten ende overijsers, als na gelegentheijt van saaken ende tijden sal vereijschen, teneijnde den Waardeijn geen oorsaak en hebbe, bij gebreke van eenige derselver ijseren, daarover te klagen.

Art[ike]l 4

Sal gehouden sijn de muntijsers bij hem in manieren voors[chreven] gesneden te houden in goede bewaringe van sterke slooten, sonder deselve uijt sijnen handen te laten gaan, dan ter vermaninge van den Waardeijn derselver Munte, leverende deselve muntijsers in handen van den Waardeijn selver ofte aan sijnen gecommitteerden ende aan niemandt anders, houdende daaraff notule op sijn register van den dagh der leverantie, mitsgaders van de qualiteijt ende quantiteijt derselver, omme 't selve register ter vermaninge van de Generaals geëxhibeert ende gecollationeert te werden, tegens de notulen die den Waardeijn van den ontfange derselver gehouden sal hebben.

Art[ike]l 5

Sal gehouden sijn te wercken alle de voors[chreven] stempelen loffelijck, na sijn beste konste ende handelinge, soo die eere van den Lande 'tselve vereijschende is, in der manieren dat er niet en ontbreeke in figuere, waapenen ende inscriptie, ofte eenige ongelijkmatigheijt in forme, punt ofte letter worde bevonden, meer ofte minder dan in den patroonen hem geleevert sijnde.

Art[ike]l 6

Den voors[chreven] IJsersnijder en sal niet moogen snijden eenige muntijsers voor vremde princen, heeren ofte steeden ofte eenige anderen, dan voor de provincie vooren verklaart, tenware bij expresse voorweten ende consent van de Hoogh Mog[ende] heeren Staten-Generaal.

Art[ike]l 7

Sal gehouden sijn te verschijnen bij de Generaals van der Munte, komende in de steede van de residentie van den voors[chreven] IJsersnijder-Particulier bij den selven ontboden sijnde, omme van denselven te verstaan 'tghene sij hem sullen willen voorwenden, sonder hem weijgerigh te maken, op peine van suspensie van sijn officie, ter tijt ende wijlen daarop naar gelegentheijt van saaken naarder sal sijn voorsien.

Art[ike]l 8

Alle welke poincten sullen werden begrepen in den eedt des voors[chreven] IJsersnijders, ende sullen werden geregistreert in de Camere van de Gecommitteerde Raaden Provinciaal ende Camere van de Rekeninge der voors[chreven] provinciën respectivelijk omme voortsaan onverbreekelijk geüseert ende geobserveert te werden.

Art[ike]l 9

Indien den voors[chreven] IJsersnijder-Particulier dese instructie in eenige poincten contravenieerde, sal gestraft werden als hiervoren verhaalt es, ende na inhoudt van den placate op 't stuck van der Munten den 21e martij 1606 uijtgegeven.

Aldus gedaan in de vergaderinge van de Ho[og] Mog[ende] heeren Staten-Generaal in 's-Gravenhage den 13en februarij 1606.
Was geparapheert J. Magnis, v[oorzi]t[ter]

Onderstondt Ter ordonnantie van deselve, was get[ekend] C. Aerssens.

Formulier van den eedt

Ik N.N. IJsersnijder-Particulier van de Munte van ... geleegen tot ... beloove ende sweere dat ik geene andere ijsers en sal snijden, nogh aan de heeren Staten ofte Waardeijn van de provincie mijner residentie overleveren om gangkbare penningen mede gemunt te werden, dan alleen van soodanigen figure, titule ende inscriptie ende van sulken soorte van penningen als bij de Ho[og] Mog[ende] heeren Staten-Generaal der Vereenighde Nederlandtsche Provinciën uijt ter tijt sijn geordonneert ende in de jegenwoordige instructie van den Muntmeester der voors[chreven] provinciën sijn begrepen, mitsgaders die voortsaan meer bij de voors[chreven] Ho[og] Mog[ende] heeren Staten geordonneert sullen werden, onaangesien eenigh consent ofte last, die ik soude mogen hebben ofte namaals verkrijgen, het ware van de Staten ofte Raaden van eenige particuliere provinciën, magistraten van steeden ofte van jemant anders, van wat qualiteijt ofte conditie hij soude moogen wesen, ten ware bij naarder consent ende toelatinge van de hooghgemelde Ho[og] Mog[ende] heeren Staten-Generaal. Alles op peine van vervallen te sijn in gelijke straffen, soo in den placate ende ordonnantie van de Munte van den jaare 1606, den 21 martij tegens de hagemunters gestatueert ende gestelt sijn.

11.5.2 Commissie voor de stempelsnijder generaal van Holland en West-Friesland, 9 april 1671

Bron: NA 3.01.27.01-689 fol. 250-251v.

Commissie van den Staten voor Daniel Drapentier tot het ijsersnijderschap van de stempels van de Munte van Holl[an]t ende West-Vrieslant, voor drie jaeren.

De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, allen den geenen die desen sullen zien ofte hooren lesen saluijt, doen te weeten alsoo wij voor den dienst van den Lande goetgevonden is, geresolveert hebben, dat van nu voorthaen alle penningen dewelcke tot noch toe op de respective Munten van den voorseijden onsen Lande successivelijck zijn geslagen, op eene andere maniere ende in beter forme gemaekt ende met meerder accuraatheijt ende aengenaemheijt uijtgebeelt sullen werden. Ende dat omme de gerequireerde curieuse ende exacte uijtbeeldinge ontrent de penningen, hier te Lande gemunt werdende, soo veel doenlijck completelick te bereijcken, alle deselve penningen niet meer met den hamer geslagen, nemaer ter Munte geschroeft sullen werden, tot alle hetwelcke een bequaem ende hem des wel verstaende persoon sal moeten werden geëmploijeert, soo ist dat wij naer genomen berichtinge van de Raden ende Generaelm[eeste]rs vande Munte ons ten volle verseeckert houden van de bequaemheijt ende ervarentheijt omtrent het voors[chreven] werck van Daniel Drappentier ende vertrouwel[ijk] t' zijner naerstich[ei]t ende vroomheijt des voorn[oemde] Drappentier aengenomen, gestelt ende gecommitteert hebben mits desen tot Snijder-Generael van alle stempels, dewelke tot het schroeven van allerhande goude ende silvere penningen ende paijementen in onsen Lande van Hollant ende West-Vrieslant sullen nodigh weesen ende geordonneert werden, lastende ende authoriserende denselven Drappentier, omme ter vermaninge van de Muntmeesters in de respective Munte van onsen Lande van Hollant ende Westvrieslant te snijden ende naer behooren t' appropriëren alle soodanige stempels als noodigh sullen wesen tot het schroeven van alle goude ende silvere capitale penningen ende paijementen albereijts geordonneert ende alsnoch van tijt tot tijt te ordonneren, omme beijde de Munten in meergemelten onse Lande van Hollant ende West-Vrieslant respectivel[ijk] gaende te houden. Ende alles op een tractement van veertien hondert gulden jaerlijcx op ordre van de Raden ende Meesters van de Reeckenin[gen] over onse domeijnen te betalen. Alles geduijren[de] den tijt van drij eerste achtereenvolgen[de] jaren, ende dien onvermindert tot onse kennelijcke wederseggen. Des sal hij Drappentier teneijnde van den voors[chreven] tijt van drie jaren ten fine voors[chreven] van ons nieuwe commissie hebben te v[er]soeken, ordonneren[de] dat dese ter Camere van de Reeckeningen voors[chreven] sal werden geregistreert ende lasten allen ende eenen ijgelijcken, dien het aengaen magh, hem daernaer te reguleren.
Gedaen in den Hage onder onsen grooten zegele hieraen doen hangen, den IX april in 't jaer ons Heeren ende Saligmakers, duijsent ses hondert een en seventigh.
Was geparapheert Johan de Wit v[oor]z[itter].

Op de plique stont: ter ordonnantie van de Staten ende was onderteeckent Herb[er]t van Beaumont, hebbende onder uijthangen een segel van roode wassen aen een dubbelden francijen staerte.[90]
In dorso stont: op huijden den XIIII april 1671 heeft Daniel Drappentier, in het witte deser genoemt, den behoorl[ijke] eedt gedaen in handen van de Raeden ende Meesters van de Reecken[ingen] der domeijnen van de heeren Staten van Hollant ende West-Vrieslant, omme het ijsersnijderschap van de stempels in desen geroert naerstel[ijk] ende getrouwel[ijk] te sullen bedienen volgens de instructie hem ter hande gestelt, off noch te stellen. Gedaen ten burele van de Reeckenkamer voors[chreven] in den Hage, ten dage ende jare voors[chreven].

Onderstont: mij jegenwoordigh ende was onderteeckent C. Buijs.

90 Een reepje perkament waaraan het zegel is bevestigd.

11.5.3 Instructie voor Daniel Drappentier, ijzersnijder generaal van de Munten van Hollandt en West-Vrieslant, 1671

Bron: NA 3.01.27.01-689 fol. 251v-253v

Instructie voor Daniel Drappentier, IJsersnijder-Generael van de Munte van Hollandt en West-Vrieslant, daernaer hij hem sal hebben te reguleren in 't stuck van sijn offitie

I.

In den eersten sal den voorsz[eide] IJsersnijder gehouden sijn te graveren ende snijden met sijn eijgen handt alle de poinchoenen van de penningen bij de nieuwe ordonnantie geordonneert ofte alsnoch te ordonneren, sonder daertoe te gebruijcken off emploijeren imant anders wie ofte in wat manieren 't selve soude mogen sijn.

II.

Sal gehouden sijn te maecken ende sincken met denselven poinchoenen ende niet sijn eijge handt als boven alle de muntijsers ofte stempels, noodich sijnde tot furnissemente van de voorsz[eide] munte, houdende deselve voorsien ende gestoffeert suffisantelijck ende tot genoegen.

III.

Ende omme promtelijck ende tot allen tijden te mogen furneren ende accomoderen de voorsz[eide] muntsplaetsen, sal hij gehouden sijn aenstont ten ingaen der nieuwe ordonnantie gereet te maecken ende voorts gestadelijck in voorraet te hebben van ijder specie van gelde alsulcke quantiteijt van voeten ende overijsers, als naer gelegentheijt van saecken ende tijden sal verijsschen, teneijnde den Waerdijn geen oorsaeck en hebbe bij gebreecke van eenige derselver ijseren daerover te clagen.

IV.

Sal gehouden sijn de muntijsers, bij hem in manieren voorsz[eid] gesneden, te houden in goede bewaeringe van stercke slooten, sonder deselve uijt sijnen handen te laeten gaen, dan ter vermaeninge van den Waerdeijn derselver Munte, leverende deselve muntijsers in handen van den Waerdeijn deselve ofte aen sijn gecommitteerde ende aen niemant anders, mits telckens versendingh alvooren aen presente Generaelmeesters daervan kennisse gedaen hebbende, houdende daeraff notule op sijn register van den dach der leverantie, mitsgaders van de qualiteijt en quantiteijt derselver omme 't selve register ter vermaeninge van de Generaels geëxhibeert ende gecollationeert te worden tegens de notulen, die den Waerdeijn van de ontfange derselver gehouden sal hebben.

V.

Sal gehouden sijn te wercken alle de voorsz[eide] stempelen loffelijck naer sijn beste conste ende handelinge, soo die eere van de Lande 't selve vereijsschende is, in der maniere datter niet en ontbreecke in figure, wapen ende inscriptie ofte eenige ongelijckmaticheijt in forme, punct ofte lettere worde bevonden, meer off minder dan in de patroonen hem gelevert sijnde.

VI.

Den voorsz[eide] IJsersnijder en sal niet mogen snijden eenige muntijsers voor vreemde princen, heeren ofte steden ofte eenige andere dan voor de provintie vooren verklaert, ten waere bij expresse voorweten ende consent van de Ed[ele] Groot Mo[gende] heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslant.

VII.

Sal gehouden sijn te woonen in den Hage ende te verschijnen bij de Generaels van de Munte soo dickmaels als hij bij henluijden sal werden ontboden omme van denselven te verstaen 'tgene sij hem sullen willen voorwenden sonder hem des te weijgerich te maecken, op peene van suspencie sijnder offitie ter tijt ende wijlen daerop na gelegentheijt van saecken nader sal sijn versien.

VIII.

Alle welcke pointen sullen worden begrepen in den eedt des voorsz[eide] IJsersnijders ende sullen worden geregistreert in de Camere van de Gecommitteerde Raden provintiael ende Camer van Reeckeninge der voorsz[eide] provintie omme voortsaen onverbreeckel[ijk] geüseert ende geobserveert te worden.

IX.

Indien de voorsz[eide] IJsersnijder-Generael dese instructie in eenige poincten contravenieerde, sal gestraft worden als hiervooren verhaelt is ende naer inhout van de placcate op 't stuck van de Munte, den 21e martii 1606 uijtgegeven.

Formulier van den eedt

Ick Daniel Drappentier, IJsersnijder-Generael van de Munte van de Staten van Hollant ende West-Vrieslant, beloove ende sweere dat ick geen andere ijsers en sal snijden, noch aen den heeren Staten ofte Waerdijn van de provintie mijner residentie overleveren om ganckbaere penningen mede gemunt te worden, dan alleen van soodanige figure, titule ende inscriptie, ende van sulcken soorte van penningen, als bij de Ed[ele] Groot Mog[ende] heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt ende Haer Hoogh Mog[en]de heeren Staten-Generael nu ter tijt sijn geordonneert ende in de tegenwoordige instructie van de Muntm[eeste]r der voorsz[eide] provintie sijn begrepen, mitsgaders die voortsaen meer bij de voorsz[eide] Ed[ele] Gr[oot] Mog[ende] ende Hoog Mog[ende] heeren Staten geordonneert sullen worden, onaengesien eenich consent ofte last die ick soude mogen hebben ofte naemaels verkrijgen, hetwaere van de Staten ofte Raden, van eenige perticuliere

provintiën, magistraten van steden ofte van imant anders, van wat qualiteijt ofte conditie hij soude mogen wesen, tenware bij naerder consent ende toelaeten van de voorsz[eide] Ed[ele] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staten van Hollandt ende West-Vriesl[an]t ende de Hooghgemelte heeren Staten-Generael, alles op peene van vervallen te sijn in gelijcke straffe, soo in den placcate ende ordonnantie van de Munte van den jaere 1606, den 21e martii, tegens de hagemunters gestatueert ende gestelt sijn, soo waerlijck helpe mij Godt Almachtigh.

Wij onderges[chreven] gesamentlijcke Raden ende Generaalm[eeste]r van de Munten derVereenigde Nederlanden hebben vermogens de maght ende qualiteijt onser officie naer visitatie van de voorenstaende instructie deselve overgelevert in handen van de Ed[ele] Daniel Drappentier, IJsersnijder-Generael van Hollandt ende West-Vrieslandt met aenmaeninge van deselve te moeten observeren ende naerleven soo veel doenlijck is, waerinne hij IJsersnijder-Generael sich te quijten ende des provintie van Hollandt ende West-Vrieslandts eere te betrachten in 't naercomen van deselve instructie aengenomen ende belooft heeft. T' oirconden in den Camer van de Munte in den Hage, den 18e april 1671 ende was onderteijckent Johan van Nispen, de Beveren[91], Willem Boreel.

11.5.4 Conditien van Daniel Dapentier als stempelsnijder van de Westfriese Munt, 2 september 1715

Bron: NHAH 10-36

Conditiën van de Stempelsnijder Daniel Dapentier

Neemt aan de Munte van West-Frieslandt als Stempelsnijder voor een tractement van drie hondert guldens des jaars en daarvoor te besorgen altijt een genoegsame voorraat van stempels als van den Waardeijn begeert sal worden, mits de vrijheijt behoudende om in den Hage te blijven woonen.

Den Muntm[eeste]r van West-Frieslandt sal gehouden zijn te leveren al het staal tot de voors[chreven] stempels ende tot de ponsoenen soo nabij gefigureet als doendelijk is.

De Muntm[eeste]r sal voor afvijlen van de stempels aan den voors[chreven] Drapentier betalen 2 st[ui]v[ers] voor 't paar, ten waare de Muntm[eeste]r anders met sijn smit daarover houde accorderen. De vraght van over- en wederoverbrengen van de stempels en ponsoenen van Medenb[lik] na den Haagh sal de Muntm[eeste]r tot sijnen last nemen.

Waartegen mons[ieu]r Drapentier tot sijnen laste neemt het maken en in staat houden van alle de ponsoenen.

91 Mr. Cornelis van Beveren, raad en generaalmeester van de Munten 1661-1689.

Dogh bij langh en extra-ordinaar veel werk sal het staan aan discretie van de Muntm[eeste]r om aan m[eeste]r Drapentier daarvoor een douceur toe te leggen.

Bij overlijden van Mons[ieu]r Drappentier sullen de ponsoenen tot de voors[chreven] stempelen, behoorende aan de orderen van 't Landschap, moeten gelevert worden en zal 't tractement niet verder betaalt worden als het 1/4 jaar daarin moght komen te overlijden.
Ende heeft den Stempelsnijder den gewoonlijk[en] en navolgende eet in handen van de Gedeputeerden en Magistraten van 't selve Landschap op dato deser afgeleght.

Ik sweere IJser- ende Wapensnijder van des Lantschaps Munte van West-Frieslant te zijn en dat ik geen wapenijsers steken, nogh werken of snijden sal voor imant anders ter werelt daarmede men des voors[chreven] Landschaps goude of silveren penningen nogh eenige paijementen zoude kunnen munten, ook anders geen ijsers nogh stempels om goude of silvere penningen nogh paijementen daarmede te munten, als hoedanigh de Edel Mog[ende] heeren van de Heerlijkheijt van de voors[chreven] Landschappe alreets geordonneert hebben en namaals ordonneren zullen ook deselve stempels wel en perfect gesneden in niemans handen sal leveren als in handen van den Waardeijn des voors[chreven] Landschaps Munte.
Voorts mij het het voors[chreven] ampt als IJser- en Wapensnijder te gedragen als een goet, opreght en getrouw IJsersnijder schuldigh is te doen, op poene van anders als minedigh gestraft te worden volgens des Landschaps wetten.
Soo waarlijk helpe mij God almachtigh.

11.5.5 Contract tussen Muntmeester Jan Knol en Jeremias Schaak als stempelsnijder van de Westfriese Munt, 16 juli 1725

Bron: NHAH 10-36

Contract tusschen Jan Knol, Muntmeester, en de Stempelsnijder Jeremias van Schaak
Op conditiën hierna volgende zijn wij onderget[ekenden] Johan Knol, Muntmeester van West-Vrieslandt, en Jeremias van Schaak, stempelsnijder in 's Gravenhage, met den andren overeengecomen en geaccordeert.
Eerstelijk zal ik, Jeremius van Schaak, gehouden wesen sooals ik bij desen aanneme en belove te snijden alle zoodanige en zoovele stempels als aan mij door de voorn[oemde] Muntmeester van West-Friesland sullen toegesonden en geordonneert werden, en tot gebruijk in de voors[chreven] Munte nodig sullen sijn, te beginnen met den 1 augusti aanstaande.
En belove ik, Muntmeester voorn[oem]t, dat ter sake voors[chreven] aan den voorn[oemde] Van

Schaak zal werden betaalt, eerstelijk op het ontfangen van zijne commissie, voor ponsoelgelt[92] de zomma van hondert guldens eens en voor tractementen de somma van een hondert en vijf en twintig guldens jaarlijks, aanvangh nemende met den voors[chreven] 1 augusti 1725, waarvan alle halv jaren precijs een geregte helvte, ter zom van twe en sestig gulden en tien stuijvers aan hem, Van Schaak, zal betaalt moeten werden.
Ende zal ik Muntmeester nog gehouden wesen boven hetgene voors[chreven] is voor het snijden van gemelde stempels aan den voorn[oemde] Van Schaak te betalen, hetzij per stuk, of voor het paar zoodanige sommen, als op de hieronder staande lijste staan gespecificeert. Welke penningen mede, nevens het voors[chreven] tractement alle halv jaren precies zullen moeten werden voldaan.
Voorts is geconditioneert dat de voors[chreven] Van Schaak alhier in den Hage zal vermogen te blijven wonen, alwaar de voors[chreven] stempels vrij en buijten sijn costen aan hem toegesonden zullen moeten worden.
En dit alles voor de tijt van twe jaren vast, na expiratie van dewelke wij onderges[chrevenen] nader met den andren zullen vermogen te conveniëren

Prijs der stempels:

Voor 1 paar tot dubbelde stuijvers	*f* 0:14: 0
1 tot duijten	0:14: 0
1 tot schelling	1: 2: 0
1 tot enkelde gulden	1:10: 0
1 tot dubbelde [gouden] ducaten	1: 8: 0
1 tot enkelde [gouden] ducaten	1: 2: 0
1 tot silveren rijders	2:10: 0
1 tot drie guldens	2: 0: 0
1 tot rijksdaalders en bankd[aalders] [93]	1:16: 0
1 tot leeuwendaalders	1:12: 0
1 tot halve guldens	1: 4: 0

92 Dit zal een verschrijving zijn voor ponsoengeld.
93 Normaliter wordt hiermee de Nederlandse rijksdaalder van 50 stuiver bedoeld. In dit overzicht zou deze benaming ook gebruikt kunnen zijn voor de zilveren dukaat, die eveneens een waarde van 50 stuivers heeft en (ten onrechte) niet in dit overzicht voorkomt.

de ene zijde maar het halve geld

En beloven wij, ondergeschreven, alle hetselve naar te koomen, onder bedwang van onse personen en goederen, ten bedwang als naar regten.
Aldus bij ons ondertekent den 16 julij 1725
Was getekent J. v[an] Schaak

11.5.6

Stempelsnijders

	Holland		West-Friesland	
	Stempelsnijder	**Adjunct**	**Stempelsnijder**	**Adjunct**
1671	Daniël Drappentier[94]			
1681			Olivier Houthuijs	
1682			Daniël Drappentier	
1709?			Pieter Jansz Hamer (Kamer?)[95]	
1709?			Pieter Avis	
1714	Jacobus de Vries			
1715			Jan Copie	
1715			Daniël Drappentier[96]	
1717	Johannes Drappentier[97]			
1725			Jeremias Schaak	
1728			Caspar Hendrik Vogelsang	
1729			Thomas Bareuth	
1730			Jan van Wijk	
1733			Jan van Dijk	
1748		Johannes Drappentier jr[98]		
1758	Johannes Drappentier jr[99]			
1763			Thomas Jan Walter	
1763			Hendrik Weynants	
1764		Frederik Willem Dietze		
1765	Adrianus van Baerll			
1783	Johannes van Baerll (waarnemend)			
1784	Joseph Everts			
1791			Gerrit Konsé	

94 Tevens stempelsnijder-generaal.
95 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 123v, d.d. 10 december 1709. Komt niet voor in Van Gelder, Muntmeesters en stempelsnijders.
96 De oudste zoon van de broer van de stempelsnijder-generaal, die in diens testament d.d. 26 november 1703 wordt genoemd als eerste erfgenaam van al zijn wollen en linnen kledij. Wordt in 1722 benoemd tot stempelsnijder van de Munt van Zeeland, als opvolger van Willem Dupré en blijft dat tot zijn overlijden op 17 juli 1751 te Middelburg. ZA , Archief Rekenkamer van Zeeland D (begraaflijsten ontvangers collaterale successie) en www.zeeuwengezocht.nl. Wat zijn precieze familierelatie is met de twee andere genoemde Drappentiers moet nog worden uitgezocht.
97 NA 3.01.05-3067. Resolutie Gecommitteerde Raden d.d. 11 februari 1717.
98 NA 3.01.27-689 fol. 371v-374. Resolutie Grafelijkheids Rekenkamer d.d. 29 februari 1748. Johannes jr. Drappentier is op dat moment stempelsnijder van de Munt van Gelderland te Harderwijk.
99 NA 3.01.27.01-689 fol 408v-410. NA 3.01.27.01-0690 fol. 5-7v. Hij wordt op 26 april 1758 voor de periode van een jaar benoemd tot provisioneel stempelsnijder van de Munt van Holland, op 14 juni 1759 wordt hij definitief in deze functie benoemd.

11.6 De provoost of smidmeester

11.6.1 Instructie voor de provoost (of smidmeester) van de Westvriesche Munte.

Bron: NA 1.01.44-59 II 3 1 juni 1786

Art[ikel] 1

De Smitmeester zal niet behoeven eenig werk met de Gesellen te doen (dan bij noodzaake) omme daardoor niet te werden verhindert na te gaan, of het werk behoorlijk door een ieder in order en met vigilantie gedaan werden.

Art[ikel] 2

De Smitmeester zal gehouden zijn zo veel als doenlijk is, indien er word gewerkt daarbij tegenwoordig te zijn om te kunnen zien of alles in order word verrigt, egter zal niet vervallen in boetens van te laat koomen of verzuijm en indien op duijten bij dag en nagt worde gewerkt, zal hij ook niet dan bij hooge noodzaak 's nagts behoeven tegenwoordig te zijn.

Art[ikel] 3

De Smitmeester zal ook gehouden zijn altoos indien eenigsints moogelijk is teegenwoordig te zijn bij het ontfangen, zo van tienen plaaten, als ook het weder opbrengen der schroode, van en op het comptoir omme daarvan accurate notitie conform den Muntmeester te houden, om alle erreuren die zomwijlen plaats kunnen grijpen, zoo veel moogelijk daardoor uijt de weg te ruijmen en voortekoomen.

Art[ikel] 4

De Smitmeester zal ook gehouden zijn precies boek of notitie te houden, zo van de quantiteijt als qualiteijt der speciën die door den Muntmeester ter bewerking werden gegeven, omme daarvan aan den Waardijn geteekende bieljetten te overhandigen.

Art[ikel] 5

De Smitmeester zal zorgvuldig agt moeten geeven op de stempels, dat geen misbruijk hoe genaamt daarvan werden gemaakt, en dat verder alle gereedschappen zoo veel mogelijk in order werde geconserveerdt.

Art[ikel] 6

De Smitmeester zal zorg draagen dat bij aldien (door het drukke werk) en losse werklieden benodigt mogte zijn dezelve aloos in de preskamer en nergens anders werden geëmploieert, en indien gelijk het konde gebeuren 't aloos niet zodanig kon worden geschikt, hij dan den Muntmeester eerst daarvan zal moeten kennisse geven om een nadere schikking in zodanig geval te maken.

Art[ikel] 7

De Smitmeester zal accuraat moeten nagaan vooreerst of het werk dat gemaalen word wel op zijn behoorlijke gewigt en niet te ligt worde gemaalen, dewijl de Muntmeester merkelijke schaade daardoor moet bekoomen, ten tweeden dat de platen zoo net mogelijk op hun gewigt en behoorlijke ronte (dat anders aan het geld een groote deformiteijt geeft) worden benoomen, en ten derde dat de penningen, zoo zuijver als eenigzints doenlijk zij, worden gemunt of gepreegt, en zal indien zulks niet naar zijn genoegen word verrigt, hij de magt hebben, een ider die zig nalatig bevind zulks in order te doen, hetzelve onder het oog te brengen, en bij aldien er sommige mogte zijn die zig daaraan niet wilden onderwerpen, zal hij volkoomen de magt hebben de zodanige terstond van af te zenden zonder aan hun eenige reekenschap desaangaande te geven, dog hiervan direct kennis van aan de Muntmeester te geven en waarna een ider zig zonder teegenspreeken zal dienen te schikken.

Art[ikel] 8

De Smitmeester zal zorgvuldig agt moeten geeven en geen sterke drank hoe ook genaamt 's morgens na de klokke agt uuren in den werkhuijsen werden gebruijkt, de eerste keer op en boete van een gulden voor ider persoon die bevond word zulks te doen en voor de tweede maal voorvallende of ombekwaam op het werk koomende zal hij, wien hij zij terstond naar huijs zenden, maar indien het konde gebeuren er iets voorviel waarin geoordeelt wierd 't nodig te zijn de sterke drank na dien tijd te gebruijken, dan de Muntmeester daarvan eerst behoorlijk kennis te geven.

Art[ikel] 9

De Smitmeester zal met consent van den Muntmeester de vrijheijd hebben zodanig rangschikkinge onder het volk, te weeten de Gezelle, jongens en daghuurders omtrent het werk te maaken, als hij zal nodig oordeelen en ider in zijn bekwaamheijd plaatzen zonder eenig personeel onderscheijd te maken.

Art[ikel] 10

Eijndelijk zal de Smitmeester nog, zoo veel in zijn vermogen is, de harmonie onder het volk zoeke te doen plaats grijpen en bevorderen en alle disputen uijt de weg ruijmen omdat hierdoor ook het lasteren en vloeken (dat in zodanige affaire als de Munte zijnde die zomwijle door veel lieden werd bezien tot groot declien van dezelve zoude strekken) mogt worden vermeijd.

Aldus gearresteerd bij de Edele Mog[ende] heeren Staaten van het Landschap van West-Friesland, den 1 juni 1786.

In kennis van mij (was getekend) A. van Stralen, griffier

11.6.2 Provoosten of smidmeesters van de Hollandse en Westfriese Munt in de 18de eeuw

Provoosten		
	Provoosten of smidmeesters [100]	
	Holland	West-Friesland
1708	Jacob Roskam	
1709		Evert (van) Dijk
1720		Egbert Rietberg[101]
1731		Jan Lievelo
1741		Teunis Dalfsen
1755		Jannes Daans
?	Christiaan Boonen[102]	
1771		Barend Pot
1791		Roelof van Deventer
1796	Roelof van Deventer[103]	

11.7 De Muntgezellen

11.7.1 Algemene instructie Muntgezellen 1606

Bron: Groot Utrechts Placaatboek I 566-567

Instructie voor de Muntgesellen, ofte Munters van de Munten der Vereenigde Nederlandsche Provinciën, in het Sticht van Utrecht, gearresteert als voren, den 13 februar[i] 1606.

I

Eerstelijk sullen de Munters tot allen tijden gehouden sijn te ontfangen de platen, die haar bij den Meester-Particulier gelevert sullen worden om te munten en te pregen, ende deselve te ontfangen teffens ende t'eenemaal, soo veel als sij dien dag sullen vermogen af te munten, ende niet meer.

100 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten. De jaartallen in de linker kolom geven het jaar aan waarin de naam voor het eerst in combinatie met deze functie voorkomt.

101 WFA OAH Doop-, trouw- en begraafboeken 107 fol. fol. 95a/96. Wordt als bekleder van deze functie genoemd bij de registratie van de betaling van de impost op het begraven op 12 augustus 1722 van zijn vrouw Christina Wens.

102 Christiaan Boonen komt in het *Instructieboek* al sinds 1738 voor als gezel. Wanneer hij precies provoost is geworden wordt uit deze bron niet duidelijk. Een Jacobus Frederiks Roskam tekent tot in 1753 het instructieboek van raden en generaalmeesters. Een Jacob Roskam tekent ditzelfde boek tot in 1756. In de aktes van overdracht van een huis aan de Dordtse Wijngaardstraat in 1740 en een aan Steegoversloot uit 1760 wordt de koper Christiaan Boonen genoemd als Munter. In een akte van overdracht van een huis aan de Dordtse Nieuwstraat wordt hij genoemd als verkoper en schepen van Dordrecht. In 1758 krijgt Boonen als provoost of smidmeester van de secretaris van de raden en generaalmeesters in ieder geval een nieuw register toegezonden. GAD Oud-rechtelijk archieven 819 fol. 193, 827 fol. 57v en 821 fol. 113. NA 3.01.30-198.

103 Nader uitgezocht moet nog worden in hoeverre het hier om een en dezelfde persoon gaat.

II

Sullen ook niet vermogen te ontfangen eenige platen van goud ofte silver omme bij henlieden gepreegt of gemunt te worden, dan bij gewichte en in praesentie van den Waardeijn, ende bij siekte of andere noodlijke absentie van den Waardeijn in praesentie van sijnen Gecommitteerden, en voorts gehouden sijn alle avonden over te leeveren aan den Waardeijn pertinente biljetten, bij hem onderteekent, inhoudende de qualiteijt en quantiteijt van de penningen, die sij dien dag gemunt en gepreegt hebben.

III

Sullen voorts gehouden sijn, de platen ontfangen hebbende, haar werck te vorderen, en daarvan niet te scheijden, voor en aleer het selve al en geheel zij afgemunt, ofte gepreegt, en daarna al het selve teffens ende t'eenemaal opleveren, ten comtoir van den Meester-Particulier, in praesentie en ten bijwesen van den Waardeijn, of, bij sijne noodlijke absentie, van sijnen Gecommiteerden, ende anders niet, om daarvan leverantie gemaakt te worden, houdende daarvan perfecte notitie ende register als vooren, sonder in eenige maniere te gedogen, dat ondertusschen eenige penningen van den stocke worden gehaelt.

IV

Sullen mede gehouden zijn, beneffens het overleeveren van deselve daags gemunte penningen, met eenen op te brengen de muntijsers, henlieden gelevert, om bij den Waardeijn gesloten en bewaart te worden, totdat men deselve weder sal moeten gebruijken, alles op arbitrale correctie.

V

Ende soo hem ijmand van de Muntgesellen ofte Munters absenteerde, of sonder consent van den Provoost of Smitmeester sijn werk versuijmde, sal verliesen sijn loon, dat hij alreede daaraan verdient soude mogen hebben, ende daarenboven gehouden sijn den Meester en Koopluijden haar schade goed te doen.

VI

Sullen ook gehouden sijn de platen hun alsoo gelevert, te munten ofte pregen, soo perfect en keurlijk als hen mogelijk sijn sal, sonder eenige cisaliën te genieten, ende soo sij eenige derselve hebben, sal hetselve aan haar loon gekort worden, alsoo haar loon daarnaar is gericht.

VII

Sullen ook geensints vermogen, als onder de Rijnsche Gesellen voor desen op diversche Munten is gepleegt, eenige platen van goud of silver, bij henlieden gemaakt, te munten ofte pregen, voor en aleer deselve platen ten comtoire van de Muntmeester gebacht sullen sijn geweest, en henlieden bij den voorschreve Meester deselve in praesentie van den Waardeijn ofte bij noodlijk absentie van sijnen Gecommitteerden, bij gewichte sullen sijn gelevert, op arbitrale correctie.

VIII

Sullen ook niet vermogen met den Meester eenig accoord van haar loon te maken, 't zij te verminderen of vermeerderen, dan sullen haar moeten genoegen met sulcken loon, als haar in des Muntmeesters instructie is toegeleijd, op arbitrale correctie als boven.

IX

De voorsz[eide] Munters sullen niet vermogen te wercken met eenige nieuwe Muntgesellen van andere plaetsen bij haar koomende, tensij alsulken eerst en alvoorens dese instructie mede beswooren hebben, alles op arbitrale correctie.

X

Sullen ook niet vermogen te gaan werken op eenige hage- of andere Munten, dan bij de Hooge Overheijd van den Lande worden toegelaten, nog eenige andere goude ofte silvere penningen mogen munten ofte pregen, dan die bij de Mog[ende] Ed[ele] heeren Staten-Generaal den Meester sijn geconsenteert en toegelaten te doen munten, op poene alreede tegen de hagemunters gestatueert.

XI

Sullen gehouden wesen in alle voorvallende saken gehoor en goede berichtingen te geven den Generaalmeesters van de Munte, ende in alle geschillen ende quaestiën onder den anderen of met den Meester-Particulier, die bij den Waardeijn, Provoost of Smitmeesteren niet en konnen worden beslicht, haar selven te submitteeren tot de arbitrage van de Gecommitteerde Raden, die van den Hove Provinciaal ofte Meesters van de Reekeninge van de respective Provinciën of van de voorsz[eide] Meesters-Generaal, aleer sij de sake vorder sullen mogen evoceren.

XII

Ende soo wanneer t' haarder kennisse souden mogen komen eenige saken, strekkende tot infractie van de placaten ende ordonnantiën van der Munte, alreede gemaakt en alsnog te maken, sullen hetselve helpen weeren na haar vermogen ende den Generaalmeesters van der Munte 't selve doen verwittigen, soo haast hen doenlijk sal sijn.

XIII

En teneijnde van dese niemant ignoratie praetendeere, sullen sij gehouden sijn alle deselve poincten en articulen te doen schrijven, op franchijn in zeekere caerte ende deselve gestadelijk hangen in den werckhuijse ende Muntkamere, ook mede deselve doen besweeren bij allen dengeenen, die bij henlieden aangenomen of ingeleijd sullen worden, 't zij als werkman, knapen, jongen, of munter, in wat maniere hetselve zij.

Aldus gedaan in de Vergaderinge van de Mog[ende] Ed[ele] heeren Staten-Generaal in 's-Gravenhage, den 13 februar[i] 1606. Was geparapheert J. Magnus v[oor]z[itter], onder stont ter ordonnantie van deselve, onderteekent C. Aerssens.

Formulier van den Eed.

Alle welke poincten en articulen wij Munters belooven te onderhouden en doen onderhouden, als goede en getrouwe Munters schuldig en gehouden zijn, en voornamelijk dat wij alle avonden sullen overleeveren aan den Waardeijn pertinente billetten bij ons onderteekent, inhoudende die quantiteijt en qualiteijt van de penningen, die wij dien dag gemaakt en gepreegt hebben, alsmede dat wij geene andere penningen sullen munten of pregen, dan die bij den Mog[ende] Ed[ele] heeren Staten-Generaal der Vereenigde Nederlanden, den Muntmeester bij zijne instructie sijn geconsenteert te doen wercken en munten, onaangesien eenig consent of last, die wij souden mogen hebben of namaals verkrijgen, van wat qualiteijt of conditie die soude mogen wesen, ten ware bij nader consent ofte toelatinge van de Mog[ende] Ed[ele] heeren Staten-Generaal, nogte dat wij niet meer nog min loons van den Muntmeester sullen vervorderen of ontfangen, dan ons bij de voorgemelte heeren Staten-Generaal is toegeleijt; alles op poene van vervallen te sijn in poenen in den placate van den jare 1606 begrepen. Soo waarlijk helpe mij God Almachtig!

11.7.2 Het aantal gezellen in de Munten van Holland en West-Friesland

Aantal gezellen aan de Munten van Holland en West-Friesland dat het Instructieboek van raden en generaalmeesters tekent[104]

Aantal gezellen		
Datum	Dordrecht	Hoorn (H) / Enkhuizen (E) / Medemblik (M)
1709, 10 december		E: 4
1715, 11 juli		M: 8
1716, 10 april	18	
1717, 12 augustus	18	
1720, 17 augustus		M: 6
1723, 27 september	19	
1725, 6 september	22	
1728, 15 mei	24	
1729, 14 april		H: 8
1730, 24 mei	28	
1731, 12 september	28	

104 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de munten fol. 151r, 153v, 154r, 156r, 157r, 158r, 159r, 159v, 160r, 160v, 161r, 162r, 162v, 163r, 163v, 165v, 166r-166v, 167r, 167v, 168v, 170v, 171r, 171v, 172v, 173r, 174r, 176r, 177v, 178r, 178v, 179r, 180r, 181v-182r, 182v, 183r, 183v, 184v, 185v, 186r.

Aantal gezellen		
Datum	Dordrecht	Hoorn (H) / Enkhuizen (E) / Medemblik (M)
1731, 19 oktober		H: 12
1733, 19 juni	31	
1736, 22 juni	31	
1736, 11 augustus		E: 8
1738, 2 mei	32	
1741, 23 maart		E: 6
1741, 1 mei	31	
1742, 4 mei	30	
1743, 9 december	30	
1745, 13 mei	30	
1746, 30 juli	29	
1746, 23 augustus		M: 10
1747, 17 november	33	
1749, 2 juni	33	
1751, 21 april	33	
1753, 7 mei	32	
1755, 9 september		H: 9
1756, 29 mei	34	
1758, 5 mei	33	
1761, 15 april		H: 12
1761, 20 mei	31	
1763, 3 juni	26	
1765, 18 mei	22	
1766, 29 mei		E: 12
1769, 18 mei	25	
1771, 24 april		E: 12
1772, 15 april	26	
1774, 2 juni		M: 12
1775, 29 april	26	

11.8 De werklieden

11.8.1 Algemene instructie voor de werklieden 1606

Bron: Groot Utrechts Placaatboek I 568

Instructie voor de Werkluijden van de Munten der Vereenigde Nederlanden, in 't Sticht van Utrecht werkende, gearresteert, als vooren den 13 februar MDCVI.

I

Eerstelijk sullen de voorsz[eide] Werkluijden gehouden zijn tot allen tijden te ontfangen de teenen, die haar bij den Meester-Particulier van de Munte gelevert sullen worden, om te werken, ende sullen niet meer ontfangen, als sij vermogen den selven dag op te wercken.

II

Sullen voorts gehouden wesen, de teenen ontfangen hebbende, haar werk te vorderen, ende niet daar uijt te scheijden voor ende aleer 't werck sal wesen suijver en reijn en t'eenemaal opgemaakt en ten comptoire van den Meester gelevert.

III

Ende soo hem ijmand van de voorsz[eide] Werkluijden absenteerde ofte sonder consent van de Provoosten ofte Smitmeesteren zijn werck versuijmde, zal zijn loon verliesen, dat hij daar aan verdient zoude mogen hebben, ende bovendien gehouden zijn den Meester sijne schade goed te doen.

IV

De Werkgesellen zullen mogen hebben op twintig marck wercks drie marck schroijen ende indien zij meer hebben, dan zal hen gekort worden aan haar loon en bovendien een stuijver aan laecking ende onkosten van hersmelten op ijder marck. Zij voorts geweeten dat henlieden van de schroijen bij den Meester niet en zal worden betaalt als op eenige Munten voor desen is geschied, dan zullen alleen betaalt worden van de suijvere en gave platen die zij zullen opleveren, alsoo haar loon daarna gericht is.

V

Sullen gehouden zijn haar werk zoo gelijk en eenpariglijk te snijden, als mogelijk wesen zal, ende hetzelve te bereijden met klaar water en niet met bier en alsoo in platen gewrocht leveren ten comptoire des Meesters reijn en onbeladen van assche, of vuijligheijd, t'eenemaal tot eender reijse, en zoo zij ter contrarie deeden, sullen staan tot correctie van den Waardeijn en Provoosten of Smitmeesteren, mitsgaders den Meester sijne schade beteren tot discretie of judicature van den Waardeijn en Provoosten of Smitmeesteren voornoemt ende evocatie van de Meestersgeneraals van de Munte.

VI

Sullen ook hen vermijden de koolen van den Meester overdadelijk te verbranden ofte meer, als zij tot bereijdinge van haar werk nootelijk van doen hebben, op correctie van den Waardeijn en Provoosten of Smitmeesteren der Munte.

VII

Deselve Werkluijden zullen niet vermogen, om wat oorsaake dat het zij, slag te houden, maar altijd willig en bereijd te zijn te werken tot expeditie van de koopluijden en leveraars, en dat op de boete van vier goude Nederlantsche ducaten, bij elcken derselver tegen de Hooge Overigheijd te verbeuren, soo dick- en meenigmaal hetselve sal gebeuren.

VIII

Sullen ook niet vermogen met den Meester te maken eenig accoord van haar loon, 't zij om hetselve te vermeerderen ofte verminderen, dan sullen soo veel en niet meer nogte min moeten ontfangen als haar bij des Muntmeesters instructie is toegeleijd, op arbitrale correctie.

IX

De voors[chreven] Werkgesellen sullen niet vermogen te werken met eenige nieuwe Muntgesellen van andere plaatsen, bij haar koomende om te wercken, ten sij alsulken eerst ende alvooren dese instructie mede besworen sullen hebben, alles op arbitrale correctie als vooren.

X

Sullen ook gehouden sijn in alle voorvallende saken gehoor ende goede berechtinge te geven den Generaalsmeesters van der Munte, ende in alle geschillen ende quaestiën onder den anderen of jegens den Meester-Particulier, die bij den Waardeijn ende Provoosten of Smitmeesteren na ouder herkoomen niet sullen konnen of mogen beslecht worden henluijden te submitteeren aan de Raden ende Meestersgeneraals van der Munte, eer en alvooren deselve quaestiën en geschillen vorder sullen mogen worden hooger geprovoceert.

XI

Ende soo wanneer tot haarder kennisse souden mogen koomen eenige saeken, strekkende tot infractie van de placaten ende ordonnantiën van der Munte, voor desen gemaakt ofte noch te maken, sullen hetselve helpen weeren ende alle hetselve de Raden en Meestersgeneraals van der Munte doen verwittigen, soo veel ende haast henlieden doenlijk sal sijn.

XII

Ende teneijnde van desen niemand ignorantie en praetendeere, sullen die voorsz[eide] Werckgesellen dese hare instructie gehouden sijn te doen schrijven op parckement in zeekere caerte ende deselve hangen ende gestadelijk houden in hare werckhuijsen ende den behoorlijken eed doen praesteeren bij allen dengeenen die bij henlieden aangenoomen ofte ingeleijd sullen worden, 't zij als knapen, nieuwe aankoomende Gesellen of andere, hoedanige deselve genaemt souden mogen worden.

Aldus gedaen in de vergaderinge van de Mog[ende] Ed[dele] heeren Staten-Generaal in 's Gravenhage den 13 februarij 1606.

Was geparapheert J. Magnus, v[oorzi]t[ter], onder stont ter ordonnantie van deselve ende was onderteekent C. Aerssens.

Eed

Wij N. belooven ende sweeren te onderhouden en doen onderhouden na ons vermoogen alle die poincten ende articulen, in dese hierboven geschreve instructie verhaalt, en voorts alles te doen ende onderhouden dat goede ende getrouwe Werckluijden gehouden en schuldig sijn te doen. Soo waarlijk helpe ons God Almachtig!

11.8.2 Eed voor de werklieden van de Munt 1586

Bron: *Journaal* van generaalmeester Jacob van Sloten fol. 4-6. d.d. 28 augustus 1586

Den Eedt van de Wercluijden en munters van den Hollandschen Sermente, mitsgaders dien van den Rijnschen geselschappe, dienende om den Munten der vereenigde Nederlandsche provintien.

1.

Wij belooven en zweeren aan Gold Almagtig dat wij den placaten, ende ordonnantien van der munten gemaakt, ofte alsnog te maken zullen onderhouden, in onsen reguard, ende deselve helpen handhavenen nae onsen vermogen.

2.

Ende zoo wanneer t[e] onser kennisse sullen komen eenige zaaken, tenderende tot instructie der selver, dat wij deselve sullen weeren ende des adverteeren den Generaalmeesters van der Munten, omme daar tegens voorsien te zijn.

3.

Dat wij tot geenen tijden ons sullen begeven te werken op hagemunten, ofte anderen, die niet bij de hooge overheid van den Landen geauthoriseert zullen zijn.

4.

Dat wij werkluijden, ende wij munters t[e] allen tijden bereijt zullen zijn die teenen ende die plaeten respectievelijk, die ons bij den meesters gelevert zullen worden, omme werken en munten, en ons

ten dien eijnde, ter vermaninge des meesters, geleijkelijk en tot eender stont vinden ten comptoire ende het werk ontfangen, [he]tselve voortz gestadelijk aff te werccken, en munten gelijkelijk, ende door malkanderen, zonder dat iemant bijsonder ende in [he]t particulier zal mogen maken, sonder ook middelerwijl ons te absenteren, ende het werk schorssen, op peine dat het selve werck bij den naastgeseten presenten aangevaart, ende gearbeijt, ende gemunt sal werden, tot genoegen des meesters particulier, ende sullen die absenten verliesen haar loon van den selven wercken.

5.

Dat wij wercklieden onse werk sullen snijden, soo gelijk en eenpaarlijk als mogelijk sal zijn, ende [he]tselve bereijden met klaar water, ende niet met bier, en soo in plaatsen gewrogt opleeveren, ten comptoire des meesters, reijn en onbeladen van assche of vuijlnesse, t[en] eenemale, ende tot eender reijse, op peine te verliesen [he]t loon van den zelve.

6.

Dat wij munters 't werck ons gelevert om munten sullen munten ofte pregen, zoo perfect en cierlijck als mogelijk sal zijn, ende gemunt zijnde opleveren ten comptoiren des Muntmeesters, t[en] eenemale, ende tot eender reijse, aan handen des waardijn, en aan niemant anders.

7.

Dat wij in allen voorvallende zaaken zullen verstaan, ende gehoor geven den Generaels van den Munte, en dat wij in allen saaken van geschillen en questiens sijnde, tussen ons ende den Muntmeester particulier, ons sullen submitteren tot arbitrage van de selve Generaels.

8.

Dat wij desen tegenwoordigen eedt geschreven in seekere chaerte gestadelijk voor handen sullen hebben op den werkhuijsen ende Muntkamer, ende den selven eedt doen presteren bij alle den geenen, die bij ons aangenomen ende ingeleit sullen werden ten staete van werkman off muntere, sonder des in gebreke te zijn.

Gedaen, ende gearresteert bij den Generaalmeesters van der Munte, door expres bevel van zijn Ex[cellen]tie ten dienst ende verseekerheijt van den Landen, desen 28 aug: 1586

Was ondertijkent Jacob van Sloten, Rocus Grijp, Jeronimus Brunseels

11.8.3 Ordonnantie van raden en meesters van de Rekening der Domeinen, 1673

Bron: GADH 489-40855

Copie van de nieuw ordonnantie, de raden ende meesters van de Rekeningen der Domeijnen van de Ed[el] Groot Mo[gende] heeren Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt etc[etera].

Tot voorkominge ende weeringe van ongemakken en onlusten in de Munte van Hollandt binnen de Stadt Dordrecht, hebben goedgevonden te ordonneren ende te belasten, gelijk dezelve ordonneren ende belasten bij dezen.

I.

Eerstelijk dat alle werkluiden het goudt ende silver 't welk henluijden bij den Muntmeester zal wesen behandicht wel ende behoorlijk wederom zullen opleveren, zonder eenige vermissinge boven de gewoonlijke laccagie te moge inbrengen. Ten welken einde zij luiden ook telkens wanneer zij naer huis zullen gaen de plaetsen daer zij hebben zitten werken de tobbens, emmers ende anders aldaer zijnde, naerstichlijk zullen deurzoeken of daer ook eenich goudt ofte silver zouden mogen zijn blijven leggen, omme daer door voor te komen dat het zelve bij avondt ende ontijden niet van andere weggenomen en den onschuldigen verdacht ende tot het vergoeden van den vermiste geconstringeert werde.

II.

Ten tweeden zoo wanneer iemant van de werkluijden eenigh werk te licht te zwaer ofte andersins onbehoorlijk mocht hebben gewerkt en daer over van de Muntmeester te rugge gezonden mocht werden, dat dan niemandt en zal vermogen den zelven alzoo te gezondene met eenige onbehoorlijke ofte verachtelijke benaminge 't zij van koekkoek ofte anders hoedanich het zoude mogen zijn te benoemen ofte bespotten, maer denzelven zijn werk laten doen onvermindert ende zonder eenige bespottinge.

III.

Ten darden dat ook niemandt van de voorzeijde werkluiden een ander zak mogen opreuijen om niet te werken, maar dat zij luiden den geenen die werken willen al was 't maer een ofte twee personen hun werk zullen laeten doen in alle gerusticheijt ende behoorlijkheijt zonder eenige de minste verhinderinge.

IV.

Een vierden dewijle een groote portie goudt ofte silver eeven zoo ras gegloeit kan werden als een kleine ende door het veel gloeijen van kleijne partijen in 't bijzonder veel tijdst gepasseert ende verscheijde onlusten ende ongemakken veroorzaeckt dat daeromme de voorzeijde werkluiden gehouden zullen zijn met hun drien vieren ofte meerder te zamen te werken, zoo als de Muntmeester of de provoosten en gezworens dat zullen ordonneren van die geene de welke ten naesten bij over een komen.

V.

Ende zoo wanneer iemandt van de voorzeijde werkluiden ietwes van 't geene voorzeit is quame te overtreden ofte ook in eenige andere zaeke de Munt concernerende en ter dispositie van den Muntmeester staende zich niet nae behooren quam te dragen, zoo zal de Muntmeester den zoodanigen geen werk laten volgen ende bovendien zullen de provoosten op de aenklachte van den Muntmeester de pachters belasten aen dezelve geen vrijicheijt van den impost te laeten genieten. Alles bij porvisie ende totter tijdt ende wijle toe bij deze kamere naer der zal wezen gedisponeert.

Gedaen ten burele van de Kamer der voorsz[eide] Rekeninge, in den Hage den IX augusti 1673. Onder stont, mij tegenwoordich Buys.

11.9 De opziender van het schroef- en pletwerk

11.9.1 Instructie voor Stephanus Madekker, (1681) 1688

Bron: NA 3.01.27.01-689 fol. 287v-290[105]

Instructie voor Stephanus Madecker, naer dewelke hij gehouden sal sijn hem te reguleren in't stuck van sijn officie op de Munte van Hollandt tot Dordreght.

1

In den eersten sal hij, Stephanus Madecker, gehouden sijn opsight te neemen over alle de instrumenten tot het v[oor]s[chreven] schroeff- ende pletwerck behoorende.

2

Sal gehouden sijn de voors[chreven] instrumenten schoon ende in goeden, behoorlijcken gangh te houden.

3

Sal van tijt tot tijt deselve instrumenten, als gebesight sullen werden ontsluijten ende gebruijckt sijnde, wederom opsluijten, opdat middelerwijle gheen schade daeraen van ijmandt werde toegebracht.

4

Ende soo wanneer gewerckt sal werden, sal hij gehouden sijn sorge te dragen dat geen van de Gesellen ofte ijmandt anders, wie het oock soude mogen sijn, geene uijtgesondert, eenige insolentie daerontrent en plege met in deselve eenige vuijligheijt te werpen ofte andersints door onbehoorlijcke werckinge te beschadigen.

5

Gelijck hij mede gehouden sal sijn aen ende ontrent de plethmolens ende schroeffwercken te sijn soo wanneer met deselve sal werden gewerckt, teneijnde die behoorlijke mogen werden behandelt.

6

Sal mede gehouden sijn als gewerckt wert, in plaets van mede te arbeijden (daertoe hij niet verplight sal sijn) dan bij noot tot instructie van de andere ende sooveele sijne vacatie sal konnen toelaten, rontom te sien ende naerstelijck aght te geven op alles, soo wanneer gepleth, geschaert ende geperst sal werden, teneijnde te besorgen dat alle gereetschappen scherp ende gedienstigh mogen sijn, alsmede naeuwkeurigh soo veel mogelijck is regart te nemen, dat de penningen soo in gewight als nettigheijt wel mogen werden bewerckt.

7

Insgelijcx sal hij gehouden sijn te besorgen dat het sandt wel ende behoorlijck gemengt, de tinnen wel gegoten ende van alle sandt gesuijvert werden, teneijnde de pletters ofte rollen niet bedorven werden.

8

Sal gehouden sijn te besorgen dat de scharen ende alle andere instrumenten, tot het v[oo]rs[chreven] pleth- ende schroeffwerck specterende, wel ende behooorlijck door hemselven ofte tot sijnen koste hermaekt sullen werden, soo wanneer aen deselve ijets gebroocken ofte ontstelt souden moogen wesen.

9

Sal gehouden sijn selffs in eijgener persoon de walsen effen ende rondt te draijen, ende alle andere instrumenten te herstellen ende te vermaeken to sijnen koste.

10

Sal mede gehouden sijn van tijt tot tijt te studeren ende te practiseren dat het werck met alle mogelijcke faciliteijt werde voortgeset ende tot meerder perfectie gebracht, ten minsten koste ende schade van 't Landt voor 't toekomende, soo ten regarde van de nieuwe, te maken ende te inventeren, als de gemaekte instrumenten te repareren.

105 Deze instructie in ongeveer gelijke bewoordingen is ook te vinden in NA 1.01.44-13 fol. 47-48v (tussen 4 november en 31 december 1681) en GAD 150 652 (2 april 1688).

11

Sal mede besorgen dat de penningen wel rondt gesneden ende gelijck en gladt gepleth ende geperst werden ende daertoe de scharen wel op haer snede houden.

12

Sal gehouden sijn te besorgen dat de stempels in 't perssen vierkant ende egael vastgestelt werden in de bussen, teneijnde de penningen overal gelijck mogen aendrucken. Ende ten dien eijnde gehouden sijn de gesnede stempels te visiteren, opdat geen onbequame werde aengenomen, maer deselve aenstonts wederom doen vermaeken en verbeteren.

13

Sal gehouden sijn te besorgen dat de druckpers sterck aenpersse, en dat daer behoorlijck gewight aen gehangen werde, naer proportie des pennings, teneijnde de penningen wel rondt ende cierlijck aengeperst werden.

14

Oock sal hij, Madecker, gehouden sijn register te houden ende aenteijckeninge te doen van het getal der stempelen die dagelijcx ter Munte gebruijckt sullen werden.

15

Sal gehouden sijn altijt in eijgener persoon te vaceren tot de opsight ontrent alle bewerkingen van andere ende deselve grondigh te instrueren in voegen v[oo]rs[chreven] soo veel als de gelegentheijtdt des tijts tot het waernemen van sijn bedieninge der instrumenten gerequireert, sal toelaten.

16

Alle welcke pointen ende articulen voorn[oem]t de andere Muntgesellen, geen uijtgesondert, gehouden sullen sijn in hem te gehengen ende te gedogen, sonder hem in eenigerhande manieren daerover te injuriëren, te vloeken ofte te schelden, op peene van twee goude ducatonnen te verbeuren voor jeder verwijtinge, die sij hem Madecker sullen komen te doen voor de eerste reijse, voor de tweede reijse gesuspendeert te werden ende voor de derde reijse t' eenemael van de Munte affgeset te sullen werden.

17

Sullende hij Madecker in alle andere saeken de jurisdictie der provoosten mede onderworpen sijn, gelijck de andere Gesellen.

18

Sal mede gehouden sijn den Raden ende Generaelm[eeste]rs van de Munte, des vermaent sijnde, rapport en openinge te doen ende te geven van alle 't geene ter Munte gepass[eer]t ende voorgevallen sal sijn ende wat defecten aen de instrumenten werden bevonden ende wat remediën daertegen souden konnen werden geappliceert.

19

Voor alle het welcke hij Stephanus Madecker sal genieten ende jouisseren van de regten van exemptie ende alle andere geregtigheden ende vrijdommen des Meestergesellen compterende ende daervan sij in possessie sijn, sijn leeven langh geduijrende voor hem ende sijn familje gelijck andere Meestergesellen deselve sijn genietende.

20

Sal oock neffens de andere Meestergesellen gemeijnderhandt deijlen in 't loon dat van elck werck ter Munte verdient wert, evenals Muntgesellen ende daerenboven genieten een tractement van vijff hondert Car[olus] g[u]l[den] jaerlijcx eens gelt, waervoor hij Madecker gehouden sal sijn ijder jaer alle onkosten op 't voors[chreven] schroeff- en pletwerck lopende, hoedanigh die oock soude mogen wesen, tot sijnen laste te nemen, sonder eenige verdere onkosten daerover tot laste van 't Landt in rekeninge te mogen brengen, alles volgens soodanige expresse acte ende commissie als hem Stephanus Madecker buijten sijne kosten daertoe bij d' Ed[ele] Gr[oot] Mo[gende] heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt sal werden ter handt gestelt ende gegeven.

21

Sullende hij Madecker alle vierendeel jaers betaelt werden, mits dat de Waerdijn ofte Muntmeester verclaren sullen dat hij tot die tijdt toe alles behoorl[ijk] sal hebben gepresteert en naergekomen.

22

Ende in gevalle hij Madecker oijt in gebreeke bevonden wierde de v[oor]s[chreven] instrumenten behoorlijck gerepareert ofte ijder art[ikel] van dese sijne instructie ten dienste van den Lande niet behoorlijck geobserveert ende naergeleeft te hebben ofte ergens in versuijmigh geweest te sijn, sal hij verbeuren voor de eerste reijse suspensie van sijn vierendeel jaerstractement, ten tweede mael suspensie van sijn opsight ende ten derden mael verklaert werden vervallen te sijn van sijn ampt ende Muntsgeregtigheijt.

Artikel 23

Op alle welcke voor[schreven] art[ikelen] hij Stephanus Madecker gehouden sal sijn den behoorlijken eedt te doen omme nae sijn vermogen deselve te onderhouden.

Gedaen in den Hage, den tweeden april 1688. Onder stont ter ordonnantie van de Staten en was getekent Simon van Beaumont.
Lager stont

Op huijden den VIIe januarij a[nno] 1689 is dese instructie ter Camere van de Reeckeningen van Haer Ed[ele] Gr[oot] Mo[gende] domeinen gepresenteert en gelesen ende goet gevonden te registreren in ‘t 1e register van de Munte, beginnende p[rim]o maij 1580, fol. 286, onder stont mij jegenwoordigh ende was getekent J. Hop.

11.9.2 Instructie voor Hendrik Scholting, 1742

Bron: NA 3.01.27.01-689 fol. 359v-362v. [106]

Instructie voor Hendrik Scholting naar de welke hij gehouden zijn hem te reguleeren in 't stuk van zijn officie op de Munte van Holland in Dordrecht.

1

In den eersten zal hij Hendrik Scholting gehouden zijn op sigt te nemen over alle de instrumenten tot het voors[chreven] schoef- en pletwerk behorende.

2

Zal gehouden zijn de voors[chreven] instrumenten schoon ende in goeden en behoorlijken gang te houden.

3

Zal van tijd tot tijd deselve instrumenten, als die gebeesigt zullen werden, ontsluijten ende gebruikt zijnde wederom opsluijten, opdat middelerwijle daaraan geen schade van ijmand werde toegebragt.

4

Ende zo wanneer gewerkt zal werden, zal hij gehouden zijn sorge te dragen dat geen van de Gesellen ofte ijmand anders, wie hij ook zoude mogen zijn, geene uijtgesondert, eenige insolentie daarontrend en plegen met in deselve eenige vuijligheijd te werpen of andersints door onbehoorlijke werkinge te beschadigen.

5

Gelijk ook mede gehouden zal zijn aan ende ontrendt de pletmolens ende schroefwerken te zijn, zo wanneer met dezelve sal werden gewerkt, teneijnde die behoorlijk mogen werden behandelt.

6

Zal mede gehouden sijn als gewerkt werd, in plaatse van mede te arbeijden (daartoe hij niet verpligt zal zijn) dan bij nood tot instructie van anderen ende zoveele sijne vacatie zal konnen toelaten, rontom te zien en naarstelijk agt te geven op alles. Zo wanneer geplet, geschaaft ende geperst zal werden, teneijnde te besorgen dat alle gereedschappen scherp ende gedienstig mogen zijn, alsmede naauwkeurigh zoveel mogelijk is regard te neemen dat de penningen, zo in ‘t gewigt als nettigheijd moge werden gewerkt.

7

Insgelijks zal hij gehouden zijn te besorgen dat het sand wel en behoorlijk gemengt, de tinnen wel gegoten ende van alle sand gesuijvert werden, teneijnde de pletters ofte rollen niet bedurven worden.

8

Zal gehouden zijn te besorgen dat de scharen en alle andere instrumenten tot het voors[chreven] plet- en schroefwerk specterende wel ende behoorlijk door hemselven ofte tot zijnen kosten hermaakt zullen worden, zo wanneer aan deselve iets gebrooken ofte ontset zoude moogen werden.

9

Zal gehouden zijn selfs in eijgen persoon de walsen effen ende rond te draaijen ende alle andere instrumenten te herstellen ende te vermaken tot zijnen kosten.

10

Zal mede gehouden zijn van tijt tot tijt te studeeren ende te practiseren dat het werk met alle mogelijke faciliteijt werde voortgeset ende tot meerder perfectie gebragt ten minsten kosten en schade van ’t Landt voor ’t toekomende, zo ten reguarde van de nieuwe te maken ende te inventeeren, als de gemaakte instrumenten te repareren.

11

Zal mede besorgen dat de penningen wel rond gesneeden ende gelijk en glad geplet ende geperst werden ende daartoe de scharen wel op haar sneede houden.

12

Zal gehouden zijn te besorgen dat de stempels in ‘t persen vierkant ende egaal vastgesteld werden in de bussen, teneijnde de penningen overal gelijk mogen aandrukken ende ten dien eijnde gehouden zijn de gesneede stempels te visiteren opdat geen onbequaame werden aangenomen, maar deselve aanstonts wederom doen vermaken en verbeeteren.

13

Zal gehouden zijn te besorgen dat de drukpers sterk aanperse en dat daar behoorlijk gewigt aan gehange werde, naar proportie des pennings, teneijnde de penningen wel rond ende cierlijk

106 Een versie van gelijke strekking en ongeveer gelijke spelling is te vinden in NA 3.01.43-62.

aangeperst werden.

14

Ook zal hij Scholting gehoude zijn register te houden ende aanteijkening te doen van het getal der stempelen die dagelijks ter Munte gebruijkt zullen werden.

15

Zal gehouden zijn altijd in eijgener persoon te vaceeren tot de opsigt ontrent alle bewerkinge van anderen en deselve grondig te instrueren in voegen voors[chreven] zoveel als de gelegentheijd des tijds tot het waarneemen van zijn bedieninge der instrumenten gerequireert zal toelaten.

16

Alle welke pointen ende articulen voorn[oemt] de andere Muntgesellen, geen uijtgesondert, gehoude zullen zijn in hem te gehengen ende te gedogen zonder hem in eenigerhande mannieren daarover te injurieeren, te vloeken ofte te schelden op peene van twee goude ducatonnen te verbeuren voor ijder verwijtinge die sij hem Scholting zullen komen te doen voor de eerste reijse, voor de tweede reijse gesuspendeert te werden en voor de derde reijse t' eenemaal van de Munte afgeset te zullen werden.

17

Zullende hij Scholting in alle andere saken de jurisdictie der Provoosten mede onderworpen zijn, gelijk de andere Gesellen.

18

Zal mede gehouden den Raaden en Generaalmeesters van de Munte des vermaant zijnde rapport en openinge te doen ende te geven van alle 't geene ter Munte gepasseert ende voorgevallen zal zijn ende wat defecten aan de instrumenten werden bevonden ende wat remediën daartegen zouden konnen werden geappliceert.

19

Voor alle welke hij Hendrik Scholting zal genieten ende jouisseeren van de regten van exemptie ende alle andere geregtigheden ende vrijdommen den Meestergesellen competerende en daarvan zij in possesie zijn, zijn leven langh geduurende voor hem ende zijn famillie, gelijk andere Meestergesellen deselve zijn genietende.

20

Zal ook neffens de andere Meestergesellen gemeijnderhand deijlen in 't loon dat van elk werk ter Munte verdient werd, evenals Muntgesellen ende daarenboven genieten een tractement van vijffhondert Car[olus] guldens jaarlijks eens gelt, waarvoor hij Scholting gehouden zal zijn ijder jaar alle oncosten op 't voors[chreven] schroef- en pletwerk lopende, hoedanig die ook zouden mogen wesen, tot zijnen laste te nemen, sonder eenige verdere onkosten daarover tot laste van 't Land in reekeninge te mogen brengen, alles volgens zodanige exspresse acte en commissie als hem Scholting buijten zijnen kosten daartoe bij de Ed[ele] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staten van Holland ende West-Vriesland zal werden ter hand gestelt ende gegeven.

21

Zullende hij Scholting alle vierendeel jaars betaalt werden, mits dat de Waardijn ofte Muntmeester verklaren zullen dat hij tot die tijd toe alle behoorlijk zal hebben gepresteert en naargekomen.

22

Ende in gevalle hij Scholting ooijt in gebreeken bevonden wierde de voors[chreven] instrumenten behoorlijk gerepareert ofte ijder artic[ul] van dese zijne instructie ten dienste van den Lande niet behoorlijk geobserveert ende naargeleeft te hebben ofte ergens in versuijminge geweest te zijn, zal hij verbeuren voor de eerste reijse suspensie van sijn vierendeel jaarstractement, ten twede maal suspensie van sijn opsigt ende ten derde maal verklaart werden vervallen te zijn van zijn ampt ende Muntsgeregtigheijt.

23

Op alle welke voors[chreven] articulen hij Hendrik Scholting gehouden zal zijn den behoorlijken eed te doen omme na zijn vermogen deselve te onderhouden.
(onder stont:) accord[eer]t met zijn principaal (was getekent) Willem Buijs.
(lager stont:) op huijden den 21 december 1742 is dese instructie benevens de commissie voor Hendrik Scholting als opsigter van het pletwerk in de Munte te Dordregt aan de Edele Mog[end]e heeren Gecomitteerde Raden gepresenteert, gelesen en goedgevonden te registreren in 't eerste register van de Munte, beginnende primo meij 1580, folio 358 verso en ultra (onder stont:) ter ordonnantie van de Gecommitteerde Raden (was get[eken]t) C. Boeij.

11.9.3 Opzienders van het schroef- en pletwerk in de 18de eeuw

Opzienders van het schroef- en pletwerk van de Hollandse Munt		
	Opziender	**Adjunct**
1681	Stephanus Madekker	
1701		Huijbert van Zwol
1705		Hendrik Livelo[107]
1711	Hendrik Livelo	
1721	Herman Livelo	
1742	Hendrik Scholting	
1764	Jan Scholting	

107 NA 3.01.27.01-689 fol. 312-312v. Aanstelling van Hendrik Livelo tot knaap in plaats van Stephan Madecker d.d. 30 oktober 1705. Zijn naam wordt foutief gespeld als 'Hoelo'. Hij wordt hier feitelijk genoemd als waarnemer van de functie van smid aan de Munt van Dordrecht als vervanger van diezelfde Madecker.

11.10 De gebruiker en bewaarder van de letterzettersinstrumenten

11.10.1 Authorisatie voor Lodewijk Danielsz. Coene tot het gebruik en het bewaren van de instrumenten om de letters op de nieuwe munten te plaatsen, 16 december 1671

Bron: NA 3.01.27.01-689 fol. 253v-254v

Authorisatie tot het gebruijck ende bewaren van de instrumenten gemaeckt tot de letters op de nieuwe p[enninge]n die geschrouft sullen werden, omme Lodewijk Danielsz. Coene, 16 december 1671

Alsoo de heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, bij haere resolutie van den Xen deser maent december goetgevonden hebben dat bij Lubbert Sijmonsz van de Burgh, m[eeste]r stael[-] ende roustwercker, soude werden gemaeckt ende gelevert seeckere instrumenten, dienende tot het appliceren oft drucken van de letters op de penn[ingen] die geschroeft staen te worden ende daernevens dat de Raden ende Meesters van de Reeckeningen over Haer Ed[el] Gr[oot] Mo[genden] domeijnen met communicatie van die van den Sermente binnen Dordrecht een bequaem persoon souden dispiceeren ende aenstellen onder wiens bewaringe de voors[chreven] instrumenten tot de Munte aldaer behoorende soude werden gebracht, ende bij dewelcke deselve privature sullen werden gebruijckt, soo is ‘t dat dienvolgende de Raden ende Meesters voorn[oem]t, nae voorgaende coöperatie van die van de opgemelde Sermente binnen Dordrecht totte bewaringe ende het gebruijck van de voors[chreven] instrumenten, tot wederseggen deser Camere aengestelt ende geauthoriseert hebben, gelijck gedaen wort bij desen Lodewijck Danielsz. Coene, van welckers goede qualiteijten, bequaemheijt ende getrouwicheijt, die van der voors[chreven] Sermente haer volcomentl[ijk] vertrouden, gevende oversulcx den voorn[oemde] Lodewijck Danielsz. Coene bij desen volcomen last ende bevel omme de voor[schreven] instrumenten ten fijne voors[chreven] te mogen gebruijcken ende deselve getrouwelijck te bewaeren, opdat de voors[chreven] inventie niet soude mogen comen bij andere geweeten, mitsgaders daerdoor eenige occasie gegeven werden omme de voors[chreven] penningen te beter nae te contrefeijten, waerop ende omme hem verder in ‘tgunt voors[chreven] is in alle getrouwicheijt volgens de instructie hem nevens desen ter hande gestelt te reguleren heeft den voors[chreven] Lodewijck Danielsz Coene huijden den behoorlijcken eed gedaen in handen van de Raden en Meesters van de Reeckeningen voorn[oem]t, gedaen ten burele van de Camer der voors[chreven] Reeckeningen in den Hage den XVIen december 1671,
onder ’t segel derselver Camere op ’t spatium van desen gedruckt.

11.10.2 Instructie voor Lodewijck Danielsz Coene, 16 december 1671

Bron: NA 3.01.27.01-689 fol. 254v-255v[108]

Instructie voor Lodewijck Danielsz Coene omme de letters op de cant van de capitale soo goude als silvere penningen ende op de paijementen circule cartelinge te setten in de Munte van Hollandt gelegen tot Dordrecht, 16 december 1671

1

Sal eerstelijk aen den voors[chreven] lettersetter gegeven werden een kamerken apart in de Munte van Hollandt, daervan hij alleen de sleutel sal hebben omme de instrumenten, waermede op alle, soo goude als silvere penn[ningen] ’t sij groote capitale als mindere, de letters op de randt werden gestelt, te bewaeren ende niemant daertoe acces te geven dan alleen den Muntm[eeste]r ende Generaelm[eeste]rs van de Munten, comende op hare muntvisites, alsmede den M[eeste]r die deselve instrumenten vermaeckt.

2

Sal het geheele werck secreet houden hoe de letter off cartels op de randt der penningen gebracht werden, omme geen vervalschinge ofte naecontrefeijtinge in de penningen ter voors[chreven] Munte gemunt werdende te lijden, ock aen niemant ’tselve thoonen ofte bij monde bekent maecken, uijtgenomen de persoonen voorn[oem]t.

3

Sal aenstont gehouden sijn als de plaeten bij den Muntm[eeste]r hem ter handen werden gestelt tot het werk te treden omme de letters op de randt met het instrument dat hem gelevert sal werden te brengen ende de schrouffpers behoorl[ijk] in gangh te houden nae sijn beste vermogen.

4

Sal het instrument wel net ende schoon onderhouden op dat niet en verroeste ende vervuijle, teneijnde de letters curieus mogen aengeset werden.

5

Sal alle dagen aenteijckeninge doen hoeveel penningen de letters op de candt gebracht heeft ende van wat soorte ofte spetie, ende daervan aen den Waerdeijn overleveren een dagelicx billiet omme daerdoor te weten hoeveel marquen dien dach gemaeckt sijn, opdat sijn bouck tegen het Waerdeijnsbouck geconfereert werde, ende alsoo de Generaelm[eester]s ondervinden mogen ofte ’s Landts gerechticheijt wegens de sleijschatten getrouwelijck verantwoort wert.

108 NA 1.01.44-21 fol. 33-34. Een versie van gelijke strekking naar aanleiding van het bericht van Dirk Crans, 'karrelmeester ' d.d. 19 februari 1749 betreffende het kartelen van de nieuwe gouden dukaten.

Sal, soo iets van ‘t voors[chreven] instrument mochte ontstelt werden, aen den M[eester] die ’t voor[chreven] instrument moet onderhouden oversenden behoorlijck in een dose off kasken ingeslooten ende gecastietteert, opdat het werck secreet blijve.

Aldus naer voorgaende communicatie met de Generaelmeesters van de Munte der Vereenichde Nederlanden provisionel[ijk] bij de Raden ende Meesters van de Reeckeningen der Domeijnen van Haer Ed[el] Gr[oot] Mo[genden] gearresteert ende aen Lodewijck Daniel Coene ter hande gestelt, omme sich daernae te reguleren, huijden den XVI december 1671.

11.10.3 Resolutie waarbij Daniel Coene jaarlijks ƒ 300: - krijgt voor het toepassen en bewaren van de instrumenten tot het zetten van de letters op de kant van de nieuwe munten, 22 december 1695.

Bron: NA 3.01.27.01-689 fol. 303v-304v.

Resolutie waarbij Daniel Coene, essayeur van de Munt te Dordrecht, jaarlijks ƒ 300: - krijgt voor het toepassen en bewaren van de instrumenten tot het zetten van de letters op de kant van de nieuwe penningen, 22 december 1695.

[Rekest]
Aan de Ed[el] Groot Mog[ende] heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt.
Geeft met behoorlijcke reverentie te kennen, Daniel Coenen, Assaijeur van de Graeffelijkheijtsmunt, dat hij suppl[ian]t volgens annexe acte van Ued[el] Groot Mog[enden] dato den 22 september 1695 heeft becomen ende geobtineert voor ’t bewaren, onderhouden ende schoonhouden van de instrumenten, gemaeckt tot de letters op de penn[ingen] die geschroeft werden in de Munte van Ued[el] Groot Mog[enden] tot Dordreght ƒ 300: -: - jaerlijcx ende alsoo den suppl[ian]t ’tselve heeft bedient tsedert meij van den jaere 1692 en ten dien eijnde versouckende de betalinge van de Ed[el] Mog[ende] heeren van de Reeckeninge der domeijnen van Ued[el] Groot Mog[enden] die de betalinge niet connen doen sonder daertoe te hebben Ued[el] Groot Mog[ende] speciale ordre, keert den suppl[ian]t tot Ued[ele] Groot Moge[enden], versouckende derselver goede gelieft sij de Ed[el] Mog[ende] heeren president ende andere Raden ende Meesters van de Reeck[ening] der domeijnen van Ued[el] Groot Mog[enden] te authoriseren sijn suppl[ian]ts tractem[en]t van ƒ 300: - sjaerlij[ks] tsedert meij 1692 te betalen. Dit doende was geteekent S. Mulder. Hierop is verleent het naervolgende appointement:
De Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt de geannexeerde requeste van Daniel de Coenen, daarbij hij versouckt dat het ons gelieffde de Raden ende Meesters van de Reeckeningen over onse domeijnen te authoriseren om sijn suppl[ian]ts tractement van 300 guldens sjaerlijcx tsedert meij 1692 te betalen, bij ons geëxamineert ende geleth zijnde op het voor[schreven] versouck hebben wij, genegen wesende ter bede van de voorn[oemde] suppl[ian]t, de bovengem[elde] Raden en M[eeste]rs van de Reeckeningen over onse voors[chreven] domeijnen geordonneert ende ordonneren deselve bij desen des suppl[ian]ts voors[chreven] tractement van drie hondert guldens jaarlijcx tsedert meij 1692 aen hem te doen betalen ofte dat sij aen ons bij de eerste gelegentheijt zullen berighten van de redenen die sij daertegens souden mogen hebben, lastende eenen ijder dien het aengaen magh haer daarnaar te reguleren. Gedaen in den Hage onder ’t cleijne zegel van den Lande, den 6de december 1696.
Onderstondt, ter ordonnantie van de Gecommitteerde Raden en was geteekent Simon van Beaumont

De Staeten van Hollandt ende West-Vrieslandt gesien de geëxamineerde req[es]te van Daniel Coenen, daarbij hij versoekt dat het ons geliefde hem suppl[ia]nt te accordeeren ende toe te voegen een tractement van 450 guldens jaarlijcx, sooals sijn supl[ia]nts vader zal[ige]r genootten had, bij ons geexamineert en gelet sijnde op het voors[chreven] versoek, hebben wij genegen weesende ter bede van den voorn[oemde] supl[ia]nt naar ingenomen consideratiën en advijs van de Raaden en Meesters van de Reekeningen over onse domeijnen, denselven supl[ia]nt toegelegt ende leggen denselven toe bij deesen voor ’t bewaeren, onderhouden en schoonhouden van de instrumenten, gemaekt tot de letters op de penningen die geschroft werden in onse Munte tot Dordrecht, mede gelijck sijn supl[ia]nts vader zal[ige]r genooten heeft de somme van drij hondert gul[dens] jaarlijcx, laetende het tractement van assaijeurschap op den ouden voet van hondert vijftig gul[den] in ’t jaar, lastende eenen ijder dien het aengaan mag hem daarnaar te reguleeren. Gedaan in den Hage onder ’t cleijn zegel van den Lande, den XXIIen september 1695. Onderstont ter ord[onnan]tie van de Staeten en is geteeckent Simon van Beaumont

[In de marge staat] Req[ues]te van Daniel Koene, Assaijeur van de Munt particulier van Hollandt tot Dord[rech]t en appoint[ement] van Hare Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] daer hem werdt toegeleght 300 £ jaerl[ijks] voor ’t waarnemen en bewaren van de instrumenten tot ’t setten van de letters op de kant van de penn[ingen] die geschroeft werden in de voors[chreven] Munte.

11.10.4 Commissie voor Dirk Crans als gebruiker en bewaarder van de instrumenten die dienen tot het zetten van de letters, 15 december 1746

Bron: 3.01.27.01-689 fol. 367-368

Commissie tot het gebruijken ende bewaren van de instrumenten dienende tot appliceren ende drukken van de letters op de nieuwe penningen, die geschroeft sullen werden in de Munte van Hollant tot Dordregt.

[In de marge staat] Benevens deze commissie is aan Dirk Krans ter hande gesteld copie auth[entiek] van de instructie hiervoren gereg[istreer]t folio IIc LIIII verzo.

Alsoo mits het overlijden van Daniel Koenen, in sijn leven gecommitteert tot het gebruijken, bewaren, onderhouden ende schoonhouden van de instrumenten, dienende tot het appliceren ende drukken van de letters op de nieuwe penningen die geschroeft werden in de Munte van Hollandt tot Dordregt, de voorn[oemde] plaatse is komen te vaceren, ende mitsdien nodig is dat daartoe wederomme een ander nut, bequaam ende vertrout persoon gecommitteert werde, soo is 't dat de Gecommitteerde Raden van de Edele Groot Mogende heeren Staten van Hollant ende West-Vrieslant Dirk Krans aangestelt ende gecommitteert hebben, stellen ende committeeren deselve bij desen tot het gebruijken, bewaren, onderhouden ende schoonhouden van de voors[chreven] instrumenten, met last van deselve ten fine voors[chreven] te gebruiken ende getrouwelijk te bewaren, opdat de voors[chreven] inventie niet soude mogen komen bij andere geweten, mitsgaders daardoor eenige occasie gegeven werden omme de voors[chreven] penningen te beter na te conterfeijten, op een tractement van drie hondert ponden te XL grooten 't pont jaarlijx, in conformité van de resolutie van de Edele Groot Mog[end]e heeren Staten van Holland ende West-Vrieslant in dato den 22 sept[ember] 1695, waarop ende omme hem verder in 't gundt voors[chreven] is, in alle getrouwigheijt volgens de instructie hem nevens desen ter hand gestelt te reguleren, heeft de voorn[oemde] Dirk Krans den behoorlijken eedt aan handen van Haar Ed[el] Mogende af te leggen. Gedaan in den Hage den 15 december 1746, onder het zegel van haar Edele Mogende op 't spatium van desen gedrukt.

[In de marge staat] Dirk Krans heeft op dese commissie en instructie den gerequireerde eedt, mitsgaders die van suijveringe in het collegie van Haar Edel Mogen[den] afgelegt den 15 december 1746.

11.10.5 Letterzetters of kartelmeesters

Letterzetters van de Hollandse Munt te Dordrecht		
	Letterzetter of kartelmeester	assistent
1671	Lodewijk Danielsz. Coenen	
1695	Daniel Coene	
1746	Dirk Crans	
1788		N.N.[109]

109 Uit de declaratie van essayeur-generaal M. Emants over mei 1788 blijkt dat hij die maand twee gezellen tot nieuwe 'assistenten van den Cartelmeester' van de Munt te Dordrecht heeft beëdigd. Zie voor de transcriptie van deze declaratie hoofdstuk 13.9 in dit deel van deze publicatie. Wie dit zijn geweest is vooralsnog niet duidelijk.

11.11 De draaier van de harde walsen

11.11.1 Rekest en appostille betreffende de draaier van de harde walsen 1728

Bron: NA 3.01.30-190

Geeft met alle ootmoedigheijt te kennen, Hendrik de Kiwit, borger der stad Dordregt, dat hij suppliant ten dienste van de Munte van Holland binnen de gemelde stad hadde uijtgevonden het ronddraijen van geharde walsche, gebruikt werdende tot het trekken van de silvere tinnen en waarvan hij sup[plian]t meer als eenmaals goede preuve van gegeven heeft en nogh laast in de maant van februarij dezes jaars 1728, soodanig dat men in 't gebruijke van deselve hadden bevonden dat de tinne daardoor getrocken een eguale dickte bequaam, en geschaart sijnde bij stukken deselve evenwigtig bevonden wierden, daar men integendeel voor deze altoos hadden gezien dat de voors[chreven] walssen, gesmeet en gedraaijt sijnde en door het vuur hart gemaakt, soodanig uijt hun sentrum en diameter waaren ontset, dat geen egale tinne, tot wat soort van gelt men het wilde brengen, evenwigtig verkregen wiert. Weshalve hij supp[lian]t sig is kerende tot Ued[el] Groot Mog[enden] hem seer ootmoedigleijk versoekende, dat Ued[el] Mog[enden] hem supp[lian]t gelieve te accorderen en begunstigen omme de voors[chreven] walssen tot dienste van de voors[chreven] Munt te mogen maaken ende dat op alsulke geringe salaris ofte tractement als Ued[el] Groot Mog[enden] naar den selven beschijdenheijd en benoemde eequiteijt zullen goedvinden te behooren.
'T welk doende etc., was geteekent Hendrick de Kiewit.

[in de marge staat] In handen van die van der Sermente van de Munte van Holland binnen Dordregt, omme hierop te dienen van haare consideratiën en advies.
Gedaan in den Hage den 1 juli 1728, ter ordonnantie van de Gecomitt[eerde] Raden. Was geteekent A. Fabricius

---

De Gecommitteerde Raden van de Ed[el] Groot Moogende heeren Staaten van Holland ende West-Vriesland, gesien het te kenne gever ende versoeke in de annexe requeste daarop gedient geweest zijnde van 't schriftelijk advies van die van den Sermente van de Munte van Holland binnen Dordregt, ende op alles gelet waarop te letten stonde, hebben den supp[lian]t bij provisie voor eenen tijt ende termijn van drie agtereenvolgende jaaren, ingaande met huijden, dato dezes, ofte ook tot eerder wederseggen van Haar Ed[el] Mog[enden] ende langer niet, aangesteld en stelle hem aan bij dezen omme ten dienste van dezelve Munte de handwalssen, gebruikt werdende tot het trekken van silvere tinne, rond te draaijen, ende dat op een tractement van twee hondert ponde te

XL grooten 't pond jaarlijks, mitsgaders vrijdom van soodanige imposten als bij de verdere bediende van de voors[chreven] Munte genoten werd. Lastende ende ordonnerende mits dezen den Muntmeester van deselve Munt, Isaac Westerveen, jaarlijks de voors[chreven] twee hondert ponden aan den suppl[ian]t te voldoen, zullende hem in uijtgaaff zijner reeken[ing] geleden werden daar deze behoort. Gedaan in den Hage den 23 september 1728.

Ter ordonnantie van de Gecommitteerde Raden en was get[ekend] A. Fabricius

---

11.11.2 Instructie voor de draaier van de harde walsen 1728

Bron: NA 3.01.30-190

1

Dat de Meester gehoude sal sijn de walsen net rondt te drajen en soo deselve in het harde van haar rondthijdt quaeme te verliesen hetselver te verbetere of door andere tot sijnen kosten te laete doen.

2

Dat gehoude sal sijn tot ijder moole een paar neuwe walse in voorraadt te houde en soodrae een of meerder in de moolens moete geleght werden het gemelde getal aanstonts met neuwe walse weder voltalligh te maeke, alsmeede alle de schaare compleet en volkome gereedt te houden en van genoegsame panne te voorsien.

Aan de Edele Mog[en]de heeren Gecommitteerde Raaden van de Edele Groot Mogende heeren Staten van Holland en West-Vriesland

11.11.3 Rekest en apostille tot continuering van de aanstelling van de draaier van de harde walsen

Bron: NA 3.01.27.01-689 fol. 344-345v

Aan de Edele Mogende Heeren Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland ende West-Vrieslandt.

Geeft met alle onderdanigheijt te kennen Henderik Kiewit, borger der stadt Dordregt, dat hij zuppl[ian]t in den jare 1718 hem bij req[ueste] heeft geaddresseert aen Ued[el] Mog[enden] en daer bij te kennen gegeven dat hij zuppl[ian]t ten dienste van de Munte van Holland binnen de gem[el]te stadt hadde uijtgevonden het ronddraijen van geharde walsen gebruijkt werdende tot het trakken van de silvere tinne, en waar van hij zuppl[iant] meer als een mael goede preuven van gegeven heeft, zoodanig dat men in 't gebruijk van deselve hadde bevonden dat de tinne daer door gebtrocken een egale dicte bequaem en geschaert sijnde bij stucken, deselve eeven wigtig bevonden wierden, daer men in tegendeel voor desen altoos hadden gesien dat de voors[chreven] walsen gesmeet en gedraeijt sijnde en door 't vuur hard gemaekt, soodanigh uijt hun centrum en diameter waren ontset, dat geene egale tinne tot wat soort van geldt het men wilde brengen evenwigtigh verkregen wierd. Welke req[ues]te in die tijd bij app[ointemen]t van Ued[el] Mog[enden] in dato den 1 julij 1728 is gestelt in handen van die van den Sermenten van den Munte van Holland binnen Dordregt, omme daer op te dienen van advis, soo dat Ued[el] Mog[enden] bij derselver acte in dato den 23 september 1728, na alvorens in genomen te hebben het advis van die vande Sermente van de Munte van Holland voors[chreven] den zuppl[ian]t bij provisie voor eenen tijt en termijn van drie agter een volgende jaren, ingaende met den voor[schreven] 23e september 1728, ofte ook tot eerder wederseggen van Ued[el] Mog[enden] en langer niet aangestelt en stellen hem aen bij de gem[elde] acte omme ten dienste vande Munte de harde walsen gebruijkt werdende tot het trecken van de silvere tinne rond te draijen ende dat op een tractement van twee hondert guldens jaarlijx, mitsgaders vrijdom van soodanige imposten, als bij de verdere bedienden van de voors[chreven] Munte genoten weert als ten desen annex is te zien.

En alsoo den voors[chreven] termijn van drie jaren met den 23e Septemb[e]r deses jaars 1731 is komen te expireren en dat hij zuppl[iant dat amptje tot nu toe met genoege en na behoren heeft waargenomen, als uijt de verklaringh van Adriaen Braeds waardijn van de Munte van Holland voors[chreven] van dato den 24e october 1731 ten desen mede annex te sien.
Zoo keert den zuppl[iant] hem dierhalven tot Ued[el] Mog[enden] seer ootmoediglijck versoekende, dat Ued[el] Mog[enden] hem zuppl[iant] believen te continueren int bedienen van gem[el]te amptje sijn leven langh gedurende off voor soodanige tijd van jaren als Ued[el] Mog[enden] zullen gelieven goet te vinden.
En dat op soodanige tractement en vrijdomme als hier voren is ter neder gestelt en daar van te verleenen Ued[el] Mog[enden] dispositie in forma. (onder stont) 'Twelk doende etc[eter]a was getekent G. d[e] Greeff. Lager stondt voor de pr[...] Mulder

[In de marge stond] Req[ueste] van Hendrick Kiewit en app[ostil]le waar bij hij provisionelijk tot wederseggen werd gecontinueert en aangestelt, om ten dienste van de Munte tot Dordregt, de harde walssen gebruijkt werdende tot het tracken van silvere tinnen rond te draijen.

Hierop is verleent de naervolgende appos[til]le

De Gecommitteerde Raden van de Ed[el] Groot Mog[ende] Heeren Staten van Holland ende West-Vrieslandt, gesien het te kennen geven ende versoek in de annexe req[ueste] daar op gediend

geweest sijnde van 't schriftelijk advis van die vande Sermente vande Munte van Holland binnen Dordregt ende op alles gelet waerop te letten stonde, hebben den suppl[ian]t bij provisie tot wederseggen van Haar Ed[el] Mogende ende langer niet gecontinueert ende aengestelt, continueren ende stellem hem aen bij desen, omme ten dienste van deselve Munte, de harde walssen, gebruijkt werdende tot het trecken van silvere tinnen rond te draijen ende dat op een tractement van twee hondert ponden te XL groten 't pondt, jaarlijx sonden vrijdom van soodanigen imposten, als bij de verder bedienden vande voors[chreven] Munte genoten werdt, des den suppl[ian]t gehouden is ten opsigte van rond draijen der voors[chreven] walssen en 't geene daar aen dependeert exactelijk en promptelijk sonder eenigh refuis ofte exce[tien, de bevelen van den waardijn, Muntmeester en die van de Sermente te moeten opvolgen en gehoorsamen, lastende ende ordonnerende mits desen den Muntmeester van deselve Munte Otto Buck jaarlijxde voors[chreven] twee honderd ponden aen den suppl[ian]t te voldoen, zullende hem deselve in uijtgaaff sijner reekeninge geleden werden daer des behoort. Gedaen in den Hage den 15e November 1731.

11.11.4 Commissie voor de adjunct draaier van de harde walsen, 1762

Bron: NA 3.01.27.01-690 fol. 13-14v

Den 12e januar 1762

Is gehoord het rapport van de heeren Parvé [110], Van Leijden [111] en Albrecht van der Burch [112], haer edele mogende medebroederen in rade en commissarissen tot den saken rakende het Co[m]ptoir der Domeijnen van Zuijdholland, hebbende ingevolge van haere edele mogende app[ostille] commissariaal van den 29e october laatstleeden geexamineert twee requesten aan haar ed[el] moge[nden] gepresenteert. Het eene door Hendrik de Kiewit, meester draijer te Dordreght en ronddraijer vande harde goud en silver walssen tot gebruijk van de Munte aldaar, tenderende ten eijnde het haar edele mog[end]e om redenen daarbij geallegeert mogte behagen om sijnde knegt Pieter Hennekam aan hem suppl[ian]t hoe eerder soo beeter te adjungeren om na overlijden van hem suppliant in desselfs plaats als ronddraijer van gem[eld]e goud en silver walssen te succedeeren en als dan bij haar edele mog[end]e daar toe te worden aangestelt. En het andere door Pieter Hennekam, waarbij versoekt in voege voors[chreven] tot adjunct van Hendrik de Kiewit te mogen worden aangestelt, mitsgaders het berigt van den Muntmeester van 's Lands Munte te Dordregt W. Buck in wiens handen de voors[chreven] requesten zijn gestelt geweest, houdende hetzelve rapport dat zij heeren commissarissen wel reflectie hadden gemaakt dat bij verscheijde resolutien van haar edele groot mog[ende] en particulierlijk bij die van den 15e maart 1619 en 21e april 1663 tegens het verleenen van survivances van ampten en bedieninge op het sterkste voorsieninge is gedaan, maar dat zig egter van gedagten waren dat bij haar ed[el] mogende daar door niet behoorden te worden wederhouden om ten opsigte van de aanstellinge van soodanige werkbaasen van het gemeene land, in dewelke een sonderlinge kundigheijd wierd gerequireert en waar van er weijnige daar toe bequaam wierden gevonden, soodanige survivances te verleenen en dat sij oordeelden dat in het tegenwoordige geval het gedane versoek van adjunctie met survivance niet sonder prejudicie van de gemeene sake konde worden geweijgert, vermits zij toe verlaetige informatien hadden bekomen dat goede ronde walssen principale werktuijgen zijn waar aan de Munt veel gelegen leijt. Dat er tot het accuraat ronddraijen derselve veel kunst word vereijscht en niet veele bequame menschen daar toe te vinden zijn. Dat verder Pieter Hannekam niet alleen geduurende den tijd dat hij als knegt van den voorn[oemd]e Hendrik de Kiewit dat werk heeft verrigt zig daar in seer vigilant heeft getoont, maar ook daar van heeft een bijsondere kundigheijt en alle oplettentheijd aan wend om dat werk meer en meer te volmaken, hetwelk ook oorsaak was geweest dat hem wegens de Zeeuwsche Munte reets aansoek is gedaan om aldaar in dienst te treeden, 'tgeen egter door hem was afgeslagen. Dogh waartoe hij indien hem sulks nader op een favorabel voet wierd aangepresenteert, mogelijk soude kunnen resolveren, waardoor de Munt te Dordregt van een bequaam werkman soude worden berooft en in groote verlegentheijt gerake. Om welke redenen zij heeren commissarissen van advijse waren dat op der supplianten gedane versoeken favorabel souden behooren te worden geresolveert.

Waarop gedelibereert zijnde, is conform het advijs van welgem[eld]e heeren commissarissen goed gevonden en verstaan den voorn[oemd]e Pieter Hannekam aan den voorn[oemd]e Hendrik de Kiewit als rondddraijer van de harde walssen tot het pletten van silver als mede soo van de groote als kleijne wallssen tot het pletten van goud gebruijkt wordende in de Munte te Dordregt mits deze te adjungeeren en dat deselve Pieter Hannekam nae overlijden van den voors[zeide] Hendrik de Kiewit in desselfs plaatse tot effectief ronddraijer van meergem[eld]e goud en silver walssen zal worden aangestelt.

En zal extract deses gegeven worden aan den voorn[oemd]e Hendrik de Kiewit, als mede aan den voorn[oemd]e Pieter Hannekam, soo om te strekken tot derselver narigt, als om zig daar na te reguleren als mede aan den Muntmeester van 's Lands Munte te Dordregt tot desselfs narigt.

110 Repertorium van ambtsdragers en ambtenaren. Jan Frederik Parvé (1719-1787), lid van de Vroedschap van Haarlem 1749-1787, lid van Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1759-1762 en 1777-1780.

111 Repertorium van ambtsdragers en ambtenaren. Mr Diderk van Leijden (1695-1764), heer van Vlaardingen en Vlaardingerambacht, Nieuwenhuizen en Nieuwe Goote etc., lid van de Vroedschap van Leiden 1736-1764, gecommitteerde ter Admiraliteit te Amsterdam 1751-1755 en 1764, lid Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1756-1759 en 1759-1762.

112 Repertorium van ambtsdragers en ambtenaren. Aelbrecht van der Burch (1718-1783), lid van de Vroedschap van Gouda 1745-1783, lid Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1760-1763

11.11.5 Draaiers van de harde walsen in de 18de eeuw

Draaiers van de harde walsenin de Hollandse Munt		
	Draaier van de harde walsen	Adjunct
1728	Hendrik de Kieviet	
1762		Pieter Hennekam
1777	Pieter Hennekam	

12 De reisverslagen van de essayeurs-generaal

12.1 De reisverslagen

De reisverslagen van de essayeurs-generaal geven een bijzonder inzicht in de activiteiten van raden en generaalmeesters en essayeur-generaal bij de controle van de productie van de provinciale Muntmeesters. Dat deze controle in zijn tijd niet louter een administratieve en technische handeling is, maar zeker ook een sterk ceremonieel en sociaal karakter heeft, blijkt uit de nauwkeurige beschrijving van de ontvangsten aan de Munt en daarbuiten.
Zoals reeds gemeldt lijkt het dat de verslagen zijn overgegeven van vader op zoon op opvolger en vervolgens per provincie en daarna chronologisch geordend in een perkamente band gebonden.
De bij de verslagen overgeleverde rekeningen geven een goed inzicht in de onkosten die kleven aan een dergelijke opening van de muntbus, maar ook hoe er gereisd is, waar er is gelogeerd, wat er zoal gegeten en gedronken wordt en wat voor vergoedingen de generaalmeesters ontvangen aan leggelden en leges voor de uitvoering van hun werkzaamheden.
Voor de transcriptie van de reisverslagen is gebruik gemaakt van de algemeen geldende richtlijnen. De in de originele tekst afgekorte woorden zijn zoveel mogelijk aangevuld. De aanvullingen zijn tussen vierkante haken geplaatst. Ambts- en aanspreektitels zijn in de originele teksten veelal met een hoofdletter geschreven. Hier is gekozen in de transcriptie de ambtstitels met een hoofdletter te schrijven, terwijl deze in het tekstgedeelte van deze publicatie met kleine letter worden geschreven. Uitzondering is gemaakt voor de vermelding van het ambt van Muntmeester. De Muntmeester heeft de leiding over de ‘Munt’ als bedrijf en niet over de ’munt’ als betaalmiddel. Dezelfde uitzondering is toegepast op de ambtsaanduidingen Muntofficiant, Muntgezel en Muntsmid of de algemene aanduiding ‘Muntvolk’. Onderstrepingen, waarschijnlijk later in de tekst aangebracht om er snel in te kunnen zoeken, zijn weggelaten.

12.2 Gelderland

12.2.1 Gelderland 17 mei 1776

Geldersche muntsbusverantwoording, sijnde de vierde van C.C. Novisadi in maij 1776[113]

[handschrift M. Emants]

113 De akte van opening is te vinden in GAA 12-614. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 19-20 en Polak, Historiografie deel II bron 536.

Op saturdagmorgen den 17 Maij 1776 des ogtens om 9 uuren sijnde uijt den Haag vertrokken in geselschap van de heer en neef Raadsh[ee]r Gaijmans, meede na Utrecht moetende, en des middags in de roef op excellente baars door hem sijnde vergast geworden, so arriveerden wij des avonts om 9 uuren in gem[elde] stadt, daar wij tesaamen gingen logeeren bij de h[ee]r Oblet op de Ganzemarkt, en sijn E[dele] mijn gast wiert, vertrekkende hij 's daags daaraan, na Arnhem.
Des sondags den 18 hebbe des voormiddags te kerke geweest bij ds. Hinlopen, en des namiddags bij de professor Bonnet.
's Avonts arriveerde de heer Secret[aris] Belaerts van Blokland, door de heer Ten Hoove versogt, also de heeren Van Slingeland en Bentinck wegens indispositie waaren absent, ten eijnde ons Collegie niet te seer caducq te maaken.
En 's maandagsmorgen vroeg den 19 de heer Ten Hoove, wanneer wij de reijse aannaame na Harderwijk, arriveerende aldaar des avonts om 6 uuren.
Wij wierden ten eersten aan het huijs van juffrou Wilbers, bij wie wij wederom versogt hadden te logeeren, verwelkomt door de heer Burgem[eeste]r en Waardijn Van de Graaf, en door de Muntmeester Novisadi, wordende ter selver tijd versogt om bij de heer burgem[eeste]r Van Westervelt den volgende middag te willen koomen eeten, 'tgeen wij aannaamen, gelijk het souppeeren des avonts bij de Muntmeester, ook na gewoonte.
Dingsdag den 20 ging ik ten 9 uuren 's morgens een visiete afleggen aan het huijs van gem[elde] heer Van Westervelt, bij de Edele Mogende heeren, de heer Van Capelle van den Dam, Raadsheer in het Hof, en den Reeckenmeester Schimmelpenninck van der Oije, Brantsen Griffier van 't Hof en Pronck, den Secretaris van de Reeckenkamer, om kennis te geeven van ons arrivement en tegelijk te verneemen, wanneer wij, collegialiter, onse opwagtinge bij haar soude kunnen komen maaken, 'tgeen sij amplecteerden om tien uuren.
Hieraan wiert door ons voldaan, en wierden wij door haar Ed[el] Mog[enden] ontfangen in de kamer en geplaast op stoelen aan het hooger eijnde tegen over haar Ed[el] Mog[enden].
Op het eijnde van de visiete is door haar E[dele] voorgestelt en aangenoomen om ten half elf de muntsbusbesoignes te beginnen.
Bij versuijm van ons, die volgens de oude etiquette, het eerst in de Munte hadden behooren te sijn, kwamen wij de laaste, waarom haar Ed[el] Mog[enden] sig niet in de Muntkamer hadden begeeven, als verwagt hebbende dat wij haar soude hebben gerecipieert en haar dan souden hebben doen voorgaan, 'tgeen dus in de namiddagbesoigne dan ook, na gehouden entretien met de Griffier, is geredresseert geworden.
Vervolgens is, in de Camer gekoomen sijnde, na wedersijdsche korte aanspraak door mij geopent de vierde muntbus van den E[dele] Carel Christ[iaan] Novisadi, bestaande in twee kisten, in welkers eene maar wijnig was gebust, ter verantwoording van den voorn[oemde] Muntmeester, de heer C. H. van de Graaf als Waardijn en Van Lohse als Essaijeur-Particulier en sijnde daarin gevonden:

460 silvere rijders, so heele als halve en
3.220 silvere ducaten.

Voorts sijn alle de voorsc[h]r[even] speciën uijtgeschoten en getelt, en nog het geheele boek van den waardijn opgenoomen en voor den eeten afgeleesen.

Dien middag aaten wij met andere heeren bij de Burgemeester Westervelt.
Om spoed met de besoignes te maaken, so wiert kort na de maaltijd, in het Munthuijs den grooten standaer geregt, schaalen gejusteert en met het opweegen der speciën begonnen, en nog voor den avond daarvan gemaakt een eijnde.
Woensdag den 21 dito, nadat wij aan ons logement een contravisiete van haar Ed[el] Mog[enden] hadden ontfangen, so wierden ter Munte door den Muntmeester en Essaijeur-Particulier tot den essaij versogt:
12 mark silvere ducaten en

6 mark heele en halve silvere rijders

dewelke derhalven, met het in agt neemen der jaaren en quantiteijten, door mij en de andere heeren sijn uijtgesogt.
Vervolgens sijn alle deese penningen door mij gepoinçoenneert en door hulp van een muntbediende doorgesneeden, de halve ongepoinçoeneerde portiën gesmolten en de twee daarvan gegoote staafjes mede gepoinçoeneert.
Voorts sijn door mij gegooten lootkoogels van 7 1/2 en van 5 engels.
Des middags is door mij geprobeert den silvere ducaat, dewelke gelijkwigtig uijtgebragt heeft 10 penn[ingen] 10 gr[ijn] en daarop den silvere rijder, dewelke mede gelijkwigtig uijtkomende heeft uijtgebragt 11 penn[ingen] 5 3/4 grijn, met welker beijde gehaltens aan den essaij voldaan geworden is.
Dien middag bij de heer burgem[eeste]r Van de Graaff gegeeten hebbende, so gingen wij des avonts wederom in de Munte soupeeren, na de verbaalen in ordre te hebben gebragt.
Donderdag den 22 sijn de verbaalen geresumeert, des middags is rapport gedaan en met de Muntmeester affgereekent, waar na alle de Muntsofficianten in eed genoomen sijn.
Wij aaten dien middag voor de tweede maal wederom bij de heer Westervelt, souppeerden des avonts in de Munte, vertrekkende des volgenden morgens, de heer Ten Hove en Secretaris Belaerts om 4 uuren vandaar na Utrecht, teneijnde nog des avonts in den Haag te sijn, en ik met neef L.G. Sweers, die op die nagt van Amsterdam bij mij was gekoomen, den selve vrijdag na Zutphen, om met hem vervolgens een tourtje door geheel Gelderland en Cleefsland te doen, gelijk dan ook sulks voor sijn vertrek na India door ons volbragt geworden is.[114]

Seedert den 5 augustus 1773 tot 5 maart 1775 sijn te Harderwijk gemunt
13.806 marken heele en halve silvere rijders en
96.579 marken silvere ducaten,
waarvan de sleijschatten bedragen hebben *f* 7.298: 2: 10 5/8 mijte Vlaams

---

114 NA 1.01.04-14501 fol. 2. Laus Guillaume Sweers de Landas vertrekt op 23 augustus 1776 in de functie van assistent met het schip Bredehof, uitgereed door de VOC kamer Hoorn, naar Indië. Hij arriveert op 14 januari 1777 op Kaap de Goede Hoop, vertrekt aldaar op 3 februari en arriveert te Batavia op 21 mei 1777. Hij overlijdt nog geen drie maanden later.

[handschrift: Guilliam Balthasar Emants]

Voor Vader ontvangen [115]		
Voor de opening van de muntbusse met de reiskosten		ƒ 364: 0: 0
Leggelden 4 jaaren	ƒ 100: 8: 0	
	ƒ 464: 8: 0	
Desselfs portiën in de reijskosten bedragen tesamen	ƒ 102: 5: 0	
Nog door mij appart betaalt weegens fooijen etc.		ƒ 7:18: 0
	ƒ 110: 3: 0	
	ƒ 354: 5: 0	

Uijtgaaf op de reijse na Harderwijk in maij 1776		
Roef v[an] de Utrechtse schuijt in vragten		
Van den Haag op Leijden en Utrecht		
Onderweegs verteert	ƒ 10:19: 0	
Tot Utrecht verteert met de fooij		20:17: 0
Passagegeld te Utrecht na Harderwijk		1: 4: 0
Verteert te Nieukerk en onderweegs	3:16: 0	
Aan de voerman op Harderwijk met de fooij	21: 0: 0	
Aan de heer Belaerts gerestitueert	9:16: 0	
Aan de kok Du Bois, voor de knegts	11: 0: 0	
Aan juffr[ouw] Wilbers voor logem[en]t en ontbijd	42: 0: 0	
Aan de meijd		3: 0: 0
Aan de domest[iken] in de Munt		24: 0: 0
Aan de Gelderse boodens		12: 0: 0
Aan de heer Ten Hove gerestitueert	61:12: 0	
	ƒ 221: 4: 0	

het schrijven van 't verbaal betaalen de drie heeren alleen, sijnde ƒ 15:15: 0

115 In ander handschrift, omdat hier gesproken wordt van 'voor vader', zeer waarschijnlijk het handschrift van mr. G.B. Emants.

12.2.2 Gelderland 19 maart 1787

Geldersche muntbus, sijnde de eerste van de Muntmeester Löhse, den 19 maart 1787[116]

[handschrift: Gerard Emants]

Op vrijdag den 16 maart 1787 ben ik des morgens ten 7 uuren met het Haagsche jagt, in gezelschap van den heere Van Slingelandt van Goidschalkoord naer Utrecht vertrokken, alwaar wij des avonds om agt uuren arriveerden en onze intrek namen bij Oblet in 't Casteel van Antwerpen. Den volgende morgen den 17de naamen wij ten 8 uuren de reijs aan met een wagen van sessen op Harderwijk, kwamen daar des avonds ten vijf uuren aan en logeerden in het voor ons besproken huijs van den koopman Boon van Voorst. Eeven voor ons arrivement alhier was ook met de Landsschuit van Amsterdam aangekomen den heer Van Boetzelaer van Kijfhoek, hebbende den heere Brantsen uijt hoofde van desselfs ambassade in Vrankrijk bij de muntsbesognes niet kunnen adsisteeren.
Direct na onse aankomst wierden wij verwelkomt door de heer Burgem[eeste]r en Waardijn De Meester en den Muntmeester Lohse. Eerstgen[oemde] heer bragt ons des avonds in een sociëteit en gingen vervolgens met beijde soupeeren bij den bakker Van Laar, alwaar 't middag- en avondeeten voor ons was besproken.
Zondag den 18de woonden wij des morgens den godsdienst bij onder het gehoor van ds. Schimmelpennink. Des middags aten wij met den Waardijn en Muntm[eeste]r in 't ord[inari]s en gingen vervolgens na de Munt alwaar wij de boeken van den Waardijn en Smitmeester opnaamen. Des avonds verneemende dat de Gecomm[itteerde] heeren van Hoff en Reekenkamer waaren gearriveert, bestaande in de heeren Raadsh[ee]r Gaaijmans, Reekenm[eeste]r Tengnagel, Griffier Van den Steen en Secret[ari]s Van Hasselt, alle gelogeert bij den heer Burgem[eeste]r Westervelt, ging ik aan hun Ed[el] Mo[genden] kennis geeven van ons arrivement alhier, tegelijk versoekende wanneer wij collegialiter onse opwagting bij haar zouden kunnen komen maken, 'tgeen zij amplecteerden den volgende morgen ten half 10 uuren.

Hieraan voldeeden wij maandag den 19e en wierden door de twee heeren ministers aan de deur gerecipieert en, in de kamer gekomen zijnde, geplaatst op stoelen tegen over hun Ed[el] Mo[genden]. Op 't eijnde der visite wierd afsprake gemaakt om ten 10 uuren de muntbusbesoignes te beginnen. Vervolgens in de Munt gekomen zijnde wagtede wij de heeren af en recipieerde dezelve buijten de deur en lieten hun 't eerst ingaan. De heeren voor de schoorsteen, en wij daar teegenover gezeeten zijnde wierd, na weedersijdsche korte aanspraak, door mij geopend de 1e muntbusse van den E[dele] Marten Hendrik Lohse, bestaande in een groote en kleine kist, in welkers eene de ducaten en in d' andere de zilvere speciën zig bevonden, en zulks ter verantwoording van voorn[oemde] Muntm[eeste]r, de heer Willem de Meester als Waardijn en J. Mooijen als Essaijeur-

116 De akte van opening is te vinden in GAA 12-2276. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, Muntmeesters en hun muntslag 20 en Polak, Historiografie deel II bron 537.

Particulier en zijn daarin, nadat dezelve behoorlijk waren gesorteert met behulp der resp[ectiev]e heeren bevonden 133 stuks ducaten, 412 zilvere heele en halve rijders, 551 stukken drie guldens, 675 1/2 heele en halve guldens, 150 zilvere ducaten, 973 dubbeltjes en 36 enkelde stuijvers.
Vervolgens wierd door mij de groote standaard geregt en met het wegen der speciën begonnen, welke nog voor den eeten waren afgewogen. Dien middag aten wij met andere heeren bij de burgemeester Westervelt.
Om spoed met de besognes te maken, zoo wierden door mij nog na den eeten gepoinçoeneert de door den Muntm[eeste]r en Essaijeur tot den essaij versogte speciën, als
1 mark goude ducaten
4 mark zilve[ren] rijders
8 mark drie guldens
6 mark enkelde en halve g[u]l[den]s
9 mark zilvere ducaten en
drie mark dubbelde stuijvers,
zijnde de enkelde stuijvers nog in gewigt, nog alloij ondersogt om derzelver gering getal.
Alle gepoinçoeneert zijnde wierden deze speciën ter helfte doorgesneeden. Des avonds soupeerden alle de heeren bij de Muntm[eeste]r.
Den volgende morgen den 20 kwamen de heeren van Hoff en Reekenkamer ons de contravisite geeven, en wierden door mij aan de deur en in de kamer door de heeren raaden en generalm[eeste]rs gerecipieert. Wij gingen vervolgens gezamentlijk na de Munt, alwaar de halve doorgesneeden stukken speciën wierden gesmolten en lootkogels gegoten, 'tgeen voor drie uuren was afgelopen, wanneer wij met zeer veel heeren 't middagmaal bij den heer burgemeester De Meester gingen neemen.
Des avonds occupeerden wij ons met cijfferen en ontdekten een zeer gering abuis in 't gewigt der dubbelde stuijvers, dog 'twelke uijt hoofde van de geringheid en als een paijement zijnde niet wierd bereekend.
Des morgens van den 21e ging ik vroegtijdig na de Munt om 't essaijgereedschap in gereedheid te brengen. Des voormiddags namen wij de proeven van den zilvere rijder, drie gulden, heele en halve gulden en den zilvere ducaat, brengende

d' zilvere rijder uijt	11 pen[nningen]	5 3/4 grijn
de drie gulden	10	23 3/4
den heele en halve gulden	10	22 3/4
en den zilvere ducaat	10	10

dus voldoende bevonden.
Nog voor den eeten wierd ook genomen de proeve van 't door mij meede genomen essaijwaater, 'tgeen meede goed wierd bevonden.

Des middags aaten wij met de Waadijn en Muntmeester in ons ord[inari]s, waarna weederom al de heeren in de Munt gekomen zijnde, de proeve wierd genomen van den dubbelde stuijver, dewelke wierd bevonden te houden 6 penn[ingen] 20 1/2 grijn, en dus voldoende en vervolgens van den goude ducaat. Deeze na behooren uijtgewerkt en de broodjes volkomen gaaf en gelijkwigtig bevonden zijnde, bragten niet meer uijt als 23 car[aat] 6 grijn ruijm, en dus bijna een grijn beneeden de uijterste remedie.
Volgens het 22 Art[ike]l van des Muntm[eeste]rs instructie van aug[ustus] 1659 dit abuis in triplum moetende worden gebeetert, is de uijtcijffering daarover gemaakt, en over alle de gemunte ducaten bedragende

922	marken
1	afgetrokken voor 't essaij
rest 921	

is op ieder marke *ƒ* 3:13:45, en dus over alle de 921 *ƒ* 3403:16:21.
Na 't afgelopen essaij wierd aan den Muntm[eeste]r en Essaijeur gepresenteert de repetitie te doen, dog waarvan door hun wierd afgezien. Deezen avond aten wij weeder in de Munt.
Den volgende morgen wierden de verbaalen in ordre gebragt en 't defect omtrent de goude ducaat alleen genarreert en bij memorie gebragt, zijnde ten vollen gebleken, dat er geen bedrog hoegenaamd heeft plaats gehad, maar meest toe te schrijven geweest aan de weinige ondervinding van den essaijeur, door het niet probeeren van 't door hem gebruikte essaijwater.
Deeze middag aten wij weeder gezamentlijk bij de Burgem[eeste]r Westervelt en gingen alvorens contravisites afleggen, en 't stadhuis, academie etc. bezigtigen.
Des avonds ten 6 uuren wierden de Muntsofficianten door ons in eed genomen, door mij met de Secret[ari]s Van Hasselt [117] en Muntm[eeste]r afgereekend en eijndelijk van onze verrigtingen rapport gedaan.
Wij aten des avonds voor 't laatst met den anderen in de Munt, naamen van alle de heeren afscheid, en vertrokken des vrijdagsmorgen den 23e met de Landschuijt, die de heer van Boetzelaer herwaarts had laten komen, ten half tien uuren na Amsterdam, alwaar wij ten 2 uuren voor de boom arriveerden en 't middagmaal naamen. Des avonds soupeerden wij bij den heer Van Boetselaer en logeerden in 't Heerenlogement en vertrokken de volgende morgen met den heer Van Slingelandt met een afgehuurde postwagen na 's Hage, daar wij om drie uuren arriveerden.

Zeedert 21 April 1785 tot 19 Maart 1787 zijn te Harderwijk gemunt

922 mark	ducaten
6144	zilvere rijders
16535	drie gulden
13519	enkelde en halve gulden
4514	zilvere ducaten

117 Van mr. G. van Hasselt zijn enige 'Aantekeningen en quitanties, gebruikt voor het opmaken van zijn declaratie wegens de onkosten gemaakt op de reis der gecommitteerden tot de opening van deze eerste muntbus van M.H. Lohse' bewaard gebleven in het Gelders Archief te Arnhem, GAA 12-632.

7.674	dubbelde stuijvers			
142	enkelde dito			

Waarvan de sleischatten hebben bedragen *f* 2.836: 5:43 5/8
Den Muntm[eeste]r Löhse heeft na gebruijk op de Munte van Gelderland, afgeloope busopening aan een ijder Raad en Gen[eraal]m[eeste]r aangebooden, gelijk ook aan den Essaijeur-Generaal, een goude medaille, en een silvere dito, tesaamen 8. En aan de Secr[etaris] van de Muntk[amer] een silver, en aan ijder van de knegts een dito, dus 4 goude en 9 silvere.

1787
Reiskosten van 's Hage over Utrecht na Harderwijk, en vervolgens over Amsterdam weeder na 's Hage, voor reekening van de heeren Brantsen, Van Slingelandt en Emants, hebbende de heer van Boetzelaer voor eijge reekening gereist.

meedegenomen vleesch in 't jagt		*f* 3:16: -
te Leiden en Alphen ingenomen		6: 2: -
fooij volk van 't jagt		4:10: -
cap[itei]n voor 't jagt		33: -: -
verteert bij Oblet met fooij		19: 5: -
koets aan 't jagt met 't wagten		2: -: -
wagen na Harderwijk		25: -: -
verteering tusschen Utrecht en Harderwijk, tol en passage en verschot knegt		6:13: -
cap[itei]n van de Landschuijt wegens onkosten van transport van Harderwijk na 't jagt etc. (hebbende de heer Van Boetzelaer ons vrijgehouden tot Amsterdam)		6:10: -
fooij op 't jagt		3: -: -
afgehuurde postwagen na 's Hage		31:16: -
kruijer te Amsterdam		1: 4: -
vert[ering] Heerelogement met fooij		7:12: -
onderwegen na 's Hage met fooijen		1: 8: -
		f 151:16: -
	1/3	*f* 50:12: -

te Harderwijk voor reekening van vier heeren weegens kleine verschotten etc. *f* 4: -: -

gebruikte koets			3:12: -
verteering bij Van Laar in 't ord[inari]s			104: -: -
Geldersche bodens			12: -: -
domestiquen in de Munt			24: -: -
logem[en]t bij Van Voorst			42: -: -
fooij domestiquen			3: -: -
schrijven van 't verbaal			14: -: -
			f 206:12: -
	1/4	*f*	51:13: -

f 151:16: -
206:12: -
f 358: 8: -

De heer Brantsen	1/3	*f*	50:12: -	
	1/4		51:13: -	
				f 102: 5: -
De heer Van Slingelandt	1/3	*f*	50:12: -	
	1/4		51:13: -	
				f 102: 5: -
Emants	1/3	*f*	50:12: -	
	1/4		51:13: -	
				f 102: 5: -
D' heer van Boetselaer	1/4			51:13: -

f 358: 8: 0

12.2.3 Gelderland 9-12 april 1793

Tweede muntbusse van de Muntm[eeste]r M.H. Lohse in Gelderland, april 1793 [118]

[handschrift: Willem A.A. Poelman]

118 De akte van opening is te vinden in GAA 12-2277. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 20 en Polak, Historiografie deel II bron 538.

Het Hof en Rekenkamer van Gelderland bij missive van den 8 febr[uari] 1793 ons beschreven hebbende om tegens den 18 maart te Harderwijk te zijn, wierd zulks door ons bij missive van den 15 febr[uari] geaccepteerd. Dan het Hof en Rekenkamer door den heer Brantsen van ter zijde naderhand geïnformeerd zijnde dat men in de critique omstandigheid, daar de vijand zich aan de Moerdijk bevond, zich lievst niet uit Den Haag wilde absenteerde, kwam aan dit verlangen tegemoed, en gaf bij missive van den 9 maart kennis dat de muntbusopening was uitgesteld tot 6 april.
Doch de heer Van Boetzelaer, den 8 April op een regtdag aan Rhijnland moetende zijn, verzogt men bij missive van 15 maart, dat het Hof en Rekenkamer de goedheijd wilde hebben, om op den 9 april te willen bepaalen den dag van ons arrivement te Harderwijk; welke tijd het Hof en Rekenkamer volgens missive van 19 maart zig liet welgevallen.
Den 2 april vertrok ik 's morgens en de heer Brantsen 's avonds uit 's Hage na Utrecht, vanwaar wij des anderen daags respectivelijk na Arnhem en Nijmegen reisden.
Dingsdag den 9 april vertrok ik 's morgens te 7 uure van Nijmegen na Arnhem en vandaar ten 9 uure met de heer Brantsen na Harderwijk. Wij aten 's middags te Hartscamp van 't medegenomene door de h[ee]r Brantsen en arriveerden ten 6 uure te Harderwijk, daar kort na onze aankomst de heeren Van Boetzelaer en Van Slingeland, die direct uit 's Hage kwamen, mede arriveerden.
Ik ging direct kennis geeven aan den heer Van Tengnagel, als eerste heer van de heeren Gecommiteerden van onze aankomst en tevens verneemen, wanneer wij onze opwagting bij h[un] E[del] M[ogenden] zouden mogen maaken, 'tgeen op den volgende morgen ten 10 uure wierd bepaald.
Wij naamen noch dien avond het waardijnsboek op, 'tgeen schielijk afliep, vermids de Muntm[eeste]r mij reeds in 's Hage een extract daarvan had gezonden; en alzoo ook gelegenheid hadden gehad, het sleijschat te vooren te bereekenen.
De Muntm[eeste]r en Waardijn Ardesch bleeven dien avond bij ons soupeeren, in ons logement bij Gelderman.
Woensdag den 10e, ingevolge de afspraak gingen wij ten 10 uuren na 't logement van den heer V[an] Tengnagell, alwaar de heer Spaan van Biljoen, benevens de Griffier Hultman en Secretaris Van Hasselt mede vergaderd waren; aan de deur wierden wij door de twee ministers en in de eerste kamer door de beide heeren gerecipieerd en geplaatst op stoelen aan 't hooger einde tegensover h[un] E[del] M[ogenden].
Deze visite eenvoudig zijnde om de heeren te gaan zien, wierd geen ceremoniële aanspraak gedaan; men bepaalde om ten 10 1/2 uure de besoignes in de Munt te beginnen; daar h[un] E[del] M[ogenden] aan de poort door mij en buiten de deur van de kamer door de heeren wierden ontvangen.
H[un] E[del] M[ogenden] voor d' schoorsteen en wij daar tegenover gezeten zijnde, wierden na wederzijdsche aanspraaken door mij geopend den beide bussen, waarin gevonden wierden
73 gouden ducaaten
667 heele en halve zilvere rijders
108 enk[ele] guldens en
672 dubb[ele] st[ui]v[e]r[s]:

De groote standaart door mij reeds te vooren geregt zijnde, begon men met de opweegingen; vervolgens met 't sorteeren der penningen tot den essaij, als
1 mark gouden ducaaten
8 d[it]o zilv[eren] rijd[er]s
2 d[it]o enk[ele] g[u]l[den]s en
3 d[it]o dubb[ele] st[ui]v[e]r[s]
en eindelijk met 't poinçoeneeren en doorsnijden der voorz[eide] speciën, hetwelk alles noch voor 2 1/2 uur was afgelopen.
Na 't middagmaal in ons logement te hebben genomen, uitgezonderd de heer Brantsen, die bij jufvr[ouw] Westerveld was gaan eeten, kwamen wij weder ten 5 1/2 uur in de Munt, om de smelting der speciën te doen, hetwelk ten 8 uure was afgelopen, waarna wij het verbaal, 'tgeen de heeren intusschen in order hadden gebragt, tezaamen collationeerden. Wij soupeerden zoo dezen als den volgende avonden bij de Muntm[eeste]r met de heeren van Hof en Rekenkamer, en telkens in gezelschap van eenige leden der regeering.
Donderdag den 11e kwamen de heeren van Hof en Rekenkamer ons de contravisite geeven en wierden door mij aan de deur en in de kamer door de heeren gerecipieerd.
Wij gingen vervolgens tezaamen na de Munt, alwaar de ovens ten 10 uure reeds gereed waren.
Na in den oven, die het warmste ging, de lootkogels te hebben ingezet, sneed ik eerst in de dubb[ele] st[ui]v[ers] die men in den anderen oven liet afloopen, doch, tot onze groote verwondering, met de kool in den mond[119], zijnde den Essaijeur Mooijen daaraan gewoon en zulks zedert langen tijd op de Munt aldaar alzoo gebruikelijk geweest.
Ik maakte immiddels ook de proeve van 't essaijwater en essaijeerde vervolgens de enkelde gulden, zilv[eren] rijder, en eindelijk den gouden ducaat, zijnde alle de voorz[eide] speciën aan de uiterste remedie voldoende uijtgekomen, terwijl zelvs de enk[ele] gulden noch 1/4 grijn daarboven hield.
Ten 3 uure praecies was dit afgedaan, wanneer wij tezaamen in ons logement aaten, zijnde de Muntm[eeste]r en Essaijeur dien dag de gasten van h[un] E[del] M[ogenden] geweest, hebbende de voorige middag bij ons gegeten.
Wij gingen 's avonts ten 6 uure weder na de Munt in gezelschap van h[un] E[del] M[ogenden], die present bleven bij de beëdiging der Muntsofficianten, 'tgeen de Griffier Hultman zijde dat in Gelderland altijd gebruikelijk was.
Wij collationeerden voords het afgeschreven verbaal noch voor ons soupé bij de Muntm[eeste]r.
Vrijdag den 12e rekende ik met den Secretaris Van Hasselt af wegens de vacatiën, reiskosten en de jura van de Secretaris, waarvan wij een ordonnantie van *f* 1.492 g[u]l[den] ontvingen; en voords reekende ik mede af met de Muntm[eeste]r wegens de leggelden, op een quittantie van ons.
Ten 12 uure deden wij in de Munt rapport, daar zoowel h[un] E[del] M[ogenden] als wij zonder eenige ceremonie kwamen en ook vandaan vertrokken.
Na 't doen van eenige contravisites wierden wij op een dinée onthaald bij de Burgem[eeste]r Ardesch,

119 Door een kool in de opening – de mond – van de oven te stoppen wordt de constante zuurstoftoevoer gereduceerd. De zuurstof is nodig voor het laten oxyderen van het aanwezige lood (PO_2), dat vervolgens alle onedelmetaal oplost en in de cupel laat verdwijnen. Vriendelijke mededeling van de heer H. van der Zwaag te Zeist.

zijnde de vader van den Waardijn, met verscheiden leden van de regering. Ten 7 1/2 uur gingen wij een pijpje rooken bij de Muntm[eeste]r en passeerden daar verder den avond, neemende aldaar van h[un] E[del] M[ogenden] en de verdere heeren afscheid.

Zaturdag den 13 vertrokken wij 's morgens ten 9 1/2 uur van Harderwijk, vrij wel voldaan over ons logement.

Wij reden met ons vier in een goede toerwagen van zessen, van den stalhouder Bosschaart te Utrecht, waarmede de heeren Van Boetzelaer en Slingelandt te Harderwijk waren gekomen, en die wij voor ons retour daar gehouden hadden. De domestiquen hadden een wagen van vier, die wij bij Gelderman genomen hadden.

Wij aten 's middags aan de Doorne heg bij Amersfoort en arriveerden 's avonds ten 6 1/2 uur te Utrecht bij Oblet, vanwaar wij den volgende morgen ten 9 uure met 't jagt vertrokken en 's middags te Alphen baars innaamen.

Te Leijden kwamen mevrouw Van Kijfhoek met de twee kinderen, die van Amsterdam waren gekomen, mede in 't jagt, arriveerende wij tezaamen ten 9 uure in 's Hage.

Zedert 21 junij 1789 tot den 6 december 1792 zijn te Harderwijk gemunt

515 mark	gouden ducaaten
18.898	heele en halve zilv[eren] rijd[ders]
2.149	enk[ele] guld[ens]
5.341	dubb[ele] st[ui]v[er]s:

Waarvan de sleijschatten hebben bedragen *f* 1.894:19:17 1/2

De Muntm[eeste]r heeft na gebruik op de Munt van Gelderland, na afgelopen busopening aan ieder van de heeren van Hof en Rekenkamer, Raaden en G[eneraa]lm[eeste]rs en Ess[ayeur-]Gen[eraal] één goude en één zilv[eren] medaille aangeboden, alsmede één zilv[eren] medaille voor de Secretaris van de Muntkamer. Hebbende de knegts van de heeren Gecommitt[eerden] en van ons mede ieder een zilveren gekregen.

De leges voor mij hebben bedraagen voor vacatie als ordi[na]r[is]	*f* 300: -: -
reijskosten	64: -: -
	f 364: -: -
af 1/4 in de algemeene onkosten	82: 3: 0
rest	*f* 281:17: -

De zes jaaren leggelden, verscheenen febr[uari] 1793 ad *f* 150:12: - aan de heer en m[eeste]r G. Emants verandwoord, als competeerende aan wijlen zijn Ed[ele] h[ee]r vader.

Uijtgaaf bij de busopening te Harderwijk in april 1793

kruijen en franqueren van valies		*f* 1: 4: -
schrijven van 't verbaal		14: -: -
verschot van Muntm[eeste]r voor valies etc.		1: 4: -
schoonmaken van instrum[enten]		1:10: -
Gelderse bodens domestiquen in de Munt		24: -: -
verteering te Harderwijk bij Gelderman	*f* 108: -: -	
rijtuijg	25: -: -	
passagegeld	2: 8: -	
betaald met		135: -: -
fooij in logement		3: -: -
verteering aan de Doorne heg		4:18: -
aan Bosschaert voor de wagen van Harderw[ijk] op Utrecht		25: -: -
fooij aan de 2 koetsiers		1: -: -
aan de heer Brantsen gerestitueerd		5: -: -
bij Oblet		38: -: -
fooij		3: -: -
verschot van domestiquen		4: 4: -
baars te Alphen		8: -: -
voor 't jagt van Utrecht na 's Hage met wijn etc.		42: 3: -
fooij		4:10: -
		f 328:13: -

voor 1/4 part *f* 82: 3 1/4

den 8 april 1793

Ten dienste van de heer Gecommitteerde Raad Slingeland

met het binnejagt gevaren na Utregt voor de rijs met een peerd	*f* 15: -: -
te Lijden an de boom	10: -: -
extra een sluijs	6: -: -
an de jagers	1: -: -
	f 16:16: -
13 dito met twee peerde	*f* 28: -: -
an de jagers	2: -: -

booter en kaas	1: 6: -
brood	18: -
koffij en melk	11: -
thee en suijker	1: -: -
7 vlesse voor wijn	5:12: -
tabak	12: -
voor 't bezorgen van de ba[ga]gie	1:10: -
jannever	8: -
	ƒ 58:13: -
voor aardappelen	6: -
~~Voor mijn heer Slingeland~~	~~6: 7: -~~
	~~*ƒ* 65:16: -~~
	ƒ 58:19: -

58:19: -
16:16: -
42: 3: -

voldaen L. v. d. Linde

De Hoogwelgebooren Gestr[enge] heeren
De heeren N.N. debet aan L. Gelderman

1793, april

uwed[ele] in diverse reijsen 15 personen gegeten ad 50 st[uivers] ider persoon	*ƒ* 37:10: -
uwed[ele] 3 persoonen 4 nagten en 3 dagen logies, koffi, thee, ontbijt en 2 vreije kamers gebruijkt ad 30 st[uivers] ider persoon par dag en nagt	18: -: -
uwed[ele] 21 flessen beste wijn gebruijkt ad 20 st[uivers] per fles	21: -: -
verschooten aan tabak voor uwed[ele]	10: -
uwed[ele] 4 bediendes 4 maal gegeten ad 12 st[uivers] ider persoon par maal	9:12: -
10 flessen wijn gebruijkt ad 12 st[uivers] par fles	6: -: -
uwed[ele] 4 bediendes 4 nagten nagten logies, koffi en ontbijt gebruijkt	9:12: -
deselve in 3 dagen tusschen beijden aan koffi, thee en bier gebruijkt	3:12: -
somme	*ƒ* 105:16: -

uwed[ele] 2 flessen wijn medegenomen	2: -: -
aan broodt mede genoomen	4: -
met een Franse wagen met 4 paarden na Utrecht geweest	25: -: -
verschooten aan passasiegelt voor 4 heeren en 4 bediendes	2: 8: -
somma	*ƒ* 135: 8: -

voldaan op dato
L. Gelderman

1793 men heer de heer Van
deb[e]t an J.G. Boschen

9 april een wagen van 6 met 4 parde na Herderweijk, den 13 weerom	*ƒ* 50: 0: 0

voldaen 13 april 1793
J.G. Boschen

Hoogedele geboore heeren commissarissen van d' Munt
debet aan J.P. Oblet 12 april

voor the	*ƒ* 1: 2: -
soupé	10: -: -
2 vlesse wijn	3: -: -
turf	18: -
13 logement en wasligt	9: -: -
dejeuner	1:16: -
voor turf	1:12: -
12 l[i]b[ra] gebrade vleijs	3:12: -
brood	10: -
voor de bediendens	6:10
	ƒ 38: -: -

Reçu le contient p[er] or[de]r J.P. Oblet

12.2.4 Gelderland 16 en 17 juli 1805

Vijfde muntbusverandwoording van M. H. Lohse, Muntmeester Harderwijk op den 16 en 17 julij 1805, ten overstaan van de heer Secretaris van Staat voor de Financiën Gogel, mede door den Secretaris bij dat Ministerie de h[ee]r Canneman.[120]

[Handschrift: W.A.A. Poelman]
Bij resol[utie] van de heer Secretaris van Staat voor de Finantiën in d[at]o 21 junij 1805, n[umer]o 16, de opening der muntbus van de voormalige Gelderse Munt te Harderwijk bepaald zijnde op dingsdag den 16 julij, arriveerden des daags tevoren de Muntm[eeste]r Lohse, de Waradijn Huisman en de Essaijeur Mooijen, die mij dadelijk een visite gaven, en schoon zij van een personele opwagting bij de Secretaris van Staat waren geëxcuseerd, echter noch dien avond aldaar een kaartje bragten.
De muntbus intusschen bij mij aan huijs zijnde geadresseerd, wierd door mij, benevens andere noodwendigheden dingsdag 's morgens voor tien uure aan het appartement van den Secretaris van Staat bezorgt; vervolgens wierd ik alvoren verzogt binnen te koomen, rigten aldaar de standaard op en, alles gereed zijnde, wierden de Officianten van Harderwijk binnen ontboden. De sleutels van de bus noch te Arnhem berustende, wierd door een smid 't slot open gebroken; de speciën geteld, gewogen gestempeld en doorgesneden alsmede de boeken opgenomen zijnde, ging men vervolgens in de Muntkamer en smolten aldaar de tot de essaij verzogte penningen.
In den namiddag bragt ik het verbaal met een klerk reeds in orden, na de berekening van sleijschat en advenant te hebben gemaakt.
Den volgende dag, zijnde woensdag 17 julij ging ik ten 9 uuren de inwijdinge doen.
Ten 10 uur kwam de heer Gogel als ook de h[ee]r Canneman, alsmede noch de h[ee]r van den Loef, Scheltema en … [121] die de werkzaamheden deze en de vorigen dag bijwoonden.
De essaij der zilvere ducaten, het eerst verrigt zijnde, bleek de uitkomst 10 p[enningen] 10 gr[ijn] ten zijn, doch nota bene zonder loodgrijntjes.
Vervolgens de essaij van de gouden ducaat zijnde gedaan, was de uitkomst 23 car[aat] 7 grijn ruim.
Ten 1 ½ uur al 't werk afgelopen zijnde, bleef de Waradijn, Muntm[eeste]r en Essaijeur dien namiddag bij mij eeten, waarna ik vervolgens met hun afreekende, in gevolge de dispositie van den Secretaris van Staat, gelijk uit mijn rekening des wegens blijkt, alsmede uit de balans van rekening tusschen de muntzaken en het Land geformeerd.
De Muntm[eeste]r is vervolgens met de beide Officianten vrijdag na Harderwijk geretourneerd.
Zijnde ten aanzien van deze Munt zoo omtrent deze hun verantwoording en rekening deswegen, als omtrent het verder bestaan dezer Munt allezins notabel de resolutie van de Secretaris van Staat in dato 17 julij met het daarop gevolgd Staatsbesluit.

120 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.33-18. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier *Muntmeesters en hun muntslag* 21.
121 De naam is hier niet ingevuld.

Van 19 Nov: 1801 tot 1 Aug: 1803 verwerkt

gouden ducaten mark 7415
buspenn[ingen] 1056
zilveren ducaat m[ark] 5284
buspenn[ingen] 177
sleijschat *f* 2539: 2:20
Dus gemunt
stuks gouden ducaten 519050
zilveren ducaten 42272

De leggelden en vacatiën zijn bij verrekening der buspenn[inngen] benevens de waarde der gewone gouden en zilvere medaille aan mij voldaan.

12.3 Holland

12.3.1 Holland 20 april 1784

Elfde muntbusse van de Hollandsche Muntmeester W. Buck geopent 20 april 1784, sijnde geweest sijn laaste, als hebbende den 22 dito sijn demissie versogt en den 8 julii 1785 daaraan volgende gekreegen; hebbende de Munte vacant geweest tot den 9 maart 1787, wanneer tot Muntm[eeste]r is aangestelt Johan Abraham Bodisco, Stads- en Wisselbanksessaijeur te Amsterdam. [122]

[handschrift mr. M. Emants]

In gevolge van de beschrijvinge van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden ter openinge der elfde muntbusse van mr. Wouter Buck, Muntmeester van Holland, op den 20 april 1784, so is des morgens ten 10 uuren van dien dag de h[ee]r Secretaris Belaerts gecommitteert, om aan het collegie te gaan verneemen den tijd op welke tijd haar Ed[el] Mog[enden] souden gelieven te vaceeren tot de opening van gem[elde] busse.[123]
En het uur van half elf daartoe sijnde geworden gekoosen, so hebben sig de Raaden en Generaalmeesters, de twee Essaijeurs-Generaal en Secretaris derwaarts begeeven, wanneer de

122 De akte van opening is te vinden in NA 3.01.28-5644. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 37 en Polak, Historiografie deel II bron 155.
123 Rond de opening van de Hollandse muntbus golden een aantal vaste gebruiken, die worden beschreven in de 'Aantekeningen van hetgeene in den jaere 1715 is geobserveerd ontrent de rescriptie opde beschrijvinge tot het openen der Hollandsche muntbussche, het openen derselve, het essaijeren der penn[ningen] ende doen van 't rapport na het eijndigen der besoignes' NA 1.01.44-33 fol. 51-53.

gem[elde] busse, in presentie van alle de heere Gecommitt[eerde] Raaden, door mij geopent geworden is, ter verantwoordinge van gem[elde] Muntm[eeste]r Buck, de h[ee]r Pompe van Meerdervoort als Waardijn en Dirk Crans junior als Essaijeur-Particulier.
En sijn daarin gevonden driederleij speciën, als

goude ducaten	3575 stukken
silvere rijders	134 stukken
dubbelde stuijvers	133 stukken, en dus 17 minder als een mark, waarom geen examen sijn subject gemaakt.

Alle welke penningen sijn gelaaten ongetelt, also bij het opweegen derselve het getal soude blijcken en den Muntmeester seer insteerde om de besoignes te verhaasten.
Men is derhalven illico[124] overgegaan tot het opneemen des boeks van den Waardijn, sijnde het selve door den Essaijeur Crans voorgeleesen en spoedig afgeloopen.
Voorts is opgerigt den grooten standaar voor Holland gemaakt, de schaalen gejusteert en door mijn soon[125] , een aanvang gemaakt met het weegen der goude ducaten, daarna van de silvere rijders, maar vermits geen mark aan dubbelde stuijvers in de busse was, hebben die niet kunnen werden gewoogen, gelijk deselve ook daarom niet sijn geworden geëssaijeert.
Nog sijn op die selve voormiddag, also de quantiteijten der speciën niet groot waaren, nog uijtgesogt de penningen door den Muntmeester en Essaijeur tot den essaij versogt, als namentlijk
6 mark gouden ducaten, en
6 mark silvere rijders
met dewelke men is overgegaan na de Muntkaamer, alwaar deselve met hulpe van mijn soon tweede Essaijeur-Generaal, den Muntmeester en Essaijeur, nog alle sijn gepoinçoenneert en ten helfte doorgesneeden.
Dien middag sijn wij alle en nog eenige andere heeren, door den Muntmeester vergast geweest in het logement van Dordrecht waarin hij ook logeerde op eene vrij pompeuse wijse.
Des avonts om 6 uuren, hebben wij ter Muntkamer de besoignes hervat, en begonnen met het essaijwater te probeeren, 'tgeen voldoende bevonden is.
Voorts sijn de gepoinçoeneerde halve portiën van de goude ducaten en van de silvere rijders (van de dubbeltjes, om redenen hiervooren gemelt, geen smelting gedaan sijnde) gesmolten en daarvan gegooten twee staafjes, dewelke gepoinçoenneert sijnde, opgeslooten sijn geworden.
Nog sijn twee lootkoogels van 5 engels op coupellen in den oven gezet en afgeloopen, de daarvan overgebleven grijntjes sijnde bewaart en opgeslooten geworden.
Woensdag den 21 sijn door mijn soon mede geëssaijeert de goude ducaaten, dewelke gelijkwigtig uijtkoomende gehouden hebben 23 carat 7 1/2 grijn, daarna den silvere rijder, dewelke meede gelijkwigtig bevonden, met bijvoeging des lootgrijntjes, heeft uijtgebragt 11 penn[ingen] 6 1/2 grijn, sijnde dus die beijde speciën seer voldoende bevonden.

124 Latijn voor meteen of onmiddellijk.
125 Dit moet mr. Gerard Emants zijn geweest, die sinds 1781 zijn vader assisteerde in diens ambt als essayeur-generaal.

En terwijl te laat vernoomen wiert dat de heeren Gecomm[itteerde] Raaden gaarne wilden bijwoonen de proeve van den goude ducaat, so wiert goedgevonden dat daags daeraan, sijnde den 22 dito, nog een essaij van den goude ducaat te maaken.
De heeren intusschen de bereekeningen gemaakt en de verbaalen in ordre gebragt hebbende, so wierden deselve nog alle geresumeert, en wiert daarna met den Muntmeester afgereekent. Des namidags is genoomen vacantie.
Op den 22, sijnde donderdag, is den h[ee]r Secr[etaris] Belaerts, gecomm[it]t[eerd] ten 10 uuren wanneer de heeren Gecomm[itteerde] Raaden souden gelieven te vaceeren tot het hooren van het rapport, so wiert het uur van 1/2 11 daartoe voorgeslaagen, gelijk het dan daarop is geschiet, en kwaamen na 12 uuren alle de heeren van het collegie, daarop in de Muntkamer, wanneer mijn soon een nieuwe proef van den goude ducaat ten haaren overstaan maakte, die mede seer wel uijtviel, waar mede deese actus een eijnde nam.
Na het vertrek van de gem[elde] heeren so declareerde de Muntmeester Wouter Buck bij sijn afscheid neemen, dat hij geresolveert was sijne dimissie als Muntmeester te versoeken, gelijk sulks door hem dan daags aan bij de Staaten van Holland is geschiet.

Seedert 28 april 1781 tot ult[im]o 1784 sijn te Dordrecht gemunt 24756 mark goude ducaat.
Seedert 13 maart 1784 tot 23 maart 1784 4023 m[ark] silvere rijders.
Seedert 24 febr[uari] 1784 tot 10 maart daaraan volgende 795 m[ark] dubbelde stuijvers

Waarvan de sleijschatten bedraagen hebben *ƒ* 5.651:14:39 2/3 mijt

12.3.2 Holland 20 april 1790

Eerste muntbusse van de Hollandsche Muntmeester Jan Abraham Bodisco, geopend 20 april 1790 door mij[126] als Essaijeur-Generaal, hebbende de afgetreden Essaijeur-Generaal mr. Ger[ard] Emants, op speciaal verzoek van Raaden en Generaalmeesters en met permissie van heeren Gecommitteerde Raaden de goedheijd gehad mij te adsisteeren.[127]

[Handschrift mr. W.A.A. Poelman]

In gevolge van de beschrijvinge van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden ter openinge der eerste muntbusse van mr. Jan Abraham Bodisco, Muntmeester van Holland op den 20

126 Op basis van het handschrift moet dit mr. W.A.A. Poelman zijn.
127 De akte van opening is te vinden in NA 3.01.28-5645. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 37 en Polak, Historiografie deel II bron 156.

April 1790, zoo is des morgens ten 10 uuren van dien dag de h[ee]r Secretaris Belaerts gecommitteerd om bij h[eren] Gecommitteerde Raaden te gaan verneemen den tijd op welke hun Ed[el] Mog[enden] zouden gelieven te vaceren tot de openinge van gem[elde] muntbusse, 'twelk op 11 uur wierd bepaald.

Vermids men te vooren geïnformeerd was, dat de occupatiën bij h[eren] Gecomm[itteerde] Raaden niet zouden toelaten, om aldaar met de muntbuschopening vroeger een begin te maaken, was men om het werk meer spoed bij te zetten, te 9 1/2 uur in de Muntkamer vergadert, alwaar men intusschen een begin maakte met het boek van den Waardijn op te nemen, zijnde het zelve door den Essaijeur Crans voorgelezen; en de billetten van den Essaijeur en Smitmeester door mij nagezien.

Te 11 uure begaven zich de Raaden en Generaalmeesters Van Boetzelaer en Slingeland, de heer en mr. G. Emants, den Essaijeur-Generaal Poelman en Secretaris Belaarts na een der vertrekken van heeren Gecomm[itteerde] Raaden, wanneer de gem[elde] busse in presentie van alle de heeren voorn[oemd] door mij is geopend geworden, ter verantwoording van gen[oemde] Muntmeester Bodisco, den h[ee]r Pompe van Meerdervoort als Waardijn en Dirk Crans als Essaijeur-Particulier.

En zijn daarin gevonden driedeleij speciën, als

gouden ducaaten	149	} stukken
zilvere rijders, zoo heele als halve	381	
en dubbelde stuijvers	5.072	

Alle welke penningen zijn geteld geworden.

N.B. Dit is, na 't mij voorkoomt onnodig, alzoo bij 't opweegen der stukken het getal moet blijken.

Voords is opgerigt de groote standaart voor Holland gemaakt, waarna de schaalen gejusteerd en de ducaaten, zilvere rijders en dubbele stuivers, zoo veel in 't markwerks gaan, gewogen zijn.

Vervolgens zijn uitgezogt de penningen door den Muntmeester en Essaijeur tot den essaij verzogt, als namenlijk een mark, of 70 stukken ducaaten, 6 mark of 42 stukken zilveren rijders, 5 mark of 750 stukken dubb[ele] st[ui]v[ers].

Metterwelke men is overgegaan na de Muntkamer, alwaar dezelve met hulpe van den Muntmeester en Essaijeur noch allen zijn gepoinçoenneerd.

Dien middag zijn wij allen en noch eenigen andere Dordrechtse heeren, tezamen 13 couverts, door den Muntmeester in 't logement van Dor[drech]t, alwaar hij logeerde, vergast op eene zeer pompeuse wijze.

Des avonds te 7 uure hebben wij ter Muntkamer de besoignes hervat, en begonnen met de gepoinçoenneerde penningen ter helfte door te snijden, wanneer vervolgens de ongepoinçoenneerde helfte der gouden ducaaten, zilvere rijders en dubbelde stuivers gesmolten is, zijnde van de voorschr[even] drie speciën telkens met een leepeltje zoo veel geschept, als nodig was, om drie staafjes te gieten, die wederom door de Essaijeur-Generaal zijn gepoinçoenneerd, en onder zijne bewaring opgesloten.

Hierna is op de gewoone wijse de proef genomen van 't essaijwater, 'tgeen voldoende bevonden is.

Noch zijn twee loodkogels van 5 en 7 1/2 engelsch op coupellen in den oven gezet en afgeloopen, waarvan de overgebleven grijntjes zijn bewaard en opgesloten geworden.

Intusschen maakten de heeren Raaden en Generaalmeesters noch op dienzelven avond debereekeningen in ordre, wanneer een ieder tegens 11 uuren uit de Muntkamer huiswaards ging.

Woensdag den 21 april zijn wij ten 8 1/2 uuren wederom in de Muntkamer vergaderd, wanneer geëssaijeerd zijn, eerstelijk de zilvere rijders, dewelke gelijkwigtig bevonden zijnde, met bijvoeging der loodgrijntjes hebben uitgebragt 11 penn[ingen] 6 1/2 grijn, zijnde dus ½ grijn boven de uiterste remedie.

Vervolgens de dubbele stuiver die mede in maniere als vooren heeft uitgebragt 6 penn[ingen] 20 1/2 gr[ijn], zijnde 1/2 gr[ijn] boven de voet van de uiterste remedie.

En eindelijk den gouden ducaat dewelke gelijkwigtig uitkoomende gehouden hebben 23 caraten, 7 grijn, dus voldoende. Al hetwelk te 12 uure was afgeloopen, wanneer de heeren verder de verbalen in ordre bragten, en met de Muntmeester afreekenden.

Des namiddags is vacantie genomen, wanneer de h[ee]r Emants, de Muntm[eeste]r en Essaijeur bij mij familiair hebben gedineerd.

Op donderdag den 22 April is men wederom ten 11 uure ter Muntkamer vergaderd om volgens het verlangen van de leeden van Gecomm[itteerde] Raaden een goud essaij aan h[un] E[del] M[ogenden] te laaten zien; zijnde in presentie van bijna alle de heeren van 't voorschr[even] collegie den proeve daarvan gedaan met de nieuwe Hollandsche goude ducaat, die mede gelijkwigtig heeft gehouden 23 car[aat] 7 gr[ijn], 'twelk voor 12 1/2 uur was afgelopen.

Vrijdag den 23 april nadat alvorens de h[ee]r Beelaarts het uur om rapport te doen had vernomen, is men ten 11 uure van 't college van Gecomm[itterde] Raaden gegaan, terwijl door de h[ee]r Van Slingelandt, Belaarts en mij de verbaalen alvorens in de Muntkamer waren geresumeerd.

Waarmede deze muntsbusopening dan is afgelopen, zijnde de Muntm[eeste]r en Essaijeur Crans noch dien zelven morgen ten 1 uur weder na Dordt vertrokken.

Zeedert den 18 decemb[e]r 1787 tot 24 maart 1790 zijn te Dortrecht gemunt
goude ducaaten 1030 mark.
Zeedert 29 maart tot 24 aug[ustus] 1789 zilveren rijders 10158 mark.
Zeedert 13 sept[em]b[er] 1787 tot 15 april 1790 dubbelde stuiver 30134 mark.
Waarvan de slijschatten hebben bedraagen
g[u]l[den] st[uiver] mijten
f 2778: 7:42.

N.B. de Muntmeester heeft volgens gebruik bij de eerste verantwoording van zijn bus een gouden ducaton ter waarde van 12 ducaaten gegeven aan ieder lid van h[eren] Gecomm[itteerde] Raaden, den Raadpens[ionaris] en Secretaris Roijer, alsmede aan de Raaden en Generaalmeesters en den oud Essaijeur-Generaal Emants.

De Muntm[eeste]r heeft schoon overgehouden, mede de goedheid gehad om een dito gouden ducaton te geeven aan de afgetreden Essaijeur-Generaal mr. Gerard Emants en een gelijke aan mij, als nieuw aangekomen Essaijeur-Generaal.

N.B. De Secretaris Beelaarts heeft geen medaille gekregen.

12.3.3 Holland 16 april 1793

Tweede muntbusse van den Hollandsche Muntm[eeste]r Jan Abraham Bodisco, geopend den 16 april 1793 [128]

[Handschrift: mr. W.A.A. Poelman]

De opening van de muntbus, in gevolge de beschrijving bepaald zijnde op dingsdag den 16 april 1793, vergaderden wij reeds ten 8 1/2 uur 's morgens tot de Muntkamer, om 't boek van den Waardijn op te neemen. Ten 10 uur ging de Secretaris Beelaerts verneemen aan 't collegie van heeren Gecomm[itteerde] Raaden op welken tijd haar Ed[el] Mog[enden] zouden gelieven te vaceeren tot opening der busse, 'twelk ten 11 uure wierd gesteld, wanneer de drie Raaden en G[eneraa]lm[eeste]rs, Essaijeur-G[eneraa]l en Secretaris zich uit de Muntkamer derwaerts begaven, en in een der vertrekken wierden gebragt, daar Gecomm[itterde] Raaden vervolgens bij ons kwamen. Nadat door de Secretaris Emants de resolutie wegens de verzegeling en sluiting der bussen was voorgelezen, wierden de sleutels aan mij overhandigt, en de beiden bussen geopend, ter verantwoording van de Muntm[eeste]r Bodisco, Waardijn Pompe van Meerdervoort en Essaijeur Crans, en zijn daarin gevonden vijfderleij speciën:

gouden ducaaten
zilvere rijders
drie guldens
enkelde guldens
dubbelde stuivers.

Nadat de heeren Gecomm[itteerde] Raaden weder weg waren gegaan maakten wij een einde van hetgeen resteerde wegens het opnemen van het waardijnsboek. Wij telden vervolgens alle de speciën, zettende dezelve naderhand op hoopjes bij marken en deed de dubbeltjes bij marken in papieren.

Dan dit eerst ten 2 uure zijnde verrigt, konden wij de opweegingen voor 't middagmaal, hetwelk tegens 3 1/2 uur in 't logement van Dort was bepaald, niet geheel afdoen.

De opweeging van den drie gulden en enkelde gulden bleef dus over; en men was genoodzaakt om, schoon de voorschr[even] twee speciën reeds op hoopjes waaren gesteld, ze weder in de kist te pakken, vermids men bevond dat men het vertrek niet kon sluiten, om welke reden wij oordeelden dat voor 't vervolg het beste was, om de opweegingen zonder interruptie af te doen, en liever het middagmaal wat laater te neemen, dus dinee, daar niemand vreemd was, als de h[ee]r V[an] de Santheuvel. Ten 6 uure zijnde gedaan, vergaderden wij in ons vertrek bij Gecommitteerde] Raaden en eindigden ten 8 uure onze opwegingen.

Wij poinçoenneerden noch alle de speciën die tot den essaij waren verzogt als

gouden ducaaten	1	m[ark]
zilv[eren] rijders	6	
drie g[u]l[den]s	8	
enk[ele] guld[en]s	8	
dubb[ele] st[ui]v[e]r[s]	4	

Waarvan noch een gedeelte op dien avond is doorgesneden, zijnde wij circa ten 10 uure van den anderen gescheiden.

Woensdag den 17 april kwamen wij ten 9 uure weder tezaamen, en sneeden den verdere speciën door, die wij in een kist door de bodens na de Muntkamer lieten overbrengen.

Ik had intusschen één oven laaten insteeken en liet daarin eersts de loodkogels afdrijven en vervolgens de proef van 't essaijwater doen, zijnde middelerwijl de 5 speciën mede gesmolten geworden. De proef met 't essaijwater wel uijtgekomen zijnde, essaijeerde ik ook noch den gouden ducaat en in den anderen oven den zilv[eren] rijder, die beide zeer wel uitkwamen, en hetgeen voor 3 uure was afgelopen.

Ten 5 1/2 uure essaijeerde ik verder den drie gulden, enkelde gulden en dubb[ele] st[uive]r, die alle zeer wel uitkwamen, en hetgeen ten 7 uur was afgedaan. Wij bragten vervolgens noch dien avond de verbaalen in orde, waarmede wij tot 11 uure geoccupeerd waren.

Donderdag den 18 april kwamen wij ten 1 uure[129] s'morgens in de Muntkamer, collationeerden de verbaalen en reekenden met den Muntmeester af, waar na de Muntm[eeste]r en esaijeur het middagmaal bij mij namen.

Vrijdag den 20 kwamen wij ten 10 1/2 in de Muntkamer ter resumtie van het klein rapport en gingen ten 11 uure na 't collegie van heeren Gecomm[itteerde] Raaden, daar de heer Brantsen van onze bevinding met overgaave van 't verbaal en 't kleine rapport een kort verslag deed.

Wij keerden weder na de Muntkamer om die leden van Gecomm[itteerde] Raden af te wagten, die gaarne een essaij wilden zien, waartoe ik reeds vooraf had ingesneden een essaij van een goude Holl[andse] ducaat en van een enk[ele] gulden, beide van a[nn]o 1793, dien ik vervolgens liet afdrijven en verder bewerkte; dan waarbij de h[ee]r Bosschaart alléén tot 't einde adsisteerde, hebbende de andere heeren wegens een besogne niet kunnen tot den afloop van deze essaijen blijven wagten. Ten 1 1/2 uure was alles afgedaan.

128 De akte van opening is te vinden in NA 1.01.44-48. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 37 en Polak, Historiografie deel II bron 157

129 Dit is wel heel erg vroeg in de ochtend. In het getal van de uren za; wel een cijfer 0 of 1 zijn weggelaten. Bij andere muntbusopeningen vingen de werkzaamheden steeds om 10 uur in de ochtend aan.

Zeedert den 1 meij 1790 tot den 13 april 1793 zijn te Dort gemunt

gouden ducaaten	1.135	m[ark]
zilv[eren] rijders	12.759	
drie g[u]l[den]s	35.738	
enk[ele] guldens	58.754	
dubb[ele] st[uive]rs	29.090	

Waarvan de sleijschatten hebben bedraagen *f* 7.268:10:26 3/4

12.3.4 Holland 10 april 1804

Zevende muntbus van de Hollandsche Muntmeester J.A. Bodisco, geopend den 10 april 1804[130]

[Handschrift: mr. W.A.A. Poelman]

Op eene missive van den Waardijn Crans in d[at]o 27 maart of mij de busopening op den 10e april zoude convenieeren en hem daarop geantwoord hebbende, schreef voorn[oemde] Waardijn aan Thesaurier-Gen[eraal] en Raaden op den 30 maart om een dag tot opening te bepaalen, welke vervolgens op mijne informatie bij resolutie in d[at]o 3 april op den 10e daaraan volgende wierd bepaald.
De Waardijn en Essaijeur Crans, alsmede de Muntm[eeste]r Bodisco arriveerden maandag den 9e dezer, bragten mij 's avonds eene visite en deden zulks insgelijks bij de heeren Van de Kasteele en Wichers. De opening bepaald zijnde op den volgende dag ten 10 uure, vergaderde de Waardijn en Muntm[eeste]r en ik reeds ten half tien in de Muntkamer.
Ten 10 uure kwamen de heeren Van de Kasteele en Wichers alsmede de jonge adv[ocaat] V[an] d[e] Kasteele in de Muntkamer. Het waardijns- en smidm[eeste]rsboek zijnde opgenomen, opende ik de muntbus, waarin conform 't waardijnsboek 2.739 stuks gouden ducaaten; waarvan ik 39 optrekkingen deed, die aan 't gewigt voldeeden.
Door den Muntm[eeste]r 2 mark tot de essaij verzogt zijnde, poinçoenneerde ik deze 140 stukken, wordende vervolgens door den Waardijn Crans doorgesneden, waarvan de eene gepoinçoeneerde helfte met de andere buspenningen in de kiste wierd gedaan, en de eene sleutel door de Muntm[eeste]r en de ander door mij wierden bewaard.
De ongepoinçoenneerde halve ducaaten wierden noch voor den eeten gesmolten, en het staafje bij mij bewaard, waarmede dit werk ten 2 uure een einde nam, en tot den volgende dag ten 10 uure verder wierd uitgesteld.

130 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.33-18. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier *Muntmeesters en hun muntslag* 38.

Des namiddags zoude ik de waterproef hebben gemaakt; daar de Muntm[eeste]r en Essaijeur declareerden dat wat hun aanging zij zulks onnodig oordeelden; als volkomen gerust zijnde op de deugdzaamheid van hetzelve, daar ik het herhaalde reizen volgens een daarvan zijnde cornet had geprobeerd.
Om het werk op den volgende dag te bespoedigen deed ik 's middags de insnijding van den gouden ducaat en de afweging van 't essaij zilver.

Woensdag de 11e april vergaderden wij wederom ten 10 uure in de Muntkamer. Het werk liep zeer coulant en wel af zijnde de ducaat op 23 car[aat] 7 1/4 gr[ijn] uitgekomen. En voor één uur waren de besognes ter Muntkamer geheel afgelopen.
Ten 2 1/2 uur kwam de Muntm[eeste]r bij mij aan huis, daar wij tezamen afrekenden. Hij bleef met de h[ee]r Crans bij mij eeten, in gezelschap van de heeren De Bordes, Canneman en mijn schoonvader.
Dingsdagavond had ik het verbaal weder in order gebragt, den donderdag 's morgens collationneerde ik het met de h[ee]r Koningsberger, 's avonds soupeerde ik bij de Muntm[eeste]r: die in 't Heerenlogement logeerde en vrijdags weder na Dort vertrok.
Volgens resol[utie] van de 12 april na Dort gecommitteerd zijnde om de Officianten weder in eed te neemen, ben ik de 26e derwaards vertrokken en heb de 27e de Officianten in eed genomen, zijnde de 28e geretourneerd en op de 2 meij door mij rapport gedaan, welk bij resol[utie] van 3 meij is geapprobeerd.

Van 29 meij 1801 tot 4 april 1804 gemunt 19169 mark goude ducat[en].

Sleijschat *f* 5.670: 4:36

12.3.5 Holland 15 en 16 juli 1806

Achtste en laatste muntbus van wijlen den Muntmeester te Dort J.A. Bodisco, geopend den 15 en 16 julij 1806.[131]

[handschrift: mr. W.A.A. Poelman]

De Muntm[eeste]r te Dort, J.A. Bodisco, den 19 maart 1806 overleden zijnde, is bij resolutie van den

131 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.33-18. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 38

Secretaris van Staat voor de Finantiën de opening en verantwoording der muntbus bepaald op den 15 julij 1806.

De Waradijn D. Crans, als executeur testamentair van wijlen gem[elde] Muntm[eeste]r, arriveerden reeds den 13 julij alhier in 't Heerenlogement, in gezelschap van zijn mede-executeur Hendrik van den Hoogt te Amsterdam, alsmede den nigten van den Muntm[eeste]r zijnde deszelvs erfgenamen.
Den 14 julij een visite van de h[ee]r Crans vroeg ontvangende gingen wij tezamen na het Hof om van de Heer Gogel, als Minister der Finantiën van Z[ijne] M[ajesteit] het uur van conveniëntie tegens den volgende dag tot opening der bus te vernemen.
Hetwelk tegens 11 uur op den volgende dag wierd bepaald.
Dingsdag den 15 julij
De opening der bus door mij zijnde gedaan ten overstaan van den heer Gogel, met adsistentie van den Secretaris-Generaal Canneman, bleek volgens de busboeken dat zederd 21 april 1804 tot 8 febr[uari] 1806 op die Munt was verwerkt 3.443 mark goude ducaten, waarvan conform 't boek in de bus bevonden zijn 492 stukken, waarvan ik dus 7 optrekkingen deed, die wel uitkwamen.
Door de h[ee]r Crans 2 mark tot den essaij verzogt zijnde, poinçoenneerde ik deze 140 stukken, die door de h[ee]r Crans wierden doorgesneden, waarvan de eene helfte met de andere buspen[ningen] in de kist wierd gedaan en de sleutel aan de h[ee]r Gogel gegeven, terwijl de andere helfte onder opzicht van de heer Canneman door mij gesmolten wierd en het staafje bij mij bewaard, waarmede dit werk ten 1 1/2 uur een einde nam, en de essaij tot den volgende dag ten 10 uur wierd uitgesteld.
's Middags at den h[ee]r Crans en mijn schoonvader bij ons.
Des namiddags zoude ik de waterproef hebben gemaakt, dan de h[ee]r Crans declareerde dat hij zulks onnodig hield, als volkoomen gerust zijnde van der dezelver deugdzaamheid.
Woensdag den 16 julij ging ik 's morgens reeds ten 9 uuren na de Muntkamer, deed de insnijding van de ducaat en 't essaij zilver, ten 10 1/2 uur kwam de h[ee]r Gogel en de h[ee]r Canneman in de Muntkamer. De essaij liep coulant en na genoegen af en ten 12 1/2 uur was 't werk geëindigd.
Ik bleef met de heer Crans noch tot 2 uur, om af te rekenen, alsmede om met de commis Koningsberger de verbalen in order te brengen en te resumeren.

Van 21 april 1804 tot 8 febr[uari] 1806 3441 mark goude ducaten
sleijschat *f* 1.017: 7:20

12.4 West-Friesland

12.4.1 West-Friesland 28 mei t/m 3 juni 1774

De derde muntbus van mr. Pieter Buijskes[132]

[Handschrift: mr. Marcellus Emants]

Op saturdag den 28 maij 1774 met den Secretaris Paulus Belaerts van Blokland (door den heere Ten Hoove, uijt hoofde dat de heeren Van Slingelandt en Bentink weegens indispositie genoodsaakt waaren thuijs te blijven, versogt om tot sijn assistentie mede te gaan), met de namiddagpostwagen na Amsterdam gereeden sijnde, so vonden wij daar in de nieuwe Stadsherberg reets de heer Ten Hove met een afgehuurt rijtuijg gearriveert.
Sondag den 29, nadat ik 's morgens in de vroegpredicatie ds. Ten Brink hadde hooren prediken in de Gasthuijskerk, en daarna eenige tijd neef Van Herwaarden, sijn wij ten elf uuren over Buijksloot na Purmerend gevaaren en vandaer met een waagentje, de knegts over de ordinaire veeren sijnde gerijst, des namiddags gereeden na Medemblik, arriveerende aldaar ten 8 uuren.
Het Coggenhuijs (het Gemeenelandshuijs der Noorderkoggen) ons door de regeering sijnde aangebooden tot logement, addresseerden ons aan het selve en wierden aldaar door de Muntm[eeste]r Buijskes verwelkomt, met wie wij aldaar dien avond en vervolgens de andere daagen met alle de heeren van de commissie hebben gegeeten.
Door gem[elde] Muntm[eeste]r verstaan hebbende dat de heeren Gedep[uteerden] van het Landschap[133] 's volgenden daags ten 9 uuren, sijnde maandag den 30, in het Munthuijs komen souden, begaaven wij ons mede derwaarts en vonden in hetselve weegens Medemblik als de praesiderende stadt de heeren Burgermeesteren Pan, Uijlenburg en Mol, wegens Hoorn de heeren Galles[134], Schaagen en De Vick[135] en wegens Enkhuijsen de heeren Romunt, Blok en Vaillant.
Na eene korte weedersijdsch gedaane en beantwoorde aanspraake door de heeren Ten Hove en Pan, so wierden de weedersijdsche sleutels der bussen door de heeren van de drie steeden aan mij[136] overgegeven en door mij ontseegelt en geoopent een groote en een kleine busse (genaamt het kalfje), staande ter verantwoordinge van den Ed[ele] Pieter Buijskes als Muntmeester, van de heeren Gardenier, vader en soon, als effectief en Adjunct-Waardijns en van Jan Franken Essaijeur-Particulier.
En sijn in gem[elde] bussen gevonden vierderleij speciën, namentlijk:

132 De akte van opening is te vinden in NHAH 10-55. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 52 en Polak, *Historiografie* deel II bron 231.
133 Hiermee wordt West-Friesland bedoeld, dat voor zover bekend alleen op het terrein van het muntwezen een apart bestuurlijk lichaam was. Het Landschap of de Staten van West-Friesland was in feite niet meer dan het overleg over zaken aangaande de Munt en het muntwezen tussen gedeputeerden van de drie steden Hoorn, Enkhuizen en Medemblik.
134 Dit zal Gallis moeten zijn. Dr. François Gallis (1714-1777), vader van de latere waardijn van de Westfriese Munt, was lid van de Vroedschap van Hoorn.
135 Hier zal mr. François de Vicq (1705-1780) zijn bedoeld.
136 Marcellus Emants, essayeur-generaal.

seeven goude ducaaten, dewelke om derselver seer klijne quantiteijt niet sijn in aanmerking tot ondersoek in gewigte of alloij genoomen
1.318 mark silvere ducatons
7 mark silvere ducaten en
... mark[137] dubbelde stuijvers.
Alle de speciën met hulpe der andere heeren uijt de bussen sijnde gehaalt, wierden uijtgesogt, getelt en vervolgens opgeslooten, waarna men overging tot het opneemen des waardijnsboek, so van de tegenwoordige als van des waardijnsboek te Enkhuijsen, de heer Burgem[eeste]r Van Romunt, aan wie nog ter verantwoordinge stont een klijn gedeelte van silvere ducaten, na de laast geopende muntbus tot Enkhuijsen aldaar nog gemunt, bij welke boeken nog voor de maaltijd wierden afgeleesen en sijn de respective silvere ducaten op versoek der beijde Waardijns als tot ene verantwoordinge te behooren aangemerkt.
Des namiddags is den grooten standaart door mij gerigt, schaal en gewigten gejusteert en sijn vervolgens afgewoogen de silvere ducatons, en ruijm de helfte der silvere ducaten, waarmede men tot bijna 8 uuren is beesig geweest.
Dingsdag den 31 des voormiddags alle de silvere ducaten afgewoogen, gelijk mede de dubbelde stuijvers en alles comform het boek van de Waardijn bevonden.
Voorts sijn uijtgeschooten de penningen door den Muntmeester en Essaijeur tot den essaij versogt, met reflectieneeming op de quantiteijt derselve in de jaaren, waarin gemunt, waartoe de meeste heeren de hand gebooden hebben, sijnde door haar gevordert
20 mark heele en halve silvere rijders
30 mark silvere ducaten
1 mark dubbelde stuijvers
deselve alle, met hulpe, gepoinçoenneert en door den Smitmeester doorgesneeden.
Des namiddags sijn de halve portiën gesmolten en daarvan gegooten klijne staafjes, dewelke gepoinçoenneert en opgeslooten sijn geworden.
Voorts sijn gegooten lootkoogels van 15, 7 1/2 en 5 engels, dewelke gepoinçoenneert en opgesloten sijn, behalven dat twee van ijder nog sijn afgedreeven en van de overgebleeve silvere grijntjes bij de opweeging van de essaijen gebruijk te maaken.
Woensdag den 1 juni des voormiddags den essaijlantaarn gestelt en sijn eerstelijk geëssaijeert de dubbelde stuijvers, dewelke gelijckwigtig met bijvoeginge der lootgrijntjes uijtkoomende, bevonden sijn gehouden te hebben 6 penn[ingen] 20 3/8 grijn.
Vervolgens sijn geëssaijeert de silvere ducaten, hebbende met bijvoeginge der lootgrijntjes uijtgebragt 10 penn[ingen] 10 grijn en eijndelijk sijn in den essaij geëxamineert de heele en halve silvere rijders, gehouden hebbende 11 penn[ingen] 5 7/8 grijn.
Alle dus voldoende in den alloij.
Na den eeten is, uijt aanmerking van het gedaan versoek tot een spoedige afdoening deeser besoignes, een begin gemaakt om het verbaal in ordre te brengen, 'tgeen geschiet en ter copieering aan seeker schoolmeester overgegeven is, die daar voor heeft ontfangen twee ducaten.
Donderdag den 2 junii sijn des morgens de verbaalen geresumeert, is ten half elf rapport gedaan.
Sijnde hier na oock binnen gebragt een nieuw gemaakte muntbusse, wat grooter als de oude, die defect geworden was; dewelke na geëxamineert te sijn door mij met de zeegels der drie Westfriesche steeden op de sleutelsgaaten, in forma, is bezeegelt.
Vervolgens hebben de heer Ten Hoove en ik met den Muntmeester afgereekent, sijnde de jaren aan de absente heeren voldaan wien of tegenwoordig waaren geweest, hebbende ter selver tijd alle de Muntofficianten met hare ondertekening ook aangenomen sig na haare beswoore instructiën, te sullen gedraagen.
De laaste middagmaaltijd om ons geaccelereert vertrek wat vroeger sijnde aangelegt en gehouden, so sijn wij des namiddags om 4 uuren van Medemblik afgereeden, arriveerende ten 7 uuren tot Alkmaar, alwaar wij een waagen van sessen genomen hebbende, onse reijs nog hebben voortgezet tot in de Beverwijk, koomende aldaar ten 10 uuren. Sliepen die nagt aldaar, en reden vandaar des vrijdagsmorgens den 3 junii, om ses uuren na den Haage, daar wij 's middags ten 2 uuren arriveerden.

Seedert de laaste busopening in Westfriesland sijn te Medemblik van 25 april 1771 tot den 28 meij 1774 gemunt, aan

goude ducaten	46 mark
heele en halve silvere rijders	59.838 mark
silvere ducaten	217.287 mark
dubbelde stuijvers	4.398 mark

Waarvan de sleijschatten bedraagen hebben een somme van *f* 18720:15:43

Gedaanen uijtgaaf in de commissie na Medemblik in junio 1774, waargenoomen door de heer Raad en Gen[eraal]m[eeste]r Ten Hove en Ess[ayeur]-Gen[eraal] Emants, hebbende bij hun gehad tot assistentie den Secretaris Belaerts en 3 knegts.

aan waagevragten etc. van 's Haage tot Medemblik	*f* 48: 2: 0
aan verteeringen op die reijse in alles	33: 7: 0
verteert in het Coggenhuijs tot Medemblik	31:10: 0
aan de domesticquen in de Munt	24: 0: 0
voor het schrijven van het verbaal	10:10: 0
aan waagenvragten van Medemblik tot 's Haage	49: 7: 0
aan verteeringen op die reijse in alles	27: 1: 0
	f 223:17: 0
[1/2]	111:18: 8
[1/2]	*f* 55:19: 4

137 Het aantal marken is niet ingevuld.

ontfange leges		
van den Muntm[eeste]r		*f* 300: 0: 0
3 jaar leggelden		75: 6: 0
defroijement		36: 0: 0
		f 411: 6: 0
af		55:19: 4
rest		*f* 355: 6:12

specie		
25 à *f* 14[138]	*f* 350: 0: 0	
guldens	5: 0: 0	
paijement	0: 6:12	

12.4.2 West-Friesland 12 t/m 18 mei 1781

Westfriessche muntbussche te Medemblik in maij 1781[139]

[Handschrift: mr. Marcellus Emants]

Op saturdag den 12 maij 1781 des namiddags met de postwaagen na Amsterdam gereeden, des sondags den 13 aldaar de godsdienst waargenoomen en 's volgende daags met den heer Ten Hove, die aldaar ten 12 uure gearriveert was en met de heer Karsseboom, dewelke saturdag aldaar ook al was gekoomen, ten 2 uuren van Buijksloot na Medemblik gereeden in twee bijsondere reijtuijgen, te Amsterdam daartoe gehuurt, arriveerende aldaar des avonts om half tien.
Het Coggenhuijs, evenals in a[nn]o 1774[140] ons wederom tot logement aangebooden sijnde, so stapten wij daarvoor af, vonden aldaar de heer Brantsen met de heer Lijnden van Landfort, vooraf een reijsje door Noort-Holland gedaan hebbende, en wierden door de heer Buijskes, als afgaande Muntmeester, verwelkomt. Aaten aldaar te saamen met de andere heeren daagelijks.
Door gem[eld]e heer Buijskes verstaan hebbende dat de heeren Gedep[uteerden] van het Landschap 's volgenden daags, sijnde dingsdag den 15, in het Munthuijs tegens 1/2 10 koomen souden, so begaaven wij ons, na vooraf bekoome advertentie door de gem[eld]e h[ee]r Buijskes van haar arrivement, derwaarts en vonden daar bij den andere wegens Hoorn, de heeren Van Foreest, Van Straalen en Boreel Mauregnault, wegens Enkhuijsen de heeren Van Straalen, Van Persijn en Van

138 Hier worden gouden rijders bedoeld, die sind hun introductie in 1749 een vaste waarde hadden van *f* 14,-.8
139 De akte van opening van deze vierde muntbus van Pieter Buijskes is te vinden in NHAH 10-56. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 52 en Polak, Historiografie deel II bron 232.
140 Zie het verslag van de vorige muntbusopening.

Blijswijk en wegens Medemblik als de praesiderende stad de heeren Spaander en Mol.
Na een korte weedersijdsche gedaane aanspraake door de heeren Spaander en Ten Hove, als oudste Raad en Gen[eraa]lm[eeste]r, so wierd goedgevonden de openinge der busse tot acceleratie van het werk en vermits geene tellinge der buspenningen meer noodig geoordeelt wiert, gelijk ook omdat de hier voorgem[eld]e heeren altoos in deese Munte present bleeven, uijt te stellen tot na de afleesinge van het boek van den Waardijn, 'tgeen ten eersten bij der hand genoomen sijnde, voltrokken wiert ten 12 uuren, wanneer eenige heeren een wandeling gedaan en geretourneert sijnde, de busopeninge geschiede, staande ter verantwoordinge van gem[eld]e mr. Pieter Buijskes als Muntmeester, de h[ee]r Gardenier als Waardijn en van J. Franken Ess[aijeur]-Particulier.
En sijn daarin, behalven 2 halve gulde stukjes, die niet sijn in aanmerkinge gekoomen, gevonden vijfderleij speciën, als:
goude ducaten
drie guldens
silvere rijders
silveren ducaten en
dubbelde stuijvers

Alle deese speciën wierden met hulpe van de meeste heeren uijt de busse gehaalt en uijtgesogt, terwijl ik inmiddels de groote standaer en schaal met gewigten in gereetheijd bragt en overging tot het weegen der penningen dewelke door de heeren op marken wierden gestelt en aan mij toegebragt.
Nog voor den eeten wierd de helfte van de rijksdaalders of silvere ducaten afgewoogen. Na den eeten, wiert daarin gecontinueert en des avonts voor 7 uuren waaren alle de penningen afgewoogen en conform het boek van den Waardijn bevonden.
Voorts wierden nog door de heeren uijtgesogt de penningen bij de Muntmeester en Essayeur tot den essaij versogt, sijnde geweest

van de goude ducaten	1 mark
van de drie guldens	5 mark
van de silvere rijders	20 mark
van de silvere ducaten	35 mark
van de dubbelde stuijvers	2 mark

Woensdag den 16 des voormiddags (wanneer de heer Brantsen, wegens den op handen sijnde

Landdag in Gelderland, de terugreijse hadde moeten aanneemen) sijn de speciën tot de smelt en essaij versogt, met reflectieneeming op de quantiteijt derselve in de jaaren waarin gemunt, door mij gepoinçoenneert en door de Smitmeester ter helfte doorgesneeden.
Die halve ongepoinçoeneerde portiën sijn vervolgens alle na den andere gesmolten en de gepoinçoeneerde bewaart. Uijt de smelten van ijder is gegoten een staafje 'tgeen meede is gepoinçoeneert.
Daarop sijn gegooten lootkoogels van 15, 7 1/2 en 5 engels, die om den haast dewelke gemaakt wiert niet sijn gepoinçoeneert.
Twee van ijder wierden gezet in den essaijoven, afgedreeven en de daarvan overgebleeve grijntjes wierden, om bij de gewigten der silvere essaijen daarvan gebruijk te maaken, bewaart en opgeslooten.
Den essaijlantaarn daarna gestelt sijnde, so sijn om het essaijwater te probeeren 15 penn[ingen] fijn silver ingewoogen, met de fijne cornet van 6 penn[ingen] in den oven gezet, dewelke door twee wateren geloopen hebbende, herwoogen sijnde, bevonden geworden is niet verlooren te hebben.
Men ging vervolgens over tot het essaijeeren van den silvere ducaat, dewelke heeft uijtgebragt 10 penn[ingen] 10 grijn.
Des namiddags is genoomen den proef van den silvere rijder, met bijvoeginge der lootgrijntjes, gehouden hebbende 11 penn[ingen] 6 1/2 grijn, daarna de proeve van den driegulde, hebbende uijtgebragt gelijkwigtig 10 penn[ingen].
Men sneet nog voor het eijndigen der besoignes van dien dag in den goude ducaat en wiert den selve 's daags daar aan sijnde donderdag den 17 geprobeert.
Denselve geëssaijeert wordende, ontstont daaraan eene desastre, dat namentlijk de cornetten onder het kooken van het tweede waater braaken en bijna vergruijsden, seekerlijk ontstaan uijt het quaadaardige, 'tgeen meermaals in het goud word ontdekt. Voldeeden egter bij de opweeging, uitbrengende 23 carat 7 grijn.
Den dubbelde stuijver daarop geprobeert wordende voldeet meede, hebbende uijtgebragt 6 penn[ingen] 21 1/4 grijn.
De door den heer Ten Hove in ordre gebragte verbaalen wierden intusschen in het nette geschreeven en gecollationeert, den schribent sijnde een schoolmeester, daarvoor gekreegen hebbende 2 ducaten.
Na den eeten gingen de heeren gesamentlijk eene wandeling doen, keerden wederom na het Munthuijs om de muntbusse, waarin loquetten van separatie waaren gemaakt geworden met sakken, wederom te verzeegelen, 'tgeen den Muntmeester uijt reguard voor mij verrigte.
Den nieuwe Muntmeester Hessel Slijper, de soon van de weduwe Slijper met wie de afgaande Muntm[eeste]r Buijskes stont te trouwen, wiert in de generaliteijtseed genoomen en wiert met den Muntmeester afgereekent.
Den 18 compareerden de heeren van het Landschap hiervooren gemelt in de Munt en wiert aan deselve door den heer Ten Hove rapport gedaan van al het verrigte, de Muntsofficianten in eed genoomen, waartoe alleen manqueerde uijt hoofde van indispositie den heer Crap als Muntswaardijn te Hoorn, en vertrok ik met de heer Karsseboom alleen ten 11 uuren met een waagentje na Purmerende, de heer Ten Hove solus de reijse neemende op Alkmaar, arriveerende ik om 7 uuren te Amsterdam, vanwaar ik 's daags daaraan vertrokken ben na 's Haage.

Zeedert 9 april 1776 tot 11 nov[ember] 1780 sijn te Medemblik gemunt

4.596	mark goude ducaten
8.911	mark drie guldens[141]
30.592	mark heele en 1/2 rijders
170.532	mark silvere ducaten
8.693	mark dubb[ele] stuijvers

waarvan de sleijschatten bedraagen hebben *f* 15.598:14:33 3/4

In Maij 1781

Gemeenen[142] uijtgaaf voor de heeren Ten Hove, Karsseboom en Essaijeur-Generaal op de reijse na Medemblik

Te Amsterdam verteert		*f* 18:16: 0
Overvaaren op Buijksloot		1: 7: 0
Te Hoorn verteert		1:15: 0
Reijtuigen op Medemblik en fooij		49:10: 0
		f 71: 8: 0
waar in 1/3 is	*f* 23:16: 0	
Uijtgaaf voor alle de Heeren		
In het Coggenhuijs voor logement etc.		*f* 52:10: 0
Fooij aan de meijden		3: 0: 0
Aan de domestiquen in de Munt		24: 0: 0
Voor het schrijven van 't verbaal		10:10: 0
Voor seltser water[143]		1 : 4: 0
		f 91: 4: 0
Waarin 1/4 is	*f* 22:16: 0	
Voor de heer Karsseboom en den Ess[ayeur-]Gen[eraal] Emants		
Reijse na Purmerende	*f* 10:10: 0	

141 In de tekst staat hier eerst 'silveren rijders' doorgehaald.
142 Bedoeld wordt hier natuurlijk: gemeenschappelijke uitgave
143 Koolzuurhoudend water.

Verteert onderweegs	5:18: 0
Vragten na Amsterdam	2: 6: 0
	f 18:14: 0
waarin de helfte is	*f* 9: 7: 0
De heer Ten Hove debet	*f* 23:16: 0
	22:16: 0
1/3 in Catrs[144] reijskosten	22:10: 0
	f 69: 2: 0
De Heer Karsseboom debet	*f* 23:16: 0
	22:16: 0
	9: 7: 0
	f 55:19: 0
De heer Brantsen debet	*f* 22:16: 0
En 1/3 Catrs reijskosten	22:10: 0
	f 45: 6: 0

12.4.3 West-Friesland 23 t/m 31 maart 1786

Westfriesche muntbusse, sijnde de eerste van den E[dele] Hessel Slijper, Muntmeester, geopent te Hoorn den 27 maart 1786[145]

[Handschrift: mr. Gerard Emants]

Den 23 maart 1786 ben ik uijt hoofde van de slegte wegen, en 't laat aankomen der postwagens, des morgens ten 9 uuren met de veerschuijten na Haarlem gereist en aldaar een wagentje genomen, met hetwelk ik ten 7 uuren te Amsterdam arriveerde en mijn intrek nam in 't O[ude]z[ijds] heerenlogement. Na mijn aankomst had ik d'eer een visite van den heer baron Van Boetzelaer te ontvangen. Ons beijder voornemen was den 25 met de Landsschuijt na Hoorn te reijzen, dog vermits 't ijs in de Zuijderzee nog niet geheel weg was, maakte den schipper zwarigheid, om ons op zijn tijd daar te bezorgen, waarom direct aan de Muntm[eeste]r Slijper een brief schreef om logement te bespreeken en rijtuigen aan 't Tolhuis te zenden.

144 Het betreft hier waarschijnlijk de twee bijzondere rijtuigen, waarover in het begin van het verslag wordt gesproken.
145 De akte van opening is te vinden in NA 1.01.44-50. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 52-53 en Polak, Historiografie deel II bron 233.

Den 24e te Amsterdam eenige particuliere zaken verrigt hebbende, had ik verder d'eer dien dag en de volgende bij wel gem[elde] heer Van Boetzelaer door te brengen, hebbende zijn Hoogwelgeb[oren] de goedheid gehad mij te brengen op de Admiral[i]teit]s werf en 't in volle equipage leggende schip de Meermin [van] cap[i]t[ein] Aberson.
Den 26 na des morgens de godsdienst bij ds. Van der Feen in de Gasthuiskerk bijgewoond en bij de heer en mevrouw Van Boetzelaer gegeten te hebben, vertrokken wij om een uur met een Landsboeijer na 't Tolhuis, alwaar wij twee rijtuigen vonden en daarmeede na Hoorn reeden, alwaar wij des avonds om 7 uuren arriveerden en ons logement in den Doelen naamen. Wij wierden direct door den Muntm[eeste]r Slijper en gewezen Muntm[eeste]r Buijskes verwelkomt en des avonds gelijk de volgende dagen met de heeren van de Landschap door eerstgem[eld]e onthaald.
Den volgende dag maandag den 27e kwam de Muntm[eeste]r ons adverteeren, dat de heeren van de Landschap zig in de Munt bij den anderen bevonden, werwaarts wij ons om 10 uuren begaven en daar vergaderd vonden de heeren Schagen, Van de Blocquerij, Opperdoes en Berkhout[146] weegens Hoorn, Van Vossen, Duijvens, Buijskes en Van Schaak wegens Enkhuijsen en Mol en Gardenier wegens Meedemblik. Na een korte weedersijdsche aanspraak door den heer Van Schagen en den heer Van Boetzelaer (welke laatste alleen als Raad en Gen[eraa]lm[eeste]rs door absentie van de heer Brantsen, en de nog niet begeeven derde Generaalm[eeste]rsplaats, door het overlijden van den heer Kersseboom vaceerende, fungeerde) wierd de muntsbusse door mij geopend en de penningen door de heeren van de Landschap gesorteert; in welke tusschentijd 't boek van den Waardijn door ons wierd opgenomen. In gem[eld]e busse bevonden zig sesderleij speciën, als:
ducaten, welke om derzelver gering getal als geen half mark uijtmakende niet in aanmerking zijn gekomen, drie guldens, heele en halve guldens, heele en halve zilvere rijders, zilvere ducaten en dubbeltjes.
De Muntm[eeste]r tot acceleratie van 't werk reets vooraf een lijst van de marken uijt het waardijnsboek hebbende laten maken, alsmeede in gereedheid gebragt hebbende een lijst van de opweegingen, begonden wij direct met de opweegingen der zilvere rijders, nadat vooraf de standaart met de gewigten door mij in gereetheid was gebragt; nog voor den eeten waaren dezelve ten getale van 3 m[ark] reets afgelopen.
Na de middag begonden wij om 1/2 6 aan de rijksdaalders, hadden 966 opwegingen. Vervolgens gingen wij over tot de drie guldens die niet meerder als 12 opweegingen beliepen en voorts de guldens en halve guldens ook maar 13 opweegingen uijtmakende, met al hetwelk wij ons tot elf uuren in de Munt ophielden.
Den volgende morgen begaven wij ons reets ten 9 uuren na de Munte, continueerden met de opwegingen der dubbeldjes ten getalen van zeeven. Door de heeren van de Landschap met mijn behulp de penningen van diverse jaaren uijtgezogt zijnde, terwijl den heer Van Boetzelaer zig middelerwijl met de bereekening ophield, wierden door de Muntmeester en Essaijeur tot den essaij verzogt van de

146 Hoewel het niet duidelijk is of het hier Jacob (oom) of Herman (neef) Berkhout betreft, zal dit toch wel de eerst genoemde zijn, aangezien laatstgenoemde pas in 1789 voor het eerste het burgemeestersambt vervult. Zie hoofdstuk 22 Biografische schetsen van dit deel van de publicatie.

drieguldens	3	mark
guldens heele en halve	3	mark
zilvere rijder	23	mark
zilvere ducaat	50	mark
dubbeltjes	2	mark

Ik ging direct over om alle die penningen met behulp van den Essaijeur te poinçoenneeren, vervolgens wierden dezelve doorgesneeden door den Smitmeester, de halve ongepoinçoenneerde helften wierden vervolgens ten mijnen overstaan gesmolten en de gepoinçoenneerde weederhelft door mij opgeslooten, gelijk alle de overige penningen van de muntbusse ook onder mijne bewaring bleeven. Uijt de smelten van ijder der penningen is gegoten een staafje, welke ijder door mij is gepoinçoenneert en aan den heer Van Boetzelaer ter bewaring gegeven. Geduurende het smelten wierden de lootkogels van 7 1/2 en vijf engels gegoten en vervolgens gepoinçoenneert. Al dit werk nog voor den eeten afgedaan zijnde, begaf ik mij na den eeten bij den heer Van Boetzelaer in 't bereekenen der speciën, waarmeede wij ons tot 1/2 12 uuren ophielden.
Den volgende dag, den 29 maart, begaf ik mij reets ten 8 uuren na de Munte, liet de lootkogels in den oven afdrijven en de grijntjes om bij de gewigten te leggen wierden door mij bewaart. Van de essaijlantaarn van den Essaijeur gebruijk makende, wierden de insnijdingen gedeeltelijk door mij zelve en gedeeltelijk door den Essaijeur ten mijnen overstaan gedaan. Zulks verrigt zijnde begaf mij na de essaijkamer andermaal, alwaar twee ovens in gereedheid waren gebragt. De zilvere ducaat ingezet zijnde met 7 1/2 engels loot is bevonden te houden met bijvoeging der lootgrijnen bij 't gewigt 10 penn[ingen] 10 1/4 grijn. De zilvere ducaton ingezet met 5 eng[els] loot 11 penn[ingen] 5 3/4 grijn.
De drie gulden met 5 eng[els] loot 10 pen[ningen] 23 3/4 gr[ein].
De gulden en halve gulden met 5 eng[els] loot 10 pen[ningen] 23 gr[ein] en de dubbeltjes waarvan quart proeven hebbe gemaakt en dus met bijzet van 7 1/2 eng[els] loot 6 pen[ningen] 2 1/2 grijn.
Dit alles voor 1/2 een uuren in alles volmaakt wel afgelopen zijnde, vervolgde ik voor en na den eeten met den heer Van Boetzelaer 't in ordre brengen van 't verbaal en lieten vervolgens 't zelve door een meester bij de Muntmeester opgedaan in ordre schrijven.
Den 30 maart begaf den heer Van Boetzelaer zig met mij ten half een na de Munte, alwaar alle de heeren van 't Landschap zig vergaderd bevonden. Eerst gem[eld]e heer deed aan dezelve met een zeer gepaste aanspraak verslag van 't verrigte, 'twelk door den heer Van Schagen in vriendelijke termen wierd beandwoord. Na deeze ceremonie verzeegelde ik de beijde muntbussen met de wapens der drie steeden en wierden vervolgens alle de Muntofficianten in eed genomen. Na al hetwelk onze verrigtingen een eijnde naamen. Wij gingen vervolgens in den Doelen de laatste maaltijd met alle de heeren neemen en passeerden 't overige van den dag gelijk alle de voorgaande in alle vriendelijkheid met dezelve.
Den 31 d[it]o vertrokken wij 's morgens om 9 uuren met 2 wagens uijt Hoorn en arriveerden om 1 uuren te Amsterdam, dineerde bij den heer Van Boetzelaer en vertrok den volgende dag met de postwagen na 's Hage.

Zeedert den 18 meij 1781 tot den 27 maart 1786 zijn te Hoorn gemunt

190	mark gouden ducaten
2.500	mark drie gulden
5.839	mark heele en halve gulden
71.640	mark heele en halve ducatons
231.597	mark zilvere ducaten
6.439	mark dubbeltjes

waarvan de sleijschatten bedragen hebben *ƒ* 21.033: 8: 5 13/24

N.B. Door het vaceeren van een Raad en Gen[eraa]lm[eeste]rsplaats zijn door den Muntmeester ingehouden 300 voor leges en 36 voor reiskosten.

Reiskosten in maart 1786 bij geleegenheid van de busverantwoording te Hoorn.

Voor de heeren Brantsen, Van Boetzelaer en Essaijeur-Generaal te zamen op de reijse van Amsterdam na Hoorn

Overvaren met bagage, tolhek en verteering onderweegen, fooijen etc	*ƒ*	14: 8: 8
Fooij in de Munt (anders *ƒ* 24: -: -)		18: 0: 0
Schrijven van 't verbaal		10:10: 0
Verteering Doelen te Hoorn		25: 3: 0
Fooij domestiquen aldaar		4: 0: 0
Voor rijtuigen heen en weeder		56: 0: 0
Onderweegen met tolhekken overvaren, fooijen etc		10: 3: 8
	ƒ	138: 5: 0
1/3	*ƒ*	46: 2: 0

Voor de heeren Brantsen en Essaijeur-Generaal op de reijse van den laatste na Amsterdam, verteering aldaar en terug.

Reis na Amsterdam met domesticq	*ƒ*	13:12: 0
Logement aldaar heen en weeder		19: 0: 0
Terugreis na 's Hage		13: 0: 0
	ƒ	45:12: 0
1/2	*ƒ*	22:16: 0

De heer Brantsen	1/3	*f* 46: 2: 0	
	1/2	22:16: 0	
		f 68:18: 0	

Essaijeur-Generaal	1/3	*f* 46: 2: 0	
	1/2	22:16: 0	
		f 68:18: 0	

12.4.4 West-Friesland 16 t/m 22 april 1791

Westfriessche muntbusse zijnde de tweede van den E[dele] Hessel Slijper, Muntmeester, geopend den 18 april 1791

[Handschrift: mr. W.A.A. Poelman][147]

Den 16 april 1791 ’s morgens ten 8 uure met den heer Raad en Generaalmeester Van Slingelandt en den heer G. Emants [148] (welke laatste, vermids de indispositie van den heer Raad en Generaalmeester baron Van Boetzelaer, door den heer Van Slingelandt tot adsistentie was verzogt) met ’t jagt van heeren Gecommitteerden Raaden uit ’s Hage zijnde vertrokken, arriveerden wij des avonds ten 8 1/2 uure te Amsterdam en namen ons intrek in ’t Oudezijdsheerenlogement.
Den 17 dito ’s morgens deeden wij tezaamen een visite bij den heer en mevr[ouw] Van Slingelandt, aten ’s middags ten 12 1/2 uur in ons logement en vertrokken ten 2 uuren met de Buijkslooterschuit; alwaar wij de twee rijtuigen van Hoorn vonden.
(N.B. indien men de rijtuigen aan ’t Tolhuis laat koomen en zich daar laat uitzetten, profiteerd men, wanneer ’t stil weêr of tegenwind is, meer dan 1/2 uur, omdat ’t paard voor de schuit maar kan stappen).
Te Edam dronken wij thee en te 8 uuren arriveerden wij te Hoorn in ’t Princenhof, ’tgeen ons tot logement door de heeren van de Admiraliteit was geaccordeerd. Wij soupeerden er dien avond met den Muntmeester Slijper [149], die ons direct na onze aankomst was koomen bezoeken.
Den volgende dag, maandag den 18de kwam de Muntmeester ten 10 uure ’s morgens ons van ons logement afhaalen na den Munt, alwaar wij reeds vergaderd vonden de heeren Van Akerlaken, Opperdoes en Van Stralen, Burgem[eeste]ren van Hoorn, Romond, H. van Stralen, Slijper en Brandenburg, Burgem[eeste]ren van Enkhuizen en Groot en Pan, Burgem[eeste]ren van Medemblik. Na een korte aanspraak van den heer Van Akerlaken, die door den heer Van Slingelandt wierd beantwoord, gaven de heeren van de drie resp[ectieve] steden de sleutels van de twee bussen aan mij over. Dan de heren van Medemblik verkeerde sleutels hebbende medegebragt, was men genoodschap[150] door een smit de sloten te laaten opensteeken, staande de voorz[eide] twee bussen ter verantwoordinge van de E[dele] Hessel Slijper als Muntm[eeste]r, de heer Dirk Gallis als Waardijn en Joh[an] Franken als Essaijeur-Particulier. De bussen geopend zijnde, wierden de penningen door de heeren van den Landschap gesorteerd, in welken tusschentijd ’t waardijnsboek door ons wierd opgenomen, ’twelk zeer schielijk afliep, vermids wij op onze reis na Amsterdam in ’t jagt de opgave van verwerkte speciën volgens een extract uit ’t waardijnsboek hadden genoteerd, en insgelijks in ’s Hage reeds de sleijschatten bereekend hadden. In de gem[eld]e bussen bevonden zich vijfderleij speciën als:
drieg[u]l[den]s, heele en halve g[u]l[den]s, heele en halve zilv[eren] rijders, zilvere ducaaten en dubb[ele] st[ui]v[er]s.
Nadat de standaart met de gewigten door mij in gereedheid was gebragt, begonnen wij direct met de opweegingen der zilvere ducaaten. Wanneer de heer burgem[eeste]r Buijskes voor den heer Van Boetzelaer ’t gewigt van de speciën opteekende; terwijl de heer Emants door ’t in de schaal leggen der resp[ectieve] speciën mij in ’t optrekken der schaal behulpzaam was. Wij hadden 482 optrekkingen van de zilv[eren] ducaat, en 175 van de zilv[eren] rijder noch voor den eeten afgedaan.
Na den middag begonnen wij weder aan ons werk ten 1/2 6 uuren, en hadden in 129 opweegingen van den drie gulden, 52 van den heele en halve gulden en 13 van den dubb[ele] stuiver, al ’twelk noch voor 8 uure ’s avonds was afgelopen.
Door de heeren van de Landschap de penningen van diverse jaaren intusschen uitgezogt zijnde, wierden door den Muntmeester en Essaijeur tot den essaij verzogt

van de drieguldens	15 mark
heele en halve guldens	10 mark
zilvere rijder, heele en halve	17 mark
zilvere ducaat	31 mark
en dubbelde stuiver	4 mark

De voorschreve penningen met behulp van den Essaijeur gepoinçoenneerd zijnde, wierden dezelve door den Smitmeester en één Muntsgezel doorgesneden; en het een en ander door mij opgesloten.
Waarmede men dien avond circa 9 uure ’t werk op de Munt eindigde; wanneer de heeren Van Slingelandt, Emants en ik na ons logement terugkeerden en dadelijk overgingen om de bereekening in order te brengen, waarmede wij ons tot 2 uure ’s nagts beezig hielden.
Dingsdag den 19e ’s morgens ten 10 uure ging de heer Emants met mij na de Munt, terwijl de heer Van Slingelandt t’huis bleef om intusschen het verbaal in order te brengen.
De ongepoinçoenneerde helfte der vijf respective speciën wierden ten mijnen overstaan, de ééne specie aan de andere, alle in aparte nieuwe kroesen gesmolten, terwijl de gepoinçoenneerde helften door mij bleef opgesloten.
Uit iedere smelting is door mij een staafje gegoten en gepoinçoenneerd geworden; en intusschen

147 De akte van opening is te vinden in NA 1.01.44-50. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 53 en Polak, *Historiografie* deel II bron 234.
148 Het betreft hier zeer waarschijnlijk mr. Gerard Emants.
149 Het betreft hier Andries Jan Slijper, op dat moment burgemeester van Enkhuizen. Zijn relatie tot Muntmeester Hessel Slijper is onderwerp van later onderzoek.
150 Hier zal ’genoodzaakt’ bedoeld zijn.

had men insgelijks de loodkoogels van 7 1/2 en 5 engels gegoten en mede gepoinçoenneerd. Ik liet vervolgens de loodkogels in den oven afdrijven en nam in mijne bewaring de grijntjes om bij de gewigten te leggen.
Van den essaijlantaarn van den Essaijeur gebruik makende wierden de insnijdingen van alle de vijf differente speciën door mij gedaan ten overstaan van den Muntmeester en den Essaijeur.
Vervolgens ging ik over tot den essaij van de zilvere ducaat, welke ingezet zijnde met 7 1/2 eng[els] lood, is bevonden te houden met bijvoeging der loodgrijnen bij 't gewigt 10 penn[ingen] 10 1/2 grijn.
De dubbelde stuiver te gelijker tijd om een tweede oven zijnde ingezet, hield 6 penn[ingen] 20 1/2 grijn.
N.B. van de dubb[ele] st[ui]v[e]r maakt men maar 1/4 proeve, en dus van twee maal 3 penn[ingen] en met bijzet van 7 1/2 eng[els] lood op ieder coupelle.
De zilvere rijder mede met 5 eng[els] lood zijnde geëssaijeerd hield 11 penn[ingen] 5 3/4 grijn.
Dit alles was verrigt 's middags ten 3 uuren.
Na 't middagmaal deeden wij een visite bij de heer Van Stralen, Secret[aris] van Gecomm[itteerde] Raden, ter wiens huise wij, na eene wandeling met zijn Ed[ele] te hebben gedaan, bleven thee drinken. Ten 8 uure 's avonds keerden wij weder na ons logement en bragten de verbaalen verder in order, zijnde het verbaal dat aan de heeren van de Landschap moest overgegeven worden, reeds door een scribent, die de Muntm[eeste]r daartoe aan de hand had, afgeschreven, terwijl het kleine verbaal tot het doen van een kort rapport door mij geschreven wierd.
Woensdag den 20e 's morgens ten 1/2 10 uur was ik wederom in de Munt om de twee noch overgebleven essaijen van den driegulden en enkelden gulden te doen.
Beiden met 5 eng[els] lood in de zelve oven, doch de één na den andere zijnde ingezet, hielden de driegulden 10 penn[ingen] 23 3/4 grijn en de gulden 10 penn[ingen] 22 3/4 grijn; welke essaijen afgeloopen en met den Muntmeester vervolgens afgereekend zijnde, verzeegelden ik de beide muntbussen met den wapens der drie respective steeden en om in 't vervolg diergelijke abuisen met de sleutels over te koomen, cachetteerde men de sleutels, die alle vernieuwd waren, met 't cachet van die stad, aan wien dezelve behoorden.
Ten 12 uure ging de heer Emants met mij den heer Van Slingelandt, die dien morgen t'huis gebleven was, afhaalen, wanneer wij in de Munt de heeren van de Landschap weder vergaderd vonden, aan wien den heer Van Slingelandt door eene gepaste aanspraak van onze verrigtingen rapport deed met overgave van het groot en klein verbaal. De heeren van Enkhuizen gaven vervolgens kennis van de aanstelling van de heeren Hugo en Pieter van Bleijswijk, als Waardijn en Adjunct-Waardijn, welke in die qualiteiten wierden in eed genomen en de instructie ontvingen.
Eindelijk wierden alle de Muntsofficianten weder opnieuw beëdigd.
Wij gingen vervolgens in den Doelen de laatste maaltijd neemen en passeerden dien dag, gelijk alle de voorgaande in alle vriendelijkheid met den heeren van den Landschap. De heeren van Enkhuizen na de middag noch weder na hunne stad retournerende, stonden wij ook ten 6 uure van tafel op en bezagen 't Arsenaal met de heer Burgem[eeste]r Van Stralen.

Wij dronken 's middags noch onder ons thee in ons logement en passeerden 't verdere van den avond met een partijtje ombre.[151]
Donderdag den 21 vertrokken wij 's morgens ten 8 uure met 2 wagens na Alkmaar, arriveerden aldaar ten 10 1/2 en logeerden in den toelast[152] bij Mandersloot. Na 't beste gedeelte van de stad te hebben doorwandeld, aten wij ten 1 uure in ons logement en reeden na den middag over Bergen na Egmont op den Hoef, alwaar wij thee dronken, neemende 's avonds ten 7 1/2 uure ons retour door den Hout.
Vrijdag den 22 vertrokken wij 's morgens ten 8 uure van Alkmaar met 2 wagens na Haarlem, alwaar wij ten 12 1/2 uur arriveerden en 't jagt van Gecommiteerde Raaden vonden, waarnaer wij direct afvoeren na 's Hage. Wij aten 's middags delicieuse baars, die de capitein van 't jagt te Haarlem had gekogt en ten 9 uure 's avonds arriveerden wij in 's Hage.

Zeedert den 8 april 1786 tot den 31 maart 1791 zijn te Hoorn gemunt

driegulden	54.190	marken
heele en halve gulden	23.983	
heele en halve zilver rijders	36.723	
zilvere ducaaten	115.980	
en dubbelde stuivers	11.316	

Waarvan de sleijschatten bedraagen hebben *f* 14.435:11:10 1/24 mijten Vl[aams]

De heer Emants debet aan A. Dankmeijer en zoon

1791		
den 16 april		
een brief	*f*	0: 3: -
3 gesoupeert		4:10: -
1 vles wijn		1: 4: -
4 caraffe w[ater]		0: 8: -
3 bediende gesoupeer		0:16: -
voor 't logement		3:12: -
den 17 3 heeren thee en ontbijt		1:10: -
3 heeren een dine[r]		6: -: -
1 vles wijn		1: 4: -

151 Een kaartspel, van oorsprong Spaans (hombre). Uit het spel zijn de achten, negens en tienen gehaald (er wordt gespeeld met 40 kaarten), het aantal spelers is drie, dus dat kan kloppen met het gezelschap (Emants, Van Slingelandt en Poelman).
152 Volgens Verwijs en Verdam een inhoudsmaat voor een vat wijn (4 aam of 620 liter), maar ook een veel gebruikte naam voor een herberg.

2 caraffe	0: 4: -
2 bediende 's morgens en 's midags	1:12: -
	ƒ 21: 7: -
1 pintje wijn	0:14: -
	ƒ 22: 1: 0

Voldaan den 17 april 1791 Marie de Morette per order van A. Dankmeijer en zoon.

[handschrift: mr. Gerard Emants]

Onkosten op de reise na Hoorn voor de gezamentlijke heeren

1791		
16 April		
vragt en kruijen valies met muntmateriaal	*ƒ* 1: 8: -	
voor meede genomen vleesch	5: 4: -	
te Alphen in de Star voor visch etc.	9: -: -	
capitain van 't jagt met verschot van ontbijt	10: 8: -	
fooij	3: -: -	
kruijen van de valiezen na 't logement	1: -: -	
Heerenlogement verteert	22: 1: -	
fooij domestiquen	1:10: -	
koetsen zo van 't halen van 't jagt als brengen		
na de Buijkslootscheschuijt	3: 6: -	
overvaren na Buijksloot	0:15: -	
fooij voerlieden tot Hoorn	2: -: -	
te Edam verteert met stallen	2: 4: -	
te Hoorn aan de knegts gerestitueert	5: 2: -	
Muntm[eeste]r gerestitueert vragt valies en		
weder franqueeren tot Amsterdam	1: 6: -	
ut s[upra] voor 't schrijven van 't verbaal	10:10: -	
ut s[upra] voor de wagens op Hoorn en op Alkmaar	36: -: -	
schoonmaken muntmateriaal in de Munt	1:10: -	
domestiquen in de Munt als ordinair	24: -: -	
	ƒ 149: 4: -	

Transport		*ƒ* 149: 4: -
verteering in 't Admiralit[eit]shuis te Hoorn		22: -: -
fooij castelijn *ƒ* 9: -: - boetefeu *ƒ* 3: -: -		12: -: -
fooij voerlieden tot Alkmaar		1:10: -
in den toelast te Alkmaar verteert		25:10: -
fooij herberg		1: -: -
rijtuigen van Alkmaer tot Haerlem		24: -: -
fooij voerlieden		2: -: -
capitain van 't jagt met verschot van vis etc.		20:12: -
fooij		2: -: -
knegts voor verschot		1: 6: -
voor vleesch op de terugreijse		3:10: -
vragt valies		0:16: -
		ƒ 265: 8: -
	1/3	88: 9: -

Van de Muntm[eeste]r ontvangen		
leges	*ƒ* 1.200: -: -	
reiskosten à *ƒ* 36	144: -: -	
5 jaar leggelden	502: -: -	
Secretaris	36: -: -	
	ƒ 1.882: -: -	

van 1 Waardijn en van 1 Adjunct-Waardijn te Enkhuizen ieder *ƒ* 53: -: -

dus	*ƒ* 106: -: -	
De Raaden en Ess[ayeur-]Gen[eraa]l		
ider *ƒ* 20	*ƒ* 80: -: -	
Secret[aris]	15:10: -	
kamerbew[aarde]r	10:10: -	
	ƒ 106: -: -	

De heer Van Boetzelaer leges en reiskosten		*ƒ* 336: -: -
1/2 in ut s[upra] de heer Brantsen		112: -: -
5 jaar leggelden		125:10: -
leges Waardijns		20: -: -
		ƒ 593:10: -
af 1/3 in de reijse		88:10: -
rest		*ƒ* 505: -: -

De heer Van Slingeland ut s[upra]		*f* 593:10: -
af 1/3 in de reijse		88:10: -
1/2 in de tour na Egmond		6: 4: -
		94:14: -
	rest	*f* 498:16: -
D[e] h[ee]r Brantsen 5 jaar leggelden		*f* 125:10: -
leges Waardijns		20: -: -
		f 145:10: -

Uijt hoofde van de continueerende uijtlandigheid van den heere Brantsen zijn de leges door de twee andere heeren Raaden en Essaijeur-Generaal gedeelt.

Voor d[e] h[eere]n Van Slingelandt en Emants		
fooij Arsenaal te Hoorn		*f* 2: -: -
steede te Alkmaar		0:14: -
kerk te Egmond		0:12: -
verteert aldaar		1: 2: -
wagen		8: -: -
		f 12: 8: -
	1/2	*f* 6: 4: -

Mijn heeren de heeren
debet a[a]n Jacob Mandersloot
wegens verteering 21 april voor

eten drinken losement		25:10: 0
huer van rijtuijg		32: 0: 0
	som	*f* 57:10: 0

12.5 Zeeland

12.5.1 Zeeland 16 augustus 1717

De eerste en enige muntbus van Adolf de Groene [153]

[Handschrift: mr. Johan Emants]

Op woensdagh den 11 aug[ustus] 1717 uijt den Haagh vertrocken en op den 12 d[it]o tot Dordrecht 3 uren stil geweest, den 14 d[it]o des morgens ten 8 uren met een affgehuijrt jaght met de heeren Van Ossenbergh en De Raet tot Middelburgh gearriveert en in de Munt op versoek van de Muntm[eeste]r gaen logeren. Cum d[it]o Van Slingelant.
Ten 10 uren heeft de Muntm[eeste]r Fiers aen de h[ee]r Van de Perre als eerste Gecomm[itteer]de Raet kennisse van onse aenkomst gaen geven. Namiddag heeft de h[ee]r Van de Perre de heeren komen sien, aennemende dat maendagh 's morgens de tijd tot d' openinge der bussen souden werden gereguleert.
Maendagh 16 aug[ustus] 1717 hebben d' h[ee]ren Gecomm[itteer]de Raden doen weeten des morgens om 11 uren, dat namiddag ten 4 uren de h[ee]ren comm[issaris]sen van de Gecom[mitteer]de Raden en Reekenkamer souden komen om de busse te openen.
Namiddag ten 4 uren wierd van de Raedkamer door 2 booden in de Munt gebracht de busse van den overleede Muntm[eeste]r De Groene [154] en kort daerop sijn gevolght de h[e]ren comm[issaris]sen als wegens de h[e]ren Gecommitteerde Raden, de h[e]ren Johan van de Perre, Levinus Ferdinandus de Beaufort, Johan Meester en Secretaris, Caspar van Citters[155], wegens de Rekenkamer de heeren IJman Cau, Jacob Leijdecker en Secretaris Hendr[ik] de Cuijser.[156]
Zijnde door de h[ee]r Secret[ari]s Van Citters openinge van 't besoigne gedaen en onder andere uijt naeme sijner principalen geprotesteert van de sleutels van de busse niet te sullen overgeven, soo de heer Ten Brinck hiertoe mede moght overgekomen zijn[157], waervan haer Ed[el] Mog[enden] ter

153 De akte van opening is te vinden in ZA 508C-11640. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 62 en Polak, Historiografie deel II bron 325.
154 Het besluit van Gecommitteerde Raden van Zeeland om deze bussen van het 'bovencomptoir' over te brengen naar de Munt is op datum te vinden in RAZ 2.1-0537.
155 Uit het Resolutieboek van Gecommitteerde Raden van Zeeland blijkt dat er tussen de heren van de Rekenkamer en de secretaris van Gecommitteerde Raden, Caspar van Citters, discussie was ontstaan over wie wie moest laten voorgaan in de stoet. Na enige woordenwisseling blijkt de heer secretaris voor te zijn gegaan op die van de Rekenkamer. RAZ 2.1-537.
156 De akte van opening is te vinden in ZA 508C-11640. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 62 en Polak, Historiografie deel II bron 325.
157 Bij de benoeming van raad en generaalmeester mr. Jacob ten Brink in 1711 voelde de Staten van Zeeland zich gepasseerd. Ten Brink, burgemeester van Deventer en gecommitteerde namens deze stad op de landdagen van Overijssel, was opvolger van de overleden mr. Adriaan Pieterson (1645-1711), zoon van mr. Anthonij Pieterson (1619-1676), raad en rentmeester van de prins van Nassau [de stadhouder van Friesland], thesaurier en ontvanger van de 20oste penning te 's-Gravenhage, kolonel van de schutterij, raad, schepen en burgemeester aldaar en Catharina Coenen (1625-1660). Mr. Adriaan Pieterson was raad en rentmeester van de domeinen van Niervaart en Klundert, raad en generaalmeester van de munten der Verenigde Nederlanden 1693-1711, als opvolger van de eveneens Zeeuwse raad en generaalmeester Willem Boreel 1664-1693, die weer de opvolger was van Abraham Boreel 1648-1664. De Staten van Zeeland hadden al sinds de heroprichting van het College van raden en generaalmeesters in 1586 een generaalsplaats te verdelen gehad. Het is goed mogelijk dat de aanstelling van de Overijsselaar Ten Brink de reden is geweest van het uitblijven van antwoorden op brieven van raden en generaalmeesters van de munten aan Gecommitteerde Raden van Zeeland van 26 mei 1712, 4 mei en 1 oktober 1713 en dat de muntbus van Adolf de Groene pas ruim zes jaar na diens overlijden wordt verantwoord. Zie hierover de brief van

contrarie verseekert wesende en den Secr[etari]s Van Citters en passant te kennen gevende dat ook wel de gewoonte was aan 't ministerie kennisse van de aenkomst der heeren Raeden en Gener[aa]lm[eeste]rs te geven, zoo is geopent de eerste en eenigste muntbusse van den overledene E[dele] Adolf de Groene, ter verantwoordinge van desselfs wed[uwe] de wed[uw]e de heer Van de Blockerije en de erven van de heer De Kuser, gewesene Waerdijns, IJsaak Bruijne en Willem du Pree als Essaijeurs.

Waerin gevonden zijn

898 silvere ducaten	*f*	2.245: 0: 0
926 schellingen	*f*	277:16: 0
2.188 dubbelde stuijvers	*f*	218:16: 0
	f	2.741:12: 0

Dinsdagh den 17 aug[ustus] het waerdijnsboek opgenomen en afgeleesen, sommige billetten niet geboekt gevonden. Na den middagh den groote standaert gerecht, schael aengehangen en deselve beneffens de gewichten gejusteert en wel bevonden.

Ter Munte gebracht zijnde een oude en nieuwe dormant uijt de Reekenkamer, heb bevonden dat deselve op de 2 m[ark] verschilde omtrent bijna 2 asen, zijnde d' oude soo veel swaerder als de nieuwe en dat mijn dormant op de 2 m[ark] was 1 aes lighter als d' oude en 1 aes swaerder als de nieuwe. Vervolgens nog alle de silvere ducaten affgewogen.

Den 18 d[it]o de schellingen en de dubb[eltjes] afgewogen, item de penning tot den essaij uitgesoght.

N.B. dese opweeginge zijn geschiet presente bij de h[ee]r Griffier Schorer, getrout met de wed[uw]e van de Muntm[eeste]r De Groene ende broeder van de h[ee]r Waerdijn De Kuijser.

Penningen tot den essaij
14 m[ark] off 112 silvere ducaten
5 m[ark] off 250 schellingen
4 m[ark] off 600 dubbelde stuijvers
Na de middag.
Alle de voors[ch]r[even] penningen gepoinçoenneert. 's Avons bij h[ee]r De Bak.
Den 19 d[it]o voormiddag solus uijtgeslage 200 schellingen. Namiddag solus uijtgeslagen 50 schellingen en cum Du Pree 55 silvere ducaten.
Vrijdagh den 20 d[it]o voor en na de middagh, cum D[u] Pre, uijtgeslagen de resterende 59 silvere ducaten, alle de 600 dubbelde stuijvers. Item nog gekeurt 150 dubbelde st[ui]v[e]rs.

raden en generaalmeesters aan de Staten-Generaal van 23 oktober 1716 in NA 1.01.44-017 folio 256v-257v. Ruim veertig jaar later is de aanstelling van generaalmeester Ten Brink nog steeds een gevoelig punt voor de afgevaardigden van Zeeland naar de Staten-Generaal. Mr. Jacob ten Brink bleef raad en generaalmeester tot aan zijn dood in 1757. Hij wordt opgevolgd door Charles Bentinck tot Nijenhuijs, lid van de ridderschap van Overijssel. Zelfs vierentachtig jaar later, in 1795, melden de gedeputeerden van Zeeland in de Staten-Generaal dat zij een voorbehoud maken over de goedkeuring van het benoemingsbesluit van drie nieuwe raden en generaalmeesters van de munten, omdat zij menen dat Zeeland nog steeds het recht heeft een van de drie generaalmeesters te benoemen. Resolutie Staten-Generaal 18 mei 1795, NA 1.01.03-3862 [Gedrukte versie] fol. 748.

Saturdagh den 21 vacat[158] na West-Kappel en Domburgh gereden en ook besien de plaetsen van de heeren Van Dussen en Maurignault, beijde voorsien met kunstige marmere beelden.

Sondag vacat. Namiddagh tot Vlissingen geweest.

Maendagh 23 d[it]o gekeurt voor de middagh 450 dubb[ele] stu[i]v[e]rs. Na de middag gek[eurd] 114 silvere ducaten en 100 schellingen

Dinsdagh gekeurt de resterende 150 schellingen en door Du Pree begonnen te rechten.

Voorts gesnippelt[159] de 114 silvere ducaten, 250 schellingen en 150 dubb[ele] stuijvers.

Namiddag de 450 dubbelde stuijvers affgesnippelt en tot den essaij en massa doorgesneden 14 silvere ducaten, 50 schellingen en 300 dubbelde stuijvers.

Alle de voors[ch]r[even] drie speciën gesmolten, nog de lootkoogels gegoten, gewogen en gepoençoenneert en deselve affgedreven.

's Avonts door mij aen de heeren Secretarissen Van Citters en De Kuijser kennis gegeven dat men op morge soude gaen procederen[160] tot den essaij.

Woensdagh den 25 d[it]o, present de heeren Commissarissen van de Reekenkamer, geëssaijeert de gesmolten silvere ducaet, houdende volgens 't swaerste broodje 10 penn[ingen] 9 1/2 gr[ein]. Nog geëssaijeert de gesmolte schellingen, houdende gelijkwigtig 6 penn[ingen] 20 gr[ein] sch[aars].[161]

Na de middagh geëssaijeert de gesmolte dubb[ele] st[uiver] houdende 6 penn[ingen] 19 gr[ein], nog de kanten van de silvere ducaet houdende 10 pen[ningen] 10 5/8 gr[ein].

Donderdagh den 26 d[it]o geëssaijeeert de snippelinge van de schellingen, houdende 3/8 engels, 6 penn[ingen], 23 1/2 gr[ein]. Nog geëssaijeert de snippelinge van den dubbelde stuijvers houdende genoegs[aam] gelijkw[ichtig] 6 penn[ingen] 22 1/4 gr[ein]. Van de repetitiën ex massa heeft den Essaijeur Du Prée gerenuncieert[162].

Vrijdagh op de hoffsteede van de heer Raedsheer Van de Perre ten eeten geweest.

Defecten:

R[ijks]d[aalde]r gewighte	*f*	1.904: 11:11 large
Schell[ing] gew[icht]	*f*	65:10: 4 667/3815
R[ijks]d[aalde]r alloij massa	*f*	2.354: 1:32 1/3
Schell[ing] alloij mas[sa]	*f*	403: 8:29
Dubb[ele] st[uiver] all[oij] mas[sa]	*f*	2.285: 6:19 1/3
	f	7.012: 18: 1/2
Sleijschatten	*f*	3.073: 18: 36
	f	10.086: 16:36 1/2

Correxi, de rekening van de defecten in 't gew[icht] van de silvere ducaet.
Item over 't gewigt en over den alloij van de schell[ing].

158 Verkorting van het Latijns vacat mihi, dat staat voor: ik heb vrij of verlof.
159 Doorgesneden, tot snippers gemaakt.
160 Procederen is hier gebruikt hier in de betekenis 'de procedure of de handeling uitvoeren'
161 Hier kan ook scherp in de betekenis van 'precies' of 'net aan' bedoeld zijn.
162 Afgezien.

12.5.2 Zeeland 30 augustus 1717

De eerste muntbus van David Fiers [163]

[handschrift: mr. Johan Emants]

Na 't affmaken der muntbusse van de Muntm[eeste]r De Groene begonne op den 16 aug[ustus] 1717, soo is op den 30 dito ten Munthuijse geopent d' eerste muntbusse van de E[dele] David Fiersse, Muntm[eeste]r-Particulier van de provinciale Munte van Zeeland, ten overstaen van de Ed[el] Mog[ende] heeren Johan van de Perre, Levinus Ferdinandus de Beaufort en Secretaris Casper van Citters, wegens de Gecomm[itteer]de Raden en de heeren Iman Cau, Jacob Leijdecker en Secretaris Hendr[ik] de Kuijser wegens de Reekenkamer, ter verantwoordinge van den voorn[oemde] h[ee]r Fiers als Muntm[eeste]r, de erven van de heer De Kuijser, als gewese Waerdijn, d' Essaijeurs Willem du Pree en François Ingelse.
Zijnde in de voors[ch]r[even] busse gevonden en getelt

75 gouden ducaten	*f*	375: 0: 0
139 silvere rijders	*f*	437:17: 0
1063 silvere ducaten	*f*	2.657:10: 0
1375 schellingen	*f*	412:10: 0
4388 dubbelde stuijvers	*f*	438:16: 0
	f	4.321:13: 0

Na de middagh het waerdijnsboek opgenomen en affgelesen, hebbende ik [164] de notitie bij indispositie van de h[ee]r Van Ossenberg, voor Sijne Ed[ele] gehouden.
Den 31 d[it]o voormiddag en na de middagh, alle de penningen affgewogen zijnde door de Muntm[eeste]r Fiers en Essaijeur Ingelse, tot den essaij versoght en volgens de datum pro portione uijtgeschoten

1	m[ark] off	70 gouden ducaten
6	m[ark] off	42 silvere rijders
15	m[ark] off	120 silvere ducaten
6	m[ark] off	300 schellingen
4	m[ark] off	600 dubbelde stuijvers.

Woensdagh 1e september, voormiddag alle de voors[ch]r[even] penningen tot den essaij uijtgesoght, item gepoinçoenneert de 70 goude ducaten, 42 silvere rijders, 120 silvere ducaten, 300 schellingen en 200 dubb[ele] stuijvers.
Na de middag de resterende 400 dubb[ele] stuijvers affgepoinçoenneert en cum M[un]tm[eeste]r uijtgeslagen 42 silvere rijders en 46 silvere ducaten.

163 De akte van opening is te vinden in ZA 508C-11650. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 62 en Polak, Historiografie deel II bron 326.
164 Op basis van het handschrift kan deze 'ik' herleid worden tot mr. Johan Emants.

Donderdagh 2 septemb[er] voormiddag cum M[un]tm[eeste]r-Partic[ulier] uij[t]geslagen 76 silvere ducaten en solus 70 schellingen. Na de middag partim [165] cum M[un]tm[eeste]r en Ingelse uijtgeslagen 230 schellingen en 100 dubb[ele] st[ui]v[e]rs.
Den 3 d[it]o cum M[un]tm[eeste]r uijtgeslagen 500 dubb[ele] st[uivers] en heb ik gekeurt de 42 silvere rijders en 50 silvere ducaten. Na de middagh gekeurt 70 silvere ducaten en 100 schellingen.
Den 4 d[it]o gekeurt 200 schellingen en 250 dubb[ele] stuijvers, hebbende de M[un]tm[eeste]r gerecht de silvere rijders, silvere ducaten en schellingen. Namiddag vacat. na Arnemuijde en 's avons in [Du] Prées thuijn. Sondagh den 5 d[it]o vacat.
Den 6 d[it]o voormiddagh gekeurt 350 dubbelde st[ui]v[e]rs, zijnde deselve alle door de M[un] tm[eeste]r gerecht. Nog door mij gesnippelt de 42 rijders, 120 silvere ducaten en 300 schellingen.

Na de middagh gesnippelt de 600 dubbelde stuijvers en tot den essaij ex massa doorgesneden

70	goude ducaten	1 m[ark]
28	silver rijders off	4 m[ark]
40	silvere ducaten off	5 m[ark]
150	schellingen	3 m[ark]
300	dubb[ele] stuijvers	2 m[ark]

Nog gesmolten de goude ducaten. Hebbende geen lootkogels gegoten, alsoo van de voorgaende busch van De Groene nog genoeg van de selve hadde overhouden.
Dinsdagh den 7 d[itt]o voormiddag het essaijwater geprobeert en goed bevonden. Item het essaijsilver.
Zijnde den essaijschaal vande voorgaende buschmaking blijven staen en gewichten, tesamen voor gejusteert gehouden.

Na de middagh geësaaijeert de massa van de silvere ducaat, houdende gelijkwigtig 10 penn[ingen] 12 gr[ein], nog geëssaijeert de gesmolte silvere rijders, houdende 1/8 ongelijkw[ichtig] 11 penn[ingen] 7 gr[ein], sulx de proeven uijt de kanten van deze penningen onnodigh gehouden. Nog de doorgesnede schellingen en dubbelde stuijvers gesmolten.
Den 8 d[it]o voormiddagh geëssaijeert de gouden ducaet, houdende 1/8 ongel[ijk] 23 car[aat] 7 5/8 gr[ein]. 's Middags bij de h[ee]r Griffier Radaeus ten eeten geweest. Namiddag vacat.
Den 9 d[it]o voormiddagh geëssaijeert de gesmolte schellingh, houdende 6 penn[ingen] 22 gr[ein] large, nog geëssaijeert de gesmolte dubbelde st[ui]v[e]rs houdende 6 penn[ingen] 21 3/4 gr[ein].
Na de middagh geëssaijeert de snippeling van de schellingen, houdende 7 penn[ingen] 2 gr[ein], nog de snippelinge van de kanten der dubbelde st[ui]v[e]rs, houdende 7 penn[ingen] 1 1/2 gr[ein].
Maendach den 14e septemb[er] rapport gedaen door de h[e]ren Van Ossenbergh, de Raet en mij, in een vertreck van de Gecommitteerde Raaden, sittende sonder tafel, tegens over de heeren Van de Perre, De Beaufort en Secret[ari]s Van Citters wegens gem[elde] Gecomm[itteerde] Raden ende de

165 Hier in de betekenis van 'deels'.

heeren Leijdecker, Thijsse en Secret[ari]s De Kuijser wegens de Reekenkamer, zijnde na veel obligeante betuijginge hene ende gescheijden en daegs daeraen uijt Middelburg vertrocken.

Sleisschatten	*f* 4.882:18:35
Defect gewigte silver rijder	*f* 43:16:44
silv[eren] ducaet	*f* 782:10:32
	f 5.708: 6:15

12.5.3 Zeeland 10 augustus 1728

Tweede muntbus van David Fiers en eerste muntbus van Pieter Kappeine[166]

[handschrift: mr. Johan Emants]

Op vrijdagh den 6 augusti 1728 des morgens ten half negen uren, met het binnejaght der Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteer]de Raden gevaren na Rotterdam, en ten een uren met derselver buijtenjaght van Rotterdam affgestoken, in geselschap van de heeren Van Ossenbergh en De Raet mitsgaders den Gecommitteerde Raet Van Cattenburgh en lieut[enan]t Buijs, waermede sondaghs den 8 d[it]o tot Middelburgh gearriveert. Ons logement op gedane versoek genomen in de Munt.
’s Avonts om 6 uren van ons arrivement uijt de naam van de R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs door mij kennisse gegeven aen de heer Raedpensionaris Van Citters, die, menende daermede te konnen volstaen, aennam haer Ed[el] Mog[enden] de heeren Gecomm[itteerde] Raden van Zeeland de volgende dagh kennisse te geven ten eijnde de busschen ten spoedighste te openen.
Maendagh den 9 aug[ustus] ontfanghen eerst een boodschap door de Griffier Van der Poes en naderhand een resolutie van de Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raden aan de h[ee]ren Raden en Gen[eraa]lm[eeste]rs en mij, dat op morgen ten 9 uren de bussen souden werden geopent.
Ondertusschen ben ’s morgens nog met de heer De Raet na ter Veere en ’s middags eens na Vlissingen geweest.
Dinsdagh den 10 d[it]o tot commissarissen bekomen de heeren Van der Perre en [De] Beaufort, nevens de Raedpensionaris Van Citters wegens Gecomm[itteer]de Raden en de heeren Van Wevort en Tijssen, beneffens de Secretaris Ockersse wegens de Rekenkamer van Zeeland, ten welkers overstaen, naer overgevinge van de sleutelen, geopent zijn de muntbussen, soo van den overleden Muntm[eeste]r David Fiers als van de jegenwoordigen Muntm[eeste]r Pieter Capijnen.
Ondertusschen is door de heeren van de Reekenkamer geproduceert hunnen dormant, die volgens acte van de Reekenkamer in Holland gejusteert is ten overstaan van de Raden en Generaelm[eeste]rs van de Munte en met derselver generaliteijtspoinçoen geteekent in den jare 1612 met versoek om deselve desnoods in dese besoignes te gebruijken en examineren, soo als te rade soude werden; en geallegueert zijnde dat er nog een ouder dormant in de Reekenkamer moeste berusten, is deselve daar mede vandaan gehaalt en onder de R[aden] en G[eneraa]lm[eeste]rs gebracht en gelaten.
Voorts alsoo de Muntm[eeste]r Pieter Kapijne was in huwelijk hebbende de eenige dochter en erfgenaem van den overleden Muntm[eeste]r David Fiers, is bij haer Ed[el] Mog[enden] goed gevonden geworden dat dese twee bussen als maer eene soude werden geconsidereert, zijn deselve vervolgens ter verandtwoordinge van de voorn[oemde] Muntm[eeste]r Kapijne bijeen gebracht soo voor hem als Muntm[eeste]r en nogh als in huwelijk hebbende de eenige dochter en erfgenaem van den voorn[oemde] Muntm[eeste]r Fiers en nogh ter verantwoordinge van de h[ee]r Appollonius Lampsins als Waerdijn en François Ingelse als Essaijeur-Particulier van de graefelijke Munte van Zeeland, en in die beijde gevonden:

134	goude ducaten	*f* 670: 0: 0
527	silvere rijders	*f* 1.160: 1: 0
	met VOC als ord[inaris]	
548	silvere ducaten	*f* 1.370: 0: 0
5.890	schellingen	*f* 1.767: 0: 0
54.983	dubbelde stuijvers	*f* 1.498: 6: 0
159	enkelde stuijvers	*f* 7:19: 0
		f 6.973: 6: 0

Voorts alle deselve speciën getelt except eenige dubbelde stuijvers.
Namiddagh de waerdijnsboek in een seer lange sessie opgenomen en affgelesen. 7 uren hodie[167] geb[e]z[ig]t.
Den 11 d[it]o de grooten standaert gerecht, schaal aengehangen en die met de gewigten gejusteert en goed bevonden, waerjegens ook gejusteert den ouden dormant van Zeeland wegende 1 aes large per mark swaerder, item den nieuwe dormant in 1612 ter Reekenkamer van Holland gejusteert en met de Hollandse leeuw en poinçoen van de Generaels van de Munt geteekent, dog juijst accorderende bevonden met mijn dormant.
Voorts gewogen de goude ducaten, silvere rijders en silvere ducaten.
Namiddag de schellingen gewogen.
Den 12 dito in een lange sessie, weer 7 uren, de dubbelde en enk[ele] stuijvers affgewogen.
Namiddagh tot den essaij uijtgesoght de respective penn[ingen] soo die van de Muntm[eeste]r en Essaijeur-Particulier resp[ectiev]e waren versoght met reflexie op de datums der jaren, als:

1	m[ark] gouden ducaten off	70 stukken
8	m[ark] silvere rijders	56

166 De beide akten van opening zijn te vinden in ZA 508C-11660 en 11670. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 62-63 en Polak, *Historiografie* deel II bron 327 en 328.

167 Latijn voor ‘vandaag’

16	m[ark] silvere ducaten	128
20	m[ark] schellingen	500
6	m[ark] dubb[ele] stuijvers	900
	enkelde stuijvers	159

Den 13 d[it]o alle de voors[ch]r[even] goude ducaaten, silvere rijders en silvere ducaten, schellingen en 600 dubb[ele] stuijvers gepoinçoenneert. Namiddag de resterende 300 dubb[ele] st[uivers] en 159 enk[ele] stuijvers affgepoinçoenneert, en cum M[un]tm[eeste]r uijtgeslagen 56 silvere rijders.
Den 14 d[it]o ut s[upr]a [168] uijtgeslagen 128 silvere ducaten. Namiddag vacat. Het Eijland omgereden tot Oostkappel, Grijpskerke, Popperdamme etc.
Sondag vacat. cum admiratione ds. Willemse audivi [169], 's avonts bij de h[ee]r Wevort gespijst.
Maendag den 16 augusti voormiddag solus [170] uijtgeslagen 300 schellingen.
Namiddag cum M[unt]m[eeste]r uijtgeslage 200 schell[ingen] en 200 dubb[ele] stuijvers. 's Avons bij Rekenm[eeste]r Thijssen.
Dinsdag den 17 d[it]o uijtgeslagen met de Muntm[eeste]r de resterende 700 dubb[ele] stuijvers en door mij gekeurt de silvere rijders 56 stukx.
Namiddag gekeurt 128 silvere ducaten en 230 schellingen.
Woensdag den 18 d[it]o gekeurt de resterende 270 schellingen en 400 dubbelde stuijvers. Namiddag gekeurt de resterende 500 dubb[ele] stuijvers, ondertusschen zijn door de M[un]tm[eeste]r alle de penningen gerecht.
Den 19 d[it]o gesnippelt alle de ducatons, rijxdaalders, schellingen en dubbelde stuijvers.
Namiddag doorgesneden de 500 schellingen, 900 dubbelde en 158 enk[ele] stuijvers en de 70 goude ducaten; voorts alle deselve gesmolten. Item de lootkogels van 15, 7 1/2 en 5 engelsen gegoten en gepoinçoenneert.
Den 20 d[it]o den essaijschaal aangehangen, deselve met de gewighten gejusteert, het essaijwater geprobeert, dan de cornet ongesmedigh en een stukje in 't uijtslaan daeraff gevallen zijnde, quam die 1/4 gr[ein] te light uijt, sulx die bij 't maken van de proeff van de goude ducaten te repeteren.
Namiddag geëssaijeert de gesmolte schellingen, houdende ex massa gelijken 6 penn[ingen] 21 1/2 gr[ein]. Item de gesmolte dubbelde stuijvers, houdende 6 penn[ingen] 21 gr[ein].
Den 21 aug[ustus] geëssaijeert de goude ducaet, houdende gelijkw[ichtig] 23 car[aat] 7 gr[ein] schaers.

Present de Secretaris Keetelaer en Rekenm[eeste]rs Van Ossenbergh en Thijssen.
Nog doorgesnede en gesmolte de silvere rijd[e]rs en silv[eren] ducaten.
Namiddag geëssaijeert de gesmolte silvere rijders houdende genoegs[aam] gelijkw[ichtig] 11 penn[ingen] 7 gr[ein]. Item de kanten of snippelingen van de schellingen houdende de 3/8 ongelijkw[ichtig] 7 penn[ingen] 1 1/2 gr[ein].

168 Latijn voor 'als boven'.
169 Latijn voor 'ik heb gehoord'. Het betreft hier zeer waarschijnlijk predikant Jacobus Willemsen in de Oostkerk te Middelburg.
170 Latijn voor 'alleen'.

Sondag den 22 dito voormiddag geëssaijeert den gesmolte silvere ducaet, houdende 1/4 gr[ein] on[ge]lijkw[ichtig] 10 penn[ingen] 12 gr[ein], waermede kanten voldaan zijn. Nog geprobeert den gesmolte enkelde stuijvers, houdende g[e]l[ijk]w[ichtig] 6 penn[ingen] 22 3/8 gr[ein].
Maendagh den 23 d[it]o geëssaaijeert de kante van enk[ele] stuijvers afgesneden, houdende 7 penn[ingen] 0 1/2 gr[ein], item de kanten van de dubbelde stuijvers houdende 6 penn[ingen] 23 1/2 gr[ein]. 's Mergens had ik aen de Raedpensionaris Van Citters kennisgegeven dat op morgen in staat soude zijn om rapport te doen.
Den 24 d[it]o ord[inaris] modo[171] rapport gedaan en ten selven dage met het Hollands Gecomm[itteer]de Rade jagt wederom uijt Middelburg vertrocken.[172]

Sleijschat *f* 11.154:11:14

12.5.4 Zeeland 29 mei 1765

Twee Zeeuwsche busopeningen den 29 Maij 1765.[173]

[Handschrift: Marcellus Emants]

Reijskosten sijn *f* 50: -

Tegens woensdag den 29 maij 1765 sijnde beschreven geworden benevens de heeren Raaden en Generaalm[eeste]rs (de heer Bentick niet uijtgeslooten) [174] tot de openinge der Zeeuwsche muntbusopeningen, soo ben ik des sondags te vooren, sijnde den 26, met de heer Bentinck met de roef van de schuijt van 11 uuren op Rotterdam verreijst, alwaer den heere Van Boetselaer om 2 uuren ook arriveerende, soo sijn wij, na in het Swijnshooft te hebben gegeeten, ten 4 uuren vandaar met het geweese jagt van de heer Van Hogendorp, thans met eenen cap[itei]n Van der Valk te huur vaarende, na Dordrecht gezijlt en hebben aldaar na die stadt doorwandelt te hebben, ingenomen den heere Van Slingelandt; hebbende onse reijse, na des avonts, in het jacht voor de stad nog leggende, gegeeten te hebben, om half elf vervolgt, en vonden ons des maandags morgens, den 27 dito, geavanceert totder Willemstadt. Vandaar met een gunstig geteij en wind om 8 uuren wederom vertrekkende, arriveerden wij die selven avond nog tot voor Rammekes [175], dog moesten aldaar leggen

171 Latijn voor 'naar gewoonte'.
172 Uit het Resolutieboek van Gecommitteerde Raden blijkt dat raden en generaalmeesters om elf uur verwacht werden in een van de vertrekken van de Raad om hun verslag te doen en de verbalen te overhandigen. Uit de aantekening op 30 augustus 1728 in hetzelfde Resolutieboek blijkt dat raden en generaalmeesters een opmerking hadden gemaakt over het meer zorgvuldig vervaardigen van de dubbele stuivers. RAZ 2.1-537
173 De akte van opening is te vinden in ZA 508C-11700. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 64-65 en Polak, Historiografie deel II bron 331 + 332.
174 Charles Bentinck is de opvolger van raad en generaalmeester mr. Jacob ten Brinck, die in 1711 tegen de zin van de Provinciale Staten van Zeeland is benoemd. Zie hiervoor de opmerking in noot 157.
175 Fort aan de zuidkust van Walcheren, gewoonlijk Rammetjes of Zeeburg genoemd, waar de oude haven van Middelburg en het Kanaal van Weslinge in uitstroomt. In deze periode ook de plaats waar de schepen van de VOC aanmeerden en vandaan vertrokken. Hier was bijvoorbeeld op

blijven, en wierden ijndelijk 's volgenden daags 's morgens den 28e met het jacht door peerden in de stadt getrokken, ten half 8 voet aan land settende.
Ik ging ten eersten aan de Muntmeester van onse aankomst kennisgeven, hem excuseerende van ons een visiete in het jacht te brengen, en aanseggende dat de heeren tegens 9 uuren in de Munte koomen souden.
Inmiddels met de cap[itei]n van het jacht hebbende afgereekent, wierde ik geïnformeert dat den heer Raadp[ensionari]s was op sijn buijtengoed, en niet voor woensdagmorgen retourneerde, sodat voor die tijd niets te verrigten was.
Wij wierden nog op die voormiddag, welke met wandelen wiert doorgebragt, nog in de Munte besogt van de heer Burgemeester Van den Helm Boddaert, Waardijn van de Munte en gingen des namiddags een tour doen na ter Veere met des Muntm[eeste]rs reijtuijg.
Woensdag den 29 ging ik [176], na voorafgaande beletvraaginge, aan den heere Raadpens[ionari]s Van Citters, dan om 9 uuren kennisse geeven van ons arrivement, van wien ik verstont dat reets overlegt was om tegens tien uuren ter openinge van de muntbussen in de Munte te koomen; bij die occassie met sijn Ed[ele] spreekende over de arrangementen, dewelke uijt aanmerkinge der veelheijd van de bussen en het responsabel sijn van so veele persoonen aan deselve, souden dienen te werden gemaakt vooral met betrekking tot ons college, 'tgeen daar door buijtengewoone vacatiën soude moeten maaken, 'tgeen in soortgelijcke geleegentheeden altoos met toevoeginge van meerdere leges was erkent geworden, waarop sijn Ed[ele] aannam te sullen denken.
Wij ontfongen de visiete van de heeren Roosevelt en Turk, beijde Gecommitteerde Raaden (...)[177] en compareerden eijndelijk om 10 uuren in de Munte de gem[eld]e heeren Roosevelt en Turck met den heere Raadp[ensionari]s Van Citters wegens Gecommitteerde Raaden, en wegens de Reeckenkamer de heeren Duvelaar en Duijnbeek, Voogel en Amourij.
De heeren alle geseeten sijnde, wiert door den heer R[aad]p[ensionari]s eene gepaste aanspraake gedaan, vooral betrekkelijk tot het aanweesen van de heer Bentinck, 'tgeen sonder eenige praejudicie aan het gesustineerde der heeren Staaten van Zeeland op dit subject gedoogt wiert en het generaals [178] wiert door de heer Van Slingelandt beantwoort en door den heer Van Boetselaer nog daarbij gevoegt, dat men behoorde te weeten in wat voegen de verantwoordingen deeser bussen souden geschieden, waarop, na veele reedewisselingen, eijndelijk geresolveert wiert dat tweederleij verantwoordingen geschieden souden. Eene over de gemaakte werken geduurende het waardijnsschap van de h[ee]r Andries Speldernieuw en eene over de gemaakte werken geduurende het waardijnschap van de h[ee]r C. van den Helm Boddaert, neemende den heer Raadp[ensionari]s aan van over het object der verdubbelde besoignes der heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs een point van deliberatie te sullen maaken, terwijl hij verwagtende bleef dat ons collegie ook op dit articul alle consideratiën gebruijcken soude.
Gem[el]t[e] heer Boddaert, te kennen gegeeven hebbende sijne occupatiën die na verloop van eenige daagen hebben souden en versogt dat de bussen onder sijn waardijnschap aangelegt het eerst geopent en behandelt mogten worden, is sulks toegestaan, dog sijn egter, om haar Ed[el] Mog[enden] niet te obligeeren van andermaal in de Munt te koomen, de andere bussen bij deese geleegentheijd mede geresolveert te oopenen, maar onaangeroert te laaten.
Vervolgens sijn door mij ontzeegelt de drie jongste bussen van wijlen de h[ee]r Martinus Holtsheij en de tegenwoordige Martinus Holtsheij, soon van de voorige, beijde Muntm[eeste]r van de Graaflijkheijds Munte van Zeeland, ter verantwoordinge van de heer C. van den Helm Boddaert als Waardijn, den voorn[oemde] Muntm[eeste]r en J. de Warem als geweese en P. Blok als tegenwoordige Essaijeur, den Muntsgriffier Schorer absent sijnde, wordende bij deese geleegentheijd ook op de tafel gezet den dormant van de Reeckenkamer, dog over het gebruijk derselve, viel niets voor.
In de gem[eld]e bussen sijn gevonden:

272 gouden rijders
451 dito halve
595 goude ducaten
2.933 silvere rijders
4.816 silvere ducaten
585 dito halve
704 quarten
1.276 agste parten
465 guldene
2.681 schellingen
758 dubb[ele] stuijvers
710 dito enkelde

met het sorteeren van alle deese buspenn[ingen] wiert aanstonts eenen aanvank gemaakt, en haar Ed[el] Mog[enden] intusschen vertrekkende met de ongebruijkte dormant, nog begonnen het boek der Waardijns op te neemen. Des namiddags is daarmede gecontinueert, in dien selven avond geheel afgeleesen.
Donderdag den 30 in de groote kamer den standaart gerecht, schaal en gewigten gejusteert, en de optrekkingen met het goud begonnen, sijnde deselve alle in een dag afgeloopen behalven de paijementen die om haar roestheijd nog gewoogen, nog geëss[aijee]rt sijn geworden. Door den Muntmeester en Essaijeur wierden tot den essaij versogt en nog uijtgeschooten, met reflectieneeminge van de jaaren en quantiteijten, daarvan gemunt:

2 mark gouden ducaten
3 mark goude rijders daar onder een mark halve
10 mark silvere rijders
20 mark silvere ducaten in soorten
3 mark guldens.

3 februari 1735 de Oostindiëvaarder 't Vliegend Hert voor zijn tweede en wat later zou blijken laatste tocht naar Batavia vertrokken met een lading hout, stenen, ijzer, kruit en drie kisten met gouden en zilveren munten.

176 Marcellus Emants.
177 In het origineel staan hier drie regels doorgehaalde tekst, niet meer leesbaar.
178 Generaals' wordt hier gebruikt in de betekenis van 'algemeen', is dus verwijzend naar het algemene gedeelte van de aanspraak en niet naar de verder niet bekend zijnde opmerking over raad en generaalmeester Charles Bentinck.

Vrijdag den 31 dito alle de penningen met hulpe des Muntm[eeste]rs en Ess[ayeur] gepoinçoenneert en doorgesneeden en derselver halve portiën gesmolten, nog gegooten lootkoogels van 5, 7 1/2 en 15 engels loots en het een en ander gepoinçoenneert. Des namiddags het essaijwater geprobeert en de lootkogels laaten afdrijven, hebbende de grijntjes daarvan opgeslooten. Bij den heer Schorer, Griffier van de Munt, vernoomen, of sijn E[dele] de verbaalen schrijven soude en aangenoomen.
Saturdag den 1 junii geëss[aijee]rt den silvere ducaat in soorten maar, niet voldoende uijtkomende, is gerepeteert en heeft ten tweede maal, met bijvoeginge der lootgrijntjes, uijtgebragt 10 penn[ingen] 10 3/4 gr[ein]. Nog geëssaijeert den silvere rijder, hebbende met bijgevoegde lootgrijntjes uijtgebragt 11 penn[ingen] 5 3/4 gr[ein] en eijndelijk den goude ducaat, hebbende uijtgebragt 22 car[aat] 7 1/4 gr[ein]. Des namiddags sijn geëss[aijeer]t de guldens, hebbende uijtgebragt 10 penn[ingen] 23 grijn, en den goude rijder, gehouden hebbende 22 car[aat] 1/4 greijn.
En is hiermede afgeloopen de behandeling van de drie jongst gemaakte bussen.
Sondag den 2 hebbe ick gedeeltelijk gehoort ds. Swanenburg in de vroegpredikatie in de Nieuwe K[erk] en ben daarop des voormiddags met de heer Van Boetselaar geweest in de Oude Kerk bij ds. Huijdekoper en des namiddags bij prof. Willemsen in de Oostersche Kerk, met alle genoegen.
Des avonts, vermits den haast, wiert een begin gemaakt met de behandeling der 3 oudste busse, ter verantwoordinge van de selve Muntmeesteren, en van wijlen A. Speldernieuw als Waardijn, werdende vervangen door eenen ...[179] Smits, door de weduwe gesonden om het boek te leesen, en nog van wijlen .... [180] Ingelsen, en van J. de Warem als geweese Essaijeurs.

In de selve drie bussen sijn gevonden [181]
ducaten
silvere rijders
silvere ducaten
schellingen
dubbelde stuijvers
dewelke gesorteert sijnde geweest, so is het voorsc[h]r[even] busboek nog dien selven avond opgenoomen, en een begin gemaakt, den grooten standaart gereet staande, met de penningen te weegen, sijnde de ducaten en de silvere ducatons nog afgewoogen geworden.
Maandag den 3 de overige speciën des voor middags niet alleen afgewoogen, maar door den Muntm[eeste]r tot den essaij sijnde versogt
2 mark gouden ducaten
10 mark silvere rijders
10 mark silvere ducaten
10 mark schellingen en
5 mark dubb[ele] stuijvers, soo sijn alle de voorsc[h]r[even] penn[ingen] nog uijtgesogt,

179 In het manuscript zijn de puntjes niet ingevuld.
180 Idem.
181 De aantallen zijn in het manuscript niet opgenomen. Polak geeft op basis van de officiele akte de aantallen in de bus aangetroffen muntstukken wel, te weten: 374 gouden dukaten, 1675 zilveren rijders, 560 zilveren dukaten, 1443 schellingen en 538 dubbele stuivers.

gepoinçoenneert en doorgesneeden. Dien namiddag is vacantie genoomen, als hebbende buijten op Rhijnsburg bij den heer Raadpens[ionari]s Van Citters gegeeten.
Dingsdag den 4 des voormiddags de vijf halve portiën gesmolten en het waater bij de voorgaande bus geëxamineert en de lootkogels afgedreven hebbende, nog geësaijeert de silvere rijders en silvere ducaten, hebbende de eerste gelijkwigtig uijtgebragt 11 penn[ingen] 6 grijn en de silvere ducaten 10 penn[ingen] 10 1/2 grijn.
Des namiddags geëssaijeert de schellingen, hebbende uijtgebragt 6 penn[ingen] 22 1/2 grijn, de dubb[ele] stuijv[er]s 6 penn[ingen] 22 1/2 grijn, met welke uijtkomste ook sijn voldaan gehouden worden de kanten.
Eijndelijk den goude ducaat, hebbende gelijkwigtig uijtgebragt 22 car[aat] 7 [grijn].
Woensdag den 5 des voormiddags heeft de Stempelsnijder Holtsheij[182] sijn proeve als Essaijeur om in de stadt te fungeeren gedaan en sijn door mij de klijne verbaalen in ordre, en benevens het tweede groote verbaal aan de heere Griffier Schorer gebragt om te copieeren. 's Namiddags een tour na Vlissingen en na de Wolle of Noordland[183], met de Muntm[eeste]r en desselfs broeder de midailleur gedaan.
Donderdag den 6, nadat ik om 9 uuren den heer R[aad]p[ensionaris] hadde kennis van onse gereetheijd om rapport te doen, so sijn wij, nadat de verbaalen waaren geresumeert, tegen 1/2 twaalf na het collegie van Gecomm[itteerde] Raaden gegaan, alwaar, ten overstaan van genoegsaam de selve heeren die bij de openinge waaren present geweest, door de heer Van Slingelandt is rapport gedaan van de muntsbusexaminatiën, 'tgeen door den heere Raadp[ensionari]s beantwoort geworden is.
Dien middag sijn wij pragtig ter maaltijd vergast bij den heere Van der Helm Boddaert, den Waardijn, teffens ook regeerend Burgemeester sijnde, waarbij ook den heere Raadp[ensionari]s was.
Dien avond hebben wij met den Muntmeester, die een boodschap van laastgem[eld]e heer ontfangen hadde van onse leges te moeten verdubbelen, also er twee verantwoordingen waaren gedaan, afgereekent, hebbende van den selve ook de agterstallige leges van dertien jaaren ontfangen en sijn vervolgens vrijdag den 7 met den Haagsche beurtschipper Van Veen, also er geen jagten te bekoomen waaren, des morgens om elf uuren van Rammekes, alwaar wij nog met des Muntmeesters reijtuijg gebragt wierden, vertrokken, except de heer Bentinck, die nog eenige dagen bij de heere van Souburg buijten ging logeeren, arriveerende saturdagsmorgens te Dordrecht, daar de heer Van Slingelandt sig debarqueerde en de heer Van Boetselaar met mij om half 3 te Delfshaven, daar wij een rijtuijg naamen op Delft, vanwaar sijn Hoog E[dele] na Leijden en ik na den Haag retourneerde.

Domisticis ijder *f* 10: 0: 0
aan de koetsier *f* 2: 0: 0

Sedert de laaste busopening van wijlen de Muntm[eeste]r Capijnen, sijn onder het waardijnschap van de h[ee]r Speldernieuw gemunt

182 Het betreft hier Johan Matthias Holtzheij, de zoon van Martinus sr en de broer van Martinus jr.
183 Volgens Van der Aa Aardrijkskundig Woordenboek een plaat in de Oosterschelde, tussen Middelgat en Roomplaat.

aan goude ducaten	2.648	
aan silvere rijders	50.367	
aan silvere ducaten	16.780	marken
aan schellingen	14.430	
aan dubb[ele] stuijvers	3.231	

Waarvan de sleijschatten bedragen *ƒ* 6.464: 8:28 1/2

Seedert sijn onder het waardijnschap van den heer Van den Helm Boddaert verwerkt[184]

aan gouden ducaten	1.557	
aan goude heele en halve rijd[ers]	11.119	
aan silvere rijders	37.660	
aan silvere ducaten in soorte	151.697	marken
aan guldens	9.240	
aan schellingen	14.130	
aan dubbelde stuijvers	1.318	
aan enkelde dito	2.840	

Waarvan de sleijsch[atten] bedraagen hebben *ƒ* 17.607:19:26 7/8

Zeeuwsche reijse maij 1765

de heer Bentinck, debet voor de Soaissche pistool[185]		3: 3: 0
de helfte in de Rott[erdamse] roef, poortg[eld]		0: 10: 0
en aan vragten		0: 12: 0
		4: 5: 0[186]
De heeren van Boetselaer en Bentinck 1/3 in	7: 10: 0	
te Rotterdam in het Swijnshooft, is	2: 10: 0	
Gemeen verschot		
aan bier met impost na Zeeland	9: 10: 8	
aan booter, thee, koffij, klompjes, etc.		6: 17: 8
in het Swijnshooft betaalt		72: 10: 0
aan passagiegeld en kruijer		1: 16: 0
in de kerk te Dordrecht		0: 12: 0
aan kreeften		0: 16: 0
aan de cap[itei]n van 't jagt		67: 2: 0
een fooij aan de knegts		6: 0: 0
		165: 4: 0
1/2		*ƒ* 82: 12: 0
een vierde		*ƒ* 41: 6: 0
op het retour		*ƒ* 12: 17: 0
andere uijtgaaf		*ƒ* 14: 12: 0
voor vragten etc. bij Van der Veen		26: 10: 0
fooij aan de knegts		3: 0: 0
passagiegeld te Middelburg		1: 10: 0
waage vragt te Delfshaven		4: 0: 0
fooij en verteert		1: 0: 0

Nootiesi voor d' W[el]e[dele]heer Burgemeester

aan mool(?)	*ƒ* 2: 16: -
1 manje[187] peijpen	1: 16: -
aen de burg	0: 6: -
aen de begaase	0: 9: -
aen schiete	3: - : -
aen en paa[r]te	3:- : -
aen melck	0: 9: -
baakegelt	2: 4: -
haave gelt	0: 12: -
	ƒ 14: 12: -
bedonge voor de Reijs	*ƒ* 52: 10: -
Somme	*ƒ* 67: 2: -

184 Het betreft hier de eerste muntbus van Martinus Holtzheij jr.

185 De betekenis van deze post is niet duidelijk. Een pistool is een naam die ook wel wordt gebruikt voor een dubbele ecu d'or, dubbele Spaanse escudo, dubloen en de Franse Louis d'or. Pistolen werden ook te Bouillon aangemunt door Willem Robert van der Mark en zijn opvolgers en in het prinsdom Orange op naam van Philips Willem, Frederik Hendrik en Willem II. Een 18e eeuwse munt die past op deze beschrijving is mij niet bekend. Voor een vuurwapen met sawasa beslag – zie M. de Bruin e.a. Sawasa: Japansese export art in black and gold 1650-1800 Zwolle/ Amsterdam, 1998 – is de hier genoemde prijs veel te laag. J.P. Puype, conservator van het Legermuseum Delft, meldt desgevraagt dat hij nog nooit een handvuurwapen met sawasa-beslag heeft gezien.

186 De bovenstaande staat met cijfers is diagonaal doorgehaald.

187 Hier zal een mandje bedoeld worden.

Voldaen den 28 Meij 1765

P.sS. Cornelis Valk

Ontfangen	
de leges	300: 0: 0
7 jaer leggelden	175: 14: 0
voor reijskosten	50: 0: 0
	f 525: 14: 0
af	109: 18: 8
blijft	*f* 415: 15: 8

uijtgegeven voor 1/4	*f* 96: 10: 8
letterkoel	9: 9: 0
zottinne koel	0: 9: 0
schoon pruijke etc	3: 11: 0
	f 109: 18: 0

specie

29 à *f* 14	406: 0: 0
	9: 10: 0
	0: 5: 8
	f 415: 15: 8

Uitgaaf op de Zeeuwsche reijse

aan thee en suijker etc.	2: 15: 0
in den Doele te Rotterdam	86: 5: 0
in het logem[en]t te Middelburg voor	
verteeringen en behoeftigh[eden]	
voor de reijs	106: 6: 0
een fooij in de Munt	24: 0: 0
een fooij in 't logement	6: 0: 0
voor het gebruijk van 't jagt in	
gedaane verschotten en voor de	

terugreijs bij de cap[itei]n als anders	
	154: 16: 0
een fooij aan de knegts van 't	
jagt	6: 0: 0
	f 386: 2: 0

waarin een vierde bedraagt

96: 10: 8

96: 10: 8

96: 10: 8

96: 10: 8

f 386: 2: 0

Rotterd[a]m, den 26 meij 1765

De heer Emans debet aan de wed[uwe] Weisweiler

d[it]o voor provisie een finesoen van 8 duijven	*f* 8: -: -
d[it]o een gebrade kalfharst[188] van 191/2 lb	5: 17: -
d[it]o 6 gebrade hoenders	6: -: -
d[it]o een rauwe schapenbout van 12 l[i]b[ra]	3: -: -
d[it]o een gekookte ham van 16 l[i]b[ra]	5: 6: -
d[it]o een gerookte ossetong en gekookt	1: 8: -
d[it]o 2 l[i]b[ra] rijst 2 maate grutte en 3 l[i]b[ra] rosijnen	1: 10: -
d[it]o een half vierendeel neutmuscaat een half d[it]o peper	
2 loot foelie	1: 4: -
d[it]o 1/2 commijne kaas	1: 5: -
d[it]o een canarie suijker	2: 8: -
d[it]o een kruijk beste olij en een kruijk beste wijnazijn en	
een zoute limoen	2: 12: -
d[it]o 12 sinaasappelen, 12 sitroenen en 25 eijeren	2: 8: -
d[it]o 3 mandens kropsalade	2: 5: -
d[it]o sestien bosse spergies	1: 12: -
d[it]o 12 komkommers, prij, dragon en pimpernel	0: 18: -
d[it]o 13 bosjes knolradijs en 4 peperwortels	0: 17: -
d[it]o een sakje zout en een flesje Engelse mostert	0: 16: -

188 In het Duits betekent dit het gebraden stuk kalfsvlees, in tegenstelling tot gekookt vlees. Zie glossarium op www.einsberg.uni-bonn.de/edition/glossar/glos.htm.

d[it]o 18 flesse rooje wijn en 8 flesse witte wijn	20: 16: -
d[it]o 6 Franse broode en 6 menagebroode	3: 2: -
d[it]o 3 p[er]c[onen] 's middags aan part gegeten	4: 10: -
d[it]o een fles rooje wijn	1:- : -
d[it]o 3 domest[ieken] gegete en een fles rooje wijn voor de voerman	2: -: -
Op dato voldaan	*f* 78: 16: -

De wed[uwe] Weisweiler

[Op de achterkant van deze rekening staat in het handschrift van Marcellus Emants]

uijt den Haag is medegenomen
aan booter
aan coffij, thee, klompjes

12.5.5 Zeeland 13 juni 1787

Vijfde muntbusopening in Zeeland van Martinus Holsheij, gedaan den 13 junii 1787.[189]

[Handschrift: mr. Gerard Emants]

Dingsdag den 5 junij 1787 ben ik[190] met den heere Van Boetselaer en de heer en mevrouw Van Slingelandt des morgens om half 10 uuren met het Haagsche jagt uijt 's Hage vertrokken na Rotterdam, alwaar wij ten half drie uuren zijn overgestapt in het groote Amsterdamsche Admiral[itei]tsjagt; den volgende morgen den 6 junij arriveerden wij in de haven van Zierikzee, wij doorwandelden des voormiddags die stad en deeden des namiddags met een wagen een tourtje na Nieuwerkerk, Oostduijveland, Oosterland en 't Zijpe. Den 7 junij deden wij des voormiddags een tour op de wallen, doorwandelden weeder die stad en reeden des namiddags over Noordgouwe, Sonnemaer[191] etc. na Brouwershaven.
Wij verlieten des s' nagts om een uuren de haven van Z[ierik]zee en zeijlden langs Tholen naer Bergen op Zoom; hier arriveerden wij voor de haven reets de volgende morgen ten 7 uuren, dog konden in dezelve niet binnen komen voor des namiddags ten 4 uuren; deezen namiddag en avond bezagen wij de stad en deeden, verseld door den overste Amman een wandeling in de voornaamste werken deezer groote vesting.
Om half tien begaven wij ons weeder op 't jagt en zeijlden met 't zelve den 9 junij des morgens om 7 uuren na Irseke, Damme op het eijland van Zuijd-Beveland, daar wij om 10 uuren voor kwamen, hier stapten de heer Van Boetzelaer neevens mij aan land, naamen een rijtuijg en doorkruisten 't oostelijk gedeelte van gem[eld] eijland over Crabbedijke, Kruijnigne, Schorre, Bieselinge, Capelle en Cloetinge, en arriveerden om 4 uuren te Goes. Wij doorwandelden die stad en wallen, logeerden matig in de herberg de Zoutkeet en naamen den volgende morgen den 10e weeder een rijtuig en reeden over de voornaamste dorpen van 't westelijk gedeelte door alleraangenaamste landsdouwen als Gravenpolder, ter Nisse, Ovesand, Heinkenszand, Susteeren Hoek en Nieuwdorp naer het Sloe, alwaar 't jagt ons was wagtende, werwaarts wij over de slikken moesten marcheeren en tot 6 uuren op de droogte blijven leggen, wanneer wij na Middelburg onder zeil gingen, en aldaar des avonds om 10 voor den boom arriveerden. Eerst teegen woensdag den 13 junij alhier beschreeven zijnde, maakten wij van den 11 junij gebruik om de stad Middelburg des morgens te bezien, deed een visite in de Munt, en reeden 's middags na West-Capelle en Domburg. Den 12de ging ik des morgens bij den Secretaris De Beveren van ons arrivement kennis geeven (de heer Raadpens[ionari]s absent zijnde) en verneemen den tijd wanneer 's anderen daags tot de busopening zoude worden gevaceert, 'tgeen wij vervolgens vernaamen dat op 10 uuren wierd bepaald. Deeze voormiddag hielden wij ons in de Munt op met het opneemen van het boek van den Waardijn, en vervolgens de slijschatten etc. bereekend.
Des middags aten de Muntm[eeste]r en zijn huijsvrouw bij ons en wij deeden des namiddags een tour na Veere.
De volgende morgen begaven wij ons voor 10 uuren ter Munte, en recipieerden daar de heeren Gecomm[itteerd]e Raaden Van Rosevelt en Clijver, neevens de Secretaris De Beveren, alsmeede de Reekenmeesters De Jonge en Turcq met den Secretaris de Ruever.
De heeren alle gezeeten zijnde, deed den heer Secretaris De Beveren een gepaste aanspraak en verwelkoming, die door den heer Van Boetzelaer wierd beandwoord. Men gaf weeder over als gebruijkelijk den Zeeuwschen dormant, dog welke uijt hoofde dat er zig geen kleijne gewigte bij bevinden niet konde worden geëmploijeert; en dus met stilzwijgen aangenoomen. Vervolgens ging ik over tot het openen der drie gereedstaande bussen, waarin gevonden wierden driederleij speciën, als

634 heele en
53 halve } zilvere rijders

5.333 heele
31 halve
178 quarten
359 octaaf } zilvere ducaten en
512 schellingen.

189 De akte van opening is te vinden in ZA 508C-11740. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 66 en Polak, *Historiografie* deel II bron 336.
190 De 'ik' in dit verslag is op basis van het handschrift zeer waarschijnlijk Gerard Emants, die ook wordt genoemd in de verdeling van onkosten.
191 Zonnemaire is een dorp op het voormalige eiland Schouwen en maakt nu deel uit van de gemeente Schouwen-Duiveland.

zijnde dezelve met hulpe van alle de heeren aanstonds geworden getelt.
Na het vertrek van haar Ed[el] Mog[enden] wierd door mij den grooten standaart opgerigt; en alle de speciën afgewoogen en diegeen die tot den essaije verzogt waaren nog voor 4 uuren (met reflexieneeming der jaaren, waarin gemunt) uijtgezogt en gepoinçoenneert. Na den eeten wierden dezelve doorgesneeden, vervolgens gesmolten en lootkogels gegooten.
Den 14 ging ik met den heer Van Slingelandt vroegtijdig na de Munt en naamen de proeve van de zilvere ducaat met haar gedeeltens, dewelke heeft uijtgebragt 10 penn[ingen] 10 gr[ein]. Vervolgens den zilvere rijder die uijtgebragt 11 pen[ningen] 5 3/4 gr[ein] en eijndelijk den schell[ing] welke hield 6 pen[ningen] 20 1/2 grijn, dus alles voldoende.
Na deeze verrigtingen wierden de Muntoffcianten in eed genomen en door mij met den Muntm[eeste]r afgereekend. Des avonds deeden wij contravisites en maakten de verbaalen in ordre.
Den 15e begaven wij ons (volgens met h[aar] Ed[el] Mog[enden] gemaakte afspraak) om 10 uure na 't collegie van Gecomm[itteerde] Raaden, alwaar wij direct wierden gerecipieert, en door den heere Van Boetzelaar aan dezelve heeren, ten wiens overstaan de muntbussche was geopend, rapport van ons verrigte wierd gedaan, 'tgeen door den heer Secretaris De Beveren wierd beandwoord. Nadat dit was afgeloopen, gingen wij nog des voormiddags een tour doen na Vlissingen, vonden daar den heer Steengragt, welke ons 't Arsenael, dok etc. liet bezigtigen, vanwaar wij ons na de buijtenplaats van dien heer begaven, aldaar aten, en retourneerden om half agt uuren na Middelburg, stapten in 't jagt, en verlieten des nagts om twee uuren de haven.
Den 16e saturdags arriveerden wij des avonds om 5 uuren te Dordrecht, doorwandelden de stad, en naamen des sondagsmorgens onse godsdienst waar in de Groote Kerk bij ds. Wagter. 's Maandags den 18e begaven wij ons om tien uuren na de Hollandsche Munte en naamen aldaar in eed alle de Muntsofficianten, zijnde den Waardijn daarvan te vooren geadverteert geweest.
Des middags zeijlden wij na Rotterdam en verlieten den volgende morgen 't buijtenjagt en vertrokken met het door ons ontboden Haagsche jagt na 's Hage, daar wij om 2 uuren arriveerden.

Voor het schrijven van 't verbaal is te Middelburg aan de clercq van den Waardijn betaalt
f 10: -: -
Aan de domestiquen in de Munt heeft ieder heer gegeven *f* 6: -: -

---

Zeedert de laatste muntbuschopening in junij 1781 zijn tot junij 1787 vermunt in Zeeland

heele en halve zilvere rijders	20.651 marken
heele, halve, quarten en octaaf zilvere ducaten	164.195
schellingen	5.135

Waarvan de slijschatten hebben bedragen *f* 12.508:19:36 1/4

1787,		
5 juni	kruijen en franqueeren van 't koffer	*f* 2: -: -
	cap[itei]n: van 't Haagsche Jagt met verschot	10: 8: -
	fooijen	2: 11: -
6 d[it]o	kerke Z[ierik]zee	0: 16: 8
	fooij voerman na Oost-Duijveland	0: 16: 8
7 d[it]o	kerk te Brouwershaven	0: 11: 0
	verteert aldaar	0: 15: -
	fooij voerman	0: 16: 8
	wagen 2 middagen	8: -: -
8 d[it]o	Bergen op Zoom aan land zetten	1: -: -
	zien van de werken	2: -: -
9 d[it]o	fooij te Serzike	0: 5: 8
	te Crabbedijke verteert	1: 6: 8
	te Cappelle	0: 4: 0
	voerman van Serzike met fooij	6: 5: 8
10 d[it]o	verteert in de Zoutkeet te Goes	5: 12: 0
	plaats van Hurgronje	0: 11: 0
	te Heijnkenszand	0: 10: 0
	Arnemuijdsche veer	0: 2: 0
		f 44: 11: 0

Transport		*f* 44: 11: 0
voerman van Goes met fooij		6:10: 0
11 d[it]o	Stadhuis te Middelburg	1:10: 0
	te West-Cappelle, Domburg etc. verteert, weggeld en aan de knegt gerestitueert, tezaamen	3: 1: 8
12 d[it]o	na Veere aan de knegt gerestitueert	1: 12: 0
	fooij koetsier, Muntm[eeste]r	1:10: 0
14 d[it]o	werkvolk in de Munt voor 't schoonmaken der materialen	1:10: 0
	domestiquen Munt	18: 0: 0
	Muntm[eeste]r gerestitueert voor wagen, porten etc	8: 5: 0
15 d[it]o	voor 't schrijven van 't verbaal	10: 0: 0
	Arsenaal te Vlissingen	1:10: 0
	voor stallen aldaar met weggeld	1: 0: 0

	fooij koetsier van Holtsheij		3: 0: 0
18 d[it]o	Munt te Dordrecht		1: 0: 0
	schipper van 't buijtenjagt voor verschotten		77: 2: 0
	hofmeester ut s[upra]		121:17: 0
	kok		178:12: 0
			f 480:10: 8
Transport			*f* 480:10: 8
19 d[it]o	fooij volk van 't jagt		14: 0: 0
	koets te Rotterdam		0:16: 8
	kruijer		1: 4: 0
	Haagsche jagt		7: 0: 0
	fooijen knegts		2:11: 0
	vragt van 't koffer		1: 5: 0
			f 507: 7: 0
af voor zoo veel de heer Brantsen in deeze reis moet betaalen			93: 0: 0
		Rest:	*f* 414: 7: 0
1/3 de heer Van Kijfhoek			*f* 138: 2: 0
1/3 de heer Van Slingelandt			138: 2: 0
1/3 G. Emants			138: 2: 0
			f 414: 6: 0

12.5.6 Zeeland 18 juni 1792

Zesde en laatste muntbusopening van wijlen Martinus Holtzheij; in Zeeland.[192]
Eerste muntbus van vrouwe Petronella Slob, wed[uw]e M. Holtzheij, beide op den 18 junij 1792.[193]

[Handschrift: mr. W.A.A. Poelman]

Donderdag den 14 junij 1792 zijn de heer en mevrouw Van Kijfhoek, de heer van Slingelandt, den heer Emants[194] en ik 's middags ten 5 uure met het binnenjagt van de Admiraliteit van de Maas, uit 's Hage na Rotterdam vertrokken, zijnde noch in ons gezelschap de twee kinderen van den heer Van Boetzelaer. Ten 9 uure stapten wij te Rotterdam over in het groote buitenjagt van de Admiraliteit; en bleven dien nagt voor 't Groote Hoofd leggen, om reden dat de hofmeester de provisie voor de reis eerst tegen den volgenden morgen had besteld.
Vrijdag den 15e gingen wij 's morgens 8 1/2 uur van Rotterdam onder zeil en kwamen ten 2 uur voor Dort; daar 't gezelschap de stad doorwandelde, en intusschen voorn wierd ingenomen, terwijl wij ten 3 1/2 uur weder van Dort vertrokken en 's avonds ten 8 1/2 uur beneden de Willemstad ons anker lieten vallen.
Zaturdag den 16e ligte men reeds 's morgens ten 4 uuren het anker. Door het stille weêr maakten wij echter weinig vordering en wij profiteerden van die stilte om het copie uit het waardijnsboek, 'twelk de Muntmeesteresse mij voor ons vertrek had toegezonden, op te neemen; 'tgeen nog voor den eeten afliep. Tegens den middag kwam er een weinig meer wind, die bovendien allergunstigst was, waardoor wij dan noch dien avond tegens circa 9 uure voor Rammekens arriveerden en 's nagts leggen bleven.
Zondag den 17e ten 10 1/2 uur voeren wij van Rammekens en hadden de wind zoo voordelig dat wij geen paarden nodig hadden om ons de haven op te trekken, gelijk wij ook, noch hier, noch op onze gansche reis tot Middelburg door de kennis, welke onze capitein van het vaarwater had, een loots nodig gehad hebben.
Ten 11 1/2 uur kwamen wij te Middelburg, daar wij met 't jagt bleven leggen voor 't logement van de O.I.C. De heer Emants en ik gingen direct na ons arrivement een visite doen in de Munt, daar wij aantroffen de heer Van der Horst, Griffier van de Munt, die schoon onverzogt ons geduurende al ons werk in de Munt bleef adsisteeren en aannam om het verbaal te schrijven. Ik liet noch des morgens belet vraagen bij den heer Raadpensionaris Van Citters, die mij tegens 5 uure appointeerde, wanneer ik vernam dat de busopening was bepaald op 's anderen daags ten 10 uure. Mevrouw Holtzheij en de heer Van der Helm Boddaert, die intusschen hadden laaten belet vraagen, kwamen ons ten 6 uure een visite aan 't jagt geeven, die benevens de h[ee]r fiscaal Steengragt en de h[ee]r Van der Horst bij ons bleven thee drinken. De regen belette ons dien avond een wandeling te

192 De akte van opening is te vinden in ZA 508C-11750. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 66 en Polak, *Historiografie* deel II bron 337.
193 De akte van opening is te vinden in ZA 508C-11750. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 66 en Polak, *Historiografie* deel II bron 338.
194 Dit moet mr. Gerard Emants zijn.

doen, zoodat wij, gelijk den twee voorige avonden, een partijtje in ‘t jagt maakten.

Maandag den 18e gingen wij reeds ’s morgens ten 9 1/2 uur na de Munt en maakten dadelijk een begin met ‘t opneemen van ‘t waardijnsboek, ’twelk schielijk afliep, vermids dat de heeren alleenlijk den essaij hadden in te vullen; ten 10 1/2 recipieerden wij de heeren Gecommitteerde Raaden Canisius en Van Citters, benevens de Raadpensionaris Van Citters, alsmede de Reekenmeesters Butena en Leijdekker de Bruin, met de Secretaris Van den Houten.
De heeren alle gezeeten zijnde deed de heer Raadpensionaris een gepaste aanspraak ter verwelkoming, die door den heer Van Kijfhoek wierd beantwoord. Men gaf weder over, als gebruikelijk, den Zeeuwschen dormant, doch welke uit hoofde dat er zich geen kleine gewigten bij bevinden, niet konde worden geemploijeerd en dus met stilzwijgen is aangenomen.
De Raadpensionaris gaf reeds bij deze gelegenheid te kennen dat, behalve de muntbus van mevrouw Holtzheij, die van haar overleden man ook noch ongeopend stond en zoude behooren verantwoord te worden; om welke reden de heer Van Kijfhoek dan ook reflecteerde, dat wegens dit dubbeld werk men niet in staat zoude zijn om voor vrijdag aan hun Ed[el] Mog[enden] rapport te kunnen doen. Geevende echter aan hun Ed[el] Mog[enden] in consideratie om thans beide de muntbussen te openen, en de één onaangeroerd te laaten, totdat het werk van de andere was afgelopen, ten einde hun Ed[el] Mog[enden] de moeite te menageeren om andermaal ter opening der tweede muntbus in de Munt te koomen. Dit alzoo gegouteerd wordende, ontving ik eerstelijk de sleutels der drie bussen van de tegenwoordige Muntmeesteresse mevrouw Holtzheij, waarin gevonden wierden zesderleij speciën, als

1246 heele 522 halve	zilvere rijders
133	drieguldens
302 heele 134 halve	enkelde guldens
4871 heele 30 halve 100 quart 188 octaaf	zilvere ducaaten
2317	schellingen
40	enkele stuivers

Vervolgens de twee bussen van den overleden Meester Martinus Holtzheij zijnde geopend, zijn daarin gevonden

343 heele 7 halve 33 quart 92 octaaf	zilveren ducaat[195]

195 Polak geeft een optelling van deze stukken in hele zilveren dukaten

Zijnde alle de voorschreven penningen met hulpe van alle de heeren aanstonds geteld geworden; waarna die van den overleden Holtzheij weder in de bussen zijn gesloten geworden. Na het vertrek van haar Ed[el] Mog[enden] wierd door mij de groote standaart opgerigt, wanneer alle de speciën van de eerste drie bussen, behalve de schellingen, noch voor den eeten wierden afgewogen.
Wij aaten in de Munt en vervolgden ten 6 uur ons werk, wanneer wij behalven de schellingen, ook alle de penningen van de twee andere bussen afwogen. Wij zogten voords de penningen uit, die tot den essaij waaren verzogt, met reflexie op de jaaren waarin ze waren gemunt, poinçoenneerden alle dezelve en doorsneeden noch een groot gedeelte daarvan. De heeren zich intusschen geoccupeerd hebbende met de bereekening der resp[ectiev]e opweegingen, gingen wij ten 9 1/2 uuren tezaamen na ons jagt.
Mevrouw Van Kijfhoek passeerde den namiddag in de tuijn van mevr[ouw] Holtzheij.
Dingsdag den 19e ging ik ’s morgens ten 9 1/2 uur na de Munt en smolt dien voormiddag de 5 speciën van de bus van mevr[ouw] Holtzheij, zijnde van de enkele stuivers om het klein aantal noch in ‘t gewigt, noch in den essaij een examen gemaakt. En eindelijk smolt ik ook noch den zilveren ducaat uit de bus van den overleden Holtzheij.
Ten 2 uur in ‘t jagt terug koomende, hadden de heeren den advenant van alle de speciën bereekend.
Wij reeden met een wagentje van zesse van den huurkoetzier Van Heesch na de buitenplaats van den heer fiscaal Steengragt, Lammerenburg, één uur van Middelburg, en dineerden aldaar in gezelschap van de heer en mevrouw Landsheer, de h[ee]r en mevr[ouw] Van Schoor en de capitain Gobius.
Ten 9 uure retourneerden wij in ‘t jagt.

Woensdag den 20e ging de heer Van Goidschalkoord en ik ten 9 1/2 uur na de Munt om de penningen te essaijeeren, hebbende de zilvere rijder uitgebragt 11 penn[ingen] 5 3/4 grijn; de driegulden 10 penn[ingen] 23 3/4 gr[ein], de enkele gulden 10 penn[ingen] 23 gr[ein], de zilv[eren] ducaat 10 penn[ingen] 10 gr[ein], de schelling 6 penn[ingen] 20 1/2 gr[ein] en eindelijk de zilv[eren] ducaat van de bus van de overleden Holtzheij 10 penn[ingen] 10 penn[ingen][196]; dus alles voldoende. Ten 2 1/2 uur was dit afgelopen. De heeren Van Kijfhoek en Emants hadden intusschen de verbaalen in order gebragt, om door den h[ee]r Van der Horst gecopieert te kunnen worden. ’s Middags kwamen mevrouw Holtzheij met haar dogter en zoon, benevens de heeren Boddaert en Van den Horst bij ons in ‘t jagt eeten. De gasten ten 7 uuren vertrokken zijnde, deden wij een wandeling door de stad.
Donderdag den 21e. Wij bragten ’s morgens de groote en kleine verbaalen verder in order, terwijl de h[ee]r Emants met de Muntmeesteresse ging afreekenen. Ten 2 uure kwam de h[ee]r Steengragt bij ons eeten, met wien wij ’s middags in twee wagentjes na Oostcappel reeden op de buitenplaats van mevrouw Van der Poorten, de schoonmoeder van de h[ee]r Steengragt.
Vrijdag den 22e gingen wij ten 10 uure ’s morgens na de Munt om de Muntsofficianten in eed te neemen en ten 11 uure begaven wij ons na ‘t collegie van heeren Gecommitteerde Raaden, welke tijd ik daags te vooren van den heer Raadpensionaris had verstaan, dat door haar Ed[ele] Mog[enden] was bepaald tot het hooren van ons rapport[197]. Hetwelk dan ook door den heer Van Kijfhoek aan de heeren Gecommiteerde Raaden en die van de Reekenkamer met de teruggaave van den dormant, wierd gedaan.

196 Hier moet natuurlijk ‘grijn’ staan.
197 Dit rapport is opgenomen in de notulen van de Gecommitteerde Raden van Zeeland d.d. 28 juni

’tGeen door den heer Raadpensionaris wierd beandwoord. Na eenige afscheidsvisites te hebben gereden, reeden wij ten 12 uuren met een wagentje na Vlissingen, daar wij aan ‘t huis van den equipagemeester afstapten. Wij vonden te Vlissingen den heer Steengragt, die met zijn wagentje de kinderen na Lammerenburg liet brengen, terwijl wij met de sloep, die in de oude haven lag, roeiden na ‘t oorlogsfregat van de capitein Gobius van 40 stuk, genaamd de Castor.
Wij wierden daar met alle honneurs aan den heer Van Kijfhoek, als admiraliteitsheer verschuldigd, ontvangen. Na ‘t schip te hebben bezigtigd, en 1/2 uur vertoefd, retourneerden wij weder met de sloep, onder een salut van 17 stukken canon.
Wij dineerden op Lammerenburg en kwamen ’s avonds ten 8 uur weder te Vlissingen, daar ons jagt uit Middelburg intusschen was gearriveerd. Wij gingen noch de stal zien van de heer Catteau, die ons minder bezienswaardig voorkwam dan wel zijn 15 witgeboren hengsten.
Zaturdag den 23e ’s morgens ten 3 uur gingen wij met extra fraaij weer en een voorspoedige wind van Vlissingen onder zeil. Ten 11 uure kwamen wij aan de Badsekaade over Saftingen.[198]
Schoon ons voorneemen was om na Antwerpen te vaaren, kregen wij zulke contradictoire en onzeekere informatiën wegens de toestand van zaaken in Braband, dat wij liever verkoozen na Bergen op Zoom te zeilen, daar wij ’s middags ten 6 uur arriveerden.
Zondag den 24e ten 9 uure ging ik de buitenwerken en mijnen zien en ten 11 1/2 uure reeden wij, uitgezonderd de heer Van Kijfhoek, die een weinig geïncommodeerd was, na Tholen, gelegen aan een riviertjen, de Eendragt en vandaar na Steenbergen, wanneer wij door de Linten en de drie forten ten 4 uure te Bergen op Zoom terug kwamen.
Maandag den 25e ten 6 uure voeren wij met een vrij sterke wind van Bergen op Zoom en arriveerden noch dien avond in de Oude Maas, niet ver van Delfshaven, daar wij die nagt tot ’s morgen 9 uure bleven leggen en ten 7 uure te Rotterdam arriveerden.
Dingsdag den 26e, nadat de heer Van Slingeland met een wagentje ten 9 1/2 uur van ons na ’s Gravezande was vertrokken, ging de h[ee]r Emants en ik met mevr[ouw] Van Kijfhoek, terwijl de h[ee]r Van Kijfhoek in ‘t collegie van de Admiraliteit was, een wandeling doen door de stad.
Wij naamen de maaltijd in ‘t groote jagt, vertrokken ten 5 1/2 uure met ‘t binnenjagt van de Admiraliteit, in gezelschap van de heer burgem[eeste]r Graswinkel van Rotterdam na ’s Hage, daar wij ten 9 1/2 uur arriveerden.

De overleden Muntm[eeste]r Martinus Holtzheij heeft zedert de laatste muntbusopening in junij 1787 tot januarij 1788 doen vermunten

zilvere ducaaten met zijne gedeeltens	11.082 mark

Waarvan de sleijschatten hebben bedraagen *f* 725: 3: 8 mijt

De Muntmeesteresse Petronella Slob, wed[uw]e van Martinus Holtzheij heeft zedert den 6 Julij 1788 tot den 18 junij 1792 doen vermunten

heele en halve zilv[eren] rijders	45.214
driegulden	3.996
enkele heele en halv[e] guld[en]	7.346
zilv[eren] ducaaten	147.830
schellingen	23.177
enk[ele] stuiver	160

Waarvan de sleijschatten hebben bedraagen de somma van *f* 14.751: 3:47 3/4

muntbus van wijlen de heer Holtzheij met de leges van de Secretaris	*f* 1.236: -: -
d[it]o van de wed[uw]e Holtzheij	1.236: -: -
reiskosten als ordin[aris]	200: -: -
5 jaar leggeld	502: -: -
	f 3.174: -: -
af verlies op de Zeeuwschen rijksd[aalder] en gereduceerd tot 53 st[ui]v[er]s[199]	59:18: -
	f 3.114: 2: -
Af voor de Secretaris Beelaarts *f* 72: -, ontvangen in Zeeuwschen rijksdaelders van 53 st[uivers], dus	70:13: -
Het leggeld van de h[ee]r Brantzen (hebbende in de leges uit hoofde van zijn absentie niet geparticipeerd, en ook niet gedraagen in de reiskosten)	125:10: 0
	196: 3: -
rest	*f* 2.917:19: -
transp[ort]	*f* 2.917:19: -
waarin 1/3	*f* 972:13: -
af 1/2 in de reiskosten	173: -: -
blijft zuiver	*f* 799:13: -

197 Dit rapport is opgenomen in de notulen van de Gecommitteerde Raden van Zeeland d.d. 28 juni

198 Van der Aa, *Aardijkskundig woordenboek der Nederlanden*: Een voormalig dorp in Staats-Vlaanderen, dat volgens sommigen gelegen moet hebben op de linkeroever en bij de monding van het Saeftingergat en in het jaar 1532 door het zeewater zou zijn bedekt, terwijl door anderen het gehele bestaan van dit dorp wordt betwijfeld.

199 De Zeeuwse rijksdaalder of zilveren dukaat had sinds 1762 binnen Zeeland een koers van 53 stuivers, daarbuiten eigenlijk gewoon een koers van 50 stuivers. Vandaar hier en in de volgende regel deze verliespost.

N.B. Schoon heeren Raaden en G[eneraa]lm[eeste]rs alléén beschreven waren tot de opening van de muntbusse van mevrouw Holtzheij, heeft men egter gemeend, dat vermids mevr[ouw] Holtzheij de bus van haar overleden man bijzonder had opgegeven en dat de heer Raadpensionaris bij zijne aanspraak aan Raaden en Generaalmeesters distinctelijk sprak van beide deze bussen en geen de minste bedenking was, of de leges, voor busopeningen staande, moesten dubbeld gereekend worden, met uitzondering egter van de reiskosten en zulks in navolging van hetgeen in Zeeland in den jaare 1717 alsmede in den jaare 1765 had plaats gehad, gelijk dan ook zonder eenige reflexie de posten hiervooren gemeld door mevr[ouw] Holtzheij zijn voldaan geworden.

Penningen tot den essaij gebruikt

Van den 6e en laatste muntbus van Mart[inus] Holtzheij		
zilv[eren] ducaat met zijne gedeeltens te zamen	10 m[ark]	
van de 1ste muntbus van P. Slob, wed[uwe] Holtzheij		
zilv[eren] ducaat	20 [mark]	
zilv[eren] rijd[e]r	18	
schell[ing]	7	
guldens	6	
driegulden	6	1/3

[Het volgende is van de hand van mr. Gerard Emants]

1792			
15 juni	Dordsche kerk		1: -: -
19 d[it]o	weggeld poort en fooij na Lammerenburg		0:19: -
20 d[it]o	schoonmaken van ‘t muntmateriaal		0:10: -
21 d[it]o	weggeld en fooij na Oost-Cappel		0:17: -
	koetsier van d’ h[ee]r Steengragt		1:10: -
22 d[it]o	domestiquen van de Muntmeesteres		18: -: -
	den Griffier Van der Horst voor ’t schrijven van NB twee verbalen		20: -: -
	huurkoets en wagens aan van Heesik		18: 2: -
	aan ‘t Muntvolk bij ‘t munten van duijten voor de kinderen		1:10: -
	weggeld na Vlissingen		0: 6: -
	op ‘t oorlogschip de Castor en sloep		2:10: -
	voerman na Vlissingen		0:11: -
			f 66:15: -
Transport			*f* 66:15: -
	stal van d[e] h[ee]r Catteau		1: -: -
24 d[it]o	overvaren na Tholen en poort te Bergen op Zoom		1: 2: -
	wagen met fooij		8:16: -
	werken van Bergen		1: -: -
	schipper van ‘t jagt van d’Admiral[itei]t		47:18: -
	hofmeester		192:12: -
	kok		176: -: -
	fooij volk van ‘t buijtenjagt		14: -: -
	koets na ‘t binnenjagt		-:15: -
	jagt van ’s Hage na Rotterdam met verschot		6:15: -
	fooij voor ‘t thuisbrengen van ‘t goed		1:10: -
			f 518:19: -

12.6 Utrecht

12.6.1 Utrecht 9 oktober 1787

Tweede muntbus van Joh[an] Seb[astiaan] van Naamen, Muntmeester van Utrecht, gedaan den 9 october 1787.[200]

[handschrift: Gerard Emants]
Maandag den 8 october 1787 ben ik des morgens ten 8 uuren uijt den Hage in gezelschap van de heeren Van Boetzelaar van Kijfhoek en Van Slingelandt van Goidschalkoord met het Haagsche jagt naer Utrecht gereijst, alwaar wij des avonds voor agt uuren (twee peerden voor 't jagt gehad hebbende) arriveerden en onze intrek bij Oblet naamen.
Eeven na onze aankomst kreegen wij 't bezoek van den Muntm[eeste]r Van Naamen en Essaijeur Koningsberger [201].
Den 9 's morgens begaf ik mij voor 9 uuren bij den heer Van Westreenen van Starkenburg, presideerende ter vergadering van h[un] Ed[el] Mo[genden] de heeren Gedep[uteer]de Staten om van ons arrivement kennis te geeven en te worden geïnformeerd van 't uur op 'twelke hun Ed[el] Mog[enden] ter openinge van de bussen in de Munt zouden gelieven te vaceeren, 'twelk op 1/2 12 wierd bepaald.
Om 10 uuren begaven wij ons reets na de Munte en naamen voor de komst van hun Ed[el] Mog[enden] ter acceleratie van 't werk 't waardijnsboek op, 'tgeen uijt hoofde dat wij vooraf van een copie van de waardijnsaanteekeningen waaren voorzien, schielijk afliep. Om 1/2 12 hun Ed[el] Mog[enden] aan de Munt komende, wierden dezelve door mij in de gang, en door de heeren raaden aan de kamer gerecipieert.
Aan de groote tafel needergezeeten zijnde wierd door den heer Van Boetzelaer en den heer praesideerende weederzijdsche aanspraken gedaan, waarna drie bussen als een voor de goude en twee voor de zilvere door mij ontzeegeld wierden, zijnde de muntbusse van den E[dele] Johan Sebastiaan van Naamen, ter verantwoording van hem als Muntm[eeste]r, J. van Haeften als Waardijn en V.V. Koningsberger als Essaijeur.
En zijn in gem[eld]e drie bussen gevonden zeevenderleij speciën, als

gouden ducaten	1.205 stukken
zilvere rijders heele en halve	1.201
drie guldens	1.008
heele en halve guldens	860
zilvere ducaten	4.654
schellingen	8
dubbelde stuijvers	1.027

200 De akte van opening is te vinden in NA 1.01.44-53. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 86 en Polak, *Historiografie* deel II bron 465.
201 Het betreft hier Valentijn Victor Koninsgberger. Zie voor meer informatie hoofdstuk 22 Biografische schetsen verderop in deze band.

Na het openen der muntbusse vertrokken hun Ed[el] Mog[enden] direct en werden vervolgens alle de penningen door ons gesorteert en getelt.
De standaart door mij opgeregt zijnde, maakte ik nog voor de maaltijd (die heeden en vervolgens des middags bij de Muntm[eeste]r wierd gehouden) een aanvang met de opweegingen, die des middags continueerde en nog des avonds afliepen ten getale van 957.
Den volgende morgen vroegtijdig sorteerden wij de penningen tot den essaij te gebruiken, waartoe op verzoek van den Muntm[eeste]r en Essaijeur gebruikt zijn

1 mark	dukaten
12	zilvere rijders
10	drie gulden
6 marken	heele en halve gulden
16	zilvere ducaten
3	dubbelde stuijvers

Zijnde de schellingen om derselver klein getal in de busse bevonden, nog in 't gewigt nog in 't alloij niet kunnen worden geëxamineert.
De gem[eld]e penningen alle door mij gepoinçoenneert zijnde, wierden dezelve door den Muntsmit doorgesneeden; de gepoinçoenneerde portie bewaardt, en de andere gesmolten, en van ijder een staafje gegoten, dewelke meede zijnde gepoinçoenneert, onder mijne bewaaringe bleeven; voorts zijn gegoten lootkogels van 7 1/2 en 5 engels, die meede door mij zijn gepoinçoenneert.
Nog voor den eeten wierd het zilver voor de cornet tot de waterproef door mij ingewogen, in den oven gezet en uijtgeslagen, na den eeten afgekookt en 't essaijwater goedbevonden.
Voorts zijn 2 kogels van 7 1/2 en 2 van 5 kogels in den oven afgedreeven, en de zilvere grijntjes daarvan over gebleeven door mij bewaard.
Donderdag den 10e naamen wij de proeve van den goude ducaat, welke uijtgebragt heeft 23 carr[aat] 7 gr[ijn] ruijm. Twee ovens aangestoken zijnde, wierd de zilvere rijder ingezet, die met bijweginge van 't lootgrijn uijtgebagt 10 penn[ingen] 5 3/4 gr[ijn]; de drie gulde 10 pen[ningen] 23 3/4 gr[ijn], de heele en halve gulde 10 pen[ningen] 22 3/4 gr[ijn]; de zilvere ducaat 10 pen[ningen] 10 gr[ijn] en de dubbelde st[uivers] 6 pen[ningen] 20 gr[ijn] alle ruim.
Des namiddags, alles afgelopen zijnde, namen wij de Muntsofficianten in eed en vulden de verbalen in.
Vrijdag den 11 begaf ik mij om 9 uuren bij den heer Van Westreenen van Starkenburg om kennis te geeven dat wij gereed waaren tot het doen van rapport en verzogt te mogen weeten de tijd wanneer zulks dien morgen zoude kunnen geschieden, waartoe het uur van half 12 wierd bepaald. Op die tijd ons aan de Statekamer begeeven hebbende, wierden wij direct geadmitteert; doende de heer Van Kijfhoek het rapport met een zeer gepaste aanspraak op de teegenwoordige tijdsomstandigheeden toepasselijk, 'twelk door den heer Van Starkenburg wierd beandwoord. Dit verrigt hebbende deeden wij contravisites en reeden met het rijtuig van de Muntmeester een tour na de plaats daar het geweezen Seijster kamp is gehouden, bezagen de forten, door de weedersijdsche partijen gemaakt, gingen de Seijsters winkels bezoeken, en retourneerden naer Utrecht, daar wij voor 't laatst bij de

Muntmeester aaten, en des avonds met denzelven afreekenden.[202]
Om 8 uuren vertrok den heer Van Kijfhoek met de nagtschuijt na Leijden uijt hoofde dat zijn H[oog] welgeb[oren] zaturdagmorgen aldaar als hoogheemraad moest fungeeren.
Zaturdag den 13e vertrok den heer Van Goidschalkoord met mij met het Haagsche jagt, in gezelschap van de heeren Wieling en Pesters[203] weeder na 's Hage, daar wij des avonds om 8 uuren in welstand arriveerden.

Zeedert den 1. october 1784 tot den 27 aug[ustus] 1787 zijn te Utrecht gemunt

goude ducaten	8.429	marken
heele en halve rijders	36.036	
drie gulden	30.251	
heele en halve guldens	15.553	
zilvere ducaten	139.399	
schellingen	59	
dubbelde stuijvers	5.733	

Waarvan de sleijschatten hebben bedragen *f* 16.606: - st[uivers] 20 7/25 mijt

De leggelden door door de Utrechtsche Muntmeester betaalt tot 1° oct[ober] 1787.

De heer Brantsen uijt hoofde van zijne ambassade in Frankrijk de muntsbesogne niet hebbende bijgewoond, heeft egter de leges getrokken dog teffens zijn portie in de gemaakte onkosten betaalt.

Uijtgaaf bij busopening te Utrecht october 1787

voor de gezaamentlijke heeren		
kruijen valies met materialen, schoonmaken derzelve in de Munt etc.	*f*	1:10: -
meede genomen goed		6:15: -
te Alphen vis etc.		6:18: -
fooij volk van 't jagt		4:10: -
Haagsche jagt met ontbijt, wijn, vrugten		38: 4: -
tweede paard met stallen		13:12: -
knegt betaalt voor verschotten van kruijer etc.		3: 6: -
bodens van Gedep[uteer]den		24: -: -
conchierge		12: -: -
boetefeu		4: -: -
koetzier Van Naamen		1:10: -
domestiquen in de Munt		12: -: -
verteert bij Oblet		72:12: -
domestiquen		4: -: -
koetsen		4: -: -
		f 208:17: -
	1/4	*f* 52: 4: -

Nog voor de heeren Brantsen, Van Slingelandt en Emants voor de Reijs

na 's Hage knegt Muntm[eeste]r voor 't brengen van hoenders etc.	*f*	0:11: -
te Alphen betaalt		9: 4: -
cap[itein] van 't jagt met verschot van wijn, ontbijt etc.		42: 4: -
fooij knegts en jager		4:10: -
verschotten van de knegt		2: -: -
	f	58: 9: -
	1/3 *f*	19:10: -
	1/4 *f*	52: 4: -
	1/3	19:10: -
	f	71:14: -

voor de Heer Brantsen ontvangen		
vacatiën	*f*	300: -: -
reijskosten		32: -: -
leggelden 3 jaaren		75: 6: -
	f	407: 6: -
af		71:14: -
't restant ter somma van	*f*	335:12: -
aan de heer Tinne ter hand gestelt		

---

202 Met het Seijster kamp wordt bedoeld het terrein waar in 1672 de troepen van de Franse koning Lodewijk XIV hun tenten opsloegen en het indeelden in straten bezet met winkels. In 1787 verzamelde op dit terrein een legermacht van zo'n 3 tot 4.000 man. Hun dagelijkse bewegingen trok vele nieuwsgierigen. Zie A.J. van der Aa *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden* 201

203 Vanwege het ontbreken van verdere informatie is het niet duidelijk om welke heer Pesters het hier gaat. Mogelijk betreft het hier mr. Willem Nicolaas (de) Pesters (1754-1831). Zie verder hoofdstuk 22 Biografisch schettsen in deze band

1787 De Hoog Edelgebooren heeren Gecommitteerdens van de Staatenmunt

Debet aan J.P. Oblet

october 8	een souper voor 3 persoone	*f* 6: -: -	
	een vles best rood band	1: 8: -	
	2 domestiquen verteering	1:12: -	
	2 wasch kaarsen	0:12: -	
9	logement	5: -: -	
	thee en ontbijt	1:10: -	
	souper 3 pers[onen]	6: -: -	
	een vles rood band	1: 8: -	
	knegts verteering	2: 4: -	
10	logement	5: -: -	
	thee en ontbijt	1:10: -	
	een vles rood band	1: 8: -	
	2 waschkaarsen	0:12: -	
	knegts verteering	2: 4: -	
11	logement	5: -: -	
	thee en ontbijt	1:10: -	
	een vles rood band	1: 8: -	
	verteering van de knegts	2: 4: -	
12	logement	5: -: -	
	thee en ontbijt	1:10: -	
	souper 2 pers[onen]	4: -: -	
	2 waschkaarsen	0:12: -	
	een vles rood band	1: 8: -	
	knegts verteering	2: 8: -	
13	logement	5: -: -	
	thee en ontbijt	1:10: -	
	ontbijt voor de knegts	0:12: -	
	een kalfsrib gebraden weegt 12 l[i]b[ra]	4: 2: -	
	Somma	*f* 72:12: -	

Voldaan p[e]r J.P. Oblet

de rijs	21: 0: 0
tol scouw	4:12: 0
ontbijt	1:10: 0
boter kaas	2: 0: 0
kofvij, thee, suyk[er]	2: 0: 0
slaaijolij, vruijt	1:10: 0
wijn	4: 4: 0
melck	0:12: 0
poortboome	0:16: 0
Som	*f* 38: 4: 0

de reijs	21: 0: 0
tol scouw	4:18: 0
ontbijt	1:18: 0
boter kaas	2: 0: 0
kofvij, te	2: 8: 0
melck voorloge	0:12: 0
roorboome	0:16: 0
wijn	7:14: 0
slaaij, olij, asijn	0:18: 0
	42: 4: 0

2 paard	*f* 12: 0: 0
Stallink	1:12: 0
	13:12: 0
	38: 4: 0
	51:16: 0
	42: 4: 0
	f 94: 0: 0

12.6.2 Utrecht 10 november 1789

Derde muntbusverandwoording van Joh[an] Seb[astiaan] van Naamen, Muntmeester van Utrecht, gedaan den 10 november 1789.[204]

[handschrift: mr. Gerard Emants]

Maandag den 9 november 1789 ben ik des morgens ten 8 uuren met het Haagsche jagt in gezelschap van den heere Van Slingelandt van Goidschalkoord uijt 's Hage vertrokken, arriveerden ten elf uuren te Leijden, alwaar zig bij ons vervoegde den heer baron van Boetzelaer van Kijfhoek en arriveerden des avonds om agt uuren (twee paarden voor 't jagt gehad hebbende) te Utrecht.
Eeven na onze aankomst kregen wij 't bezoek van den Muntmeester Van Naamen en Essaijeur Koningsbergen.[205]
Den 10 's morgens begaf ik mij ten half tien uuren bij den heer Van Natewisch, presideerende ter vergad[ering]e van de Ed[el] Mog[ende] heeren Gedep[uteer]de Staten om van ons arrivement kennis te geeven, te worden geïnformeert van 't uur op 'twelke hun Ed[el] Mog[enden] ter openinge van de muntbussen in de Munt zouden gelieven te vaceeren, 'twelk op 1/2 12 wierd bepaald.
Om 10 uuren begaven wij ons reets ter Munte en naamen voor de komst van hun Ed[el] Mog[enden] ter acceleratie van 't werk 't waardijnsboek op, 'twelk voor de komst van hun Ed[el] Mog[enden] afliep. Om 1/2 12 hun Ed[el] Mog[enden] aan de Munt komende, wierden dezelfde door mij in de gang en door de heeren Raaden aan de kamer gerecipieert. Aan een groote tafel gezeeten zijnde, wierden door de heer praesiderende raad en de heer van Kijfhoek weederzijdsche aanspraaken gedaan, waarna drie bussen, als een voor de goude en twee voor de zilvere penningen, door mij ontzeegeld wierden, zijnde de 3e verandwoording van de E[dele] Johan Sebastiaan van Naamen, ter verandwooring van hem als Muntm[eeste]r, J. van Haeften als Waardijn en V.V. Koningsberger als Essaijeur. En zijn in gem[elde] drie bussen gevonden zesderleij[206] speciën als

gouden ducaten	2.869	stukken
zilvere heele en halve rijders	244	
guldens	5	
zilvere ducaten	2.086	
schellingen	6	
dubbelde stuijvers	944	

Na het openen der muntbusse vertrokken hun Ed[el] Mog[enden] en wierden vervolgens alle de penningen door ons gesorteert en getelt en 't getal conform het waardijnsboek bevonden.
De standaart door mij opgeregt zijnde, maakte ik nog voor de maaltijd (die heeden en vervolgens des middags bij den Muntm[eeste]r wierd gehouden) een aanvang met de opweegingen, die des namiddags continueerden en reets voor zeeven uuren afgelopen waaren. Deezen avond sorteerden wij de penn[ingen] tot den essaij, waartoe op versoek van den Muntm[eeste]r en Essaijeur gebruikt zijn

1 mark	goude ducaten
8	zilvere rijders
12 mark	zilvere ducaten, en
3	dubbelde stuijvers

zijnde de guldens en schellingen om derselver klein getal in de busse bevonden, nog in 't gewigt, nog in den alloij niet kunnen worden geëxamineert.
De gem[elde] penningen wierden door mij nog alle gepoinçoenneert.
De volgende morgen wierden in mijn presentie (mij vroegtijdig ter Munte begeeven hebbende) de gepoinçoenneerde penningen door den Muntsmit doorgesneeden; de gepoinçoenneerde portie door mij opgeslooten ende andere gesmolten, en van ieder een staafje gegoten, dewelke meede zijnde gepoinçoeneert, onder mijne bewaring bleeven; voorts zijn gegoten lootkogels van 7 1/2 en 8 engels, die meede door mij zijn gepoinçoeneert.
Na den eeten wierd de goude cornet met het vereijschte zilver en loot in den oven gezet, uitgeslagen en afgekookt, en 't essaijwater goed bevonden, voorts 2 kogels van 7 1/2 en 2 van 5 engels in den oven afgedreeven en de lootgreijntjes door mij bewaart. Des avonds gingen wij de smelterije op 't Vreeburg bezigtigen.
Donderdag den 12e namen wij de proeven van den gouden ducaat; welke uijtgebragt heeft 23 carr[aat] 7 grijn. Twee ovens aangestoken zijnde wierd de zilvere rijder ingeset, die uijtbragt 11 pen[ningen] 5 3/4gr[ijn]; de zilvere ducaat 10 pen[ningen] 10 gr[ijn] en de dubb[ele] st[uiver] 6 pen[ningen] 20 1/2 grijn. Dit werk bijtijds afgelopen zijnde, reeden wij na de buijtenplaats van den Muntm[eeste]r, en bezagen verder het model van de diepmachiene door den Essaijeur Koningsberger geïnventeert.[207]
Des namiddags, alles afgelopen zijnde, namen wij de Muntsofficianten in eed, vulden de verbalen in en reekenden met den Muntm[eeste]r af.
De intentie geweest zijnde om direct na 't doen van 't rapport aan hun Ed[el] Mo[genden] de terugreijse met het jagt aan te neemen, had den heer Van Kijfhoek bij 't openen der busse den heer praesideerende daarvan verwittigt, en wierden wij des vrijdagsmorgen ten half elf uuren geappointeert (zijnde anders de gewoonte dat den Essaijeur-Generaal zig dien dag des morgens bijtijds bij den heer praesideerende vervoegt om 't uur te verneemen). Om half elf uuren, na 't doen van eenige contravisites, begaven wij ons na de Statenkamer, wierden na een quartier vertoevens geadmitteert, doende den heer Van Kijfhoek 't rapport met een aanspraak ter materie dienende, 'twelk door den heer van Lijnden van Lunenburg wierd beandwoord.
Hierop reeden wij direct na 't Haagsche jagt en voeren voor half twaalf uuren af. Te Leijden om 8 uuren arriveerende, verliet ons den heer van Kijfhoek en ik arriveerde om 1/2 12 uuren met den heer van Goidschalkoort in s' Hage.

204 De akte van opening is te vinden in NA 1.01.44-53. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 86 en Polak, *Historiografie* deel II bron 466.
205 De naam staat hier foutief geschreven als Koningsbergen i.p.v. Koningsberger.
206 In de originele tekst staat 'zevender' doorgestreept.
207 Het gaat hier om 'een werktuig tot wegneming der ondiepten in rivieren' [bagger- of diepmachine], waarmee hij proeven heeft gedaan op het IJ en in de Vecht. De machine staat onder andere beschreven in G. Doorman Octrooien voor uitvindingen in de Nederlanden uit de 16e-18e eeuw 's-Gravenhage, 1940. Vriendelijke mededeling van mr. V.J.M. Koningsberger te 's-Gravenhage van 5 juni 2008.

Zeedert den 16 oct[ober] 1787 tot den 13 october 1789 zijn te Utrecht gemunt

goude ducaten	20.103
heele en halve zilvere rijders	7.311
heele en halve guldens	105
zilvere ducaten	62.646
schellingen	47
dubbelde stuijvers	5.659

De leggelden door de Utrechtsche Muntm[eeste]r betaalt tot 1° oct[ober] 1789.

De ambassade van den heer Brantsen, reets zeedert twee jaaren geëindigt zijnde en zig thans weeder buijtenslands bevindende, en dus niet meer reï publice causa absens zijnde, is desselfs portie in de vacatiën onder de twee andere heeren en den Essaijeur-Generaal verdeelt, en de reiskosten door hun driën betaalt; dan zijn egter de twee jaaren leggelden van den Muntm[eeste]r bij hem genoten.

---

2 jaaren leggelden voor de drie heeren Gen[eraa]lm[eeste]rs en Essaijeur-Generaal

	f 200: 16: 0
leges	*f* 1.200: -: -
Secretaris Beelaarts	36: -: -
reiskosten	128: -: -
	1.364: -: -
	f 1.564:16: -

Uijtgaaf bij de busopening te Utrecht in november 1789

nov 9	kruijen en franqueeren valies met materialen in 's Hage	*f* 1: 8: -
	meedegenomen vlees en druijven etc.	6: -: -
	te Alphen vis ingenomen	7:15: -
	poortgeld	1: -: -
	kruijen van 't goed na 't logem[en]t	1: 6: -
	fooij knegts van 't jagt etc.	4:10: -
10 d[it]o	fooij smelterije	2: -: -
12 d[ito]	fooij voor 't schoonmaken der materialen	1:10: -
	domestiquen in de Munt	12: -: -
13 d[it]o	verteering bij Oblet	93:10: -
	fooij domestiquen	3: -: -
	bodens van Gedeputeerden	24: -: -
	concherge	12: -: -
	boetefeu	4: -: -
	koets en fooij	3: 5: 8
		f 177: 4: 8
	Transport	*f* 177: 4: 8
	kruijen van 't goed na 't jagt	1:10: -
	aan de cap[itei]n van 't Haagsche jagt voor de twee reijsen met verschotten	87:12: -
	fooij volk van 't jagt	4:10: -
		f 270:16: 8
1/3		*f* 90: 5: 8

---

leggelden		*f* 301: 4: -
leges		*f* 1.200: -: -
reiskosten		128: -: -
Secretaris Beelaarts		36: -: -
		1.364: -: -
		f 1.665: 4: 0
Brantsen leggelden	*f* 75: 6: -	
leges	300: -: -	
reiskosten	32: -: -	
		f 407: 6: 0
Boetselaar	*f* 75: 6: -	
leges	300: -: -	
reiskosten	32: -: -	
		f 407: 6: 0
Slingelandt leggelden	*f* 37:13: -	
leges	300: -: -	
reiskosten	32: -: -	
		f 369: 13: -

Emants leggelden		*f* 75: 6: -
leges		300: -: -
reiskosten		32: -: -
		f 407: 6: 0
leggelden Karsseboom		37:13: -
Secretaris Beelaarts		36: -: -
		f 1.665: 4: -

D' Hoogedele welgebore heere mijnheere Van Slingelandt, Van Boetzelaar en Emans
Debet aan J.P. Oblet à Utregt 9 november 1789

	soupé	*f* 6: -: -
	2 vlesse wijn	2: 8: -
	turf en hout	1:12: -
	de knegts	1:10: -
10 d[it]o	logement en wasse kaarse	7: -: -
	ontbijt etc.	1:16: -
	soupé en 1 vles wijn	7: 4: -
	turf en hout	2:16: -
	d' knegts	2: 8: -
11 d[it]o	logement etc.	7: -: -
	ontbijt	1:16: -
	soupé en 1 vles wijn	7: 4: -
	turf en hout	2:16: -
	d' knegts	2: 8: -
12 d[it]o	logement etc.	7: -: -
	ontbijt	1:16: -
	soupé, 1 vles wijn	7: 4: -
	turf en hout	2:16: -
	d' knegts	2: 8: -
13 d[it]o	logement etc.	7: -: -
	ontbijt	1:16: -
	turf en hout	1: 4: -
	d' knegts	0:18: -
	soup	2: -: -
	11 l[i]b[ra] kalfsvleijs	2:16: -
	3 hoenders	2:14: -
		f 93:10: -

Voldaan den 13 november 1789

J.P. Oblet

Ten dienste gevaren voor de Wele[dele] heer Eman[ts] na Uijtreg

1789			
9 november	comt voor de rijs		*f* 21: 0: -
	tolsluijsen en bruggen		4:10: -
	broot, boter, kaas en meer		5:10: -
	7 flesse wijn		4: 8: -
	melck voorloop		0: 8: -
		som	*f* 35:16: -
	de rijs		*f* 21: 0: -
	tweede paard		16: 0: -
	broot		1: 6: -
	boter, kaas		1: 4: -
	bier		0:10: -
	tol, sluijs, bruggens		4:10: -
	5 flesse wijn		5:10: -
	melk voorloop		0: 8: -
	boome		3: 0: -
			51: 8: -
	kofvij, sijker etc.		0: 8: -
			f 51:16: -

[In de marge staat]	35: 16: -	
	51: 16: -	
	87: 12: -	
	2: 16: -	wijn
	f 90: 8: -	

12.6.3 Utrecht 18 oktober 1791

Vierde muntbusverandwoording van Joh[an] Seb[astiaan] van Naamen, Muntmeester van Utrecht, gedaan den 18 october 1791.[208]

[Handschrift: mr. W.A.A. Poelman]

Maandag, den 17 october 1791
De heeren Brantsen, Emants en ik zijn des morgens ten 8 uuren met 't jagt van heeren Gecommitteerde Raaden uit 's Hage vertrokken, terwijl de heer Van Slingelandt, heer van Goidschalkoord aan den ouden tol en de heer Van Boetzelaer, heer van Kijfhoek te Leiden bij ons in 't jagt kwamen.
Wij arriveerden des avonds circa 9 uuren te Utrecht en namen ons intrek bij Oblet, alwaar wij kort na onze aankomst een visite van den Muntm[eeste]r, Essaijeur Koningsberger en Stempelsnijder Marmé ontvingen.
Den 18e liet ik s' morgens ten 8 1/2 uure belet vraagen bij den heer van Natewisch, presideerende ter vergadering van Edele Mogende heeren Gedeputeerden Staaten, wien ik tegen 9 uure in persoon ging kennisgeeven van ons arrivement, en om tevens te worden geïnformeerd van 't uur, op 'twelk hun Ed[el] Mog[enden] ter openinge van de muntbus in de Munt zouden gelieven te vaceeren, 'twelk op 11 1/2 uur wierd bepaald.
Om 10 uure begaven wij ons reeds na de Munt en namen voor de komst van hun Ed[el] Mog[enden] 't waardijnsboek op, 'twelk voor die tijd noch afliep, alhoewel de Muntm[eeste]r deze reis verzuimd had een copie uit 't waardijnsboek alvorens na 's Hage over te zenden.
Om 11 1/2 uur hun Ed[el] Mog[ogenden] (die elf in getal waren, behalven den Secretaris Laan, en dus compleet, uitgezonderd alleen de graaf van Atlone) aan de Munt komende, wierden de zelve door den Muntm[eeste]r aan de voordeur, door mij aan 't begin van de gang en door de heeren Raaden en Generaelmeesters buiten de Kamer gerecipieerd.
Aan een groote tafel gezeten zijnde, wierden door de heeren Brantsen en Natwisch weederzijdsche aanspraak gedaan, waarna drie bussen als één voor de goude en twee voor de zilvere penningen door mij ontzegeld wierden; zijnde de 4de verantwoording van den E[dele] Joh[an] Seb[astiaan] van Naamen, ter verantwoording van hem als Muntm[eeste]r, J. van Haaften als Waardijn en V.V. Koningsberger als Essaijeur.
En zijn in gem[eld]e 3 bussen bevonden zesderleij speciën, als

gouden ducaaten	1.585	}
heele en halve zilv[eren] rijders	526	}
drie guldens	266	} stukken
heele en halve enk[ele] guldens	1.570	}
zilv[eren] ducaaten	4.426	
dubbelde stuivers	4	

Na 't openen der muntbussen vertrokken hun Ed[el] Mog[enden], die op gelijke wijze als dezelve waren gerecipieerd uitgeleide wierd gedaan.
Vervolgens wierden door ons alle penningen verder gesorteerd en geteld, die conform 't waardijnsboek uitkwamen.
De standaart door mij opgerigt zijnde, terwijl de heeren intusschen de penningen bij marken op hoopjes zetteden, maakte ik dadelijk een aanvang met de opweegingen, die uitgezondert van den zilveren ducaat noch voor de maaltijd alle afliepen.
Wij wierden zoo wel dezen, als de twee volgende middagen door den Muntm[eeste]r zeer opulent onthaald.
Ten 7 uuren 's avonds gingen wij aan de opweegingen van den zilv[eren] ducaat, 'twelk voor 9 uure afliep, wanneer men de penningen tot den essaij sorteerde, zijnde daar toe op verzoek van de Muntm[eeste]r en Essaijeur verzogt.

1 mark	gouden ducaaten
10	zilv[eren] rijders
8	drie guldens
10	enkelde guldens
12	zilv[eren] ducaat

Zijnde van de dubbelde stuiver om der zelver klein getal noch in den gewigte, noch in den alloij een examen gemaakt.
Ten 10 uure 's avonds waren wij allen in ons logement terug, wanneer noch voor een groot gedeelte de advernant en sleijschatten wierden bereekend.

Den 19e oct[ober] begaf ik mij reeds ten 9 1/2 uur 's morgens na de Munt om de tot den essaij uitgeschoten penningen te poinçoeneeren en door den Muntsmit te doen doorsnijden. De gepoinçoeneerde portie wierd door mij opgesloten.
Met de smelting van de andere portie en wel van den gouden ducaat een begin maakende, had de Essaijeur Koningsberger de onvoorzigtigheid om met een ijser leepeltje te willen scheppen, om een staafje te gieten. Dan een gedeelte van 't leepeltje was ogenblikkelijk gesmolten en men oordeelde dus niet raadzaam om van die smelting 't essaij te maaken. Men nam dan de gepoinçoeneerde andere helfte, smolt dezelven en goot direct uit de kroes een staafje, welke een vrij beeter couleur had.
Men smolt vervolgens de zilveren speciën en goot met een leepeltje een klein staafje tot den essaij. Hierna ging men over tot het laaten afloopen der loodkogels van 7 1/2 en 5 eng[els], waarvan de loodgrijntjes bewaard wierden. Men maakte voords de waterproef. Dan de goude cornet had bij de

208 De akte van opening is te vinden in NA 1.01.44-53. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier , *Muntmeesters en hun muntslag* 86-87 en Polak, *Historiografie* deel II bron 467.

uitkomst veel verlooren, 'tgeen buiten twijfel was veroorzaakt door iets dat op de coupelle was blijven zitten, doch door Koningsberger bij abuis was afgeveegd. Men was om die reeden verpligt een nieuwe waterproef te maaken, die na behooren uitkwam. Intusschen had ik de ducaat en alle de zilveren speciën ingesneden, waarmeden ik tot 4 uure beezig was, wanneer wij 't middagmaal namen. Na den eeten bragten wij de verbaalen, de quitantiën etc. in order, terwijl Koningsberger intusschen de voorproef der resp[ectiev]e speciën maakten, zooals hij zeide altijd gewoon te zijn.
Ten 9 uuren keerden wij weder na ons logement en rookten noch een pijp zaamen tot 11 uur.
Den 20 oct[o]b[e]r 's morgens ten 10 uure ging ik weder na de Munt met de h[ee]r Brantsen en Emants, terwijl de andere heeren in 't logement bleven. Het was echter meer dan 10 1/2 uure eer men aan 't werk kon gaan, om dat de ovens niet vroeg genoeg gestookt waren.
In den eene oven zette men in den gouden ducaat, die wel afliep en 23 car[aat] 7 grijn hield.
In den andere oven had men ingezet de zilv[eren] rijder, doch door de koelte van den oven had de Essaijeur de proef bijna met de kool in de mond van de oven laaten afloopen, waardoor dezelve veel te laag uitkwam, terwijl hij een tweede proef dezelve na behooren uitbragt 11 penn[ingen] 5 3/4 gr[ijn] ruim.
De drie gulden hield 10 pen[ningen] 23 3/4 gr[ijn] ruim en de gulden 10 pen[ningen] 22 3/4.
De zilveren ducaat was ingezet op een coupelle voor 5 eng[els], waardoor veroorzaakt wierd dat 't lood niet inde coupelle kon trekken en de proef niet kon afloopen.
Dan een tweede insnijding gedaan zijnde, bragt de proef uit 10 penn[ingen] 10 gr[ijn].
Dit alles noch voor 2 uure afgelopen zijnde, ging ik voor den eeten noch eenige visites doen.
Des namiddags naamen wij de Muntsofficianten in eed en reekenden met den Muntmeester af.
Den 21 oct[o]b[e]r de intentie zijnde om direct na 't rapport aan de Gedeputeerde Staaten na 's Hage te retourneeren, wierden wij des morgens ten 10 uure geappoincteert.
De heere Brantsen en ik reeden om 9 1/2 uur eenige contravisites en lieten ons ten 10 uure aan de Staatenkamer afzetten, alwaar vervolgens de heeren Van Kijfhoek en Slingeland mede kwamen.
Wij hadden ten eerste audiëntie bij hun Ed[el] Mog[enden] die na 't rapport door den heer Brantsen gedaan, Raaden en Generaalmeesters bedankten en valediceerden.[209]
De heer Van Lijnenburg sprak vervolgens over de groote quantiteit van z[ilveren] rijksd[aalder]s die ook in de provintie van Utrecht circuleerde, meende dat men door een munt van minder alloij de inconveniënten door den hoogen prijs van 't zilver kon voorkoomen; en besloot met te zeggen dat het rapport van de quota ende deliberatiën van de provintiën daarover binnenkorten aan Raaden en Generaalm[eeste]rs mogelijk gelegenheid zoude geeven, om hunne gedagten daarover te laaten geeven.
Wij reeden vervolgens van de Staatenkamer direct na 't jagt van Gecomm[itteerde] Raaden, vertrokken 1/4 voor 11 uure en waren 1/4 over 9 uur, doch met 2 paarden in 's Hage.

==========

209 Van het latijnse valedicere, hetgeen afscheid nemen of vaarwel zeggen betekent. Zie H. Pinkster (hfdred.), *Latijn/Nederlands woordenboek* (webversie: www.latijnnederlands.nl)

zeedert den 12 nov[ember] 1789 tot den 11 october 1791 zijn te Utrecht gemunt

gouden ducaaten	11.081	marken
zilvere rijders	15.770	
drie guldens	7.982	
heele en halve guldens	31.470	
zilveren ducaat	132.742	
dubb[ele] stuiver	22	

Den leggelden door den Muntmeester voldaan tot 1° october 1791.

[handschrift: mr. Gerard Emants]

uitgaaf bij de buschopening te Utrecht in october 1791

kruijen en franqueeren valies met muntsinstrumenten	*f*	1:10: -
meede genomen vleesch en hoenders		9:12: -
te Alphen voor vis		12: -: -
voor 't schoonmaken der instrumenten in de Munt		1:10: -
domestiquen in de Munt		12: -: -
bodens van Gedeputeerden		24: -: -
concherge		12: -: -
boetefeu		4: -: -
verteering in 't kasteel van Antwerpen		91:15: 0
fooij domestiquen		4: -: -
koets en fooijen		8:15: -
cap[itei]n van 't jagt van Gecomm[itteerde] Raden voor de 2 reijsen met verschotten van ontbijt, wijn etc.:		72:17: -
	f	253:19: -
verschot van de knegts voor kruijen etc.		4:17: -
knegts van 't jagt etc.		8: -: -
	f	266:16: -
	1/4	66:14: -

---

leges		*f* 1.200: -: -
reiskosten		128: -: -
2 jaar leggelden		200:16: -
		f 1.528:16: -
	1/4	*f* 82: 4: -
af 1/4 in de reiskosten, verteering etc.		66:14: -
		f 315:10: -

Ten dienste van den Eedelmogenden heer Slingeland

18 octob[er] 1791 met 's Lands binnejagt gevaren na Utregt	15: 5: -
fooijtie an de jagers	1: 2: -
verschote an boord	:19: -
koekies	:12: -
booter	1: 7: -
kaas	:12: -
melk en koffij	:14: -
suijker en thee	1: -: -
1/4 l[i]b[ra] tabak	:10: -
bier en aardappelen	1: 6: -
5 vlessen wijn voor de heeren à 18 st[uivers]	4:10: -
4 dito voor de domestieke 16 st	3: 4: -
f	31: 1: -

19 dito met twe peerde afgehaald	28:16: -
fooijtie an de jagers	2: 4: -
6 vlessen wijn voor de heeren	5: 8: -
4 dito voor de domestieke	3: 4: -
suijker, thee en melk en koffij	1: 4: -
bier	1: -: -
f	72:17: -

De Edele Hoogmogende heere de Staate van Holland etc. debet aan J.P. Oblet 17 octobre: 1791

soupé	*f* 10: -: -
2 vlesse rode wijn	2: 8: -
turf	-:12: -
voor de knegts	3:12: -
4 waskaarse	1: 4: -
18 logement [210]	7: -: -
the, coffij en ontbijt	2:10: -
1 vles wijn	1: 4: -
voor de knegts	5:18: -
19 logement	7: - : -
the, coffij en ontbijt	2:10: -
1 bout d' vin [211]	1: 4: -
2 waskaarse	-:12: -
voor de knegts	5:18: -
20 logement	7: - : -
the en ontbijt	2:10: -
voor briefport	1: 5: -
3 caraffen limonade	1:10: -
2 glaaze liquer	-: 6: -
1 vles wijn	1: 4: -
12 l[I]b[ra] rundvlees	3:12: -
3 gebrad[en] hoenders	3: -: -
voor de soupé	1:10: -
voor de groentens	1: -: -
voor brood	-:14 : -
f	75: 3: -

voor de knegts	5:18: -
21 logement	7: -: -
the, coffij etc.	2:10: -
voor de knegts	5:18: -
f	91:15: -

Voldan den 21 october 1791

J.P. Oblet

210 Bedoeld wordt hier de datum 18 oktober 1791.
211 Frans voor 1 fles wijn.

12.6.4 Utrecht 30 november 1792

Vijfde muntbusverantwoording van den E[dele] J.S. van Naamen, Muntmeester van Utrecht, gedaan den 30 nov[em]b[e]r 1792.[212]

[Handschrift: mr. W.A.A. Poelman]

Donderdag den 29 november 1792
Schoon het maar ruim één jaar geleden was dat de Muntmeester Van Naamen zijne vierde bussen had verandwoord, wilde hij echter, uit hoofde van de aanstelling van den persoon van Maximilianus Mahne tot adjunct- Muntmeester, dezen vijfde bussen verandwoorden, voordat de laatstgem[elde] mede in functie trad.
Raaden en Generaelm[eeste]rs wierden derhalven in de maand novembr[i]s beschreven, om op den 30 dezer die busse te komen openen.
De heeren Brantsen, Van Slingelandt en ik vertrokken dan den 29e 's morgens ten 8 1/2 uur met 't jagt van Gecomm[itteerde] Raaden, koomende de heer van Kijfhoek te Leijden in 't jagt.
Te Alphen wierd ons gezelschap vermeerderd door den generaal-major Bentinck, die tot Woerden bij ons bleef.
Ten 9 uuren arriveerden wij te Utrecht bij Oblet, daar wij noch dien avond een visite kregen van de Muntm[eeste]r met zijn adjunct en van den Essaijeur.
Vrijdag den 30e liet ik 's morgens voor 9 uuren belet vraagen bij den heer Reede van Nijvelt, presiderende ter vergadering van de heeren Gedeputeerde Staaten, die zich echter liet excuseren mij te ontvangen, terwijl wij echter door den Muntmeester geïnformeerd wierden dat hun Ed[el] Mog[enden] ten 11 1/2 aan de Munt zouden koomen.
Om 10 uure begaven wij ons reeds na de Munt en namen voor de komst van hun Ed[el] Mog[enden] 't waardijnsboek op, 'twelk noch voor die tijd afliep.
Hun Ed[el] Mog[enden] (die dertien in getal en dus compleet waren) aan de Munt koomende, wierden denzelven door mij aan de poort en door de heeren Raaden en Generaalm[eeste]rs in de gang ontvangen.
Na wederzijdsche aanspraaken door de heeren Brantsen en Reede van Nijvelt wierden de twee bussen, als één voor den ducaat en de ander voor de zilvere speciën, door mij ontzegeld; en zijn in gem[elde] bussen bevonden zesderlij speciën als

goude ducaten	1.905	stukken
zilvere rijders	550	
drie gulden	634	
enkelde gulden	515	
zilvere ducaat	1.443	
dubb[ele] stuiver	3	

212 De akte van opening is te vinden in NA 1.01.44-53. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 87 en Polak, *Historiografie* deel II bron 468.

Na het vertrek van hun Ed[el] Mog[enden] wierden alle penningen verder gesorteerd en geteld, die conform het waardijnsboek uitkwamen.
De standaart door mij opgerigt zijnde, maakte ik dadelijk aanvang met de opwegingen, die uitgezonderd van den zilveren ducaat, noch voor den eeten afliepen.
Na de eeten ging men weder over tot de opwegingen, en sorteerde vervolgens de penningen tot den essaij, zijnde daartoe door den Muntm[eeste]r en Essaijeur verzogt

1 mark	gouden ducaaten
10	zilveren rijders
8	drie guldens
6	enkelde guldens
8	zilv[eren] ducaaten

hebbende de dubbelde stuiver, noch in den gewigte noch in den alloij examen kunnen gemaakt worden.

Alle de voorschr[even] uitgeschoten penningen wierden dien avond noch door mij gepoinçoenneerd. Doorgesneden zijnde wierden de zelve door mij opgesloten.
De heeren Van Boetzelaer en Van Slingelandt hadden intusschen een gedeelte van de bereekingen gemaakt en continueerden daarmeede in ons logement van circa 9 uure tot 10 1/2 uur.
Zaturdag den 1 december 's morgens ten 10 uure gingen de h[ee]r Brantsen en ik na de Munt om de speciën te smelten, 'tgeen tot circa 1 uur duurde.
Vervolgens ging ik over tot de proef van het essaijwater, die tot op het uitgloeijen van de goude cornet was afgelopen, wanneer de Essaijeur Koningsberger [213] een stukje lood op het gloeijbakje liet springen, 'twelk dadelijk smeltende, zich met de cornet vermengde en de proef finaal bederfde.
Voor den eeten was echter nog een ander proef afgelopen, die wij na den eeten lieten kooken en goed uitkwam, zijnde daar toe door mij het essaijwater van Koningsberger gebruijkt geworden.
Ik liet ook noch dien dag de lootkogels van 5 en 7 1/2 eng[els] afloopen en bewaarde de loodgreintjes. Ik sneed vervolgens de goude ducaat en zilveren rijder in, om den anderen dag direkt aan het werk te kunnen gaan.
Bij het bereekenen van den advenant der speciën bleek het dat (zooals ik wel gevreesd had) de enkelde gulden vrij schraal uitkwam, zijnde 13344/83742 gedeelte van een aas beneden de uiterste remedie.
Het defect was dus allergeringst, echter oordeelde men het best, om daarvan de Muntm[eeste]r te informeeren, of hij ook zomtijds eenige reeden kon opgeeven waardoor dit veroorzaakt zoude zijn. Dan hij andwoorde daar niets anders op, dan dat dit ongelukkig moest daar vandaan koomen, dat er juist ligte guldens gebust waren.
De heeren R[aden] en Gen[eraa]lm[eeste]rs presenteerden hem op mijn verzoek, om noch eenige marken van de bij mij opgesloten guldens te weegen, teneinde te zien of er ook een merkelijk abuis bij mij in 't opwegen had plaats gehad. Dan de Muntm[eeste]r zijde dat om de geringheid van het defect zulks de moeite niet waardig was, zoodat hiervan op een zeer gemenageerde wijze in het

213 In deze tekst staat zijn naam enkele keren foutief met een 'n' als laatste letter geschreven. Deze fout is hier niet overgenomen.

groot en klein verbaal is mentie gemaakt geworden.
Ten 9 1/2 uure keerden wij weder na ons logement en gaven het groot verbaal, geheel in order ingevuld aan Koningsberger om te copiëren.

Zondag den 2 dec[em]b[e]r ging de h[ee]r Brantsen met mij na de Munt, terwijl de beide andere heeren bij dom[inee] Bachine ter kerk gingen.
Ik zette den gouden ducaat in den ééne, en de zilvere rijder in den anderen oven, die zoowel als de andere speciën, zonder eenig disfortiën gaaf afliepen, en de uiterste remedie alle ruim in den essaij uitbragten, met bijvoeging zelvs der loodgreintjes. Dit alles was ten 1 uur afgelopen, wanneer wij na ons logement gingen, ons lieten kappen en verkleedden daar, om 's middags bij de generaal-major Bentinck te gaan eeten, daar wij een groot gezelschap vonden. Zijn H[oog]w[el]geb[oren] was echter dien morgen vroeg na 's Hage vertrokken, zoodat mevrouw Bentinck ons ontving. Na den eeten ging ik met graaf Jan Bentinck een visite doen bij de h[ee]r Merens en voords bij mevr[ouw] Bentinck thee drinken.

Maandag den 3 dec[em]b[e]r namen wij op het verzoek van den Essaijeur Koningsberger de proef van Essaijeur af van den jongen Koningsberger, als zijnde aan zijn vader geadjungeerd.[214]
Alle de heeren waren het eens om geen leges van hem te vorderen, maar zulks uit te stellen tot tijd en wijle dat hij effectief essaijeur zoude worden.
De ducaat voor de kamerbewaarder, benevens het zegel voor zijne instructie is door hem voldaan.
Wij namen na den eeten den geadjungeerden Muntm[eeste]r Maximilianus Mahne in eed, die de leges daarvoor staande voldeed, zijnde de verdere Officianten mede dien avond in eed genomen, alsmede het verbaal gecollationeerd geworden.
Met den Muntm[eeste]r vervolgens afgerekend hebbende, namen wij afscheid in de Munte ten uiterste voldaan over de drie middagen dat wij bij hem gedineerd hadden.

Den 4 dec[em]b[e]r dingsdag deeden wij ten 10 uure rapport aan hun Ed[el] Mog[enden], die expres vroeger vergaderd waren en reeden van de Staatenkamer na 't jagt, zoodat wij noch voor 1/4 voor 11 uure afvoeren met 2 paarden, doch eerst tegen 10 uure in 's Hage kwamen, waarvan het veel ijs oorzaak was.

Zedert den 29 october 1791 tot den 20 nov[em]b[e]r 1792 zijn te Utrecht gemunt:

gouden ducaaten	13.307	m[ark]
zilv[eren] rijders	16.495	
drie guldens	18.984	
enkelde gulden	10.287	
zilvere ducaaten	43.301	
dubb[ele] st[ui]v[er]s	16	

214 Het betreft hier Victor Jacob Koningsberger (1770-1823). Zie hoofdstuk 22 Biografische schetsen van deze bundel.

De leggelden zijn door de Muntm[eeste]r voldaan tot 1° october 1792.

Uitgaaf bij de busopening te Utrecht den 30 nov[em]b[e]r 1792

kruijen van valies	-:11: -
vlees voor't jagt l[i]b[ra]	5: 8: -
baars te Alpen	12: -: -
schoonmaken der instrum[enten]	1:10: -
domestiquen in de Munt	12: -: -
bodens	24: -: -
concherge	12: -: -
boutefeu [215]	4: -: -
bij Oblet l[ogies], o[ntbijt]	134: -: -
domestiquen bij Oblet	5: -: -
koetzier en fooij	3:11: -
capitein van 't jagt	72:19: -
fooij	8: -: -
verschot aan de knegts	4:18: 8
	f 299:17: 8
1/4 bedraagd	*f* 74:19: 6

---

leges van busopening	*f* 1200: -: -
reiskosten	128: -: -
1 jaar leggeld	100: 8: -
	f 1428: 8: -

leges van den adjunct Muntm[eeste]r M. Mahne	
à 75 g[u]l[den] voor ieder heer en Essaijeur-Generaal	300: -: -
	1728: 8: -
waarin 1/4 bedraagt	*f* 432: 2: -
af 1/4 in de reiskosten	74:19: 6
rest zuiver	*f* 357: 2:10

---

215 Waarschijnlijk de stoker. Dit is de laagste ambtelijke rang, letterlijk 'aansteker van vuur'.

Ten dienste van de heer Gecommitteerde Raad Van Slingeland

1792, novemb[er]	
met 's Lands binnejagt gevaren na Utregt	15: -: -
voor brood en koekies	1: 4: -
booter en kaas	1:16: -
thee en suijker	1: 8: -
koffie en melk	-:12: -
aerdappelen	-: 6: -
tabak	-:12: -
10 vlessen wijn à 16 st[uivers]	8: -: -
fooijtie an de jagers	1: -: -
voor 't halen van de goedere	-:12: -
	30:10: -
decemb[er]	
na Utregt met twee peerden	28: -: -
voor booter	-:18: -
brood	-: 6: -
thee en suijker	1: -: -
koffij en melk	-: 8: -
aerdappelen	-: 6: -
8 vlessen wijn	6: 8: -
te Leijden an de boom en poort	-:16: -
fooijtie an de jagers	2:11: -
janever	-: 6: -
voor thuijs brengen van de goederen	-:12: -
sitroenen	-:10: -
beschuijt	-: 6: -
peper	-: 2: -
	42: 9: -
	30:10: -
	f 72:19: -

D[e] Hoog Edele Welgebore heeren

D' heeren Muntmeesters-Generaal debet aan J.P.Oblet 29 9[novem]bre 1792

Soupé	*f* 10:10: -
2 vlesse beste wijn	3: -: -
1 caraf limonade	0:11: -
4 waskaarse	1: 4: -
turf en hout	3: -: -
voor de bediendens	3:10: -
den 30 logement	7: -: -
dejeun[é]	2: 8: -
1 vles wijn	1:10: -
brood en eijeren	0: 4: -
turf en hout	5: -: -
voor d[e] knegts	4:16: -
1 n[ovem]bre logement en dejuin[é]	9: 8: -
4 waskaarse	1: 4: -
1 vles wijn	1:10: -
2 caraffe limonade	1: 2: -
turf en hout	5: -: -
voor de bediendens	4: 6: -
2 [november] logement en dejuini	9: 8: -
4 waskaarsen	1: 4: -
turf en hout	5: -: -
voor de bediendens	9: 2: -[216]
3 [november] logement etc.	9: 8: -
1 vles wijn	1:10: -
1 caraf limonade	0:11: -
turf en hout	5: -: -
voor de bediendens	4:16: -
4 [november] logement en dejuini	9: 8: -
voor provision	10:10: -
voor viur en de knegts	3: 0: -
	f 134: 0: -

Reçu le 4 d[ito] 1792

P[ar] ord[re] J.P. Oblet

216 Gezien de eerdere bedragen die 'voor de bediendens' zijn opgevoerd, zal het hier gaan om kosten voor twee dagen of een dubbel aantal knechts.

12.6.5 Utrecht 24 september 1793

Zesde muntbusverandwoording van J.S. van Naamen, Muntm[eeste]r van Utrecht, gedaan den 24 sept[em]b[e]r 1793.[217]

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

Ter opening van de zesde muntbusse van J.S. van Naamen te Utrecht op den 23 sept[em]b[e]r 1793 zijnde beschreven, nam de h[ee]r Brantsen de reis van Arnhem, de heer Van Kijfhoek en ik met een fargon[218] uit s' Hage en de h[ee]r Van Slingeland van Dordt, wanneer wij tezaamen bij Oblet ten 4 uure 't middagmael namen en na den eeten het boek van den Waardijn opgenomen hebbende, noch die avond de sleijschatten bereekenden.

Dingsdag den 24 sept[em]b[e]r
Liet ik 's morgens ten 9 uur belet vraagen bij de Burgem[eeste]r Looten, als president van Gedeputeerden, die mij echter niet ontving, maar zelve een visite bij de heeren kwam afleggen.
Ten 11 uure gingen wij tezaamen na de Munt daar wij de heeren Gedeputeerden ten 11 1/2 uur recipieerden.
Na de gewone complimenten door de heeren Brantzen en Looten te zijn afgelegt, wierden vier busschen als een voor den gouden ducaat en drie voor de zilvere speciën door mij ontzegeld en zijn in gem[elde] busschen gevonden zesderlij speciën als

gouden ducaaten	105	stukken
zilvere rijders	5	
driegulden	7.291	
enkelde guldens	1.676	
zilvere ducaaten	73	
en dubb[ele] stuivers	2	

alles conform het boek van den Waardijn.

De opweging der goude ducaat en van de grootste helfte der drie gulden liep noch voor 3 1/2 af, wanneer wij ten 6 uur weder aan 't werk gingen en de opwegingen noch voor 8 1/2 uur ten einde bragten.

Door den Muntm[eeste]r en Essaijeur wierden tot den essaij verzogt

1/2 mark	goude ducaaten
25	driegulde
12	enk[ele] guld[en]
6	zilv[eren] ducaaten

217 De akte van opening is te vinden in NA 1.01.44-53. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 87 en Polak, *Historiografie* deel II bron 469.
218 Woord afgeleid van het Franse fourgon, een rijtuig of reiswagen met een of twee paarden.

Hebbende de zilv[eren] rijder en dubb[ele] stuiver noch in den gewigte noch in den alloij, wegens den zelver klein aantal kunnen geëxamineerd worden.
Alle de voorschr[even] penningen noch dien avond door mij gepoinçoenneerd, en doorgesneden zijnde, wierden dezelve door mij opgesloten.
Wij bleeven vervolgens nog tot 11 1/2 uur in de Munt zitten, om de opwegingen in de gedrukte verbalen in te vullen.

Woensdag den 25 sept[em]b[e]r
De heeren Van Boetzelaer en Slingelandt in 't logement blijvende om de bereekening van den advenant te maaken, gingen de h[ee]r Brantsen en ik ten 9 1/2 uur na de Munt om de speciën te smelten, dan juist een partij goud, waarmede men haast maakte, te smelten staande, liep het tot circa 11 1/2 uur aan eer wij aan ons werk konden beginnen. 'tWelk echter ten 1 uur gedaan zijnde, hadden wij noch den tijd om voor den eeten de proef van 't essaijwater te maaken, de lootkogels te laaten afloopen en de insnijding van den gouden ducaat met zijn essaij zilver te doen.
Na den eeten waren wij tot 9 uur geoccupeerd om de verbaalen verder in order te brengen, om geheel ingevuld aan Koningsberger om te copiëren te kunnen geeven, waarna ik den avond verder bij mijn zwager Hoijer passeerde.

Donderdag den 26 sept[em]b[e]r gingen de h[ee]r Brantsen en ik ten 10 uur na de Munt, wanneer ik in de ééne oven den gouden ducaat en in daarna in den andere de drie zilvere speciën liet afloopen. Welke essaijen alle wel afliepen en de uiterste remedie ruim uitbragten.
Dit ten 1 1/2 uur gedaan zijnde, reeden de h[e]ren Brantsen en [Van] Slingelandt de contravisites, terwijl ik het klein rapport in ordre bragt.[219]
Ten 6 uur de Muntsofficianten in eed genoomen, mette de Muntm[eeste]r hebbende afgerekend en het verbaal gecollationeerd, namen wij afscheid in de Munte, ten uijtersten voldaan over de drie dinées aldaar, welke door Van Naamen en Mahne beide uit de gemeende winst wierden bekostigd.

De heer van Kijfhoek retourneerde noch dien avond ten 8 uur met de roef[220] om vrijdags 's morgens de admiraliteitsbesoignes in 's Hage bij te woonen.

Vrijdag den 27 sept[ember] ten 10 uure deeden wij ons rapport aan h[un] E[del] M[ogenden] die expres vroeger vergaderd waren, wanneer de h[ee]r Brantsen en ik van den heer Van Slingelandt, die na Dordt retourneerde, afscheid namen en met 't Haagse jagt 1/4 voor 11 uure na 's Hage retourneerden en aldaar ten 12 uur[221] aan kwamen.

219 Dit klein rapport is bewaard gebleven in NA 1.01.44-44-II.218.
220 Volgens De Vries Barges and capitalism 49 is de roef te beschouwen als een eerste klas van de trekschuit. In de nachtschuit kon geslapen worden.
221 Gezien de gebruikelijke reistijd tussen Utrecht en Den Haag, circa 12 uur, moet hier middernacht zijn bedoeld.

zederd den 17 december 1792 tot den 23 sept[ember] 1793 zijn gemunt

gouden ducaaten	731 m[ark]
zilv[eren] rijders	141
driegulden	218.784
enk[ele] guld[en]	31.491
zilv[eren] ducaat	2.186
dubb[ele] stuivers	13

De leggelden zijn door den Muntm[eeste]r tot 1° October 1793 voldaan.

Sleijschatten hebben tezaamen bedraagen *f* 11876:16:14 1/12

Uitgaaf voor gemeene reekening

kruien van valies	*f* :11: -
vragt aan de Munt	:14: -
schoonmaken van instrum[enten]	1:10: -
domestiquen in de Munt	12: -: -
bodens van Gedeputeerden	24: -: -
conchierge	12: -: -
boutefeu	4: -: -
Oblet l[ogement], o[ntbijt]	87: 8: -
fooij	4: -: -
koets	1: 5: -
	147: 8: 8
waarvan 1/4 bedraagd	*f* 36:17: -

particuliere uitgaaf voor de heer Van Kijfhoek en mij:

fargon van Leijden op Utrecht	*f* 12: -: -
fooij	-:11: -
vertering	-:14: -
domestiquen, vragt van schuit etc.	4:17: -
	f 18: 2: -
waarvan 1/2 bedraagd	*f* 9: 1: -

particuliere uitgaaf voor de heer Brantsen en mij

provisie in 't jagt	8:10: -
't Haagse jagt, met één paard, alsmede voor 4 vlessen wijn	29: 8: -
fooij	4:10: -
kruijen van bagage na 't jagt	6: -: -
	43:14: -
1/2 bedraagd voor mij	21:17: -
totaale uitgaaf voor mij	*f* 36:17: -
	9: 1: -
	21:17: -
	f 67:15: -
vacatiën	300: -: -
reiskosten	32: -: -
1 jaar leggeld	25: 2: -
	357: 2: -
af	67:15: -
rest	*f* 289: 7: -

Edel Mogende heeren, d' heeren Muntmeesters-Generaal
debet aan J.P. Oblet den 23 7[septem]ber 1793

diner 3 p[e]r[sonen]	*f* 9: -: -
2 vlesse beste rode wijn	3: -: -
1 vles Muscaatwijn	1:10: -
thee voor 5 heeren	1: 8: -
4 waskaarsen	1: 4: -
1 vles beste rode wijn	1:10: -
boter en beschuijt	-: 4: -
vuur	-:18: -
voor de domestiquen	6:10: -
24[222] logement	7: -: -
dejeuné	2: 8: -
voor d' domestiquen	5: -: -
25 logement	7: -: -
dejeuné	2: 8: -
1 karaf limonade	-:11: -
3 waskaarsen	-:18: -
boter en beschuijt	: 4: -
voor de domestiquen	5: -: -

222 24 Betekent hier 24 september 1793. De cijfers 25 t/m 27 links op de pagina duiden ook op dagen van de maand september 1793.

26 logement	9: 8: -
brood, boter en kaas	-:12: -
1 vles wijn rode	1:10: -
1/2 caraf limonade	: 6: -
vuur	: 8: -
domestiquen	7: 6: -
vragt van 't koffer en 6 brieve	1:13: -
27 logement	9: 8: -
provisie	8:10: -
dejeun voor domestiquen	1: 4: -
	f 95:18: -

reçu le contient
(getekend) Cornelis Weijn
p[e]r ord[er] J.P. Oblet

12.6.6 Utrecht 30 september 1794

Zevende muntbusverandwoording van J.S. van Naamen, Muntm[eeste]r van Utrecht, gedaan den 30 septemb[e]r 1794.[223]

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

Ter opening van de zevende muntbusse van J.S. van Naamen te Utrecht op den 29 sept[em]b[e]r 1794 zijnde beschreven vertrokken de heer Brantsen en ik met 't jagt van de Raad van Staaten 's morgens ten 8 1/2 uure uit 's Hage, wanneer de heer van Kijfhoek ten 11 1/2 uur te Leijden bij ons in 't jagt kwam, zijnde de heer Van Slingelandt door het overneemen van het presidie als burgem[eeste]r van Dort belet geworden deze reis met ons de muntbus te gaan openen.
De Muntm[eeste]r mij hebbende opgegeeven de quantiteit der marken met 'tgeen hij tot den essaij wilde gebruikt hebben, hadden wij gelegenheid om in 't jagt de sleijschatten te bereekenen.
Te Alphen namen wij baars in en ten 9 1/2 uur arriveerden wij te Utrecht bij Oblet.

Dingsdag den 30 sept[ember] de heer Van Schönauwen, president zijnde, ging ik 's morgens ten 9 uur aan het huis van mevrouw Bottestein, zijnde de zuster van voorn[oemde] heer, dan zijn H[oog]w[el]g[eboren] noch niet van buiten zijnde, maakte wij maar vroegtijdig aan de Munt te zijn en namen intusschen het waardijnsboek op.

223 De akte van opening is te vinden in NA 1.01.44-53. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 87 en Polak, *Historiografie* deel II bron 470.

Ten 12 uur kwamen eerst de heeren Gedeputeerden, wanneer na de gewoone complimenten van de heeren Brantsen en Schönouwen[224] mij wierden overhandigt de sleutels der drie bussen waarin gevonden wierden zevenderleij speciën als

goude ducaaten	464	stukken
zilveren rijders	230	
drieguldens	3.576	
enkelde guld[en]s	1.820	
zilvere ducaat	697	
scheepjesschelling	1	
dubb[ele] stuiver	6	

Alles conform het boek van de Waardijn.

De opweging der speciën, behalve die van de drie gulden, liep noch voor den eeten, wanneer wij ten 6 uure weder begonnen en voor 10 uure de opwegingen hadden af gedaan.

De heer Van Kijfhoek en ik maakten vervolgens in onse logement in order de optrekkingen der respective opwegingen.

Woensdag den 1 october
Terwijl h[ee]r van Kijfhoek en ik de berekening der opwegingen en van den advenant in order bragten ('twelk ten 11 uur was afgedaan) was de heer Brantsen ten 10 uur na de Munt gegaan, om de speciën uit te zoeken, te poinçoenneren en te laaten doorsnijden, die door den Muntm[eeste]r en Essaijeur tot den essaij waren verzogt, als:

1 mark	gouden ducaaten
6 d[it]o	zilv[eren] rijders
15 d[it]o	drieguld[en]s
8 d[it]o	enk[ele] guld[en]s
8 d[it]o	zilv[eren] ducaaten,

hebbende de scheepjesschelling en dubbelde stuiver noch in den gewigten, noch in den alloij, wegens derzelver aantal kunnen geëxamineerd worden.
De smelting der voorschr[even] speciën noch voor den eeten zijnde afgelopen en de lootkogels gegoten, wierd na den eeten de waterproef door mij gemaakt en de verbaalen om te doen copiëren door ons in order gebragt.

Donderdag de 2 october
Ging ik met de h[ee]r Brantsen ten 10 uur na de Munt om te essaijeeren, 'twelk ten 2 uure alles wel

224 Naam staat nu duidelijk met een 'o' geschreven, maar dat is niet correct.

afgelopen, doende de heer Brantsen en Van Kijfhoek noch dien voor den middag de contravisiten.
Ten 6 uure de Muntofficianten in eed genomen, met den Muntm[eeste]r afgerekend en de verbaalen gecollationeerd hebbende, namen wij afscheid in de Munt, ten uitersten voldaan over de drie dinées aldaar.

Vrijdag den 3 October
Ten 10 1/2 uure deden wij rapport aan h[un] E[del] M[ogenden][225], wanneer de heer Van Kijfhoek en ik met 't jagt te 11 uur na 's Hage retourneerden, en de h[ee]r Brantsen tot de volgende dag te Utrecht bleef en vandaar na Arnhem vertrok.

Zederd den 24 september 1793 tot den 24 september 1794 zijn gemunt

goude dukaaten	3.246	marken
zilvere rijders	6.897	
drieguldens	167.338	
enk[ele] gulden	36.406	
zilv[eren] ducaaten	20.948	
scheepjesschell[ingen]	7	
dubb[ele] stuiver	33	

De leggelden zijn door den Muntm[eeste]r tot den 1° october 1794 voldaan.
De sleijschatten hebben bedragen *f* 12186: 7: 2 11/12

Uitgaaf voor gemeene rekening

vlees in 't jagt	3: 8: -
kruijen van valies	- :11: -
baars te Alphen en 7 vlessen	15:10: -
jagt	21: -: -
onkosten	4:18: -
	25:18: -
fooij	4: 2: -
kruijer	1:10: -
schoonmaken van instrum[enten]	1:10: -
fooij aan de Munt	12: -: -
bodens	24: -: -
conchierge	12: -: -
boutefeu	4: -: -

225 De schriftelijke versie van dit rapport wordt o.a. bewaard in NA 1.01.44-44.

Oblet l[ogement], o[ntbijt]	59: 7: -
fooij	4: -: -
verschot aan poort en koets	1: 9: -
	169: 5: -
waarvan 1/4 bedraagd	42: 6 1/4

Uitgaaf voor de heeren Van Kijfhoek, Van Slingelandt en mij

provisie voor 't jagt	10: -: -
kruijer	1: 6: -
jagt	21: -: -
verschot	1: 5: -
	22: 5: -
fooij	4: -: -
noch voor t' huisbrengen van 't goed	1: -: -
	f 38:11: -
waarvan 1/3 bedraagd	*f* 12:17: -
het 1/4 hiervoren	42: 6: 4
	f 55: 3: 4
vacatie	300: -: -
reijskosten	32: -: -
één jaar leggeld	25: 2: -
	357: 2: -
af	55: 3: 4
rest[ant]	*f* 301:18:12

De Hoogedelegeboren heere
Mijn heeren de Muntmeesters-Generaal
debet aan J.P. Oblet 29 7[septem]bre 1794

voor 't soupé	*f*	7:10: -
ien vles beste rode wijn		1:10: -
4 waskaarsen		1: 4: 0
een caraf limonade		-:11: -

voor de domest[iken]	2: 6: -
30[226] logement	6: -: -
ontbijt	1:16: -
voor vuur	-:16: -
voor de domest[iken]	3: 4: -
2 briefporte	-: 6: -
ien caraf limonade	-:11: -
1ste 8[octo]bre[227] logement	6: -: -
ontbijt	1:16: -
vuur	-:16: -
voor de domest[iken]	3: 4: -
een caraf limonade	-:11: -
2 logement	6: -: -
ontbijt	1:16: -
3 briefporten	-: 8: -
4 waskaarsen	1: 4: -
voor de domest[iken[]	3: 4: -
3 logement en ontbijt	7:16: -
voor provisie	4: -: -
2 vlesse beste wijn	3: -: -
3 vles ordinaire	3: -: -
voor de domistiquen	-:18: -
	f 69: 7: -
	69: 7: -
af	10: -: -
	59: 7: -

Voldaan op dato 1794
(getekend) Cornelis Weijn
p[e]r ord[er] J.P. Oblet

De heer Poelman debet aan H. van Lit
28 sept[ember [1794]

1 kalspier [228] stuk van 12 l[i]b[ra] 3: 8: -

Voldaan per order den 3 october 1794

Roelof v[an] Born

De heer Brantsen compteerd vacatiën	*f* 300: -: -
reijskosten	32: -: -
leggelden	25: 2: -
	f 357: 8: -
1/4 van de reiskosten	42: 6 1/4
	f 314: 15 3/4

12.6.7 Utrecht 26 juli 1803

Zesde muntbusverandwoording van G.J.L. du Marchée Sarvaas, Muntm[eeste]r te Utrecht op den 26 julij 1803 ten overstaan van de Raaden van Finantiën Appelius en Van de Kasteele, zijnde de laatste gecommitteerd in plaats van de heer Wichers, die door indispositie was verhinderd.[229]

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

De Muntm[eeste]r mij eenige tijd tevoren zijn verlangen tot verandwoording der bus hebbende te kennen gegeven, verzogt zulks aan Thesaurier-G[eneraa]l en Raaden bij zijne driemaandelijksch opgeven op 1° julij 1803, aan wie ik tevoren op verzoek van den Muntm[eeste]r had te kennen gegeven dat het de Muntm[eeste]r aangenaam zoude zijn dit te bepaalen op 26 julij, 'twelk ook bij dien conform bij resol[utie] van 13 julij wierd gearresteerd.
De Ess[aijeur-]G[eneraa]l informeerde zich 2 dagen te voren na 't uur van conventie ter opening der bus bij den eerste benoemde heer Wichers en, deze onpasselijk zijnde, bij de h[ee]r Appelius.

226 30 Betekent hier 30 september 1794
227 Oktober

228 Hier zal hoogstwaarschijnlijk een stuk kalfsvlees van 12 pond [bijna 6 kilo] bedoeld zijn.
229 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.21-323 nr. 4117a d.d. 28 juli 1803. De gegevens uit de akte zijn niet opgenomen in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag*, maar zijn door de auteur dezes gepubliceerd in het *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 99 (2012).

De Muntm[eeste]r wierd geëxcuseerd om in gevolge resol[utie] zulks in persoon te gaan verneemen, terwijl ik in commissie kreeg om hem daervan te informeeren.
De Muntm[eeste]r, de Essaijeur Vaerst logeerden in de Castelenij en de Waardijn Van de Weert in 't logement van Brunswijk. 's Avonds ontving ik van de Muntm[eeste]r een notitie der marken, buspenn[ingen], penn[ingen] tot essaij en bereken[ing] van sleijschat, hetwelk ik den 25e 's avonds noch narekende.
Den 26 julij zijnde dingsdag kwamen de 3 bovengem[elde] persoonen met mij ten 9 uure in de Muntkamer, wanneer ik [het] waardijn- en smitmeestersboek opnam, de colonnes liet natrekken door den clerk Koningsberger, hetwelk ten 10 uuren, toen de Raaden van Finantiën kwamen, was afgelopen.
De sleutels van de 2 bussen aan mij overhandigd en dezelve geopend zijnde, wierden daarin bevonden

gouden ducaaten	3530 }	stukken
en zilveren ducaaten	4533 }	

De opweging der speciën, het stempelen en doorsnijden van de uitgezogte voor den essaij liep noch voor 2 uuren af. Wanneer men overging tot de smelting, zijnde tot den essaij verzogt 4 mark goude ducaaten en 12 mark zilveren d[it]o.
De staafjes gesmolten en gestempelt zijnde, eindigde men ten 4 uure ongeveer deze eerste besogne.
De clerk Koningsberger had intusschen met een ander clerk de lateres [230] van de opwegingen geconfronteerd.
Ten 5 uur 's namiddags kwam de Essaijeur Vaerst in de Muntkamer om zijn voorproef te maaken.
Ik liet ook bij deze gelegenheid de lootgrijntjes aflopen, en vermids ik het essaijwater te voren geprobeerd had, en daarvan een extra accurate goud cornet exhibeerde, had men een nader proef onnodig geoordeeld. 's Avonds kwam ik mede in de Muntkamer, daar Koningsberger mij de berekening van den advenant overhandigde, die ik noch dien zelven avond nazag en met een geringe verandering accord bevond.
Den 27 julij woensdag kwamen de drie resp[ectieve] Muntsofficianten, als ook Koningsberger reeds ten 9 uure in de Muntkamer daar ik de insnijding deed van den gouden ducaat, als ook van het essaij zilver en wijders mede de insnijding van den zilv[eren] ducaat.
Ik liet alle die insnijdingen ieder in apartje sakjes staan, om aan de commissarissen (die ten 10 uure weder in de Muntkamer kwamen en mij verzogt hadden om reeds voor hun een praeparatie tot 't werk te maaken) te laaten zien en beoordeelen. Dezelve goed geoordeeld zijnde, deed ik dezelve in de looijen peperhuisjes en zette eerstelijk in den gouden ducaat, die afgelopen en uitgeklopt zijnde, in de wateren wierd gedaan. Intusschen den oven wat gekoelt zijnde, wierd de zilveren ducaat ingezet, dan deze liep door een togt, welke de oven had gevat, in het gelit.
De gouden ducaat geheel afgelopen en uitgegloeit zijnde, wierd bevonden precies 23 car[aat] 7 gr[ijn] iets ruim te houden.

230 Gewichten. Lateres: 1e persoon meervoud van later, dat staat voor gewicht.

De zilvere ducaat wederom ingesneden en ingezet zijnde, liep dezelve goed af en hield bijna 10 pen[ningen] 10 1/2 gr[ijn].
Ik bragt vervolgens noch voor den middag de verbaalen met de clerk Koningsberger in order en voor den middag rekende ik, wat mijn leges betrof, met de Muntmeester af. Wordende mij de *f* 300 voor vacatiën van de busopening voldaan en voords voor leggelden van 9 maanden *f* 18:15: -, in welk laatste voor jufvr[ouw] Beekman[231] haar aandeel koomt.
Den Muntm[eeste]r bleef den avond bij mij passeeren en vertrok op donderdag den 28 julij weder na Utrecht. Het opnieuw beëedigen der Officianten wierd aan een commissie uit het Departementeel Bestuur van Utrecht gedemandeerd en de bussen derwaards ongezegeld gezonden, om daar verzegeld te worden. Waarmede dit werk geheel was afgelopen.

Zederd 9 nov[em]b[e]r 1802 tot 23 julij 1803 zijn gemunt

gouden ducaaten	24.715 m[ark]
zilv[eren] d[it]o	136.052 m[ark]

sleijschat heeft bedraagen *f* 16.220: 4: 4

12.6.8 Utrecht 28 februari 1804

Zevende muntbusverandwoording van G.J.L. du Marchée Sarvaas, Muntmeester te Utrecht op den 28 en 29 februarij 1804, ten overstaan van de Raad van Financiën Wichers, zijnde de heer Van de Kasteelen die mede gecommitteerd was wegens indispositie absent.[232]

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

De Muntm[eeste]r op den 14 febr[uari] 1804 per missive aan Thesaurier-Gen[eraa]l en Raaden verzogt hebbende zijn muntbus te mogen verandwoorden, wierd bij resolutie van 16e daaraan volgende daartoe bepaald den 28e dezer en uit den Raad gecommitteerd den heeren Van de Kasteele en Wichers.
Ik informeerde mij 3 dagen tevoren bij den heer Van de Kasteele na 't uur van conveniëntie op den dag der opening, 'twelk ten 10 uure wierd bepaald. Hetwelk ik den dag tevoren noch nader aan de beide heeren per billet herinnerde.
De Muntm[eeste]r wierd geëxcuseerd om in gevolge resol[utie] in persoon te gaan verneemen na 't uur van conveniëntie.

231 Het moet hier de erfgename van wijlen essayeur-generaal J.P. Beekman betreffen, die op 15 februari 1803 is overleden en in functie is opgevolgd door zijn eigen ambtsvoorganger mr. W.A.A. Poelman.
232 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.33-18. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 89.

De Muntm[eeste]r en Essaijeur Vaerst logeerden in de Casselanij, zijnde de Waardijn om zijn hoogen jaaren en 't koud saisoen geëxcuseerd.
's Avonds den 27 febr[uari] ontving ik van den Muntm[eeste]r een notitie van marken, buspenningen, bereken[ing] van sleijschat, 'tgeen ik noch 's avonds resumeerde.
Den 28 febr[uari], zijnde dingsdag, kwamen de Muntm[eeste]r, Essaijeur en ik ten 9 1/2 ur in de Munte, daar ten 10 uur de h[ee]r Wichers mede present was, hebbende de h[ee]r Van de Kasteele zich om verkouwenheid laaten excuseeren. De heeren De Sitter, Hoet en Arntzenius waren daarbij tegenwoordig.
De sleutels van de 2 bussen, aan mij overhandigd en dezelve geopend zijnde, wierden daarin bevonden

gouden ducaat	2.595	zijnde N.B. 5 stuks minder dan 't boek van de Waardijn, apparent door een abuis van hem in 't bussen, dan 'tgeen ik in zijn boek heb genoteerdt.
en zilveren ducaat	1.808	zijnde conform 't boek.

De opweging der speciën, het uitzoeken tot de essaij, stempelen en doorsnijden en smelting liep noch dien voor den middag af, en men eindigde de besognes ten 2 1/2 uur.
De clerk Koningsberger en een ander clerk van de raad hadden intusschen de opwegingen genoteerd en gecollationeerd.
Ten 5 uure na de middag kwam de h[ee]r Sarvaas bij mij aan huis het boek van Waardijn en Smitm[eeste]r met de confrontatie der billetten opneemen.
De Essaijeur was intusschen ten 5 uur in de Muntkamer gegaan om een voorproef te doen.
Ten 7 uure kwam ik mede in de Muntkamer, deed aldaar tot 9 1/2 uur met Koningsberger en vervolgens te huis de berekening van 't montant der optrekkingen, advenant der penn[ingen] en sleijschat.
Den 29 febr[uari] woensdag ging ik den 10 uure na de Muntkamer, deed aldaar de insnijding der speciën ten overstaan van Muntm[eeste]r en Essaijeur.
Ten 11 uure kwam de h[ee]r Wichers, voor wien ik den insnijdingen optrok. Zijn Ed[ele] oordeelde evenals den Muntm[eeste]r en Ess[aijeur] onnodig om den waterproef te maaken, vermids ik een cornet exhibeerde waarop ik den waterproef den 13 dec[em]b[e]r tevoren had gemaakt.
Den h[ee]r Griffier Canneman is voords deser morgen voor 't grootste gedeelte op de Muntkamer present geweest, als ook op 't laatste de h[ee]r De Bordes.
Ik liet eerst de goude ducaat afloopen. De Essaijeur sloeg den zilver uit en ik prepareerde 't essaijwater, deed 't eerste water op 't vuur zetten en zette 't heele water in 2 andere kolfjes zagtjes te warmen.
Intusschen den oven wat gekoelt zijnde, zette ik de proef in van de zilveren ducaat, die tegelijk met 't twede water voor de goudproef was afgelopen. De laatste uitgegloeit zijnde, trok ik eerst in den essaijschaal op de zilv[eren] ducaat, die ruim hield (met bijlegging der 2 loodgrijntjes, die ik 's morgens ten 10 uure had laten afloopen) 10 penn[ingen] 10 grijn en de goude ducaat 23 car[aat] 7 1/4 grijn.
Ten 2 uure was al 't werk ter Muntkamer verrigt. 's Middags aten de h[ee]r Sarvaas en Vaerst bij mij in gezelschap van mijn schoonvader en zwager C. Hoijer.

Ik rekende met den Muntm[eeste]r af en gaf quitantiën voor vacatiën à		*f* 300: -: - en
7 maanden leggelden van 1 sept[ember] 180[3?] tot ult[im]o maart 1804		14:13: -
		f 314:13: -

De bussen wierden na dit maal na de Raad van Finantiën gebragt, om gezegeld te worden en na Utrecht gezegeld te worden gezonden, terwijl het Gemeentebestuur verzogt zoude worden om de Officianten in eed te neemen.

Zederd den 2 aug[ustus] 1803 tot 24 febr[uari] 1804 incl. zijn gemunt

gouden ducaat	m[ark]	18.242
zilv[eren] d[it]o		54.266

Sleijschat *f* 8.948:15:12 1/2 mijt

Stuks ducaten gouden	*f* 1.276.940
De zilv[eren] ducaten	434.128

12.6.9 Utrecht 3 september 1805

Achtste muntbusverandwoording van G.J.L. du Marchié Sarvaas, Muntm[eeste]r te Utrecht op den 3, 4 en 5 sept[em]b[e]r 1805 ten overstaan van den heer Secretaris van Staat voor de Finantiën Gogel met adsistentie van de Secretaris bij dat Ministerie, de heer Canneman. [233]

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

De Muntm[eeste]r op den 16 aug[ustus] 1805 per missive aan de heer Secretaris van Staat voor de Finantiën verzogt hebbende zijn muntbusse te mogen verandwoorden, vermids er aan buspenningen circa 22000 in zijn bussen was, wierd bij resolutiën van 19 aug[ustus] daartoe bepaald den 3 sept[em]b[er].
Ik informeerde mij 3 dagen te voren bij de heer Gogel na 't uur van conveniëntie op den dag der opening, 'twelk ten 10 uur wierd bepaald in 't appartem[en]t van de Secretaris van Staat.

233 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.33-18. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 89.

De Muntm[eeste]r wierd geëxcuseerd om ingevolge resolutie in persoon te verneemen het uur van conveniëntie.
De Muntm[eeste]r en Essaijeur Vaerst logeerden in de Casselenij, zijnde de Waradijn om zijne hoge jaaren geëxcuseerd.
Des avonds van den 2 sept[em]b[e]r ontving ik een visite van den Muntm[eeste]r bij wien ik bleef soupeeren.
De kist met de bussen op de Muntkamer zijnde bewaard, wierd met het verder benodigde, op dingsdag den 3 sept[em]b[e]r na 't appartement van de Secretaris gebragt, alwaar ten 10 uure audiëntie verleend, de speciën geteld, gewogen, gestempeld en doorgesneden wierd.
Welk een en ander ten 1 uur was verrigt.
In dien namiddag berekende ik 't sleijschat, den advenant der speciën en bragt voor zooverre ik kon, het verbaal in order, waartoe Koningsberger verder wierd gebruikt.
De boeken van Waradijn en Smidm[eeste]r zijn bij mij woensdag ten 10 uur opgenomen.
Den 4 september, zijnde woensdag, kwam de h[ee]r Secretaris Canneman ten 11 1/2 uur met ons in de Muntkamer, wanneer de goude ducaat en zilveren ducaat wierd gesmolten. Ik gaf voords aan Vaerst des middags de dispositie over de essaijlantaren en ovens, die voor zichzelven een voorproef maakte.
Donderdag den 5 septemb[er] ging ik ten 9 uur alleen na de Muntkamer, deed aldaar de insnijdingen der speciën ten overstaan van Muntm[eeste]r en Essaijeur.
Ten 10 uur kwam de h[ee]r Canneman, wanneer ik dadelijk een begin met den essaij der goude ducaat maakte, ten 10 1/2 uur kwam de heer Gogel, als ook noch met permissie van de h[ee]r Gogel, de h[ee]r V[an] d[er] Palm [234]. De h[ee]r Wichers bleef in de Staatsraad.
De gouden ducaat afgelopen zijnde, sloeg de Essaijeur de zelve uit. Ik prepareerde 't essaijwater, deed 't eerste water op 't vuur zetten en zette den 2 andere kolfjes zagtjes te warmen.
Intusschen de oven wat gekoelt, zette ik de proef in van de zilveren ducaat, die tegelijk met 't twede water van de goud proef was afgelopen.
De laatste uitgegloeit zijnde, trok ik eerste op de zilveren ducaat, die ruim hield met bijlegging der 2 loodgrijntjes, die ik te voren had laaten afloopen 10 penn[ingen] 10 1/2 gr[ijn]. Zelvs had een broodje ruim 10 penn[ingen] 11 gr[ijn] gehouden, dan 'twelk ik niet noteer. Ook had ik de oven vrij koel laaten loopen. Apparent is door de smelting en 't wat lang in 't vuur staan, de massa verfijnt want ander was den uitkomst wat al te hoog.
De gouden ducaat hield als extra praecies 23 car[aat] 7 gr[ijn]
Ten 1 uur was al 't werk afgelopen, wanneer ik 't verbaal noch resumeerde en met de Muntm[eeste]r afrekende,

als voor vacatiën	*f* 300: -: -
1 1/2 jaar leggeld van 1 april 1804 tot ult[im]o sept[ember] 1805	37: 3:
	f 337: 3:

234 Mogelijk is dit J.H. van der Palm (1763-1840). Zie verder de lijst met biografische gegevens elders in deze publicatie.

De Muntm[eeste]r had woensdag 's middags met de heer Van Boetzelaar bij mij gegeten en meest 's avonds mijn gast in de Sociëteit geweest.
De bussen wierden na 't Ministerie van Finantiën gebragt, om gezegeld te worden, als ook 't Instructieboek, om door de h[ee]r Canneman, die na Utrecht zoude gaan, ter in eedneming der Muntofficianten, mede genomen te worden.
De Muntm[eeste]r en Essaijeur vertrokken na Utrecht vrijdag 's morgens vroeg.

---

zederd 8 maart 1804 tot 31 aug[ustus] 1805 gemunt

goude ducaten	m[ark]	17.629
zilvere ducaten		109.983

buspen[ningen] goude ducaten	2.522
zilv[eren] ducaat	36.666

sleijschat	*f* 12.416:11:38

gemunt stuks goude ducaten	1.234.030
zilv[eren] ducaten	879.864

12.6.10 Utrecht 27 oktober1806

Negende muntbusverandwoording van de h[ee]r G.J.L. du Marchie Sarvaas, Muntmeester te Utrecht op den 27 en 28 oct[o]b[e]r 1806, ten overstaan van Zijne Excell[entie] den heer Gogel, Minister der Finantiën van Zijne Majesteit den koning van Holland.[235]

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

Na verscheide aanvragen van den Muntm[eeste]r Sarvaas te Utrecht tot opening en verandwoording van zijn bus, 'twelke uit hoofde van de verplaatsing der Muntkamer[236] tot noch toe had moeten worden gerefuseerd, wierd op nader instantie van mij, wegens 't groot belang van de Munte in deze opening, bij resolutie van Z[ijne] E[xcellentie] de heer Minister in d[at]o 22 oct[o]b[er] 1806 n[umer] o 32 geresolveerd, de bus op den 27 oct[o]b[er] te Utrecht te openen en te examineren.
Zondags den 26 oct[o]b[er] 's morgens ten 7 uur vertrok ik met 't jagt in gezelschap van de h[ee]r hoofdcommis Fraser, als bij voorgem[elde] resolutie van de Minister geauthoriseerd om in deze de

235 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.33-18. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 89-90.
236 De Muntkamer is in 1806 verplaatst van Den Haag naar Amsterdam.

functie van Secretaris-Generaal waar te nemen, vermids de h[ee]r Canneman door de absentie van de h[ee]r Minister in 's Hage moest blijven. De h[ee]r Koningsberger vertrok mede met ons, om bij de busopening tot 't formeren der berekening en 't schrijven der verbalen te adsisteren.
Voorts gingen mee een bode en in plaats van V[an] Eijk nam ik mede Schuurman.
De heer Minister Gogel was reeds op zaturdag na Amsterdam vertrokken, doch arriveerde even voor ons zondagavond te Utrecht in Paushuis, daar 5 appartementen ten behoefe voor de bode en Schuurman voor ons waren besproken.
Het koffer met instrumenten, alsmede de standaart etc. na de Munt hebbende laten brengen, begaf ik mij noch dien zelven avond in de Munte, en excuseerde de Muntm[eeste]r uit naam van de Minister om zijne opwagting te komen maken, waarna ik alleen daar bleef souperen, terwijl de h[ee]r Gogel alleen thuis bleef en de h[ee]r Fraser bij zijn zwager de h[ee]r Gordon bleef.
Maandag de 27 oct[o]b[er] ging de Minister met mij, de heer Fraser en Koningsberger ten 9 1/2 uur na de Munt daar wij aan de poort door de Muntm[eeste]r wierden opgewagt en in de gewone kamer ten busopening wierden geleidt.
De twee bussen willende openen, zoo bevond het zich dat de verkeerde sleutels door 't Ministerie van Financiën waren medegegeven, hetgeen ons in de noodzakelijkheid bragt de bussen te doen openslaan. Hetwelk echter zoo voorzigtig wierd gedaan, dat denzelven den andere dag weder konden gesloten, en vervolgens verzegeld worden.
Het waradijns- en smidsm[eeste]rsboek door ons reeds in ons logement zijnde opgenomen, begon men ter 10 uure de speciën te tellen, te wegen, stempelen en doorsnijden.
Vervolgens wierden 280 halve ducaten en daarna de 96 halve zilv[eren] ducaten gesmolten en de staafjes, die tot den essaij wierden uitgekozen, gestempeld en door mij bewaard.
Welk één en ander tegens 3 uure verrigt was.
De Minister at 's middags bij de generaal Nahuijs en de heer Fraser, Koningsberger en ik dineerden in ons logement.

Na een kleine wandeling met de h[ee]r Fraser, ging ik bij de Muntm[eeste]r thee drinken, deed vervolgens de insnijdingen van goude ducaat en zilv[eren] ducaat en adsisteerde ook bij het maken van de waterproef, waarna ik ten 8 uure in de Societëit ging, daar ik de h[ee]r Fraser vond, en door de h[ee]r Gordon wierd geïntroduceerd. Ten 10 uure gingen Fraser en ik na ons logem[ent] daar wij alleenlijk een boterham aten.
Het sleijschat, de advenant en de verbalen waren ook dien dag door behulp van de h[ee]r Fraser en Koningsberger bijna in order gebragt.
Dingsdag den 28 oct[o]b[e]r gingen wij wederom tezaamen tegen 9 1/2 uur na de Munt, toonde mijne insnijdingen en zette eerst de goude ducaat in, welke afgelopen en uitgeslagen zijnde, wierd voords, terwijl dezelve kookte, de zilvere ducaat ingezet, welke laatste het eerst was afgelopen.
De gouden ducaat hield extra praecies 23 car[aat] 7 gr[ijn].
De zilveren ducaat 10 penn[ingen] 10 1/4 gr[ijn], 'twelk ten 12 1/2 uur was afgelopen.

De Officianten wierden vervolgens ordinario modo [237] weder in eed genomen. De Minister nam ook van hun allen de eed af van getrouwheid aan de Koning.
Waarna dezelve in serieuse termen wierde aangesproken en in zonderheid vermaand om door goed gedrag en bekwaamheid zich waardig te maken, dat bij een eventuele verplaatzing der Munt op hun kon worden reguard geslagen.[238]
Ten één uur uit de Munt na huis kerenden, deden de heer Gogel en ik noch een wandeling door de Maliebaan. Ten 2 uur waren wij wederom aan ons logement, daar de Minister tot 3 1/2 uur audiëntie aan departementale en stedelijke bestuuren gaf. Ik ging ten 2 uur noch tot 3 uur in de Soociëteit en collationeerde de verbalen noch voor den eeten.
De Minister en de h[ee]r Fraser vertrokken s'avonds ten 6 uur met 't jagt, als ook de bode en Schuurman met al mijn goed, dat tot de Muntkamer behoorde.
Ik ging bij de Muntm[eeste]r thee drinken en passeerde verder de avond in de Sociëteit op de Trans in gezelschap van de h[ee]r Rendorp.
Woensdag den 29 oct[o]b[er] vertrokken de h[ee]r Koningsberger en ik s' morgens ten 8 uure met een fargon van Stoel na 's Hage, daar wij ten 3 uur arriveerden, zijnde alle onkosten door mij op reis, als andersints gedaen, door 't Ministerie gerestitueerd.
Van de Muntm[eeste]r op een quitantie met zegel van 6 st[uive]r ontvangen voor vacatiën

	f 300: -: -
13 maanden leggeld, zijnde tot ult[imo] oct[o]b[er] 1806	27: 3:12
	f 327: 3:12

Van den 10 sept[ember] 1805 tot den 22 oct[ober] 1806 gemunt

goude ducaten	m[ark] 20.414
zilvere ducaten	m[ark] 66.608
dus stuks goude ducaten	1.428.980
zilv[eren] ducaten	531.864

sleijschat *f* 10.399:12:22

buspenningen

goude ducaten	2.918 opweging	42
zilv[eren] ducaaten	2.218	277

237 Mode betekent hier gewoonte. Ordinario modo= volgens gewoonte
238 De pogingen tot centralisatie van Lodewijk Napoleon houdt niet alleen de sluiting van de diverse munthuizen in, maar ook de verplaatsing van de Munt naar Amsterdam. Essayeur-generaal Poelman heeft in oktober 1806, samen met Muntmeester Du Marchie Sarvaas, onder andere het Oostindisch Zeemagazijn op Oostenburg te Amsterdam – niet te verwarren met 's Lands Zeemagazijn van de admiraliteit, het pand waarin sinds 1972 het Nederlands Scheepvaartmuseum is gevestigd – bekeken als eventueel geschikte nieuwe locatie voor de nieuwe Munt. De verhuizing van de Munt van Utrecht naar Amsterdam is uiteindelijk om kostentechnische redenen niet doorgegaan.

12.6.11 Utrecht 31 december 1807

Tiende muntbus van den Muntm[eeste]r te Utrecht G.J.L. Marchié Sarvaas op den 31 dec[em]b[e]r 1807 en 2 januarij 1808 ten overstaan van Z[ijne] E[xcellentie] den heer Minister I.J.A. Gogel met adsistentie van C. Eekhout, als waarnemende de functie van Secretaris-Gen[eraa]l.[239]

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

Het ontslag van de Waradijn van de Munt te Utrecht, de heer 't Hoen, die de post van resident op de kust van Guinea had bekomen, bepaalde Zijn Excell[entie] de heer Minister bij extract uit 't verbaal in dato 24 dec[em]b[e]r 1807 n[umer]o 23 dat de busopening op de 31 dezer maand zoud plaatshebben.
Tot dat einde vertrokken de heer Caan, privésecretaris van Z[ijne] E[xcellentie] en ik, benevens W. Schuerman bij indispositie van de kamerbewaarder Van Eijk den 29e dec[em]b[e]r 's morgens ten 9 uur met een wagentje met 4 paarden van hier, aten 's middags te Alphen en arriveerden te Utrecht 's middags ten 5 1/2 uur. Ik had te voren in het oude Kasteel van Antwerpen op de OudeGragt plaats besteld en de heer Caan logeerde in het locaal van 't Ministerie van Finantiën, zijnde de Plaats Royaal [240].
's Avonds even in de Munt zijnde geweest, passeerde ik verder dien avond in de Sociëteit.
Den 30 dec[em]b[e]r arriveerde des morgens de heer C. Eekhout, die de functie van Secretaris-Generaal zoude waernemen, met wien ik dan noch dien voormiddag het waradijns- en smitmeestersboek opnam. Des middags at ik met de heer Caan in de Goude Leeuw en 's avonds passeerde ik een paar uur in de Munt en verders in de Sociëteit, nadat ik, alvorens de heer Minister, die des avonds was gearriveerd, in zijn logement had opgewagt.
Den 31 dec[em]b[e]r ging ik des morgens reeds ten half acht uure na de Munt, daar de Minister het openen van de bus ten 8 uur had bepaald. Dan de h[ee]r Eekhout zich in dien tijd geabuseerd [vergist] hebbende en eerst bij 9 uur in de Munt komende, hadden wij tot dien tijd toe moeten wagten na de sleutels, die de h[ee]r Eekhout had, om de bus te openen. De Min[ister] had dan reeds order gegeven om de goude bus door een smid te doen openen.
Het tellen, wegen, doorsnijden, poinçoeneren en smelten der tot de essaij gekozen buspenn[ingen], dit alles liep af in dien voor den middag.
Ik ging vervolgens de verbalen zoo veel mogelijk met de heeren Eekhout en Caan in order brengen, berekende 't sleijschat en de advenant. Ten 3 uur passeerde ik een korte tijd in de Sociëteit en at wederom s´middags in de Gouden Leeuw. Voords ging ik noch dien avond de insnijdingen aan de te doene essaijen verrigten. Des avonds was er een groot bal en soupé in de Plaats Roijaal, ´tgeen door de capitein Laguineest[241] en de heer van Heekeren[242] aan de Koning wierd gegeven en waarop ik mede verzogt was, ´t welk tot 6 uur des morgens had geduurd, doch waar van ik mij ten 2 uure retireerde.
Den 1 januarij 1808 was ik op mijn ingezonden billet aan 't palais, ten einde bij Z[ijne] M[ajesteit] mijne opwagting te maken, geappointeerd ten 12 uure. Dan met den Muntm[eeste]r en den heer Caan derwaards gereden zijnde, was dit veranderd en wij wierden verzogt ten 2 uure te komen. Ten 3 uure was deze audiëntie afgelopen en de heer Caan en ik aten dien middag bij den Muntm[eeste]r delicieuse baars en des avonds ging ik voor een korte tijd in de Sociëteit.
Den 2 januarij vervolgden wij onze werkzaamheden aan de Munte weder ten 8 uure. De ducaat wierd 't eerst ingezet en nadat die was afgelopen en stond te koken, zette ik de zilveren ducaat in.
Bij 't uitnemen van de twee proeven der goude ducaat uit de oven, ontdekte de heer Gogel op één der cupellen een klein separaat greintje, hetwelk door een gevatte togt, of wel door de adem van de heer Caan, die digt in den oven had blijven kijken, was afgespat. Het bleek ook werkelijk dat 't één broodje veel ligter dan het andere was, en gaf dan ook bij 't uitslaan en oprollen een apar[en]tlicken aan 't zelve.
Na afloop van de essaijen bleek het ook bij 't optrekken in de schaal dat de eene gouden cornet meer dan 1/4 grein ligter dan de andere was, terwijl de weêrgave van dezelve volkomen goed en na behoren zijn gewigt hield.
Ten 11 uure deze werkzaamheden zijnde afgelopen en ieder der Muntgezellen opnieuw in eed genomen, zijnde bij die gelegenheid apperent door abus den eed zelven afgenomen, daar de gewoonte anders alleen medebrengt dat dit door den nieuw aankomende maar behoeft te worden afgelegd, en de anderen zich bij de oude tekening verbleven, als de eed te houden voor vernieuwd.
Ik at 's middags weder in de Gouden Leeuw, bragt de verbalen geheel mede in order, dronk bij de Muntm[eeste]r thee en ging vervolgens noch na de comedie.
Den 3 jan[uari] vertrokken de heer Caan en ik met een fargon na Den Haag en W. Schuerman met de schuit dienzelven avond.
Om de koude moesten de heer Caan en ik echter te Bodengraven een tourrijtuijg nemen, aten wederom baars en kwamen ten 7 1/2 uur in Den Haag.
De Minister arriveerde eerst één of twee dagen naderhand in Den Haag terug.

N.B. van de Muntm[eeste]r is een quitantie met een zegel van 6 st[uivers] ontvangen voor vacatiën

als order ad	*f* 300: -: -
14 maanden leggeld tot ult[im]o dec[ember] 1807	29: 5: 0
	f 329: 5: 0

Van den 29 oct[o]b[er] 1806 tot de 31 dec[em]b[e]r 1807

gouden ducaten	m[ark] 15.568
buspenningen	2.220

239 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.33-18. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 90.
240 Van der Graft, James Boswell te Utrecht 1763-1764 11 meldt dat Plaats Royaal toendertijd een koffiehuis in de Minrebroederstraat was. Op pag 18 van ditzelfde Maandblad spreekt Graafhuis van een logement. De website van het Utrechts Archief meldt dat de familie Mozart in 1763 te Utrecht in hotel Plaats Royaal logeerde en noemt als bron W. Lievense De familie Mozart op bezoek in Nederland: een reisverhaal Hilversum, 1965.
241 Welke hoge militair hier precies wordt bedoeld is binnen het kader van dit onderzoek niet duidelijk geworden.
242 Mogelijk betreft het hier Walraven Robbert van Heeckeren van Brandsenburg (1776-1845).

Van 14 julij 1807 tot 31 dec[em]b[e] 1807

zilveren ducaten	m[ark]	17.327
buspenningen		578

sleijschat	*ƒ* 5.738: 7:40
essaij ducaat car[aat] 23 gr[ijn] 7	
zilv[eren] ducaat penn[ingen] 10: 10 1/4	

De reiskosten, vertering en fooijen hebben bedragen den 1e van *ƒ* 154:12: -, waarvan de declaratie door mij is ingeleverd en op ordonn[ancie] aan mij is voldaan.

12.6.12 Utrecht 16 juli 1808

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

Elfde muntbus van den Muntm[eeste]r G.J.L. du Marchié Sarvaas op den 16 julij 1808, ten overstaan van Z[ijne] E[xcellentie] de heer Minister der Finantiën van Z[ijne] M[ajesteit] den koning van Holland I.J.A. Gogel, met adsistentie van den heer E. Canneman, Secretaris-Generaal.[243]

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

Op aanvraage van den Muntm[eeste]r bij miss[ive] van d[at]o ... bekwam ik op den ...[244] de aanschrijving van den heer Minister, om op den 15 dezer de bus te Utrecht te openen etc.
Den 13 julij tot dat einde uit Gelderland in den Haag geretourneerd, bleef de order van de Koning tot het vertrek van den Minister een dag langer terug, zoodat ik eerst op vrijdagmorgen den 15 dezer de order van den Minister bekwam, om noch dien avond in Utrecht te zijn.
Ik vertrok dien volgenden des middags ten 2 uur met de h[ee]r commis Koningsbergen per fargon na Utrecht en 's middags ten 4 1/2 ging Schuerman met de schuit op Leijden en vandaar 's nagts na Utrecht.
Vrijdag 17 julij was ten 8 uure bepaald om met de busopening een begin te maken, waartoe dan ook de Secretaris-Gen[eraal] Canneman, die te Maarssen gelogeerd was, reeds ten 7 uure in de stad was gekomen. De Minister arriveerde den zelve morgen met 't jagt ten 7 uure van den Haag en was ten 8 1/2 uur aan de Munt. De waardijns- en smidm[eeste]rsboeken door mij opgenomen zijnde, begon 't openen der bus ten 8 1/2 uur. Het tellen, wegen, doorsnijden en smelten der penn[ingen], dit alles liep ten 12 uur af, gedeeltelijk door de medehulp van de Minister en Secretaris-Gen[eraal] bij één en ander.

243 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.33-18. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier, *Muntmeesters en hun muntslag* 90.
244 Beide data zijn niet ingevuld.

Men ging voords over tot 't maken van den essaij, daermede naar behoren afliep, alhoewel de broodjes wat ongelijkwigtig waren, hebbende de rijksgulden 10 penn[ingen] 23 gr[ijn] en dus 1/4 gr meer dan de instructie uitbragt en de zilveren ducaat 10 penn[ingen] 10 1/4 gr[ijn] gehouden.
Dit één en ander ten half twee uure zijnde afgelopen, wierden de Officianten in eed genomen.
De heer Canneman en ik bleven dien middag bij den Muntmeester eeten. 's Avonds wierden de verbalen door Koningsberger met adsistentie van een commis van de heer Canneman, Schermer, in ordre gebragt en de volgende morgen, zijnde zondag, door mij met Koningsberger nagelezen en van de fouten geredresseerd.
Met den Muntm[eeste]r hebbende afgerekend vertrok ik zondagmiddag den 17 julij ten 2 uure weder met een fargon na Thiel en bleef dien nagt te Dreumel en vandaar de ander dag op Batenburg.
Schuerman heeft tot Dreumel de reis mede met mij gedaan en is vandaar op Bommel en voords op den Bosch vertrokken.

Van den 2 maart tot den 10 junij 1808

rijksgulden à 50 st[uivers]	m[ark]	154.539
buspenn[ingen]		5.156

Van 31 dec[ember] 1807 tot 15 febr[uari] 1808

zilv[eren duc[a]ten	m[ark]	39.442
buspenn[ingen]		1.313

sleijschat *ƒ* 9.631: 8:11

essaij rijksg[u]l[den]	10 penn[ingen] 23 gr[ijn]
zilv[eren] ducaat	10 penn[ingen] 10 1/4 gr[ijn]

N.B. Van de Muntm[eeste]r op een quitantie met een zegel van 6 st[uivers] ontvangen voor vacatiën

als ordin[aris]	*ƒ* 300: -: -
6 maanden leggeld tot ult[im]o junij 1808	12:11: -
	ƒ 312:11: -

De reiskosten [245]

245 De tekst in het origineel stopt hier. De reiskosten worden niet meer vermeld.

12.6.13 Utrecht 5 december 1809

Twaelfde muntbus van den Muntmeester te Utrecht G.J.L. du Marchié Sarvaes op den 5 en 6 dec[em]b[e]r 1809, ten overstaan van Z[ijne] E[cellentie de heer Minister van Finantiën van Z[ijne] M[ajesteit] den koning van Holl[and] J.H. Appelius, met adsistentie den heer E. Canneman, Secretaris-Gen[eraa]l.[246]

[Handschrift: mr. Willem A.A. Poelman]

Op aanvrage van de Muntm[eeste]r, bij missive in 8e … bekwam ik op den …[247] de aanschrijving van de h[ee]r Minister om op den 5 dec[em]b[e]r te bus in Utrecht te openen.
De Minister eerst in den avond van den 4e kunnende vertrekken, profiteerde ik niet van 't vriendelijke offerte om mede te rijden, maar vertrok den 4e 's middags ten 1 uur per roef, in gezelschap van mijn zoon[248] en van Schuerman, als zijnde de laatste bij de bovengem[elde] aanschrijving mede tot 't adsi[stent]ie bij de busopening benoemd en daartoe door mij met een schriftelijke last voorzien.
Ten 9 uur 's avonds arriveerden wij te Utrecht bij Oblet, daar 's nagts ten 12 uure de heer Minister en de Secretaris-Gen[eraa]l Canneman mede met rijtuijg arriveerden, wanneer wij aldaar te zamen soupeerden.

Dingsdag den 5 dec[em]b[e]r kwamen de Muntm[eeste]r en Waradijn hunnen opwagting bij de h[ee]r Min[ister] maken en ten 10 uure reden wij in een koets naar de Munt, alwaar wij door de Muntm[eeste]r aan de poort wierden opgewagt.
De bussen geopend, de penningen geteld en gewogen zijnde, wierden de tot de essaij verzogten gestempeld, doorgesneden en gesmolten, waarna de waterproef in presentie van de Min[ister] wierd gemaakt, die zeer goed uitkwam, waarna 't water voor den essaijproef op de ducaat door mij wierd opgesloten.
Ten 3 1/2 uure was dit werk geëindigd, waarna wij naar 't logement terug reden en 't dinee met de h[ee]r Minister en heer Canneman, mijn zoon en mij wierd genomen.
Wij lieten de boeken van den Waradijn en den Smidmeester in 't logement brengen, 'twelk door de h[ee]r Canneman, mijn zoon en mij wierd opgenomen. Intusschen wierden de verbalen in orde gebragt, de colonnes der optrekkingen berekend, den advenant uitgecijfferd en 't sleijschat berekend, hetgeen meestal door mijn zoon en Schuerman gedaan en door mij nagezien wierd. Wij spraken vervolgens met den heer Min[ister] over de respective beëedigingen. Eenige pointen tot verbetering van de Smitmeester voor de Stempelsnijder, als ook een verbeterd declaratoir voor de Muntm[eeste]r, Waradijn, Essaijeur en speciaal voor den Smidm[eeste]r en gezellen, wierden gearresteert en door mijn zoon en Schuerman afgeschreven. Wij bleven dus dien avond tezamen in 't logement.

246 De akte van opening is te vinden in NA 2.01.33-18. De gegevens uit de akte zijn gepubliceerd in Besier Muntmeesters en hun muntslag 90-91.
247 Beide data zijn niet ingevuld.
248 P.C.G. Poelman (1793-1846), de latere essayeur-generaal 1830-1838 en Muntmeester te Utrecht 1838-1840 (waarnemend) en 1840-1846.

Woensdag den 6 dec[em]b[e]r
Ten 9 1/2 uur ging ik reeds naar de Munt om alles tot den essaij in order te brengen, terwijl ik ook de insnijding deed van de ducaat en van de rijksg[u]l[den] van 50 st[ui]v[ers. De essaij liep zeer gereguleerd af, hebbende toen de goudproef wierd gekookt, tevens de zilverproef ingezet.
De proeven liepen ten half één af. De ducaat 23 car[aat] 7 1/4 gr[ijn] en de rijksg[u]l[d]en 50 st[uivers] 10 penn[ingen] 23 gr[ijn].
De heer Min[ister] eerst met de heer Canneman en mij den ceremoniële beëidiging hebbende gereguleerd, ontbood eerst den Muntm[eeste]r om hem te vragen, of hij genegen was de post van Muntm[eeste]r verder waar te nemen, provisioneel en totdat daaromtrent finale bepalingen van de conditiën zouden zijn gereguleerd, op dezelven voet als tot nu toe bij hem was geobserveerd.
De Muntm[eeste]r dit aangenomen hebbende op den zelven voet als hij tot nu toe had gedaan wierd vervolgens de waradijn binnen verzogt, die mede de verklaring ondertekende en vervolgens met de Muntm[eeste]r plaatsnam aan de tafel.
De Essaijeur deed insgelijks de gewone verklaring en de Stempelsnijder leiden den eed af op de geredresseerde poincten van instructie.
Eindelijk wierde den Muntm[eeste]r ontboden, die mede door de heer Minister wierde aangesproken en weder opnieuw beëdigd, terwijl ook de Fransche mechanicien Godon den eed afleijde.
Dit alles was ten 3 uure afgelopen, waarop wij van de Munt terugkeerden naar 't logement en des 's middags ten 4 1/2 uure weder naar de Munt reden alwaar wij een brilliant dinée hadden, daar de Minister, de Landdrost, de Burgem[eeste]r Rem, de Secretaris-Gen[eraa]l Canneman, de Secretaris-Gen[eraal] van de Landdrost De Kock, de heer Voet, Mathes [?], etc. adsisteerden.
Ten 7 1/2 uure keerden wij naar 't logement, daar wij ten 9 uure weder op een soupé door den heer Minister waren verzogt, alwaar ook de Muntm[eeste]r en de Waradijn, de heer De Kock en de hoofdofficier waren genodigd.

Donderdag de 7 dec[em]b[e]r was bepaald om inspectiën te nemen van de nieuwe Fr[anse] muntmachinen. De Muntm[eeste]r had daartoe een partij goud voor de *ƒ* 20 en *ƒ* 10 stukken doen smelten, als ook eenig zilver voor de rijksgulden met zijne gedeelten.
De heer Landdrost en de Burgemeester adsisteerden mede bij dezen inspectiën.
Eerst bezagen wij de walzen, vervolgens de doorsnijders die wel voldeden. Voords bezagen wij de randingsmachinen, die aan den Minister voorkwam dat wel voor 't moment niet regulier werkten en de letters ook niet genoeg duidelijk uitdrukten, dan het kwam de Minister voor dat zulks vatbaar voor verbetering was.
De balanciers wierden vervolgens met aandagt geëxamineerd
Op de kleine balancier wierden op de losse stempel ducaten geschroefd.
Op de midden balancier wierden in den ring hele en halve goude stukken geschroefd en op de grote balancier wierden rijksguldens van 2 1/2 gulden geschroefd.[249]
Over het geheel beviel dit werk in den ring niet, daar dikwils door geen genoegzamen veerkragt van de posoir [250] de stam niet wierd weggenomen van onder de balancier, en dus de nieuwe flou[251] niet

249 In de originele tekst staat 50 s[tuiver] doorgestreept..
250 Van het Franse 'poussoir' dat drukknop of stootstuk betekent, maar ook nu nog wordt gebruikt als naam voor een aanduwmechaniek.

wierd in de plaats gelegd. Of nu dit van een stroefheid in het ressort van de posoir voorkomt, dan wel van andere delen van 't mechanique van de balancier, was op dat ogenblik niet wel te decideren.

De Muntmeester bleef echter constant bij zijn begrip dat met de nieuwe machines, vooral van randing, en schrouven in den ring hij niet in staat was, om op dien voet te blijven voordwerken en de kooplieden regulier van retouren te dienen, zoals hij tot nu toe op de oud muntmachines was gebruikelijk geweest en volstrekt tot in standhouding der speciënhandel nodig was, hetwelk de Muntm[eeste]r dan ook naderhand door 2 brieven aan mij, dien ik aan den Minister ter lecture heb toegezonden, heeft nader aangedrongen.
Ten 12 uur deze inspectie afgelopen zijnde, retourneerden wij naar 't logement en vertrokken tezamen ten 1 uur per rijtuig naar Amsterdam. De heer Canneman ging in Maarsen bij zijn schoonvader van Vloten. Wij aten een weinig te Loendersloot, 's avonds ten 7 1/2 uur arriveerden de Minister, ik, mijn zoon en 2 zoons van de Minister weder te Amsterdam.

Van den 3 herfstmaand[252] 1808 tot den 29 van slagtmaand[253] 1809
gouden ducaten 29057 m[ark] werks of 2.033.990 stukken.
Waarvan in de bus bevonden 4144 stuk ducaten.
Het gewigt van de goude ducaat m[ark] 9 31/39 aas boven de uiterste remedie.
Alloij 23 car[aat] 7 1/4 gr[ijn].

Van 20 herfstmaand 1808 tot 10 wijn[maand][254] 1808
rijksgulden van 50 st[uivers] gemunt 34.533 m[ark] werks of over 310.797 stuks, waarvan in de bus 1.149.
Het gewigt 6 1/3 aes boven de rem[edie]
Alloij 10 pen[ningen], 10 pen[ningen] 23 gr[ijn].
Sleijschat *f* 10.169:11:18.

Mijn declaratie wegens verschotten op order van de heer Minister, alsmede van mijne reis en verteringkosten, volgens het tarif heeft bedragen *f* 78:14: -
waarop ik verschot 24:14: -
Blijft voor vacatie *f* 54: -: -

Af mijn vertering in alles *f* 51: 2: -
Over *f* 3:18: -

251 Bedoeld wordt hier het nieuwe blanco muntplaatje of rondel, 'flou' is Frans en staat voor wazig in de betekenis van vaag of onscherp en wordt hier dus gebruikt in de betekenis van nog ongeslagen.
252 September.
253 November.
254 Wijnmaand = oktober.

13. Declaraties van de vacatien van de essayeurs-generaal 1780-1795

13.1 Declaratie 1780

Bron: NA 1.01.44-59 I 1771-1780

Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdient en gedaan bij mr. M[arcellus] E[mants], Ess[aijeur]-Gen[eraal] van de Munten der Veren[igde] Need[erlanden] ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten v[an] Holland en West-Fr[iesland] en van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heren der selver Gecomm[itteerde] Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van [de] placaten, resol[utië]n en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de heeren Raaden en Gen[eraa]l[eeste]rs van de Munten voorsc[h]r[even] in den jaren 1780

Hollands seegel van 12 stuijv[e]rs	*f*	Opmerking
januarii [1780]		
Den 1 januari is gepresenteert een memorie aan de Raad van Staate om de ordonanntie van *f* 400 te versoeken, loco de schrijfbehoeftens		
Den 6 en 7 dito sijn geleesen en geresumeert alle de ingekoome recepissen van de gildens der goud- en silversmeden in de steeden deeser provintie met de verkiesinge der Deeckens en opgaave der jaarletters, komt voor twee daagen vacatie als vanouts tot ses guldens daags	12: 0: 0	
Den 10 dito gevaceert op een ingekoome missive van het goud- en silversmeedengilde te Rotterdam, communiceerende de in haar gilde voorgevalle veranderingen door nieuwe meesters en der selver teeckens, waarop gedelibereert sijnde, is het selve goedgevonden in het Hollands register te insereeren, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 11 dito is ingekoomen een missive van de regeering van Amsterdam, houdende voorschrijving		
Transport	18: 0: 0	
voor J.W. Prasse om sijn proeve als Essaijeur aldaar te fungeeren, te mogen doen		
Den 13 dito is door denselve de proeve gedaan en eene instructie gegeeven		
Den 14 dito is ingekoomen een kooper plaatje, met de teekens van eenen Gerrit Benbem, om als goud- en silversmit te fungeeren binnen Schaagen, waarover sijnde gedelibereert en in agtinge genoomen tot gem[elde] plaats een heerlijk regt hebbende om meede in den haare, ofschoon eene open plaats sijnde, een gilde te moogen hebben en de neeringe te exerceeren, om notificatie aangenoomen is, vacatie	6: 0: 0	
Den 17, 18, 19, 20, 21, 24 en 25 dito sijn ten overstaan van de heeren Raaden en Gen[eraal]m[eeste]rs geëxamineert eenige goude en silvere werken binnen Leijden gedaan opkoopen, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor seeven daagen vacatie	42: 0: 0	
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	20:14: 0	
En voor essaijbehoeftens in 7 daagen tot deselve gebeesigt	15: 2: 0	
februarii [1780]		
Den 1 februari is aan H[un] H[oog] Mog[enden] de 3 maand[elijkse] silv[er opgave] gedaan		
Den 9 dito missive van Burgem[eester van] Midd[elburg] houdende voorschrijvens voor Joh. Roelofs tot Essaijeur aldaar		Staat in marge bijgeschreven
Den 10 februarii is ingekoomen de resolutie van Haar Ho[og] Mog[enden] op de memorie van opgaave der driemaandelijkssche silveropgave		
Den 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19 en 23 dito, sijn ten overstaan als vooren, geëxamineert eenige goude en silvere werken in 's Haage opgekogt, die redelijk bevonden sijn, is voor 9 dagen vac[atie]	54: 0: 0	
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	26:16: 0	
En voor essaijbehoeftens in 9 dagen	16:12	
Transport	119: 4: 0	
Den 22 dito doet Joh. Roelofs sijn proeve als Essaijeur te Middelburg		
Den 28 dito is door den decl[arant] voorgedraagen dat de massa der silveren klijne keurstaelen genoegsaam door hem was afgelevert, waarop de retroacta sijnde geworden nagesien, is goedgevonden den selve wederom te qualificeeren tot het doen praepareeren van een nieuwe convenable quantiteijt, vac[atie]	6: 0: 0	

Maart [1780]

Den 2 maart gevaceert op het rapport van den heer Raad en Gen[eraal]m[eeste]r Karsseboom, houdende het aan hen voorgekoomene te Dordrecht bij het gilde over het maaken van silvermeubilair uijt klijne keur, en ook gelet op het geene bij den Ess[aijeur]-Gen[eraa]l Emants diesweegens was ontdeckt, is goedgevonden om ciculairebrieven aan de gildens in de steeden deeser prov[incie], inhoudende een verbod daartegen uijt hoofde van de inconveniënten die daaruijt resulteeren kunnen, te doen afgaan, en is den Ess[aijeur]-Gen[eraa]l versogt een brief daartoe te concipieeren en over te leggen	6: 0: 0
Den 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15 en 16 dito sijn geëssaijeert ten overstaan alsvorens eenige goude en silvere werken te Amsterdam gedaan opkoopen, dewelke passabel bevonden sijn, komt voor tien daagen vacatie	60: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	24:05: 0
En aan essaijbehoeftens in tien dagen d' 1 gebeesigt	17:11: 0
Den 20 dito is door den Ess[aijeur]-Gen[eraal] overlegd een conceptmissive aan de resp[ectieve] gildens tegen het	
Transport	313: 0: 0
maaken van silvermeubilair van klijne keur, dewelke sijnde geleesen en geëxamineert, is geapprobeert en geresolveert om te depecheeren, vac[atie]	6: 0: 0
Den 23 dito is ten overstaan als vooren geëssaijeert de massa van de klijne keurstaalen van tweederleij soort en deselve voldoende bevonden sijnde, so is den Ess[aijeur]-Gen[eraal] gequalificeert deselve te laaten opmaaken en te depescheren	6: 0: 0
Den 27 dito is ingekoomen de missive in dato 27 maart van beschrijving tot de opening der muntbusse te Utrecht op den 25 april	
Den 30 en 31 maart gevaceert tot de lectuure en resumtie van alle de ingekoome missivens der gilden, tot antwoort op de ontfange aanschrijving tegen het maaken van silver meubilair van klijne keur, hebbende aangenoomen daaraan te voldoen, is voor 2 daagen vacatie	12: 0: 0
Voor het uijtslaan der bovengem[elde] massa silver klijne keurstaalen, die te brengen op 1 once, daarop te poinçoeneeren de gehaltens en verder in order te brengen, gevaceert drie dagen	18: 0: 0
Voor het fineeren en smelten van het silver, suijveren van kooper, beschikken, alloijeeren, meermaals essaijeeren en op de gestelde voet te brengen, 3 dagen	18: 0: 0
Voor verschot van houtskool, coupellen, loot, croesen en andere behoeftigheeden	7: 0: 0
En over verlies in laccagie van het silver in het fineeren, smelten en essaijeeren	4: 0: 0
april [1780]	
Den 6 april gevaceert op twee missivens der	
Transport	383: 0: 0
gildens van Gorinchem en Hoorn over saaken concerneerende hun gilde, en versoekende van staalen en ordonnantiën ten masse van het selve te moogen werden gedient, waaraan voldaan geworden is	6: 0: 0
maij [1780]	
Den 1 maij is aan Haar Ho[oog] Mog[enden] rapport gedaan van de Utrechtsche busopening	
Den 8 dito de driemaandelijksche opgave van het verwerkte silver aan haar Ho[og] Mog[genden] overgegeven	
Den 10 dito gevaceert op een ontfange missive van de heeren Gedep[uteerde] Staaten 's Lands v[an] Utrecht, geaccomp[agneer]t met een memorie van de Muntm[eeste]r Wesselman, houdende klagten dat sijne gesellen van hem meer cartelloon van de goude ducaten vorderden als elders geschiede, ten fine van berigt, waarop is goed gevonden aan de andere Munt[en]n alvorens te schrijven	
Den 12 dito sijn ingekomen twee extractresol[oluties] v[an] haar Ho[og] Mog[enden] 1° van den ontfang van 't rapport der Utrechtse bus, 2° van de 3maand[elijkse] opgave	
Den 18 dito gevaceert op den ontfang der rescriptiën van Muntm[eeste]r over de loonen en gearresteert een missive aan de heeren Ged[eputeerde] St[aten] v[an] Utrecht te schrijven	
Den 22 maij rapporteert den Ess[aijeur]-Gen[eraal] dat van den leverancier Hessels schrijven ontfangen had dat in gereetheijd hadde 21 vaaten met duijteplaaten, om geëxamineert te kunnen worden, waarop is goedgevonden om den selve aan te schrijven, gelijk meermaals is geschiet, en te gelasten deselve te senden aan sijn corresp[ondent] te Amsterdam en vervolgens den Ess[aijeur]-Gen[eraa]l na derwaarts te committeeren om die te examineeren en vervolgens aldaar ook op den munthandel en op de huijshouding der gildens inquestes te doen, vac[atie]	6: 0: 0
Transport	395: 0: 0

junii [1780]

Den 1 junii gevaceert op het rapport van den Ess[aijeur]-Gen[eraal] van sijn commissie na Amsterdam ter examinatie van de 20 vaaten met duijteplaten, die seer voldoende bevonden sijn, en van sijne genoomen informatiën op den Munt in goud- en silversmeedenhandel. Waarop is goedgevonden de bijde Munt-m[eeste]r[e]n deeser Prov[incie] aan te schrijven dat sij met het munten van duijten, waartoe 14 na Dordrecht en 7 na Medemblik gesonden sijn, kunnen maaken eenen aanvang, en dat een mem[orie] aan de E[del] M[ogende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden sal worden in gereetheijd gebragt om een ordonn[antie] ter voldoeninge van deese eerste plaaten, te bekoomen, vacatie	6: 0: 0
Komt voor 4 dagen vac[atie] tot de reijse na Amsterdam	24: 0: 0
Den 8 dito ter Muntkamer sijnde overlegt een conceptmissive voor de beijde Muntm[eeste]r[e]n deeser prov[incie] om met de muntslag van duijten te kunnen beginnen, is deselve geapprobeert en goedgevonden deselve te depescheeren, vac[atie]	6: 0: 0
Den 12 dito gedelibereert sijnde over het presenteeren van een mem[orie] aan de E[del] M[ogende] h[eren] Gecomm[itteerde] Raden ter belooning eene ordonn[antie] ƒ 11.058:13: 0 ter betaling der eerste lev[erantie] van duijtepl[aten], so is het daartoe geformeert concept geapprobeert en geresolveert om hetselve over te geeven, vacatie	6: 0: 0
Den 15 dito ontf[angen] de res[olutie] van de heeren Gecomm[itteerde] Raade[n] waarbij de versogte ord[onnantie] werd verleent en is vervolgens goed gevonden den decl[aratie] te qualificeeren tot het ontfangen der gelden en vervolgens aan den leverancier Hessels de betaalinge te doen, vac[atie]	6: 0: 0
Den 19 dito gevaceert op de ontfange rescriptiën van	
Transport	443: 0: 0
de bijde Muntm[eeste]r[e]n deeser Prov[incie] over de bij haar ontfange duijteplaaten waar mede sij so ras mogelijk souden maken eenen aanvang, vac[atie]	6: 0: 0
Den 22 dito is door den decl[arant] gerapporteert dat van het Haagsche g[oud-] en s[ilversmeden] gilde was geïnform[eerd] dat eenen Leend[er]t van Wijckere sig alhier geneerde met het maaken van silvere gefalsificeerde rook- tabaksdoosen, hem eenen daarvan ter hand hebbende gestelt. Waarop is goedgevonden, alvorens in deesen iets te onderneemen, deselve doos ter Muntkamer te essaijeren, vacatie	6: 0: 0
Den 26 dito is ten overstaan van heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs de proeve genomen van gem[elde] doos, en bevonden gedeeltelijk uijt slecht silver te bestaan, waarop is goedgevonden denselve Van Wijckere ter M[unt]c[amer] te citeeren, en hem op eenige articulen, tot sijn fait betrekking hebbende, te onderhouden, vac[atie]	6: 0: 0
Den 28 dito is door den decl[arant] gerapporteert dat hij door den Camerb[ewaarder] German, die alomme moeijte gedaan had den gem[elde] Van Wijckere te soecken, geïnformeert was geworden dat den selve sig na elders geretireert en in een nabij geleege stad om aldaar te wercken sig soude hebben ter needer gezet. Waarop is goedgevonden aan de resp[ectieve] gildens hiervan kennis te geeven, met last, wanneer hij sig aan hun kwam aan te geeven, om sulks ten eersten aan deese Camer te schrijven, vac[atie]	6: 0: 0
Den 29 dito ontfangen een missive van Smitm[eeste]r en Gesellen der Utr[echtse] Munte, versoekende geïnform[eer]t te moogen werden van het cartelloon der ducaten, waarop aan hen de resolutie van H[un] H[oog]M[ogenden] van 7 junii 1757 toeges[egd] is	
Transport	467: 0: 0
julii [1780]	
Den 2 julii rapporteert den decl[arant], dat aan hem was ter hand gestelt een request door den IJck-m[eeste]r[-]Gen[eraa]l P.J. Le Cointe aan de Staaten van Holl[and] en Westf[iesland] gepresenteert, insteerende seer op redres in sijne bedieninge en om van een instructie te moogen worden gedient, ten fine om daarop te berigten, waarop de retroacta sijnde nagesien, so is den decl[arant] versogt een conceptberigt te form[eren], v[acatie]	6: 0: 0
Den 8 julii gevaceert op een ontf[angen] missive van de E[del] M[ogende] h[eren] Gedep[uteerde] Staaten 's Lands van Utrecht, verzelt met een memorie van de Waardijn van Haeften over beswaaren in het waarneemen sijner bedieninge, versoekende gem[elde] H[un] E[del] M[ogenden] daarop berigt waarop gedelib[eer]t en in agting genoomen sijnde de lassive uijtdrukkingen voor deese Camer die daarin gevonden worden en veelerleij duijsterheeden en so is goed gevonden den Ess[aijeur]-Gen[eraal] te committeeren na Utrecht, aldaar met gem[elde] H[un] E[del] M[ogenden] daarover te spreecken en te bevorderen dat van het gevraagde berigt vooralsnog niet mogte werden gedient	
Den 8 julii is ingekoome een miss[ive] van de heeren Gedep[uteerde] Staaten 's Lands van Utrecht met een memorie van haar Muntwaardijn Van Haeften, sig beklaagende over eenige art[ikelen] van sijne instr[uctie], die hem obsteeren en daarin gevonden sijnde eenige perioden tot disrespect voor de Muntkamer, so is den decl[arant] gecomm[itteerd] om, in plaatse van te berichten, sig te begeeven na Utrecht en met Haar E[del] Mog[enden] daarover te aboucheeren	
Den 17 dito is door mij van die Comm[issie] rapport gedaan	
Den 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25 en 26 dito sijn ten overstaan als vooren door mij geëssaijeert eenige goude	
Transport	473: 0: 0
en silvere werken binnen Rotterdam gedaan opkoopen die voldoende bevonden sijn, komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0

Aan laccage en fatsoenen deeser werken	16:11: 0
En voor essaijbehoeftens in 8 daagen daartoe gebeesigt	12:09: 0
Den 28 dito is op het voorgestelde van den decl[arant] geresolveert aan alle de resp[ectie]ve Muntwaardijen kennis te geeven van de beswaaren van den Utrechtse Waardijn, en haare consideratien daarop in te neemen	
Den 28 dito is door den decl[arant] overgeven een conceptberigt op het request van den IJckm[eester]-Gen[eraal] den 3e deeser aan Haar E[del] Gr[oot] Mog[enden] overgegeeven tot redres in het waarneemen sijner bedieninge, geleesen en geëxamineert sijnde, is geapprobeert teneijnde het selve over te geeven, vacatie	6: 0: 0
augustus [1780]	
Den 1 augustus is geleesen de resol[utie] van Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] op bovengem[eld] berigt, strekkende tot het houden van een besoigne over hetselve, en goedgevondende retroacta daarop na te sien en sig tot het besorgen te bequaamen, vacatie	6: 0: 0
Den 3 dito is overgegeeven de driemaandelijkse lijste van het verwerkt silver	
Den 7 dito ingekoomen en geleesen sijnde de resp[ectieve] rescriptiën van de Waardijns op de gravamina's[255] van die van Utrecht, is goedgevonden deselve copielijk aan de Gedep[uteerde] Staaten 's Lands van Utrecht tot haar narigt toe te senden	
Den 10 dito gedelibereert op een ingekoome missive van gem[elde] heeren Ged[eputeerden] voor ontstaane klagten over de cartelloonen, versoeckende diesweegens het noodige	
Transport	563: 0: 0
eclaircissement, 'tgeen haar tegelijk met de rescriptiën van de Waardijns toegesonden is	
Dito ontfangen uijt de griffie de resolutie op de overgegeeve 3 maandelijkse lijste	
Den 14 dito is door den decl[arant] voorgedraagen dat den leverancier van de duijteplaaten hem hadde gecomm[uniceer]t dat de laaste plaaten in gereetheijd waaren om te Amsterdam te konnen werden geëxamineert. Waarop is goedgevonden hem wederom derwaarts te committeeren teneijnde die examinatiën te doen, en daarna van sijn bevindingen aan dit Collegie rapport te doen, vacatie	6: 0: 0
Den 21 dito gevaceert op het rapport van den decl[arant] van sijne commissie na Amsterdam ter examinatie van 29 vaaten met plaaten, die voldoende bevonden sijn, waarop is goedgevonden de beijde Munt-m[eeste]r[e]n, gelijck te vooren, wederom aan te schrijven dat sij met de verdere muntslag deeser plaaten, waarvan 18 vaatjes na Dordrecht en 9 na Medemblick gesonden sijn, moeten voortgaan en dat voorts een memorie aan de Ed[el] Mog[ende] heeren Gec[ommitteerde] Raaden sal worden in gereetheijd gebragt om te versoeken hun ordonnantie ter somma van ƒ 15.078: 9: 0 tot betaalinge van gem[elde] plaaten, vacatie	6: 0: 0
Komt voor 5 daagen tot die commissie gevaceert	30: 0: 0
Den 24 dito gevaceert op een geconcipieerde memorie aan heeren Gecom[itteerden] ter bekoominge van bovengem[elde] ordonn[antiën] en op twee missivens aan Muntm[eeste]r[e]n beijde geapprobeert om overgegeven en afgesonden te werden, vacatie	6: 0: 0
Den 28 dito gevaceert op eene ingekoome missive	
Transport	611: 0: 0
van den Holl[andse] Muntm[eeste]r Buck tot antwoort op de bij hem ontfange aanschrijving van deese Camer over de duijteplaaten, waarbij hem geïnjungeert was om met alle spoet die muntslag te beginnen en voor te zetten, vacatie	6: 0: 0
Den 31 dito gevaceert op een ontf[angen] resol[utie] van de E[del] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden waarbij aan Raaden en G[eneraal]m[eeste]rs worden toegelegt ƒ 15.078: 9: 0 tot betaalinge der laaste duijte plaaten, en word na gehoude deliberatie goedgevonden den declarant de directie te geeven om aan den lev[erancier] die somme [te] voldoen	6: 0: 0
september [1780]	
Den 18, 19, 20, 21, 22 en 23 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken, binnen Schoonhoven opgekogt die maar even passabel bevonden sijn, komt voor 6 dagen vacatie	36: 0: 0
Aan laccage en fatsoenen deeser werken	18:10: 0
En voor essaijbehoeftens in ses daagen	12:02: 0
november [1780]	
Den 2 november de 3maandelijksche opgaave van het vermunte silver aan Haar Ho[og] Mog[enden] gedaan	
Den 3 dito de resol[utie] daarop ontfangen	
Den 6, 7, 8, 9, 10, 13 en 14 dito sijn ten overstaan als vooren geëss[aijeerd] eenige goude en silvere werken te Dordrecht gedaan opkoopen, komt voor 7 dagen, vacatie	42: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	14: 0: 0
En voor essaijbehoeftens in 7 daagen	12:03: 0

255 Bezwaren.

Den 20 dito gevaceert op een gedaan rapport van den decl[arant] en goedgevonden om bij het depescheeren der circulaire missivens aan de gildens, in het laaste der volgende maant geschiedende, deselve ten ernstigste te recommandeeren om voortaan meer attentie op den alloij der werken te maaken, en te interdiceeren het overlaaden der selve met sanduuren[256], vac[atie]	6: 0: 0
Transport	763:15: 0
Den 30 geassisteert in het gehoude besoigne in de verg[adering] van Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] over het versoek van den IJckm[eeste]r-Gen[eraal] Le Cointe bij requeste gedaan om een redres in sijn bediening te erlangen en van een instr[uctie] te mogen werden voorsien, vac[atie]	6: 0: 0
december [1780]	
Den 4 december rapporteert de heer Brantsen bij memorie het aan hem voorgekoomene omtrent een notabel misbruijk op de Munten plaats hebbende in het ongelijkwigtig maaken der speciën principaal der gouden ducaten, waarover nader te delibereeren	
Den 7 dito gevaceert op een ontfange missive van de Holl[andse] Muntm[eeste]r W. Buck, houdende dat de bij hem ontfange koopere plaaten tot duijten, alle waaren afgemunt, versoekende te moogen ontfangen een lijste van de verdeelinge der selve onder de steeden van het Suijderquartier, waarop de retroacta nagesien en eene partagie van deselve sijnde gemaakt. Is goedgevonden deselve aan gem[elde] Muntmeester te senden om ten eersten daarvan gebruijk te maken, vacatie	6: 0: 0
Den 11 dito gevaceert op een ontfange missive van P. Buijskes, Muntm[eester] van West-Friesland, houdende als boven, en daarop geresolveert om meede eene lijste der partage te formeeren en aan gem[elde] Muntm[eeste]r ten selven eijnde toe te senden, vacatie	6: 0: 0
Den 14 en 15 dito sijn geformeert en gearresteert de anniversaire circulairemissivens aan de goud- en silvermeedengildens in de steeden deeser provintie teneijnde om deselve door den camerbewaarder te laten depescheeren, is voor twee daagen vacat[ie]	12: 0: 0
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande, so van het doen v[an]	
Transport	793:15: 0
opkopingen van goude en silvere werken in de steeden als anders, met kennis van de heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs, gelijk vanouts verstrekt	30: 0: 0
Het verschot en uijtgaave in deese declaratie gebragt, bedraagt een somme van ƒ 288:12: 0, behalven nog een somme van ƒ 24: - die den decl[arant] op een gedaane reijse meer heeft gedebourseert als in reeckening heeft kunnen werden gebragt, 'tgeen dient voor memorie	823:15: 0

Op alle welke uijtgetrokke posten deeser declaratie, so van vacatiën als verschotten, bedraagende te saamen ƒ 823:15: 0 den ondergesc[h]r[even], E[ssaijeur]-G[eneraal] van de M[unten], seer onderdaniglijk versoekt dat de Ed[el] Mog[enden] heeren Gecomm[itteerde] R[aden] van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van H[olland] en W[est-Friesland] gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betaling

Actum in 's Hage 30 december 1780

13.2 Declaratie 1781

Bron: NA 1.01.44-59 I 1781-1783

Hollands seeg[e]l van 12 stuijvers	
Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdient en gedaan bij mr. M. E[mants] Ess[aijeur]-Gen[eraa]l van de Munten der Veren[igde] Ned[erlanden] ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van Holland en West-Fr[iesland] en van de Ed[el] Mog[ende] heeren der selver Gecomm[itteerde] Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placaaten, resol[utiën] en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de heeren Raaden en Gen[eraa]lm[eeste]rs van de Munten voorsc[h]r[even] in den jaare 1781.	
januarii [1781]	
Den 2 januari is gepresenteert een memorie aan de Raad van Staate om de ordonnantie van ƒ 400 te versoeken, in plaatse van de schrijfbehoeftens geaccordeert	
Den 3 en 4 dito sijn geleesen en geresumeert alle de ingekoome recepissen van de gildens der goud- en silversmeeden in de steeden deeser provintie met de verkiesinge der Deeckens en opgaaven der jaarletters, komt voor twee daagen vacatie als vanouts tot ƒ 6: 0: 0 daags	12: 0: 0
Den 8 dito gevaceert op een missive van hooftlieden van 't goud- en silversmitsgilde te Rotterdam, communiceerende de in haar gilde voorgevalle veranderingen door nieuwe meesters en meestersteekens. Waarover sijnde gedelib[ereer]t, is goedgevonden bij provisie hetselve voor notificatie aan te neemen en om er gebruijk van te maaken, vacatie	6: 0: 0

256 Waarschijnlijk een ander woord voor zandloper.

Den 9 dito gevaceert op een gestelt appointement van de Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden op een request van de Stempelsnijder der Holland[se] Munte Van Baarl, versoekende een douceur voor gemaakte duijtestempels in het jaar 1780. Waarop gedelib[ereer]t sijnde, is goedgevonden om na usantie favorabel te berigten, en geapprobeert het daartoe bij den E[del] G[root Mogenden] ontworpe concept, vac[atie]

Den 11 dito, gevaceert op eene ingekoome missive van het goud- en silversmitsgilde te Gouda, kennis geevende van de bij haar voorgevalle veranderinge. Waarop is goedgevonden die missive in het Holl[andse] reg[ister] te insereeren, om er desnoods gebruijk van te kunnen maken, vac[atie] 6: 0: 0

Den 15 dito gevaceert op een ontfange mem[orie] uijt het coll[ege] van heeren Gecomm[itteerde] Raden, gepresenteert door de Stempelsnijder van de Westfr[iese] Munte Weijnans, om als vanouts een douceur te moogen hebben de stempels tot de duijten, waarop is goedgevonden de retroacta na te sien 6: 0: 0

Den 18 dito een berigt, daarop geformeert, geleesen en gearresteert 6: 0: 0

Den 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30 en 31 dito ten overstaan van de heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs geëssaijeert eenige goude en silvere Haagsche werken, die voldoende uijtgekoomen sijn, komt voor 9 dagen vacatie 54: 0: 0

Aan fatsoenen en laccagie deeser werken 25: 6: 0

En voor essaijbehoeftens in 9 dagen daartoe gebesigt 16: 2: 0

februarii [1781]

Den 1 februarii aan Haar Ho[og] Mog[enden] overgegeven de driemaand[elijkse] lijste van het verwerkte silver

Den 5 febr[uari] bij resumtie gedelib[ereer]t sijnde op het continuerend wijgeren van de stad Amsterdam der aan haar toebedeelde duijten, is goedgevonden den decl[arant] na derwaarts te committeeren, en bij de heeren Burgem[eesteren] aldaar ten ernstigste te insteeren dat, om verscheijde te allegueeren wettige redenen, de gem[elde] duijten mogten werden aangenoomen. Voorts om de munthandel op de huijshouding in de gildensinformatiën in te neemen, en werken op te koopen, vacatie 6: 0: 0

Den 9 dito gevaceert op de resol[utie] van Haar Ho[og] Mog[enden] op de driemaandelijksche opgaave

Voor ses dagen die tot bovengem[elde] commissie hebbe moeten vaceeren 36: 0: 0

Den 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 21, en 22 dito sijn geëxamineert eenige goude en silvere werken te Amsterdam opgekogt, die vrij voldoende bevonden sijn, is voor 9 daagen vacatie 54: 0: 0

Voor essaijbehoeftens in 9 daagen 16:15: 0

Voor fatsoenen en laccagie 21:13: 0

Den 23 dito beschrijving tot de opening der Hollandsche muntbusse op 24 April

Den 26 dito is door den declar[ant] een omstandig rapport gedaan van sijne gedaane commissie na Amsterdam over de afwijsinge der duijten bij die stad, over sijn bevindinge omtrent den munthandel en huijshouding in het gilde der goud- en silversm[eden] 6: 0: 0

maart [1781]

Den 1 maart gevaceert op een rapport van den Ess[aijeur-]Gen[eraal] houdende dat bij het product der duijten uijt alle de steeden exept Amsterdam, ontfangen hebbende, oordeelde dat dat bedraagen ter somme van ƒ 23.540:15: 0 aan den Lande soude kunen werden gerestitueert, waarop gedelib[ereer]t en de retroacta sijnde geworden nagesien, is goedgevonden daarover een addres aan de heeren Gecomm[itteer] de Raaden te doen, vac[atie] 6: 0: 0

Betaalt voor eenige noodwendigheeden voor schaalen en gewigten voor de Hollandsche besoignes 11:14: 0

Den 12 dito gevaceert op het rapport van den heere Raad en Gen[eraal]m[eeste]r Karsseboom over het verkoopen van een plaatgesp met seeckere compositie aangezet en te Dordrecht gemaakt door eene J. van Venedaen, waarvan sijn E[dele] aan den heere hooftofficier Bacchus, als frauduleuse handel sijnde kennis had gegeeven, vacatie 6: 0: 0

Den 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26 en 27 dito ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Leijden opgekogt, deselve vrij voldoende bevonden sijn, komt voor 8 dagen 48: 0: 0

Voor fatsoenen en laccagie deeser werken 16:11: 0

En voor essaijbehoeftens in 8 daagen daartoe gebeesigt 15:04: 0

april [1781]

Den 5 april gevaceert op het rapport van den heere Raad en Gen[eraalmeester] Karsseboom, kennis gevende dat seekere Hendr. Benil, silverwerkman te Dordrecht sig niet ontsien hadde om klijne keurgespen ongekeurt te verkoopen, meenende sulks op verkeerde gronden te moogen doen, waarop bij het gilde versogt sijnde dat deese Camer door het doen van een addres aan Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] seekere dubietijd uijt de ordonn[anti]e mogte worden weggenomen, is goedgevonden het gilde te doen begrijpen, dat sulks door haar mogte worden ten uijtvoer gebragt, vacatie 6: 0: 0

Den 20 dito beschrijving tot de opening der Westfriesche muntbusse op 14 maij

Den 24 dito is de Holl[andse] muntbusse geopent

Den 26 dito daar van rapport gedaan aan de heeren Gecomm[itteerde] Raaden en aan Haar Ho[og] Mog[ogenden]

Den 30 dito ontfangen de resolutie van Haar Ho[og] Mog[enden] daarop genoomen

maij [1781]

Den 1 maij de driemaandelijksche opgaave van het silver aan Haar Ho[og] Mog[enden] gedaan

Den 3 dito is na gehoude deliberatie goedgevonden, om aan de heer Waardijn der Hol[landse] Munte Pompe van Swijndrecht, uijt aanmerkinge van de ontdeckte ongelijkwigtigheijd der ducaten over het algemeen, toe te senden een copie der resol[utie] uijt deese Camer, den 12 febr[uari] 1765 aan alle de waardijns op dit subject afgesonden, teneijnde om sig daar na stiptelijk te gedraagen, vacatie 6: 0: 0

Den 10 maij gevaceert op een ontfange resol[utie] van de heeren Gecomm[itteerde] Raden, inhoudende om het bovengem[elde] product der duijten aan den heer Ontf[anger]-Gen[eraal] Van Boetselaer te extradeeren, en den Ess[aijeur]-Gen[eraal] te qualificeeren om bedagt te sijn, de 570 sak duijten bij Amsterdam afgewesen aan de man te helpen, vacatie 6: 0: 0 — Bedrag ontbreekt in originele opgave

Transport 429: 5: 0

Den 11 maij gevaceert en de heer Raad en Gen[eraal]m[eeste]r Kersseboom en Ess[aijeur-] Gen[eraal] Emants gecommitteert om na gewoonte de Muntoff[icianten] te Dordrecht van nieuws tot het onderhouden haarer instructiën te verpligten, en den Waardijn tot het nakoomen van de ontf[angen] aanschrijvinge te verpligten 6: 0: 0

Den 18 dito ontfangen Haar Ho[og] Mog[enden] resol[utie] op de overgegeeve driemaandel[ijkse] opgaave

Den 19 maij gev[aceert] op het gepropon[eerde] van de h[ee]r R[aad] en G[eneraalmeester] Karsseboom over het ongelijkwigtig maaken der ducaten te Dordrecht, en goedgevonden den selve te versoeken om de Muntm[eeste]r, Waardijn en Munters daarover kruus[257] te onderhouden en haast aan te beveelen, vacatie 6: 0: 0 — Is in marge bijgeschreven

Den 21 dito rapport aan Haar Ho[og] Mog[enden] van de Westfriessche busopening

Dito, aanstellinge van Hessel Slijper tot Muntm[eeste]r van West-Friesland

Den 22 dito gevaceert op een ontfange missive van den Waardijn der Holl[andse] Munte Pompe van Swijndrecht, over de aan hem ter hand gestelde aanschrijvinge van 12 febr[uari] 1765 aan welke hij aanneemt te voldoen 6: 0: 0

Den 23 dito gevaceert op de overgegeeve q[ui]tantie van den Ontf[anger]-Gen[eraal] Van Boetselaer van het provisioneel voldaane product der duijten, en geresolveert om het doen der rekening aan de resol[utie] uijt te stellen tot na het debit der afgeweese duijten door Amsterdam 6: 0: 0

Den 25 dito gevaceert op een ampel rapport van den heere R[aad] en G[eneraal]meeste]r Karsseboom over sijne verrigtingen op de Holl[andse] Munte volgens hetgene op den 11 deeser is geresolveert 6: 0: 0

junii [1781]

Den 1 junii beschrijving tot de opening der Zeeuwsche muntbusse, de vierde van Mart[inus] Holtsheij op maandag den 25 junii

Transport 459: 5: 0

Den 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12 junii ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Rotterdam gedaan opkoopen, die passabel bevonden sijn, komt voor 7 dagen, vac[atie] 42: 0: 0

Aan fatsoenen en laccagie deeser werken 17:18: 0

En voor essaijbehoeftens in 7 dagen 14:02: 0

Den 13 dito ontf[angen] de resol[utie] op het rapport aan Haar Ho[og] Mog[enden] gedaan van de Westfriesche muntbus

Den 14 dito gevaceert op het rapport van den heere Raad en Gen[eraal]m[eeste]r Karsseboom van de commissie hem opgedraagen om te Dordrecht op het ontdeckt bedrog van eene frauduleuse plaatgesp, sig nader te informeeren en daaromtrent na bevindinge te handelen, vacatie 6: 0: 0

Den 21 dito als vooren gevaceert op een rapport van gem[elde] heer van sijne verrigtingen op de Munte van Hollant omtrent het ongelijkwigtig maaken der goude ducaten en daarin te voorsien 6: 0: 0 — In marge staat geschreven '2', aangevende dat de volgende post eerst vermeld had moeten worden

Den 18 dito nog gevaceert op het rapport van gem[elde] heer sijne besoignes met Deecken en Keurm[eeste]r te Dordrecht, betrekkelijk tot het doen van een addres aan Holland om te statueeren dat de boetens omtrent het keuren van het klijne keur silver, mede bij den souverein nader bepaalt mogt worden dog afgeweesen als onnoodig 6: 0: 0 — In marge staat geschreven '1', aangevende dat deze post voor de vorige had moeten staan

257 Mogelijk wordt hier cru bedoeld in de betekenis van ongezouten, onbewimpeld.

julii [1781]

Den 2 julii rapport van de Zeeuwsche muntbusse aan Haar Ho[og] Mog[enden]

Den 5 dito geëssaijeert een kleine goude medaille met een ketting voor den Lieut[enant] Tinne die de gebreekende retificatie na Rusland hadde overgebragt[258]

Transport	551: 5: 0	
Den 16 julii ontfangen uijt de griffie de resol[utie] op het rapport van de Zeeuwsche busopening		
Den 2 augustus rapport aan Haar Ho[og] Mog[enden] van de driemaandelijksche opgaave		De vermelding van de nieuwe maand in de marge ontbreekt hier
Den 9 dito ontfangen de resolutie hierop genomen uijt de griffie		
september [1781]		
Den 3, 4, 5, 6, 7, 10 en 11 september sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenig goude en silvere werken te Delft gedaan opkoopen, is voor 7 daagen vacatie	42: 0: 0	
Aan fatsoenen en laccagie deeser werken	17:17: 0	
En voor essaijbehoeftens in 7 dagen	13: 9: 0	
october [1781]		
Den 18 october gevaceert op een propositie van den decl[arant] om terwijl het restant der duijtegelde ter somme van ƒ 2.596: 7: 0 aan hem was geworden voldaan, aan deese Camer voor te slaan het doen van een addres aan de heeren Gecomm[itteerde] R[aden] teneijnde die somme meede aan het Compt[oir]-Gen[eraal] te restitueren en hem dan geappr[obeerd] sijnde de geconcipieerde memorie, is deselve overgenomen, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 22 dito is gevaceert op de ontfange resolutie bij het College van H[un] G[ecommitterde] R[aden] daarop genoomen en goedgevonden de gem[elde] somme aan het Comptoir-Gen[eraal] te voldoen	6: 0: 0	
november [1781]		
Den 1 november is overgeven de driemaandelijksche lijste van het verwerkte silver		
Den 5 dito sijn geëxamineert in twee daagen de seven Staatemedailles voor de Vlagofficieren in de zeeba[ta]ille tegen de Engelsche den 5 augusti[259]		
Op dito neemt mr. Gerard Emants als tweede Essaijeur-Generaal van de Munten, bij Haar Ho[og] Mog[enden] daartoe aangestelt, ter Muntk[amer] sessie		
Transport	636:11: 0	
Den 6 dito resol[utie] op de 3maand[elijkse] lijste van het verwerkte silver		
Den 7, 8, 9, 12, 13, 14, en 15 dito geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Dordrecht opgekogt en maar maatig voldoende bevonden, komt voor 7 daagen	42: 0: 0	
Aan laccagie en fatsoenen	16: 8: 0	
En voor essaijbehoeftens	12:18: 0	
december [1781]		
Den 21 december is voorgedraagen dat ter Reeckenkamer van Holland opgenoomen en geslooten sijnde de reeckening van de laastgemunte duijten, en bevonden dat voor den Lande overschoot een voordeelig slot van ƒ 2.652, en derhalve na gehoude deliberatie goedgevonden een addres te doen aan de heeren Gecomm[itteerde] Raaden teneijnde den Ontf[anger]-Gen[eraal] Van Boetselaer mogte worden gequalificeert om het gem[elde] slot te ontfangen	6: 0: 0	
Den 27 en 28 dito sijn geleesen en gearresteerd de anniversaire brieven aan Deeckenen der goud- en silversmeeden in de steeden deeser prov[incie], mede inhoudende een ernstige recomm[andatie] van meerdere attentie te gebruijken op het beeter werken na de wetten van den Lande, is voor 2 daagen vacatie	12: 0: 0	
Den 29 dito gevaceert op een ontfange resolutie van het Collegie van H[aa]r Gecomm[itteerde] Raaden, medebrengende de authorisatie op de heere Ontf[anger-] Gen[eneraal] Van Boetselaer om het bovengem[eld] slot van de duijten over te neemen, vacatie	6: 0: 0	
Transport		Geen bedrag vermeld
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande, so voor het doen van opkoopingen van goude en silvere werken in de steeden als anders, met kennis van de heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs gelijk vanouts, verstrekt	30: 0: 0	

258 Zie voor deze medailles Sanders, *Het present van Staat*.

259 Ibidem.

Het verschot in uijtgaave in deese declaratie gebragt, bedraagt ƒ 245:17: 0, behalven nog een somme van ƒ 18: - die den decl[arant] op een gedaane reijse meer heeft gedebourseert als in reekening heeft kunnen gebragt, 'tgeen dient voor mem[orie] 731:17: 0

Op alle welke uijtgetrokke posten deeser declaratie so van vacatiën als verschotten, bedraagende te saamen ƒ 731:17: 0, den onderget[ekende] Ess[aijeur]-Gen[eraal] van de Munten seer onderdaniglijk versoekt dat de E[del] M[ogende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden van de E[del] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van H[olland] en W[est-Friesland] gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betaling

Actum in 's Haage 31 december 1781

13.3 Declaratie 1782

Bron: NA 1.01.44-59 I 1781-1783

Hollands zeegel van 12 stuijvers

Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdient en gedaan bij mr. M. E[mants] Ess[aijeur]-Gen[eraa]l van de Munte der Vereenigde Ned[erlanden] ten diensten van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van Holl[and] en West-F[riesland] en van de Ed[el] Mog[ende] Heeren der selven Gecomm[itteerde] Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placc[aat]resol[utie] en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de Heeren Raaden en Gen[eraa]lm[eeste]rs van de Munten voorsc[h]r[even] in den jaare 1782.

januarii [1782]	
Den 3 januarii is geresolveert om aan de Raad van Staate een address te doen ter bekooming van de jaarlijksche ordonnantie van vierhondert guld[en]s	
Den 4 en 5 dito sijn geëxamineert en gereduceert de jaarlijksche rescriptiën der gildens van de g[oud-] en s[ilversmeden] op de circulairebrieven, komt als vanouts voor twee dagen vacatie tot ses gulde[n] daags	12: 0: 0
Den 7 dito is door den Ess[aijeur]-Gen[eraal] declarant Emants voorgedraagen, dat de tweederleij klijne keurstaalen voor de gildens genoegsaam alle waaren afgeleevert. Waarover gedelibereert en de retroacta sijnde geworden nagesien, so is gem[elde] Ess[aijeur]-Gen[eraal] gequalificeert, om wederom een convenable quantiteijt te brengen in gereeth[eid], vac[atie]	6: 0: 0
Den 10 dito is ontfangen een missive van het goud- en silversmitsgilde te Rotterdam, kennis geevende van verscheijde in hun Camer voorgevalle veranderingen, en van andere saaken, waarover de deliberatiën tot nader sijn uijtgestelt	6: 0: 0
Den 14 dito gevaceert op een ingekomen missive	
Transport	24: 0: 0
van het gilde te Hoorn, houdende de in den haare voorgevalle veranderingen door het aankoomen van nieuwe meesters, en changementen van m[eeste]rsteekens, 'tgeen bij provisie voor notificatie aangenoomen is, vac[atie]	
Den 17 dito ontfangen een missive van het gilde te Schaagen, opgeevende de in den haare voorgevalle veranderinge, meede voor notificatie als boven aangenomen, vacatie	6: 0: 0
Den 23 dito is ten overstaan van de heeren Raden en Gen[eraa]lm[eeste]rs geëssaijeert de massa van tweederleij klijne keurstaalen op den 7 deeser geresolveert te maaken en deselve voldoende bevonden sijnde so is den Ess[aijeur-]Gen[eraa]l gequalificeert om deselve te laaten opmaaken en af te leeveren, vac[atie]	6: 0: 0
februarii [1782]	
Den 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31 jan[uari] en 1 febr[uari] sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken, te Leijden opgekogt, dewelke passabel bevonden sijn, komt voor 8 dagen	48: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	17:10: 0
En voor essaijbehoeftens in 8 dagen gebeesigt	12: 4: 0
Den 4 februarii aan Haar Ho[og] Mog[enden] overgegeven de driemaandel[ijkse] opgaave van het silver	

Voor het uijtslaan der bovengem[elde] massa voor de klijne keur staalen, den 7 jan[uari] geresolveert te maken, die te brengen op 3 once, daar op te poincoeneeren de gehaltens en verder in ordre te brengen, gevaceert drie daagen	18: 0: 0	
Voor het fineeren en smelten van het silver, suijveren van het kooper, beschikken, alloijeeren, meermaals		
Transport	137:14: 0	
essaijeeren en op den bepaalden voet te brengen, gevaceert als vooren drie daagen	18: 0: 0	
Voor het verschot van houtschool, coupellen, croesen, loot en andere behoeftigheden	7: 0: 0	
En voor verlies en laccagie van het silver in het fineeren, smelten en essaijeeren	4: 0: 0	
Den 11 februarii ontfangen Haar Ho[og] Mog[ende] resol[utie] op de overgegeeve driemaandelijksche silveropgave		
Den 14 dito geëxamineert een gefalsificeerde goude rijder na de Utrechtsche muntslag van a[nno] 1761		
Den 14 dito geëxamineert een gefalsificeerde goude rijder na de Utrechtsche muntslag van a[nno] 1761		Dubbele vermelding in origineel
maart [1782]		
Den 7 maart essaijeursproeve van Gerrit Schöne voor Amsterdam		
Den 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15 en 16 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Rotterdam opgekogt, die redelijk voldoende bevonden sijn, komt voor agt daagen vacatie	48: 0: 0	
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	19:12: 0	
En voor essaijbehoeftens in agt daagen daar toe gebeesigt	11:18: 0	
Den 18, 19, 20, 21, 22 en 23 dito sijn geëssaijeert ten overstaan als vooren eenige goude en silvere werken te Schoonhoven, die passabel bevonden sijn, komt voor ses daagen vacatie	36: 0: 0	
Aan laccage en fatsoenen deeser werken	20: 7: 0	
En voor essaijbehoeftens daar toe gebeesigt	7: 6: 0	
april [1782]		
Den 8 april heeft den heere D. baron van Boetselaar, heere van Kijffhoeck, lid van de ridderschap, loco den heere Ten Hove, sessie genoomen		
Transport	315:17: 0	
maij [1782]		
Den 2 maij de driemaandelijksche opgaave van het verwerkt silver aan H[un] H[oog] M[ogenden] overgegeeven		
Den 14 dito ontfangen een missive van de Staaten van West-Friesland, inhoudende dat tot adjunct-Waardijn aan de heer Crab was aangestelt mr. Dirk Gallis ter Munte tot Hoorn		
Den 16 dito ontfangen Haar Ho[og] Mog[ende] resolutie op de driemaandelijksche opgaave		
junii [1782]		
Den 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11 en 12 junii sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Amsterdam opgekogt, die reedelijk voldoende bevonden sijn, komt voor 9 daagen vacatie	54: 0: 0	
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	27:15: 0	
En voor essaijbehoeftens in 9 daagen tot deselve gebeesigt	12: 2: 0	
Den 17 dito sijn geëxamineert twee goude medailles voor den op sijn vertrek staande Sweedsche envoijé Erenswerd[260]		
Den 24 junii geeft den heere Raad en Gen[eraalmeester] Brantsen over twee stukken, hem door den heere van Lockhorst, Gedep[uteer]de wegens de prov[incie] van Utrecht ter verg[adering] van Haar Ho[og] Mog[enden] ter hand gestelt, concerneerende de voor heen door den Utr[echtse] Muntswaardijn ingebragte gravamina's, en verder inhoudende eenige redressen in het Muntweesen; sonder versoek om berigt, maar is egter geresolv[eer]t over den inhoud nader te delibereeren		
julii [1782]		
Den 22, 23, 24, 24, 25 en 26 julii sijn ten overstaan als vooren geëssaij[eer]t eenige goud en silvere werken te Hoorn gedaan opkoopen, die		
Transport	395:14: 0	
bij examinatie passabel bevonden sijn, komt voor vijf daagen vacatie	30: 0: 0	
Aan laccage en fatsoenen deeser werken	15:10: 0	
En voor essaijbehoeftens daartoe gebeesigt	6: 1: 0	

260 Schutte, *Repertorium der buitenlandse vetegenwoordigers* 520. Gustaf Johan Ehrenvärd (1746-1783). Zie voor deze medailles Sanders, *Het present van Staat*.

augustus [1782]		
Den 16 augustus is bij resumtie gedelib[ereer]t sijnde op de twee overgegeeve stukken door den heere Van Lockhorst aan de heer Brantsen, goed gevonden, in bleefde termen de voorslaagen te declineeren, in copie daarvan aan de gem[elde] Heer Van Lockhorst ter hand te laaten stellen		
Den 19 dito sijn de driemaandelijksche opgaven van Muntmeesteren aan Haar Ho[og] Mog[enden] overgegeven		
Den 23 dito is ingekoomen de resolutie van Haar Ho[og] Mog[enden] op bovengem[elde] driemaandelijksche opgaave		
september [1782]		
Den 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10 en 11 september sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen 's Haage opgekogt, die reedelijk voldoende bevonden sijn, komt voor 9 daagen vacatie	54: 0: 0	
Aan fatsoenen en laccage deeser werken	23:18: 0	
En voor essaijbehoeftens in 9 dagen gebeesigt	11:19: 0	
october [1782]		
Den 1, 2, 3 en 4 october sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen Enkhuisen opgekogt, die passabel bevonden sijn, is over vier daagen vacatie	24: 0: 0	
Aan laccage en fatsoenen deeser wercken	08:19: 0	
En voor essaijbehoeftens daartoe gebeesigt	7: 2: 0	
Den 23 dito is ingekoomen de brief van beschrijving tegens 5 november ter opening der Utrechtse muntbusse		
Transport	577: 3: 0	
november [1782]		
Den 2 november de driemaandelijksche opgaave van het verwerkt silver overgegeven		
Den 11 dito kort verbaal aan Haar Ho[og] Mog[enden] van de tweede en laaste busopening van de Utrechtsche muntbus van de h[ee]r Wesselman		
Den 12 dito ontfangen de resol[utie] van Haar Ho[og] Mog[enden] op de driemaandelijksche silveropgaave		
Den 13, 14, 15, 16, 18, 19 en 20 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken, te Dordrecht, komt voor 7 dagen, v[acatie]	42: 0: 0	
Aan laccage en fatsoenen deeser werken	21: 5: 0	
En voor essaijbehoeftens in 7 daagen	9:10: 0	
Den 23 dito gevaceert op het rapport van de heer R[aad] en G[eneraal]m[eeste]r Brantsen tendeerende tot redres in eenige vervalle pointen van de instructiën van Muntm[eeste]r, Waardijn en Smitm[eeste]r, en geresolveert om de Muntsofficianten te Dordrecht daarover bij missivens serieuselijk te onderhouden, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 26 dito rapporteert de heer R[aad] en G[eneraal]m[eeste]r Karsseboom dat also van het ampt van IJckm[eeste]r-Gen[eraal] als nog niet is gedisponeert, het hem voorkwam noodsaakelijk te sijn een addres te doen aan Haar E[del] Gr[oot] M[ogenden], teneijnde dat, hangende de deliberatiën over eene te formeere instr[uctie], provisioneel den persoon met voorsc[h]r[even] brief voorsien op de ouden voet mogt worden aangestelt, en is na delib[eratiën] den E[del] G[root Mogenden] versogt een memorie aan Holland daartoe te brengen in gereetheijd, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 27 dito ontfangen H[un] H[oog] M[ogende] resolutie op het overgegeven kort verbaal van de Utrechtse busopening		
Transport	659:18: 0	
december [1782]		
Den 12 december gevaceert op de overgelegde memorie door den declarant om aan Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] te presenteeren, teneijnde te bevorderen dat provisioneel een IJckm[eeste]-Gen[eraal] van de Tr[oise] gew[ichten] werde aangestelt, dewelke geapprobeert en goedgevonden is om over te geven	6: 0: 0	
Den 16 dito rapporteert den heer Raad en Gen[eraalmeester] Karsseboom den voorslag door het Dordsche gilde aan hem gedaan over een oud gildebroeder, die uijt hoofde van onvermoogen gaerne geaccuseert was van een nieuw m[eeste]rteecken te maaken, en daarop geresolv[eerd]	6: 0: 0	
Den 18 en 19 dito sijn geleesen en gearresteert de anniversaire brieven aan Deekenen der goud- en silversmeedengildens in de steeden deeser prov[incie] principaal ook inhoudende een serieuse aanmaaning ter oeffening hunner pligt, is voor 2 daagen	12: 0: 0	
Den eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande, so voor het doen van opkopingen van goude en silvere werken in de steeden als anders, met kennis van de heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs als vanouts, verstrekt	30: 0: 0	
Het verschot en uijtgaave, in deese declaratie gebragt, bedraagt *ƒ* 245:18: 0, 'tgeen alhier dient voor memorie		
	725:18: 0	

Verschot:
17:10: 0
12: 4: 0
11: 0: 0
31:10: 0
29:13: 0
39:17: 0
21:11: 0
35:17: 0
16: 1: 0
30:15: 0
----------+
245:18: 0

Losse aantekening in dit document

Op alle welke uijtgetrokken posten deeser declaratie so van vacatiën als verschotten bedraagende tesaamen ƒ 725:18: 0 den ondergesc[h]r[even] Es[saijeur]-Gen[eraal] van de M[unten] seer onderdaniglijk versoekt dat de Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van H[olland] en W[est-Friesland] gelieven te verleenen ordonn[antie] van prompte betalinge

Actum in 's Haage december 1782

13.4 Declaratie 1783

Bron: NA 1.01.44-59 I 1781-1783

Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdient en gedaan bij mr. M. E[mants], Ess[aijeur-]-Gen[eraal] van de Munten der Veren[igde] Neederl[anden] ten diensten van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van Holl[and] en West-Fr[iesland] en van de Ed[el] Mog[ende] heeren der selver Gecomm[itteerde] Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placcaten, resolutiën en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de heeren Raaden en Gen[eraal]m[eeste]rs van de Munten voorsc[h]r[even] in den jaare 1783.

Hollands zeegel van 12 stuijvers

januarii [1783]

Den 2 januarii is geresolveert om aan de Raad van Staate een addres te doen ter bekoominge van de jaarlijksche ordonn[antie] van vier hondert voor schrijfbehoeftens, couranten etc.

Den 6 en 7 dito sijn geëxamineert en geresumeert alle de jaarlijksche rescriptiën der gildens van goud- en silversmeeden in de steeden deeser prov[incie] op de circulairemissivens, komt als vanouts voor twee daagen vacatie tot ses gulden daags, twaalf guldens 12: 0: 0

Den 10 dito is ingekoomen een brief van het goud- en silversmitsgilde der stad Rotterdam, inhoudende de bij haar voorgevalle veranderingen so in het aankoomen van nieuwe meesters als meestersteekens conform de ordres, 'tgeen bij provisie voor notificatie aangenoomen is, vac[atie] 6: 0: 0

Den 13 dito als vooren gevaceert op een ingekome brief van het gilde van Dordrecht, van den selve inhoud genoegsaam, dog om over een eerder gedeelte van deselve, nader te delibereeren, v[acatie] 6: 0: 0

Transport 24: 0: 0

Den 16 dito is geëxamineert een middelbaare goude midaille met een ketting en een kleine dito voor den heere prince van Gallitsen Russ[isch] envoijé, elders sullende gaan resideeren[261]

Den 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24 en 25 dito sijn ten overstaan van de heeren Raaden en Gen[eraal] m[eeste]rs geëssaijeert, eenige goude en silvere werken te Haarlem opgekogt, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor 8 daagen vacatie 48: 0: 0

Aan laccage en fatsoenen deeser werken 17:10: 0

En voor essaijbehoeftens in 8 dagen gebeesigt 10:19: 0

februarii [1783]

Den 3 februarii is aan Haar Ho[og] Mog[enden] overgegeeven de driemaandelijksche lijste van het verwerkte silver seedert november

Den 4 dito heeft M. H. Lohze, als Muntmeester van de prov[incie] van Gelderland sijn eed gedaan

Den 18 is ingekoomen de resol[olutie] van Haar Ho[og] Mog[enden] op de 3maandelijksche opgaave

261 Schutte, *Repertorium der buitenlandse vertegenwoordigers* 568-569 nr. 542. Het betreft hier Dmitri Alekseevic vorst Golicyn (1734-1803),extraordinaris envoyé en minister plenipotentiaris 1770-1782. Zie voor deze medaille Sanders, *Het present van Staat*.

Den 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26 en 27 dito, sijn ten overstaan als vooren geëxamineert eenige goude en silvere werken in 's Hage opgekogt, dewelke passabel bevonden sijn, komt voor 8 dage vacatie 48: 0: 0

Aan laccagie en fatsoenen deeser werken 18:19: 0

En voor essaijbehoeftens in 8 dagen tot deselve gebeesigt 11:04: 0

maart [1783]

Den 3 maart gevaceert op een brief van de mag[istraat] van Harderwijk om J. Moijen als particulier Ess[aijeur] sijn proef te laaten doen

Den 11 dito heeft den selve sijn proeve als Muntsessaijeur van Gelderland ten M[unt]k[amer] gedaan

Den 12 dito gevac[eer]t op een miss[ive] van Hof en Reeckenkamer van Geld[erland], versoekende berigt op het

Transport 178:12: 0

versoek des Geld[erse] Muntmeesters om voor sijn partic[uliere] reekening voor ƒ 6.000 aan duijten te mogen munten, waarop favorabel is berigt

Den 17 maart gevaceert op het rapport van den Ess[aijeur]-Gen[eraal], houdende dat in deese prov[incie] veele soo goude als silvere speciën gevonden wierden die of volkoomen vals of vervalst waaren, in bedenken geworde of daartegen niet ernstig behoorde gewaackt en door nieuw placcaat daartegen voorsien, waarop is goedgevonden de retroacta na te sien en een nieuw placcaat daartegen te concipieeren, vac[atie] 6: 0: 0

Den 20 dito gevaceert op het bovengem[eld] subject en geresolveert een addres te doen aan Haar Ho[og] Mog[enden] met aanbieding van een nieuw placcaat, ten dienende om sonder conniventie alle schuldige aan valsche muntslag met de doot te straffen 6: 0: 0

Den 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28 en 29 dito, sijn geexamineert eenige goude en silvere werken, binnen Rotterdam gedaan opkoopen die meede redelijke voldoende bevonden beworden sijn, voor 8 dagen 48: 0: 0

Aan fatsoenen en laccagie deeser werken 21: 2: 0

En voor essaijbehoeftens in 8 dagen daartoe gebeesigt 11: 4: 0

Den 31 dito is ingekoomen Haar Ho[og] Mog[ende] resol[utie] over het formeeren van een nieuw placcaat tegen het vervalschen en debiteeren van vervalste speciën in Holland ontdekt en daarover nader weder gedelibereert 06: 0: 0

april [1783]

Den 3 april examen van een goude Staatemidaille voor den heere Marcof, geweese secretaris van Rusland, staande op sijn vertrek[262]

Den 10 dito berigt op een missive van Hof en Reeckenkamer over het gewigt der duijten, waaromtrent eenig misverstant plaatse had en daaraan voldaan

Transport 259: 8: 0

Den 26 april heeft Jan Moijen sijn proef als Essaijeur van de Geldersche Munt gedaan

maij [1783]

Den 2de driemaandelijksche lijste van het verwerkte silver aan Haar Ho[og] Mog[enden] overgegeeven

Den 13 de daarop genoome resolutie ontfangen

Den 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22 en 23 dito sijn geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Leijden opgekogt, is voor 8 dagen vacatie 48: 0: 0

Aan laccagie en fatsoenen deeser werken 20: 6: 0

En aan essaijbehoeftens daartoe gebeesigt 10:15: 0

julii [1783]

Den 3 julii gevaceert op het rapport van den Ess[aijeur]-Gen[eraal] Emants over aan hem voorgekoome klagten van het Haagsche g[oud-] en s[ilver]smitsgilde over den silversmit hier woonagtig die gespen ter NN gebragt hadde, niet alleen beneeden den voet, maar door een ongequalificeert persoon gemaakt, de corpora daarvan aan hem overgegeven hebbende. Waarop is goedgevonden deselve te examineeren en na te gaan in hoe verre dit factum tegen de plac[caten] strijdig is, vac[atie] 6: 0: 0

Den 7 dito gevac[eerd] op het rapport van de E[del] G[root Mogenden] over de aan hem voorgekoome groote schaarsheijd aan standpenn[ingen] in deese prov[incie] sig opdoende, en over de middelen om sulks voor te koomen.

Waarop is goedgevonden om gem[elde] Ess[aijeur]-Gen[eraal] te qualificeeren om met den Heere R[aad] p[ensionaris] daarover in onderhandeling te treeden, vac[atie] 6: 0: 0

Den 10 dito gevaceert op het rapport van den Es[saijeur]-Gen[eraal] den heere R[aad]p[ensionaris] over het geresolveerde op den 7 onderhouden hebbende en van denselve hebbende verstaan het beste middel te be-

Transport 359: 9: 0

262 Schutte, *Repertorium der buitenlandse vertegenwoordigers* 569 nr. 543. Hier wordt bedoeld Arkadij Ivanovic, H.R. Rijksgraaf Morkov (1747-1827), minister plenipotentiaris, extraordinaris envoyé en minister plenipotentiaris 1782-1783. Zie voor deze medaille Sanders, *Het present van Staat*.

sijn, om indien het favorabel waare, dit provisioneel, in Holland in het werk te stellen, daarover met de stad van Amsterdam in onderhandeling te koomen, waartoe de decl[arant] de commissie gekregen heeft, vac[atie]	6: 0: 0
Den 14 dito sijn de gespen van Sijmons geëxamineert en niet voldoende bevonden, maar meer in het oog loopende het emploij van een ongequalificeert meester, so is geresolveert om hem ter Muntkamer te ontbieden en op interrogatiën te hooren	6: 0: 0
Den 15 dito is den selve gecompareert en heeft sig selve niet kunnen verantwoorden, waarom in de boete gecondemneert sijnde, so is de saak in handen van den Bailluw van den Haage gestelt, waarvan door den secret[aris] Belaerts aan den selven communicatie is gegeven, vac[atie]	6: 0: 0
Den 17 dito heeft gem[elde] secretaris rapport gedaan van sijn commssie bij den heer Bailluw van den Haage, die uijt hoofde dat geen quaade trouwe bij den gem[elde] Sijmons kwam door te straalen, gedeclareert heeft om sijn jonckheijd sijne actie niet heeft willen institueeren en de boeten heeft quijt gescholden, gelijk bij den Muntkamer na het ontfangen eener sterke correctie ook is geschiet	6: 0: 0
Den 21 dito is door den Ess[aijeur]-Gen[eraal] Emants gerapporteert dat hij, ingevolge het gerapporteerde de 10 deeser, den heere Pens[ionaris] Van Berkel op het subject om den verdere uijtvoer van standpenningen te beletten, onderhouden had. Dat die had	
Transport	374: 9: 0
aangenomen om er met heeren Burgem[eesters] over te spreeken. Dat hij eenige tijd daarna in het log[ement] ontbooden sijnde geweest, veel bedenkelijks hadde bespeurt, om bij Holland alleen dit te effectueeren. Waarop gedeb[iteerd] sijnde is den declarant versogt een memorie tot redres in dit werk, aan Haar Ho[og] Mog[enden] te formeeren	6: 0: 0
Den 24 dito gevaceert en gedelibereert over een conceptmemorie voor Haar Ho[og] Mog[enden] teneijnde de meer en meer toeneemende uijtvoer van standpenn[ingen] uijt deese prov[incie] te beteugelen, dewelke na examinatie is geapprobeert om te werden overgegeeven. En is den heere Raad en Gen[eraal]m[eeste]r Karsseboom versogt om van dit desseijn aan den heere Raadpen[sionaris] ken[nis] te geven, vac[atie]	6: 0: 0
Den 26 dito gevaceert op het rapport van den heere Karssebom van sijne commissie bij den heere Raadp[ensionari]s die aangenoomen hadde daarop alle attentie te maaken, vac[atie]	6: 0: 0
Den 31 dito is ontfangen copie van Haar Ho[og] Mog[ende] resolutie op voorenstaande memorie genoomen	
augusti [1783]	
Den 4 augusti is overgegeeven de driemaandelijksche lijste van het verwerkte silver	
Dem 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13 en 14 sijn geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Amsterdam opgekocht, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor neege[n] dagen vacatie	54: 0: 0
Aan laccage en fatsoenen deeser werken	21: 0: 0
En voor essaijbehoeftens in deese daagen	11:18: 0
Transport	479:07: 0
september [1783]	
Den 8, 9, 10, 11, 12 en 13 dito sijn ten overstaan als vooren eenige goude en silvere werken binnen Schoonhoven opgekogt, die passabel bevonden sijn, komt voor ses dagen vacatie	36: 0: 0
Aan fastoenen en laccage deeser werken	20: 9: 0
En voor essaijbehoeften in 6 dagen daartoe gebesigt	8:02: 0
october [1783]	
Den 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20 en 21 october sijn geëssaijeert eenige goude en silveren werken te Dordrecht opgekogt, die redelijk voldoende bevonden sijn, komt voor 8 dagen	48: 0: 0
Aan fatsoenen en laccage deeser werken	16:11: 0
En voor essaijbehoeftens in 8 dagen tot deselve gebeesigt	9:18: 0
november [1783]	
Den 3 november sijn ingekoomen de driemaandelijksche opgaven van Muntmeesteren van haar verwerkt silver	
Den 13 dito ontfangen Haar Ho[og] Mog[ende] resolutie daarop genoomen	
Den 14, 17, 18, 19, 20, 21 en 22 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Delft gedaan opkoopen, die voldoende bevonden sijn, komt voor 7 dagen vacatie	
Aan fatsoenen en laccage deeser werken	42: 0: 0
En voor essaijbehoeften in 7 dagen gebeesigt	18:11: 0
december [1783]	
Den 15 en 16 december sijn geleesen en gearres[teerd] de anniversaire brieven aan Deekenen der goud- en silversmeedengildens in de steeden deeser prov[incie], principaal ook inhoudende een serieuse	
Transport	694:18: 0

aanmaaninge ter oeffeninge van hunnen pligten, is voor twee daagen vacatie	12: 0: 0
Van hiernaast	08:16: 0
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande, so voor het doen van opkoopingen van goude en silvere werken in de steeden als anders, met kennis van de h[e]r[e]n R[aden] en G[eneraalm[eeste]rs als vanouts verstrekt	30: 0: 0
	ƒ 745:14: 0
Het verschot en uijtgave in deese declaratie bedraagt ƒ 265:14: 0, 'tgeen alhier dient voor memorie	
Op alle welke uijtgetroken posten deeser declaratie so van vacatiën als verschotten, bedraagende tesaamen ƒ 747:14: 0	
Den ondergesc[h]r[even] Ess[aijeur]-Gen[eraal] van de Munten seer onderdaniglijk versoekt dat de Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raden van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van H[olland] en W[est]-Friesland gelieven te verleenen ordonn[antie] van prompte betalinge	
Actum in 's Hage den 31 december 1783	

Verschotten	
	17:10: 0
	10:19: 0
	18:19: 0
	11:04: 0
	21:02: 0
	11:04: 0
	20:06: 0
	10:15: 0
	21:01: 0
	11:18: 0
	20:09: 0
	08:02: 0
	16:11: 0
	9:18: 0
	16:11: 0
	8:16: 0
	+ 30: 0: 0
	ƒ 265:14: 0

13.5 Declaratie 1784

Bron: NA 1.01.44-059 II 1784-1785

Hollands zegel à 12 stuijv[er]s	
Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdient en gedaan bij mr. M. E[mants] Ess[aijeur]-Gen[eraa]l van de Munten der Veren[igde] Neederl[anden] ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van Holl[and] en West-Fr[iesland] en van de Ed[el] Mog[ende] heeren der selver Gecom[miteerde] Raden, ingevolge en ter voldoeninge van de placc[aten], resol[utië]n en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de heeren R[aden] en Gen[eraa]lm[eeste]rs van de Munten voorscr[even] in den jaare 1784.	
januarii [1784]	
Den 4 januarii is geresolveert om aan de Raad van Staate een addres te doen ter bekooming van de jaarlijksche ordonnantie van vier hondert guld[en]s	
Den 5 en 6 sijn geëxamineert en geresum[eer]t de jaarlijksche rescriptiën der gildens van goud- en silversmeeden in de steeden deeser provintie op de ciculaire afgegaane brieven, komt als vanouts voor twee daagen vacatie, tot ses gulde daags	12: 0: 0
Den 12 dito gevaceert op een missive van het goud- en silversmitsgilde der stad Rotterdam, kennis gevende van verscheijde in hunner camer voorgevalle veranderingen en van andere saaken, waarover de deliberatiën tot nader sijn uijtgestelt, vac[atie]	6: 0: 0
Den 19 dito ontfangen een missive van het goud- en silversmitsgilde te Gouda, communiceerende als boven de voorgevalle veranderingen in hunne camer, de blijcken daarvan oversende, en tegelijk versoekende eenige silvere keurstaalen, waarop is goedgevonden nader te delibereeren, en den Ess[aijeur]-Gen[eraal] te versoeken de gem[elde] staalen te senden, vac[atie]	6: 0: 0
Den 28 dito is door den decl[aran]t voorgedraagen dat de tweederleij klijne keurstaalen voor de gildens	
Transport	24: 0: 0

genoegsaam waaren afgeleevert, waarover gedelibereert en de retroacta sijnde geworden nagesien, so is hij gequalificeert om wederom een convenable quantiteijt in gereeth[eid] te brengen, vac[atie]	6: 0: 0	
februarii [1784]		
Den 2 is aan Haar Ho[og] Mog[enden] overgegeven de driemaandelijksche lijste van het verwerkte silver op de munten		
Den 12 dito is ingekoomen een depesche van Haar Ho[og] Mog[enden] ten fine van berigt op een gedaane propositie van Overijssel, overgelegt hebbende eene waarschouwinge tegen aldaar ontdekte valsche goude rijders en voordragte om die algemeen te doen, waarop den decl[arant] versogt is een berigt te ontwerpen		
Den 16 is ingekoomen Haar Ho[og] Mog[ende] resolutie op overgegeeve driemaandelijksche silveropgaave		
Den 19 dito exhibeert den Ess[aijeur]-Gen[eraal] het conceptberigt aan Haar Ho[og] Mog[enden] op de bovengem[elde] propositie van Overijssel over de in die prov[incie] ontdekte valsche gouden rijders, word geëxamineert en geapprobeert om te werden overgegeven		
Den 20 dito is geëxamineert en geëssaijeert de massa van de tweederleij klijne keurstaalen, den 26 laatstl[eden] geresolveert te maaken, en deselve voldoende bevonden sijnde, so is den Ess[aijeur]-Gen[eraal] gequalificeert om deselve te laaten opmaaken en af te leeveren, vac[atie]	6: 0: 0	
Voor het uijtslaan der bovengem[elde] massa voor de gem[elde] klijne keurstaalen, die te brengen op 1 once daarop te poinçoeneeren de gehalte en verder in ordre te brengen, gevaceert 3 daagen	18: 0: 0	In de marge staat: moeten maar schaars een once weegen om schaade voor te koomen
Transport	54: 0: 0	
Voor het fineeren en smelten van het silver, suijveren van het kooper, beschikken, alloijeeren, meermaals essaijeeren en op den bepaalde voet te brengen, gevaceert als vooren 3 daagen	18: 0: 0	
Voor verschot van houtskool, coupellen, croesen, loot en andere behoeftigheeden	7: 0: 0	
En over laccage en verlies van het silver in het fineeren, smelten en essaijeeren	4: 0: 0	
Den 23 dito ontf[angen] een missive van Haar Ho[og] Mog[enden] teneijnde te berigten op een gedaane propositie van de Gedep[uteerden] van de prov[incie] van Utrecht, over een gereese different op de Munte aldaar tusschen de Muntm[eeste]r en Gesellen over een gevorderde korting van loonen van de laaste voor het gebruijk der pletmoolen. Waarop is goedgevonden, alvoorens te berigten, aan de andere Muntm[eeste]r te schrijven hoe sulks bij haar plaatse heeft		
Den 26 dito gevaceert op een propositie van den decl[arant] om uijt hoofde van het agterweegs blijven der hoognoodsaakelijke aanstellinge van een IJckm[eeste]r-Generaal, tot een ultimatum een vertoog te doen aan eenige heeren Pens[ionari]s[e]n in Holland, om dat werk te adstrueeren, waartoe door denselve een concept ontworpen was, 'tgeen geëxamineert sijnde, geapprobeert en overgegeeven geworden is, vac[atie]	6: 0: 0	
Voor het copieeren van hetselve, diverse maalen heeft den declarant betaalt	5:05: 0	
Voor gedaane reparatiën aan de groote 's Lands essaijlantaarn, is door denselve gedebourseert	3: 0: 0	
Den 27 dito is ingekoomen de brief van beschrijving tot de open[ing] der Holl[andse] bus op den 20 april		
Transport	97:05: 0	
maart [1784]		
Den 1 maart gevaceert op een missive van het goud- en silversmitsgilde van Alkmaar, kennis geevende van de bij haar in dit jaar te slaane jaarletter en van bij haar voorgevalle veranderingen, waarmeede na gehouden deliberatie genoegen genoomen is, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 2, 3, 4, 5, 6, 8 en 9 dito sijn ten overstaan van de R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen de stad Haarlem gedaan opkoopen, dewelke passabel bevonden sijn, komt voor 7 dagen, vac[atie]	42: 0: 0	
Aan laccage en fatsoenen deeser werken	17: 3: 0	
En voor essaijbehoeftens in den tijd van seeven daagen tot deselve gebeesigt	9:18: 0	
Den 10 dito gevaceert op een gedaan rapport van den heere Raad en Gen[eraalmeester] Karsseboom, hebbende den Deecken van het g[oud]- en s[ilversmit]gilde te Dordrecht, onderhouden over de niet favorable uijtkomsten der werken in gem[elde] stad gekogt, die daarover sijn leedweesen betuijgt en sig voor sijn medebroeders meede hebbende veronschuldigt, aangenoomen had in het vervolg alle meerdere attentie te gebruijken, waarop gedelib[ereer]t sijnde geresolveert is een nadere ernstige aansc[h]r[ijving] te doen, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 11 dito is gevaceert op 3 brieven van Muntm[eeste]r van Holland, West-Friesland en van Zeeland over de aan haar gedaane aanschrijving om te berigten of ook bij haar gekort word van het loon op het goud voor het gebruijk der pletmoolen		
Den 12 dito gevaceert op een missive van Hof		

Transport	178:06: 0
en Reeck[enkamer] van Gelderland, inhoudende klagten over eene ontdekte ligtheijd in de Utrechtsche duijten, waarop is goedgevonden daarover aan de heeren Gedep[uteerde] Staaten 's Lands van Utrecht te schrijven	
april [1784]	
Den 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, en 10 april sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige gouden en silvere werken te Amsterdam gedaan opkoopen, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor 9 daagen vacatie	54: 0: 0
Aan laccage en fatsoenen deeser werken	26: 2: 0
En voor essaijbehoeftens in neegen daagen tot deselve gebeesigt	11: 2: 0
Den 19 dito gevaceert op een ingekoome missive van het goud- en silv[ersmeden]gilde te Dordrecht, sig seer beklaagende over een gildebroeder Gerardus van Venedien, die op een seer indiscrete wijse het gilde indigneerde, en sijn pligt te buijten ging, waarover sijnde gedelib[ereer]t, is goedgevonden den Heere R[aad] en G[eneraal]m[eeste]r Karsseboom, alvorens op de saak te resolveeren, te versouken, om met het gem[elde] gilde over de saak mondeling in onderhandeling te treeden, vacatie	6: 0: 0
Den 20 dito sijn de besoignes over de examinatie der muntbusse van mr. Wouter Buck begonnen.	
Nota: deese is sijn laaste geweest als sijn dimmissie versogt	
Den 22 dito is van die besoignes aan de heeren Gecomm[itteerde] Raaden rapport gedaan	
Den 26 dito gevaceert op het rapport van de h[ee]r	
Transport	275:10: 0
Raad en Gen[eraal]m[eeste]r Karsseboom over sijn verrigtingen met het gilde te Dordrecht, ter saake van den cashouder Venedien, dewelke na gehoude[n] deliberatie, gemeent geworden is, uijt hoofde van pligtversuijn, in een boete te sijn vervallen, tot welkers invordering den heere Hooftofficier is aangeschreeven geworden, vac[atie]	6: 0: 0
Resolutie van Haar Ho[og] Mog[enden] op het rapport der Holl[andse] busopening	
Den 27 dito werd Johan Evers als Stempelsnijder op de Holl[andse] Munte, in plaats van den overleede Van Baarl, beëdigt.	
maij [1784]	
Den 3 maij word overgeven de driemaandelijksche silveropgaave aan Haar Ho[og] Mog[enden]	
Den 10 dito gevaceert op een missive van den heere Van Tets, Hooftofficier der stad Dordrecht, houdende sijne verrigtinge met den cashouder Venedien, die hij verpligt hadde sijne verschuldigde boete aan het gilde te betaalen, waarmede genoegen genoomen is, vacatie	6: 0: 0
Den 12 dito rapport van Haar Ho[og] Mog[enden] op de gedaane overgifte der driemaandelijksche opgaave	
Den 13 dito gevaceert op een ampel rapport van den heere Raad en Gen[eraal]m[eeste]r Karsseboom van alle sijne verrigtingen met het gilde te Dordrecht, over de ontstaane moeijlijkheeden met bovengem[elde] Venedien, die na gehouden deliberatien daarvoor is bedankt en versogt bij continu-	
Transport	287:10: 0
atie te willen laaten bevorderen dat 's Lands placcaten op de goud- en silversmeedenhandel so wel doenlijk, aldaar werden in agt genomen, vac[atie]	6: 0: 0
Den 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25 en 26 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken in 's Haage opgekogt, die pasabel bevonden sijn, komt voor 8 vacatie	18: 0: 0
En voor essaijbehoeftens in gem[elde] tijd daartoe geïmpendeert	10: 1: 0
Voor laccage en fatsoenen deeser werken	24: 3: 0
junii [1784]	
Den 14 junii is geëxamineert de medaille met de ketting voor den heere amb[assadeur] des koninks van Vrankrijk, den hertog de la Vauguon, van hier staande te vertrekken, gelijk de klijne medaille met de ketting voor sijn secretaris[263]	
Den 21 dito gevaceert op een ontfange missive en resolutie over het versoek van den Hollandse Muntm[eeste]r W. Buck, versoekende sijn ontslag als Muntm[eeste]r en het behouden der privilegiën om op het eerste mede te delibereeren en adviseeren, waartoe de retroacta na te sien en tot het te houden besoigne te bequaamen, met het voordraagen van een praeadvis, vac[atie]	6: 0: 0
julii [1784]	
Den 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 en 9 julii sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen de stad Leijden gedaan opkoopen, die reedelijk voldoende bevonden sijn. Komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe in den gemelde tijd gebeesigt	9:18: 0
Transport	439:12: 0

263 Schutte, *Repertorium der buitenlandse vertegenwoordigers* 33 nr. 45. Bedoeld wordt hier Paul-François de Quélen de Stuer de Caussade, duc de la Vauguyon (1746-1828), ambassadeur 1776-1784. Zie voor deze medailles Sanders, *Het present van Staat*.

Voor laccagie en fatsoenen deeser werken	17: 6: 0
Den 12 julii geschiet de beschrijving tot opening der Utrechtsche muntbusse tegens den 28 september	
Den 15 dito examen van een goude Staatemedaille tot afscheijd voor den Deensche envoijés[eigneur] Saphorijn en voor desselfs secretaris	
augustus [1784]	
Den 2 augusti is overgegeeven de driemaandelijksche lijste van het verwerkte silver aan Haar Ho[og] Mog[enden]	
Den 11 dito is ontfangen de resolutie daarop genoomen	
Den 12 dito gevaceert op een missive van Haar Ho[og] Mog[enden] waarbij het berigt versoeken op een placcaat van de heeren Staaten van Zeeland tegens ontdekte valsche rijksd[aalder]s en geadviseert teneijnde de prov[incie] van H[olland] en W[est-Friesland] niet daadelijk daarvan den invoer krijge, ten spoedigste door middel van een waarschouwinge daartegen te voorsien	6: 0: 0
Den 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23 en 24 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen Rotterdam gedaan opkoopen en genoegsaam voldoende bevonden, komt voor 8 daagen vacatie	48: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	21: 0: 0
En voor essaijbehoeften in den gem[elde] tijd	9:15: 0
september [1784]	
Den 2 gevaceert op het rapport van den heere R[aad] en G[eneraal]m[eeste]r Karsseboom, voordraagende de klagten van Deecken en hooftl[ieden] van het goud- en silversmitsgilde te Dordrecht, over den cashouder Venedien, haar grievende beschul-	
Transport	541:13: 0
digt hebbende over verscheijde pligtversuijm tegen Haar Ed[del] Gr[oot] Mog[ende] placcaat van 3 dec[ember] 1661 en daar over sijnde gedelibereert, is goedgevonden tot nadere informatie aan alle de gildens circulairemissivens te doen depescheeren, vac[atie]	6: 0: 0
Den 6 dito gevaceert en gedelibereert over een ontworpen missive bij den Ess[aijeur]-Gen[eraal] om aan alle de resp[ectie]ve gildens in de steeden deeser prov[incie] af te senden en deselve geapprobeert sijnde is geresolveert die af te senden, vac[atie]	6: 0: 0
Den 13, 14, 15, 16 en 17 dito sijn geëssaijeert ten overstaan als vooren eenige goude en silvere werken te Schoonhoven opgekogt en maatig passabel bevonden, komt voor 5 dagen vac[atie]	30: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	18: 0: 0
En voor essaijbehoeftens in vijf daagen	5:07: 0
october [1784]	
Den 4 october gearresteert het kort verbaal der Utrechtse busopening voor Haar Ho[og] Mog[enden]	
Den 14 dito ontfangen de resolutie daarop genomen	
Den 18 dito gevaceert op een ontfange missive van het gilde te Gouda versoekende hoe sig te moeten gedraagen tegen kashouders buijten haar stad wonende dog tot haar gilde gehoorende, en geresol[veer]t daarop om na de teneur van Haar E[del] G[root] M[ogende] placcaten te antwoorden, vac[atie]	6: 0: 0
november [1784]	
Den 2 november is overgegeeven de driemaandelijksche lijsten van het silver op de Munten gemaakt	
Aan betaalde brieveporten voor de responsiën van de gildens uijt de steeden op de circul[aire]brieven	3:02: 0
Den 4 dito bij resumtie gedelib[ereer]t sijnde op het geresolveerde den 2 september laastl[ede]n over de afgesondene circulairemissivens aan de resp[ectie]ve goud- en	
Transport	616:03: 0
silversmeedengildens in deese prov[incie], is goedgevonden, alle de rescriptiën nu van tijd ingekoomen sijnde, deselve te leesen en nauwkeurig te examineeren en vervolgens daarop na bevinding te resolveeren, vac[atie]	6: 0: 0
Den 8 en 9 dito gevaceert tot het leesen en examineeren van gem[elde] missivens en goedgevonden teneijnde het verval in de goud- en silversmitsneeringe niet werde vergroot, een addres aan haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] te doen, teneijnde door middel van eene renovatie en ampliatie van het placcaat van 3 dec[ember] 1661, het selve werden voorgekoomen, en is den decl[arant] versogt hiertoe twee concepten te formeeren, vac[atie]	6: 0: 0
Den 15 dito gevaceert op een overgelegde conceptmemorie en van eene renovatie en ampl[iatie] van bovengem[eld] placcaat, door den decl[arant] dewelke geleesen en geëxamineert sijnde, sijn geapprobeert om aan Haar Ed[el] Gr[oot Mogenden] te werden overgegeeven, vacatie	6: 0: 0
Bij den decl[arant] is gevaceert een dag voor het opstellen en minuteeren van bovengem[elde] 2 stukken	6: 0: 0
Den 22, 23, 24, 25, 26, 27 en 29 dito sijn ten overstaan als vooren geexamineert en geëss[aijeer]t eenige goude en silvere werken te Dordrecht gekogt die passabel bevonden sijn, komt voor 7 daagen	42: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	12: 0: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe gebeesigt	7:19: 0

december [1784]	
Den 6 december in delib[eratie] sijnde gebragt de hoe meer en meer noodsaakelijk geworden voorsieninge	
Transport	702: 4: 0
tegens den uijtvoer en versmeltinge van Neederlandsche standpenningen, waardoor de prov[incie] van Holland en West-Fr[iesland] eerlang eene onbedenkelijke schaarsheijd tot ruïne der binnenlandsche commercie te wagten had, so is goedgevonden aan Haar Ho[og] Mog[enden] een addres te doen, teneijnde het door deese Camer op den 16 julii 1783 gepresenteerd conceptamp[liatie]placcaat 'tgeen den E[del] G[root Mogenden] versogt is te concipieeren tot conclusie mogte worden gebragt, vac[atie]	6: 0: 0
Den 13 dito is door den decl[arant] overgelegt een ampel concept daartoe dienende, 'tgeen geleesen sijnde en geëxamineert, is goedgevonden om te werden overgegeeven, vac[atie]	6: 0: 0
Tot het formeeren van hetselve en minuteeren heeft den decl[arant] gevaceert een dag	6: 0: 0
Den 16 en 17 dito sijn geleesen en gearresteert de anniversaire brieven aan Deeckenen der goud- en silversmeedengildens in de steeden deeser prov[incie] principaal ook inhoudende een serieuse aanmaaninge ter oeffeninge van hunnen pligt, is voor twee daagen vacatie	12: 0: 0
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande, so voor het doen der opkoopingen van goude en silvere werken in de steeden, als anders, met kennis van de heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs als vanouts verstrekt dertig	30: 0: 0
Het verschot in uijtgaave in deese decl[aratie] gebragt ƒ 306:19: 0 'tgeen alhier dient voor memorie	762:04: 0
Op alle welke uijtgetrokke posten deeser declaratie so van vacatiën als verschotten, bedraagende tesaamen ƒ	
Den onderget[ekende] E[ssaijeur]-G[eneraal] van de Munten deeser landen, seer onderdaniglijk versoekt dat de Ed[del] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van H[olland] en W[est-Friesland] gelieven te verleenen ordonn[antie] van prompte betalinge	
Actum in 's Haage den 30 december 1784	
Verschotten	11: 0: 0
	5:05: 0
	3: 0: 0
	27:01: 0
	09:18: 0
	37:04: 0
	34:03: 0
	57:18: 0
	17:06: 0
	30:15: 0
	23:08: 0
	20:01: 0
	+ 30: 0: 0
	306:19: 0

13.6 Declaratie 1785

Bron: NA 1.01.44-059 II 1784-1785

Hollands zeegel à 12 st[ui]v[er]s	
Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdient en gedaan bij mr. M. E[mants] Ess[aijeur]-Gen[eraa]l van de Munten der Veren[ingde] Neederl[anden] ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van H[olland]en W[est-Friesland] en van de Ed[el] Mog[ende] heeren derselver Gecom[miteerde] Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placc[aten], resol[utië]n en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de heeren R[aden] en Gen[eraa]lm[eeste]rs van de Munten voorsc[h]r[even] in den jaare 1785.	
januarii [1785]	
Den 3 januarii is overgegeeven aan de Raad van Staate de reeckeninge van de versterkte vier hondert guldens voor de secreete correspondentie en wederom een dito somme voor het vervolg versogt	
Dito versogt een gelijcke somme van vierhondert guldens bij gem[elde] Raad, in plaats van almanakken, couranten en schrijfbehoeftens	
Den 4 en 5 dito sijn geleesen alle de ingekoomen recriptiën der goud- en silversmeedengildens in de steeden deeser prov[incie] met de opgaaven der Deeckens en jaarletters, waartoe gevaceert twee dagen, ijder gestelt op ƒ 6: - als vanouts, is	12: 0: 0

Den 7 dito is ingekoomen een missive van het goud- en silversmitsgilde te Alkmaar, inhoudende de veranderinge bij haar voorgevallen en versoekende van eenige gouden naaldens, waaraan na gehoude deliberatie voldaan geworden is, vacatie	6: 0: 0
Den 10 dito, werd door den Ess[aijeur]-Gen[eraa] voorgedragen sijn gehoude besoig[ne] met de heer De Roo, wegens Dordrecht sessie hebbende in het Collegie van heeren Gecomm[itteerde] Raaden, over de werkeloosheijd der Holland-	
Transport	18: 0: 0
sche Munte, in welke middelen tot redres souden kunnen werden in het werk gestelt, al het welke den gem[elde] heer versogt, dat het Collegie wilde in scriptis brengen, waarover sijnde gedelibereert en is den decl[arant] versogt, sulks te willen in het werk stellen, vacatie	6: 0: 0
Den 12 dito gevaceert op twee conceptmemoriën bij den decl[arant] ontworpen op de bovenstaande saake en deselve nauwkeurig sijnde geleesen en geapprobeert, is goedgevonden om van deselve in gedecerneerde conferentie met de heeren Commiss[arissen] tot de Muntsaaken gebruik te maaken	6: 0: 0
Den 13 dito is in eene der vertrekken van het Collegie de conferentie met de drie heeren Gecomm[itteerden] gehouden, sijnde de voorslaagen goedgekeurt en provisioneel goedgevonden een advertentie tot kennisgeeving der vacature van de Munt in de couranten te doen stellen, vac[atie]	6: 0: 0
Den 17 dito is geleesen een missive van het g[oud-] en s[ilversmeden]gilde te Rotterdam, oversendende alle de voorgevalle veranderingen in het selve, waarover de deliberatiën tot nader sijn uijtgestelt, vac[atie]	6: 0: 0
Den 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27 en 28 dito sijn begonnen geëssaijeert te worden eenige goude en silvere werken binnen Amsterdam opgekogt, deselve vrij voldoende bevonden, komt voor 9 daagen vacatie	54: 0: 0
De fatsoen in laccagiën deeser werken bedraagen	21: 6: 0
En voor essaijbehoeftens in 9 daagen daartoe gebesigt	11: 2: 0
Transport	138: 8: 0
februarii [1785]	
Den 3 februarii is overgegeeven de driemaandelijksche lijste van het verwerkte goud en silver op de Munten, seedert november	
Den 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22 en 23 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Leijden gedaan opkoopen die passabel bevonden sijn, komt voor 9 daagen vacatie	54: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	21:13: 0
En voor essaijbehoeftens tot deselve gebeesigt	11:05: 0
maart [1785]	
Den 10 maart is door den Ess[aijeur]-Gen[eraal] gegeeven in bedenken of niet in het eerstdaags te houden besoig[ne] ter vergad[ering] van Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] over het verleenen van dimissie aan den Holl[andse] Muntm[eeste]r Buck, bij resol[u]t[ie] van gem[elde] H[un] Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] van den 28 maij laastl[eden] gedecerneert, behoorde bij forme van praeadvis te werden voorgedraagen het verhandelde in de confer[entie] den 13 jan[uari] laastl[eden] met comm[issie] van Haar Ed[el] Mog[enden] gehouden, en tegelijk aan de hand gegeeven de bequaamste midd[elen] om bij het verleenen van dimissie aan mr. B[uck] wederom op favorable conditiën een ander Muntme[ester] te bekoomen, en is daartoe geapprobeert het bij den decl[arant] overgegeeve concept, vac[atie]	6: 0: 0
Den 17 dito is het bovenstaande bestaande besoigne ter verg[adering] van Haar Ed[el] G[root Mogenden] gehouden en het bovengen[oemde] praeadvis bij alle de steeden except Dordrecht en Delft overgenoomen, vac[atie]	6: 0: 0
Den 21 dito is op gedaane voordragt van den Ess[aijeur]-Gen[eraal] geresolveert denselve te qualificeeren om, vermits de afleeveringe der goude toetsnaaldens van allerhande couleuren, die sedert a[nno] 1768 niet waaren gemaakt geweest	
Transport	237:06: 0
wederom een nieuwe provisie daarvan te brengen in gereetheijd, so ras als mogelijk te doen, vac[atie]	6: 0: 0
april [1785]	
Den 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12 en 13 april sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen 's Haage gedaan opkoopen die reedelijk voldoende bevonden sijn, komt voor 9 daagen vacatie	54: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	28: 6: 0
En voor essaijbehoeftens in 9 daagen gebeesigt	11:18: 0
Betaalt voor eenige poinçoenijsers om de naaldens en staalen voor de g[oud-] en s[ilver]smeedengildens te poinçoeneeren	6:12: 0
maij [1785]	
Den 2 maij sijn ontfangen en geleesen de miss[ives] van Muntm[eeste]r[e]n de driemaandelijksche lijsten van het verwerkte silver op de Munten deeser landen	

Den 23, 24, 25, 26, 27 en 28 dito gevaceert tot den essaij der 13[der]leij geprepareerde goude staafjes tot toetsnaaldens van de uijterste remedie, om deselve voldoende bevonden, waarop is goedgevonden deselve te laaten opmaaken en wanneer gerequireert worden, die te distribueeren, komt voor 6 daagen vacatie	36: 0: 0
Tot het prepareeren der hier voorgem[elde] 13[der]leij staafjes, als 2 couleuren van ducate goud en 11 couleuren van werkgoud, sijn, so tot het fineeren scheijden, bereeckenen, beschikken, iterative maalen te smelten en om deselve op den juusten voet te brengen, veele daagen noodig geweest, dan worden door den decl[arant] daarvoor maar uijtgetrokken, tien daagen voor vacatie	60: 0: 0
Deselve 13 staafjes goud, vervolgens gedaan	
Transport	444:16: 0
opmaaken tot een ordinaire provisie, waartoe geformeert sijn koopere handvaatjes, deselve aan het goud gesondeert, is daarop de gehaltens en couleuren, benevens het provintiaal waapen gepoinçoeneert, komt voor 5 daagen vac[atie]	30: 0: 0
En nog wegens verlies en laccagie op het veelmaal versmelten en essaijeeren van het goud, voor silver, souduur[1], esaijwater en andere behoeftens	31:10: 0
junii [1785]	
Den 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 en 9 junii sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen Rotterdam gekogt, dewelke voldoende bevonden sijn, komt voor 8 daagen vacatie	48: 0: 0
Aan fatsoenen en laccagie deeser werken	22: 3: 0
En voor 8 daagen essaijbehoeftens	10: 2: 0
Den 13 dito gevaceert op het rapport van de Ess[aijeur]-Gen[eraal], houdende dat hij geconfirm[eer]t geworden sijnde dat door Bewindh[ebbers] v[an de] O[ost]-I[ndische] C[ompagnie] ordres gegeeven souden sijn geworden om standp[enningen] te doen munten, en die na de Indiën te senden, wel hadde getragt van het seekere te werden geïnformeert dog tevergeefs; en nadien dat soude aanloopen tegens Haar Ho[og] Mog[ende] placaaten en in deese prov[incie] een notable schaarsh[eid] te veroorsaaken, derhalven in bedenken gaf of niet provisioneel de Muntm[eeste]r[e]n souden behooren te werden aangeschreeven en gelast om illico de Muntk[amer] te berigten of sij daartoe ordres ontf[angen] hadde. Waarop is goedgevonden daartoe aan de vier werkende Muntm[eeste]r[s] circulairemissivens daartoe ingerigt te laaten afgaan, vac[atie]	6: 0: 0
Voor het repararereen van een schoorsteenstuk, hangende in de Muntkamer, afbeeldende alle de activitijten van het muntweesen aan de schilder Schouman bet[aalt]	6: 0: 0
Transport	599:11: 0
Den 30 junii gevaceert op de vier ingekoome rescriptien van Muntm[eeste]r[e]n bevestigende den muntslag van standp[enningen] voor de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie]. Waarop is goed gevonden, bij memorie aan H[un] H[oog] M[ogenden] dit onder het oog te brengen, tegelijk met eene herinnering dat hoe eerder so beeter, conform het voorgedragene van deese Kamer, het placcaat tegens den uijtvoer van standp[enningen] so schadelijk voor deese prov[incie] moge werden gearresteert, vac[atie]	6: 0: 0
julii [1785]	
Den 4 julii is een ontworpe memorie aan Haar Ho[og] Mog[enden] over bovenstaande saak gearresteert om te worden overgegeeven. En nog door den decl[arant] kennis gegeeven dat hij van de heer Gecomm[itteerde] ter dagvaart wegens Medemblik, de heer Pont, geïnformeert en versogt was, om aan de Camer kennis te geven van de erectie eener goud- en silversmitscourkamer in gem[elde] stad. Waarop geresolveert was, om deese nieuwe keur- en gildekamer jaarlijks nevens de andere in deese prov[incie] te erkennen, vac[atie]	6: 0: 0
Den 11 dito gevaceert op een res[olutie] van Haar E[del] G[root] M[ogenden] van 8 te vooren, houdende de dimissie van mr.W. Buck als Muntm[eeste]r en ordre, om met de heeren H[un] E[del] Gr[oot] Mog[ende] Gecomm[itteerden] tot de saaken van de Munt om te sien na een goed subject voor Muntm[eeste]r, waarop geresolv[eer]t is volgens het gearresteerde plan van de conditiën het nodige gebruijk te maaken, vac[atie]	6: 0: 0
augustus [1785]	
Den 1 augusti sijn ontfangen en geleesen de driemaandelijksche missivens in lijsten van de verwerkte silvere speciën op de Munten deeser Lande	
Den 8, 9, 10, 11, 12, 13 en 15 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige gouden en silveren werken	
Transport	617:11: 0
binnen Haarlem gedaan opkoopen, die reedelijk voldoende bevonden sijn, is voor 7 dagen vacatie	42: 0: 0
Aan laccage en fatsoen deeser werken	15:12: 0
En voor essaijbehoeftens in seeven daagen gebeesigt	8:18: 0

264 Synoniem van solderen. Volgens het *Woordenboek Nederlandsche Taal* gaat het hier om een metaalalliage met een betrekkelijk laag smeltpunt.

Den 25 dito communiceert den heer R[aad] en G[eneraal]m[eeste]r Karsseboom een missive van den Adv[ocaat] L'Honoré als consulent van eenige Haagsche silversmeeden, klagende over het gedrag van de keurkamer tegens haar gehouden. Waar op gedel[i]b[ereer]t sijnde, is goedgevonden het schriftelijk berigt van Deeken en Keurmeesteren daarop in te neemen, vac[atie]	6: 0: 0	
Betaalt voor de diverse maalen copieeren van de ontworpe conditiën van de Muntm[eeste]r van Overijssel, N. Wonnemans, sig als gegaadigde voor de vacante Holl[andse] Munte hebbende opgedaan, ten dienste van de leeden	6: 0: 0	
september [1785]		
Den 8 september gevaceert en gedelibereert over een resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] in dato 6 sept[ember], versoekende het berigt op de ingekoomen rescriptie van Bewindhebberen van de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie] op het subject der muntslag van standpenn[ingen] en uijtvoer der silver na Oost-Ind[ië], tegens 's Lands placcaten, en teneijnde deese prov[incie] van geen standpenningen te ontblooten. Waarop de retroacta sijnde nagesien, so is den decl[arant] gecomm[itteerd] een berigt ter materie dienende, te formeeren, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 10 dito rapporteert den heere R[aad] en G[eneraal]m[eeste]r Karsseboom dat hem te Dordrecht seer weesentl[ijke] klagten van het g[oud-] en s[ilver]smitsg[i]l[de] waaren voorgekoomen over eenen G. van Venedien, een cashouder aldaar, op een seer indiscrete wijse wijgerende aan het placcaat van Haar E[del] Gr[oot] Mog[enden] v[an] 3 decem[ber] 1663 te voldoen. Waarop is goedgevonden, na gehouden deliberatie den heer Hooftofficier Van Tets aan te schrijven en te		
Transport	702: 1: 0	
versoeken om den gem[elde] Venedien door middelen van regten waartoe een amp[ele] missive aan deselve sal gesc[h]r[even] werden, daartoe te constringeeren, vacatie	6: 0: 0	
Den 20 door den decl[arant] overlegt sijnde een conceptmemorie van consideratiën op het den 8 deser ingekoome berigt van Bewindhebberen van de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie] over het munten en versenden van standpenningen, so is het selve geleesen en geëxamineert, en met eenige gemaakte veranderingen geresolveert om te werden overgegeeven, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 26 dito bij resumptie gedelibereert om aan den heere Van Tets Hooftoff[icier] der stad D[ordrecht] voor de questieuse saak van Venedien met het gilde, en goed gevonden den geconcipieerde brief aan denselve te doen afgaan, vac[atie]	6: 0: 0	In de marge staat '2', ten teken dat dit na het volgende – gemerkt '1' dient te komen
Den 21 dito is nader gedelibereert over het questieus geval in het Haagsche gilde, met Deecken en Keurm[eestere]n en eenige gildebroeders, en bij missivens aan den een en ander goedgevonden te schrijven en te gelasten dat ijder sijn pligt betragte en hunnen belangens aan de magistraat als ware domesticq, voor te draagen, vac[atie]	6: 0: 0	In de marge staat '1', ten teken dat dit voor het volgende – gemerkt '2' dient te komen
october [1785]		
Den 3 october gevaceert op een ontfange resolutie van Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] genoomen op de memorie van deese Camer om het conceptplaccaat tegens den uijtvoer van standpenn[ingen], te noodsaaklijker geworden uijt hoofde dat de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie] deselve meede na haare coloniën wil voeren, dienende principaal om een besoigne daarover te houden, en sig daartoe bequaamen, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11 en 12 october sijn geëssaijeert eerst eenige goude en silveren werken te Delft gedaan opkoopen, dewelke reedelijk voldoende bevonden sijn, is voor 8 daagen vacatie	48: 0: 0	
Transport		Bedrag is niet ingevuld
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	17: 4: 0	
En voor essaijbehoeftens in den tijd van agt daagen daartoe gebeesigt	9: 1: 0	
Den 14 dito gevaceert op het schriftelijk overgesonde rapport van den heere Raad en G[eneraal]-m[eeste]r Karsseboom, houdende dat den heere Hooftoff[icier] Van Tets te Dordrecht wijgerig bleef om suo periculo sijn actie tegens den cashouder Venedien te institueeren, sustineerende dat de Muntkamer hem moeste indemneeren. Waarop, nadat de retroacta waaren nagesien, is goedgevonden den heere Raad en Gen[eraal]m[eeste]r te versoeken om gem[elde] heer Hooftofficier te doen begrijpen dat geen vestigia bekent sijn dat Muntkamer, sig daarin ooijt heeft ingelaten, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 17 dito ontfangen een missive van Hof en Reeckenkamer van Gelderland, versoekende het berigt op den gedaane voorslag van haar Muntm[eeste]r om te moogen munten voor 10m[ille] g[u]l[den]s aan duijten. Waarop geen swaarigheijd gevonden is		
Den 20 dito ontfangen een depesche van Haar Ho[og] Mo[genden] genoomen op het ingekoome berigt van deese Camer op het berigt van de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie] over den muntslag van standpenningen. Bij alle de prov[incies] overgenomen		

Den 31 dito ter Muntkamer gevaceert op het rapport van den heere Karsseboom, houdende sijn verrigtingen te Dordrecht in het werk van de cashouder Venedien, en het voorgevallene met den Heer Hooftofficier van Tets, vacatie	6: 0: 0	
november [1785]		
Den 3 November is overgegeven de 3 m[aandelijkse] lijste van de Muntm[eeste]r		
Den 7 november gedelib[ereerd] bij resumtie op hetgeene in september laastl[ede]n gereserveert gebleeven		
Transport		Bedrag is niet ingevuld
is om nader te delibereeren over eenige ingebragte klagten aan de Raaden en Gen[eraal]m[eeste]rs door verscheijde gildebroeders der goud- en silversmeeden in den Haage, principaal over het misbruijk op de gildecamer, alwaar jaarlijks deselve luijden in het regimen bleeven tegen 's Lands- en Stadskeuren. Is goedgevonden om bij missive dat aan de heeren Burgemeesteren van den Haage voor te draagen en haar de billijkheijd onder het oog te brengen dat door haare auctoriteijd dit ingebrooke misbruijk werde weggenoomen, waartoe geapprobeert is een conceptmissive die ten eersten aan deselve sal werden afgesonden, vacatie	6: 0: 0	
Den 8 november is ingekoomen Haar Ho[og] Mog[enden] resolutie op de ingekoome driemaandelijksche lijste		
Den 9 dito is bij Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] gehouden het besoigne over de voet en conditiën, om een Muntm[eeste]r voor deese prov[incie] aan te stellen en over het verbod van de uijtvoer van standpenningen en of en hoe de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie] daarvan soude kunnen werden geëxcuseert, en sijn de ontworpen praeadvisen bij deese Camer bij alle de steeden overgenoomen en het besoigne gecontinueert, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 10 dito is gevaceert en gedelibereert op het daags te vooren gehoude besoigne in Holland, en geresol[veer]t sig tot het nader te houden gecontinueert besoigne te bequaamen, vacatie	6: 0: 0	
Den 14 dito is geëxamineert de klijne goude Staatsmedaille voor de secr[etaris] van den amb[assadeur] Tinne, overgebragt hebbende de geteekende alliantie met Vrankrijk		
Transport		Bedrag is niet ingevuld
Den 17 november gevaceert op een ontfange missive van den heere Hooftoff[icier] der stad Dordrecht Van Tets, houdende afdoeninge van de questieuse saake met de cashouder Venedien, waar op geres[olveer]t is in het Holl[andse] register deese saake te noteeren, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 21, 22, 23, 24, 25, 26 en 28 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Dordrecht gedaan opkoopen, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor 7 daagen vacatie	42: 0: 0	
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	16: 9: 0	
En voor essaijbehoeftens in 7 daagen daartoe gebeesigt	9:18: 0	
december [1785]		
Den 5 en 6 december sijn geformeert, geleesen en gearresteert de anniversaire brieven aan Deeckenen der goud- en silversmeedengildens in de steeden deeser provintie, principaal ook inhoudende een serieuse aanmaaninge ter oeffening hunner pligt, is voor twee daagen vacatie	12: 0: 0	
Aan eenige persoonen voor gedane diensten ten behoeven van den Lande, so voor het doen der opkoopingen van goude en silvere werken in de steeden als anders met kennis van de heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs als vanouts verstrekt dertig	30: 0: 0	
Het verschot uijtgave in deese declaratie gebragt, bedraagt een somme *ƒ* 221: 9: 0, 'tgeen alhier dient voor memorie		
	930:16: 0	
Uijtgeef in 1785	21:06: 0	Losse notitie in deze Declaratie
	11:02: 0	
	21:13: 0	
	11:05: 0	
	28:06: 0	
	11:18: 0	
	22:03: 0	
	10:02: 0	
	15:12: 0	
	08:18: 0	
	17:04: 0	
	09:01: 0	
	16:09: 0	
	+ 9:18: 0	
	214:17: 0	
	+ 6:12: 0	
	221:09: 0	

Op alle welke uijtgetrokke posten deeser declaratie, so van vacatiën als verschotten, bedraagende tesaamen neegen hondert 30 g[u]l[den] 16 stuijv[er]s

Den ondergesc[h]r[even] Ess[aijeur]-Gen[eraal] van de Munten deeser Landen, seer onderdaaniglijk versoekt dat de Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van Holl[and] en West-Fr[iesland] gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betalinge

Actum in 's Hage den 30 december 1785

13.7 Declaratie 1786

De declaratie van de essayeur-generaal over 1786 is voor zover bekend niet bewaard gebleven.

13.8 Declaratie 1787

Bron: NA 1.01.44-59 II 1786-1787

Hollands zeegel à 12 stuijvers

Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdient en gedaan bij mr. M. Emants Ess[aijeur]-Gen[eraa]l van de Munten der Vereen[igde] Neederl[anden] ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van H[olland] en W[est-Friesland] en van de Ed[el] Mog[ende] heeren der selver Gecom[itteerde] Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placcaaten en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de heeren R[aden] en Gen[eraa]lm[eeste]rs van de Munten voor-sc[h]r[even] in den jaare 1787

1787 januarii

Den 2 januarii geresolveert om aan de Raad van Staate een memorie over te geeven, teneijnde te willen verleenen een ordonnantie als jaarlijks van vier hondert guldens in plaatse van de voormaals genootene schrijfbehoeftens, couranten en almanakken

Den 3 en 4 dito sijn geëxamineert en geresum[eer]t alle de rescriptiën op de jaarlijksche circulaire-missivens aan Deekens en Keurmeesteren der goud- en silversmedengildens in de steeden deeser prov[incie]. Waartoe gevaceert sijn twee daagen, komt als ordinair en na gewoonte ses guldens voor ijder dag, is 12: 0: 0

Den 8 dito gevaceert op een missive van Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] geaccompagneert met een copie request van M. de Haan c.s., versoekende finale dispositie op haare sollicitatie, teneijnde de magistraat van den Haage mooge werden gelast, om de bij haar prematuur en onwettig gedaane electie in december laastl[eden] van Deecken en Keurm[eeste]r in te trekken. En geresolv[eert] sijnde, om daarover en over de stukken daartoe relatif te houden een besoigne, is goedgevonden sig daar te bequaamen, vacatie 6: 0: 0

Transport 18: 0: 0

Door den Ess[aijeur]-Gen[eraal] Emants voorgedraagen en overgegeeven sijnde onanime[265] brief uijt Amsterdam den 8 decemb[er] laastl[eden] geschreeven, houdende eene ontdekking van seer defect bevonde goude ducaten der Geld[erse] Munte. Is goedgevonden bedachtelijk daarna enquestes te doen, en is vervolgens het geene dieswegens nader voorgekoomen is vervat in de notulen deeser Camer van den 16 deeser maant

Den 9 dito gevaceert op een ingekoome brief van het goud- en silversmitsgilde te Hoorn, houdende voorgevalle veranderingen in die caamer, en principaal over haare bevindingen omtrent een cashouder die schandelijk sijn gemaakte werken met te veel sanduuren hadde overlaaden, en 'tgeen door haar conform 's Lands placcaten was in 't werk gestelt, 'tgeen na gehoude deliberatie, bij deese Camer ten vollen is geworden goedgekeurt, vac[atie] 6: 0: 0

Den 11 dito gevaceert op een ingekoome missive van het gilde te Rotterdam, houdende voorgevalle veranderingen in hunne camer, waarover sijnde gedelibereert, is goedgevonden deselve te approbeeren, vacatie 6: 0: 0

Den 16 dito rapporteert den Ess[aijeur]-Gen[eraal] al het aan hem voorgekoomene omtrent de defectueuse Geld[erse] ducaten in haar alloij, so wegens haare bevindingen als omtrent hetgeene den Muntm[eeste]r van Gelderland tot sijne sauve hadde bijgebragt. En deese sig hebbende beroepen op sijne voorhanden sijnde busverantwoordinge, sijn de verder deliberatiën tot daartoe uijtgestelt

265 Emants zal hier toch zeker 'anonieme' bedoeld hebben.

Den 19, 21, 22, 23, 24 en 25 dito sijn ten overstaan

Transport 30: 0: 0

der heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs van de Munten geëssaijeert en geëxamineert eenige goude en silvere werken binnen Haarlem gedaan opkoopen, dewelke vrij voldoende bevonden sijn, komt voor 6 dag[en] vac[atie] 36: 0: 0

Aan laccagie en fatsoenen deeser werken 22:10: 0

En voor essaijbehoeftens tot deselve in 6 dag[en] gebeesigt 9:12: 0

februarii [1787]

Den 2 februarii sijn ingekoomen en geleesen de driemaandelijksche opgaaven van de silvere speciën op de Munten verwerkt

Den 5 dito is geëssaijeert de ruuwe goude Staatemedaille en desselfs ketting, geschikt tot een present voor den heere grave van Goerts, Staatsminister van Sijne Pruijss[ische] Maj[esteit] na het afleggen van een buijtengewoon gesantschap, betrekkelijk tot Sijn Hoogh[ei]t en een dito klijnder voor desselfs secretaris

Den 15 dito ontfangen een missive van Hof en Reeckenkamer van Gelderland, ter opening van de muntbusse op den 17 maart

Den 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26 en 27 dito sijn ten overstaan als vooren geëxamineert eenige gouden en silvere werken binnen den Haage opgekogt die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor 8 dage vac[atie] 48: 0: 0

Aan laccagie en fatsoenen deeser werken 21: 0: 0

En voor essaijbehoeftens in 8 daagen daartoe gebeesigt 22:10: 0

Den 28 dito is ingekoomen de resol[utie] van Haar Ho[og] Mog[enden] op de ingegeeve 3maand[elijkse] silveropgave

Missive van de regering van Middelburg, inhoudende den voorslag van Arnoldus Wilod om sijn proef als Essaijeur te moogen doen

Transport 189:12: 0

april [1787]

Den 2 april rapport van de Geldersche muntbusopening

Den 5 dito resol[utie] van Haar Ho[og] Mog[enden] daarop

Den 10 dito essaijeursproeve van A. Wilod voor Middelburg

Den 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24 en 25 dito sijn geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen Amsterdam gedaan opkoopen, die passabel bevonden sijn, komt voor 9 daagen, vacatie 54: 0: 0

Aan fatsoenen en laccagie deesere werken 20:13: 0

En voor essaijbehoeftens in 9 daagen daartoe gebeesigt 18:18: 0

maij [1787]

Den 3 maij overgegeeven de driemaandelijksche opgaave van het verwerkte silver

Den 7 dito gevaceert op een rapport van Ess[aijeur]-Genera[a]l Emants, hebbende ingevolge van eene commissie van H[un] E[del] M[ogenden] de Heere Gecomm[itteer]de Raaden geassisteert bij een besoigne over eenige arrangementen, die ter occasie van den aangestelde nieuwe Holl[andse] Muntm[eeste]r A. Bodisco moeten worden in aanmerking genoomen. Waarop gedelib[eerd] sijnde, so is den selve voor sijn gedaan rapport bedankt, vac[atie] 6: 0: 0

Den 10 dito is na gehoude deliberatie en gelt op de ontfange aanschrijvinge om de resp[ectieve] Waardijns, Muntm[eeste]rs en Essaijeurs aan te schrijven hoe sig te gedraagen op het subject der standp[enningen] van de O[ost]-I[ndische] C[opmagnie] goedgevonden om de resp[ectieve] Muntsofficianten te Dordrecht, daarvan nog onbewust, mede eene aanschrijvinge te doen, vac[atie] 6: 0: 0

Den 14 dito is ingekoomen Haar Ho[og] Mog[enden] resol[tie] op de bij haar ontfange 3 maandelijksche opgaave

Den 15 maij sijn de heeren jonc[heer] D. v[an] Boetzelaer en B. van Slingeland, R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs gecomm[itterd] na Dordrecht om de Muntsoff[cianten] na gewoon gebruijk als een bus verantwoort is de voor[noemde] in eed te neemen, vacatie 6: 0: 0 Post is in de kantlijn bijgeschreven

Den 21 dito gevaceert op 't rapport daarvan 6: 0: 0 Post is in de kantlijn bijgeschreven

En van 3 daagen vacatie tot die commissie 18: 0: 0 Post is in de kantlijn bijgeschreven

Den 24 dito beschr[even] tot de opening der Zeeuwsche muntbusse op den 13 junii

Transport 281: 3: 0

	30: 0: 0	Subtotaal van de drie in de kantlijn bijgeschreven posten
	311: 3: 0	
junii [1787]		
Den 25 junii rapport aan Haar Ho[og] Mog[enden] van de verantwoorde Zeeuwsche muntbusse		
Den 28 dito Haar Ho[og] Mog[ende] res[olutie] daarop genoomen		
julii [1787]		
Den 2 julii geëxamineert en geëss[aijeerd] een goude Staatemedaille en een ketting voor den Sweedsche Envoij Schults van Asscherade, item voor de secr[etaris][266]		
augustus [1787]		
Den 2 augusti opgave aan Haar Ho[og] Mog[enden] van het verwerkte silver op de Munten deeser Landen in de gepasseerde 3 maanden		
Den 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13 en 14 dito sijn geëssaijeert eenige gouden en silvere werken te Leijden gedaan opkoopen die voldoende sijn bevonden. Komt voor 8 daagen vacatie	48: 0: 0	
Aan fatsoenen en laccage deeser werken	23: 0: 0	
En voor essaijbehoeftens in 8 daagen daartoe gebeesigt	15:16: 0	
Den 16 dito ontfangen Haar Ho[og] Mog[enden] resolutie op de 3maandelijksche opgaave		
september [1787]		
Den 7 september gevaceert op eene ontfange aanschrijving en resolutie van Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] van 23 aug[ustus] laast[leden], tendeerende om te berigten op een overgegeve requeste van mr. De Haan c.s., resp[ectie]ve goud- en silversmeedens in den Hage, versoekende finale dispositie op hun different, met de Deecken en Keurm[eesters] over de aanstellinge van een Deecken. Waarop de retroacta sijnde nagesien is goed gevonden ten spoedigsten te berigten	6: 0: 0	
Den 10 dito gevaceert op een missive en resol[utie] van Haar Ho[og] Mog[enden] betrekkelijk tot een brief bij Hoogstdeselve ontfangen van den secr[etaris] bij de 3 geestel[ijke] Keurvorsten Lucius, inhoudende de aldaar ontdekte valsche silvere speciën, die sonder daartegen te voorsien, in deese prov[incie] heel ligtelijk souden kunnen werden ingevoert. Waarover sijnde gedelibereert, en in agting genoomen weesende dat in de twee principaal commercieerende steeden de gem[elde] valsche speciën als materiaal onder deugsaame speciën souden kunnen werden ingebragt, so is goed gevonden aan de regeeringen van Amsterdam en Rotterdam van die vervalste muntslag kennis te geeven, teneijnde, ijder in den sijne daartegen te kunnen waaken, vac[atie]	6: 0: 0	Deze hele passage is met een kruis
Den 24 dito is ingekoomen de beschrijving tot de opening der Utrechtsche muntbusse		
october [1787]		
Den 1 october gevaceert op het te kennen geeven van Jan Abraham Bodisco, tegenwoordig Muntm[eeste]r deeser prov[incie] te Dordrecht, versoekende met alleguatie van reedenen, copiën van eenige resolutiën hem te staade koomende, uijt de Muntkamer te moogen werden gedient, en de retroacta daarop sijnde nagesien, is goedgevonden deselve aan hem te senden, vac[atie]	6: 0: 0	
Den 22 dito is geresolveert aan Haar Ho[og] Mog[enden] schriftelijk rapport te doen van de bevonde examinatie en bereekening der Utrechtsche muntbusse		
Den 25 dito ontfangen Haar Ho[og] Mog[ende] resol[utie] op het voorgem[elde] rapport		
november [1787]		
Den 5 november is aan Haar Ho[og] Mog[enden] overgegeven de 3 maande[lijkse] lijste van het verwerkte silver op de Munten in Aug[ustus], September en October		
Den 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13 en 14 dito sijn ten overstaan als vooren, geëxamineert en geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen Dordrecht gedaan opkoopen, die vrij passabel bevonden sijn, komt voor 8 daagen vacatiën	48: 0: 0	
Aan laccage en fatsoenen deeser werken	19: 2: 0	
En voor essaijbehoeftens in 8 daagen tijds tot deselve gebeesigt	17:12: 0	
Transport		Bedrag is niet ingevuld

266 Schutte, *Repertorium der buitenlandse vetegenwoordigers* 521-522 nr. 510. Bedoeld is hier Carl Gustaf friherre Schultz van Aschenraden (1743-1798), extraordinars envoyé 1783-1787. Voor de medaille zie Sanders, *Het present van Staat*.

In november sijn aan de camerbewaarder op de vers[chillende] tijden aan hem voldaan, eenige bij hem verschoote noodwendigheeden, ter somme van agt gulde twee stuijvers, tot dienst in de Essaijkamer voor de Hollandsche goude en silvere werken	8: 2: 0	
december [1787]		
Den 13 en 14 december sijn gearresteert en geresumeert alle de jaarlijksche circulaire missivens van Deeckens en Keurm[eesters] der goud- en silversmeeden gildens in de steeden deeser Prov[incie], principaal ook inhoudende eene serieuse vermaaninge tot oeffening hunner pligt volgens de placcaten	12: 0: 0	
Den 11 december geresolv[eer]t op eene missive van Hof en Reekenk[amer] Geld[erland] ten fine van berigt op een opgaaff van de Muntm[eeste]r om voor 10 à 12.000 aan duijten te munten, en geadviseert voor 10 m[ille]		In marge bijgeschreven
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande, so voor het doen van opkoopingen van goude en silvere in de steeden deeser prov[incie] als anders, met kennis van de heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs, als vanouts, verstrekt	30: 0: 0	
Het verschot in deese declaratie gebragt, bedragt een somma van ƒ 240, 'tgeen alhier werd gebragt bij memorie		
	527:15: 0	
	30: 0: 0	
	557:15: 0	
Op alle welke uijtgetrokke posten deeser declaratie so van vacatiën als verschotten, bedraagende tesaamen ƒ 557:15: 0, den ondergesc[h]r[even] E[ssaijeur]-G[eneraal] van de Munten deeser Landen, seer onderdaniglijk versoekt, dat de Ed[el] Mog[ende] heeren G[ecommitteerde] R[aden] van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van H[olland] en W[est-Friesland] gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betaalinge		
Actum in 's Haage den … december 1787[267]		
Verschoete geld	22:11: 0	Losse aantekening
	9:12: 0	
	53:10: 0	
	39:11: 0	
	38:16: 0	
	36:14: 0	
	+30: 0: 0	
	240:12: 0	
Montant der declaratie	527:15: 0	
Af verschot	240:10: 0	
	287: 2: 0	

13.9 Declaratie 1788

Bron: NA 1.01.44-59 II 1788

januarii [1788]		
Den 4 en 5 januari sijn ter Muntkaamer geleesen de ingekoome rescriptiën der resp[ectieve] goud- en silversmeedengildens uijt de steeden deeser provintie, met de naamen der Deeckens en jaarletters die bij deselve op de werken in dit jaar sullen werden geslaagen. En is na gehoude deliberatie goedgevonden, deselve provisioneel te seponeeren om, op sijn tijd, gebruijk van te kunnen maaken, komt, als vanouts, voor twee daagen vacatie, tot ses gulden daags	12: 0: 0	
Transport	12: 0: 0	
Den 7 dito gevaceert op eene ontfange missive van het goud- en silversmitsgilde der stad Rotterdam, houdende communicatie van de verandering in hunne gildekaamer en van de meestersteekens, tot narigt van dit College, teneijnde daarvan op sijn tijd het noodige gebruik te maaken, vacatie	6: 0: 0	
Den 10 dito gevac[eer]t op een ontf[angen] miss[ive] van het goud- en silversmitsgilde der stad Alkmaar van denselve inhoud als de voorgaande, en daarop als boven geres[olveerd]	6: 0: 0	Later in marge bijgeschreven
Den 14 dito gevaceert als vooren, op een missive van het gout- en silversmitsgilde der stad Schoonhoven, van den selven inhoud als de voorgaande en mede daarop geresolveert als boven te handelen, vacatie	6: 0: 0	

267 De datum is niet ingevuld.

februarii [1788]

Den 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21 en 22 februari sijn geëxamineert en geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Amsterdam gedaan opkoopen, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor neegen daagen vacatie 54: 0: 0

Aan fatsoenen en laccagie deeser werken 23: 0: 0

En voor essaijbehoeftens in neegen daagen tot deselve gebeesigt 12:08: 0

maart [1788]

Den 10, 11,12, 13, 14, 15, 17, 18 en 20 maart sijn als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken, binnen den Haage opgekogt, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor neegen daagen vacatie 54: 0: 0

Aan laccagie en fatsoenen deeser werken 16:16: 0

En voor essaijbehoeften in de gem[elde] neegen daagen daartoe gebeesigt 11:19: 0

april [1788]

Den 7 april gevaceert op een resol[olutie] van Haar Ho[og] Mog[enden] tot bijlaage hebbende een copiemissive van den heere grave van Regteren tot Burgbeuningen, Envoijé in Rusland, oversendende twee goude Neederl[andse] ducaten

Transport 196:05: 0

van 1788, die vals waaren voorgekoomen, teneijnde daarop Haar Ho[og] Mog[enden] te dienen van berigt. Waarop is goedgevonden deselve ten spoedigsten te examineeren, om de goede reputatie der gouden ducaaten, die alomme de naam van Hollandsche draagen, te conserveeren, vac[atie] 6: 0: 0

Den 11 dito is genoomen de proeve en examinatie van gem[elde] goude ducaaten, en bevonden te sijn van de Utrechtsche Munte van den jaare 1788, maar in alloij en gewigte voldoende. Waarop is goedgevonden aan den Muntm[eeste]r van gem[elde] provintie daarover te schrijven, om te verneemen de quantiteijt van goude ducaaten in dat jaar gemunt, door hem buijten 's Lands versonden, en daar nog voor handen hebbende, die over te senden, om Haar Ho[og] Mog[enden] te volledigher te kunnen berigten, vacatie 6: 0: 0

Den 17 dito gevaceert op het ingekoome berigt van voorsc[h]r[even] Muntm[eeste]r omtrent de gem[elde] ducaaten, ten vollen gebleeken sijnde het abusieve doorstraalende in de overgesonde informatiën door den gem[elde] heere grave van Regteren, so is een geformeert berigt aan Haar Ho[og] Mog[enden] bij deese Camer geleesen en goed gevonden, om aan deselve te werden overgegeeven, vac[atie] 6: 0: 0

Den 21 dito gevaceert op een ontvangen missive van het goud- en silversmitsgilde te Purmerende, communiceerende de voorgevalle veranderingen in haar caamer. En bij haar plaats gehad hebbende een klijn erreur in het oversenden der m[eeste]rsteekens, so is het selve gelast bij de toesending van nieuw naaldens, in het toekoomende, die abuijsen te vermijden, vac[atie] 6: 0: 0

Transport 220:05: 0

Den 24 dito is op het te kennen geeven van den Essaijeur-Generaal Emants, dat de massa der silvere staalen van de klijne keur, genoegsaam was afgeleevert, na de retroacta te hebben nagesien, den selve gequalificeert, om wederom een nieuwe quantiteijt van deselve te praepareeren, vacatie 6: 0: 0

maij [1788]

Den 2 maij gevaceert op een missive van den heere Pompe van Meerdervoort, Waardijn van de Hollandsche Munte, kennis geevende van de aanstellinge bij de Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden van de aanstellinge van twee nieuwe ervaare Muntgesellen tot assistenten van den Cartelmeester Crans, versoekende dat deselve aan de heeren Raaden en Gen[eraal]m[eeste]rs als na gewoonte, moogen presteeren den eed van secretesse. Waarop is goedgevonden den Essaijeur-Generaal mr. G. Emants te committeeren na Dordrecht, om de gem[elde] twee persoonen, naamens de Raaden en Gen[eraal]m[eeste]rs den gem[elde] eed te doen afleggen; en sig voorts te informeeren op den tegenwoordigen staat der Munte, en daarvan ter Muntkaamer te doen rapport, vacatie 6: 0: 0

Den 8 dito is door den Essaijeur-Generaal geproduceert de massa der tweederleij klijne keurstaalen, dewelke sijnde geëssaijeert, ten volle voldoende bevonden sijn, vacatie 6: 0: 0

Voor het uijtslaan der bovengem[elde] massa voor gem[elde] klijne keurstaalen, die te brengen op schaars een once in den gewigte, daarop te poinçoeneeren de gehalte en verder in ordre te brengen, gevaceert drie daagen voor het fineeren en smelten van het silver, suijveren van het kooper, beschikken, alloijeeren en meermaals te essaijeeren, gevaceert als vooren drie daagen 18: 0: 0

Transport 256: 5: 0

Een verschot van houtskool, coupellen, croezen, loot en andere behoeftens 7: 0: 0

Voor laccage en verlies van silver in het fineeren, smelten en essaijeeren 4: 0: 0

Den 30 dito gevaceert op het rapport van den Essaijeur-Generaal Emants, van sijne verrigtingen op de Hollandsche Munte, ingevolge de resolutie deeser Kamer van den 2 deeser, so met betrekking tot de beëediging der twee nieuwe assistenten van de Cartelmeester Crans, als tot de tegenwoordige gesteltheijd der gem[elde] Munte, vacatie 6: 0: 0

Ter uijtvoeringe deeser commissie, heeft de voorsc[h]r[even] Essaijeur-Generaal gevaceert drie dagen 18: 0: 0

juni [1788]

Den 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9 en 10 junii sijn geëxamineert en geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen Rotterdam gedaan opkoopen, dewelke voldoende bevonden sijn, is voor agt daagen vacatie 48: 0: 0

Aan laccagie en fatsoenen deeser werken 18:17: 0

En voor essaijbehoeftens in den tijd van agt daagen daartoe gebeesigt 10 4: 0

augustii [1788]

Den 18, 19, 20, 21, 22, 25, 26 en 27 augustus sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken te Leijden opgekogt, die alle genoegsaam voldoende bevonden sijn, komt voor agt daagen vacatie 48: 0: 0

Aan laccage en fatsoenen deeser werken 16: 3: 0

En voor essaijbehoeftens in den tijd van agt daagen daartoe gebeesigt 9:18: 0

september [1788]

Den 6 september gevaceert tot het examen

Transport 442: 7: 0

en essaij van een groote en klijne medaille, gedestineert bij Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] de heeren Staaten van Holland en West-Fr[iesland] tot een present van den heere hertog van Brunswijk met desselfs portret verciert voor sijne gedaane diensten, en seer voldoende bevonden, is voor vacatie 6: 0: 0

Den 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29 en 30 dito sijn ten overstaan als vooren geëxamineert en geëssaijeert eenige goude en silvere werken, te Schoonhoven gedaan opkoopen, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor agt daagen daartoe gevaceert 48: 0: 0

Voor laccagie en fatsoenen deeser werken 16:11: 0

En voor essaijbehoeftens in den tijd van agt daagen daartoe gebeesigt 9:18: 0

november [1788]

Den 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19 en 20 november sijn ten overstaan als boven nog geëssaijeert eenige goude en silvere werken, binnen de stad Dordrecht gedaan opkoopen die passabel bevonden sijn, komt voor neegen daagen vacatie 54: 0: 0

Aan laccagie en fatsoenen deeser werken 19: 3: 0

Voor essaijbehoeftens in den tijd van neegen daagen tot deselve gebeesigt 14:18: 0

december [1788]

Den 15 en 16 december sijn geresumeert en gearresteert, alle de geconcipieerde jaarlijksche circulaire-missivens aan Deeckens en Keurmeesteren der goud- en silversmeedensgildens in de steeden deeser provintie, principaal ook inhoudende eene serieuse vermaaninge

Transport 610:17: 0

tot oeffening hunner pligt, na 's Lands placcaten, waartoe gevaceert twee daagen 12: 0: 0

Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande, so voor het doen der opkoopingen van goude en silvere werken in de steeden deeser provintie als anders, met kennis van de heeren Raaden en Generaalmeesters, als vanout, verstrekt, een somme van dertig guldens 30: 0: 0

Aan den camerbewaarder voldaan eenige bij hem in deesen jaare op diverse tijden verschoote noodwendigheeden voor de Essaijkamer, bij het essaijeeren der Hollandsche goude en silvere werken, ter somma van agt guldens 8: 0: 0

Het verschot in deese declaratie gebragt, bedraagt een somma van twee hondert twee gulden en elf stuijvers, 'tgeen alhier dient voor Memorie

684:17: 0

Op alle welke uijtgetrokke posten deeser declaratie, so van vacatiën als verschotten, bedraagende tesaamen een somme van ses hondert vier en tagtig guldens en seeventien stuijvers den ondergesc[h]r[even] Essaijeur-Generaal van de Munten deeser Landen seer onderdaaniglijk versoekt, dat de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden van de Edele Groot Mogende heeren Staaten van Holland en West-Friesland gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betaalinge

Actum in 's Haage den 30 december 1788

Declaratie

Van mr. Marcellus Emants, in qualiteijd als Essaijeur-Generaal van de Munten der Veren[igde] Neederlanden, ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van Holland en West-Fr[iesland] en van der selver Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden, in den jaare 1788

Vermits een ingesloope abuijs of twee is deesen gehouden voor een legger

13.10 Declaratie 1789

Bron: NA 1.01.44-59 II 1789-1790

Hollands zeegel à 12 stuivers

Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdient en gedaan bij mr. Marcellus Emants, Ess[aijeur]-Gen[eraal] van de Munten der Veren[igde] Neederl[anden], ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mo[gende] heeren Staten van H[olland] en W[est-Friesland], en van de Ed[el] Mog[enden] heeren Staten van H[olland] en W[est-Friesland], en van de Ed[el] Mog[ende] heeren derzelver Gecomm[itteerde] Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placcaten en ordres van den Lande en ook met kennis en ten overstaan van de heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs van de Munten voors[chreven] in den jaare 1789

januarii a[nno] 1789

Den 2 januarii is geresolveert aan de Raad van Staate over te geeven een memorie ter bekooming van een ordonnantie van ƒ 400, in plaatse van schrijfbehoeftens, couranten, almanakken na jaarlijksche gewoonte

Den 5 en 6 dito sijn geleesen, geëxamineert en geresumeert alle de jaarlijksche circulaire, ingekoome rescriptiën van Deeckens en Keurmeesteren der resp[ectie]ve goud- en silversmeeden in de steeden deeser prov[incie], met opgeevingen der jaarletters voor deesen jaare 1789. Waarover gedelib[ereerd] sijnde, is goed gevonden provisioneel deselve te sepenoreeren na gedaane registratie, komt voor twee daagen vacatie, als vanouts, tot ses guldens daags, twaalf guldens 12: 0: 0

Den 8 dito gevac[eer]t op een ontf[angen] miss[ive] van het goud- en silversm[ids]gilde te Rotterdam, kennis geevende van eenige ingekoome nieuwe m[eeste]rs, derselver teekens en van haare gehoude directie op hun kamer, waarmede genoegen genoomen is, vac[atie] 6: 0: 0

Transport 18: 0: 0

Den 15 dito gevaceert als vooren op een ingekoomen missive van het goud- en silversmitsgilde te Hoorn, inhoudende de veranderingen daarin voorgevallen, en oversendende een nieuw m[eeste]rsteeken van G. Kemp, om ter Muntkamer geseponeert te werden, 'tgeen na gehoude deliberatie ten volle geapprobeert geworden is, vac[atie] 6: 0: 0

februarii [1789]

Den 2 februarii is aan Haar Ho[og] Mog[enden] overgegeven de driemaand[elijkse] opgaave van het verwerkte silver muntmateriaal, in november, december en janu[ari] laastl[eden]

Den 3 dito is ter Muntk[amer] geëss[aijeer]t de groote goude midaille voor den heere Fransche Amb[assadeur] St. Priest met derselver keeten, en een dito klijne voor desselfs secretaris, beijde voldoende bevonden[268]

Den 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12 en 13 februarii sijn ten overstaan van de heeren R[aden] en G[eneraal] m[eeste]rs van de Munten deeses Landen ter Muntkaamer geëssaijeert eenige goude en silvere werken, in 's Haage opgekogt, die vrij passabel bevonden sijn, komt voor neegen daagen vacatie 54: 0: 0

Aan laccage en fastoenen deeser werken 18:12: 0

En voor essaijbehoeftens in den tijd van neegen daagen daartoe gebeesigt 11:18: 0

Den 16 is ingekoomen de resol[utie] van Haar Ho[og] Mog[enden] op de 3maandelijksche opgaave

maart [1789]

Den 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16 en 17 maart sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen Leijden gedaan opkoopen die voldoende bevonden sijn, komt voor 8 dagen vacatie 48: 0: 0

Aan laccage en fatsoenen deeser werken 18: 0: 0

Transport 174:10: 0

En voor essaijbehoeftens in den tijd van agt daagen daartoe gebeesigt 9:18: 0

april [1789]

Den 16 april gevaceert op een missive en resolutie van Haar Ho[og] Mog[enden] den 10 [maart] daar tevooren genoomen op een missive van Haar Ho[og] Mog[ende] comm[issaris] Ross te Dantsig, communiceerende dat sig in Poolen seer veel moeijlijkheeden opdeeden tegen het debiteeren van sommige Neederl[andse] goude ducaaten. Waarop Haar Ho[og] Mog[enden] requireerden het berigt van deese Camer waarop ten eersten ter conservatie der reputatie der Holl[andse] ducaten geworden voldoen, vacatie 6: 0: 0

Den 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28 en 29 dito sijn ten overstaan als vooren ter Muntkamer geëssaijeert eenige goude en silvere werken, binnen Rotterdam gedaan opkoopen, die voldoende bevonden sijn, komt voor 9 daagen vacatie 54: 0: 0

Voor laccage en fatsoenen deeser werken 21: 1: 0

En voor essaijbehoeftens tot deselve in den tijd van neegen daagen tot deselve gebeesigt 10: 3: 0

268 Schutte, *Repertorium der buitenlandse vertegenwoordigers* 37 nr. 50. Hier wordt bedoeld François-Emmanuel Guignard, vicomtede Saint-Priest (1735-1821), ambassadeur 1788. Zie voor deze medailles Sanders, Het present van Staat.

Den 30 dito gevaceert op een ontfange resolutie van Haar Ho[og] Mog[enden] genoomen op het berigt van deese Camer over sommige Neederl[andse] goude ducaaten, waarop, volgens schrijven van de comm[issaris] Ross in Poolen speculatie souden sijn gevallen geweest. Maar bij hoogstdeselve sijnde begreepen, dat derselver placcaat van den 11 october 1763, waarbij gedeclareert werd dat alle Neederl[andse] goude ducaten op deselve voet werden gemunt, nog praecise werd geobserveert, naader aan gem[elde] commissaris, nog eenige exemplaaren van hetselve, om daarvan daar hij het noodig oordeelt, gebruijk te maaken, toe te senden, en ook om te dienen tot sijn narigtinge, vacatie 6: 0: 0

maij [1789]

Den 4 maij is aan Haar Ho[og] Mog[enden] opgaave gedaan van de driemaandelijksche silveropgaave van [de] Muntm[eestere]n

Transport 281:12: 0

Den 7 Maij is ingekoomen Haar Mog[ender] resol[utie] op deselve

Den 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25 en 26 dito sijn ten overstaan als vooren geëssaijeert eenige goude en silvere werken, binnen Schoonhoven opgekogt, dewelke vrij voldoende bevonden sijn, komt voor agt daagen vacatie 48: 0: 0

Aan fatsoenen en laccage deeser werken 15: 9: 0

En voor essaijbehoeftens in agt daagen tot deselve gebeesigt 16: 2: 0

Den 15 junii is ingekoomen een missive van de Edele Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden van de heeren Staaten van Zeeland, kennis geevende dat de weduwe van de Muntmeester Holtsheij, door haar bij gebrek van sollicitanten gequalificeert was om onder haar opsigt de Munte van die provintie voor den tijd van tien jaaren te moogen waarneemen, mits voldoende aan alle de conditiën en ijmand in haar naam qualificeerende om den eed ter Muntkaamer af te leggen, waarmede genoegen genoomen is 6: 0: 0

Den 22 dito gevaceert op een brief van den Deecken van het goud- en silversmitsgilde te Gornichem, A. Klijn, over de aanstellinge van een nieuwe meester aldaar, versoekende de noodige informatiën, toesending van de ordonnantiën, staalen etc. Waarover sijnde gedelibereert is goedgevonden, om alle de gem[elde] versoeken te voldoen, en is sijne gehoude directie ten vollen geapprobeert, vac[atie]

julii [1789]

Den 16 julii gevaceert op het rapport van den Essaijeur-Generaal G. Emants, exhibeerende een overgegeeve ampele missive van klagten door Deecken en Keurm[eestere]n van het goud- en silv[ersmids] gilde te Leijden over eenen gildebroeder aldaar, sijnde genaamt H. Weersinger, een gouddraattrekker, seedert langen tijd na hun te kennen geeven, sig heb-

Transport 367:03: 0

bende schuldig gemaakt aan verregaande fourberies en falsiteijten tegen gereitireerde waarschouwingen aan in sijn functie als goudsmit. Waarover sijnde gedelibereert, so is geresolveert denselve aan te schrijven, de ingekoome klagten hem door den Ess[aijeur]-Gen[eraal] serieuselijk onder het oog te laaten brengen, en sig in alle opsigten te menageeren van het geeven van quaade bejeegeningen tegens het gilde, vacatie 6: 0: 0

Den 20 dito bij resumtie nader gedel[i]b[ereer]t sijnde over het geval van den goudsmit te Leijden H. Weersinger, en geconsidereert de onderstaande handelwijze bij die van het gilde gehouden, is goedgevonden van hetselve in serieuse termen te schrijven, waartoe den Ess[aijeur]-Gen[eraal] versogt is een missive te ontwerpen, vac[atie] 6: 0: 0

Den 23 dito is gevaceert over den inhoud der missives aan het gem[elde] gilde en aan den goudsmit Weersinger te schrijven en sijn deselve na examinatie, goedgevonden te depescheeren, vac[atie] 6: 0: 0

augustus [1789]

Den 3 augusti is de driemaandelijksche opgaave der gemunte speciën aan H[un] H[oog] M[ogenden] overgegeven

Den 7 dito is de resol[utie] daarop genomen, ingekomen

Den 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26 en 27 dito sijn ten overstaan als boven geëxamineert en geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen Amsterdam opgekogt, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor 10 daagen vacatie 60: 0: 0

Aan fatsoenen en laccage deeser werken 29: 0: 0

En voor essaijbehoeftens in tien daagen daartoe gebeesigt 15:19: 0

september [1789]

Den 26 sept[ember] is genomen de proeve van het goud en silver tot de doos voor de Acte van Verbintenis

Transport 490: 2: 0

examen van tweederleij goud den 13 octob[er] tot een medaille voor den Camerheer baron van Heeckeren van Waliën, communicatie gegeven hebbende van de aanstaande hooge huuwelijcken van den heere erfprins en erfprincesse van Orange

october [1789]

Den 14 dito word de heer Jacob Berkhout, Burgemeester te Hoorn, beëedigt als Waardijn van de Westfriesche Munt

Den 15 dito is ingekoomen de beschrijving tot de opening der Utrechtse muntbusse tegens den 10 november

Den 19, 20, 21, 22, 23 en 24 dito sijn geëxamineert eenige goude en silvere werken, binnen Gornichem gedaan opkoopen, die wel sijn uijtgekoomen, komt voor 6 daagen vacatie 36: 0: 0

Aan laccage en fatsoenen deeser werken	19:17: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe gebeesigt	7:18: 0
november [1789]	
Den 2 november is aan Haar Ho[og] Mog[enden] overgegeeven de driemaandelijksche opgaave in speciën	
Den 16 dito is ingekoomen de resolutie daarop genoomen	
Dito is overgeg[ev]en het rapport der Utrechtsche busopening aan Haar Ho[og] Mog[enden]	
december [1789]	
Den 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8 en 9 december sijn geëxamineert en geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen Dordrecht gedaan opkoopen die passabel bevonden sijn, komt voor 8 daagen vacatie	48: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken	12: 0: 0
En voor essaijbehoeftens in 8 daagen daartoe gebeesigt	14: 2: 0
Transport	628:17: 0
Den 10 december is ingekoomen Haar Ho[og] Mog[enden] resol[utie] op het rapport van de Utrechtsche busopening	
Den 17 en 18 dito sijn geresumeert en gearresteert alle de geconcipieerde jaarlijksche missivens aan Deeckens en Keurmeesters der goud- en silversmeedengildens in de steeden deeser provintie, principaal ook inhoudende een serieuse vermaaninge ter oeffening hunner pligt na 's Lands placcaten, waartoe gevaceert twee daagen	12: 0: 0
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande, so voor het doen der opkoopingen van goude en silvere werken in de steeden deeser prov[incie] als anders, met kennis van de heeren Raaden en Generaalm[eeste]rs, als vanouts, verstrekt een somme van dertig guldens	30: 0: 0
Aan de camerbewaarder voldaan eenige bij hem in deesen jaare op diverse tijden verschoote noodwendigheeden voor de Essaijkamer bij het essaijeeren der Holandsche goude en silvere werken, een somme van agt guldens	8: 0: 0
Den 26 december heeft mr. Willem Arnold Adriaan Poelman, scheepen van 's Haage, met alle succes ter Muntkamer ten overstaan van den R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs Van Boetselaer van Kijfhoek en Slingeland van Goldschalkoort, gedaan sijn proeve als Essaijeur-Particulier, met een vooruijtsigt om mijn soon, thans tweede Ess[aijeur]-Gen[eraal], maar voor dat ampt geen dispositie hebbende, te moogen vervangen	
Transport	678:17: 0
Het verschot in deese declaratie gebragt, bedraagt een somme van *ƒ* 248 guldens en 17 stuijvers 'tgeen alhier dient voor	Memorie
Op alle welke uijtgetrokke posten deeser declaratie, so van vacatiën als verschotten, bedraagende tesaamen een somme van ses hondert agt en seeventig g[u]l[den] seventien st[uiver], den onderge-sc[h]r[even] Essaijeur-Generaal van de Munten deeser Landen, seer onderdaaniglijk versoekt, dat de Edele Groot Mogende heeren Staaten van Holland en West-Friesland, gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betalinge	
Actum in 's Haage, den december 1789	

13.11 Declaratie 1790-1

Bron: NA 1.01.44-59 II 1789-1790[269]

Hollands zeegel van 12 stuijvers

Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdient en gedaan bij mr. Marcellus Emants, Essaijeur-Generaal van de Munten der Vereenigde Nederlanden, ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mo[genden] heeren Staten van H[olland] en W[est-Friesland] en van de Ed[el] Mog[ende] heeren derzelver Gec[ommitteerde] Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placcaten en ordres van den Lande en ook met kennis en ten overstaan van de heeren R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs van de Munten v[oor]sc[h]r[even] in den jaare 1790

	ƒ	Opmerking
januari 1790		
Den 4e is aan de Raad van Staate overgegeven de ordinaire memorie om de ordonnantie van *ƒ* 400: - in plaatse van schrijfbehoeftens.		
Den 7 en 8 dito sijn geëxamineert alle de ontfange rescriptiën van de Deekens en Keurm[eeste]rs der goud- en silversmeeden in de steeden deeser prov[inci]e, met de namen en jaarletters voor deesen jaare 1790 en daarover sijnde gedelibereert en geresolveert is goedgevonden deselve te registreeren en te seponeeren om te kunnen dienen daar het behoort. Komt voor twee daagen vacatie tot 6 g[u]l[den] daags, soals vanouts, twaalf guldens	12: 0: 0	
Den 11 dito is gevaceert op den ingekoome missive van het goud- en silversmitsgilde binnen de stad Rotterdam, kennis geevende van de veranderingen door aanstellinge van nieuwe meesters, daarin voorgevallen, 'tgeen voor notificatie aangenoomen sijnde, goedgevonden is, in het ordinaire register te registreeren, vacatie	6: 0: 0	
Den 14 dito is gevaceert op een ingekoome missive van het goud- en silversmitsgilde te Hoorn, oversendende, op ontfange ordre, vier manqueeren-		
Transport	18: 0: 0	
de meestersteekens, met bijvoeginge van een koopere plaat, waarop deselve staan te sien, 'tgeen voor notificatie aangenoomen en voor welke goede directie in haare huijshouding het voorsc[h]r[even] gilde seer is gejustificeert, vacatie	6: 0: 0	
Den 18 dito door den Ess[aijeur]-Gen[eraal] Emants sijnde gerapporteert dat de voorraad van silvere staalen van 11 penn[ingen] 8 grijn laastelijk voor de nieuwe meesters in oct[ober] 1779 gedaan prepareeren, op drie stukken na was afgeleevert, so is den selve, nadat de retroacta waaren nagesien, wederom geauthoriseert, om een ordinaire provisie daarvan in gereedheijd te laaten brengen en daarvan te geeven de directie, mits die alvorens ter Muntkamer essaijeerende, vacatie	6: 0: 0	
Den 25 dito rapporteert gem[elde] Ess[aijeur]-Gen[eraal] met gem[elde] staalen te weesen in gereedheijd en wordt vervolgens geresolveert na examinatie derselve, deselve op morgen te essaijeeren, vacatie	6: 0: 0	
Den 26 dito sijn ten overstaan als vooren de gem[elde] staalen geëssaijeert en voldoende bevonden sijnde, goedgevonden derselve gehaalt wordende, af te leeveren, vacatie	6: 0: 0	
Den 5 februarii versoekt mr. Gerard Emants als tweede Essaijeur-Gen[eraal] om redenen hem daartoe moveerende, sijne dimissie als tweede Essaijeur-Generaal, aan wie sulks gracieus[l]ijk werd geaccordeert en word tegelijk op recommandatie van hooger hand eenen heer W.A. Poelman, scheepen van 's Hage van hooger hand, als elders daartoe genomineert en geëligeert[270]		
Transport	42: 0: 0	
tot tweede Essaijeur-Generaal, aan mr. Marcellus Emants, sonder beswaar voor het Land, toegevoegt, soals elders ook te leesen staat. Waarmede dit geheele werk krijgt sijn beslag, tot bijzonder genoegen van de eerste en oudste Ess[aijeur]-Gen[eraal]. Inmiddels geschiet er een beschrijving den 18 februarii tot de opening der Hollandsche muntbusse, den 27 april 1790, waartoe de nodige aanstalte werd gemaakt, en de noodwendigheeden werden in gereedheijt gebragt. Maar een seer notabel defect sijnde geworden ontdekt aan den grooten 's Lands vergulden standaart, door ingekoomene barsten in het kooper van deselve, so is sulks kundig gerepareert op een onsigtbaare wijse en daarvoor op den 19 april betaalt aan Jan Regtering voor het reparieren van 's Lands koopere standaar van dewelke gebruijk gemaakt moet worden ter occassie van de openinge den Holl[andse] muntbusse, aan welke sig veel defecten hadden ontdekt, ses en dertig gul[den]s en veertien stuijvers	36:14: 0	
En heeft de nieuw aangestelde Hollandsche Muntmeester, Johan Abraham Bodisco, weesende essaijeur van de Wisselbank tot Amsterdam, op gem[elde] 19 april sijn aanstellinge als Muntm[eeste]r van Holland bekoomen, sijn werk van die tijd af te Dordrecht begonnen en sijn eerste busverantwoording gedaan den 27 april 1790	3:16: 0	In de kantlijn: eerste muntbusopening van Johan Abr[aham] Bodisco muntm[eeste]r van Holland den 27 april 1790
Ter occasie van deese busopening betaalt aan de camerbewaarder German voor eenige aan denselve gerestitueerde verschotten ter occasie van het transporteeren der muntbusse, bij hem verschoten[271]		
Februarii [1790]		
Den 8 februarii sijn ingekoomen de driemaandelijksche opgaaven van Muntmeesteren, de silveren werken bij haar gemaakt.		
Den 9, 10, 11, 12, 13,, 15, 16 en 17 dito		
Transport	82:10: 0	
sijn gessaijeert, eenige goude en silvere werken, binnen de stad Leijden gedaan opkoopen, dewelk ten overstaan van de heeren Raaden en Gen[eraal]m[eeste]rs geëssaijeert sijnde, reedelijk voldoende sijn uijtgekoomen, komt voor als vanouts voor vacatiën van agt daagen tot 6 guldens daags	48: 0: 0	
Aan fatsoenen en laccagiën deeser werken en voor essaijbehoeftens, daartoe nodig gehad		

269 Dit exemplaar is geschreven door M. Emants en loopt maar tot en met april 1790.

270 In de kantlijn staat bijgeschreven: De motiven hiertoe sijn elders vervat en beschreven, waartoe kortheijdshalve wordt gerefereert, om niet behoeft gerepteert te worden, als ampel sijnde, gedetailleert, en hier tot memorie aanha[a]lt voor den geene,die er belang bij heeft.

271 In de kantlijn staat bijgeschreven: Eerste muntbusopening van Johan Abr[aham] Bodisco, Muntm[eeste]r van Holland, den 27 april 1790.

13.12 Declaratie 1790-2

Bron: NA 1.01.44-59 II 1789-1790[272]

De Hollandsche declaratie word geschreeven op een zeegel van 12 stuijv[er]s en alleen opgebragt de posten die uijtgetrokken zijn. Het overige behelst 't voorgevallene ter Muntkamer

Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdiend en gedaan bij mr. Marcellus Emants, Esaaijeur-Generaal van de Munten der Vereenigde Nederlanden, en bij mr. Wilem Adriaan Arnold Poelman, als bij commissie van Haar H[oog] Mo[genden] van dato 28 januari 1790 aan gem[elde] mr. Marcellus Emants als tweede Essaijeur-Generaal toegevoegd, ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mo[genden] heeren Staten van Holland en Westvriesland en van de Ed[el] Mog[ende] heeren derzelver Gecomm[itteerde] Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placaten en ordres van den Lande en ook met kennis en ten overstaan van de heeren Raaden en Gen[eraa]lm[eeste]rs van de Munten voorz[egd] in den jaare 1790

	ƒ
januarij 1790	
Den 4 memorie aan den R[aad] v[an] State om een ord[onnantie] van *ƒ* 400:- als ordinair in plaats van schrijfbehoeftens	
Den 7 en 8 dito zijn ter Muntkamer ingekomen, gelezen en geëxamineert alle de ontvangen rescriptiën van de Deekens en Keurm[eeste]rs der goud- en zilversmeeden in de steeden deezer provintie met de namen en jaarletters voor deezen jaare 1790. Komt voor twee dagen vacatie à 6 g[u]l[den]s daags, zooals vanouds	12: 0: 0
Den 11 dito is gevaceert op een ingekomen missive van het goud- en zilversmitsgilde te Rotterdam, kennis geevende van de veranderingen door aanstellinge van nieuwe meesters etc. daarin voorgevallen, vacatie	6: 0: 0
Den 14 d[it]o is gevaceert op een ingekomen missive van het goud- en zilversmitsgilde te Hoorn, overzendende op ontvange ordres 4 nieuwe meestersteekens, met bijvoeginge van een koopere plaat, vacatie	6: 0: 0
Den 18 dito is ingekoomen een missive van de heeren Gecommitteerde Raaden tot de opening der Hollandsche muntbusse tegens den 20 april aanstaande, 'tgeen voor notificatie aangenoomen is	
Den 22 dito is ingekoomenn Haar Ho[og] Mog[ende] resolutie op de overgegeeve[n] driemaand[elijkse] opgaave der vermunte speciën	
Maart [1790]	
Den 8, 9, 10, 11, 12 en 13 maart, sijn ten overstaan als vooren, geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen de stad Delft gedaan opkoopen, die seer passabel bevonden sijn komt voor ses daagen vacatie	36: 0: 0
Aan laccagie en fatsoenen deeser werken en voor essaijbehoeftens daar toe gebeesigt	
april	
Den 6, 7, 8, 9, 10, 12,13 en 14 april sijn, ten overstaan als vooren, ter Muntkaamer geëesaijeert eenige goude en silvere werken, binnen Rotterdam gedaan opkoopen, die vrij voldoende bevonden sijn, komt voor 8 daagen vacatie	48: 0: 0
Aan lacage in fatsoenen deeser werken en voor essaijbehoeftens daartoe gebeesigt	
Den Ess[aijeur]-Gen[eraa]l M. Emants uijt hoofde van sijne	
Transport	214: 0: 0
hooge en toeneemende ouderdom, geheel onbequaam tot het waarneemen van sijn ampt geworden, is genoodsaakt geworden sig te moeten [onthouden?] van het waarneemen van sijn post, en heeft geobtineert sig te mogen bedienen van de hulpe van sijn soon, sonder laste van den Lande, 'tgeen dient tot memorie	
Den 20 dito bepaalt sijnde tot de opening der Holl[andse] muntbus, so bleek ten klaarsten dat de essaijoven ter Mun[t]kamer wegens hooge oudheijd niet meer bruijkbaar was, waarop ten eersten versogt wiert een nieuwe te Dordrecht te willen laaten aanleggen, 'tgeen tot genoegen door mij sijnde verrigt, so is deselve door de Hollandsche Muntmeester, met kennis en goedvinden van heeren R[aden] en G[eneraal] m[eeste]rs aan den leeveraar der selver door mij voldaan geworden, met een somme van	35: 0: 0
Sijnde vervolgens daarvan geworden gebruijk gemaakt en voldoende bevonden	
Den 30 dito gecommitteert na Dordrecht om na gewoon gebruijk alle de Muntsofficianten in eedt van nieuwe in eed te neemen, komt voor drie daagen vacatie	18: 0: 0

272 Deze declaratie is geschreven door W.A.A. Poelman.

Den 18 dito door den Essaijeur-Generaal zijnde gerapporteert dat de voorraad van silvere stalen van 11 penn[ingen] 8 gr[ein] op drie stukken na was afgeleevert, zoo is denzelve, nadat de retroacta waren nagezien, weederom geauthoriseert om een een ord[aris] provisie daarvan in gereedheid te laten brengen en daarvan te geeven de directie, mits die alvoorens ter Muntkamer essaijeerende, vacatie	6: 0: 0
Den 25 dito rapporteert gem[elde] Essaijeur-Generaal met gem[elde] stalen te weezen in gereedheijd en na examinatie derzelve, geresolveert, dezelve op morgen	
Transport	30: 0: 0
te essaijeeren, vacatie	6: 0: 0
Den 26 dito zijn, ten overstaan van de heeren Raden en Gen[eraa]lm[eeste]rs de gem[elde] stalen geëssaijeert en voldoende bevonden zijnde, goedgevonden, dezelve gehaald wordende, af te leeveren, vacatie	6: 0: 0
Tot het fineeren en smelten van het zilver voor de voorz[egde] keurstalen, den 26 jan[uari] gessaijeert, en om die te brengen op den voet van Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] placcaat van 1663, item met het hersmelten en essaijeeren, als anders gedaan, vaceeren 3 dagen	18: 0: 0
Voots de gem[elde] massa uijtgeslagen, gefatzoeneert en gebragt op circa 1 once; op ieder van dezelve de gehalte etc. gepoinçoeneert en in ordre gebragt, waartoe gevaceert 4 dagen	24: 0: 0
Komt voor verlies en laccagie van 't zilver in het fineeren, smelten, essaijeeren, zoals bij het placaat is gereguleert	5: 0: 0
Voor coupellen, loot, kroesen en verdere essaijbehoeften	8: 0: 0
februarij [1790]	
Den 5 februarij neemd den 2e Essaijeur-Generaal G. Emants, zijne demissie van H[un] H[oog] Mo[genden], hebbende versogt afscheid, en leevert mr. W.A.A. Poelman zijn commissie als tweede Ess[aijeur]-Gen[eraal] in zijn	
Transport	97: 0: 0
plaatse aan de Raaden en Gen[eraa]lm[eeste]rs over en belooft bij handtasting zijn instructie na te komen[273]	
8 febr[uari] driemaandelijksche opgave van de Muntm[eeste]rs der gemunte zilvere speciën	
Den 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16 en 17 februarij zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken binnen de stad Leijden gedaan opkoopen , en dezelve komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0
Voor fatzoenen en lacagie deezer werken	18: 1: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benoodigt	18:16: 0
18 febr[uari] missive van Gecomm[itteerde] Raaden ter opening van de Hollandsche muntbusse op 20 april	
22 d[it]o resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] houdende ontvangst van de driemaandsche opgave	
Den 8, 9, 10, 11, 12 en 13 maart zijn gessaijeert eenige goude en zilvere werken te Delft gedaan opkoopen, komt voor 6 dagen vacatie	36: 0: 0
Voor fatzoenen en lacagie deezer werken	14: 0: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	12:12: 0
Den 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13 en 14 april zijn geëssaijeert eenige goude en	
Transport	244: 9: 0
zilvere werken te Rotterdam gedaan opkoopen, komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0
Voor fatzoenen en lacagie deezer werken	24: 0: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benoodigt	20:16: 0
20 d[it]o opening van de Hollandsche muntbusse en rapport aan H[un] H[oog] Mo[genden]	
Bij geleegenheijd van de eerste muntbusopening van den Muntm[eeste]r Bodisco op den 20e april voorgevallen heeft den declarant uijt hoofde van de oudheijd der essaijovens een nieuwe doen vervaardigen en daarvoor betaalt	35: 0: 0
Nog bij die geleegenheid betaalt voor 't repareeren van 's Lands metale standaart, welke bij die geleegendheid moet worden gebruikt, en aan welke zig een groot defect had ontdekt	36:14: 0
Aan de kamerbewaarders van de Muntkamer voor verschotten ter ocasie van de voorz[egde] busverantwoording	03:16: 0
23 d[it]o rapport aan Gecomm[itteerde] Raaden van de Holl[andse] muntbuschopening	
Transport	412:15: 0
Den 26 d[it]o na 't aflopen der muntbusopening een commissie na Dordrecht worden benoemd om de Muntsofficianten om eed te neemen en zig op den toestand der Munte te informeeren, zijn derwaarts gecommitteert de Raad en Gen[eraal]m[eeste]r Van Slingelandt en Essaijeur-Generaal Poelman, vacatie	6: 0: 0

273 In het eerste exemplaar dat van deze declaratie bewaard is gebleven in hetzelfde archief (zie hiervoor) staat alhier in de kantlijn bijgeschreven: 'De motiven hiertoe, sijn elders vervat en beschreven, waartoe kortheijdshalve werd gerefereert, om niet behoeft gerepteert te worden, als ampel sijnde gedetailleert, en hier tot memorie aangeha[a]lt voor dengeene, die er belang bij heeft'.

Komt den Essaijeur-Generaal weegens drie dagen vacatie en reiskosten na Dordrecht	18: 0: 0		
Den 3 meij door den Raad en Generaalm[eeste]r Van Slingelandt en Essaijeur-Generaal ter Muntkamer rapport gedaan van hunnen commissie, vacatie	6: 0: 0		
Den 4 d[it]o resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] op 't rapport van de muntbuschverandwoording van Bodisco			
Den 6 d[it]o driemaandelijksche opgave van de Muntm[eeste]rs wegens gemunte zilvere speciën			
Den 7 meij resol[utie] van H[unv] H[oog] M[ogenden] daarop genomen			
Den 10 d[it]o ingekomen een missive en resol[utie] van de Ed[el] Gr[oot] Mo[genden] heeren Staten van Holland ter geleide van een propositie door de heeren Gedepu[teerden] der stad Amster-			
Transport	442:15: 0		
dam tegen den invoer en circulatie van vreemde duijten, ter vergadering van Hun Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] gedaan, welke propositie met de Raden en Gen[eraa]lm[eeste]rs zijnde commissoriaal gemaakt, is goedgevonden de retroacta na te zien en den Ess[aijeur]-Gen[eraal]l versogt een conceptpublicatie te concipieeren, vacatie	6: 0: 0		
Door den Essaijeur-Generaal de voorz[egde] conceptpublicatie gestelt zijnde, komt voor vacatie	6: 0: 0		
Den 13 d[it]o gevaceert ter Muntkamer op de voorsz[egde] propositie en het advis in de vergadering van Hun Ed[el] Gr[oot] Mo[genden] uijt te brengen gearresteert, vacatie	6: 0: 0		
Den 14 d[it]o proeve en beëediging van J.B. Schone tot Essaijeur binnen Amsterdam			
Den 14 d[it]o ter vergadering van Hun Ed[el] Gr[oot] Mo[genden] geadsiseert bij het besoigne op de propositie van de heeren Gedep[uteer]den der stad Amsterdam teegen den invoer en circulatie van vreemde duijten, vacatie	6: 0: 0		
Den 17 d[it]o ter Muntkamer gevaceert en gedelibereert op het rapport van het voorgevallene in het groot besoigne ter vergadering van Holland, gehouden met de heeren Gedep[uteer]den tot de zaken van de Munt, vacatie	6: 0: 0		In marge bijgeschreven
junij [1790]			
Den 4 junij missive en resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] waarbij requireeren 't advis van R[aden] en G[eneraa]lm[eeste]rs op de propositie van Holland, om geen duij-			
Transport	472:15: 0		
ten op de resp[ective] Munten deezer Landen te doen maken, als met concurrentie van alle de Bondgenoten			
21 d[it]o conceptadvis door den Essaijeur-Generaal gecoucheert en gearresteert, te depecheeren aan H[un] H[oog] Mo[genden]			
julij [1790]			
Den 23, 25, 26, 28, 30 junij, 2, 3, 5, 7 en 9 julij zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken binnen de stad Amsterdam gedaan opkoopen, komt voor 10 dagen vacatie	60: 0: 0		
Voor fatzoenen en lacage deezer werken	24:19: 0		
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	20:18: 0		
augustus [1790]			
Den 2 aug[ustu]s driemaandelijksche opgave van de Muntm[eeste]rs van gemunte silvere speciën			
september [1790]			
Den 6, 8, 10, 11, 13, 15, 17, 18 en 20 september zijn geëssaijeert eenige goude en silvere werken binnen 's Gravenhage gedaan opkoopen, komt voor 9 dagen vacatie	54: 0: 0		
Voor fatzoenen en lacage deezer werken	23:19: 0		
Transport	656:11: 0		
En voor essaijbehoeftens daartoe benoodigt	17:14: 0		
Den 21 sept[ember] doed ter Muntkamer eed den Essaijeur Johannes Roelofse als adj[unct]-Essaijeur van de Zeeuwsche Munte			
D[it]o resolutie van H[un] H[oog] Mo[genden] op de memorie van deeze Kamer houdende advis op de propositie van Holland om geen duijten op de Munten te slaan buijten concurrentie der bondgenoten			
october [1790]			
Den 18, 19, 20, 21, 22 en 23 october zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken te Gorinchem gedaan opkopen, dezelve maar passabel bevonden en aan te schrijven daaromtrent aan 't gilde te Gornichem gedaan, komt voor 6 dagen vacatie	36: 0: 0		
Voor fatsoenen en lacage deezer werken	19:18: 0		
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	12:14: 0		
nov[ember] [1790]			
Den 2 nov[ember] driemaandelijksche opgave van de Muntm[eeste]rs van gemunte silvere speciën			
Den 5 d[it]o missive en extract-resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] houdende consent tot den muntslag van goude rijders, wanneer de prijsen van 't goud zulks toela-			

Transport	742:17: 0	
ten, en aanschrijvens aan de Waardijns en Muntm[eeste]rs om dat geval daar sijnde daarvan kennis aan de Kamer te geeven.		
Den 8, 10, 12, 13, 15, 17 en 19 nov[ember] zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken binnen Haerlem gedaan opkopen, komt voor 7 dagen vacatie	42: 0: 0	
Voor fatzoenen en lacagie deezer werken	15: 4: 0	
Voor essaijbehoeftens daartoe gebeezigt	14:18: 0	
december [1790]		
Den 6 dec[ember] de silversmit Van Stapele doed eed als wisselaar alhier in 's Gravenhage		
Den 11e en 12 decemb[e]r zijn geresumeert en gearresteert alle de geconcipieerde jaarlijksche missives aan Deekens en Keurm[eeste]rs van goud- en zilversmeedengildens deezer provintie met serieuse vermaning om zig van haar pligt te quijten, komt 2 dagen vacatie	12: 0: 0	
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande		
Transport	826:19: 0	
zoo voor het doen van opkopingen als anders met kennis van de Raaden en Gen[eraal]m[eeste]rs, als vanouds verstrekt	30: 0: 0	
Aan den kamerbew[aarde]r voldaan eenige bij hem in deezen jaare op diverse tijden verschoten noodwendigheeden voor de Essaijkamer bij het essaijeeren der goude en zilvere werken	8: 0: 0	
Het verschot in deeze declaratie gebragt, bedraagt een somma van ƒ 402:19: 0, 'tgeen alhier diend voor	Memorie	
	864:19: 0	

Op alle welke uijtgetrokken posten deezer declaratie, zo van vacatiën als verschotten bedraagende tesamen een somma van agthondert vier en sestig gulden neegentien stuijvers, den onderget[ekende], Essaijeur-Generaal van de Munten deezer Landen, zeer ootmoediglijk versoekt, dat de Ed[el] Mo[genden] heeren Gecomm[itteerde] Raaden van d'Ed[el] Gr[oot] Mo[genden] heeren Staaten van Holland en Westfriesland gelieven te verleenen ordonanntie van prompte betaling

Actum in 's Hage den 30 dec[ember] 1790

13.13 Declaratie 1791

Bron: NA 1.01.44-59 II

De Hollandsche declaratie word geschreeven op een zeegel van 12 stuijvers en alleen opgebragt de posten die uijtgetrokken zijn. Het overige behelst 't voorgevallene ter Muntkamer

Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdiend en gedaan bij mr. Marcellus Emants, Essaijeur-Generaal van de Munten der Vereenigde Nederlanden en bij mr. Willem Adriaan Arnold Poelman, als bij commissie van H[un] H[oog] Mo[genden] van dato 28 januarij 1790 aan gem[elde] mr. Marcellus Emants als tweede Essaijeur-Generaal toegevoegd, ten dienste van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staten van Holland en West-Vriesland, en van de Ed[el] Mog[ende] heeren desselver Gecommitteerde Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placaten en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de Heeren Raaden en Generaalm[eeste]rs van de Munten voorsz[egde] in den jaare 1791		Deze declaratie is duidelijk geschreven in een ander handschrift dan dat van M. Emants. Waarschijnlijk is door W.A.A. Poelman
januari 1791		
Den 3 memorie aan den Raad van State om een ord[onnantie] van ƒ 400 als ord[inaris] in plaats van schrijfbehoeftens		
Den 7 en 8 dito ter Muntkamer ingekomen, geleezen en geëxamineert alle de ontvangen rescriptiën van de Deekens en Keurmeesters der goud- en silversmeeden in de steeden deezer prov[incie] met de naamen en jaarletters voor deezen jaare 1791; komt voor 2 dagen vacatie à 6 g[u]l[den]s daags, als vanouds	12: 0: 0	
Den 10 dito is gevaceert op een ingekomen missive van het goud- en zilversmeedengilde te Alkmaar, overzendende diverse kopere platen van nieuw aangekomen meesters en de veranderingen in hun gilde gevallen, vacatie	6: 0: 0	
Den 13 d[it]o is gevaceert op het rapport van den Essaijeur-Generaal weegens den ontvang van een missive van den Pensionaris van Purmerende uijt naam van Burgem[eeste]rs aldaar ges[chreven] over het al of niet admitteeren van een knegt als kashouder; den Essaijeur-Generaal versogt daarop te andwoorden, vacatie	6: 0: 0	
Den 17 januarij is gevaceert op een missive van het goud- en zilversmitsgilde te Rotterdam, kennis gevende van de veranderingen door aanstellinge van nieuwe meesters etc. daarin voorgevallen, vacatie	6: 0: 0	
Den 18, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 28, 28, 29 en 31 dito zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken binnen de stad Amsterdam gedaan opkopen, komt voor 10 dagen vacatie	60: 0: 0	
Voor fatsoenen en lacage deezer werken	28:13: 0	

En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	20:18: 0
Transport	139:11: 0
februari [1791]	
Den 2[de] driemaandelijksche opgave van de Muntmr[eeste]rs der gemunte zilvere speciën, aan H[un] H[oog]M[ogenden] gezonden	
Den 12 dito resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] daarop genomen	
Den 14, 16, 18, 19, 21, 23, 25, 26 en 28 dito zijn geëssaijeert eenige goude en zilveren werken te Rotterdam gedaan opkoopen, komt voor 9 dagen vacatie	54: 0: 0
Voor fatzoenen en lacage deezer werken	23: 2: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	17:14: 0
maart [1791]	
Den 10 d[it]o beschrijving ter opening van de Westvriesche muntbusse	
Den 11, 12, 14, 15, 18, 19, 21 en 22 maart zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken te Leijden gedaan opkoopen, komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0
Voor fatzoenen en lacage deezer werken	20: 5: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	18:16: 0
april [1791]	
Den 25 d[it]o rapport aan H[un] H[oog] Mo[genden] van de opening der Westvriesche muntbus	
meij [1791]	
Den 2e dito driemaandsche opgave van de Muntm[eeste]rs der gemunten silvere speciën aan H[un] H[oog] Mo[genden] gezonden	
Transport	321: 8: 0
Den 12 d[it]o resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] daarop genomen	
Den 13, 14, 16, 18, 29 en 21 meij zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken te Hoorn gedaan opkopen, komt voor 6 dagen vacatie	36: 0: 0
Voor fatzoenen en lacage deezer werken	16: 8: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	12:14: 0
junij [1791]	
Den 10 en 11 zijn gessaijeert eenige goude en zilvere werken te Woerden gedaan opkopen, komt voor 2 dagen vacatie	12: 0: 0
Voor fatzoenen en lacage deezer werken	2: 1: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	3: 5: 0

julij [1791]	
H. Walter als Stempelsnijder te Harderwijk beëedigt	
aug[ustus 1791]	
Den 3e dito driemaandsche opgave der Muntm[eeste]rs van gemunte silvere werken aan H[un] H[oog] Mo[genden] gezonden	
Den 5 d[it]o resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] daarop genomen	
Den 8 d[it]o gevaceert op een missive van t goud- en zilversmeedengilde der stad Alkmaar, volgens ordre overzendende een plaatje van nieuw aangekomen meesters etc., vacatie	6: 0: 0
Den 12 d[it]o door den Essaijeur-Generaal zijnde gerapporteert dat de voorraad van zilvere stalen van de kleijne keur van 10 penn[ingen] op weinige stukken na was afgeleeverd	
Transport	409:16: 0
zo is den zelve, nadat de retroacta waren nagesien, weederom geauthoriseert, om een ord[inaris] provisie daarvan in gereedheijd te laten brengen, en daarvan te geeven de directie, mits die alvoorens ter Muntkamer essaijeerde, vacatie	6: 0: 0
Den 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30 en 31 aug[ustu]s en 1 september zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken, binnen 's Gravenhage gedaan opkopen, komt voor 9 dagen vacatie	54: 0: 0
Voor fatzoenen en lacage deezer werken	24:12: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	17:14: 0
september [1791]	
Den 3 d[it]o rapporteert den Essaijeur-Generaal met de nieuwe keurstalen van de kleine keur van 10 penn[ingen] te weezen in gereedheid en na examinatie geresolveert dezelve op aanstaande maandag te essaijeeren, vacatie	6: 0: 0
Den 5 d[it]o zijn ten overstaan van de heeren Raaden en Gen[eraa]lm[eeste]rs de gem[elde] stalen geëssaijeert en voldoende bevonden zijnde, goedgevonden, dezelve gehaald wordende, af te leeveren, vacatie	6: 0: 0
Transport	524: 2: 0

Voor het uijtslaan der bovengem[elde] massa voor gemelde kleine keurstalen, die te brengen op schaars een once in den gewigte, daarop te poinçoenneeren de gehalte en verder in ordre te brengen, gevaceert 3 dagen	18: 0: 0
Voor het fineeren en smelten van het zilver, suijveren van het koper en meermaals te essaijeeren, gevaceert drie dagen	18: 0: 0
Voor verschot van houtskool, coupellen, croesen, loot en andere behoeften	7: 0: 0
Voor lacage en verlies van silver in 't fineeren, smelten en essaijeeren	4: 0: 0
Den 28 sept[ember] beschrijving tot opening van de Utrechtsche muntbusse	
october [1791]	
Den 3 d[it]o missive en resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] requireerende berigt op een missive en placaat van de heeren Staten van Zeeland ten opzigte van 't rouleeren van valsche Zeeuwsche rijksd[aalde]rs van 't jaartal 1787	
Den 4 d[it]o berigt geëxhibeert en goed gevonden aan H[un] H[oog] Mo[genden] in te dienen	
Den 26 d[it]o rapport aan H[un] H[oog] Mo[genden] van de busopening te Utrecht	
Den 27, 28, 29, 31 october, 1, 4, 5, 7 en 8 november zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken te Delft ge-	
Transport	571: 2: 0
daan opkopen, komt voor 9 dagen vacatie	54: 0: 0
Voor fatzoenen en lacage deezer werken	20: 9: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigt	17:14: 0
november [1791]	
Den 10 nov[ember] driemaandelijksche opgave der Muntm[eeste]rs weegens gemunte silvere speciën aan H[un] H[oog] Mo[genden] gezonden	
Den 11 d[it]o miss[ive] en resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] requireerende berigt op een missive en placaat van d[e] h[e]r[e]n Staten van Zeeland ten opzigte van 't rouleeren van valsche Zeeuwsche Rijksd[aalde]rs van 't jaartal 1767	
Den 12 d[it]o berigt geëxhibeert en goedgevonden aan H[un] H[oog] Mo[genden] in te dienen	
Den 14 d[it]o ingekomen een missive van d' Ed[el] Gr[oot] Mo[gende] heeren Staten van Holland en West-Vriesland, requireerende 't berigt op een missive van H[un] H[oog] Mo[genden] met een daarbij gevoegd placaat van de heeren Staten van Zeeland, betrekkelijk tot het rouleeren van valsche Zeeuwsche rijkd[aalde]rs, is goedgevonden den Essaijeur-Generaal te versoeken een concept-berigt en waarschouwinge te concipieeren, vacatie	6: 0: 0
Door den Essaijeur-Generaal het voorsz[egde] berigt en waarschouwing	
Transport	669: 5: 0

gestelt zijnde komt voor vacatie	6: 0: 0
Den 15 d[it]o gevaceert ter Muntkamer en 't voorsz[egde] advis en waarschouwing geëxhibeert en goedgevonden te arresteeren en aan Hun Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] in te dienen, vacatie	6: 0: 0
Den 16 d[it]o resol[utie] van H[un] H[oog] Mo[genden] op de driemaandsche opgave der Muntmeesteren	
Den 19 dito beëdiging van G. Konsé als Stempelsnijder op de Westvriesche Munt, bij plaatsvervulling van den kamerbewaarder German als daartoe gemagtigt	
Den 17, 18, 19, 21, 22, 23 en 26 nov[ember] zijn geëssaijeert eenige goude en zilvere werken binnen de stad Haerlem gedaan opkoopen, komt voor 7 dagen vacatie	42: 0: 0
Voor fatzoenen en lacage deezer werken	17: 7: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe gebeezigt	14:18: 0
December [1791]	
Den 12 en 13 december zijn geresumeert en gearresteert alle de geconcipieerde jaarlijksche missives aan Deeken en Keurm[eeste]rs van goud- en zilversmeedengilden deezer provintie met serieuse aanmaning om zig van haar pligt te quijten, komt twee dagen vacatie	12: 0: 0
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeven van den Lande	
Transport	767:10: 0
zoo voor het doen van opkopingen als anders met kennis van de heeren Raaden en Generaalm[eeste]rs als vanouds verstrekt	30: 0: 0
Aan den kamerbew[aarder] voldaan eenige bij hem in deezen jaare op diverse tijden verschooten noodwendigheeden voor de Essaijkamer, bij het essaijeeren der goude en silvere werken	8: 0: 0
Het verschot in deeze declaratie gebragt bedraagd eene somma van ƒ 325:10: 0 'tgeen alhier diend voor	memorie
	805:10: 0

Op alle welke posten deezer declaratie, zoo van vacatiën als verschotten, bedragende tezaamen een somme van agthonderd vijf gulden tien stuijvers

Den ondergeteekende Essaijeur-Generaaal van de Munten deezer landen, zeer ootmoedelijk versoekt, dat d' Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerde] Raaden van d'Ed[el] Gr[oot] Mo[gende] heeren Staaten van Holland en West-Vriesland, gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betaling

Actum in 's Hage den 30 december 1791

13.14 Declaratie 1792

Bron: NA 1.01.44-64

De Hollandsche declaratie word geschreven op een zegel van 12 st[ui]v[er]s en alleen opgebragt de posten die uitgetrokken zijn.

Het overige behelst het voorgevallene ter Muntkamer

Declaratie van vacatiën, verschotten en onkosten, verdiend en gedaan bij mr. Marcellus Emants, Essaijeur-Generaal van de Munten der Verenigde Nederlanden, en bij mr. Willem Adriaan Arnold Poelman, als bij commissie van H[un] H[oog] M[ogenden] van dato 28 januarij 1790 aan gem[elde] mr. Marcellus Emants als 2de Essaijeur-Generaal toegevoegd, ten dienst van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van Holland en West-Vriesland, en van de Ed[el] Mog[ende] heeren derzelver Gecommitteerde Raaden ingevolge en ter voldoeninge van de placaaten en ordres van den Lande en ook met kennis en ten overstaan van de heeren Raaden en Generaalmeesters van de Munten voorschreven in den jaare 1792.

januarij [1792]

Den 2e, memorie aan den Raad van Staaten, om een ordonn[antie] van ƒ 400 als ordin[air] in plaats van de schrijfbehoeftens	
Den 5e en 6e dito ter Muntkamer ingekomen en gelezen en geëxamineerd alle de ontvangen rescriptiën van de Deekens en Keurmeesters der goud- en zilversmeden in de steden deser provinctie met de naamen en jaarletters voor deze jaare 1792, komt voor 2 dagen vacatiën à ƒ 6 g[u]l[den]s daags als ordin[aris]	12: 0: 0
Den 9e dito is gevaceerd op een ingekomen missive van het goud- en zilversmeedengilde te Gouda, meldende de naamen der nieuwe meesters en verandering in hun gilden, vacatie	6: 0: 0
Den 13 d[ito] is gevaceerd op een in gekomen missive van het goud- en zilversmedengilde te Rotterdam, met een lijst van nieuwe meesters en een koperplaatje van de tekens, vacatie	6: 0: 0
Den 14 d[ito] door den Essaijeur-G[eneraa]l zijnde gerapporteerd dat de zilvere groote keurstaalen van 11 penn[ingen] 5 gr[ijn] voor de Keurkamers alle waaren afgeleverd. Zoo is dezelve nadat de retroacta waren nagezien, wederom geauthoriseerd om eene convenable provisie daarvan in gereedheid te laaten brengen en daarvan te geeven de directiën, midsdien alvorens ter Muntkamer essaijerende, vacatie	6: 0: 0
Den 16 d[ito] is goedgevonden aan den kamerbewaarder German te adjungeeren met survivance de persoon van Pieter van Vliet.	
Den 27e dito aanstelling van den voorn[oemde] Pieter van Vliet tot adjunct-kamerbewaarder	
februarij, den 3 [1792]	
Driemaandelijkse opgave van de Muntm[eeste]rs der gemunte speciën aan H[un] H[oog] M[ogenden gezonden	
Transport	30: 0: 0
Den 3e dito rapporteerd de Essaijeur-G[eneraa]l met de nieuwe keurstaalen van de groote keur te wezen van 8 p[enningen] in gereedheid en na examinatie geresolveerd dezelve op morgen te essaijeren, vacatie	6: 0: 0
Den 4 d[ito] is ten overstaen van de heeren Raaden en G[eneraa]lmeesters geëssaijeeerd de massa der zilvere groote keurstaalen tot 11 penningen 5 grijn en voldoende bevonden zijnde. Is goedgevonden dezelve te laaten opmaaken om te kunnen distribueren, vacatie	6: 0: 0
Tot het fineeren en smelten van het zilver tot deze staalen, zuiveren van het koper, beschikken en alloijeeren volgens het placaat van Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] en die meermaalen te essaijeeren om op den voet van 11 penn[ingen] 5 grijn te brengen, worden gesteld 3 dagen vacatie	18: 0: 0
Tot dezelve gebezigd een groote quantiteit koolen en verschot aan kroeseen loot, coupellen, moffels, kooper om te alloijeren, tezaamen	14:16: 0
Koomt voor verlies en laccage van het zilver in het smelten, hersmelten, fineren en essaijeren	9:14: 0
De voorgem[elde] massa uitgeslagen, gefatsoeneerd, opgemaakt en op haar gewigt van circa 3 oncen per stuk gedaan brengen. Op alle dezelve het wapen dezer provintie met de gehalte gepoinçoenneerd en in staat gebragt om te kunnen worden gedistribueerd, komt voor 4 dagen vacatie	24: 0: 0
Den 6 d[ito] is gevaceerd op een ingekomen missive van het goud- en zilversmedengilde te Hoorn, meldende de naamen van nieuwe meesters en tekens etc., vacatie	6: 0: 0

Den 7 d[ito] missive van de weduwe van wijlen den heer de Meester, Waardijn der provintiale Munt van Gelderland, kennisgevende van het overlijden van haar man, en rescriptie op de voors[chreven] missive	
Den 10 dito resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] genomen op de driemaandelijksche opgave	
Den 20, 21, 22, 23, en 24 d[ito] zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken te Enchuijzen gedaan opkoopen, komt voor 5 dagen vacatie	30: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage deser werken	15:15: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	11:10: 0
maart	
Den 19, 20, 21 & 22 zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken te Medemblik gedaan opkoopen, komt voor 4 dagen vacatie	24: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage deser werken	10:13: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	9:14: 0
april [1792]	
Den 2e gevaceerd op het rapport van den EssaijeurGeneraal wegens den ontvang van eene missive van H. Hop, Deken van het gout- en zilversmedengilde der stad Amsterdam over het verkoopen van Engels zilverwerk door kashouders en omtrent het maaken van slegte gespen, waaraan goede stukken waren gesoldeert. De Essaijeur-G[eneraa]l verzogt daarop te andwoorden, vacatie	6: 0: 0
Den 5e beschrijving ter opening der Zeeuwsche muntbussen	
Den 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19 & 20 dito zijn geëssaijeerd eenige gouden en zilvere werken te Amsterdam gedaan opkoopen. Komt voor 10 dagen vacatie	60: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	29: 9: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	20:18: 0
Den 23 dito is gevaceerd op een propositie van den Essaijeur-G[eneraa]l wegens het defectueus gewigt van eenige Amsterdamsche werken, alsmede wegen het te hoog stellen van de prijs van 't zilver, de Essaijeur-G[eneraa]l verzogt daarover aan den Deken H. Hop te schrijven, vacatie	6: 0: 0
meij [1792]	
Den 2e driemaandelijkse opgave van de Muntmeester wegens de gemunte speciën aan H[un] H[oog] M[ogenden] gezonden	
Den 3e dito resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] daarop genomen	
Den 4 dito essaij van een goude medaille en ketting voor de heer de la Tour du Pin Gouvernet, minister plenipoten[tiair] van den koning van Vrankrijk[274]	
Den 14, 16, 18, 19, 21, 23, 25 & 26 d[ito] zijn geëssaijeerd eenige gouden en zilvere werken te Rotterdam gedaan opkoopen.	48: 0: 0
Komt voor 8 dagen vacatie	
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	21: 0: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	17:14: 0
junij [1792]	
Den 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, & 13 d[ito] zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken in 's Hage gedaan opkoopen, komt voor 9 dagen vacatiën	54: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	23:15: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	18:16: 0
Julij [1792]	
Den 2e rapport aan H[un] H[oog] M[ogenden] van de 6e en laatste muntbusopening van wijlen M. Holtzheij en van de 1ste van P. Slob, wed[uwe] M. Holtzheij in Zeeland	
Den 3e dito resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] op de rapporten van de voorschr[even] twee muntbussen	
augustus [1792]	
Den 2e driemaandelijksche opgave van de Muntmeesters wegens den gemunte speciën aan H[un] H[oog] M[ogenden] gezonden	
Den 10 dito resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] daarop genomen	
september [1792]	
Den 17e doet ter Muntkamer eed Johan German, als procuratie hebbende van mr. E.G. Ardesch, zijnde aangesteld tot Waardijn op de Munt van Gelderland	
october [1792]	
Den 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16 & 17 zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken in de stad Delft gedaan opkoopen, vacatie 8 dagen	48: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	14:10: 0

274 Schutte, *Repertorium der buitenlandse vertegenwoordigers* 38-39 nr. 52. Frederic-Séraphin, marquisde la Tour du Pin, comte de Gouvernet (1759-1837), minister plenipotentiaris 1791-1792. Zie voor deze medaille Sanders, *Het present van Staat*.

En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	17:14: 0
Den 24 d[ito] resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] over 't munten van een penning ten behoeve van de West-Indische Coloniën. De Essaijeur-Generaal verzogt advis dienaangaande te concipieeren	
Den 24 d[ito] de Essaijeur G[eneraal] verzogt zijnde een advis te concipieeren op een resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] over 't munten van een penning ten behoeve van den West-Indische Coloniën, teneijnde het conceptadvis, alvoorens aan den heer Raadpensionaris te communiceeren, komt voor 't stellen van 't voor[schreven] advis, vacatie	6: 0: 0
Den 25, 26, 27, 29, 30 & 31 d[ito] zijn geëxamineerd eenige goude en zilvere werken in den stad Gouda gedaan opkoopen, vacatie 6 dagen	36: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	12:12: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	13: 8: 0
november [1792]	
Den 1e het advis aan H[un] H[oog] M[ogenden] ingevolge het geresolveerde op den 24 oct[ober] geëxhibeerd en goedgevonden aan H[un] H[oog] M[ogenden] in te dienen	
Den 5e d[ito] driemaandelijksche opgaven van de Muntmeesters wegens de gemunte speciën aan Hun Hoog Mog[enden] gezonden	
Den 7e d[ito] gevaceerd en gebesoigneerd op bevinding dat eenige lepels en vorken van de groote keur te Rotterdam gemaakt en uit differente steden bekomen, verre beneden de uiterste remedie waren, die volgens de placaaten op den alloij was gesteld, goedgevonden provisioneel aan 't gilde te Rotterdam te schrijven en een missive daartoe te concipieeren, vacatie	6: 0: 0
Den 9e d[ito] de voorschr[even] missive geëxhibeerd en geapprobeerd zijnde, goedgevonden dezelve te doen afgaan, vacatie	6: 0: 0
Den 10, 12, 13, 14, 15, 16 & 17 d[ito] zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken te Schoonhoven gedaan opkopen	
Komt voor 7 dagen vacatie	42: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	13:14: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	15: 6: 0
Den 19 d[ito] resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] op de driemaandelijksche opgave	
D[ito] resolutie van heeren Gedeputeerden Staaten van Utrecht tot aanstelling van Victor Jacob van Koningsbergen[275] als adjunct-Essaijeur op de Munt aldaar. Goedgevonden ter gelegenheid van de busopening denzelven zijn examen als essaijeur af te neemen.	
Den 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27 & 28e d[ito] zijn geëssaijeerd eenige gouden en zilveren werken in de stad Leiden gedaan opkoopen, komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	21:17: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	18:16: 0
december [1792]	
Den 7e geresolveerd ter gelegenheid der bevalling van mevrouw den Erfprinces door den secretaris te laaten vragen	
Den 8e d[ito] gevaceerd over eene communicatie aan den heer Raad en G[eneraa]lm[eeste]r V[an] Boetzelaer gedaan, wegens een different tusschen Deken en Keurm[eeste]rs en zekere goudsmit te Amsterdam over 't al dan niet stellen van den jaarletter op Duitsche werken. De retroacta nagezien en geresolveerd, vacatie	6: 0: 0
D[ito] rapport wegens de beëdiging van Maximilianus Mahne als adjunct-Muntmeester op de Munt te Utrecht, alsmede van de gedane proeve en beëdiging van Victor Jacob Koningsberger als adjunct-Essaijeur aldaar.	
D[ito] rapport van de opening der vijfde muntbus van J.S. van Naamen te Utrecht aan H[un] H[oog] M[ogenden] overgegeven	
Den 12 d[ito] gevaceerd en gebesigt op bevinding der differente defecten in den alloij van in dit jaar opgekogte werken, en speciaal mede over de nalatigheid der gilden in zommige steden dezer provintie, om zich ingevolge de placaaten van hun Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] van de goude naalden en zilvere staalen te voorzien. En geresolveerd aan de gildens in eenige steden daarover nadrukkelijk te schrijven, vacatie	6: 0: 0
Den 17 dec[em]b[e]r is gelezen een missive van Deken en Hoofdlieden van het goud- en zilversmeden gilde der stad Rotterdam in andwoord op de missive van dezen Kamer, wegens de defecte lepels en vorken van de groote keur. Meldende eenige redenen ter verschoning. Is goedgevonden, alvorens te andwoorden, nader af te wagten hunne rescriptie op 't articul in de jaarlijkse missive, hun speciaal mede regarderende, vacatie	6: 0: 0
Den 19 & 20 d[ito] zijn geresumeerd en gearresteerd alle de geconcipieerde jaarlijksche missives aan Dekens en Keurmeesters van goud- en zilversmeden gildens dezer provintie met serieuse vermaning om zich van haar pligt te kwijten, komt 2 dagen vacatie	12: 0: 0
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeve van den Lande, zoo voor het doen van opkoopingen, als anders met kennis van de heeren Raaden en Generaalm[eeste]rs als vanouds verstrekt	30: 0: 0

275 De naam staat hier foutief geschreven als Koningsbergen i.p.v. Koningberger.

Aan den kamerbewaarder voldaan eenige bij hem in deezen jaare op diverse tijden verschoten noodwendigheden voor de Essaijkamer bij het essaijeren der goude en zilvere werken	8: 0: 0
Het verschot in deze declaratie gebragt, bedraagd een somma van ƒ 369:11: -, 't geen alhier diend voor	memorie
	909:11: 0

Op alle welke uitgetrokken posten deser declaratie, zoo van vacatiën, als verschotten, bedragende tezaamen eene somma van negenhonderdnegen gulden en elf stuivers.

De onderget[ekende], Essaijeur-Generaal van de Munten deser landen, zeer ootmoediglijk verzoekt dat de Ed[el] Mog[ende] heeren Gecomm[itteerden] raaden van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staaten van Holland en West-Vriesland gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betaaling

Actum in 's Hage den 30 dec[em]b[e]r 1792 w[as] g[etekend] W.A.A. Poelman

13.15 Declaratie 1793

Bron: NA 1.01.44-64

De Hollandsche declaratie word geschreven op een zegel van 12 st[uivers] en daarop alleen gebragt de posten die uitgetrokken zijn. Het overige behelst het voorgevallen ter Muntkamer.

Declaratie van vacatiën, verschotten, onkosten, verdiend en gedaan bij mr. Willem Adriaan Arnold Poelman, Essaijeur-Generaal van de Munte in der Vereenigde Nederlanden, ten dienste van de Ed[el] Groot Mog[ende] heeren Staaten van Holland en West-Vriesand, en van de Ed[el] Mog[ende] heeren derzelver Gecommitteerde Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placaaten en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de heeren Raaden en Generaalmeesters van de munten voorschreven in den jaare 1793

1793, januarij	
Den 2e memorie aan den R[aad] v[an] S[tate] om een ordonnantie van ƒ 400 g[u]l[den] als ordinair, in plaats van schrijfbehoeftens.	
Den 7 & 8 d[ito] ter Muntkamar ingekomen, gelezen en geëxamineerd alle de ontvangen rescriptiën van de Deekens en Keurmeesters der goud- en zilversmedengilden in de steden deser provintie, met de naamen en jaarletters voor dezen jaare 1793. Komt voor 2 dagen vacatie à 6 g[u]l[den] daags als ordinair	12: 0: 0
Den 14e is gevaceerd op een ingekomen missive van het goud- en zilversmedengilde te Rotterdam met een lijst van nieuwe meesters, en een koperplaatje van de tekens, vacatie	6: 0: 0
Kennisgeving door den Essaijeur-Generaal Poelman aan de president van H[un] H[oog] M[ogenden] van het overlijden van den Essaijeur-Generaal M. Emants	
Den 16e nadere besogne en resolutie op de missive van de hoofdlieden van het Rotterdamsche gilde over de defecte lepels en vorken van de groote keur, vacatie	6: 0: 0
Den 18e essaij van de goude doos om te dienen bij 't pillegift door Hun Hoog Mog[enden] voor de jong geboren heer erfprins van Oranje gedestineerd.	
Den 22e d[ito] door den Essaijeur-G[eneraa]l zijnde gerapporteerd dat de massa van de goude toetsnaalden voor 5 staafjes voor de werklieden en meesters bijna was afgeleverd. Zoo is dezelve na dat de retroacta waren nagezien, wederom geauthoriseerd om een convenable provisie daarvan in gereedheid te brengen en daarvan te	
[Transport]	24: 0: 0
geeven de directie, mids die alvorens ter Muntkamer essaijerende, vacatie	6: 0: 0
februarij [1793]	
Den 3e memorie aan H[un] H[oog] M[ogenden] wegens de driemaandelijksche opgaven der gemunte speciën	
Den 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 14 & 16 d[ito] zijn ten overstaan van de heeren Raaden en Generaalm[eeste]rs geëxamineerd en geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken in 's Hage gedaan opkoopen. Komt voor 9 dagen vacatie	54: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage derzer werken	24:10: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	18:16: 0

18 d[it]o beschrijving ter opneminge der Geldersche muntbussche		
maart [1793]		
Den 11e is gelezen een missive van Hof en Rekenkamer van Gelderland, tot uitstel der buschopening. Resolutie daarop om noch nader uitstel te verzoeken.		
Den 20 antwoord van 't Hof en Rekenkamer van Gelderland, met aggreatie van 't nader uitstel		
D[ito] beschrijving tot opening der Hollandsche muntbusch		
Den 21, 22, 23, 25 26, 27, 28 & 29 d[ito] zijn ten overstaan als voren geëxamineerd en geëssaijeerd eenig goude en zilvere werken in de stad Delft gedaan		
Tr[ansport]	127: 6: 0	
opkoopen, komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0	
Voor fatsoenen en laccagie dezer werken	16: 2: 0	
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	17:14: 0	
april [1793]		
Den 15e rapport aan H[un] H[oog] M[ogenden] van de opening der tweede Gelderse muntbus van M.H. Lohse		
16e informatie van 't uur van convenientie tot de Hollandsche busopening en rapport van de secretaris		
19e opening en rapport van de Hollandsche busopening aan Gecommitteerde Raaden en aan H[un] H[oog] M[ogenden]		
Bij gelegenheid van de tweede muntbusopening van den Muntm[eeste]r Bodisco aan den kamerbewaarder voor verschotten ter occasie voorschr[even] gedaan	2:12: 0	
Den 22 is ten overstaan als voren geëxamineerd en een essaij genomen van de goude degen door Hun Ed[el] Groot Mog[ende] geordonneerd, om te dienen tot een present aan den l[uitenan]t-Generaal baron van Boetzelaar, gouverneur van de Willemstad[276]		In de marge staat: N.B. om reden niet gebragt
Den 23e [april] essaij van de goude medailles en kettingen dor Hun Hoog Mog[enden] geordonneerd voor de Engelse zeeofficieren		
Transp[ort]	211:14: 0	
24 [april] na het afloopen der muntbusopening eene commissie na Dordrecht wordende benoemd om de Muntofficianten in eed te neemen en zich op den toestand der Munte te informeeren, zijn derwaards gecommitteerd de Raad en G[eneraa]lm[eeste]r Van Slingelandt en Essaijeur-Generaal Poelman[277], vacatie	6: 0: 0	
Komt den Essaijeur-G[eneraa]l wegens drie dagen vacatie en reiskosten na Dordrecht	18: 0: 0	
meij [1793]		
3e, resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] op 't rapport van de Hollandsche muntbusverandwoording		
6e, driemaandelijkse opgaave van de Muntm[eeste]rs wegens gemunt zilvere speciën		
8e, resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] daarop genomen.		
21e, door den Raad en G[eneraa]lm[eeste]r Van Slingelandt en Essaijeur-G[eneraa]l ter Muntkamer rapport gedaan van hunnen commissie, vacatie	6: 0: 0	
30 [mei], ingekomen eene missive en resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] op eene gedaane propositie door heeren Gedeputeerden van de provintie van Utrecht om de rijksdaalders op een generaalen en eenparigen cours te brengen. Is goedgevonden, alvorens een berigt te concipieeren, den Ess[aijeur]-G[eneraa]l te committeeren na Amsterdam, om zich bij commissarissen van de Wisselbank		
Transp[ort]	241:14: 0	
als bij voornaame speciehandelaars en kooplieden wegens derzelver belang te informeeren, vacatie	06: 0: 0	
Koomt wegens vacatie te Amsterdam met de reize heen en weder voor 4 dagen	24: 0: 0	
junij [1793]		
5 [juni] gevaceerd op 't schriftelijk rapport van den Essaijeur-G[eneraal] hebbende ingevolge de commissie van de 30e laatstleeden de nodige informatiën te Amsterdam genomen, vacatie	6: 0: 0	
7 [juni] essaij van de goude medaille en ketting voor den h[eer] graave Van Starenberg, minister plenipotentiaris van Z[ijne] K[oninklijke] M[ajesteit] alsmede voor deszelvs secretaris[278]		
Eodem, het conceptberigt aan H[un] H[oog] M[ogenden] over de rijksdaalder ingevolge van 't genotuleerde op den 30 meij gesteld zijnde, is 't zelve geëxhibeerd, doch de conclusie uitgesteld		

276 Doorgestreept staat hier nog: 'vacatie en voor essaij behoefte daar toe benodigt' en in de volgende kolom respectievelijk '6: 0: 0' en '16: 0: 0-'.

277 De naam Poelman staat hier doorgestreept.

278 Schutte, *Repertorium van buitenlandse vertegenwoordigers* 169-170 nr 145. Ludwig Joseph Maria (Theresia) von Starhemberg (1762-1833),extraordinaris envoyé en minister plenipotentiaris 1792-1793. Zie voor de medailles Sanders, *Het present van Staat*.

12 [juni] is gevaceerd op een rapport van den Essaijeur-G[eneraa]l over 't niet behoorlijk nakoomen in de stad Alkmaar van 't 43 art[ikel] van H[un] Ed[el] G[root] M[ogende] ordonnantie op den goud- en zilversmedennering, om namenlijk 't pertinent gewigt en de prijs van dien op de quitantiën te noteeren. Is goedgevonden aan 't gilde aldaar daar serieuselijk over te schrijven, vacatie	6: 0: 0	
13, 14, 15 & 17 zijn ten overstaan van de heeren Raaden en G[eneraal]m[eesters] geëxamineerd en geëssaaijeerd		
Transp[ort]	283:14: 0	
de goude en zilvere werken te Alkmaar gedaan opkoopen, is voor 4 dagen vacatie	24: 0: 0	
Voor fatsoenen en laccagie dezer werken	13: 0: 0	
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	8:16: 0	
26 d[ito] nader gedelibereerd op t conceptberigt aan H[un] H[oog] M[ogenden] over de rijksdaelders en 't zelve gearresteerd		
julij [1793]		
1, 2, 3, 4, 5, 6 & 8, zijn ten overstaan als voren, de nupto [279] den h[ee]r Raad en G[eneraa]lm[eeste]r Van Slingelandt geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken te Haarlem gedaan opkoopen. Komt voor 7 dagen vacatie	42: 0: 0	
Voor fatsoenen en laccagie dezer werken	16:18: 0	
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	15:12: 0	
30, is gelezen de requeste van Gerrit Duijn, m[eeste]r goudsmid woonende te Amsterdam, zijn beklag doende over 't gilde, eerstelijk wegens 't niet behoorlijk doen der visitatiën en ten twede wegens 't nalaaten van 't plaatsen der jaarletter op werk van de kleine keur, en wel speciaal op Duitsche zilvere doosen. Is goed gevonden 't berigt van 't gilde op de voors[chreven] klagte te vraagen, vacatie	6: 0: 0	
Transp[ort]	410: 0: 0	
augustus [1793]		
1, driemaandelijkse opgaave van de Munt[eeste]rs wegens de gemunte specien aan H[un] H[oog] M[ogenden]		
5, resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] daarop genomen		
9, missive van heeren Gedeputeerde Staaten van Utrecht ter openinge der muntbus en rescriptie op dezelve		
27, essaij van de goude medaille en ketting voor den heer minister van Z[ijne] K[oninklijke] M[ajesteit] van Groot-Brittangen, milord Spencer		
september [1793]		
28 ingekomen een missive en resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] genomen op eene missive van de heeren Staaten van Zeeland, wegens valsche Zeeuwsche rijksd[aalder]s na de muntslag van a[nn]o 1787 en 1792. Is goedgevonden de Ess[aijeur]-G[eneraa]l te verzoeken een advis aan H[un] H[oog] M[ogenden] daarover te concipiëren		
october [1793]		
2, ingekomen 't berigt van Deken en Overlieden van het goud- en zilversmedengilde te Amsterdam op de klagten van Duijm, ingevolge de notulen van den 30 julij. Is goed gevonden van de voorn[oemde] Duijm eenige nadere elucidatiën te requireren, zijnde intusschen de Ess[aijeur]-G[eneraa]l geauthoriseerd 2 à 3 Duitsche doosen te Amsterdam en elders te doen opkoopen, om alhier ter Muntkamer te examineeren, vacatie	6: 0: 0	
Transp[ort]	416: 0: 0	
October [1793]		
3, rapport van de Utrechtse muntbusopening aan H[un] H[oog] M[ogenden]		
Eodem, door den Essaijeur-G[eneraa]l geëxhibeerd zijnde een conceptadvis aan H[un] H[oog] M[ogenden] omtrent de valsche Zeeuwsche rijksdaalders, is 'tzelve gearrest[eerd]		
5, 7, 8, 9, 11, 12, 14 & 15 zijnde ten overstaan van de h[eeren] R[aden] en G[eneraal]m[eeste]rs geëxamineerd en geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken te Leijden gedaan opkopen. Komt voor 8 dagen, vacatie	48: 0: 0	
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	19:14: 0	
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	17:16: 0	
17 & 18 d[ito] zijn door den Essaijeur-G[eneraa]l ingevolge het genotuleerde op den 22 januarij geëxhibeerd de gepraepareerde massa van vijfderleij goude toetsnaalden op den vollen voet, dewelke geëxamineerd en voldoende bevonden zijnde ten diensten der meesters zullen worden afgeleverd, komt voor twee dagen	12: 0: 0	

279 De precieze betekenis van dit woord, dat vertaald kan worden als 'versluierd, wordt hier niet duidelijk.

Tot het beschikken, fineeren en iterative maalen te essaijeren, zijn gevaceerd 7 dagen	42: 0: 0
Tot het fatsoeneeren van alle de gem[elde] toetsnaaldens, en om dien te brengen tot bosjes van vijf, gevaceerd 6 dagen	36: 0: 0
Transp[ort]	591:10: 0
Voor verlies en laccage op 't goud, alsmede voor verlies van scheijzilver	22: 6: 0
Voor essaijbehoeftens daartoe benodigd en voor koper tot de handvaatjes	9:16: 0
october [1793]	
25, ingekomen een missive van Hof en Rekenkamer van Gelderland, om de Muntm[eeste]r van de voorschr[even] provintie te permitteeren om voor zijne rekening voor 10.000 g[u]l[den] aan duiten te munten. De Essaijeur-G[eneraa]l verzogt een conceptadvis te formeeren.	
28, de Ess[aijeur]-G[eneraa]l 't conceptadvis aan Gelderland omtrent de muntslag van duiten hebbende overlegd, is 'tzelve gearres[teer]t	
november [1793]	
4, opgaave van de Muntm[eeste]r wegens de gemunte speciën aan H[un] H[oog] M[ogenden]	
6, is gevaceerd op een propositie van den Essaijeur-G[eneraa]l om aan die gildens in de steden, dewelke zich in een aantal van jaaren niet na behooren van goude naalden en zilveren staalen hadden voorzien, en daaraan, niettegenstaande de aanschrijven in 't vorleden jaar gedaan, tot noch toe in gebreke waren gebleven, een nadere aanschrijving te doen, 'twelk dien conform is geresolveerd, vacatie	6: 0: 0
8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18 & 19, zijn ten overstaan van h[eeren] R[aden] en G[eneraa]lm[eeste]rs geëxamineerd eenige goude en zilvere werken in de stad Amsterdam gedaan opkoopen.	
Transp[ort]	629:12: 0
Koomt voor 10 dagen vacatie	60: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage deser werken	27:16: 0
Voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	20:18: 0
20, ingekomen een missive en resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden], genomen op een missive van heeren bewindhebberen van de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie] om te mogen doen aanmunten quart en achtste guldens, verzoekende de nodige stempels te mogen doen vervaardigen. Is goedgevonden de Essa[ijeur]-G[eneraa]l te verzoeken een berigt aan H[un] H[oog] M[ogenden] te concipieeren	
25, het conceptberigt aan H[un] H[oog] M[ogenden] op het verzoek van de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie] om gedeeltens van guldens te doen munten door den Essaijeur-G[eneraa]l geëxhibeerd zijnde, is hetzelve geapprobeerd en gearresteerd	
26, heeft Essaijeur-G[eneraa]l rapport gedaan wegens een aanspraak van den procureur-generaal Vosmaer over het opwisselen der gouden rijders, 'twelk in deze provintie zeer sterk plaats had. Waarop geresolveerd is een remonstrantie te presenteeren, vacatie	6: 0: 0
27, 28, 29, 30 dito, 2, 4, 6, 7 dec[em[b[e]r zijn ten overstaan van de heeren	
Transp[ort]	744: 6: 0
R[aden] en G[eneraa]lm[eeste]rs Van Boetzelaer en Van Slingelandt geëxamineerd en geëssaijeerd eenig goude en zilvere werken binnen de stad Rotterdam gedaan opkoopen. Komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage deser werken	21: 4: 0
Voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	17:14: 0
Den 9 dec[em]b[e]r missive en resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] over een resolutie van Utrecht, waarbij de verhoging van den zilv[eren] ducaat noch nader aangedrongen word, en anderzins een nieuwe standpenn[ing] na een hoger muntprijs word geproponeerd	
Den 10 d[it]o remonstrantie aan H[un] H[oog] M[ogenden] met een conceptplacaat wegens 't opwisselen der goude rijders volgens 't geresolveerde op de 26 no[vem]b[er]	
december 11, door den Essaijeur-G[eneraa]l zijnde gerapporteerd dat de voorraad van zilvere staalen van de kleine keur van 10 penn[ingen] op weinige stukken na was afgeleverd. Is dezelve weder geauthoriseerd om te bezorgen dat met 't begin van 't volgende jaar een ordinaris-provisie van de voorschr[even] staalen in gereedheid is gebragt en daarvan te geeven de directie, mids die alvorens ter Muntkamer essaijeerende, vacatie	6: 0: 0
20, in aanmerking van de genegenheid tot het munten van een nieuwe standpenn[ing] bij zommige provintiën is, geresolveerd om daar zulks voor de commercie dezer prov[inciën] van het uiterst aanbelang is, de consideratiën van de Wisselbank te Amsterdam daarop te neemen en eene missive tot dat einde gearresteerd, vacatie	6: 0: 0
23 & 24, zijn geresumeerd en gearresteerd alle de geconcipieerde jaarlijksche missives aan Deekens en Keurm[eeste]rs van de goud- en zilversmedengildens dezer provintie, met serieuse vermaaning om zich van haar pligt te kwijten, komt voor twee dagen vacatie	12: 0: 0
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeve van den Lande, zoo voor het doen van opkopingen, als anders, met kennis van de heeren R[aden] en G[eneraa]lm[eeste]rs, als vanouds verstrekt	30: 0: 0

Aan den kamerbewaarder voldaan eenige bij hem in deezen jaare op diverse tijden verschoten noodwendigheden voor de Essaijkamer, bij 't essaijeeren der goude en zilveren werken	8: 0: 0
Het verschot, in deze declaratie gebragt, bedraagt eene somme van *ƒ* 347: 4: -, 'tgeen alhier diend voor Memorie	
Op alle welke uitgetroken posten dezer declaratie, zoo van vacatiën als verschotten, bedraagende tezaamen eene somme van achthonderd drie en negentig gulden en vier stuivers de ondergetekende, Essaijeur-Generaal van de Munten dezer landen, zeer ootmoediglijk verzoekt, dat de Edele Mogende heeren Gecommitteerden Raaden van de Edele Groot Mogende heeren Staaten van Holland en West-Vriesland gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betaaling.	893: 4: 0

Actum in 's Hage den 30 dec[em]b[e]r 1793

W[as] g[etekend] W.A.A. Poelman

13.16 Declaratie 1794

Bron: NA 1.01.44-64

De Hollandsche declaratie word geschreven op een zegel van 12 st[uivers] en daarop alleen gebragt de posten die uitgetrokken zijn. Het overige behelst het voorgevallen ter Muntkamer

Declaratie van vacatiën, verschotten, onkosten, verdiend en gedaan bij mr. W[illem] A[driaan] A[rnold] Poelman, Essaijeur-Generaal van de Munten der Vereenigde Nederlanden, ten dienste van de Edele Groot Mogende heeren Staaten van Holland en West-Vriesand, en van de Ed[el] Mog[ende] heeren derzelver Gecommitteerde Raaden, ingevolge en ter voldoeninge van de placaaten en ordres van den Lande, en ook met kennis en ten overstaan van de heeren Raaden en Generaalmeesters van de Munten, voorschreven in den jaare 1794

1794, januarij	
2, memorie aan R[aad] v[an] S[tate] om een ordonanntie van *ƒ* 400: - als ordinaris in plaats van schrijfbehoeftens	
6 & 7, ter Muntkamer ingekomen, gelezen en geëxamineerd alle de ontvangen rescriptiën van de Dekens en Keurm[eeste]rs der goud- en zilversmedengilden in de steden dezer provintie met de naamen en jaarletters voor deze jaare 1794	
Komt voor 2 dagen vacatie à 6 g[u]ld[en] 'sdaags als ordinair	12: 0: 0
10, is gevaceerd op een ingekomen missive van het goud- en zilversmedengilde te Rotterdam met een lijst van nieuwe meesters en een kopere plaatje van de tekens, vacatie	6: 0: 0
11, ingekomen een missive en resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] in dato 31 dec[em]b[e]r laatstleden, houdende permissie tot de muntslag voor de Colonieraad en noch een d[ito] miss[ive] en resolutie met permissie voor de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie]. Is goed gevonden den Essaijeur-Generaal provisioneel te authoriseeren om afteekeningen te laaten maaken	
23, is gevaceerd op een missive van heeren commissarissen der Wisselbank te Amsterdam met den zelve consideratiën over 't werk van de zilveren ducaat en een nieuwe standpenning. En is de Essaijeur-G[eneraa]l verzogt een remonstrantie over dit werk te concipieeren en vacatie	6: 0: 0
februarij [1794]	
4, rapporteerd de Essaijeur-Generaal dat hij ingevolge van 't geresolveerde op den 11 dec[em]b[e]r laatstleden in gereedheid is met de nieuwe staalen van de kleine keur van 10 penn[ingen] en na examinatie geresolveerd dezelve op morgen te essaijeeren, vacatie	6: 0: 0
5, zijn ten overstaan van de heeren R[aden] en G[eneraa]lm[eeste]rs de gem[elde] staalen geëssaijeerd en voldoende bevonden zijnde, goedgevonden dezelve gehaald	
Transp[ort]	30: 0: 0
wordende af te leveren, vacatie	6: 0: 0
Voor het uitslaan der bovengem[elde] massa voor kleine staalen, die te brengen op schaars een once in den gewigte, daarop te poinçoenneeren de gehalte en verder in ordre te brengen, gevaceerd 3 dagen	18: 0: 0
Voor het fineeren en smelten van het zilver, zuiveren van het koper en meermalen te essaijeeren, gevaceerd 3 dagen	18: 0: 0
Voor verschot van houtskool, coupellen, croesen, loot en andere behoeften	7: 0: 0
Voor laccage en verlies van zilver in 't fineren, smelten en essaijeeren	4: 0: 0

7, memorie aan H[un] H[oog] M[ogenden] wegens de driemaandelijksche opgaave der Muntm[eeste]ren van de gemunte speciën	
10, is gevaceerd op een rapport van den Essaijeur-G[eneraa]l wegens een aanspraak van de Pensionaris Boers over de groote quantiteit van duiten te Leijden, vacatie	6: 0: 0
Transp[ort]	89: 0: 0
12, vacatie op 't resumeeeren en arresteeren van een zeer ample remonstrantie aan H[un] H[oog] M[ogenden] ingevolge van het geresolveerde op den 23 januarij. Komt den Essaijeur-G[eneraa]l voor 't concipieeren en minuteeren van de voorschr[even] remonstrantie, vacatie één dag	6: 0: 0
13, resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] houdende ontvang van de driemaandelijksche opgave	
19 resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] op het bericht van R[aden] en G[eneraa]lm[eeste]rs over het werk van den zilv[eren] ducaat	
20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28 februari en den 1 maart, zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken in 's Hage gedaan opkoopen. Komt voor 9 dagen vacatie	54: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	23:13: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	18: 6: 0
maart [1794]	
5 en 6, zijn geëssaijeerd ingevolge het geresolveerde op 2 ocotober 1793 de Duitsche zilvere snuijfdoosen, komt voor 2 dagen, vacatie	12: 0: 0
Voor fatsoenen en laccagie derzelve	09: 4: 0
Voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	04: 8: 0
Transp[ort]	222:11: 0
10, is gevaceerd op bevinding van een verkeerde jaarletter bij 't gilde te Medemblik en een missive aan 't voorschr[even] gilde gearresteerd, vacatie	6: 0: 0
12, is gevaceerd op het slegt uitkoomen van den essaij van Rotterdamsche werken van de grote keur, in de maand december laatstleden, is goedgevonden alvorens overlieden van 't gilde daarover te onderhouden, dezelve in den toets te laaten examineeren, om de exceptie die 't placaat anders aan de hand geeft te beneemen, vacatie	6: 0: 0
13, is gevaceerd op 't rapport van het examen der voorschr[even] werken in den toets, en goedgevonden de Keurm[eeste]rs van dat jaar en de Meester aan te schrijven zich ter Muntkamer te sisteeren, vacatie	6: 0: 0
15, is geleesen de requeste van H. van Schalkwijk, wegens het verval van den Troijsche ijck, verzoekende protectie van Raaden en Generaalm[eeste]rs om met de post van IJkmeester-Generaal te worden gebenificeerd, vacatie	6: 0: 0
Transp[ort]	246:11: 0
17, essaij van medaille en ketting voor milord Auckland en deszelvs secretaris	
18, de Essaijeur-Generaal eenige afteekeningen tot den muntslag voor den Raad der West-Indische Coloniën hebbende geëxhibeerd, is goedgevonden dezelve aan den Raad der Coloniën te doen bezorgen en is inmiddels de Essaijeur-G[eneraa]l verzogt de nodige missives aan Waardijns, Muntm[eeste]rs en Stempelsnijders te concipieeren	
28, is gevaceerd op eene ingekomen missive van het gilde te Medemblik, wegens de verkeerde jaarletter, vacatie	6: 0: 0
31, ingevolge van het geresolveerde van den 13 dezer zijn de overlieden van 't Rotterdamsche gilde, alsmede de meester ter Muntkamer gecompareerd en is voords goedgevonden den Essaijeur-Generaal na Rotterdam te committeeren, om verdere informatiën te neemen en met den heer hoofdofficier over deze zaak te confereren, vacatie	6: 0: 0
Transp[ort]	258:11: 0
april [1794]	
8, conferentie ter Muntkamer met Gedeputeerden uit den Raad der W[est]-I[ndische] Coloniën over den muntslag voor dezelve	
11 en 12, ingevolge van 't geresolveerde van den 31 laatstleden heeft de Essaijeur-G[eneraa]l te Rotterdam gevaceerd. Komt voor 2 dagen vacatie	12: 0: 0
14, is gevaceerd op 't rapport van den Essaijeur-G[eneraal] deszelvs verrichting te Rotterdam. Waarop gedelibereerd is goed gevonden overlieden en de meester wederom ter Muntkamer te ontbieden	6: 0: 0
23, zijn ter Muntkamer gecompareerd, de meergem[elde] Overlieden en Meester van 't Rotterdamsche gilde. En is deze zaak met overleg van den heer Hoofdoffcier finaal getermineerd, vacatie	6: 0: 0
24, is gevaceerd op een rapport over het werk van den IJkmeester-Generaal. En wijders gelezen een requeste van Stephanus Gerardus Nagel om den voorspraak van R[aden] en G[eneraa]lm[eeste]rs bij de vervulling van deze post. Waarop gedelibereerd is, goedgevonden een remonstrantie aan H[un] E[del] G[root] M[ogenden] over dit werk te presenteeren, vacatie	6: 0: 0
Transp[ort]	288:11: 0
28, 29, 30 [april] en 1, 2, 7 en 8 meij, zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken in de stad Delft gedaan opkoopen, komt voor 7 dagen vacatie	42: 0: 0
Voor fatsoenen en laccagie dezer werken	12:16: 0

En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	14: 4: 0
meij [1794]	
9, is gedelibereerd op de geconcipieerde remonstrantie aan H[un] E[del] G[root] M[ogenden] over de herstelling van de post van IJkmeester-Generaal en de zelve gearresteerd, vacatie	6: 0: 0
12, driemaandelijksche opgaave der verwerkte speciën aan H[un] H[oog] M[ogenden]	
16, extract-resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] op de voorschr[even] opgaave	
19, is gevaceerd op eene missive en resolutie van H[un] E[del] G[root] M[ogenden] over een valsche Zeeuwsche quart rijksdaalder, vacatie	6: 0: 0
26, is gedelibereerd over de oncierlijkheid der drieguldens van de West-Vriessche muntslag en geresolveerd daarover aan de Muntmeester te schrijven, vacatie	6: 0: 0
Junij [1794]	
16, rapport van den Essaijeur-G[eneraa]l van zijne bevinding tot Utrecht omtrent het muntwerk	
Transp[ort]	375:11: 0
25, is gevaceerd op het andwoord van de Muntmeester van West-Vriesland, over de oncierlijkheid der drieguld[en]s[279], vacatie	6: 0: 0
julij [1794]	
11, is gevaceerd op 't rapport van den Ess[aijeur]-G[eneraa]l wegens een valsche driegulden na de stempel van de Westvriessche muntslag van 't jaar 1793, van een der ontvangers alhier in 's Hage bekomen, waarop na examen en essaij van dezelve geresolveerd is aan den heer Raadpensionaris daarvan kennisse te geeven	6: 0: 0
15, is gevaceerd op 't rapport van den Essaijeur-Generaal wegens zijne commissie bij den heer Raadpensionaris over de voorschr[even] ontdekking der valsche drieguldens. En is den Essaijeur-G[eneraa]l verzogt daarover eene remonstrantie en publicatie te concipiëren, vacatie	6: 0: 0
16, is gevaceerd op 't arresteeren van de hiervoren gem[elde] remonstrantie en publicatie, vacatie	6: 0: 0
Komt den Ess[aijeur]-G[eneraa]l voor het concipieeren derzelve, vacatie	6: 0: 0
18, is gevaceerd op een rapport van de Essaijeur-Generaal wegens eene conferentie	
Transp[ort]	405:11: 0
met den heer bewindhebber Temminck over de muntslag der 1/4 en 1/8 g[u]l[den]s voor de O[ost]-I[ndische] C[ompagnie]	
21, 22, 23, 24, 25, 29, 30 & 31 d[it]o zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken in de stad Leijden gedaan opkoopen. Komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0
Voor fatsoenen en laccagie dezer werken	14: 6: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	17:10: 0
aug[ustus] [1794]	
4, driemaandelijksche opgaave der verwerkte speciën aan H[un] H[oog] M[ogenden]	
8, examen en essaij van een valsche driegulden na de Geldersche muntslag van a[nn]o 1764	
18, 19, 20, 21, 22 en 23 d[it]o zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken in de stad Gouda gedaan opkoopen, vacatie 6 dagen	36: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	9:18: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	12: 8: 0
25, 26, 27, 28 aug[ustus], 2, 3, 5 en 6 sept[ember] zijn geëssaijeerd eenige goude	
Transp[ort]	543:13: 0
en zilvere werken binnen de stad Schoonhoven gedaan opkoopen, komt voor 8 dagen vacatie	48: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	14: 4: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	16:16: 0
sept[em]b[e]r [1794]	
8, essaij van medaille en ketting voor de heer Lijkamp, minister van Keulen en deszelvs secretaris[280]	
24, missive van heeren Gedeputeerde Staaten van Utrecht ter openinge der muntbusse op den 30 dezer	
17, 18, 19, 20, 20, 22, 23, 24, 25, 26 en 27 sept[em]b[e]r zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken binnen de stad Amsterdam gedaan opkoopen. Komt voor 10 dagen vacatie	60: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	27: 9: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	20:18: 0
october [1794]	
10, rapport van de Utrechtsche busopening aan H[un] H[oog] M[ogenden]	

280 Schutte, *Repertorium van buitenlandse vertegenwoordigers* 255 nr. 269. Franz Georg Sebastian von Leykam, heer van Elsum en Weiler (...-1821). Extraordinaris envoyé 1786-1794. Zie voor deze medailles Sanders, *Het present van Staat*.

14, ontvangen een extract-resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] op 't

Transp[ort]	731: 0: 0
rapport van de Utrechtsche busopening	
24, 25, 27, 29, 31 october en 1 en 3 nov[em]b[e]r zijn geëssaijeerd eenige goude en zilvere werken binnen de stad Haarlem gedaan opkoopen. Komt voor 7 dagen vacatie	42: 0: 0
Voor fatsoenen en laccage dezer werken	16:12: 0
En voor essaijbehoeftens daartoe benodigd	14:10: 0
november [1794]	
10, memorie aan H[un] H[oog] M[ogenden] wegens de opgaave der Muntm[eeste]ren van de gemunte specie	
17, extract-resol[utie] van H[un] H[oog] M[ogenden] aangaande de voorschr[even] memorie	
dec[em]b[e]r [1794]	
8, is gevaceerd op den slegten uitkomst der goude en zilvere werken met de keur der stad Schoonhoven, zoo daar als elders bekomen. En is goedgevonden aan 't gilde aldaar te schrijven, vacatie één dag	6: 0: 0
12 en 13 zijn geresumeerd en gearresteerd alle de geconcipieerde jaarlijksche missives aan Dekens en Keurmeesteren van de goude- en zilversmedengildens binnen deze provintie met vermaaning om zich van haar pligt te kwijten. Komt voor 2 dagen, vacatie	12: 0: 0
Transp[ort]	822: 2: 0
15, is gevaceerd op de bekomene informatie, dat de heer ambassadeur van Engeland verlangde dat men in de Republiek een vaste cours stelde op de piasters, waarop is goedgevonden van de Hollandsche en andere Muntm[eeste]en te requireren eene opgaave van 'tgeen zij zouden kunnen munten, en voords wegens 't belang van deze provintie met den heer Raadpensionaris deswegens te aboucheeren, vacatie	6: 0: 0
18, is gevaceerd op 't rapport van de opwagting bij den heer Raadpensionaris en voords gelezen de missive en resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] op deze zaak betrekkelijk. Is goedgevonden een advies daar op te concipieeren, vacatie	6: 0: 0
20, is gevaceerd op 't resumeeren en arresteeren van 't voorschr[even] advies, vacatie	6: 0: 0
Komt den Essaijeur-G[eneraa]l voor 't concipieeren en minuteeren van 't zelven, vacatie	6: 0: 0
Aan eenige persoonen voor gedaane diensten ten behoeve van den Lande, zoo voor het doen der opkopingen, als anders met kennis van heeren R[aden] en G[eneraa]lm[eeste]rs, als vanouds verstrekt	30: 0: 0
Aan den kamerbewaarder voldaan eenigen bij hem in deezen jaare op diverse aan tijden verschoten noodwendigheden voor deze kamer	8: 0: 0
	884: 0: 0

Het verschot in deze declaratie gebragt bedraagd de s[omm]a van ƒ 296: 2: 0, 'tgeen alhier diend voor memorie

Op alle welke voorschreve posten, zoo van vacatien als verschotten, bedraagende tezaamen een s[omm]a van achthonderd vier en tagtig gulden, twee stuivers

De ondergetekende Essaijeur-G[eneraa]l van de Munten dezer landen zeer ootmoediglijk verzoekt, dat d[it] o Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden van de Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] heeren Staten van Holland en West-Vriesland gelieven te verleenen ordonnantie van prompte betaaling

Actum in 's Hage de 30 dec[em]b[e]r 1794

W[as] g[etekend] W.A.A. Poelman

13.17 Declaratie 1795

Bron: NA 1.01.44-64

1795

januarij 2, Memorie aan de R[aad] v[an] S[tate] om een ordonnantie van ƒ 400: 0: 0 als ordinair in plaats van schrijfbehoeftens

1795

januarij 2, Memorie aan de R[aad] v[an] S[tate] om een ordonnantie van ƒ 400: 0: 0 als ordinair in plaats van schrijfbehoeftens

2 en 3, ter Muntkamer ingekomen, gelezen en geëxamineerd alle de ontvangen rescriptiën van de Dekens en Keurm[eeste]rs der goud- en zilversmedengilden in de steden dezer provintie, met de naamen en jaarletters voor dezen jaare 1795

Komt voor 2 dagen vacatie à 6 g[u]l[den] 's daags als ordinaris 12: 0: 0

5, is gelezen een missive en resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] in d[at]o 2 januarij, over een plan van algemeene geldaugmentatie van 's Lands kas, getekend Pro Patria. Goed gevonden hetzelve te examineeren, om als dan de pointen tot een advis te arresteeren

8, ingevolge het geresolveerde op den 5e dezer nader gedelibereerd en de pointen gearresteerd zijnde, goed gevonden den Essaijeur-G[eneraa]l te qualificeeren om een advis in dier voege aan H[un] H[oog] M[ogenden] te concipieeren

Komt dan Ess[aijeur]-G[eneraa]l voor het concipieeren van een zeer geextendeerd advis aan H[un] H[oog] M[ogenden] op het voorschr[even] plan bij modivatie ... dagen[281] vacatie

15, het voorschr[even] advis geëxhibeerd en geapprobeerd zijnde, is goedgevonden hetzelven aan H[un] H[oog] M[ogenden] over te geeven

28, is ontvangen en gelezen een resolutie van H[un] H[oog] M[ogenden] in d[at]o 27e dezer, requirerende advis omtrent 't geeven van cours aan de Fransche munt hier te lande, ingevolge 't verzoek van de representanten van het Fransche volk. Goed gevonden zich op de cours der assignaten te informeren, om daarvan in 't advis gebruik te maaken

28, is gevaceerd op een ingekomen missive van het goud- en zilversmedengilde te Rotterdam met een lijst van nieuwe meesters en een kopere plaatje van de tekens, vacatie 6: 0: 0

februari [1795]

2, het advis op 't stuk der assignaten ingevolge het geresolv[eerd]e van de 28e februarij geëxhibeerd zijnde, is goed gevonden hetzelve aan H[un] H[oog] M[ogenden] over te geeven

Komt den Essaijeur-Generaal wegens het neemen van informatie op 't sujet der assignaten, zoo te Amsterdam als elders genomen, vacatie één dag 6: 0: 0

4, is ontvangen en gelezen een missive van het Committé van Finantiën alhier in 's Hage in d[at]o 3e dezer, over de te bepaalen waardij der Fransche munten, is goed gevonden daarop ten spoedigste te adviseeren, vacatie 6: 0: 0

6, ingevolge het geresolv[eerd]e op den 4e dezer, een advis geconcipieerd en gearresteerd zijnde, is goed gevonden hetzelve heden in te leveren, vacatie 6: 0: 0

Eodem, memorie aan H[un] H[oog] M[ogenden] wegens de driemaandelijksche opgaave der Muntm[eester] en van de gemunte speciën

maart [1795]

25, is gevaceerd op een missive van het gilde te Dordrecht met een nieuwe jaarletter voor dit jaar, vacatie 6: 0: 0

30, communicatie van het decreet van de provisionele representanten van het volk van Holland in dato 24 dezer tot dimissie van de drie Raaden en Generaalm[eeste]rs, benevens den Essaijeur-Generaal

281 Het aantal is hier niet ingevuld en valt ook niet elders uit de tekst te herleiden.

14 Duiten 1702 Instructie

14.1 Instructie voor de Muntmeester 1702

Ordonnantie ende instructie omme op de resp[ectiev]e Munten van Hollandt ende West-Friesland, te weten binnen de steeden Dordreght ende Enkhuijsen, daar de Munte van West--Vrieslandt jegenwoordigh is, te doen munten een seekere quantiteijt swarte ofte kopere munte,genaamt duijten.

Bron: NA 1.01.44-016 fol. 141v

1.

De voorsc[hreven] duijten sullen uijtbrengen in het mark Troijsch gewighte, de nombre van aght en sestigh stukken, ter uijtterste remedie.

2.

Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] sullen de platen doen leveren op haar gewighte, dat is jeder plaat op twee Engels 11 5/17 asen (sullen ten hooghsten maar twee off drij asen, soo in lightheijt als swaarte mogen verschillen) wel rondt gesmeeden, mitsgaders van egale dickte, sonder eenige baarden ofte braamen, ende dat door de directie van de Raaden ende Generaalmeesters, ende sulks van goet gaar ende gesmeedigh root kooper.

3.

De voors[chreven] plaaten sullen werden gelevert wel schoon geschuijrt sijnde, soodat se bequaam sullen sijn om aanstonts de munte daarop te setten.

4.

Dese platen sullen werden gemunt met soodanigen figuijr ende letters aan de eene ende andere sijde, als daartoe vanwegens haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] sal werden geordonneert, ende door den ijsersnijder deeser provincie gereet gemaakt ten dienste van de munte.

5.

Aan de Muntgesellen sal werden betaalt door de Raaden ende M[eeste]rs-Generaal voorgemelt voor muntloon per mark vijff duijten.

6.

Mits conditie, dat deselve duijten wel ende klaar sullen sijn gemunt, ofte bij faute van dien sullen werden uijtgeschooten door den Waardeijn ende Muntmeester, ende ten kosten van de Munters werden verwisselt jegens nieuwe platen, de welke door deselve opnieuws wel ende klaar sullen moeten werden gemunt, ende de kosten der verwisselinge van de platen aan haar loon werden gekort.

7.

Dogh soo de geleverde platen selfs onbequaam moghten werden bevonden, 't zij in substantie, ongelijkheijt met baarden ofte braamen, soo sullen de Munters die moeten uijtschieten, ende ten comptoire van den Meester overbrengen, omme aldaar bewaart te werden tot nadere ordre van de Raaden ende Generaalmeesters voorschreven.

8.

Den Muntmeester sal goet reguardt moeten neemen op de quantiteijt ende marquen gewights, dewelke hem sullen werden toegesonden, ende op het gewighte van de munte bij hem ontfangen werdende, om het selve gewighte wederom uijt te leveren.
334 [bijlagen]

9.

De vraghten van de toegesonde plaaten sullen bij de Muntmeester moeten werden gedragen ende betaalt.

10.

Sal ook goet reguardt moeten neemen off de platen, sooals hierboven is gemelt, wel sijn geconditioneert, soo in de materie, forme als gewighte, ende de onbequame doen uijtschieten ende bewaren tot de ordre van de Raaden ende Generaalmeesters voorsc[hreven].

11.

Sal deselve duijten, gemunt sijnde, correct afpassen ten getale van 3200 stukken, sijnde twintigh gulden in jeder sak, welke sakken ten dien eijnde aan hem door de Raden ende M[eeste]rs-Generaal sullen werden gelevert.

12.

Aan den Muntmeester sal werden betaalt door den gem[elde] Raaden ende Generaalmeesters voor sijn voorsc[hreven] mouijten ende toesight, als anders, per mark twee duijten.

13.

's Landts heerlijk reght, genaamt sleijschat, wert voorbijgegaan. Dus voor memorie.

14.

Den Muntmeester sal egheene duijten mogen doen maaken, noghte munten, als alleenlijk op die plaaten, dewelke aan hem door de gemelte Raaden enden M[eeste]rs-Generaal van de Munte sullen werden toegesonden. Gelijk hij mede geene uijtgifte ofte leverantie van eenige duijten sal mogen doen, tensij op speciale schriftelijke ordre van de meergem[elte] Raaden ende Generaalm[eeste]rs als gemachtigde van haar Ed[el] Mog[enden] de heeren Gecommitteerde Raaden van Hollandt, hetsij direct off indirect. Veel min sal hij Muntmeester mogen participeren in de leverantie der kopere plaaten, op een poene van drij duijsent gulden, soo bevonden moghte werden dat er jetwes bij hem contrarie den inhoude deses was gedaan. Gelijk deselve daarenbooven ook gehouden blijft hem te reguleren, sooverre in deesen niet anders is gedisponeerd na alle de poincten en articulen, concernerende het stuck van de Munte, in conformite van 't placaat van den jaar 1606, mitsgaders de instructiën daaruijt, ende namaals bij ampliatie geëmaneert tot dato deses, daaraan, als mede den inhoude deser, bij specialen eedt sigh opnieuws, in handen van de Raaden ende Generaalmeesters sal hebben te verbinden.
Aldus gedaan ende gearresteert ter Muntcamere in 's Gravenhage door de Raaden ende M[eeste]rs-Generaal van de Munte der Vereenighde Nederlanden, als gemaghtigde bij resolutie van de Ed[ele]Mog[ende] heeren Gecommitteerde Raaden van haare Ed[ele] Gr[oot]

Mog[enden] de heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, in dato den 30 december 1701. Op huijden den 18en januari seventhien hondert twee. Was get[ekend] A. Linde. Lager stondt De bovenstaande instructie door de heeren Raaden ende M[eeste]rs-Generaal van de Munte aan mij ondergess[chreven] sijnde ter handen gestelt, soo belove mij na deselve preciselijk te sullen gedragen, op de eedt in den aanvangh mijner instructie gedaan. Ten oirkonde getekent, desen ... februarij 1702.

14.2 Instructie voor de Muntgezellen 1702

Ordonnantie ende Instructie voor de resp[ectiev]e Gesellen ende Munters van de Provinciale Munte van Hollandt, gelegen tot Dordreght, waarna deselve sullen hebben te reguleren in 't bewerken ende munten der nieuwe swarte ofte kopere munte, genaamt duijten.

Bron: NA 1.01.44-016fol. 142

1.

De voors[chreven] duijten sullen uijtbrengen in het mark Troijsch gewichte de nombre van aght en sestigh stukken, ter uijterste remedie.

2.

Haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] sullen de platen doen leveren op haar gewichten dat is jeder plaat op twee Engels 11 5/17 asen (sullende ten hooghsten maar 2 à 3 asen, soo in lightheijt, als swaarte mogen verschillen) wel rondt gesneeden, mitsgaders van egale dikte, sonder eenige baarden, ofte braamen ende dat door de directie van de raaden ende meesters generaal van de Munte ende sulcx van goet gaar, ende gesmeedigh root kooper.

3.

De voors[chreven] platen sullen werden gelevert wel schoon, geschuijrt sijnde, soodat se bequaam sullen sijn om aanstonts de munte daarop te setten.

4.

De platen sullen werden gemunt met soodanigen figuijr ende letters aan de eene ende andere sijnde, als daartoe vanwegens hare Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] sal werden geordonneert, ende door den ijsersnijder deser provincie gereet gemaakt, ten dienste van de munte.

5.

Aan de Muntgesellen sal werden betaalt door de Raaden ende M[eeste]rs-Generaal voors[chreven] voor muntloon per mark vijff duijten.

6.

Mits conditie dat deselve duijten wel ende klaar sullen sijn gemunt, ofte bij faute van dien werden uijtgeschoten door den Waardeijn ende Muntmeester, ende ten koste der Munters verwisselt jegens nieuwe platen, de welke door deselve opnieuws wel en klaar sullen moeten werden gemunt, ende de kosten der verwisselinge van de platen aan haar loon werden gekort.

7.

Dogh soo de geleverde platen selfs onbequaam moghten werden bevonden, 't zij in substantie, ongelijkheijt, met baarden ofte braamen, soo sullen de Munters die moeten uijtschieten ende ten comptoire van den Muntmeester overbrengen, omme aldaar bewaart te werden tot nadere ordre van de Raaden ende Generaalmeesters voors[chreven].

8.

De voors[chreven] Munters ende Gesellen sullen egheene duijten mogen munten, als alleenlijk op die platen, dewelke hen door den Muntmeester sullen werden ter handen gestelt, gelijk sijluijden ook geensints sullen mogen participeren in de leverantie der voors[chreven] koopere platen, directelijk ofte indirectelijk. Sullende deselve verders gehouden sijn hen te reguleren in alle poincten en articulen, concernerende het stuck van de Munte, naar den inhoude van 't placaat ende hunne instructie van dato den 13en februari 1606 voor sooverre in deesen niet anders is gedisponeert, alles op den eedt in den aanvangh hunner bedieninge op de voors[chreven] hunne instructie gedaan, ende wijders op poene van arbitraire correctie indien bevonden moghte werden jetwes desen contrarie bij henluijden te sijn gecommitteert ofte gedaan.

Aldus gedaan ende gearresteert ter Muntcamere in 's Gravenhage door den Raaden ende Generaalmeesters van de Munte der Vereenighde Nederlanden, als gemaghtighde bij resolutie van de Ed[el] Mog[ende] heeren Gecommitteerde Raaden van haar Ed[el] Gr[oot] Mog[enden] de heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt, in dato den 30en december 1701, op huijden den XIXen januarij 1702 . Was get[ekend] Johan van Nispen, Berthoudt van Slingelant, Adr[iaan] Piterson. Onder stondt mij praesent, A. Linde.

Dese vorenstaande instructie op den 18en februarij 1702 door den Raadt Generaalmeester, de heer Johan van Nispen, aan de Muntgesellen tot Dordreght sijnde overhandight, hebben deselve daarop in desselfs handen den behoorlijken eedt afgeleght.

15 Rekeningen van de essayeur-generaal van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten

In de onderstaande paragrafen wordt de volledige transcriptie gegeven van de rekeningen van de essayeurs-generaal Johan en Marcellus Emants betreffende hun inkomsten en uitgaven aangaande de productie en distributie van de koperen duiten 1738, 1742, 1753, 1765, 1769 en 1780.

15.1 Rekening van essayeur-generaal mr. Johan Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1739

Bron NA 3.01.28 – 5642A
Overgebragt ter Camere van de Reekeningen in den Hage huijden den 31 maij 1740 Voor 't Land

Deze reekeninge ter Camere alhier overgebragt den 31 maij 1740 ten fine om gehoort, opgenomen en geslooten te werden, ingevolge de resolutie van heeren Gecomm[itteerde] Raden van den 25 maij 1740 hiernevens geëxhibeert.

Reekeninge, bewijs ende reliqua, dewelke bij desen doende zijn, de ord[inaris] Raeden en Generaelmeesters van de Munte der Vereenigde Nederlanden, aan de Edele Mog[ende] heeren Gecommitteerde van de Ed[ele] Groot Mog[ende] heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, ter Camere van Auditie van de gemeene lands reekeningen van Holland, als bij resolutie van gem[elde] haar Ed[ele] Gr[oot] Mog[ende] in dato 25 junij 1738 geauthoriseert tot den inkoop van vijff à ses en dertigh duijsent ponden Sweedse coopere duijtplaten, ende volgens haar Ed[ele] Mog[ende] resolutie van den 17e december desselven jaars, nog geauthoriseert tot het doen maken en inkoopen van twaelff à dertien duijsent ponden inlandse Veluwse coopere duijtplaten, ten eijnde deselve buijten schaade van de Lande tot duijten te doen munten.

't sloth in 't register gestelt 28/7/1740

Soo als het geene voors[chreven] is met de gevolgen en aankleeven van dien, gelijk voorheen onder hunnen toesight, is behandeld en geadministreert geworden door mr. Johan Emants, Essaijeur-Generael van de Munte voors[chreven] ende is deze reekeninge gestelt in guldens van twintig stuijvers en penningen naar advenant.

Ontfang

Eerste Capittel

Werd eerstelijk in ontfang gebragt een somme van een en twintigh duijsent guldens, dewelke aan de Raden en Generaelm[eesters] van de Munte in handen gegeven waren volgens haar Ed[ele] Mog[ende] resolutie van den 25e junij 1738, om verstreckt en bekeert te werden, tot den aankoop van 't muntmateriaal voor de niewe Nederlandsche pijlstuijvers. Ende daarnaar ingevolge van Hoog gem[elde] haar Ed[ele] Mog[ende] resolutie van den 11 maert 1739 berustende gebleven onder deselve Raden en Generaelmeesters tot prompte betalinge, soo van de Veluwse als Sweedse duijtplaten. Dus alhier de voors[chreven] somme van

Corr[ectu]r op de memorie van belastingen

Corr[ectum] in de Xde reek[eninge] van den Ontf[anger[Gen[eraal] mr. G. van Slingelandt, fol. 1027

Accordeert desen ontfangh met de memorie van belastingen bij de Finantie van Hollandt opgegeven.

ƒ 21.000: 0: 0

P[er] s[omm]a

Somma van ontfangh van penn[ingen] uijt het comptoir-generael van Hollandt ontfangen
Per se

Tweede Capittel

Voorts werd alhier gepraemitteert dat soowel de Veluwse als de Sweedse duijtplaten bij de successive gedane visitatiën van de selve, ingevolge van de bovengem[elde] beijde resolutiën bevonden zijn geweest door malkanderen gewogen te hebben tot 151 stucken in 't pond. Ende dat van de Veluwse duijtplaten op de Munt van Holland zijn vermunt 8780 ponden, waarin gereekent zijn 36 ponden overwight, boven de opgegevene leverantie in de vaetjes gevonden. Ende dat van de Sweedse duijtplaten op deselve Munte van Holland gemunt zijn (met 145 ponden overwicht als voren) 25995 ponden, mitsgaders dat op de Munt van West-Vriesland gemunt zijn 4050 pond Veluwse duijtplaten en 12925 ponde Sweedse duijtplaten, conform de toegesondene gewighten.
Oversulks werd alhier in ontfang gebraght de somme van twee en dertigh duijsent achthondert tien guldens en seven stuijvers.

Blijkt van het provenue deser vermunte plaeten bij lijste onderteekent bij den Muntmeester Otto Buck hiernevens overlegt

Geprocedeert van de voors[chreven] vier en dertigh duijsent seven hondert vijf en seventig ponden, soo Veluwse als Zweedse duijtplaten, door den Muntm[eester] van Holland in den jare 1739 tot duijten gemunt en na de respective steeden deser provintie gesonden volgens de lijst van gem[elde] Muntmeester Otto Buck, geteekent en hierneevens overgeleevert, dus aan de steeden

Dordrecht	*ƒ*	2.636: 7: 0
Haerlem	*ƒ*	3.400: 0: 0
Delff	*ƒ*	2.100: 0: 0
Leijde	*ƒ*	5.700: 0: 0
Amsterdam	*ƒ*	7.100: 0: 0
Gouda	*ƒ*	1.700: 0: 0
Rotterdam	*ƒ*	4.400: 0: 0
Gornichem	*ƒ*	1.000: 0: 0
Schiedam	*ƒ*	800: 0: 0
Schoonhove	*ƒ*	575: 0: 0
Brielle	*ƒ*	575: 0: 0
's Haaghe	*ƒ*	2.842: 0: 0

ƒ 32.810: 7: 0

Van deselve Muntm[eester] Buck over 56 ponde cisaliën off qualijk gestempelde duijten, tot 10 stuijvers 't lb ontfangen acht en twintig guldens *ƒ* 28: 0: 0

Werd verder in ontfang gebragt een somme van sestien duijstent en tien guldens veertien stuijvers, geprovenieert van de voorgem[elde] sestien duijsent negenhondert vijff en seventigh ponden, soo Veluwse als Zweedse duijtplaten op de Munt van West-Vriesand in den jare 1739 gemunt tot duijten en naar de volgende steeden deser provintie gesonden volgens de lijst door de Muntmeester Johan Knoll overgeleevert ende geteekent, naar afftreck van 14 lb cisaliën off qualijk gestempelde plaetjes. Dus aan de steeden

Amsterdam	*ƒ*	8.700: 0: 0
Alkmaar	*ƒ*	1.400: 0: 0
Hoorn	*ƒ*	1.400: 0: 0
Enckhuijsen	*ƒ*	1.710:14: 0
Edam	*ƒ*	700: 0: 0
Moninkendam	*ƒ*	700: 0: 0
Medemblik	*ƒ*	700: 0: 0
Purmerend	*ƒ*	700: 0: 0

ƒ 16.010:14: 0

Van den voornoemde Muntmeester van West-Vriesland nog ontfangen seven guldens over de voorgem[elde] 14 lb copere cisaliën tot 10 stuijvers 't lb gereekent als ord[inaris], dus *ƒ* 7: 0: 0

IIa

Somma van Ontfangh van het provenue van de vermunte coopere plaeten XLVIII m VIII c LVI £ 1 β

tot[al]is

Somma van den Ontfangh deser reekeninge bedraegt neegenensestigh duijsent aghthondert ses en vijftig ponden en eene schelling dat hier LXIXm VIIIc LVI £ 1 β

Uitgave

Eerste capittel

Blijkt van desen uijtgaef bij de resolutie van h[eeren] Gecomm[itteerde] Raden van dato als in den text met quitantie van den Ontfanger-Gen[eraal] Van Slingelandt van den 21 october 1739, daeronderstaende hier nevens overlegt.

Betaalt off wel gerestitueert ten Comptoire-Generaal van Holland en West-Vriesland, ter voldoeninge van haar Ed[ele] Mog[ende] resolutie in dato den 15 october 1739, de somme van achtien duijsent guldens, dus

Op den Ontf[anger]-Gen[eraal] G. van Slingelandt verantwoord in de XI reek[ening] fol. 95v[erso]

ƒ 18.000: 0: 0

Blijkt mede bij resolutie van dato als in den text met onderstaende quitantie van den Ontfanger-Gen[eraal] G. van Slingelandt van den 2 febr[uari] 1740 hiernevens overgelegt

En nog volgens hoog gem[elde] haar Ed[ele] Mog[ende] resolutie van 23 januarij 1740, gerestitueert ten Comptoire voors[chreven] de somme van drieduijsent guldens en sulx ter quiteringe en volle voldoeninge van de verstreckte somme van *ƒ* 21000 guldens hiervoor op fol. 2 vermelt ende in ontfangh gebracht, dus

Op denselven V[er]antwoordt in de XIIde reeken[ing], fol. 86

ƒ 3.000: 0: 0

P[er] s[omm]a

Somma van betalingen ten Comptoire-Generael van Holland gedaen

XXI m £

Tweede capittel

De Raden en Generaelmeesters van de Munte voors[chreven] hebben ingevolge van de resolutiën in 't hooft van dese gemelt, door den rendant mr. Johan Emants, volgens commissie van den 25 junij 1738 ten dien eijnde op hem gedecerneert, tot Amsterdam gedaan inkoopen en vervolgens ontfangen, eerstelijk van Anthonij ende Johannes Grill acht en dertigh duijsent seven hondert vijff en seventigh ponden Sweedse coopere duijtplaaten, tot negen en seventigh guldens de 100 ponden, als blijckt bij het geëxhibeerde coopcontract van den 26 junij 1738.

Blijkt van de authorisatie tot den aencoop in den text gemelt bij acte van de Raeden en Generaelmeesters van de Munt, conform haer Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] resolutie van den 25 junij 1738 en verders bij contract ondertekent bij Antonij en Johannes Gril en van de betalinge selfs, conform het gemelde contract bij declaratie en quitantie van de voorn[oemde] Antonij en Johannes Grill alle hiernevens overgelegt.
N.B. De acte van de Raeden en Generaelmeesters van de Munt en het contract door Antonij en Johannes Gril ondertekent, hiervoren gemelt, aen den Essaijeur-Generaal Emants gerestitueert op zijn versoek, om te dienen tot zijne decharge bij gemelte Raeden en Generaelmeesters van de Munt.

Dienvolgende op den 26 augusti 1739 aan de gem[elde] Anthonij en Johannes Grill, in voldoeninge van de voors[chreven] 38775 ponden, naar afftreck van een per cento voor prompte betalinge bedragende *ƒ* 306: 7: 0, betaalt dertigh duijsent drie hondert vijff en twintgh guldens en achttien stuijvers, dus

ƒ 30.325:18: 0

Ten anderen, ingevolge van de commissie van den 10 januarij 1739 door den rendant tot Amsterdam gedaan inkoopen en ontfangen van Daniel Mits twaelff duijsent seven hondert ses en tagtig ponden Veluwse coopere duijtplaten tot tagtigh guldens de hondert ponden, volgens coopcontract in dato 13 januarij 1739, hiernevens geëxhibeert.

Blijkt van den aencoop van dese copere plaeten als in den text bij acte van de Raeden en Generaelmeesters van de Munt van den 10 januarij 1739, ingevolge de resolutie van heeren Gecommitteerde Raden van den 27 december 1738 hierop gesien en ter secretarije weder gesonden en bij contract met Daniel Mitz door den Essaijeur-Gen[eraal] mr. Johan Emants aengegaen en eijndelijk bij quitantie van D. Mitz hiernevens overgelegt.

Vervolgens op den 14 augustus 1739 aan den selven Daniel Mits ter voldoeninge van de voors[chreven] 12786 lb Veluwse coopere duijtplaten, naar affkortinge van twee per cento, die beloopen *ƒ* 204:10: 0, betaalt de somme van tien duijsent vierentwintigh gulden en ses stuijvers, dus alhier

ƒ 10.024: 6: 0

N.B. De acte of authorisatie van de Generaelmeesters van de Munt op den Essaijeur-Generael Emants tot incoop van de voorgemelte copere plaeten en het contract door denselve Essaijeur gemaakt met Daniel Mitz, zijn aen den voorn[oemde] Essaijeur-Gen[eraal] Emants op zijn versoek gerestitueert om te strekken tot zijne decharge bij hooggemelte Raeden en Generaalmeesters van de Munt.

Somma van betalingen weegens aancoop van coopere duijtplaeten

XL m III c L £ IIII β

Muntloonen en onkosten

Transeat den uijtgaef van dese en de volgende posten ter saeke als in den text, conform het 12e art[ikel] van de ordonnantie en instructie der Muntmeesters van den jare 1702 en blijkt van de gedane betalinge bij quitantiën van Otto Buk, hiernevens overgelegt.

Betaalt aan Otto Buck, Muntmeester van Holland, voor sijn toesight en salaris over het munten deser duijten, als eerstelijk van de Sweedse duijtplaten met het overwight hiervoor op fol. 2 verso vermelt, gewoogen hebbende 25.995 ponden en van 151 stucken in 't lb (de 68 stux tot 2 duiten off 4 penningen gereekent volgens haar Ed[ele] Mog[ende] instructie van den 18 januarij 1702) de somme van sevenhondert een en twintigh guldens elff stuijvers

ƒ 721:11: 0

Aan denselve als voren over het munten van 6.780 ponden Veluwse duijtplaten, soo veel die met het overwight als boven genarreert gewogen hebben, insgelijx tot 151 stux in 't lb, en de 68 stucken, mede als voren tot 4 penninge gereekent, betaalt twee hondert drie en veertigh gulden, veerthien stuijvers twee penningen, dus

ƒ 243:14: 2

Blijkt van de betalinge van desen en de volgende post bij bekentenissen van denselven Otto Buck, hiernevens overgelegt en werdt deselve ingevolge het 5e art[ikel] van de voorgem[elde] instructie alhier mede geleden

Aan den voorn[oemde] Muntmeester ten behoeve van deMunters tot Dordrecht, over muntloon van de voorgem[elde] vijff en twintigh duijsent negen hondert vijff en negentigh ponden Sweedse platen, de 68 stux tot 10 penningen off 5 duijten bereekent, volgens bovengem[elde] instructie, betaalt de somme van achtienhondert drie guldens seventien stuijvers acht penn[ingen], dus

ƒ 1.803:17: 8

Nogh aan den selve ter saake voors[chreven] van 8.780 ponden Veluwse platen, als boven gereekent, de somme van seshondert negen guldens vijff stuijvers en ses penningen, dus

ƒ 609: 5: 6

Blijkt van de betalingen van dese ende volgende partijen bij quitantiën op ieder derselver overgelegt en werden deselve evenals in voorgaende reekeningen van dese natuur, door heren Gecomm[itteerde] Raden geprobeert en geslooten ter sake als in den text alhier wederom soodanig geleden

Alsmede nogh aan den selven Muntmeester O. Buck, over tweehondert stempels, op het munte deser duijten gesneden en gebrooken volgens verklaringe van den stempelsnijder Drappentier ijder tot 20 stuijvers gereekent, als voorheen altoos is geschiet, betaalt een somme van twee hondert guldens, dus

ƒ 200: 0: 0

Nogh gerestitueert aan den selven voor verschot aan de kaaijwerkers over 't ontscheepen en scheepdoen, benevens het sleepen der duijten, acht en twintigh gulden en vier stuijvers, dus

ƒ 28: 4: 0

Item over kuijploon van de vaetjes tot de versendinge der duijten tien guldens en twaelf stuijvers, dus

ƒ 10:12: 0

Nogh over dagh en naghts vuur te stooken, geduurende het munten deser duijten, gerestitueert twee en veertigh guldens en tien stuijvers

ƒ 42:10: 0

En over olije tot de lampen en schroeven gebruijkt, de somme van dertigh guldens, dus

ƒ 30: 0: 0

Transeat den uijtgaef van dese en de volgende post, ingevolge het 12e art[ikel] van de instructie op fol. 6 gemelt en blijkt van de gedane betalingen bij quitantiën van Jan Knoll, hiernevens overgelegt	Aan de Muntmeester van West-Vriesland Johan Knoll over desselffs salaris wegens het munten en affsenden van 12.925 ponden Sweedse plaaten, tegens 151 stucken in 't pond en 68 stux gereekent tot 2 duijten off 4 penningen volgens voorgem[elde] instructie van haar Ed[ele] Mog[ende] betaalt de somme van driehondert acht en vijfftigh guldens vijfftien stuijvers, vier penn[ingen]	ƒ	358:15: 4
	Aan den selve over gelijke salaris voor 't munten van 4.052 ponden Veluwse platen, als voren gereekent, de somme van een hondert twaelff guldens negen stuijvers, acht penn[ingen]	ƒ	112: 9: 8
Bij quitantiën van Jan Knol als vooren dese en de volgende post, conform het 5e art[ikel] van meergemelte instructie	Nogh aan gemelte Muntmeester het muntloon voor de Westvriesse Muntgezellen van de voors[ch]r[even] 4.052 ponden Veluwse duijtplaten tegens 151 stux in 't lb en de 68 stucke gereekent op 10 penn[ingen] off 5 duijten volgens voorgem[elde] instructie, betaalt de somme van drie hondert een en taghtigh gulden drie stuijvers, tien penn[ingen], dus	ƒ	896:12: 2
	Ten behoeve der Westvriesse Muntgesellen aan den voorn[oemde] Muntmeester nog betaalt, acht hondert ses en negentigh gulden twaelff stuijvers en twee penn[ingen] over muntloon van 12.925 ponden Sweedse platen, als boven tot 5 duijten op de 68 stux bereekent naar voorgem[elde] instructie, dus alhier	ƒ	896:12: 2
Den uijtgaef van dese en de twee volgende posten werden alhier op de quitantiën van betalingen op ieder derselver overgelegt, conform voorgaende reekeningen van dese selve natuur, door heeren Gecomm[itteerde] Raden geprobeert en geslooten, alhier wederom soodanig geleden.	Aan deselve Muntmeester Knoll betaalt drie en negentigh gulden, over 93 paer stempels, op het munten deser Westvriesse duijten van 1739 gebrooken, volgens de verklaringe van desselffs stempelsnijder Jan van Dijck, het paer als van outs tot eene gulden gereekent, dus	ƒ	93: 0: 0
	Nog aan den selve gerestitueert twee en dertigh guldens over vuur ende licht op en onder het munten der voors[chreven] duijten consumeert, dus alhier dese	ƒ	32: 0: 0
	En over sleep[-] en cuijploon, brieffporten en andere onkosten op het versenden deser duijten gevallen, betaalt negentien gulden elff stuijvers	ƒ	19:11: 0
Dese een en een half percent voor het salaris van den Essaijeur-Gen[eraal] mr. Johan Emants werd alhier conform den laestgesloote reekeningh alhier wederom geleden, volgens resolutie van h[eeren] Gecomm[itteerde] Raden van den 15 december 1715, hierop gesien en aan voorn[oemde] Essaijeur-Gen[eraal] gerestituеert, bedragende deselve 1 ½ percent ƒ 732:16: -	Ten behoeve van den Essaijeur-Generael mr. Johan Emants, als tot de administratie van al het gunt tot het werk deser duijten, al van voor en in den jare 1739 tot in desen jare 1740 heeft gespecteert, specialijk als voren is gemelt, gecommitteert geweest zijnde de gelden daarvan geprovenieert, hebbende ingevordert en ontfangen ende die wederom geemployeert tot betalinge, soo van de leveranciers der coopere duijtplaten, als muntloonen aan de respective Muntmeesters en Muntgesellen, ende de verdere onkosten als ordinaris op 't munten der duijten vallende. Item veele verschotten aan vraghten van het geld en brieffporten tot dese behandelinge behorende, bij den rendant gedaan. Ende voorts nogh gemanieert hebbende de 21.000 guldens bij haar Ed[ele] Mogende tot betalinge der duijtplaten geavanceert geweest, mitsgaders de liquidatiën met de beijde Muntmeesteren opgemaakt en gesloten. Ende dese reekeninge hebbende geformeert en twee malen gedoubleert. Werd alhier in uijtgave gebracht de somme van sevenhondert drie en dertig guldens vijf stuijvers, gereekent alleen van 't suijver provenu van de duijten, volgens het tweede capittel van den ontfangh, hiervoor op fol. 4, bedragende een somme van ƒ 48.856: 1: 0. Zijnde anderhalf percento, sooals bij resolutie van de Edele Mog[ende] heeren Gecommitteerde Raden in dato 15 december 1715 en successivelijk in de volgende reekeningen der duijten, en nogh laestelijk in die op den 3e maij 1724 gesloten, aan den rendant is toegeleght geweest, dus hier laestelijk de somme van	ƒ ~~ƒ~~	732:16: 0 ~~733: 5: 0~~
	Laestelijk werdt alhier nogh gestelt en geleden de somme van thien ponden, te betalen aan den secretaris, dese reekeningh geapostilleert en getekent hebbende, evenals aan gemelte secretarissen bij resolutie van heren Gecomm[itteerden] Raden van den 29 maert 1736 voor reekeningen van gelijken omslagh is toegelegt, dus alhier	ƒ	10: 0: -

IIIa	Somma van betalingen aen oncosten op het vermunten van de copere plaeten in dese reekening verantwoort gevallen, alsmede aen wedden en fatsoen deser reekeninge VI m III c XXVI £ 1 β VI d		
Tot[al]is	Somma van den uijtgaef deser reekeninge bedraegt seeven en sestig duijsent ses hondert ses en seventigh ponden vijff schellingen en ses deniers, dus hier LXVII m VI c LXVI £ V β VI d		
	En den ontfangh bedraeght, hiervoren fol. 4, LXIX m VIII LVI £ 1 β		
	Vereffent den uijtgaeff jegens den ontfangh, komt meer ontfangen als uijtgegeven en de rendanten alhier schuldigh bijven de somme van twee duijsent hondert negen en seventigh ponden vijffthien schellingen en ses deniers, dus hier II m CLXXIX £ XV β VI d.		
	't Bovenstaende sloth is ten Comptoir-Gen[eraa]l van Hollandt voldaen, als blijkt bij de XIIde reeken[ing] van den Ontf[anger]-Gen[eraal] mr. G. van Slingelandt, fol. 88v[erso], dus alhier quitte		

Aldus gehoort, gereekent ende geslooten ter Camere van Reekeningen in den Hage, bij ons hier onderschreven als bij haar Ed[ele] Gr[oot] Mog[ende] de heeren Staeten van Hollandt en West-Vrieslandt gecommitteert tot auditiën en sluijtingen van de gemeenelands reekningen van Hollandt, huijden den 26 julij XVIIc veertigh.
(getekent) C. van Aerssen, N. Teding van Berkhout, Claudius Lormier
(onder stond) J.A. Thilenius

15.2 Rekening van essayeur-generaal mr. Johan Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1742

Bron: NA 3.01.28-5642B

Overgelevert ter Camere van de Rekeningen in den Hage, den 8 november 1742

Omme 't Lant	Reekeningh, bewijs ende reliqua dewelke bij desen doende zijn de ordonaris Raden en Generaelmeesters van de Munten der Vereenigde Nederlanden aen de Edele Mogende heeren Gecommitteerde van de Edele Groot Mogende de heeren Staten van Holland ende West-Vriesland, ter auditie ende sluijtinge van der gemeene lands reekeningen van Holland, ingevolge de resolutie van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raden van dato 25 maij 1740, als bij resolutie van welgemelte haer Ed[ele] Gr[oot] Mo[gende] van dato 22 maert 1741 geauthoriseert tot den inkoop van vijf en twintig à dertig duijsent ponden Sweedse koopere duijtplaeten, teneijnde alle deselve buijten de kosten van den Lande tot duijten te doen maeken. Soo ende in dier voegen als voor heenen is gedaen onder haere toezigt, is behandelt ende gedaen door mr. Johan Emants, Essaijeur-Generael van de Munten voorschreven, volgens resolutie van welgemelte heeren Raden en Generaelmeesters van de Munten van dato 28 maert 1741. Alles gestelt in guldens van twintig stuijvers 't stuk, stuijvers en penningen dien naer advenant	
Geboekt foliis 57 en 109 28/11/1742		
Ingevolge van de resolutie van de heeren Gecommitteerde Raden van den 25 meij 1740 wert deze rekening, ter Auditiekamer van Hollant overgebragt, aangenomen		
	Ontfangh	
	Eerste Cappittel	
Dese ontfang acoordeert met de belasting, bij de finantie van Hollant opgegeven	Werd alhier in ontfang gebragt de somme van twaelf duijsent guldens tot betalinge van Sweedse koopere duijtplaeten volgens resolutie van de heeren Gecommitteerde Raden van den 26 september 1741. Bij ordonnantie van den 30 dito en onderstaende quitancie van den 5 october ten Comptoire-Generael van Holland ontfangen	Correc]tur op het extract Corr[ec]tur in de XIII rekening van den Ontfanger-Gen[eraal] G. van Slingelant fol. 1143 ƒ 12.000: 0: 0
P[er] s[omm]a	Somma van penningen ter comptoire Generael van Hollant ontfangen per se	

Anderen ontfang van penningen geprovenieert van de gedistribueerde duijten

Blijkt van het provenue deser vermunte kopere plaeten bij specifike lijst door Otto Buck, Muntmeester tot Dordrecht onderteijkent hiernevens overgeleijt, dienende mede tot de volgende post

Werd alhier vooraf gesegt dat naer gedane examinatie de voorschreve Sweedse duijtplaeten in den jaere 1741 ontfangen en de gewoogen hebben 152 lb, sulx 2 lb meerder als volgens ordre van den Lande en in den jaere 1742 gewoogen hebben 148 à 148½, als hier naer te sien, oversulx werd alhier in ontfang gebragt wegens de 9129 lb duijtplaeten op de Munt tot Dordregt uijt de 33 vaetjes met het overwigt daerin begrepen ende versonden in 't jaer 1741 in januari 1742, volgens lijst door den Muntmeester Otto Buck ondert[ekend] aen de volgende steden gesonden — *f* 8.628: 4: -

Dienvolgende op den 26 augusti 1739 aan de gem[elde] Anthonij en Johannes Grill, in voldoeninge van de voors[chreven] 38775 ponden, naar afftreck van een per cento voor prompte betalinge bedragende *f* 306: 7: 0, betaalt dertigh duijsent drie hondert vijff en twintgh guldens en achttien stuijvers, dus

Dordregt	1.028: 4: -
Haerlem	800: -: -
Delft	800: -: -
Leijden	1.200: -: -
Amsteldam	800: -: -
Gouda	600: -: -
Rotterdam	1.200: -: -
Gorinchem	500: -: -
Schiedam	300: -: -
Schoonhoven	300: -: -
Brielle	300: -: -
's-Gravenhage	800: -: -

Van den selven Muntmeester ontfangen aen cisaliën 21¼ lb à 10 stuijvers — *f* 10:12: 8

Van het provenue van dese vermunte kopere plaeten blijkt bij een specifike lijst door den Muntmeester tot Dordrecht Otto Buck onderteijkent hiernevens overgeleijt, dienende mede op de volgende post

Van den selven Muntmeester ontfangen wegens 11622 lb met het overwigt à 72 d in 42 vaetjes verzonden in den jaere 1742 aen de volgende stede volgens lijste onderteekent als voren

Dordregt	2.331:15: -
Haerlem	1.000: -: -
Leijden	1.500: -: -
Amsteldam	1.000: -: -
Gouda	700: -: -
Rotterdam	1.400: -: -
Gorinchem	600: -: -
Schiedam	400: -: -
Schoonhoven	400: -: -
Brielle	400: -: -
Hage	1.000: -: -

f 10.731:15: -

Nogh van denselven wegens sizaliën tot 35 lb à 10 st[uivers] 't pond — *f* 17:10: -

f 19.388: 1: 8

Werd nog in ontfang gebragt de somme van

Bij specifike lijst door den Muntmeester van West-Vriesland T. Kist onderteijkent blijkt dat aan alle dese steden hiernevens gemelt so veel guldens aan kopere duijten sijn toegesonden, dienende mede tot de volgende post

Vier duijsent vier hondert negen en vijftig guldens en seven stuijvers van de Sweedse koopere muntplaeten in den jaere 1741 op de Munt in West-Vriesland tot duijten gemunt en naer de volgende steden onder 't Noorderquartier behorende gesonden, volgens de lijst door de Muntmeester Antoni of Teunis Kist onderteekent, naer aftreck van 7½ lb cisaliën of qualijk gestempelde plaetjes — *f* 4.459: 7: -

Amsteldam	2.200: -: -
Alkmaer	450: -: -
Hoorn	450: -: -
Enckhuijsen	500: -: -
Edam	200: -: -
Monnickendam	200: -: -
Medenblik	200: -: -
Purmerent	259: 7: -

f 23.847: 8: 8

Van den voorn[oemde] Muntmeester van West-Vriesland nogh ontfangen drie guldens en vijftien stuijvers, wegens 7½ lb cisaliën of qualijk gemunte plaetjes à 10 st[uivers] 't pond — 3:15: -

Nogh ontfangen van den selven Muntmeester de somme van vijfduijsent een hondert aght guldens en seventien stuijvers, geprovenieert van de vooren gemelte koopere Sweedse duijtplaeten in den jaere 1742 tot duijten gemunt ende aende steden in Noord-Holland volgens de lijste door den selven Muntmeester onderteekent naer de respective steden overgesonden, na aftreck van 7 lb cesaliën à 10 stuijver de pond — *f* 23.851: 3: 8

Dat aan de steden hiernevens in den text gemelt so veel guldens aan kopere duijten sijn toegesonden blijkt bij specifike lijst door den Muntmeester in West-Vrieslandt T. Kist onderteijkent hiernevens overgeleijt, dienende mede tot de volgende post

Amsteldam	2.200: -: -
Alkmaar	600: -: -
Hoorn	500: -: -
Enckhuijsen	500: -: -
Edam	300: -: -
Monnickendam	300: -: -
Medemblik	408:17: -
Purmerent	300: -: -

f 5.108:17: -

f 28.960: -: 8

Van denselven Muntmeester ontfangen drie guldens en tien stuijvers wegens 7 kopere cisaliën tot 10 stuijvers 't pond als ord[inair] — *f* 3:10: -

f 28.963:10: 8

IIa — Somma van ontfang van het provenue van de vermunte copere plaeten — XXVIII m IX c LXIII £ X β VI d

To[ta]lis — Somma van den ontfang deser rekening bedraegt veertig duijsent negenhondert drie en sestig ponden thien schellingen ses deniers, dus hier — XL m IX c LXIII £ X β VI d

Uitgeef tegens den voorenstaenden Ontfang

Blijkt van desen uijtgeef bij de resolutie van de heeren Gecomm[itteerde] Raden in dato 4 october 1742 met quitantie van den Ontf[anger]-Gen[eraal] G. v. Slingelant van den 23 ocotober 1742 hiernevens overgeleijt

Werd alhier in uijtgeef gebragt de somme van twaelf duijsent guldens, betaelt ten Comptoire-Generael van Holland ende West-Vriesland ingevolge de resolutie van de Ed[ele Mo[gende] Heeren Gecommitteerde Raden van den 4 october 1742 met onderstaande recognitie van den Ontfanger-Generael mr. Govert van Slingeland van dato 23 dito hiernevens overgelegt — op den Ontf[anger]-Gen[eraa]l G. van Slingelant v[er]antwoordt in sijne XIIIIde reeken[ing], fol. 104v[erso] — *f* 12.000: -: -

P[er] s[omma] — Somma van betalingen ter Comptoire-Generael van Hollant gedaan XII m £

Anderen uijtgeef tot betalingen van den inkoop van koopere Sweedse duijtplaeten.

Blijkt van de authorisatie tot den inkoop van nieuwe kopere duijtplaten, bij acte van de Raden en Generaalmeesters van de Munten van dato den 28 maert 1741 en verder contract onderteijkent bij Anthoni en Johannes Grill onderteijkent en van dese betalinge selfs, bij declaratie en quitantie als in den text gemelt

De Raden en Generaelmeesters van de Munte der Vereenigde Nederlanden hebben ingevolge de resolutie in 't hooft dezer gemelt, volgens commissie op den rendant deser, mr. Johan Emants, op hem gedecerneert van Anthoni en Johannes Grill tot Amsterdam gedaen inkoopen en vervolgens ontfangen drie en dertig vaetjes voor den Muntmeester meest tot Dordregt Otto Buck en seventien vaetjes voor den Muntmeester tot Medenblick Anthoni of Teunis Kist, wegende te samen 13.750 lb Sweedse koopere duijtplaeten tot 78 guldens de 100 pond, volgens contract van dato 1 april 1741 dien volgende aen gemelte Anthoni en Johannes Gril, in voldoeninge van de voors[chreven] 13.750 pond naer aftreck van een per cent, bedragende 107: 5: -, betaelt *f* 10.617:15: - volgens quitancie van dato 20 october 1741 — *f* 10.617:15: -

N.B. de authorisatie van de Raeden en Generaelmeesters van de munten en 't contract door Anthonij en Johannes onderteijkent is aan den Assajeur-Generael, mr. Johan Emants, op sijn versoek gerestitueert

Bij declaratie met quitantie als in den text blijkt van dese gedane betalinge hiernevens overgeleijt

Nogh aen den selven in voldoeninge van 62 vaetjes als 42 voor den Muntmeester de Buck tot Dordregt en 20 voor den Muntmeester Kist tot Medenblick, tesamen wegende 17.050 lb Sweedse kopere duijtplaeten à 78 guldens de 100 pond volgens contract, naer aftrek van een per cent bedragende 133 guldens. Betaalt 13.166 guldens volgens haerlieder quitancie van dato 2 junij 1742 — *f* 13.166: -: -

	Somma van betalinge wegens aankoop van copere duijtplaten XXIII m VII c LXXXIII £ XV β	ƒ	23.783:15:
	Uitgeef aen muntloon en onkosten etc[etera]		
Blijkt vande betalingen van dese en d' aangetoge posten bij quitantie van den Muntmeester te Dordrecht Otto Buck op deselven alhier overgeleijt en wert conform de instructie der Muntmeester van den 10 januarij 1702 geleden	Betaelt aen Otto Buck, Muntmeester van Holland tot Dordregt voor sijn toesigt en salaris over het munten der duijten met het overwigt gewoogen hebbende 9129 lb Sweedse duijtplaeten van 152 in de pond de 68 stux gereekent tegens twee duijten of vier penn[ingen] volgens haer Ed[el] Mo[gende] instructie van den 18 januarij 1702 de somme van twee hondert vijf en vijftig guldens eene stuijvers, volgens zijne quitancie in dato 20 januarij 1742	ƒ	255: 1: -
	Aen den voorn[oemde] Muntmeester ten behoeve van de Munters tot Dordregt over muntloon van de voorengemelte 9129 lb Sweedse duijtplaeten de 68 stux, tot 10 penningen of vijf duijten gerekent, zijnde volgens voorengemelte instructie betaelt de somme van ses hondert seven en dertig guldens twaelf stuijvers en agt penningen, volgens zijne quitancie in dato als voren	ƒ	637:12: 8
		ƒ	892:13: 8
	Aen denselven Muntmeester voor 70 stempels op het maken der duijten, gesneden ende gebrooken volgens verklaringe van den stempelsnijder Johannes Drappentier ijder tot 20 st[uiver] gereekent als voorheenen en altoos geschied, betaelt de somme van seventig guldens volgens quitancie van denselven van dato als voren	ƒ	70: -: -
	Aen denselven betaelt de somme van seven guldens agt stuijvers door denselven voldaen aen de kaeijwerkers voor 't ontschepen en weder scheepdoen van de voors[chreven] 9129 lb en 't slepen volgens als voren	ƒ	7: 8: -
	Mitsgaders over kuijploon van de vaetjes tot het verzenden der duijten betaelt de somme van twee guldens en sestien stuijvers volgens als voren	ƒ	2:16: -
		ƒ	972:17: 8
	Aen denselven over dagh en nagt vuurstooken gedurende het munten, gerestitueert de somme van elf guldens en vier stuijvers volgens als voren	ƒ	11: 4: -
	Aen denselven voor olij in de lampen en schroeven gebruijkt de somme van seven guldens agtien stuijvers volgens ut s[upra]	ƒ	7:18: -
		ƒ	991:19: 8
	Aan den selven Otto Buck betaelt drie hondert vijftien guldens vier stuijvers agt penn[ingen], voor zijne toezigt en salaris over 't munten der duijten in den jaere 1742 met 't overwigt gewogen hebbende 11578 lb Sweedse duijtplaeten van 148 in 't pond de 68 stux tot twee duijten of vier penningen gerekent volgens haer Ed[ele] Mo[gende] instructie van den 18 jan[ua]rij 1702 volgens sijne quitancie van dato 25 september 1742	ƒ	315: 4: 8
	Aan denselven Muntmeester ten behoeve van de Muntgezellen over het muntloon van de voorss[eide] 11.587 lb Sweedse duijtplaeten den Muntgesellen volgens voorengemelte instructie competerende tot vijf duijten of tien penn[ingen] de 68 stux, zijnde 148 in 't pond gereekent, volgens zijne quitancie van dato als voren de somme van seven hondert agt en tagtig guldens eene stuijver vier penn[ingen]	ƒ	788: 1: 4
		ƒ	2.095: 5: 4
	aen denselven gerestitueert de somme van seven en tagtig guldens wegens leverantie van 87 stempels tot het munten van 11.622 lb Sweedse blinde munt tot duijten volgens quitancie van dato als voren	ƒ	87: -: -
	Aen denselven gerestitueert de somme van negen guldens vier stuijvers, betaelt aen de kaegwerkers voor 't ontschepen en scheepdoen mitsgaders sleepen van de voors[chreven] duijten volgens quitantie ut s[upra]	ƒ	9: 4: -

	Aen denselven nogh betaelt de somme van drie guldens en vijf stuijvers over kuijploon van de vaetjes tot het versenden der duijten volgens quitancie ut s[upra]	ƒ	3: 5: -
		ƒ	2.194:14: 4
	Nogh aen denselven betaelt de somme van dertien guldens en twee stuijvers over dagh en naght vuurstooken geduurende het munten der voors[chreven] duijten volgens quitancie als voren	ƒ	13: 2: -
	Mitsgaders nogh aen denselven gerestitueert de somme van negen guldens seventien stuijvers voor olij in de lampen en schroeven gebruijkt volgens quitancie als voren	ƒ	9:17: -
		ƒ	2.217:13: 4
Blijkt van de betalingen van dese en d' aangetoge posten bij quitantie van T. Kist Muntmeester van West-Vrieslant op 2 derselver alhier overgeleijt	Aan den Muntmeester in West-Vriesland, Antoni Kist, over desselfs salaris wegen 't munten van 4703 lb met het overwigt gewogen hebbende Sweedse duijtplaeten van 152 stucken in 't pond, de 68 stux gereekent tot twee duijten of vier penningen volgens instructie van haer Ed[ele] Mo[gende] van den 18 januarij 1702 betaelt de somme van een hondert dertig guldens agt stuijvers en twee penningen volgens zijne quitancie van dato 5 maert 1742	ƒ	130: 8: 2
	Aen denselven Muntmeester voor de Westvriesse Muntgesellen over en ter saeke van 't munten van de 4703 lb Sweedse duijtplaeten, à 152 stux in 't pond, tot vijf duijten of tien penn[ingen] volgens voorgemelte instructie de somma van drie hondert agt en twintig guldens tien st[uijvers] tien penn[ingen]	ƒ	328:10:10
		ƒ	2.676:12: -
	Aen den selven Muntmeester betaelt de somme van een en dertig guldens agtien stuijvers, door hem verschoten, als eerstelijk drie en twintig guldens voor 23 paer stempels op de munt der duijten in 1741 gelevert en gebroken, ses gulden twee stuijvers wegens ligt gedurende het munten. Laestelijk twee guldens sestien stuijvers wegens sleepen en kruijloon der voors[chreven] duijten, alles volgens sijne specificatie met onderstaende quitancie in dato als voren	ƒ	31:18: -
		ƒ	2.708:10: -
	Nogh werd alhier voor uijtgeef gebragt de somme van een hondert een en vijftig guldens vijf stuijvers, betaelt aen den selven Muntmeester Anthoni Kist ter saeke van zijn salaris wegens 't munten van Sweedse kooper, met het overwigt gewogen hebbende 5541 lb van 148½ stux in 't pond ende 68 platen, gereekent tot twee duijten of vier penn[ingen] volgens voor gemelte instructie, blijkende bij sijne quitancie van dato 30 september 1742	ƒ	151: 5: -
		ƒ	2.859:15: -:
	Aen denselven Muntmeester ten behoeve van de Muntgesellen van de voors[chreven] 5541 lb met 't overwigt gewogen hebbende van 148½ stux in 't pond, zijnde 68 platen gereekent tot vijf duijten of tien penn[ingen] volgens voorschreve instructie, de somme van drie hondert agt en t'seventig guldens twee stuijvers en agt penn[ingen], blijkende bij sijne quitancie van dato als voren	ƒ	378: 2: 8
		ƒ	3.237:17: 8
	Aen den selven gerestitueert de somme van dertig guldens drie stuijvers wegens 27 paar gesneden en gebroken stempels ontrent 't munten der voors[chreven] duijten, en drie guldens drie stuijvers wegens 't kuijpen en sleepen van de tonnetjes met duijten, volgens zijne quitancie van dato als voren	ƒ	30: 3: -
		ƒ	3.268: -: 8

Dese een en een half per cent voor 't salaris van den Assajeur-Gen[eraal] mr. Johan Emants wert alhier conform de resolutie van de Ed[ele] Mog[ende] heeren Gecommitteerde Raden van de XIII december 1715 en conform voorgaande rekeningen wel gebragt en geleden	Ten behoeve van den Essaijeur-Generael mr. Johan Emants tot de administratie, ende al het gunt tot het werk der duijten in de jaeren 1741 en 1742 specteert, specialijk gecommitteert geweest zijnde de penningen ten Comptoire-Generael van Holland mitsgaders het product van de duijten ontfangen wijders met de respective Muntmeesters geliquideert ende gesloten alvorens deselve Muntmeesters en Muntgezellen met den aankleve van dien, mitsgaders 't schrijven ende onfangen van de brieven en porten van dien. Ende dese reekeninge hebbende geformeert en tweemalen gedoubleert, werd alhier in gevolge de resolutie van haer Ed[ele] Mo[gende] de heeren Gecommitteerde Raden van den 15 december 1715, in uijtgeef gebragt de somme van 434: 9: 2, zijnde een en een half per cent van ƒ 28.963:10: 8 als zijnde het suijvere product in de inkomen van de duijten hiervoren fol. 6 v[er]so in ontfang verantwoord, zijnde mede conform des rendants laest voorgaende reekeninge ter Kamere van de Reekeningen gesloten den 26 julij 1740	ƒ	434: 9: -
In gevolge van de resolutie van de heeren Gecomm[itteerde] Raden van dato als in den text, wert voor het apostilleren en teijkenen deser rekening thien guldens, alhier wel gebragt.	Laestelijk werd alhier voor uijtgeef gebragt de somme van tien guldens, te betalen aen den heere Secretaris deser Reek[ening] geappostilleert ende geteekent hebbende. Ingevolge de resolutie van de heeren Gecommitteerde Raden van den 29 maert 1736 toegelegt	ƒ	10: -: -
		ƒ	3.712:09:08
IIIa	Somma van betalingen aan onkosten op het vermunte van de copere platen gevallen als salaris van een en een half per cent voor den Assajeur-Gen[eraal] mr. Johan Emants en fatsoen deser rekening IIIm VII c XII £ IX β VI d		
To[ta]lis	Somma van den uijtgeef deser rekening bedraegt negen en dertig duijsent vierhondert ses en t'negentig ponden vier schellingen ses deniers, dus hier XXXIX m IIII c XCVI £ IV β VI d		
	En den ontfang bedraegt, hiervooren fol. 6, XL m IX c LXIII £ X β VI d		
	Vereffent den uijtgeef tegens den ontfang, so komt meerder ontfangen als uijtgegeven en de rendant alhier schuldig blijven de somma van veerthien hondert seven en sestig ponden ses schellingen dus hier XIIII c LXVII £ VI β		
	't Bovenstaende sloth is ten Comptoire-Gen[eraal] van Hollandt voldaen, als blijkt bij de XIIIIde reeken[ing] van den Ontf[anger]-Gen[eraal], mr. G. van Slingelandt, op fol. 106, dus alhier quitte		
N.B. Dit over de gehele breedte, conform rekening van 1738	Aldus gehoort, gerekent ende gesloten ter Camere van de Rekeningen in den Hage, bij ons hier ondergeschreven als bij haar Ed[ele] Groot Mog[ende] heeren Staeten van Hollant en West-Vrieslandt gedeputeert tot auditie en sluijtingen van des gemeene lants rekeningen van Hollant, huijden den 28 november XVII c twee en veertigh (getekent) C. van Aersen, H.B. v.d. Santheuvel, Claudius Lormier, H. van Bleijswijk		

15.3 Rekening van essayeur-generaal mr. Marcellus Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1753

Bron: NA 3.01.28-5642C

Recepta 30 octob[er] 1755	
Voor het Landt	
Op te nemen bij de heeren van het departement	Reekening, bewijs en reliqua, dewelke bij desen zijn doende de ord[inaris] Raaden en Generaalmeesters van de Munten der Vereenigde Nederlanden, aan de Edele Mogende heeren Gecommitteerde ter Provintiale Rekenkamer van Hollandt en West-Frieslandt, als bij resolutie van gem[elde] haar Ed[ele] Gr[oot] Moog[ende] in dato den 9 augusti 1753 geauthoriseert tot den inkoop van vier à vijf en dertig duisent ponden koopere duiteplaaten, omme deselve buiten schade van den Lande te doen vermunten, soals hetgeene voorsc[h]r[even] is, met de gevolgen en aankleeven van dien, gelijk voorheen onder hun toesigt is behandelt, en nu wederom is geadministreert geworden door mr. Marcellus Emants, Essaijeur-Generaal van de Munten voorsc[h]r[even]. En is dese reekening gestelt in guldens van 20 stuijvers en penningen na advenant.
't slot in 't register gestelt	Ontfang
	Eerste capittel
Accordeert den ontfang van deese en volgende post met de memorie van belasting bij de Finantie van Holland opgegeeven	Wordt eerstelijk in ontfang gebragt een somma van tien duisendt guldens, dewelke in voldoening van eene ordonnantie van dato 10 september 1753 aan de Raaden en Generaalmeesters van de Munten waaren ter handt gestelt, tot prompte betaling der eerste parteij duiteplaaten, dus alhier de voorschreeve somma van Corr[ectu]r in de reek[ening] van den Ontf[ange]r-Gen[eraal] G. van Slingeland d'a[nn]o 1753 fol. 1621 ƒ 10.000: 0: 0
	Nog wordt alhier in ontfang gebragt een somme van ses duisent guldens, in voldoening van een ordonantie van dato 28 februarij 1754, bij de Raden en Generaalmeesters, ten einde als vooren ontfangen, dus T[er] n[otificatie] corr[igen]dum op denzelven Factum in de 26e reek[ening] van den jaare 1754, fol. 1291 r[ecto] ƒ 6.000: 0: 0
	Eerste Capittel van den ontfang van penningen uit het Comptoir-Generaal, bedraagt sestien duisent guldens 16.000 £: 0: 0
	Tweede Capittel
Blijkt bij contract als in den text hiernevens overlegtw	Werdt alhier gepraemitteert dat de Raaden en Generaalmeesters van de Munten in voldoeninge van de hier voorgem[elde] haar Ed[ele] Gr[oot] Mog[ende] resolutie hebben gedaan contracteeren over den inkoop van duitenplaaten met Daniel Mitz, coopman tot Amsterdam, om de quantiteijt van vier à vijf en dertig duisent ponden te leeveren van kopere plaatjes op de Veluwe gemaakt, als haar in allen opsigten de beste sijnde toegescheenen. In gevolge van welk coopcontract, hiernevens overlegt, dan van tijdt tot tijdt, na voorgaande examinatie der plaaten aan de beijde Munten van dese provintie door de gem[eld]e leverancier Daniel Mitz, sijn verzonden vier en dertig duisent seven hondert twee en vijftig ponden tot circa 150 plaatjes in een pond. Dat van dese 34.752 ponden geleeverde plaaten, bij dewelke op de Munten herwogen sijnde, een overwigt van drie en dertig en een half pondt gevonden is, op de Hollandsche Munte tot duiten sijn vermunt 22.641 ponden en op de Munte van West-Frieslandt 12.144 1/2 ponden, maakende tesamen 34.785 1/2 ponden, en dus 33 ponden meer als bovengem[eld]e leverancier heeft komen te bedragen. Oversulks werdt alhier in ontfang gebragt de somma van een en twintig duisendt en sestig guldens, geprocedeert van de voorsc[h]r[even] twee en twintig duisendt ses hondert een en veertig ponden Veluwsche duite-plaatjes, door den Hollandsche Muntmeester Buck in den jaare 1754 tot duiten vermunt en na de respective steden deser provintie in het Suiderquartier gesonden, volgens de lijst hier-neevens overgelegt. Dus aan de volgende steeden als

Dordrecht	1.600: 0: 0
Haarlem	1.800: 0: 0
Delft	1.500: 0: 0
Leijden	4.000: 0: 0
Amsteldam	4.000: 0: 0
Gouda	1.300: 0: 0
Rotterdam	3.000: 0: 0
Gornichem	400: 0: 0
Schiedam	600: 0: 0
Schoonhoven	400: 0: 0
Brielle	400: 0: 0
's Gravenhage	2.060: 0: 0

Blijkt van het provenue deser vermunte plaaten, bij leijste ondertekent bij den Muntmeester Otto Buck, hiernevens overgelegt

ƒ 21.060: 0: 0

Van denselve Muntmeester Buck over 88 ponden 12 oncen cisaliën of qualijk gemunte duiten, tot tien stuivers het pondt, vier en veertig guldens seven stuivers agt penn[ingen] — ƒ 44: 7: 8

En wegens een restant duiten van hondert en agt stukken — 0:13: 8

Blijkt mede van het provenue deser vermunte plaaten bij leijste, ondertekent bij den Muntmeester T. Kist, hiernevens overlegt

Wordt verder in ontfang gebragt de somme van elf duisent twee hondert sestig guldens, geprovenieert van de voorgemelde twaalf duisent een hondert vier en veertig en een half ponden Veluwsche duiteplaaten op de Munte van West-Frieslandt in gem[eld]e jaare 1754 tot duiten vermunt en volgens de nevensgaande lijste aan de onderstaande steden deser provincie gesonden namentlijk aan

Amsteldam	6.000: 0: 0
Alckmaar	1.000: 0: 0
Hoorn	1.000: 0: 0
Enckhuizen	1.260: 0: 0
Edam	500: 0: 0
Munnekendam	500: 0: 0
Medemblik	500: 0: 0
Purmerende	500: 0: 0

ƒ 11.260: 0: 0

Nadat de partage van de duiten op de Westfriesche Munte was gemaakt, is bevonden dat, bij een abuis in het bereekenen, het gewigt voor neegen sakken met duiten nog overig waaren, dewelke dan vervolgens, vermits de steeden van geen meerder duiten wilden sijn voorsien, bij den Muntm[eeste]r Kist sijn overgenomen, en door hem voldaan tot tien guldens de sak, met een somme van t'negentig guldens, dus — 90: 0: 0

Van den voorsc[h]r[even] Muntmeester nog ontfangen veertien guldens vijftien stuivers over neegen en twintig en een half pond cisaliën, tot tien stuivers het pondt, als ordinair, dus — 14:15: 0

Tweede capittel van ontfang over het provenue der duiten bedraagt twee en dertig duijsend vier honderd negen en sestig ponden en sestien schellingen, dus hier — 32.469 £ 16 β

Tot[al]is somma van den ontfang deser reekening bedraagt agt en veertig duijsend vier honderd negen en sestig ponden en sestien schellingen dus hier — 48.469 £ 16 β

Uitgaave

Comptabel

Eerste capittel

Bij twee distincte quitantiën van den Ontf[anger]-Gen[eraa]l G. van Slingelandt van 29 nov[ember] 1754 en 27 oct[ober] 1755 hiernevens overgelegt

Betaalt ofwel gerestitueert ten Comptoire-Generaal van Hollandt en West-Frieslandt de somme van sestienduisent guldens, dewelke in voldoening van twee ordonantiën van de Ed[ele] Mog[ende] heeren Gecommitteerde Raaden, hiervoren fol. 1 en 2 aangehaalt, bij de Raden en Generaalm[eeste]rs van de Munten waren ontfangen tot betalinge der eerst geleeverde duiteplaaten, dus

Op den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l G. van Slingeland
Verantw[oor]t in de reek[ening] van den jaare 1754 fol. 95
ƒ 6.000: 0: 0
Verantw[oor]t in de reek[ening] d'a[nn]o 1755 fol. 90
ƒ 10.000: 0: 0
ƒ 16.000: 0: 0

Eerste capittel van uijtgaaf ten Comptoire-Generaal van Hollandt gedaan bedraagt per se — 16000 £

Tweede capittel

Blijkt van de betalinge van deese en aangetoge posten bij quitantiën van Daniel Mitz hiernevens overlegt

De Raaden en Generaalmeesters van de Munten voorsc[h]r[even] hebben in gevolge van haar Ed[ele] Gr[oot] Mog[ende] resolutie in het hooft van desen gemelt, door den rendant mr. Marcellus Emants, volgens commissie van den 11 augusti 1753 ten dien einde op hem gedecerneert, gedaan inkoopen en vervolgens ontfangen van Daniel Mitz, cooperhandelaar, de quantiteijt van vier en dertig duisent seeven hondert twee en vijftig ponden Veluwsche duiteplaaten, tot neegen en seventig guldens de hondert ponden, blijkende, met betrekking tot dese prijs, uit het geëxhibeerde coopcontract van den 17 augustus daaraan volgende.
Dienvolgens op den 13 november 1753 aan den gemelden Daniel Mitz, in voldoeninge van de eerste leverantie van plaaten, sijnde geweest 5725 ponden, betaalt na aftrek van twee percent, bedraagende t'negentig guldens neegen stuivers , hetgeen bedongen was, als de betaling na ijder leverancie prom[p]telijk konde geschieden, vier duisent vier hondert twee en dertig guldens ses stuivers — ƒ 4.432: 6: 0

Den selven dito aan gemelde Mitz betaalt sijne twe[e]de leverancie van plaaten, sijnde geweest 4708 ponden en hebbende bedragen, na korting van 2 p[er] c[en]to ter somme van vier en seventig guldens agt stuivers om redenen als boven, drie duisent ses hondert vier en veertig guldens en agtien stuivers, dus — ƒ 3.644:18: 0

Aan denselven op dito voldaan de derde leverancie van 1277 ponden plaaten, bedraagen hebbende na kortinge als booven ter somma van twintig guldens, en drie stuivers neegen hondert agt en tacgtig guld[en]s veertien stuivers — ƒ 988:14: 0

Nog aan denselven op dito voldaan sijne vierde leverancie van plaaten van 1706 ponden, bedragen hebbende na korting van ses en twintig guldens neegentien stuivers voor de 2 p[er] c[en]t om redenen als vooren, een duisent drie hondert twintig guldens, sestien stuivers — ƒ 1.320:16: 0

Den 26 februarii 1754 aan den selven voldaan de vijfde leverantie van plaaten van 6869 ponden, op den 30 november tevooren reets gedaan, met de somma van vijf duisent vierhondert ses en twintig guldens en tien stuivers, hebbende bij dese betaalinge geen korting van 2 per c[en] to meer plaatze kunnen hebben, terwijl weegens manquement aan de nodige penningen, de voldoeninge van de plaatjes niet promptelijk na de leverantie gelijk bedongen was, heeft kunnen werden gedaan, dus — ƒ 5.426:10: 0

Den 10 junii 1754 aan den selven voldaan de sesde leverancie van plaaten van 9763 ponden, in januario tevooren gedaan, met seven duisent seeven hondert twaalf guldens en vijftien stuivers en dus meede, om redenen als boven, sonder kortinge — ƒ 7.712:15: 0

Den 29 junij daaraan volgende, voldaan de seevende en laatste leverancie van plaaten van 4704 ponden, in maart en april tevoren gedaan, met drie duisent seeven hondert sestien guldens en drie stuivers en dus mede om reedenen als boven, sonder kortinge — ƒ 3.716: 3: 0

Betaalde muntloonen en andere ord[inari]s onkosten

Transeat den uijtgaaf van deese post, ter zaake als in den text conform het 12 art[ikel] van de ordonnantie en instructie der Muntmeesters van den jaare 1702 en blijkt van de gedaane betalinge bij quitantie van Otto Buck, hiernevens overgelegt, gelijk mede op de volgende post

Den 5 junii 1754 betaalt aan Ottho Buck, Muntmeester van Hollandt voor sijn toesigt en salaris over het munten van dese duiten, met het overwigt hiervoren op folio 3 vermelt, gewogen hebbende 22641 ponden en van circa 150 stukken in het pondt de 68 stuks tot 2 duiten, of 4 penningen gereekent volgens haar Ed[ele] Mog[ende] instructie van den 18 januarii 1702, de somma van ses hondert twee en twintig g[u]ld[en]s vier stuivers en vier penningen, dus — ƒ 622: 4: 4

Aan den voornoemden Muntmeester ten behoeven van de Munters tot Dordrecht over muntloon van de voorgemelde 22641 ponden plaaten, de 68 stuks tot 5 duiten of 10 penningen bereekent volgens bovengem[eld]e instructie, betaalt vijftien hondert vijf en vijftig guldens tien stuivers en tien penningen, segge — ƒ 1.555:10:10

Bij quitantie als vooren en bij certificatie van den stempelsnijder Johan Drappentier	Aan denselven Muntmeester betaalt over een hondert en sestig stempels op het munten deser duiten gesneeden en gebrooken, volgens verklaaringe van den stempelsnijder Johan Drappentier, ijder tot twintig stuivers gereekent als voorheenen, altoos een hondert sestig guldens	ƒ 160: 0: 0
Bij quitantiën van Otto Buck deese en aangetooge posten	Nog gerestitueert aan denselven voor verschot aan de kaaijwerkers over het ontscheepen en scheepdoen en weegens scheepsloonen van de duitevaatjes, sestien guldens acgtien stuivers	ƒ 16:18: 0
	Item over kuiploon van de vaatjes met duiten ter versendinge, ses guld[en]s twaalf stuivers	ƒ 6:12: 0
	Nog over dag en nagt vuur te stooken geduurende het munten deser duiten, gerestitueert ses en twintig guldens twaalf stuivers	ƒ 26:12: 0
	En over olij tot de lampen en de schroeven gebruikt, de somme van twintig guldens en vijftien stuijvers	ƒ 20:15: 0
Transeat den uijtgaaf van deese post ingevolge het 12 art[ikel] van de instructie hiervooren fol. 7 v[er] so gemelt en blijkt van de gedaane betalinge bij quitantie van T. Kist, hiernevens overgelegt gelijk mede op de volgende post	Aan den Muntmeester van West-Frieslandt Theunis Kist, over desselfs salaris wegens het munten en afsenden van 12144½ ponden plaaten van omtrent 150 stukken in 't pondt ende 68 stuks gerekent tot 2 duiten of 4 penningen volgens voorgemelde instructie van haar Ed[ele] Mog[ende] in dato den 18 januarii 1702, betaalt drie hondert vier en dertig guldens, seeventien stuivers en vier penningen, hem dieswegens in sijn qualiteijt competerende, dus	ƒ 334:17: 4
	Aan denselven ten behoeven van de Westfriessche Muntgezellen betaalt een somme van agt hondert seeven en dertig guldens, drie stuivers en twee penningen, over muntlonen van 12144½ ponden koopere plaatjes als booven, tot 5 duiten of 10 penningen op de agt en t'sestig stukken na de hier voorgem[eld]e instructie gereeckent, dus alhier	ƒ 837: 3: 2
Bij quitantie als vooren en bij certificatie van den stempelsnijder J. van Dijk	Aan denselven Muntmeester betaalt tacgtig guldens voor 80 paar duitenstempels op het munten der Westfriessche duiten, gesneeden en gebrooken volgens verklaaringe van den stempelsnijder Jan van Dijk, tot twintig stuivers 't paar als van ouds, gereekent	80: 0: 0
Bij quitantiën van T. Kist deese en volgende post	Nog aan denselven gerestitueert vijftien guldens ses stuivers over vuur en ligt op en onder het munten der voorsc[h]r[even] duiten geconsumeert	15: 6: 0
	En over sleep[-], kuiploon en andere onkosten op het versenden deser duiten gevallen, betaalt seeven gulden, dus	7: 0: 0
Deese een en een half p[er] c[en] t voor het salaris van den Essaijeur mr. Marcellus Emants werd alhier conform de laast gesloote rekening volgens resolutie als in den text zodanig geleden, dog zij in 't vervolg gelet om buijten de 1½ p[er] c[en] t de andere posten separaat in de rekening te specificeeren	Ten behoeve van den Essaijeur-Generaal mr. Marcellus Emants, als tot de administratie van al het gunt tot het werk deser duiten heeft gespecteert, specialijk als vooren is gemelt door de heeren Raaden en Generaalm[eeste]rs voorsc[h]r[even] daartoe sijnde gecommitteert geweest. De gelden daarvan geprovenieert hebbende ingevordert en ontfangen en die wederom geëmploijeert tot betaaling, so van den leverancier der kopere plaatjes, als muntlonen aan de resp[ecti]ve Muntmeesteren en Muntgesellen en de verdere onkosten op het munten der duiten vallende. Item vele verschotten van briefporten als anders gedaan en betaalt. En voorts nog gemanieert hebbende de sestien duisendt guldens, bij haar Ed[ele] Mog[ende] tot de betaling der eerste duitenplaaten geavanceert geweest. Mitsgaders de liquidatiën met de bijde Muntmeesteren opgemaakt, ende gesloten. En dese rekening hebbende geformeert en twee malen gedoubleert, wert alhier in uitgave gebragt de somme van vierhondert vier en tacgtig guldens en sestien stuivers, gereekent alleen van het suivere provenu van de duiten bedragen hebbende, volgens het tweede capittel van den ontfang fol. 3 v[er]so en 4 een en twintig duisent sestig guldens tot Dordrecht gemunt en elfduisent twee hondert sestig guldens tot Hoorn gemunt, oversulks tesamen twee en dertig duisent drie hondert en twintig guldens, sijnde dit gereekent tot ander half per cento, soals bij resolutie van de Edele Moogende heeren Gecommitteerde Raaden, in dato 15 december 1715 en successivelijk in alle volgende reekeningen der duiten, dit aan des rendants vaader, wijlen mr. Johan Emants, in deselve qualiteijt altoos is toegelegt geweest, dus hier laastelijk de somme van	484:16: 0

	2e Somma van betalingen, zoo aan inkoop van duijtsplaten, als aan muntloonen en andere ord[inari]s onkosten 31.409 £ 16 β 3 d
	Tot[ali]s somma van den uijtgaaf deezer reekening bedraagt zeven en veertig duisend vier honderd negen ponden sestien schellingen drie deniers, dus hier 47.409 £ 16 β 3 d
	En den ontfang bedraagt, hiervooren fol. 4 v[er]so 48.469 £ 16
ƒ 48.469:16: - ƒ 47.409:16: 3 ƒ 1.059:19: 9	Vereffent den uijtgaaf teegens den ontfang, zoo komt meer ontfangen als uijtgegeeven en blijft den rendant alhier schuldig de somme van een duijsend negen en vijftig ponden negentien schellingen negen denier, dus alhier 1.059 £ 19 β 9 d
	Den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l mr G. van Slingelandt verantw[oor]t hier in sijne 27e reek[ening] van den jaare 1755 fol. 92
	Aldus gehoort, opgenoomen ende geslooten ten bureele van de Camer van Reekeningen van Holland ende West-Vriesland den 20ste november 1755 [deze passage over de gehele breedte] (getekend) Pr. van Leijden, G.H. Galles, H.G. Nahuijs
	Ter ordonnantoe van de Gecommitteerdens ter Camere voornoemt (getekend) Q. v. Strijen

15.4 Rekening van essayeur-generaal mr. Marcellus Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1765

Bron: NA 3.01.28-5642C

Rec[epta] 14 april 1766

Omme den Lande

Op te nemen bij den heeren van het 1e departem[en]t

't slot in 't register gestelt

Reekening, bewijs en reliqua, dewelke bij deezen sijn doende, de ordinaris Raaden en Generaalmeesters van de Munten der Vereenigde Neederlanden aan de Edele Mogende heeren Gecommitteerde ter Provintiale Reekenkamer van Holland en West-Vriesland, als bij resolutie van de Edele Groot Mogende heeren Staaten van deze provintie, in dato den 6e februarij 1765 geauthoriseert tot den inkoop van kopere plaaten ter montant van circa dertig duijsend guldens, om daarvan buijten schade van den Lande op de Munten van Holland en West-Vriesland, ten dienste van derselver ingezetenen duijten te doen munten, soals het geene voors[ch]r[even] is, met de gevolgen en aankleeven van dien, gelijk voorheen onder hun toesigt is behandelt, en nu wederom is geadministreert geworden door mr. Marcellus Emants, Essaijeur-Generaal van de Munten voors[ch]r[even]. En is deeze reekening gesteld in guldens van twintig stuijvers en penningen na advenant

Ontfang

Eerste Cappittel

Accordeert den ontfang van deese en volgende post met de memorie van belasting bij de Finantie van Holland opgegeeven

Word eerstelijk in ontfang gebragt een somme van twaalf duijsend ses hondert eene gulde drie stuijvers, dewelke in voldoeninge van eene ordonnantie van dato den 7 augustii 1765 bij de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden in het Suijderquartier gedaan depecheeren, aan de Raaden en Generaalmeesters van de Munten, waren ter hand gesteld tot prompte betalinge der eerste parteij plaaten, dus

Corr[igen]dum op den Ontfanger-Gen[eraa]l G. van Slingelandt

ƒ 12.601: 3: -

Nog worden alhier in ontfang gebragt sodanige andere ses duijsend guldens als in voldoeninge van een ordonnantie als boven in dato 28 november 1765 bij de Raaden en Generaalm[eeste]rs van de Munten, tot voldoeninge van geleeverde duijtenplaaten sijn geworden ontfangen, dus

ƒ 6.000: 0: -

Eerste capittel van den ontfang van penningen uijt het Comptoir-Generaal van Holland, bedraagt agtien duijsend ses hondert eene gulde drie stuijvers

18.601 £ 3 β

Tweede Capittel

Blijkt bij contract als in den text hiernevens overgelegt

Word alhier gepraemitteert dat de Raaden en Generaalmeesters van de Munten in voldoeninge van de hiervoor gemelde haar Ed[ele] Groot Mogende resolutie, hebben gedaan contracteeren over den inkoop van duijteplaaten met Johan Hessels, coperhandelaar, wonende bij Apeldoorn op de Veluwe, om de quantiteit van vier à vijf en dertig duijsend ponden kopere plaaten op de Veluwe gemaakt, te leveren. Ingevolge van welke coopcontract, hiernevens overgelegt, dan in twee reijsen, na voorgaande examinatie der plaaten, aan de beijde Munten van deze provintie, door den gem[eld]e leverancier Hessels sijn versonden vijf en dertig duijsend drie honderd seeventig en een half ponden plaaten tot circa 150 à 152 stukken in het pond.

Als aan de steeden

Dordrecht voor	*ƒ* 2.050
Haarlem	2.200
Delft	1.600
Leijden	4.300
Gouda	1.450
Rotterdam	3.350
Gornichem	450
Schiedam	650
Schoonhoven	450
Brielle	450
's Haage	2.550

Maakende met de ingehoude 2730: 4: 0 bij gem[eld]e Muntmeester die hieragter in uijtgave sullen werden gebragt, de voorgem[eld]e somme van

Blijkt van het provenue deser vermunte plaaten bij leijste, ondertekent bij den Muntmeester W. Buck hiernevens overgelegt

ƒ 22.230: 4: 0

Hiervan blijkt bij het document dienende, hierna op fol. 6 à 7

Van denzelven Muntmeester ontfangen negentien guldens vier stuijvers over 40 lb cisaliën of qualijk gemunte duijten à *ƒ* 48 per hondert pond gerekend, dus

ƒ 19: 4: 0

Blijkt mede van het provenue deser vermunte plaaten bij leijste, onderteekent bij de Muntmeester P. Buijskes hiernevens overgelegt

Werd verder in ontfang gebragt de somme van elf duijsend twee hondert en dertig guld[en]s, geprovenieert van de voorgem[eld]e 11960 ½ ponden Veluwsche duijteplaaten op de Munte van West-Vriesland binnen de stadt Enkhuijsen, in het voorgemelde jaar tot duijten vermunt en volgens de nevensgaande lijste, daarvan geformeert aan de hierna volgende steeden gesonden als aan

Amsterdam	6.000
Alkmaar	1.000
Hoorn	1.000
Enkhuijsen	1.230
Edam	500
Munnekendam	500
Medemblik	500
Purmerende	500

ƒ 11.230: 0: 0

Hiervan blijkt bij het document, dienende hierna op fol. 7

Nog van de laastgem[eld]e Muntm[eeste]r ontfangen drie en dertig guldens vijf stuijvers over 66 1/2 ponden cisaliën, à thien stuijv[er]s 't pond

ƒ 33: 5: 0

Werd op affirmatie van den rendant aangenomen

Wijders worden alhier in ontfang gebragt sodanige veertien guldens en twaalf penningen voor 18 pond plaaten, als bij herweging derselve op de Hollandsche Munte tot Dordrecht bevonden zijn aan de ponden na derwaarts gezonden te manqueeren en door den leverancier Hessels tot 78 guldens de hondert pond gereekend, zijn gerestitueert geworden

ƒ 14: 0:12

En eijndelijk nog zeeven en negentig guldens tien stuijvers voor het bedragen van 1950 geldsakken à eene stuijver het stuk, die den Muntmeester Buck verschoten hebbende zig tot die somme met nieuwe duijten heeft betaald, en door de steeden van Zuijd-Holland aan de rendant wederom sijn terug gegeven, 't geen bij de Muntm[eeste]r van West-Vriesland als de waarde der sakken van de steeden des voors[ch]r[even] landschaps ontfangen hebbende geen plaatse heeft gehad. Komt dus alhier nog in ontfang

ƒ 97:10: 0

Tweede Capittel van ontfang over het provenue der duijten als anders bedraagt

33.624 £ 3 β 9 d

Somma totalis van den ontfang dezer reeckening bedraagd twee en vijftig duijsent twee hondert vijf en twintig ponden ses schellingen en negen deniers, dus alhier

52.225 £ 6 β 9 d

Uitgaave

Eerste capittel

Betaalt, ofwel gerestitueert ten Comptoire-Generaal van Holland en West-Vriesland, de somme van agtien duijsend ses hondert eene gulde drie stuijvers, dewelke in voldoeninge van twee ordonnantiën van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden, hiervoren fol. 1 v[er]so aangehaald bij de Raaden en Generaalmeesters van de Munten waren ontfangen tot betalinge der eerste geleeverde duijteplaaten, dus

Op den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l G. van Slingelandt, verantw[oor]t in d[ito] 38e reek[ening] d'a[nn]o 1766 fol. 77

ƒ 18.601: 3: 0

Eerste capittel van uijtgaaf ten Comptoir-Generaal van Holland gedaan, bedraagt per se

18.601 £ 3β

Tweede Capittel

Blijkt van de betalinge van deese en aangetooge posten bij quitantiën van J. Hessels op ijder post overgelegt	Dienvolgens is op den 20 augustij laastl[ede]n aan gem[eld]e Hessels, in voldoeninge van de eerste leveranties van plaaten, sijnde geweest 16485 ponden, betaalt tot 78 guld[en]s de hondert pond, na aftrek van twee p[er] c[en]t, 't geen bedongen was, als de betaling na ijder leverantie, promptelijk zoude geschieden, twaalf duijsend ses hondert eene gulde en drie stuijvers	ƒ	12.601: 3: 0
	Aan denzelve op den 4 december laastl[eden] in mindering van sijn generale reekening van dato 25 october 1765 (bedragende voor nog agtien duijsend agt honderd vijf en tagtig en een half ponden plaaten, ten prijse als vooren gerekend eene somme van ƒ 14730:14: 0) betaalt ses duijsend guldens, sonder kortinge, alzo lange na de leverantie deeze betaling eerst heeft kunnen geschieden, dus	ƒ	6.000: 0: 0
	Den 13 januarii 1766 aan gem[eld]e Hessels in mindering van bovengem[eld]e reekening, wederom volgens quitantie sonder kortinge betaalt een somme van drie duijsend guldens	ƒ	3.000: 0: 0
	En eijndelijk den 11 maart 1766 aan denzelve op sijne quitantie, sonder kortinge voldaan het slot van gem[eld]e reekening, met een somme van vijf duijsend seven hondert dertig guldens en veertien stuijvers, dus	ƒ	5.730:14: 0
	Betaalde muntloonen en andere ordinaire onkosten		
Transeat der uijtgaaf van deese twee posten ter zaake als in den text conform het 12 art[ikel] van de ordonnantie en instructie der Muntmeesters van den jaare 1702 en blijkt van de gedaane betalingen bij quitantie van W. Buck, hiernevens overgelegt	Den 2 maart 1766 betaalt aan mr. Wouter Buck, Muntmeester van Holland, voor sijn toezigt en salaris over het munten dezer duijten, gewogen hebbende 23386 ponden en van circa 151 stukken in het pond, de agt en sestig stukken tot twee duijten of vier penningen gerekend volgens de instructie op de duijten van den 18 januarij 1702 de somme van seshondert vijftig guldens en twee stuijvers, dus	ƒ	650: 2: 0
	Aan den voorn[oemd]e Muntmeester ten behoeve van de Munters tot Dordrecht over muntloonen van de voorgemelde 23386 ponden platen de 68 stukken tot vijf duijten of tien penningen bereekend volgens de bovengem[eld]e instructie betaalt sestien hondert ses en twintig guldens en dertien stuijvers	ƒ	1.626:13: 0
Bij quitantie als vooren en bij certificatie van de stempelsnijder A. van Baarl	Aan den zelven Muntmeester betaalt over tweehondertveertig stempels op het munten dezer duijten gesneeden en gebrooken, volgens verklaring van den stempelsnijder van Baarl, ijder tot twintig stuijvers als altoos gereekend, twee hondert en veertig guldens	ƒ	240: 0: 0
Bij quitantie van W. Buck deese en aangetooge posten	Gerestitueert aan denzelven voor verschot aan de kaaijwerkers, over het ontscheepen en scheepdoen en weegens scheeploonen van de duijtevaatjes vier en twintig guldens	ƒ	24: 0: 0
	Nog over dag en nagt vuur te stooken, gedurende het munten dezer duijten in het koudste van den winter, twee en vijftig guldens en tien stuivers	ƒ	52:10: 0
	En over olij tot de lampen en schroeven gebruijkt agt en twintig guldens neegentien stuijvers	ƒ	28:19: 0
	Item over cuijploon van de vaatjes met duijten ter versendinge tien guldens tien stuijvers	ƒ	10:10: 0
	Eijndelijk aan denzelven gerestitueert seeven en negentig guldens tien stuijvers voor 1950 geldsakken, door de steden wederom goedgedaan en hiervoren verantwoord, dus	ƒ	97:10: 0
Transeat als hierboven fol. 6 v[er] so en blijkt van de gedaane betalinge bij quitantie van P. Buijskes hiernevens overgelegt	Aan de Muntmeester van West-Vriesland Pieter Buijskes, over desselfs salaris wegens het munten van 11966½ ponden plaaten van omtrent 151 stukken in het pond en de 68 stuks gerekend tot twee duijten of vier penningen, volgens voorgem[eld]e instructie op de duijten, betaalt drie hondert dertig guldens ses stuijvers en vier penningen, hem dies weegens in zijne qualiteijt competeerende	ƒ	330: 6: 4
Bij quitantie als vooren	Aan denzelve ten behoeve van de gezellen op de Westfriesche Munte betaalt agt hondert vijf en twintig guldens vijftien stuijvers en tien penningen over muntlonen van 11966½ ponden kopere plaaten, als boven tot vijf duijten of tien penningen op de 68 stukken na de hierboven gem[eld]e instructie gereekend, dus alhier	ƒ	825:15:10
Bij quitantie als] vooren en certificatie van den stempelsnijder H. Weijmans	Aan gem[eld]e Muntmeester betaalt sestig guldens over 60 paar duijtestempels, op het munten der Westfriessche duijten gesneeden en gebrooken, volgens verklaring van den stempelsnijder Hendrik Weijmans, tot twintig stuijvers het paar, als vanouds gerekend	ƒ	60: 0: 0
Bij quitantie als vooren	Nog aan denzelven gerestitueert twintig guldens over vuur en ligt, op en onder het munten der voors[ch]r[even] duijten geconsumeert	ƒ	20: 0: 0
	En eijndelijk over sleep[-], kuijploon, vragten en andere onkosten op het munten dezer duijten gevallen sestien guldens negen stuijvers	ƒ	16: 9: 0

Transeat op den rendants affirmatie	Seedert het arresteeren van dezen muntslag sijn, zo met den leverancier der plaaten als met de beijde Muntmeesteren van deze provintie zeer veele briefwisselingen gehouden en niet wijnige gefranqueert, waarvoor alhier in uijtgave gebragt werden vier guldens en sestien stuijvers	ƒ	4:16: 0
Deese een en half per c[en]t voor het salaris van den Essaijeur mr. M. Emants werd alhier conform de laast gesloote rekening volgens resolutie als in den text zodanig geleden	Ten behoeven van den Essaijeur-Generaal mr. Marcellus Emants, als tot de administratie van al het geene tot het werk dezer duijten heeft gespecteert, specialijk als hierboven is gemeld door de Raaden en Generaalm[eeste]rs voorn[oemd] zijnde gecommitteert geweest de gelden daarvan geprovenieert, hebbende ingevordert en ontfangen en die wederom geëmploijeert tot betalinge, zo van den leverancier der plaaten, als muntloonen aan de resp[ectiev]e Muntmeesteren en Muntgezellen en verdere onkosten op het munten der duijten gevallen. En voorts nog gemanieert hebbende de agtien duijsend ses honderd eene gulde en drie stuijvers bij de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden tot betalinge der eerste duijtenplaaten geavanceert geweest, mitsgaders de liquidatiën met de beijde Muntmeesteren opgemaakt en gesloten. En deze reekening, hebbende geformeert en twee malen gedoubleert, werd alhier in uijtgave gebragt de somme van vijfhondert eene gulde agtien stuijvers gerekend alleen van het zuijvere provenu van de duijten, bedragen hebbende volgens het tweede capittel van den ontfang op folio 3 v[er]so en 4 vermeld, van de Munte tot Dordrecht twee en twintig duijsend twee hondert dertig guldens vier stuijvers en elf duijsend twee hondert dertig guldens van de Westfriessche Munte, over zulks tesamen drie en dertig duijsend vier hondert sestig guldens en vier stuijvers, zijnde dit gereekend tot anderhalf per cento, zoals bij resolutie van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden in dato den 15 december 1715 en succesivelijk in volgende reekeningen der duijten aan den Essaijeur-Generaal altoos is geworden toegelegt, dus alhier laastelijk de somma van	ƒ	501:18: 0
	2e Somma van betalingen, zoo aan inkoop van duijtplaaten, als aan muntloonen en andere ord[inari]s onkosten		31.821 £ 5 β 10½ d
	Tot[ali]s somma van den uijtgaaff deezer reekening bedraagt vijftig duijsent vier hondert twee en twintig ponden agt schellingen tien denier obulus		50.422 £ 8 β 10 ½ d
	En den ontfang bedraagt hiervooren, fol. 4 v[er]so		52.225 £ 6 β 9 d
f. 52225: 6: 9 f. 50422: 8:10½ 1802:17:10½	Vereffent den uijtgaaff tegen den ontfang, zoo komt meer ontfangen als uitgegeeven en den rendant alhier schuldig blijft een somme van een duijsent agt hondert twee ponden zeventien schellingen tien denier obulus, dus alhier		1802 £ 17 β 10½ d
T[er] n[otificatie] op den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l mr. G. van Slingelandt V[er]antw[oor]t in de 38e reek[ening] d'a[nn]o 1766, fol. 80	Aldus gehoord, opgenoomen ende geslooten ten bureele van de Camer van Reekeningen van Holland ende W[es]t-Vriesland den 8 julij 1766 (getekend) J. Teding van Berkhout, Simon Drolenvaux en C. Neelen.		
Dat dit voorenstaande slodt ter somma van 1802 £ 17 β10½ d à 40 grooten het pont ten Comptoire-Gen[eraa]l van Holland is betaalt, blijkt bij quitantie van den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l G. van Slingelandt d[ato] 29 julij 1766. Actum ter Provintiale Reekenkamer van Holland en West-Vriesland den 29 julij 1766. Bij mij secretaris (getekend) Q.v[an] Strijen	Ter ordonantie van de Gecommitteerdens ter Camere voornoemt Q v[an] Strijen		

15.5 Rekening van essayeur-generaal mr. Marcellus Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1769

Bron: NA 3.01.28-5642E

Rec[epta] 24 [novem]b[er] 1769

Omme den Lande

Op te nemen bij den heeren van het 2e departem[en]t

Reekening der duijten, gemunt in a[nn]o 1769

't slot in 't register gestelt

Reeckening, bewijs en reliqua, dewelke bij deesen sijn doende ordinaris Raaden en Generaalmeesters van de Munten der Vereenigde Neederlanden aan de Edele Mogende heeren Gecommitteerde ter Provintiale Reeckenkamer van Holland en West-Friesland, als bij resolutie van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden van de Edele Groot Mogende heeren Staaten van deese provintie in dato den 7 junii 1769, geauthoriseert tot den inkoop van koopere plaaten, ter montant van circa twaalf duijsent guldens, om daarvan, buijten schade van den Lande, op de Munten van Holland en West-Friesland ten dienste van derselver ingeseetenen, duijten te doen munten soals hetgeene voorsc[h]r[even] is, met de gevolgen en aankleeven van dien, gelijk voorheen onder hun toesigt is behandelt en nu wederom is geadministreert geworden door mr. Marcellus Emants, Essaijeur-Generaal van de Munten voorsc[h]r[even]. En is deese reeckening gestelt in guldens van twintig stuijvers en pennningen na advenant.

Ontfang

Eerste capittel

Accordeerd den ontfang van dese post met de resolutie van de Raden en Generaalmeesters en met de quitantie van J. Hessels, hierna in uijtgave gebracht fol. 5, zijnde de memorie van belasting wegens de Financie van Holland, niet ingekomen, dus alhier werd aangenome

Word eerstelijk in ontfang gebragt een somme van twaalf duijsent vier hondert vier en tagtig guldens seeventien stuijvers, dewelke in voldoeninge van een ordonnantie van dato den 11 augusti 1769 bij de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden in het Suijderquartier gedaan depescheeren aan de Raaden en Generaalmeesters van de Munten waaren ter hand gestelt tot prompte betalinge der geleverde duijteplaaten, dus

Cor[rigen]dum op den Ontf[anger]-Gen[eraa]l v[an] d[en] Boetselaar. Factum in de 2e reek[ening] van den Ontf[anger]-Gen[eraa]l v[an] Boetzelaer a[nn]o 1769 fol. 995v[ers]o

ƒ 12.484:17: 0

12.484 £ 17 β

Eerste capittel van den ontfang van penningen uijt het Comptoir-Generaal van Holland bedraagt twaalf duijsent vierhondert vier en tagtig guldens en seeventien stuijvers

Tweede capittel

Blijkt bij contract als in den tecxt, hiernevens overgelecht

Blijkt van het provenue deze vermunte platen, bij leijste ondergeteekend bij den Muntm[eeste]r W. Buck hiernevens overgelecht, deze en volgende post

Werd alhier gepraemitteert dat de Raaden en Generaalmeesters van de Munten, in voldoeninge van de hiervoor gemelde resolutie van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden, hebben gedaan contracteeren over den inkoop van duijteplaaten met Johan Hessels, cooperhandelaar woonende bij Apeldoorn op de Veluwe. Ingevolge van welk koopcontract, hiernevens overlegt, dan in twee reijsen na voorafgegaane examinatie der plaaten aan de beijde Munten van deese provintie door den gemelde leverancier Hessels, sijn versonden twintig vaaten met duijteplaaten, tesaamen gewoogen hebbende sestien duijsent vijf hondert vijfenveertig ponden plaaten tot circa 150 à 152 stukken in het pond.
Dat van deese 16545 ponden geleeverde plaaten, aan dewelke, herwoogen sijnde, een kort van 25 pond bevonden is, op de Hollandsche Munte te Dordrecht tot duijten sijn vermunt 11120 ponden, en op de Munte van West-Friesland tot Enkhuijsen 5400 ponden, maakende tesaamen 16520 en dus 25 ponden minder als de bovengem[eld]e leverantie heeft koomen te bedraagen.
Over sulks word alhier in ontfang gebragt een somme van tienduisent vier hondert en neegentig guldens, geprocedeert van de voorsc[h]r[even] elf duijsent een hondert twintig ponden Veluwsche duijteplaaten door den Hollandsche Muntmeester Buck in deesen jaare tot duijten vermunt, en (uijtgenoomen een somme van twaalf hondert vijf en sestig guldens, vijftien stuijvers en agt penningen in duijten, welke de gem[eld]e Muntmeester in voldoeninge sijner muntloonen en andere onkosten, hieragter in uitgaave te brengen, benevens nog een andere somme in duijten van twaalf hondert vier en twintig guldens vier stuijvers en agt penningen, om die in de klijne steeden en ten plattenlande te distribueeren, heeft ingehouden) aan de resp[ectiev]e steeden deeser provintie in het Suijderquartier, volgens de leijste hiernevens overgelegt, gesonden als aan

Dordrecht voor	ƒ	400: 0: 0
Haarlem		600: 0: 0
Delft		200: 0: 0
Leijden		600: 0: 0
Amsterdam		4000: 0: 0
Gouda		200: 0: 0
Rotterdam		800: 0: 0
Gornichem		100: 0: 0
Schiedam		100: 0: 0
Schoonhoven		100: 0: 0
Brielle		100: 0: 0
's Haage		800: 0: 0

ƒ 10.490: 0: 0

Nog de bij den Muntm[eeste]r ingehouden duijten voor muntloonen ƒ 1265:15: 8en eindelijk de ingehoude duijten om te distribueeren in de kleijne steeden, ter somme van ƒ 1.224: 4: 8Brengt wederom uijt de voorsc[h]r[even] somme van

Van den selve Muntmeester ontfangen elf guldens tien stuijvers en agt penningen over 24 pond cisaliën en quaalijk gemunte duijten, tot ƒ 48 de hondert pond gerekent

ƒ 11:10: 8

Blijkt mede van het provenue dezer vermunte platen, bij leijste ondergeteekend bij den Muntm[eeste]r P. Buijsken [282], hiernevens overgelecht deze en volgende post

Werd verder in ontfang gebragt de somme van vijf duijsent een hondert guldens, geprovenieert van de 5400 ponden Veluwsche duijteplaaten, op de Munte van West-Friesland binnen de stadt Enkhuijsen, in deese jaare tot duijten vermunt, en aan de stadt Amsterdam, gelijk ook aan de resp[ectie]ve steeden van West-Friesland en het Noorderquartier (uijtgenoomen een somme van vijf hondert negen en seeventig guldens eene stuijver en agt penningen in duijten, welke den Muntm[eeste]r van West-Friesland, Pieter Buijskes, in voldoeninge sijner muntloonen en andere onkosten, hieragter in uitgaave te brengen, benevens nog een somme in duijten van vijf hondert twintig guldens agtien stuijvers en agt penningen om die ten plattenlande te distribueeren, heeft in gehouden) volgens de lijste, hiernevens overgelegt, gesonden als aan

Amsterdam voor	ƒ	2000: 0: 0
Alkmaar		600: 0: 0
Hoorn		500: 0: 0
Enkhuijsen		500: 0: 0
Edam		100: 0: 0
Munnikendam		100: 0: 0
Medemblik		100: 0: 0
Purmerende		100: 0: 0
	ƒ	4000: 0: 0

maakende met de voor de muntlonen ingehoude ƒ 579: 1: 8
en voor de ten plattenlande te distribueere duijten, sijnde voor ƒ 520: 8: 8
de hiervoor gemelde somme van

Van denselve Muntmeester ontfangen twaalf guldens tien stuijvers voor 25 pond cisaliën en quaalijk gemunte duijten, als vooren gerekent

ƒ 5.100: 0: 0

Werd op affirmatie van den rendant aengenome

Wijders worden alhier in ontfang gebragt sodaanige neegentien guldens vijf stuijvers, voor 25 ponden plaaten, als bij herweeginge derselve op de Westfriessche Munte tot Enkhuijsen bevonden sijn aan de ponden, na derwaarts gesonden, te manqueeren en door den leverancier Hessels tegens ƒ 77 de hondert pond gereeckent, sijn gerestitueert geworden, dus

ƒ 19: 5: 0

Werd alhier aengenome

En eijndelijk nog sestig guldens voor het bedraagen van twaalf hondert geldsakken van eenen stuijver het stuck, bij de twee Muntmeesteren verschooten, dewelke hoeseer een stadt of twee die niet heeft kunnen goedvinden te restitueeren, so min als de vragt voor het transport der duijten bij haar van het montant afgetrokken, door den rendant egter als ontfangen, hier worden in reekening gebragt, dus

ƒ 60: 0: 0

Tweede capittel van ontfang over het provenue der duijten als anders bedraagt

15.693 £ 5 β 6 d

282 De achternaam van deze Muntmeester wordt wel meer geschreven als Buijsken. In deze publicatieis gekozen voor de meer correcte en elders in dit document ook gebruikte schrijfwijze 'Buijskes'.

	Somme totalis van den ontfang deeser reeckening bedraagt acht en twintich duijsend een honderd acht en seventich ponden twe[e] schellingen en ses deniers, dus alhier	28.178 £ 2 β 6 d
	Uitgaave	
	Eerste capittel	
Bij quitantie van den Ontfanger Generaal Van Boetzelaer hiernevens overgelechd	Betaalt ofwel gerestitueert ten Comptoire-Generaal van Holland en West-Friesland de somme van twaalf duijsent vier hondert vier en tagtig guldens seeventien stuijvers, dewelke in voldoeninge van een ordonnantie van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden hiervooren fol. 1 v[er]so aangehaalt, bij de Raaden en Generaalmeesters van de Munten waaren ontfangen tot betaalinge der geleeverde duijteplaaten, dus	Op den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l van den Boetselaar, [ver]antw[oor]t in zijne 2e reek[ening] d'a[nn]o 1769, fol. 82 *ƒ* 12.484:17: 0
	Eerste capittel van uijtgaaf ten Comptoire-Generaal van Holland gedaan, bedraagt	12.484 £ 17 β
	Tweede capittel	
Blijkt bij quitantie van J. Hesselt[283]	De Raaden en Generaalmeesters van de Munten voorsc[h]r[even] hebben ingevolge van de resolutie van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden, in het hooft van deesen gemelt, door den rendant mr. M. Emants volgens commissie van den 12 junii 1769 ten dien eijnde op hem gedecerneert, gedaan inkoopen en vervolgens ontfangen van Johan Hessels, cooperhandelaar op de Veluwe, de quantiteijt van sestien duijsent vijf hondert vijf en veertig ponden duijteplaaten, tot seeven en seeventig guldens de hondert pond, blijckende met betrekkinge tot deesen prijs uijt het geëxhibeerde coopcontract van dato den 17 junij 1769. Dienvolgende is op den 4 augustus laastl[ede]n aan gem[eld]e Hessels in voldoeninge van sijne plaate leverantie, sijnde geweest 16545 ponden, betaalt tot seeven en seeventig guldens de hondert pond, na aftrek van 2 p[er] c[en]t 'tgeen bedongen was als de betaalinge der gemelde plaaten promptelijk soude geschieden, een somme van twaalf duijsent vier hondert vier en tagtig guldens en seeventien stuijvers, dus	*ƒ* 12.484:17: 0
	Betaalde muntloonen en andere ordinaire onkosten	
Blijkt bij quitantie van W. Buck op deze en aengetoge posten overgelecht	Den 30 september betaalt aan mr. Wouter Buck, Muntmeester van Holland, voor sijn toesigt en salaris over het munten deeser duijten, gewoogen hebbende 11120 ponden en van circa 151 stukken in het pond, de 68 stukken tot twee duijten of vier penningen gereekent, volgens de instructie op de duijten van den 18 januarij 1702, de somme van drie hondert elf gulde en seeven stuijvers	*ƒ* 311: 7: 0
	Aan den voorn[oemd]e Muntmeester ten behoeven der Munters tot Dordrecht over muntloonen van de voorgem[eld]e 11120 ponden plaaten, de 68 stukken tot vijf duijten of tien penningen bereekent volgens de bovengem[eld]e instructie, betaalt seeven hondert agt en seeventig guldens en agt stuijvers	*ƒ* 778: 8: 0
	Aan den selve Muntmeester betaalt over een hondert en twaalf stempels tot het munten deeser duijten gesneeden en gebrooken, volgens verklaaring van den stempelsnijder Van Baarl, ijder tot twintig stuijvers als altoos gereekent, een hondert en twaalf guldens	*ƒ* 112: 0: 0
	Gerestitueert aan denselve voor verschot aan kaaijwerkers over het ontscheepen en scheepdoen en wegens scheepsloonen van de duijtevaatjes, tien guldens	*ƒ* 10: 0: 0
	Nog over olij tot de lampen en schroeven tien guldens	*ƒ* 10: 0: 0
	Item over kuijploon van de vaatjes met gesakte duijten ter versendinge vier gulde en agt penningen	*ƒ* 4: 0: 8
	Eijndelijk aan den selve gerestitueert veertig guldens voor agt hondert sakken à eene stuijver, door de steeden van het Suijderquartier wederom goedgedaan en hiervooren in ontfang gebragt	*ƒ* 40: 0: 0
Bij quitantie van P. Huijske [284]	Aan den Muntmeester van West-Friesland, Pieter Buijskes, over desselfs salaris wegens het munten van 5400 ponden plaaten van omtrent 151 stukken in het pond en de 68 stuks gereekent tot twee duijten of vier penningen volgens voorgemelde instructie op de duijten, betaalt een hondert vijftig guldens, seventen stuijvers en agt penninge	*ƒ* 150:17: 8
Bij quitantie van P. Huijske [285]	Aan denselve ten behoeven van de gesellen op de Westfriessche Munte betaalt drie hondert seeven en seeventig guldens en vier stuijvers over muntloonen van gem[eld]e 5400 ponden koopere plaaten als booven, tot vijf duijten of tien penningen op de 68 stukken na de hierboven gem[eld]e instructie gereekent, dus alhier	*ƒ* 377: 4: 0

283 Hier moet natuurlijk Hessels staan.

284 Het betreft hier natuurlijk een schrijffout, omdat er 'P. Buijskes' zou moeten staan.

Bij verclaring van A. van Baerll [286]	Aan de gem[eld]e Muntmeester betaalt ses en twintig guldens voor 26 paar duijtestempels voor het munten der Westfriessche duijten gesneeden, volgens verklaaring van den stempelsnijder Hendrik Weijmans tot twintig stuijvers het paar, als vanouts gereekent	*ƒ* 26: 0: 0
Bij quitantie van P. Huijske [287]	Nog aan den selve gerestituueert vijf guldens voor vuur en ligt op en onder het munten der voorsc[h]r[even] duijten geconsumeert	*ƒ* 5: 0: 0
Transeat	En eijndelijk nog twintig guldens voor vier hondert geldsakken à 1 stuijver, door de Noorthollandsche en Westfriessche steeden op twee na wederom goedgedaan en hiervooren in ontfang gebragt	*ƒ* 20: 0: 0
Transeat	Seedert het arresteeren van deesen muntslag sijn, so met den leverancier der plaaten als met de beijde Muntmeesteren van deese provintie, seer veele briefwisselingen gehouden en niet wijnige gefranqueert, waarvoor als hier in uijtgaave gebragt werden vijf guldens agtien stuijvers	*ƒ* 5:18: 0
Deze een en een half per cento voor het salaris van den Essaijeur mr. M. Emants werd alhier conform de laast geslote reekening volgens resolutie als in den tecxt sodanig geleeden.	Ten behoeve van den Essaijeur-Generaal mr. Marcellus Emants als tot de administratie van al hetgeene tot het werk der duijten heeft gespecteert, specialijk als hierboven is gemelt, door de Raaden en Generaalmeesters voorsc[h]r[even] sijnde gecommitteert geweest, de gelden daarvan geprovenieert hebbende ingevordert en ontfangen en die wederom geemploijeert so tot restitutie der ontfange gelden van het Comptoir-Generaal, als tot betaalinge der muntloonen aan de resp[ectie]ve Muntmeesteren en Muntgesellen en verdere onkosten op het munten der duijten gevallen. En voorts nog gemanieert hebbende de twaalf duijsent vierhondert vier en tagtig gulden en seventien stuijvers, bij de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden tot betaalinge der duijteplaaten geavanceert geweest, mitsgaders de liquidatiën met de beijde Muntmeesteren opgemaakt en geslooten. En deese reeckening hebbende geformeert en tweemaalen gedoubleert, werd alhier in uitgaave gebragt de somme van twee hondert drie en dertig guldens seeventien stuijvers, gereekent alleen van het suijvere provenue van de duijten, bedraagen hebbende volgens het tweede capittel van den ontfang, op fol. 3 v[er]so gemelt, als van de Munte tot Dordrecht tien duijsent vier hondert en t'neegentig guldens en van de West-Friessche Munte vijf duijsent een hondert guldens, over sulks tesaamen vijftien duijsent vijf hondert en t'neegentig gulden. Sijnde dit gereekent tot anderhalf p[er] c[en]t, soals bij resolutie van de Edele Mogende heeren Gecommiteerde Raaden in dato den 15 december 1735 en successivelijk in volgende reekeningen der duijten aan den Essaijeur-Generaal altoos is geworden toegelegt, dus alhier laastelijk de somme van	*ƒ* 233:17: 0
	2e Somma van betalingen, zoo aan inkoop van duitsplaaten als aan muntloonen en andere ord[inari]s onkosten	*ƒ* 14.569 £ 9 β
	Tot[ali]s somma van den uitgaaf deezer reek[ening]e bedraagt zeven en twintich duijsend vier en vijftich ponden en ses schellingen, dus alhier	*ƒ* 2.7054 £ 6 β
	En den ontfang hiervooren fol. 4 v[ers]o	28178 £ 2 β 6 d
ƒ 28.178: 2: 6 27.054: 6: 0 *ƒ* 1.123:16: 6	De welke teegens elkander vereffent zijnde, zoo komt meer ontfangen als uitgegeeven en blijft den rendant alhier schuldig een somma van een duijsend een honderd drie en twintich ponden sestien schellingen en ses deniers, dus alhier	1123 £ 16 β 6 d
Dat dit nevenstaende slot ten Comptoire van den Ontf[ange]r-Gen[eraal] mr. N. van Boetselaar is betaalt, blijkt bij zijn quit[antie] in d[ato] 21 decemb[er] 1769 en is hetzelve daarmeede voldaan. Actum ter Rekenkamer van Hollandt en West-Vriesland den 21 decemb[er] 1769. Bij mij secretaris G. Beelaerts van Blokland.	[Ver]antw[oort] in de 2e reek[ening] van den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l Nicolaas van Boetzelaar d'a[nn]o 1769 fol. 84v[erso]	
	Aldus gehoord, opgenoomen en geslooten ten bureele van de Kamer van Reekeningen van Holland en W[est]-Vriesland den 1en dec[ember] 1769 [getekent] A. Bout, Augustinus van der Crap en C.J. Vaillant ter ordonn[anti]e van de Gecomm[itteerden]s ter Kamere voorn[oem]t, G. Beelaerts van Blokland	

285 Het betreft hier natuurlijk wederom een schrijffout, omdat er 'P. Buijskes' zou moeten staan.

286 Het betreft hier natuurlijk wederom een schrijffout, omdat er 'H. Weijmans' zou moeten staan.

287 Het betreft hier natuurlijk wederom een schrijffout, omdat er 'P. Buijskes' zou moeten staan.

15.6 Rekening van essayeur-generaal mr. Marcellus Emants van de aanschaf van koperen platen voor nieuwe duiten 1780

Bron: NA 3.01.28-5642 F

Rec[epta] 8 [decem]b[er] 1781

Omme den Lande

Op te nemen bij de heeren van het 1e departement

Reekening der duijten, gemunt in a[nn]o 1779 [288] 't slot in 't reg[iste]r gesteld

Reeckening, bewijs en reliqua, dewelke bij deesen sijnde doende de ordinaris Raaden en Generaalmeesters van de Munten der Vereenigde Nederlanden aan de Edele Mogende heeren Gecommitteerde ter Provintiale Reeckenkamer van Holland en West-Friesland, als bij resolutie van de Edele Groot Mogende heeren Staaten van deese provintie in dato den 20 augusti 1779 geauthoriseert tot den inkoop van 4 à 35000 ponden koopere plaaten ter montant van circa dertig duijsent guldens, om daarvan, buiten schaade van den Lande, op de Munten van Holland en West-Friesland ten dienste van derselver ingesetenen duijten te doen munten. So als hetgeene voorsc[h]r[even] is met de gevolgen en aankleeven van dien, gelijk voorheen, onder hun toesigt, is behandelt en nu wederom is geadministreert geworden door mr. Marcellus Emants, Essaijeur-Generaal van de Munten voorsc[h]r[even]. En is deese reeckening gestelt in guldens van twintig stuijvers en penningen na advenant

Ontfang

Eerste capittel

Accordeert den ontfang van dese post met de resolutie van de Raden en Generaalmeesters en met de quitantie van J. Hessels, hierna in uijtgaaf gebragt fol. 5v[ers]o en 6r[ect]o. De memorie van Finantie nog niet ingekoomen zijnde, werd dusdanig aangenoomen

Word eerstelijk in ontfang gebragt een somme van elf duijsent agt en vijftigh guldens en dertien stuijvers, dewelke in voldoeninge van een ordonantie tot gelijcke somme van dato den 14 junii 1780, bij de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden in het Suijderquartier gedaan depescheeren aan de Raaden en Generaalmeesters voorsc[h]r[even] waaren ter hand gestelt tot prompte betaalinge der eerste geleeverde duijteplaaten, dus

Corr[igen]dum op den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l van Boetzelaar. Factum in zijne reek[ening] 1780 fol. 761v[erso]

ƒ 11.058:13: 0

Nog word in ontfang gebragt sodaanige somme van vijftien duijsent agt en seeventig guldens en neegen stuijvers, als in voldoeninge van een tweede ordonnantie van gem[eld]e Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden in dato den 28 augusti laastleeden aan de Raaden en Generaalmeesters voorsc[h]r[even] sijn ter hand gestelt tot prompte betaalinge der tweede en laaste leverantie van duijteplaaten

Corr[igen]dum op ut s[upra] 2, f[oli]o 761v[erso]

ƒ 15.078: 9: 0

Eerste capittel van den ontfang van penningen uijt het Comptoir-Generaal van Holland bedraagt ses en twintig duijsent een hondert seeven en dertig guldens en twee stuijvers

26.137 £ 2 β

Tweede capittel

Bij contract als in den text hiernevens overgelegt Blijkt van het provenu deser vermunte platen bij leijste onderteekent bij den Muntmeester W. Buck, hierna onder fol. 6v[ers]o en 7r[ect]o overgelegt

Word alhier gepraemitteert dat de Raaden en Generaalmeesters van de Munten, in voldoendinge van de hier voorgem[elde] haar Edele Groot Mogende resolutie hebben gedaan contracteeren over den inkoop van duijteplaaten met Johan Hessels, cooperhandelaar woonende bij Apeldoorn op de Veluwe, om de quantiteijt van vier à vijf en dertig duijsend ponden koopere plaaten, op de Veluwe gemaakt, te leeveren. Ingevolge van welk coopcontract, hiernevens overgelegt, dan in twee reijsen na voorgaande examinatie der plaaten aan de beijde Munten van deese provintie door den gem[eld]e leverancier Hessels sijn versonden vijf en dertig duijsent drie hondert vijf en twintig ponden tot circa 150 à 152 in het pond. Dat van deese 35.325 ponden geleeverde plaaten, aan dewelke op de beijde Munten herwoogen sijnde, over de 48 vaaten een kort van 199 lb bevonden is, op de Hollandsche Munte tot duijten sijn vermunt geworden 22960 ponden en op de Munte van West-Friesland 12.166 ponden, maakende tesaamen 35.126 en dus over de geheele massa 199 lb minder, als de bovengem[eld]e leverantie heeft koomen te bedraagen. Oversulks word alhier in ontfang gebragt een somme van een en twintig duijsent ses hondert seeven gulde en veertien stuijvers, geprovenieert van de voorsc[h]r[even] 22.960 lb Veluwsche duijteplaaten, door den Hollandsche Muntmeester Buck in het gepasseerde jaar 1780 tot duiten vermunt en (uijtgenomen een somme in duijten van *ƒ* 2.817:14: 0 welke den voorsc[h]r[even] Muntmeester in voldoeninge sijner muntloonen en andere onkosten, hieragter in uijtgaave te brengen, ingehouden heeft om ten plattenlande te distribueeren) na de resp[ectie]ve steeden deeser provintie

in het Suijderquartier gesonden sijn, als aan

Dordrecht voor	*ƒ* 1.900
Haarlem	2.100
Delft	1.550
Leijden	4.150
Gouda	1.400
Rotterdam	3.300
Gornichem	450
Schiedam	600
Schoonhoven	390
Brielle	400
s Haage	2.550
	ƒ 18.790

bedraagende met de bovengemelde door den Muntmeester in sijne reekening gebragte muntloonen en hieragter in uijtgaave te verantwoorden, ter somme van *ƒ* 2.817:14: 0, de hiervooren in ontfang gebragte — *ƒ* 21.607:14:0

Blijkt mede van het provenu deser vermunte plaeten bij lijste door den Muntm[eester] P. Buijskes, hierna fol. 6v[ers]o en 7r[ect]o bij den uijtgaef overlegt

Werd verder in ontfang gebragt een somme van elf duijsent vierhondert seeven en veertig guldens en neegentien stuijvers, geprovenieert van 12.166 lb Veluwsche duijteplaaten door den Muntmeester Buijskes op de Munte van West-Friesland binnen de stad Medemblik in den gepasseerde jaare 1780 tot duijten vermunt en aan de stad Amsterdam gelijk ook aan de respective steeden van West-Friesland en het Noorderquartier (uijtgenoomen een somme van twaalf hondert seeven en neegentig guldens en negentien stuijvers in duijten, welke den voornoemde Muntmeester in voldoeninge sijner muntloonen en andere onkosten, hieragter in uijtgaave te brengen, meede ingehouden heeft) versonden volgens de lijsten, hiernevens overlegt als aan Amsterdam voor *ƒ* 5.700 Alkmaar 950 Hoorn 950 Enkhuijsen 950 Edam 400 Munnikendam 400 Medemblik 400 Purmerende 400 *ƒ* 10.150 uijtmaakende met de soeven gem[eld]e en in uijtgaave te brengen door gem[eld]e Muntmeester in rekening gebragte muntloonen *ƒ* 1.297:19: 0 — *ƒ* 11.447:19: 0

Werd mede ingevolge de voorm[elde] twee memoriën der beide Muntmeesteren aangenoomen.

Door gem[eld]e Muntmeesteren Buck en Buijskes sijn aan den rendant verantwoort de gevalle cisaliën of quaalijk gemunte duijten, een ijder op sijn Munte, hebbende te Dordrecht bedraagen 106 lb en te Medemblik, uijt hoofde van de aldaar gemunte mindere quantiteijt 78 lb, wordende van den eerste daarvan alhier in ontfang gebragt *ƒ* 47:14: 0 en van den ander *ƒ* 38: 4: 0, oversulks tesaamen — *ƒ* 85:18: 0

Werd op affirmatie van den rendant aangenomen

Wijders worden alhier in ontfang gebragt sodanige een hondert seeven en veertig guld[en]s vijf stuijvers voor 199 lb plaaten, als bij herweeginge derselve op de Hollandsche en Westfriessche Munten bevonden sijn, aan de overgesonde ponden te manqueeren en door den leverancier Hessels tegens *ƒ* 75½ de hondert lb gereeckent onder korting van 2 p[er] c[en]t sijn gerestitueert geworden, dus — *ƒ* 147: 5: 0

Werd alhier dusdanig aangenoomen

En eindelijk bij de Hollandsche en Westfriessche Muntmeesteren Buck en Buijskes wegens geldsakken, tesaamen verschooten sijnde, een somme van *ƒ* 197:18: 0 heeft den rendant weegens deselve niet meer kunnen terug bekoomen, als een somme van hondert drie en sestig guldens en drie stuijvers, dus alhier — *ƒ* 163: 3: 0

Tweede capittel van ontfang over het provenue der duijten als anders bedraagt — 33.451 £ 19 β

Somme totalis van den ontfang deeser reeckening bedraagt neegen en vijftig duijsend vijfhondert neegen en tagtig ponden en een schelling, dus alhier — 59.589 £ 1 β

288 Hier wordt natuurlijk 1780 bedoeld.

Uijtgaave eerste capittel

Bij quitantie van den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l Van Boetzelaer, hiernevens overgelegt

Betaalt ofwel gerestitueert ten Comptoire-Generaal van Holland de somme van ses en twintich duijsent een hondert seeven en dertig guldens en twee stuijvers, de welke in voldoeninge van twee ordonnantiën van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden, hiervooren fol. 1 v[er]so en 2 aangehaalt bij de Raaden en Generaalmeesters van de Munten waaren ontfangen tot betaalinge der afgeleeverde duijteplaaten, dus

Op den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l Van Boetzelaar V[er]antw[oor]d in de reek[ening] de a[nn]o 1781 f[oli]o 91

ƒ 26.137: 2: 0

Eerste capittel van uijtgaef ten Comptoire-Generaal gedaan bedraagt per se

Blijkt bij quitantiën van J. Hessels

De Raaden en Generaalmeesters van de Munten voorsc[h]r[even] hebben, ingevolge van haar Ed[el] Gr[oot] Mog[ende] resol[utie], in het hooft van deesen gemelt, door den rendant mr. Marcellus Emants volgens commissie van den 30 augusti 1779 ten dien eijnde op hem gedecerneert, gedaan inkoopen en vervolgens ontfangen van Johan Hessels, coophandelaar op de Veluwe de quantiteijt van vijf en dertig duijsent drie hondert vijf en twintig ponden duijteplaaten tot vijf en seeventig en een halve gulde voor ijder 100 pond, onder korting van 2 p[er] c[en]t, so binnen den maant na een leverantie de betaalinge kwam te geschieden, blijckende met betrekking tot deesen prijs, uijt het geëxhibeerde coopcontract in dato den 31 augusti 1779. Dienvolgens is op den 26 junij van a[nn]o 1780 aan gem[eld]e leverancier Hessel, in voldoeninge van de eerste leverantie van plaaten, sijnde geweest 14.946 ponden, betaalt tot *ƒ* 75½ de 100 ponden na aftrek van 2 p[er] c[en]t voor prompte betaalinge de somme van elf duijsent agt en vijftig guldens en dertien stuivers

ƒ 11.058:13: 0

Aan den selve op den 20 september van gem[elde] jaar, in voldoeninge van sijn tweede en laaste leverantie van plaaten, sijnde geweest 20.379 lb, na aftrek van 2 p[er] c[en]t als boven, de somme van vijftien duijsent agt en seeventig guldens en neegen stuijvers

ƒ 15.078: 9: 0

Betaalde muntloonen en andere ordinaire onkosten

Blijkt bij quitantiën van W. Buck op deese en aangetooge posten overgelegt

Den 9 december des voorgaande jaars betaalt aan mr. Wouter Buck, Muntmeester van Holland, voor sijn toesigt en salaris over het munten der duijten te Dordrecht, gewoogen hebbende 22.960 lb en van circa 151 stukken in het pond, de agt en sestig stukken tot twee duijten of vier penningen, gereeckent volgens de instructie op de duijten van den 18e januarii 1702, de somme van ses hondert drie en veertig guldens veertien stuijvers

ƒ 643:14: 0

Aan den voorn[oemd]e Muntmeester ten behoeven van de Munters te Dordrecht over muntloonen van bovengem[eld]e ponden plaaten, de 68 stukken tot 5 duijten of tien penningen, bereeckent volgens bovengem[eld]e instructie, betaalt sestien hondert neegen gulde vier stuijvers

ƒ 1.609: 4: 0

Aan denselve Muntmeester betaalt over driehondert agtien stempels op het munten deeser duiten gesneeden en gebrooken, volgens verklaaring van den stempelsnijder Van Baarl, ijder tot twintig stuijvers als altoos gereeckent drie hondert agtien guldens

ƒ 318: 0: 0

Gerestitueert aan denselve voor verschot aan de kaaiwerkers over het ontscheepen en scheepdoen en wegens scheepsloonen van de voor-sc[h]r[even] duijtevaeten vier en twintig guld[en]s

ƒ 24: 0: 0

Nog voor het stooken van vuuren geduurende het munten deeser duijten veertig guldens

ƒ 40: 0: 0

En voor olij tot de lampen en schroeven gebruijkt agt en twintig guldens vijftien stuijvers en agt penningen

ƒ 28:15: 8

Item voor kuijploon van de vaatjes met duijten ter versendinge dertien gulde[n] twee stuijvers

ƒ 13: 2: 0

Eijndelijk aan den selve gerestitueert een hondert veertig guldens agtien stuijvers en agt penningen voor 1.879 geldsakken à 1½ stuijver, door de steeden wederom gegeeven en hiervooren verantwoort

ƒ 140: 18: 8

Aan den Muntmeester van West-Friesland Pieter Buijskes over desselfs salaris wegens het munten van 12.166 lb plaaten van omtrent 151 stukken in het lb, en de 68 stuks gereeckent tot twee duijten of vier penningen volgens voorgem[eld]e instructie op de duijten, betaalt drie hondert seeven en dertig guldens veertien stuijvers

ƒ 337: 14 : 0

Aan denselve ten behoeven van de gesellen op de Westfriessche Munte betaalt agt hondert vier en veertig guldens vijf stuijvers over muntloonen van bovengem[eld]e ponden koopere plaaten tot vijf duijten of tien penningen op de 68 stukken na de instructie gereekent, dus

ƒ 844: 5: 0

Aan gem[eld]e Muntmeester betaalt twee en dertig guldens van twintig paar duijtestempels voor het munten deeser duijten gesneeden, volgens verklaaringe van den stempelsnijder Hendrik Weijmans, tot 21 stuijvers gereekent

ƒ 32: 0: 0

Nog gerestitueert voor sleep[-] en kruijloonenen item voor vuur en ligt seeven en twintigh guldens

ƒ 27: 0: 0

En eijndelijk seeven en vijftig guldens voor 1.140 geldsakken à 1 stuijver door de steeden, aan welke de duijten waaren toegesonden (except van de stad Amsterdam, de duijten gewijgert hebbende aan te neemen) wederom goedgedaan

ƒ 57: 0: 0

Nog een somme van agt gulde sestien stuijvers voor betaalde en gefranqueerde briefporten aan de beijde Muntmeesteren en aan den leverancier Hessels geduurende den tijd dat deesen muntslag van duijten is onder handen geweest

ƒ 8:16: 0

Transeat dit extraordinaire ter zaake als in den text volgens overgelegde notitie

De stadt Amsterdam hebbende kunnen goedvinden haar aandeel in de gemunte duijten, sijnde, na de groote en volkrijkheijd van die stadt, het klijnste van alle de toedeelingen aan de andere steeden gesonden, als bestaan hebbende volgens de lijste hiervooren op fol. 3 en 4 gemelt, in 570 sakken ter waarde van *ƒ* 5.700 aan den Muntmeester Buijskes na Medemblik terug te senden, so heeft dit aan de heeren Raaden en Generaalmeesters die alle moogelijke efforts gedaan hebben om de gem[eld]e stad tot de acceptatie van die duijten te animeeren, veroorsaakt geen klein embarras [289]. En sij sijn in de noodsakelijkheijd gebragt om gem[eld]e Muntmeester te versoeken van die afgeweese duijten waarvan alleen maar sestig sakken had kunnen debiteeren, op de convenabelste wijse elders aan de man te helpen. En hiertoe heeft sig eene seer gunstige geleegentheijd opgedaan, sijnde door den gemelde Muntmeester de nog overige
510 sakken volgens beding franco gesonden na den Haage aan de solliciteur-militair Gousset 40
nog aan denselve 50
aan den commis Haverslag 100
aan het Comt[oir]-Gen[eraa]l van Holland, 320 uijtmaakende met de in West-Friesland door den Muntm[eeste]r Buijskes nog gedebiteerde 60
de 570 sack ter waarde van *ƒ* 5.700 voor Amsterdam geschiedt geweest en hiervooren fol. 3 v[er]so verantwoort. Den gemelde Muntmeester de vragtloonen der terug gesonde vijf hondert seeventig sakken duijten, na Medemblik van Amsterdam, verpligt geweest sijnde te betaalen, gelijk hij meede de vijf hondert tien sakken die na den Haage gesonden sijn, aldaar franco heeft moeten leeveren, so is volgens sijne daarvan gegeeve notitie door hem daarvoor betaalt twee en veertig guldens twaalf stuijvers, de welke alhier dan ook werden in uijtgaave gebragt

ƒ 42:12: 0

Deze een en een half p[er] c[en]to voor het salaris van den Essaijeur-Generaal mr. M. Emants werd alhier conform de laaste gesloote reekening volgens resolutie als in 2e den text soodanig geleeden

Ten behoeve van den Essaijeur-Generaal mr. Marcellus Emants als tot de administratie van al het geene tot het werk deeser duijten heeft gespecteert, specialijk als hierboven is gemelt, door de Raaden en Generaalmeesters voorsc[h]r[even] sijnde gecommitteert geweest de gelden daarvan geprovenieert hebbende ontfangen en ingevordert en die wederom geëmploijeert tot betaalingen, so van den leverancier der plaaten als muntloonen en verdere onkosten op het munten der duijten gevallen.

289 Afgeleid van het Franse ‘embarras’ wat moeilijkheid betekent.

En voorts nog gemanieert hebbende de sesentwintig duijsent een hondert seeven en dertig gulden en twee stuijvers, bij de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden tot betaalinge der duijteplaaten geavanceert geweest, mitsgaders de liquidatiën met de beijde Muntmeesteren opgemaakt en geslooten. En deese reekening hebbende geformeert en twee maalen gedoubleert. Word alhier in uijtgaave gebragt de somme van vier hondert vijf en neegentig guldens sestien stuijvers, gereekent alleen van het suijvere provenue van de duijten, bedraagen hebbende volgens het tweede capittel van den ontfang op fol. 3 v[er]so en 4 vermelt, van de Munte tot Dordrecht een en twintig duijsent ses hondert seeven gulde veertien stuijvers en elf duijsent vier hondert seeven en veertig gulden negentien stuijvers van de Westfriessche Munte, oversulks tesaamen drie en dertig duijsent vijf en vijftig guldens en dertien stuijvers, sijnde dit gereekent tot anderhalf per cento, soals bij resolutie van de Edele Mogende heeren Gecommitteerde Raaden in dato den 15 december 1715 en successivelijk in veele volgende reekeningen der voor deese provintie op ordre van haar Edele Groot Mogende gemunte duijten, aan den Essaijeur-Generaal altoos is geworden toegelegt, dus alhier laastelijk — ƒ 495:16: 0

Somma van betaalingen, so aan inkoop van duijteplaaten als aan muntloonen en andere ordinaris onkosten — 30.799 £ 19 β

Somma totalis van den uijtgaaf deeser reeckening bedraagt ses en vijftig duijsent neegen hondert zeeven en dertig ponden en een schelling, dus alhier — 56.937 £ 1 β

Somma totalis van den ontfang bedraagt, hiervooren fol. 4v[er]so — 59.589 £ 1 β

ƒ 59.589: 1: -
56.937: 1: -
2.652: -: -

Dewelke teegens elkander vereffent zijnde, zoo komt meer ontfangen als uijtgegeeven en blijft den rendant alhier schuldig een somma van twee duijsend seshondert twee en vijftig ponden, dus alhier — 2.652 £

Dat dit neevenstaande slot ten Comptoire van den Ontf[ange]r-Gen[eraa]l van Boetselaer is betaald, blijkt bij zijne q[uitan]-tie van d[at]o 31 december 1781, hierneevens overgelegt en is 't zelve daarmeede voldaan.

Actum ter Reekenkamer van Holland en W[est-Vries]land den 31 december 1781

Bij mij secretaris G. Beelaerts van Wieldrecht

Het bovenstaande slot is verantwoord in de reek[ening] van den Ontf[ange]r-Gen[ereaa]l van Boetzelaar de a[nn]o 1781 f[oli]o 92v[er]so

Aldus gehoort, opgenoomen en geslooten ten bureele van de Kamer van Reekeningen van Holland en West-Vriesland den 19 december 1781 (getekend) J.A. Cunaeus, P. van Leijden, Ph. R. Boon

Ter ordonnantie van de Gecommitterde ter Kamere voorn[oem]t G. Beelaerts van Wieldrecht

ƒ 2.652

Ontfangen bij mij, onderges[chreven] Ontfanger-Generaal van Holland en West-Vriesland, volgens haar Ed[ele] Mog[ende] resol[uti]e van den 24 december 1781 van d'heeren Raeden en Generaalmeesters van de Munten deser landen, de somme van twee duijsent ses hondert twee en vijftig ponden, in voldoeninge van 't sloth van reekening wegens de duiten, welke op authorisatie van haar Ed[ele] Groot Mog[enden] in het gepasseerde jaar ten dienste der ingeseetenen op de beide Munten deser provintie sijn gemaakt gewerden en welke somme ten voordeele van deese provintie van die muntslag zuiver is komen over te schieten, zijnde de gem[en]e reekening op den 19 december 1781 ten bureele van de Provintiaele Reekenkamer opgenomen en gesloten. Actum Hage, den 31 december 1781.
N. v. Boetzelaer

16 De productie en distributie van de koperen duiten 1702-1780 in Holland en West-Friesland

Onderstaande overzichten zijn gemaakt aan de hand van de overgeleverde opgaven aan de Muntmeesters van Holland en West-Friesland voor de verzending van het nieuw geslagen kopergeld.

16.1 Resoluties over de aanschaf van duitplaatjes

Resolutie	Hoeveelheid (in ponden tenzij anders vermeld)	Herkomst	Aantal per mark	Gewicht per stuk	Bron
30 december 1701	Niet genoemd		70	3,52	NA 1.01.44-16 fol. 128v
21 december 1708	2.900 à 3.000		68	3,62	NA 1.01.44-17 fol. 17
16 februari 1709	16.000				NA 1.01.44-17 fol. 22v
19 november 1710	16.000				NA 1.01.44-17 fol. 96
23 november 1713	ƒ 25.000	Zweden	72 à 73 [290]	3,37 à 3,42	NA 1.01.44-17 fol. 198v
30 maart 1716	ƒ 25.000				NA 1.01.44-17 fol. 248v-249
2 juli 1717	ƒ 40.000	Zweden	75 à 76	3,24 à 3,28	NA 1.01.44-17 fol. 274v
11 april 1722	ƒ 30.000				NA 1.01.44-67 fol. 227v
25 juni 1738	ƒ 30.000	Zweden	75 à 76	3,24 à 3,28	NA 1.01.44-69 fol. 122
					Sassen (1912) 187
17 december 1738	12 à 13.000	Veluwe	75	3,28	
22 maart 1741	ƒ 24 à 25.000	Zweden	75	3,28	NA 1.01.44-69 fol. 217
					Sassen (1912) 187
9 augustus 1753	ƒ 30.000 / 34 à 35.000 pond	Veluwe	75	3, 28	NA 1.01.44-22 fol. 159
					Sassen (1912) 188
6 februari 1765	ƒ 30.000	Veluwe			NA 1.01.44-25 fol. 102
					Sassen (1912) 188
7 juni 1769	ƒ 12.000	Veluwe			NA 1.01.44-25 fol. 286
					Sassen (1912) 188
20 augustus 1779	34 à 35.000	Veluwe			NA 1.01.44-74 fol. 169
					Sassen (1912) 188

290 De verlaging van het gewicht geschiet bij resolutie van de Staten van Holland van 6 december 1713.

16.2 Contracten voor levering van duitplaatjes

Duiten contracten met leveranciers.docx

Datum	Naam	Hoeveelheid	Herkomst	Prijs per 100 pond	Aantal per mark	Gewicht per stuk
5 januari 1702	A. Grill	54.000 mark	Hamburg (Hongarije; 18.000) Zweden (36.000)	ƒ 75 ƒ 72:10	68	3,62
.. maart 1702	D. Slicher & W. van Elen	20.000 pond hele koperen platen	? (uit voorraad)		?	?
.. juni 1702	Jacob en Barent Bolck	? hele koperen platen	Hamburg (Hongarije)			
7 oktober 1707	A. Grill	5.500 pond	? (uit voorraad)	ƒ 82:15	68 à 69	3,57-3,62
2 november 1707	A. Grill	5.000 pond	? (uit voorraad)	ƒ 82:15	68 à 69	3,57-3,62
21 december 1707	A. Grill	2.900 à 3.000 pond	? (uit voorraad)	ƒ 78: 0		
.. juni 1710	A. Grill	15.400 pond	Zweden			
.. januari 1713	A. Grill	7.728 pond	Zweden		65 47/81	3,75
1 december 1713	A. Grill	31.500 pond	Zweden	ƒ 79:12: 8	72 à 73	3,37-3,42
30 maart 1715	A. Grill	31.500 pond	Zweden			
30 maart 1716	A. Grill	31.500 pond	Hongarije	ƒ 81: 0	74 à 75	3,28-3,33
11 april 1722	A. Grill	ƒ 30.000 (circa 35.000 pond)	Zweden			
26 juli 1738	A. & J. Grill	38.775 pond	Zweden			
13 januari 1739	D. Mitz	12.786 pond	Veluwe			
1 april 1741	A. & J. Grill	13.750 pond	Zweden			
2 juni 1742 (kwitantie)	A. & J. Grill	17.050 pond	Zweden			
17 augustus 1753	D. Mitz	34.752 pond	Veluwe			
2 maart 1765	Johan Hessels	33.370 ½ pond	Veluwe			
17 juni 1769	Johan Hessels	16.545 pond	Veluwe			
31 augustus 1779	Johan Hessels	35.325 pond	Veluwe			

16.3 Leveranties van duitplaatjes

Leverantie	Leverancier	Herkomst	Hoeveelheid	Aantal per mark	Gewicht per stuk
1702	A. Grill	Hamburg	18.000 mark	68	3,62
		Zweden	36.000 mark		
	D. Slicher & W. van Elen	? (uit voorraad)	20.000 pond		
	A. Grill	Zweden	25.000 pond		
	J. Vermaten	Zweden	25.000 pond		
	J. & B. Bolck	Hamburg			
1707	A. Grill	? (uit voorraad)	10.500 pond		
1711					
.. december 1711	A. Grill	Zweden	6.348 pond		
.. februari 1712	A. Grill	Zweden	7.728 pond	67 7/23	3,66
.. september 1714	A. Grill	Zweden	5.560 pond	69	3,57
.. november 1714	A. Grill	Zweden	11.040	69	3,57
.. januari 1715	A. Grill	Zweden	10.212	69	3,57
.. juli 1716	A. Grill	Hongarije	7.000	75 3/4	3,25
.. september 1716	A. Grill	Hongarije		75 ¾	3,25
januari 1717	A. Grill	Zweden	15.000 pond	75 115/119	3,24
december 1719	A. Grill	Zweden	± 36.400 pond	73 1/2	3,35
augustus 1720	A. Grill	Zweden	24.840 pond	76 1/2	3,22
november 1722	A. Grill	Zweden	16.500 pond	76 1/2	3,22
mei 1723	A. Grill	Zweden	21.528 pond	76 137/234	3,21
1739	A. en J. Grill	Zweden	38.775 pond	75 1/2	3,26
1739	D. Mits	Veluwe	12.680 pond	75 1/2	3,26
1741	A. en J. Grill	Zweden	13.750 pond	76	3,24
1742	A. en J. Grill	Zweden	17.050 pond	74 1/4	3,31
1753	D. Mits	Veluwe	34.785 1/2 pond	75	3,28
1765	J. Hessels	Veluwe	35.352 1/2 pond	75-76	3,24-3,28
1769	J. Hessels	Veluwe	16.520 pond	75-77	3,20-3,28
1780	J. Hessels	Veluwe	35.126 pond	75-76	3,24-3,28

16.4 Verdeling van de Hollandse en Westfriese duiten in guldens over de steden

De overgeleverde verzendlijsten van nieuw vervaardigde duiten bieden het volgende overzicht. De lijsten zijn gemaakt per Munthuis afzonderlijk bieden hoeveelheden in guldens en in percentages van de productie. De twee laatste overzichten geven de hoeveelheden duiten van beide Muntenhuizen samen en dus ook de percentages van het totaal.

	1702025	17020328	17020708	17020801	17040206	17130223	17160926	17170501	17200209	17221129	17230607	1739	1741	1742	1754	1765	1769	1780	Totaal
Dordrecht	212,50	187,50	2.100,00	650,00	500,00	0,00	1.000,00	500,00	1.100,00	1.260,00	1.930,00	2.636,35	1.028,20	2.331,65	1.600,00	2.050,00	400,00	1.900,00	21.386,20
Haarlem	212,50	0,00	3.437,00	937,00	1.250,00	0,00	1.500,00	750,00	1.600,00	800,00	2.400,00	3.400,00	800,00	1.000,00	1.800,00	2.200,00	600,00	2.100,00	24.786,50
Delft	0,00	187,50	1.637,00	400,00	500,00	0,00	900,00	450,00	1.000,00	600,00	800,00	2.100,00	800,00	0,00	1.500,00	1.600,00	200,00	1.550,00	14.224,50
Leiden	0,00	0,00	0,00	2.150,00	800,00	0,00	2.000,00	1.000,00	2.200,00	1.600,00	2.400,00	5.700,00	1.200,00	1.500,00	4.000,00	4.300,00	600,00	4.150,00	33.600,00
Amsterdam	850,00	375,00	0,00	2.750,00	1.600,00	0,00	5.011,00	2.500,00	6.000,00	4.600,00	4.600,00	15.800,00	3.000,00	3.200,00	10.000,00	6.000,00	6.000,00	5.700,00	77.986,00
Gouda	0,00	187,50	2.500,00	500,00	800,00	0,00	800,00	400,00	800,00	600,00	800,00	1.700,00	600,00	700,00	1.300,00	1.450,00	200,00	1.400,00	14.737,50
Rotterdam	425,00	375,00	2.500,00	1.250,00	1.000,00	0,00	2.000,00	1.000,00	2.200,00	1.800,00	2.400,00	4.400,00	1.200,00	1.400,00	3.000,00	3.350,00	800,00	3.300,00	32.400,00
Gorinchem	0,00	125,00	625,00	687,00	200,00	0,00	800,00	400,00	800,00	400,00	600,00	1.000,00	500,00	600,00	400,00	450,00	100,00	450,00	8.137,00
Schiedam	0,00	125,00	625,00	375,00	200,00	0,00	400,00	200,00	500,00	300,00	400,00	800,00	300,00	400,00	600,00	650,00	100,00	600,00	6.575,00
Schoonhoven	0,00	125,00	375,00	750,00	100,00	0,00	400,00	200,00	500,00	300,00	400,00	575,00	300,00	400,00	400,00	450,00	100,00	390,00	5.765,00
Brielle	0,00	125,00	750,00	500,00	200,00	0,00	400,00	200,00	500,00	300,00	400,00	575,00	300,00	400,00	400,00	450,00	100,00	400,00	6.000,00
Den Haag	0,00	250,00	1.125,00	1.500,00	550,00	0,00	2.336,00	590,00	1.600,00	1.000,00	1.200,00	2.842,00	800,00	1.000,00	2.060,00	2.250,00	800,00	2.550,00	22.453,00
Alkmaar	0,00	0,00	1.000,00	750,00	0,00	250,00	600,00	300,00	800,00	500,00	0,00	1.400,00	450,00	600,00	1.000,00	1.000,00	600,00	950,00	10.200,00
Hoorn	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	250,00	500,00	250,00	600,00	580,00	770,00	1.400,00	450,00	500,00	1.000,00	1.000,00	500,00	950,00	8.750,00
Enkhuizen	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	250,00	500,00	250,00	600,00	400,00	500,00	1.710,70	500,00	500,00	1.260,00	1.230,00	500,00	950,00	9.150,70
Edam	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	100,00	300,00	200,00	300,00	700,00	200,00	300,00	500,00	500,00	100,00	400,00	3.700,00
Monnickendam	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	75,00	250,00	100,00	300,00	200,00	0,00	700,00	200,00	300,00	500,00	500,00	100,00	400,00	3.625,00
Medemblik	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100,00	300,00	150,00	400,00	200,00	500,00	700,00	200,00	408,85	500,00	500,00	100,00	400,00	4.458,85
Purmerend	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	75,00	250,00	100,00	400,00	200,00	400,00	700,00	259,35	300,00	500,00	500,00	100,00	400,00	4.184,35
Totaal	**1.700,00**	**2.062,50**	**16.674,00**	**13.199,00**	**7.700,00**	**1.000,00**	**20.047,00**	**9.440,00**	**22.200,00**	**15.840,00**	**20.800,00**	**48.839,05**	**13.087,55**	**15.840,50**	**32.320,00**	**30.430,00**	**12.000,00**	**28.940,00**	**310.419,60**

17 Instructie voor de enkele stuiver 1738

Bron: *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 26-27v.[291]

Ordonnantie en instructie, waarna de particuliere Muntmeesters gehouden sullen zijn zig te reguleren in het maken van den Nederlandschen enkelen stuijver, ingevolge van de resolutie van haar hoog mogende van den 12 junij 1738.

Articulo 1

In den eersten zal den Muntmeester mogen doen wercken en munten eenen penningh van zilver, die genoemt zal zijn den Nederlandschen enkelden stuijver, van sodaenigen figuur, als hem van onsentweegen zal worden aangeschreven, houdende in alloij 7 penningen fijn silvers en van drie hondert een en een halve stucken stuijvers in het Troijsche mark werks, ter remedie van twee greijnen fijn silvers in den alloij en van drie engels in den gewigte, op 't mark werks voors[chreven], beijde ten profijte van den Muntmeester in 't geheel, dewelke cours en gangh zal hebben voor eene stuiijver. Welken penningh den Meester zal gehouden sijn te doen werken schoon, rond, welgemunt en van gelijken gewigten, alsoo dat er maar twaalff ligte en twaalff swaare en zijn, elck een deuske ligter ofte swaarder als het regte gewigte, volgende welken getogen zullen worden uijt het marck fijn zilvers van twaalff penn[ingen], vijffhondert sesthien en ses sevende stucken off stuijvers in specie, doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintig g[u]l[den] sestien st[uij]v[e]rs, een en veertigh en een sevende gedeelte mijten Vl[aam]s,

segge *ƒ* 25 g[u]l[den]s 16 st[ui]v[ers] 41 1/7 mijten

Art[icu]lo 2

Sal ook gehouden zijn te betalen voor het mark fijn silvers van twaalff penningen, comende op den voet van de voors[chreven] stuijver en houdende in alloij tenminsten 6 penningen 22 greijn, 500 stucken off stuijvers, in specie doende ten prijse voors[chreven] vijff en twintig guldens

Segge *ƒ* 25 guldens

Art[icu]lo 3

Zal ook gehouden zijn te betalen tot sleijschat off heerlijk regt, voor ijder mark fijn silvers van twaalff penn[ingen], geconverteerd in de voors[chreven] stuijvers, twee derselver stuijvers in specie, doende ten prijse voors[chreven] twee stuijvers

Segge *ƒ* - : 2: -

Art[icu]lo 4

Den Muntmeester, ontfangen hebbende eenige quantiteijt zilvers om geconverteerd te worden in de voors[chreven] enkelde stuijvers, zal gehouden zijn dezelve te munten en de enkelde stuijvers in specie te zenden daar hem sulx van onsentwegen zal werden geordonneerdt.

Art[icu]lo 5

Den Meester, blijvende binnen zijn geconsenteerde remedie van twee greijn in den alloij en drie engelse in den gewigte, hem bij dese instructie geconsenteerd, en zal ter openinge van zijn busse niet gehouden weesen ietwes daarvoor te betalen, alsoo de prijs van de munten daarmeede is verhoogt.

Art[icu]lo 6

Maar soo die voors[chreven] penningen, comende uijt de busse bevonden worden te excederen in alloij off gewigte de voors[chreven] geconsenteerde remediën, te weten dezelve remediën tot een halff greijn off half engels toe incluijs, zal den Meester gehouden zijn daarvoor te betaalen soo veel ofte het enkel op 't mark werks, dat hij zal gewrogt hebben en boven het halff greijn tot een greijn en boven het halff engels tot een engels, dubbeld en nog meer excederende tot nog een half greijn en half engels, sal daar voor betaalen het viervout. En soo den Muntmeester bevonden sal werden verdere remediën gebruikt te hebben tot nog een half greijn en half engels, zal daarvoor betalen het viervoudt. En soo den Muntmeester bevonden zal werden verdere remediën gebruijkt te hebben, tot nogh een halff greijn en halff engels, sulx sal staan ter arbitraire correctie alles niettegenstaande het inhouden van de brieffjens van de daagelijxe journneijen van de Essaijeurs-Particulier, behoudelijk dat den Meester in dien gevalle zal mogen herhalen de helfte van zijn geledene schade aan den Essayeur, bij wiens negligentie en versuijmmenisse hij in sodanig erreur is gevallen .

Art[icu]lo 7

Ende indien bevonden wierde, dat den Meester nog verder als de voors[chreven] twee greijnen ofte twee engels boven zijn geconsenteerde remedie, soo in alloij als gewigte hadde geëxcedeert, sulx zal gehouden worden voor een crimen van opset en bedrogh en zal gestraft worden met de dood en met confiscatie van goederen in de provinciën daar de confiscatie van goederen plaatse heeft, ten ware van onnoselheijt klaarlijk ende regten genoegh zijnde, konde gedoceerd worden.

Art[icu]lo 8

De werkluijden zullen mogen hebben op twintig marken werks drie marken schroden. Soo zij meer hebben, zal hun gecord worden aan hun loon en bovendien nog een en een halve stuijver voor laccagie en oncosten van hersmelten voor ijder marck, wel verstaande dat de drie mark schroden henluijden niet zullen worden betaald bij den Meester, als voorheen is geschied, maar zullen alleen betaald worden van de suijvere en gave platen die bij hun zullen worden

291 NA 1.01.44-19 fol. 225-226. Ongedateerde vergelijkbare versie, waarschijnlijk het concept voor de uiteindelijke instructie.

opgeleverd, alsoo hun loon daarna is gerigt.

Art[icu]lo 9

De werkluijden en Munters zullen ontfangen van elk mark fijns, geconsenteerd in de voors[chreven] enkelde stuijvers vijfftien stuijvers.

Segge -: 15: -

is per mark werks agt stuivers ses en dertig mijten.

Art[icu]lo 10

De werkluijden en Munters zullen gehouden weesen de platen van dezelve paijementen, hun geleverd, te munten en te pregen ofte bewerken, soo cierlijk, perfect en rond in den circul als hen mogelijk zal zijn sonder eenige cisaliën te genieten en soo zij eenige derselve hebben, hetzelve zal aan haar loon gecord worden, alsoo hetzelve daarmede is verhoogt.

Art[icu]lo 11

Den Meester zal ook moeten gedogen dat bij den Waardeijn, t'elker leverancie van de enkelde stuijvers in de busse werden gestoken, van ijder vier marken een stuk, en de voors[chreven] vier marken, excederende tot nog twee marcken zullen in de busse gestoken werden twee stukken, houdende altijdt de ordonnantie van vier tot vier marcken, tenware de vier marken waren geëxcedeert tot twee andere marcken, naa advenant van des Waardeijns instructie op de silvere capitale penningen.

Aldus gedaan en gearresteerd ter vergaderinge van de Hoogh Mog[end]e heeren Staten-Generael in den Hage den 12 junij 1738
(was geparapheert) R.B.R. graaff van Regteren, v[oor]z[itter]
(onder stond) ter ordonnantie van dezelve (was getek[en]t) F. Fagel

18 Verdeling van de stuivers 1738-1740

Verdeling van de nieuw gemunte enkele stuivers in ƒ

Dordrecht	17381004	17381122	17390119	17390902	17400300	totaal
Dordrecht	1.500	3.000	3.000	0	1.650	9.150
Haarlem	3.000	3.500	3.200	2.000	0	11.700
Delft	1.800	2.000	1.800	1.000	0	6.600
Leiden	7.000	3.500	6.000	3.000	0	19.500
Amsterdam	9.000	21.000	7.000	11.000	0	48.000
Gouda	1.000	2.000	1.600	2.000	0	6.600
Rotterdam	5.000	5.000	4.000	5.000	0	19.000
Gorinchem	900	1.000	1.000	0	0	2.900
Schiedam	700	1.500	1.000	0	0	3.200
Schoonhoven	600	1.200	800	0	0	2.600
Brielle	400	1.300	1.000	1.000	0	3.700
s Gravenhage	2.400	3.000	2.400	2.000	0	9.800
Breda / Overig	0	0	600	1.000	0	1.600
Totaal	ƒ 33.300	ƒ 48.000	ƒ 33.400	ƒ 28.000	ƒ 1.650	ƒ 144.350

WFM Enkhuizen	17381004	17381122	17390119	17390902	17400300	totaal
Amsterdam	12.000	9.000	6.600	13.000	0	40.600
Alkmaar	1.000	3.000	2.000	1.000	0	7.000
Hoorn	1.000	3.000	2.000	0	0	6.000
Enkhuizen	1.000	3.000	2.000	0	0	6.000
Edam	400	1.500	1.000	0	0	2.900
Monnickendam	400	1.500	1.000	0	0	2.900
Medemblik	400	1.500	1.000	0	0	2.900
Purmerend	500	1.500	1.000	0	0	3.000
Totaal	ƒ 16.700	ƒ 24.000	ƒ 16.600	ƒ 14.000	0	ƒ 71.300

19 Vergelijking van de verdeling van de Hollandse en Westfriese duiten 1702-1780 en de zilveren pijlstuiver 1738-1740 op basis van de overgeleverde verzendlijsten

Verdeling der Hollandse en Westfriese duiten 1702-1780 en enkele stuivers 1738-1740 obv de overgeleverde verzendlijsten

Bronnen	**Duiten verdeling onder de steden.xlsx**		**Stuivers 1738 1740 verdeling.xls**	
	Duiten in guldens	**%**	**Stuivers in guldens**	**%**
Dordrecht	1.900,00	6,57%	9.150	4,24%
Haarlem	2.100,00	7,26%	11.700	5,43%
Delft	1.550,00	5,36%	6.600	3,06%
Leiden	4.150,00	14,34%	19.500	9,04%
Amsterdam	5.700,00	19,70%	88.600	41,09%
Gouda	1.400,00	4,84%	6.600	3,06%
Rotterdam	3.300,00	11,40%	19.000	8,81%
Gorinchem	450,00	1,55%	2.900	1,34%
Schiedam	600,00	2,07%	3.200	1,48%
Schoonhoven	390,00	1,35%	2.600	1,21%
Brielle	400,00	1,38%	3.700	1,72%
s Gravenhage	2.550,00	8,81%	9.800	4,54%
Alkmaar	950,00	3,28%	7.000	3,25%
Hoorn	950,00	3,28%	6.000	2,78%
Enkhuizen	950,00	3,28%	6.000	2,78%
Edam	400,00	1,38%	2.900	1,34%
Monnickendam	400,00	1,38%	2.900	1,34%
Medemblik	400,00	1,38%	2.900	1,34%
Purmerend	400,00	1,38%	3.000	1,39%
Breda / Overig			1.600	0,74%
Totaal	28.940,00	100,00%	215.650	100,00%

20 Begrippenlijst en gebruikte terminologie

20.1 Lijst van begrippen.

In de tekst worden diverse begrippen gebruikt voor geldbedragen, gehaltes, gewichten, instellingen en ambten. In het onderstaande worden zoveel mogelijk van de specifiek tot het muntwezen betrekking hebbende begrippen nader uitgelegd.

Beeldenaar: de voorstelling op een munt of penning. In de zestiende en zeventiende eeuw ook de naam voor drukwerk waarin de officieel toegelaten munten werden genoemd en afgebeeld en hun koers werd vermeld.

Cupel: kroesje of schaaltje vervaardigd van poreuze stof waarin tijdens de gehalteproef of cupellatie de onedele metalen worden opgenomen.

Cupellatie: methode van essayeren, gebaseerd op de zuivering van edelmetaal door oxidatie en opname van de onedele bestandsdelen in de cupel.

Dormant: afgeleid van het Franse woord voor ‘slaper’, een gewicht of een set gewichten die gebruikt wordt op de gewichten die dagelijks gebruikt worden te controleren. De Dormant van Holland werd bewaard in de provinciale Rekenkamer, zo ook die van Zeeland. Deze laatste is na de sluiting van de Munt te Middelburg overgebracht naar de Munt te Utrecht en staat nu in het depot van het Geldmuseum. De Hollandse slaper is aanwezig in de collectie van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, die wordt beheerd door het Rijksmuseum Amsterdam.

Essayeren: afgeleid van het Franse werkwoord ‘essayer’ dat proberen, beproeven, of keuren betekent. In deze tekst betekent het de bepaling van het gehalte van de gebruikte goud- en zilverlegeringen.

Essayeur: de chemisch analist van de Munt, verantwoordelijk voor de controles op het gehalte van het in de Munt gebruikte goud en zilver. Wordt door de muntheer aangesteld, die ofwel zelf ofwel samen met de Muntmeester zijn bezoldiging voor zijn rekening neemt. Niet te verwarren met de lokaal aangestelde en werkende essayeur, scheider en affineur.

Essayeur-generaal: de door de Staten-Generaal aangesteld chemisch analist en adviseur van raden en generaalmeesters van de munten der Verenigde Nederlanden, belast in eerste instantie met de controle van het gehalte van de door de diverse Munthuizen of in de circulatie voorkomende muntstukken. Wordt echter ook met grote regelmaat ingezet om administratieve taken voor raden en generaalmeesters te verrichten, bijvoorbeeld bij het verrichten van de administratie van de aanmaak en distributie van duiten in Holland en West-Friesland in de 18e eeuw. De essayeur-generaal controleert tevens de in verkoop gebrachte goud en zilverwerken, door deze zelf of met behulp van stromannen op te kopen en vervolgens ten overstaan van raden en generaalmeesters te

essayeren.

Geldbedragen: worden doorgaans uitgedrukt in drie, van elkaar door een dubbele punt gescheiden, getallen. Het betreft hier bedragen in guldens, stuivers en mijten, waarbij een gulden bestaat uit 20 stuivers en een stuiver uit 16 penningen of 48 mijten. De mijt was in de tijd van de Republiek niet een munteenheid die in circulatie voorkwam. De kleinste in de circulatie voorkomende munt was de koperen duit met een waarde van een 1/8 stuiver. Eerlijkheidshalve moet gesteld worden dat tot laat in de 18e eeuw duiten van slechte kwaliteit en gering gewicht circuleerden die officieel een waarde waren toegekend van een halve duit of 1/16 stuiver. Deze stukken zullen echter in de officiële betalingen tussen de Muntmeester en de Raden en Generaalmeesters, of tussen de Muntmeester en zijn muntheer niet gebruikt zijn.
In de in deze publicatie gepresenteerde rekeningen worden bedragen ook wel eens genoteerd met de tekens £ en β, die officieel staan voor Nederlandse pond onderverdeeld in 20 schellingen en zeker niet verward moet worden het het zes keer meer waard zijnde Vlaamse pond.

Gehalte: de hoeveelheid goud of zilver die in een bepaalde munt verwerkt is of hoort te zijn. Wordt uitgedrukt in karaten en greinen voor goud en in penningen en greinen voor zilver. 24 karaat staat voor puur goud (1000/1000), 1 karaat is gelijk aan 12 greinen. 12 Penningen staat voor puur zilver, een penning is gelijk aan 24 grein. Gouden dukaten horen volgens de Muntordonnantie van 1586 gemaakt te zijn van 23 karaat en 7 grein, hetgeen tegenwoordig wordt uitgedrukt als 0,983 goud. Zie verder de tabel van gebruikte terminologie bij de bepaling van gehalte en gewicht elders in deze publicatie.

Generaalmeester: zie raad en generaalmeester.

Gewichten: worden uitgedrukt in ponden, mark, ons, lood, engels en aas in de gewichtsstandaard Hollands Trois. Een pond Hollands Trois is gelijk aan 2 mark, een mark aan 8 ons, een ons aan 2 lood, een lood aan 10 engels en een engels aan 32 aas. Een pond Hollands Trois staat gelijk aan 492,1677 gram, een mark aan 246,0836, een ons 30,7605 gram, een lood 15,3802 gram, een engels 1,5380 gram en een aas 0,0481 gram. Zie verder de tabel van gebruikte terminologie bij de bepaling van gehalte en gewicht in hoofdstuk 20.2 van dit deel van deze publicatie.

Intrinsieke waarde: de waarde van een munt die wordt bepaald door de hoeveelheid metaal waarvan deze is vervaardigd.

Laccagie: verlies van metaal vanwege smelten.

Leges: recht geheven wegens het uitgeven van officiële stukken als beschikkingen, akten, contracten, instructies, afschriften van stukken, etc. Raden en generaalmeesters en essayeur-generaal krijgen voor de opening van een muntbus ieder *f* 300,- leges.

Leggeld: emolument dat de raden en generaalmeesters en essayeur-generaal jaarlijks krijgen uitbetaald bovenop hun traktement. Uit de verslagen blijkt dat de raden en generaalmeesters *f* 25: 2 per jaar van de Muntmeester ontvangen.

munt (met kleine letter 'm'): het muntstuk.
Munt (met hoofdletter 'M'): het bedrijf waar de muntstukken worden geproduceerd.

Muntbus: een houten kist, van buiten met ijzeren banden omwikkeld, soms van binnen bekleed met zeemleer om roest en beschadiging van de muntstukken (ook wel buspenningen genoemd) te voorkomen. De muntbus behoorde te zijn voorzien van enige sloten en een of meerdere – al of niet afsluitbare – gleuven.

Muntgezel: of munter, de degenen die het muntmateriaal bewerkt tot muntstukken. De Dordtse Munt kende een hele serie munters die in werkelijkheid geen munt sloegen, maar hun taak lieten uitvoeren door werklieden, knapen of knechten. Dit had alles te maken met de belastingvoordelen, vooral de vrijdom van impost, die de muntgezellen krachtens een oud privilege genoten.

Muntmeester: degene die door de muntheer is aangesteld om diens recht van muntslag uit te voeren in een in de regel daartoe beschikbaar gesteld gebouw, het Munthuis. Functioneerde doorgaans als een vrij ondernemer, die zijn opdrachten tot aanmunting moest binnenhalen van de vrije markt. De Muntmeester haalde zijn inkomsten uit de marges tussen het door hem ingekochte edelmetaal en de nominale waarde van de in zijn Munt vervaardigde muntstukken, onder aftrek van de daarvoor door hem gemaakte kosten. Een deel van die kosten, het loon voor de gezellen, lag doorgaans vast in de Muntmeesterinstructie, waarin tevens was bepaald welke muntstukken hij mocht produceren. De Muntmeester moet niet worden verward met de meester munter, de naam voor de knecht, knaap of leerling nadat deze zijn meesterproef heeft afgelegd en die daadwerkelijk de productie van munten uitvoert.

Muntheer: de natuurlijke of rechtspersoon die het recht van munt bezit (zie: muntrecht). De muntheer was doorgaans niet degene die de Muntmeester opdrachten tot aanmunting gaf.

Muntofficianten: het personeel van de Munt, inclusief de waardijn en essayeur.

Muntplaatje: blanco stukje metaal waarop met stempels een afbeelding wordt gedrukt waardoor het een munt wordt. Ook wel rondel genoemd.

Muntrecht: het recht om munten te (laten) vervaardigen en om voorschriften betreffende de vervaardiging en circulatie van munten als wet uit te vaardigen. In Europa is dit recht sinds de Karolingische periode voorbehouden geweest aan de koning. Afbrokkeling van de centrale macht van die koningen maakte dat dit recht in handen kwam van lagere vorsten en steden. In de Noordelijke Nederlanden is het oudst overgeleverde recht van munt dat van de bisschop van Utrecht uit 936. In de beginjaren van de Republiek der Verenigde Nederlanden was het recht van munt in handen van de provincies, een aantal (Rijks-)steden en enkele heerlijkheden.

Nominale waarde: de waarde die aan een muntstuk is toegekend, ongeacht de waarde van het materiaal waarvan het is vervaardigd (zie hiervoor: intrinsieke waarde).

Provoost: de eerste, meestal meteen ook langst zittende Muntgezel. Wordt ook wel smidmeester genoemd. Regelt de verdeling van de arbeid onder de gezellen, is aanwezig bij de

ontvangst van het muntmateriaal en de aflevering van het gereed product aan de Muntmeester. Moet toezicht houden op het verbruik van de muntstempels en op het gebruik van platen van het juiste gewicht. Hij houdt namens de gezellen een administratie bij van de verrichte werkzaamheden. Dit natuurlijk om de juiste uitbetaling van het muntloon te garanderen.

Raad en generaalmeester van de Munten: door de Staten-Generaal aangestelde toezichthouder over het muntwezen (de muntproductie en –circulatie) en de productie van en handel in gouden en zilveren werken. Het ambt van generaalmeester wordt in 1433 door de Bourgondische Philips de Goede (1396-1467) naar Frans voorbeeld in de Nederlanden ingevoerd. De oudst bekende taakomschrijving – instructie – voor de Nederlandse generaalmeesters dateert uit 1535. Deze instructie blijft in de Republiek ongewijzigd van kracht.

Smidmeester: zie provoost.

Snoeien: een vorm van muntverminking waarbij stukjes van de ruwe rand van het muntstuk worden afgehaald. Het hierbij gewonnen muntmetaal kan weer dienen als grondstof voor nieuwe muntstukken, terwijl het gesnoeide exemplaar tegen zijn originele koers blijft circuleren. Om het snoeien tegen te gaan worden de belangrijkste muntstukken in de loop van de 18e eeuw voorzien van een versiering op de rand.

Waardijn: de door de muntheer aangestelde en door deze geheel of gedeeltelijk betaalde toezichthouder op de productie van de Munt. Dient volgens zijn in 1606 door de Staten-Generaal uitgevaardigde instructie aanwezig te zijn bij de door de Muntmeester uit te geven hoeveelheden metaal en bij de terug levering daarvan door de gezellen in muntstukken. Moet van de producties een gedegen administratie bijhouden en is verantwoordelijk voor het aantal exemplaren dat in de muntbus wordt gestopt. Hij moet dagelijks de benodigde muntstempels aan de provoost of de muntgezellen uitreiken en weer innemen. Verder houdt hij toezicht op de toestand van en het onderhoud aan het Muntgebouw

20.2 Gebruikte terminologie bij de bepaling van gehalte en gewicht

Goud (gehalte)[292]

karaat (Trois)	puur goud is 24 karaat (0,999 Au), 1 karaat is 0,0417 Au, 1 karaat is onderverdeeld in 12 greinen.
grein	1/12 karaat (0,00347 Au).

292 Scheffers, *Cornelis Aldendag essayeur-particulier van de Westfriese Munt. Een moeizame aanstelling* 287. Van der Beek, *De dukaten in de Overijsselse muntbusopening van 1669* 493.

Goud (gewicht)

mark	246,084 g, 1 mark is onderverdeeld in 8 ons
ons	1/8 mark (30,76 g); 1 ons is onderverdeeld in 20 engels
engels	1/20 ons of 1/160 mark (1,538 g); 1 engels is onderverdeeld in 32 azen
aas	1/32 engels of 1/640 ons of 1/5120 mark (0,048 g).

Goud (gewicht in 'fijn')

mark	246,084 g, 1 mark is onderverdeeld in 24 karaten
karaat	1/24 mark (10,2535 g), 1 karaat is onderverdeeld in 12 greinen
grein	1/12 karaat of 1/288 mark (0,8545 g)

Goud (essaijgewicht)

essaijmark	1 mark is onderverdeeld in 24 karaten
karaat	1/24 mark, 1 karaat is onderverdeeld in 12 greinen
grein	1/12 karaat of 1/288 mark

Zilver (gehalte)

penning	puur zilver is 12 penningen (0,999 Ag), 1 penning (0,08333 Ag) is onderverdeeld in 24 greinen
grein	1/24 penning (0,00347 Ag)

Zilver (gewicht)

mark (Trois)	246,084 g, 1 mark is onderverdeeld in 8 ons
ons	1/8 mark (30,76 g), 1 ons is onderverdeeld in 20 engels
engels	1/20 ons (1,538 g), 1 engels is onderverdeeld in 32 azen
aas	1/32 engels (0,048 g)

Zilver (gewicht in 'fijn')

mark	246,084 g, 1 mark is onderverdeeld in 16 penningen
penning	1/16 mark (15,380 g)
grein	1/32 penning (0,024 g)

Zilver (essaijgewicht)

essaijmark	1 mark is onderverdeeld in 12 penningen
penning	1/12 essaijmark
grein	1/24 essaijpenning

21 Specificaties van de munten

Essayeur-generaal Poelman leverde met zijn Generale Tabelle der Hollandsche munten volgens de muntbusopeningen zederd A° 1641 tot 1808, ten tijde der introductie van den muntslag met Konings Beeldtenis niet alleen een overzicht van de in de diverse Munthuizen geproduceerde muntstukken, maar tegelijk ook een gedetailleerde lijst van specificaties van de diverse muntstukken.[293] Omdat het hier een bronnenpublicatie betreft heb ik er voor gekozen de opgave van Poelman uit 1808 ook als zodanig op te nemen. De twee kolommen tekst per muntsoort bevatten de door mij getranscribeerde tekst van de handgeschreven tabel van Poelman. Ook hier geldt dat de tussen [ ] een door mij aangebrachte aanvulling, vertaling of verbetering van de originele tekst is.[294]

21.1 Gouden rijder

na de instructie van Staten-Generaal in dato	17 februarij 1606 en 1 augustij 1749, doch volgens laatstgem[elde] resolutie alleen voor rekening van de provincien, ten einde dezelven het toenmalig voordeel van de conversie der ligte ducaten en rijders zouden genieten en door te grote uitgesterktheid van laatstgem[elde] muntslag geen nadeel aan die van de ducaten, als negotiepenningen zouden worden gebragt, zijnde ook toenmaals de cours van den rijder als den gouden standpenning bepaalt op ƒ 14:-: -. Bij deze laatste resolutie is de carteling van deze penning geordonneert. De halve gouden rijders van 't zelve alloij voorts in gewigt naar rato.
in 't mark Troisch volle voet stukken	24 8/13
alloij volle voet	22 carr[aat] 1 grijn [0,920]
remedie gewigt en alloij	3/4 eng[els] 1 grijn, half ten profijte van de Muntmeesters, doch na de resolutie van den 1 augustus 1749 geheel ten hunne profijte
bestaan volle voet uit	265/288 goud, 16/288 zilver, 7/288 koper
wegen per stuk volle voet	6 eng[els] 16 azen [9,997 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	6 eng[els] 15 1/40 azen [9,950 gram]
houden per zak stukken	1000
wegen per zak uiterste remedie	40 m[ark] 1once 9 eng[els] 16 a[zen]
Busmaking door den waradijn een stuk van de	20 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	13 penn[ingen] zilver en 7 ½ eng loods
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	

21.2 Gouden dukaat

na de instructie van Staten-Generaal in dato	A° 1606,op de figuren en inscriptien als reeds in den jare 1586 was geordonneerd, voorts instructie van 11 augustus 1659 en 1 augu[ustus] 1749, bij welke het randen is geordonneerd. Den dubbelde ducaat van het zelve alloij, voorts in gewigt naar rato
in 't mark Troisch volle voet stukken	70
alloij volle voet	23 carr[aat] 8 grijn [0,986]
remedie gewigt en alloij	1 eng[els] 1 grijn, half ten profijte van de Muntmeester, bij res[olutie] van 1659 bij provisie geheel, doch na 1749 finaal ten profijte der Muntmeesters
bestaan volle voet uit	71/72 goud 1/72 koper
wegen per stuk volle voet	2 engels 9 1/7 azen [3,515 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	2 engels 8 24/35 azen [3,494 gram]
houden per zak stukken	1000
wegen per zak uiterste remedie	14 mark 1 once 11 engels 13 5/7 aas
Busmaking door den waradijn een stuk van de	7 marken en derhalven rekent men dat van de 500 gouden ducaten
één in de bus komt	
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	15 penn[ingen] zilver 5 eng[els] loods
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	6 st

21.3 Zilveren rijder of dukaton

na de instructie van Staten-Generaal in dato	A° 1659. Voorts bij resolutie van 7 october 1727 de O.I. Comp[agnie] geautoriseerd om zilvere rijders met 't merk van de O.I. Comp[agnie] te mogen doen munten. Bij resolutie van 1 november 1760 't randen van deze en alle zilvere specien (paijementen uitgezonderd) geordonneerd. Halve zilveren rijders van 't zelve alloij, voorts in gewigt naar rato.
in 't mark Troisch volle voet stukken	7 173/341
alloij volle voet 11 penn[ingen]	7 gr[ijn] [0,941]
remedie gewigt en alloij	1 engels, 1 grijn, na 't reglement van 24 december 1699 den 1/4 grijn
remedie op den alloij	Op de remedie van 1 grijn: 15/16 zilver 1 /16 koper
bestaan volle voet uit	21 eng[els] 10 azen [32,779 gram]
wegen per stuk volle voet	21 eng[els] 5 59/80 azen [32,574 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	200
houden per zak stukken	26 mark 3 once 15 engels 22 1/2 azen
wegen per zak uiterste remedie	30 marken
Busmaking door den waradijn een stuk van de	5 eng[els] loods
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	1 1/2 st[uiver]
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	

21.4 Driegulden

na de instructie van Staten-Generaal in dato	Bij resolutie van Holland van 27 april 1679 en instructie van 6 april 1680. Dan bij Haar Hoog Mogende instructie van 25 mei 1694 is deze penning, met zijn gedeeltens tot een Staten of standpenning aangenomen. Op 21 december 1785 de O.I. Comp[agnie] geauthoriseerd deze penning met 't merk O.I. Comp[agnie] te doen munten. N.B. twee gulden stukken in Gelderland 1260 mark, in Holland 695 mark
in 't mark Troisch volle voet stukken	7 58/79
alloij volle voet	11 penn[ingen] 1 grijn [0,920]
remedie gewigt en alloij	1 engels, 1 grijn
bestaan volle voet uit	Op de remedie van 1 grijn: 11/12 zilver 1/12 koper
wegen per stuk volle voet	20 eng[els] 22 azen [31,818 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	20 eng[els] 17 69/80 azen [31,619 gram]
houden per zak stukken	200
wegen per zak uiterste remedie	25 mark 5 once, 11 engels 20 1/2 azen
Busmaking door den waradijn een stuk van de	30 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	5 eng[els] loods
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	1 st[uiver]

293 NA 2.01.07-273. Een eerdere versie van deze tabel, maar dan over de jaren 1641-1804, is te vinden in het Archief Goldberg, NA 2.21.006.51-56. Een gedrukte versie van de tabel over de jaren 1641-1808 bevindt zich onder andere in het archief Gogel,NA 2.21.005.39-33.

294 Polak heeft, op basis van deze zelfde gegevens, in zijn 'Bijlage II: Munttypen' de numerieke eigenschappen van iedere denominatie ook nog eens vertaald naar digitaal hanteerbare cijfers M. Polak, *Historiografie*, deel II pag. 63-102.

21.5 Gulden

na de instructie van Staten-Generaal in dato	Bij instructie van A° 1694
	De halve gulden van het zelve alloij, in gewigt na rato.
	In 1793 en 1802 de O.I. Comp[agnie] geautoriseerd om 1/4, 1/8 &
1/16 gedeelten van gulden te mogen slaan.	
	Soortgelijke autorisatie in A° 1792 aan de W.I. Comp[agnie] verleend
in 't mark Troisch volle voet stukken	23 17/84
alloij volle voet	11 penningen [0,917]
remedie gewigt en alloij	1 engels, 1 grijn, als boven
bestaan volle voet uit	Op de volle voet: 11/12 zilver 1/12 koper
wegen per stuk volle voet	6 eng[els] 28 2/3 grijn [10,606 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	6 eng[els] 27 23/80 grijn [10,540 gram]
houden per zak stukken	600
wegen per zak uiterste remedie	25 mark 5 once, 11 engels 20 1/2 azen
Busmaking door den waradijn een stuk van de	20 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	5 eng loots
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	1 st[uiver]

21.6 Zilveren dukaat

na de instructie van Staten-Generaal in dato	11 Augustus 1659 deze specie, alsmede de bovengemelde zilvere rijder zijnde twee nieuwe kapitale zilveren penningen, welker muntslag bij H.H.Mog[ende] naar den voet der oude ducatons is ook bepaaldelijk onder dien naam bekend en de zilvere dukaat meest nabij komende met de oude Nederlandsche Bankrijksdaalders en overeenkomende met den voet der kruis of Bourgondische
rijksdaalders word ook vrij algemeen met die naam genoemd	
in 't mark Troisch volle voet stukken	8 29192/41151
alloij volle voet	10 penningen 11 1/2 grijn [0,873]
remedie gewigt en alloij	1 engels, 1 grijn, als boven, den remedie op den alloij 1 1/2 grijn
bestaan volle voet uit	Op de remedie van 1 1/2 grijn: 7/8 zilverscherp 1/8 koper ruim
wegen per stuk volle voet	18 engels 11 61/70 azen [28,255 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	18 engels 8 1/5 azen [28,093 gram]
houden per zak stukken	200
wegen per zak uiterste remedie	22 mark 6 once 11 engels 8 azen
Busmaking door den waradijn een stuk van de	30 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	7 1/2 engels loods
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	1/2 stuiver

21.7 Nederlandse Rijksdaalder

na de instructie van Staten-Generaal in dato	Instructie van A° 1606 en 1659.
	De halve van 't zelve alloij, voorts ingewigt na rato.
	De Duitsche bankrijksdaalder is op denzelfden voet gereguleerd
in 't mark Troisch volle voet stukken	8 31/65
alloij volle voet	10 penningen 15 grijn [0,885]
remedie gewigt en alloij	1 engels 1 grijn
bestaan volle voet uit	Op de remedie van 1 grijn: 127/144 zilver en 17/144 koper
wegen per stuk volle voet	18 engels 28 azen [29,030 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	18 engels 24 9/40 azen [28,849 gram]
houden per zak stukken	200
wegen per zak uiterste remedie	23 mark 3 once 11 engels 13 azen
Busmaking door den waradijn een stuk van de	30 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	7 1/2 engels
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	1 stuiver

21.8 Leeuwendaalder

na de instructie van Staten-Generaal in dato	Instructie als voren
in 't mark Troisch volle voet stukken	8 8/9
alloij volle voet	9 penningen [0,750]
remedie gewigt en alloij	1 1/2 engels 1 1/2 grijn
bestaan volle voet uit	Op volle voet 3/4 zilver 1/4 koper
wegen per stuk volle voet	18 engels [27,684 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	17 engels 26 3/5 azen [27,425 gram]
houden per zak stukken	200
wegen per zak uiterste remedie	23 mark 3 once 11 engels 13 azen
Busmaking door den waradijn een stuk van de	30 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	7 1/2 engels
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	1 stuiver

21.9 Schelling

na de instructie van Staten-Generaal in dato	Van 14 september 1670 in Westfriesland, Utrecht, Gelderland eenige weinigen marken naar de oude instructie op de schellingen tegen 52 stuk(...) op de Rijksmunten bijna alle de schellingen van 't laatstgem[elde] soort bovendien van slegt alloij daarom gereduceerd op 5 1/2 stuiver bij placaat van 1 april 1693.
	N.B. bij res[olutie] van A° 1680 aan Muntmeesters geperm[itteerd] om schellingen en dubb[ele] st[uivers] voor de O.I.C. te mogen doen munten
in 't mark Troisch volle voet stukken	[49 5/12] [295]
alloij volle voet	7 [0,583]
remedie gewigt en alloij	1 1/2 engels, 1 1/2 grijn, na 't reglement van 1699 remedie in alloij 3 1/2 grijn
bestaan volle voet uit	Op volle voet: 7/12 zilver 5/12 koper
wegen per stuk volle voet	[3 engels 7 355/593 azen] [4,979 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	[3 engels 6 378/593 azen] [4,933 gram]
houden per zak stukken	1000
wegen per zak uiterste remedie	[20 mark 0 once 7 engels 13 azen]
busmaking door den waradijn een stuk van de	10 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	15 engels
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	2 st[uivers]

21.10 Dubbele stuiver

na de instructie van Staten-Generaal in dato	Instructie van A° 1670, in Westfriesland, Utrecht en Gelderland eenige weinige naar een oude instructie van A° 1614 van 142 2/9 stuk in 't mark, te Nijmegen eenige van 158 stuk in 't mark
in 't mark Troisch volle voet stukken	150 3/4
alloij volle voet	7 penningen [0,583]
remedie gewigt en alloij	2 engels 2 grijn, na 't reglement van 1699 de remedie in alloij 4 grijn
bestaan volle voet uit	7/12 zilver 5/12 koper
wegen per stuk volle voet	1 engels 1 581/603 azen [1,632 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	1 engels 1 325/603 azen [1,612 gram]
houden per zak stukken	3000
wegen per zak uiterste remedie	19 mark 5 once 4 engels 8 azen
busmaking door den waradijn een stuk van de	6 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	15 eng[els] loods
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	2 st[uivers]

295 Een aantal gegevens van de schelling is onleesbaar in het gebruikte manuscript. Hiervoor is het gedrukte exemplaar van de Generale Tabelle gebruikt uit NA 2.21.005.39-33.

21.11 Enkele stuiver

na de instructie van Staten-Generaal in dato	Instructie van A° 1670 en 12 juni 1738,in Zeeland en Overijssel eenige weinige stukken gemunt naar een oude instructie van A° 1619 op 186 2/3 stuk in 't mark en 4 penningen in alloij ter remedie van 3 grijn en 3 eng[els] ten profijte van de provincien, doch bij praktijk aan de Muntmeesters geheel gelaten
in 't mark Troisch volle voet stukken	301 1/2
alloij volle voet	7 [0,583]
remedie gewigt en alloij	3 engels 2 grijn
bestaan volle voet uit	7/12 zilver en 5/12 koper
wegen per stuk volle voet	0 engels 16 592/603 azen [0,815 gram]
wegen per stuk uiterste remedie	0 engels 16 400/603 azen [0,801 gram]
houden per zak stukken	6000
wegen per zak uiterste remedie	19 mark 4 once 4 engels 10 azen
busmaking door den waradijn een stuk van de	4 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	15 eng[els] loods
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	2 st[uivers]

21.12 Daalder à 60 en 30 stuivers & stukken van 10 & 5 schellingen

na de instructie van Staten-Generaal in dato	Volgens de resolutie van de particuliere provincien en van de Rijks steden van A° 1676, 1685 en 1686, doch allen op dezelfden voet, uitgenomen doe ye voren in Friesland zijn geslagen, zijnde van 13 in 't mark en 9 penningen in alloij
in 't mark Troisch volle voet stukken	7 3/4 of 15 1/2
alloij volle voet	10 penningen 21 grijn [0,906]
remedie gewigt en alloij	1 eng[els] 1 grijn
bestaan volle voet uit	Circa 9/10 zilver 1/10 koper
wegen per stuk volle voet	-
wegen per stuk uiterste remedie	Dubb[ele] daalders en tien schellingen penningen 20 engels 16 azen
[31,530 gram]	
	Enk[ele] daalder & 5 schell[ing] penn[ingen] na rato
houden per zak stukken	-
wegen per zak uiterste remedie	-
busmaking door den waradijn een stuk van de	30 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	7 1/2 engels loods
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	2 st[uivers]

21.13 Florijn

na de instructie van Staten-Generaal in dato	Volgens resolutie van particuliere provincien en Rijks steden van A° 1680 en 1686
in 't mark Troisch volle voet stukken	12 4/13
alloij volle voet	8 penningen 3 grijn [0,677]
remedie gewigt en alloij	1 engels 1 grijn
bestaan volle voet uit	Ruim 2/3 zilver scherp 1/3 koper
wegen per stuk volle voet	-
wegen per stuk uiterste remedie	12 engels 29 azen, doch verschillen in gewigt [19,850 gram]
houden per zak stukken	300
wegen per zak uiterste remedie	-
busmaking door den waradijn een stuk van de	30 marken
volgens de instructie op den essaij bij te zetten op ieder coupelle	12 1/2 eng[els] loods
sleischat seigneuriaal of heerlijk regt per mark fijn	2 st[uivers]

22 Biografische schetsen

In het onderstaande overzicht wordt van de belangrijkste personen, voorkomend in de reisverslagen, in de declaraties van de essayeurs-generaal en in de verantwoordingen van de productie en distributie van de duiten biografische schetsen gegeven. Niet opgenomen zijn de gegevens van de buitenlandse vertegenwoordigers en de goud- en zilversmeden genoemd in de declaraties van de essayeurs-generaal. Uit het eerste deel van deze publicatie zijn tevens de personen opgenomen die in de achttiende eeuwse Muntgeschiedenis van Holland en West-Friesland een rol van betekenis spelen.
Wat het personeel van de Munten van Holland en West-Friesland betreft zijn de persoonlijke achtergronden van de provoosten of smidmeesters en die van de gezellen in dit hoofdstuk niet allemaal nader uitgewerkt. Hetzelfde geldt voor de meester Munters en knapen van het Serment van de Munt van Holland te Dordrecht.
Reden om de buitenlandse vertegenwoordigers niet in deze lijst mee te nemen is dat deze personen veel uitgebreider worden behandeld in het recente proefschrift van G.P. Sanders, waarvoor deze zelfde declaraties als bron is gebruikt. De goud- en zilversmeden vallen weliswaar onder het toezicht van de generaalmeesters en de essayeurs-generaal, maar zijn doorgaans niet actief binnen het muntwezen. Wat de provoosten of smidmeesters en de gezellen van de Munten van Holland en West-Friesland betreft, is het de bedoeling in aangekondigde onderzoeken naar de Munthuizen van Holland en West-Friesland nader op hun persoonlijke achtergronden in te gaan.
Onderstaande serie biografische schetsen is dan ook niet uitputtend. Zij zijn bedoeld als hulpmiddel om de in de drie bronnen vermelde personen in hun tijd en hun omgeving te plaatsen. Zij zijn dan ook meer te beschouwen als een handreiking voor verder onderzoek, dan als resultaat van meest recent én meest uitputtend biografisch onderzoek.
Standaard zijn opgenomen de jaren van geboorte en overlijden, voor zover binnen het kader van deze studie bekend geworden, tussen ( ). De jaren van ambtsvervulling, indien bekend, zijn dat niet.[298]
Zoveel mogelijk is aangegeven in welke bron de beschreven persoon voorkomt.
De reisverslagen zijn weergegeven in hoofdstuk 12, de declaraties in hoofdstuk 13 en de rekeningen (verantwoordingen) van de productie en distributie van de duiten in hoofdstuk 15 van dit deel van deze publicatie.

296 Sanders, *Het present van Staat*.

297 Voor een compleet beeld over de personen die betrokken zijn geweest bij het muntwezen in de 18e eeuw en over de wijze waarop bepaalde benoemingsbesluiten tot stand zijn gekomen of juist niet, zal veel meer genealogisch en prosopografisch onderzoek nodig zijn. Zoals eerder gemeld is het doel van deze publicatie de bronnen betreffende het toezicht op de muntproductie in de Republiek en de voorziening van kleingeld in Holland en West-Friesland beide in de achttiende eeuw toegankelijk te maken voor verder onderzoek. De auteur dezes houdt zich zeer aanbevolen voor aanvullende gegevens over personen die een relatie hebben tot het muntwezen in de Republiek.

298 Voor de biografische scheten is onder andere gebruik gemaakt van Bonke en Bossaers, *Heren investeren*, Bossaers, *Van Kintsbeen...*, Van Dalen, *Geschiedenis van Dordrecht*, Kooijmans, *Onder regenten*, de gebruikelijke biografische woordenboeken, de overzichten geleverd in *Nederland's Adelboek* en *Nederland's Patriciaat* en de via het internet beschikbare databases als *Repertorium van ambtsdragers* (via www.historici.nl) en *Zeeuwengezocht* (via www.zeeuwengezocht.nl). Tevens is gebruik gemaakt van de collectie van het Centraal Bureau voor Genealogie en de via de websites van het Erfgoedcentrum Diep te Dordrecht en het Westfries Archief te Hoorn beschikbare gegevens uit de Doop-, trouw- en begraafboeken en het notarieel archief. De digitaal beschikbare databases zijn niet steeds als bron in de voetnoten opgenomen.

Aberson, *Aberson*, Louis (1742-1816). Zoon van Adam Aberson, ontvanger van de verponding te Ruurlo en Helena Maria Henry. Treedt in 1764 in dienst bij de Admiraliteit van Amsterdam. Neemt als kapitein ter zee deel aan de zeeslag bij Doggersbank (1781) en wordt daarvoor gedecoreerd. Kapitein van het schip 'de Meermin', dat in maart 1786 te Amsterdam gereed ligt om te vertrekken voor een reis met zes andere schepen naar de Middellandse Zee en wordt bezichtigd door raad en generaalmeester Van den Boetzelaar en essayeur-generaal Emants.[299] De laatste is de schrijver van het verslag van de reis naar aanleiding van de opening van de eerste muntbus van de Westfriese Muntmeester Hessel Slijper, waarin dit bezoek aan 'de Meermin' wordt genoemd.[300]

Admiraal, Jacob l' (1699-1770). IJkmeester-generaal voor de Troise gewichten van Holland 1745-1770 en van de gehele Unie 1750-1770. Ontvangt de commissie voor deze laatste functie op 1 mei 1750 uit handen van de Staten-Generaal.[301]

Aerssen van Voshol, Cornelis van (1698-1766). Namens de Ridderschap lid van de Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Zuiderkwartier van 1722-1752 en van de Provinciale Rekenkamer van Holland 1752-1766.
Tekent de verantwoording van Johan Emants over de productie en distributie van de koperen duiten 1739 voor akkoord.

Akerlaken, mr. Joan van (1757-1817). Zoon van Nicolaas Cornelis Akerlaken (1728-1783) en Antonia Elisabeth Schagen (1733-1795). Huwt met Cornelia Verloren, dochter van Jan Verloren en Margaretha Jager. Schepen en lid van de Vroedschap van Hoorn 1780-1795, directeur van de Levantse handel.[302]
In het verslag van de essayeur-generaal over de opening van de tweede muntbus van Hessel Slijper in 1791 wordt hij genoemd als burgemeester.

Aldendag, Cornelis. (...-1727).[303] Essayeur van de Westfriese Munt 1681-1727. Hij is de opvolger van de overleden essayeur Pieter R. Dilard.[304] Cornelis tekent op 9 december 1709 voor het eerst het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters als bewijs van het hernieuwen van zijn eed op de juiste naleving van de instructie van essayeur van de Westfriese Munt.[305]

Aldendag, Nicolaas (...-1766).[306] Zoon van Cornelis Aldendag, essayeur van de Westfriese Munt 1681-1727. Huwt op 20 september 1755 met Jacoba Catharina Jongemaats.[307]
Essayeur van de Westfriese Munt 1727-1732 en 1751-1761. Legt op 21 maart 1727 voor het eerst de eed af op de instructie van essayeur van de Westfriese Munt, nadat hij de dag ervoor in de Muntkamer te Den Haag met succes het examen voor het essayeursambt heeft afgelegd.[308] Nicolaas Aldendag verhuist in 1731 zeer waarschijnlijk niet mee met de Munt van Hoorn naar Enkhuizen, want als essayeur van de Westfriese Munt wordt hij dat jaar opgevolgd door Theunis Kist. Aldendag tekent in februari 1732 en nog eens op 8 april van dat jaar het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten, nadat hij de eed heeft afgelegd op de instructie van essayeur, scheider en affineur te Hoorn.[309]
Hij wordt genoemd in de *Lijste van gildebroeders en meesters van het goud- en silversmitsgilde in de Hollandsche steeden* van 1745 als lid van dit gilde binnen Hoorn. Hij woont volgens deze lijst in het oostelijk deel van de stad.[310] Dit betekent dat Aldendag naast essayeur van de Westfriese Munt wanneer deze in Hoorn is gevestigd, aldaar ook actief is als essayeur, scheider en affineur en als goud- en/of zilversmid.
In het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten wordt bij zijn handtekening als bewijs van het afleggen van zijn eed op de instructie voor de essayeur van de Westfriese Munt op 2 maart 1752 gerefereerd naar zijn op 21 maart 1727 afgelegde eed. Vanaf dan is hij dus ook weer essayeur van de Westfriese Munt.[311]
In 1761 blijkt hij blind te zijn geworden, maar nog wel actief als essayeur van de Westfriese Munt.[312]

Amourij, Jan (...-1766).[313] Lid van de Rekenkamer van Zeeland 1742-1766, opvolger van Nicolaas Steengracht, die benoemd is tot gecommitteerde raad van Zeeland. Volgens het verslag van de essayeur-generaal is hij in 1765 aanwezig bij de opening van de muntbussen van Martinus Holtzheij senior en junior.

Appelius, mr. Jean Henry (1767-1828). Zoon van Louis Appelius en Clasina Jacoba Sprenger. Promoveert in 1786 te Leiden.[314] Vestigt zich in datzelfde jaar als advocaat te Middelburg. Wordt in 1787 schepen van Middelburg, in 1795 pensionaris van Middelburg en spoedig daarna waarnemend secretaris en lid van de provisionele representanten van Zeeland en vertegenwoordiger van het Bataafse volk, lid van het college van thesaurier-generaal en raden van Financiën 1801-1805, secretaris (vanaf 1806 raadsecretaris) en lid van de Staatsraad 1805-1806 en hoofd van de algemene staatssecretarie. Hij is minister van

300 Zie hoofdstuk 12.4.3 in dit deel van deze publicatie.
301 NA 1.01.02-12287 fol. 224. NA 1.01.44-21 fol. 245 Extract uit de resolutien van de ho[og] mo[gende] heeren Staaten-Generaal d.d. 1 mei 1750.
302 WFA 1471- 3 Archief Akerlaken.
303 WFA OAH Doop-, trouw- en begraafboeken 107 fol. 181a/182 Overleden d.d. 4 februari 1727. Waarschijnlijk omdat hij officier van de Westfriese Munt is, hoeft geen impost op het begraven te worden betaald.
304 NA 1.01.44-13 fol. 7. Missive van de gedeputeerden van Hoorn, Enkhuizen en Medemblik aan R&G d.d. 15 april 1681. Zijn aanstelling is zeer moeizaam verlopen. Scheffers, *Cornelis Aldendag, essayeur-particulier van de Westfriese Munt. Een moeizame aanstelling.*
305 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 94v, 95v en 96v. Hij bevestigt zijn eed op 11 juli 1715 en 17 augustus 1720.
306 WFA OAH Doop-, trouw- en begraafboeken 109 fol. 66a/67. Betaald voor Nicolaas Aldendag op 9 september 1766 ƒ 30: - impost vanwege zijn begraven. Waarom voor Nicolaas wel impost op zijn begraven moet worden betaald en voor Cornelis Aldendag in 1727 niet, is binnen het kader van dit onderzoek niet duidelijk geworden.
307 WFA OAH Doop-, trouw- en begraafboeken 69 fol. 83. Het huwelijk wordt aan huis gesloten.
308 Hij legt dit examen af ten overstaan van essayeur-generaal Johan Emants en secretaris van de Generaliteits Muntkamer W.A. Pietersen. De laatste is aanwezig als plaatsvervanger van generaalmeester De Raet. Het examen bestaat onder meer uit een gehalteproef op halve leeuwendaalder van Overijssel met jaartal 1616 en een gouden dukaat van Utrecht van 1726.
309 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 207v en 208r.
310 Documentatiearchief Het Nederlands Muntmuseum, map plakkaten, 3.
311 Nader onderzoek naar de activiteiten van deze essayeur van de Westfriese Munt tussen 1732 en 1751, wanneer de Munt in Enkhuizen en Medemblik is gevestigd, is binnen het kader van deze studie niet uitgevoerd, maar is zeker gewenst.
312 NHAH 10-1, -4, -26 en -37. Notulen vergadering burgemeesters Hoorn, Enkhuizen en Medemblik d.d. 1 mei 1761.
313 Wordt in mei 1766 begraven te Veere.
314 Molhuysen, *Album promotorum* 122 d.d. 21 oktober 1786 op het proefschrift *Medioburgo-Zelandus, ad Statuta Zelandiae a° 1495*.

Justitie en Politie 1809 en minister van Financiën 1809-1810.[315]

Volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman is hij aanwezig bij de opening van de zesde en twaalfde muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in respectievelijk juli 1803 en december 1809.

Er bestaat een geschilderd portret van hem door een onbekende meester in de collectie van Belasting en Douane Museum te Rotterdam. De database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag noemt nog een tweede portret door Jacobus Perkois dat zich in een particuliere collectie bevindt.

Ardesch, Engelbert George (1769-1849). Zoon van Hendrik Johan Ardesch (1726-1795). Studeert rechten te Harderwijk 1783-1788. Promoveert aldaar op 25 april 1788.[316] Adjunct-schout van het ambt Ermelo 1790, gemeensman in plaats van zijn vader 1792, ontvanger van de verponding 1792 en weesmeester 1788-1809.

Waardijn van de Gelderse Munt te Harderwijk 1792-1800.[317]

Wordt genoemd in het verslag van essayeur-generaal Poelman betreffende de opening van de tweede muntbus van de Gelderse Muntmeester M.H. Lohse in april 1793.

Ardesch, Hendrik Johan (1726-1795). Hij is de vader van waardijn van de Gelderse Munt Engelbert George Ardesch (1769-1849). Advocaat, weesmeester te Harderwijk 1754-1763 en 1768-1791, ontvanger van de verponding van de stad en het schependom van Harderwijk 1750, gemeensman 1761, schout van het ambt Ermelo 1766-1795, rentmeester van St. Walburg en Mariëndaal, schepen van Harderwijk 1792, burgemeester van Harderwijk 1793.

In het verslag van essayeur-generaal Poelman betreffende de opening van de tweede muntbus van de Gelderse Muntmeester M.H. Lohse in april 1793 wordt hij genoemd als een van der personen waar een contravisite wordt afgelegd.

Arntzenius, Robbert Hendrik (1777-1823). Secretaris van het departementaal en gedeputeerd bestuur vaan Holland 1801-1805.

Wordt in het verslag van essayeur-generaal Poelman inzake de opening van de zevende muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in februari 1804 genoemd.

Avis, Pieter. Stempelsnijder van de Westfriese Munt 1709(?)-1715.

Bachi[e]ne, Philip Johan (1750-1797). Zoon van Willem Albrecht Bachiene (1712-1783) en Geertruy van Coten. Hoogleraar in de theologie te Utrecht sinds 1788.[318] Dominee te Utrecht waarbij W.A.A. Poelman en G. Brantsen op 2 december 1792 ter kerke gaan.

Backus, Jan [Corstiaensz.] (1685-1755). Zoon van Costiaen Backus (...-1721) en Margaretha Plucqué (1666-1731). Legt op 7 maart 1727 de meesterproef van het Serment van de Munt van Holland af.[319] Wordt na zijn overlijden opgevolgd door zijn jongere broer Martinus Backus (1703-1778), heer van Nieuw-Beijerland en Valkenswaard.[320]

Provoost 1744-1755 en adjunct-waardijn 1747-1755 van de Hollandse Munt te Dordrecht.

Backus, Martinus (1703-1778). Zoon van Costiaen Backus (...-1721) en Margaretha Plucqué (1666-1731) en jongere broer van Jan Corstiaensz. Backus (1685-1755). Heer van Nieuw-Beijerland en Valkenswaard. Hij huwt op 15 april 1731 Catharina van Batenburgh (1710-1753), dochter van Nicolaes van Batenburgh en Anna Gevaerts.

Legt op 8 november 1755 de proef van meester Munter af en volgt daarmee zijn overleden broer Jan op de derde Hollandse Muntersplaats.

Zijn zoon Nicolaas volgt hem na zijn overlijden op als meester Munter.[321]

Gezworene 1772-1773.

Backus, mr. Nicolaas (1741-1812). Zoon van Martinus Backus (1703-1778) en Catharina van Batenburgh (1710-1753). Volgt in 1778 zijn vader als meester Munter op de derde Hollandse Muntersplaats op. Hij is lid van de Veertigraad en van de Oudraad van Dordrecht, schepen, weesmeester en schout aldaar.

Gezworene 1792-1793 en provoost van de Hollandse Munt te Dordrecht 1798-1801.[322]

Baerle, Adrianus Martinus Josephus van (1729-1783). Zoon van Josephus Hendricus van Baerle en Petronella van Lier. Huwt te Rotterdam op 3 augustus 1763 Catharina Francina van Cleeff (1732-...), dochter van Jan van Cleeff en Maria de Brie.

Is graveur te Den Haag als hij in 1765 solliciteert naar het ambt van stempelsnijder van de Hollandse Munt te Dordrecht. Wordt op 15 april 1765 benoemd tot stempelsnijder van de Hollandse Munt te Dordrecht, als opvolger van wijlen Johannes Drappentier jr.[323] Hij vervult deze functie tot aan zijn overlijden in 1783.[324] Hij wordt aanvankelijk opgevolgd door zijn zoon Johannes (ad interim) en uiteindelijk door Johan Everts.

Zijn geschilderd portret is afgebeeld in hoofdstuk 2.3.5 van het tekstdeel van deze publicatie.[325]

315 Van Leeuwen-Canneman, *Een vriendschap in het teken van 's Lands financiën* 625. Elias en Schölvinck, Volksrepresentanten en wetgevers 23-24. Tijdens de Franse overheersing heeft hij zitting in de 'section des finances' van de Franse Staatsraad. In mei 1814 wordt hij lid van de Raad van State en commissaris-generaal van de Financiën te Brussel. In september 1815 wordt bij benoemd tot directeur-generaal van 's Rijks Indirecte belastingen en in februari 1818 tot die van de in- en uitgaande rechten en accijnzen. Per 1 januari 1821 wordt hij minister van Staat belast met de generale directie van de ontvangsten. Ten slotte wordt hij in maart 1824 benoemd tot minister van Financiën en is hij uit hoofde van deze functie tevens voorzitter van het Amortisatiesyndicaat.

316 Schutte, *Het Album Promotorum van de Academie te Harderwijk* 257

317 GA 12-85 fol. 30r-31r en -88 fol. 61r + v. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 85v. NA 1.01.44-76 fol. 56. Wordt op 24 maart 1792 aangesteld als waardijn van de Munt van Gelderland en legt op 6 april daaraanvolgend de eed op de instructie van waardijn af in handen van de heren van de Gelderse Rekenkamer. Legt de eed op diezelfde instructie op 17 september 1792 af in handen van raden en generaalmeesters van de Munten en hernieuwt deze door het zetten van zijn handtekening in het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten op 11 april 1793. Uit de declaratie van essayeur-generaal Emants aan de Staten van Holland blijkt dat Ardesch voor deze eedaflegging procuratie heeft gegeven aan Johan German, de kamerbewaarders van Generaliteits Muntkamer. NA 1.01.44-64.

318 Glasius, *Biografisch woordenboek van Nederlandsche godgeleerden*.

319 Hij neemt als meester Munter de plaats in van de door zijn vader in 1709 beëdigde knaap Bartholomeus Jacobsz. van der Mandele (1691-1726), die bekend is als concierge van de Munt te Dordrecht. Hij leidt op 18 maart 1727 Abraham Kools en na diens afstand op 30 mei 1737 Aart van Kappel (1699-1764). in als knaap.

320 Dolk, *Het Serment* 135.

321 Ibidem.

322 Ibidem.

323 NA 3.01.27.01-0690 fol. 34v-36. Adrianus van Baarle aangesteld tot stempelsnijder in de Hollandsche Munte te Dordrecht d.d. 15 april 1765. *Instructieboek* fol. 134v, 135v, 136r en v, 137r en v. Tekent het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten voor het eerst op 22 april 1765. Zet opnieuw zijn handtekening in dit boek als bewijs van het afleggen van de eed op zijn instructie op 18 mei 1765, 22 mei 1769, 15 april 1772, 29 april 1775, 13 december 1777, 9 mei 1778, en 2 mei 1781.

324 Van Kerkwijk, *De stempelsnijders A.M.J. en J.J. van Baerll*. Naast muntstempels heeft hij ook stempels gesneden voor verschillende penningen.

325 Zie afbeelding 9 in het tekstdeel van deze publicatie.

Baerle, Johannes (1763-1799). Zoon van Adrianus van Baerle en Catharina van Cleeff. Volgt zijn vader na diens overlijden in 1783 ad interim op.[326] Hij moet op de gebruikelijke wijze meedingen naar het vrijgekomen ambt van stempelsnijder van de Munt van Holland te Dordrecht. Hij krijgt in april 1784 niet zijn definitieve aanstelling.[327]

Bank, Hendrik van der (1691-1746). Zoon van Hendrik van der Bank en Barbara Hacken. Huwt op 8 augustus 1723 met Amelia Hacken (1701-1784), dochter van Michiel Hacken en Adriana Elisabeth van Notten. Juwelier te Dordrecht.
Adjunct-essayeur van de Hollandse Munt te Dordrecht 1733-1742, essayeur van deze Munt 1742-1746.[328] Wordt in juni 1746 opgevolgd door Dirk Crans.

Bareuth, Thomas. Stempelsnijder van de Westfriese Munt 1729-1730.[329] Spoedig na zijn aanstelling komen van zowel de gezellen als van de Muntmeester klachten over Bareuths 'nalatigheid' in het herstellen en vernieuwen van de muntstempels, waardoor de productie verschillende malen is stilgelegd moeten worden.[330] Na aanhoudende klachten, inmiddels ook door de waardijn geuit, wordt Bareuth op 7 oktober 1730 officieel ontslagen.
Hij wordt opgevolgd door Jan van Wijk.

Beaufort, mr. Lieven Ferdinand de (1675-1730). Schepen en raad van Tholen. Wordt op 5 december 1715 beëdigd als gecommitteerde raad van Zeeland. Is in 1717 aanwezig bij de opening van de muntbussen van Adolphe de Groene en David Fiers en in 1728 bij de opening van de tweede muntbus van David Fiers en de eerste van Pieter Kappeijne. Overlijdt op 9 november 1730.

Beekman, Jan Pieter (1757-1803).[331] Haagse meester zilversmid, afkomstig uit Venlo. Staat vermeld in het eedboek van het Haagse goud- en zilversmidsgilde op 17 november 1779. Regent van het Waalsche Diaconiehuis.[332]
Verzoekt op 13 mei 1795 aan de Staten-Generaal benoemd te worden tot essayeur-generaal van de munten, in plaats van de vanwege de nieuwe politieke omstandigheden afgezette W.A.A. Poelman. Wordt in de vergadering van 18 mei daaropvolgend aangesteld en legt op 20 mei 1795 de eed op de instructie af.[333] Poelman wordt na het overlijden van Beekman weer in zijn oude functie hersteld.[334]

Beelaerts, mr. Gerard (1710-1790). Zoon van Gerard Beelaerts (1673-1718), zeeofficier en Adriana Mesdach (1677-1711). Heer van Wieldrecht en Dortsmonde. Huwt met Anna Wilhelmina Brandwijk van Blokland (1746-1809). Lid van de Oudraad van Dordrecht 1742-1758, gecommitteerde van de Raad van State 1 mei 1752 tot en met 30 april 1755, lid van de Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier van 1 mei 1757 tot en met 30 april 1758 en secretaris van de Provinciale Rekenkamer van Holland van 6 mei 1758 tot en met 18 november 1772.[335]
Tekent in deze laatste hoedanigheid de verantwoording van essayeur-generaal Marcellus Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese koperen duiten 1769 voor akkoord.

Beelaerts van Blokland, mr. Gerard (1746-1809), tweede zoon van mr. Gerard Beelaerts van Blokland, vrijheer van Blokland, heer van Wieldrecht en Dordtsmonde (1710-1790) en Anna Wilhelmina Brandwijk van Blokland (1746-1809). Heer van Wieldrecht. Trouwt op 19 augustus 1770 te Elst met Johanna Jacoba Jongbloet (1750-1787), dochter van Johannes Jongbloet en Adriana van Baijen. Schepen van Beukelsdijk, schepen van de hoge vierschaar van Schieland.
Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1770-1772 en daarna secretaris van de provinciale Rekenkamer van Holland.[336]

Beelaerts van Blokland, mr. Paulus Adriaen (1754-1809), vierde zoon van mr. Gerard Beelaerts van Blokland, vrijheer van Blokland, heer van Wieldrecht en Dordtsmonde (1710-1790) en Anna Wilhelmina Brandwijk van Blokland.
Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1772-1796, als opvolger van zijn oudere broer mr. Gerard Beelaerts van Blokland. Beëindigt dit ambt in 1796 op eigen verzoek.[337] Hij wordt opgevolgd door mr. J.C. van Kretschmar.[338]

Beelaerts van Blokland, mr. Pieter (1744-1812), oudste zoon van mr. Gerard Beelaerts van Blokland (1710-1790) en Anna Wilhelmina Brandwijk van Blokland (1746-1809). Hij trouwt met Adriana van Beeftingh (1744-1828), dochter van mr. Frans Beeftingh en Elisabeth Catharina Sautijn.
Lid van de Veertigraad en de Oudraad, schepen en burgemeester van Dordrecht, kolonel der schutterij, bewindhebber van de West-Indische Compagnie, afgevaardigde namens Dordrecht in de Staten van Holland en in de provinciale Rekenkamer.

326 Hij ontvangt een salaris van ƒ 900: - per jaar.
327 Van Kerkwijk, *De stempelsnijders A.M.J. en J.J. van Baerll*.
328 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 99v, 101v, 102r + v en 208r. Ontvangt zijn instructie als essayeur, scheider en affineur te Dordrecht op 31 juli 1731 en legt diezelfde dag de eed op zijn instructie af. Wordt op 10 september 1733 aangesteld als adjunct-essayeur en zet precies een week later zijn handtekening in het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten als bewijs van het afleggen van de eed op zijn instructie. Hij herhaalt zijn eed op de instructie van adjunct-essayeur op 5 mei 1742. Zijn aanstelling tot essayeur heeft als datum 19 september 1742. Hij zet op 2 oktober daaraanvolgend zijn handtekening in genoemd *Instructieboek*. Herhaalt die eed op 9 december 1743 en op 13 mei 1745.
329 NHAH 10-1, -8 en -26 d.d. 21 september 1729. Zijn officiële benoeming is op 22 oktober 1729. Uit de brief die Muntmeester Jan Knol op de dag van het overlijden van de pas aangestelde stempelsnijder Caspar Hendrik Vogelensang schrijft aan de burgemeesters van Hoorn wordt duidelijk dat hij dan al enige stempels voor de Westfriese dukaton heeft gesneden.
330 NHAH 10-1 en -26. Verklaring van de smidmeester en gezellen over de nalatigheid van stempelsnijder Thomans Bareuth d.d. 20 maart 1730.
331 Beekman overlijdt op 15 februari 1803. Van Gelder meldt in zijn Haagse zilversmeden ten onrechte het overlijden van Beekman op 3 februari 1803. Volgens de administratie van de ontvanger van de impost op trouwen en begraven wordt er op 18 februari 1803 voor Johan Pieter Beekman, oud 46 jaar en overleden aan een borstkwaal, ƒ 30: - betaald voor een begrafenis eerste klasse in de Grote Kerk te Den Haag. In het register van begraven van de Grote Kerk staat op 19 februari genoemd: 'Johan Pieter Beekman, oud 46 jaar, overleden aan een borstkwaal'. Gemeentearchief 's-Gravenhage, DTB Kerkelijk register Grote Kerk 168. Elias Canneman schrijft in zijn brief aan Isaac Jan Alexander Gogel over Beekman dat hij zich in de laatste fase van zijn leven onvoldoende in acht heeft genomen: 'in weerwil een der hevige attaques voor drie weken, is hij weer gaan besoigneeren en punch drinken en 's morgens zijn borrel'. Van Leeuwen-Canneman, *Een vriendschap in het teken van 's Lands financiën* 248. Brief van E. Canneman z.d. [tussen 22 en 24 februari 1803].
332 Woont in de Haagse Spuistraat.
333 NA 1.01.44-27 fol. 14 r&v. Resoluties Staten-Generaal 1795 fol. 729 en 748.
334 Besluit Staatsbewind 25 maart 1803 n° 11.
335 *Nederlands Adelsboek* 79 (1988) 294. *Nederlands Patriciaat* 58 (1972) 23.
336 *Nederlands Patriciaat* 58 (1972) 26.
337 NA 1.01.02-3679 fol. 71. Resoluties Staten-Generaal 12 januari 1796. Demissie als secretaris van de Muntkamer verleend op eigen verzoek met last tot 'overgaave van alle de stukken'. NA 1.01.44-76 fol. 158v. Notulen vergadering R&G d.d.donderdag 14 januari 1796: 'Demissie van de burger Belaerts als secretaris'. Als reden geeft hij 'zwakheid aan het gezigt' op.
338 NA 1.01.44-76 fol. 160. Notulen vergadering R&G d.d. zaterdag 30 januari 1796: 'aanstelling van den burger Cretsmar als secretaris van de Munten'.

Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1763-1770, als opvolger van Jan Anthonij Chais, die vrijwillig afstand van zijn ambt heeft gedaan.[339] Hij wordt zelf opgevolgd door zijn jongere broer Gerard (1746-1809).

Bentinck tot Nijenhuis, Charles Jan [John] (1708-1779). Tweede zoon van Hans Willem Bentinck, graaf van Portland (1649-1709) en Jane Martha Temple. Is in 1719 naar Nederland gezonden, krijgt zijn onderwijs in Holland en Genève. Keert in 1728 terug in Engeland, maar treedt snel daarna in militaire dienst in de Republiek. Is in 1743 luitenant-kolonel, maar neemt in 1746 uit onvrede over een bevordering van A.J. van der Duijn van Maasdam zijn ontslag. Wordt in 1735 opgenomen in de ridderschap van Salland als heer van Nijenhuis.
Drost van Twente 1748-1754 en van Daalhem en 's Hertogenraden.[340]
Raad en generaalmeester van de Munten 1757-1779.

Bentinck, Jan [Jean Charles] (1763-1833). Tweede zoon van Christian Frederik Anthony Willem Karel Bentinck (1734-1768) en Maria Catharine van Tuijll van Serooskerken (1743-1793). Geëligeerd [gekozen] raad te Utrecht, generaal-majoor in Engelse dienst.[341]
Wordt in het reisverslag van de essayeur-generaal betreffende de opening van de vijfde muntbus van de Utrechtse Muntmeester J.S. van Naamen in 1792 genoemd als reisgezelschap op het traject Alphen aan de Rijn tot Woerden.

Bentink, Willem Gustaaf Frederik (1762-1835). Oudste zoon van Christian Frederik Anthony Willem Karel Bentinck (1734-1768) en Maria Catharine Tuijll van Serooskerken (1743-1793). Heer van Knipphausen en Varel, heer van Rhoon en Pendrecht, Varel en Doornwerth. Lid van de ridderschap van Holland, gecommitteerde ter Admiraliteit van Amsterdam, baljuw en hoofdschout van Den Haag, hoogheemraad van Rijnland, ruwaard, baljuw en opperdijkgraaf van Putten, maire van Varel, generaal-majoor in Engelse dienst, lid van Staten van Holland.
Ontvangt volgens het verslag van W.A.A. Poelman op 2 december 1792, gedurende de opening van de vijfde muntbus van de Utrechtse Muntmeester J.S. van Naamen, de generaalmeesters en de essayeur-generaal 's middags voor het eten.[342]

Berkhout, Herman (1757-1826). Zoon van mr. Gerard Berkhout (1730-1780), oudere broer van Jacob Berkhout (1744-1814) en Ludowina Verloren (1733-1803). Is commissaris van kleine zaken te Hoorn 1776, schepen 1778, lid van de Vroedschap 1778-1795 en burgemeester van Hoorn 1789 en 1791.
Is mogelijk de vertegenwoordiger van Hoorn bij de opening van de eerste muntbus van Hessel Slijper in 1786.

Berkhout, Jacob (1744-1814). Jongste zoon van mr. Herman Berkhout (1702-1761) en broer van mr. Gerard Berkhout (1730-1780). Is commissaris van kleine zaken te Hoorn 1761, schepen 1763, 1767 en 1770, lid van de Vroedschap 1771-1795 en burgemeester van Hoorn 1785 en 1787.

339 NA 1.01.02-3560 fol. 606-607. Resoluties SG d.d. 14 november 1763.
340 Wordt door de Prins benoemd tot drost van Twente en door zijn weduwe Anna van Hannover in 1752 aangesteld tot drost van Daalhem en 's Hertogenraden. Zij bezorgt hem ook de benoeming tot raad en generaalmeester van de munten.
341 *Jaarboek voor den Nederlandschen Adel* 2 (1901) 164.
342 *Jaarboek voor den Nederlandschen Adel* 2 (1901) 162-163.

Is mogelijk de vertegenwoordiger van Hoorn bij de opening van de eerste muntbus van Hessel Slijper in 1786.
Waardijn van de Westfriese en vanaf 1795 Hollandse Munt te Hoorn 1789-1810.[343]

Beveren, Willem Arnout de (1749-1820). Zoon van Anthonius Wilhelmus de Beveren (1700-1782), predikant te Middelburg en Josina Christina van Citters, dochter van Arnout van Citters en Johanna Noordhoek. Leerling van de Latijnse School te Middelburg 1761-1765 en ingeschreven al student in de rechten te Utrecht 1768. Pensionaris van Middelburg, ontvanger der 200*ste* penning der Oost-Indische actiën ter Kamer Zeeland en secretaris van de Gecommitteerde Raden van Zeeland 1786-1795. Is al in 1785 als zodanig aangesteld, maar legt wegens 'indispositie' pas op 30 januari 1786 de eed af.[344] Volgens het verslag van essayeur-generaal Emants is hij aanwezig bij de verantwoording van de vijfde muntbus van Martinus Holtzheij junior in 1787.

Bijlaer, Gerard van (circa 1540-1617).[345] Stempelsnijder van de Hollandse Munt te Dordrecht.
Verdient volgens de rekening van de Dordtse Muntmeester Cornelis de Vries over de periode 1577-1579 jaarlijks 144 Nederlandse pond. Voor het maken van een ponsoen ontvangt hij in genoemde periode nog twee keer 12 pond voor respectievelijk het maken van een ponsoen voor de halve Hollandse daalder en die voor de Dordtse rekenpenning met het jaar 1577.[346]
Hij wordt op 11 juli 1586 benoemd tot ijzersnijder-generaal.[347]

Bleijswijk [Bleyswijk], mr. Hugo Adriaan van (1740-1821). Zoon van Adriaan van Bleyswijk (1709-1779), lid van de Vroedschap van Enkhuizen 1740-1742, ordinaris gedeputeerde bij de Staten-Generaal 1740-1748, gecommitteerde ter Raad van State 1748-1751 en gecommitteerde ter Generaliteits Rekenkamer 1751-1754. Is ingeschreven als student in de rechten te Leiden in 1756 en promoveert aldaar op 28 juni 1760.[348] Lid van de Vroedschap van Enkhuizen 1771-1795, burgemeester 1781, 1790, 1792 en 1795. Ordinaris gedeputeerde ter Staten-Generaal 1772-1775 en 1784-1787, gecommitteerde ter Raad van State 1775-1781 en 1787-1790, gecommitteerde ter Generaliteits Rekenkamer 1778-1781, gecommitteerde ter Admiraliteit in het Noorderkwartier 1781-1783 en 1789-1795. Huwt (1) te Enkhuizen met Margaretha Maria van Loosen, dochter van Pieter van Loosen en Cornelia Cortleven en (2) te Enkhuizen Cornelia Pan, dochter van mr. Everhard Pan en Eva Wilhelmina Haak.
Waardijn van de Westfriese Munt te Enkhuizen 1791-1796.[349]

Bleijswijk [Bleyswijk], Pieter van (...-1793). Zoon van Hugo Adriaan (1740-1821) en diens tweede

343 Zijn beëdiging tot waardijn van de Westfriese Munt op 14 oktober 1789 wordt genoemd in de declaratie van essayeur-generaal Emants. Als bewijs van het afleggen van de eed op zijn instructie zet hij zijn handtekening in het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters (fol. 84*v*.).
344 ZA 2.1-1673 fol. 141*v* en 1674 fol. 36*v*.
345 Van Zuiden, *Gerard van Bijler, ijzersnijder aan de Munt te Dordrecht* 158. Uit zijn testament, verleden op 16 februari 1617 voor de Dordtse notaris Pouwels Eelbo, blijkt dat hij op dat moment weduwnaar is van Catharina Jacobsdochter, met wie hij een dochter en vier zoons heeft. Zijn tweede zoon, Jacob Bijlaer, laat hij zijn gereedschappen na. Jacob wordt hiervoor gekort in zijn kindsdeel voor een bedrag van *ƒ* 100: -.Jacob is een bekend medailleur te Utrecht.
346 Van Kerkwijk, *De Stempelsnijders aan de Munt te Dordrecht van 1576-1806* 30-37. Zijn traktement wordt vanaf 1580 verhoogd tot 180 Nederlandse ponden van veertig groten, waarbij hij extra betaald krijgt voor het maken van ponsoenen.
347 Japikse, *Resolutiën Staten-Generaal 1576-1609, V 1585-1587*, 481 nr 502-503.
348 Molhuijsen, Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae 300.De titel van het proefschrift is De Testibus.
349 *Instructieboek fol.* 85*r* d.d. 20 april 1791.

echtgenote Cornelia Pan (1756-1790). Schepen van Enkhuizen 1765, 1767, 1773, weesmeester 1780-1793, voogd van het ziekenhuis 1772-1777 en luitenant van het Vendel C 1768-1769. Huwt in 1767 met Hester Buijskes, dochter van Gerrit Buijskes (1705-1780). Contra-waardijn van de Westfriese Munt 1791-1793.[350]

Blocquerij [Blocquerie], mr. Jan Christiaan van de (1725-1805). Zoon van Christiaan van de Blocquerij (1673-1742) en Elisabeth Abbekerk (1684-176). Promoveert te Utrecht op 25 augustus 1744.[351] Huwt in 1750 met Jacoba Maria van Foreest (1729-1784), dochter van mr. Nanning Foreest (1684-1766).[352] Schepen van Hoorn 1745, lid van de Vroedschap 1748-1788, burgemeester sinds 1751 (13 keer), dijkgraaf van Drechterland vanaf 1761, raad ter Admiraliteit 1749-1778, bewindhebber van de VOC 1778, directeur van de Levantse handel 1783-1784.
Volgens het verslag van Gerard Emants vertegenwoordigt hij de stad Hoorn bij de opening van de eerste muntbus van Hessel Slijper in 1786.

Blocquerij [Blocquerie], Michiel van de (1667-1708). Zoon van Josias van de Blocquerie (1638-1686), koopman te Middelburg, bewindhebber der VOC 1678, en Maria van der Merct (1644-1715). Huwt in 1695 zijn achternichtje Sara Laurentia van de Blocquerij (...-1736), dochter van zijn neef Christiaan van de Blocquerij (1647-1714), suikerbakker op de Herengracht, ossenweider, kapitein der burgerij 1687, directeur van de Levantse Handel 1692 en Sara Scholten (1649-1718).[353] Raad van Middelburg 1702, schepen 1704 en burgemeester 1705. Waardijn van de Zeeuwse Munt 1705-1708. Hij is opvolger van de overleden Thomas Auste en wordt opgevolgd door Jacob de Kuijser.

Blok, Pieter. In 1738/1739 is Pieter Blok leerjongen bij de Middelburgse zilversmid Cornelis Jeffrey.[354]
Legt het examen voor essayeur, scheider en affineur op 4 mei 1762 met goed gevolg af en krijgt toestemming zich als zodanig te Middelburg te vestigen.[355]
Wordt op 31 januari 1763 aangesteld als essayeur bij de Zeeuwse Munt als opvolger van Jacobus de Warem.[356] Op 18 februari 1790 verzoekt Blok de Staten van Zeeland om Johannes Roelofs 'onder zekere bepalingen' in zijn plaats als essayeur van de Zeeuwse Munt aan te stellen.

Blok, Roelof (1712-1776). Schepen van Enkhuizen 1763, lid van de Vroedschap 1763-1776, commissaris kleine zaken 1745, aalmoezeniersvoogd 1775-1776 en voogd van het oude armenweeshuis 1767, 1768, 1771-1773

350 *Instructieboek fol.* 85r d.d. 20 april 1791.
351 Ketner, *Album Promotorum Academiae Rheno-Trajectinae* 146. Het onderwerp is Ad L.3 C si monor se major dixerit.
352 WFA OAH 348-1471 fol. 3. Zijn wapenschild staat afgebeeld in de genealogische aantekeningen in het familiearchief Akerlaken en is nog aanwezig in een raam van de burgemeesterskamer van het oude Stadhuis aan de Nieuwstraat. Vriendelijke mededeling mw. drs. M. van Leeuwen-Canneman.
353 Elias, *De Vroedschap van Amsterdam* 1578-1795, deel 2 722.
354 De Bree, *Zeeuws zilver* 105. Of het hier om een en dezelfde Pieter Blok gaat is in het kader van deze studie niet duidelijk geworden.
355 *Instructieboek* raden en generaalmeesters fol. 214v. Hier staat tenonrechte als datum 4 mei 1761 bij geschreven. NA 1.10.29-1641. De gehalteproef wordt uitgevoerd met een Westfriese leeuwendaalder van 1697 en een dito gouden dukaat 1761.
356 ZA 2.1-1673 fol. 146r. NA 1.01.44-072 fol. 138, ZA 2.1-810, *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 106v, 108r, 109v, 110r, 110v en 111v. Op 10 februari 1763 legt hij de eed op zijn instructie af in handen van de Staten van Zeeland en op 1 maart legt J. Noose 'in procuratie voor Pieter Blok' de eed af in handen van raden en generaalmeesters van de munten. Pieter Blok bevestigt zijn eed op de instructie van essayeur van de Zeeuwse Munt door het plaatsen van zijn handtekening op 6 juni 1765, 16 juni 1772, 29 mei 1777 en 26 juni 1781 en 14 juni 1787.

Volgens het verslag van Marcellus Emants vertegenwoordigt hij de stad Enkhuizen bij de opening van de derde muntbus van Pieter Buijskes in 1774.

Boddaert, zie Helm Boddaert, C. van der

Bodisco, Johan Abraham (1737-1806). Zoon van Hendrik Bodisco, koster van de Amsterdamse Nieuwe Kerk en Jacomina Gaillard. Huwt op 28 oktober 1760 in diezelfde Nieuwe Kerk met Catrina Jacoba Chanfleury (1733-...).[357]
Essayeur van de Amsterdamse Wisselbank 1757-1787.
Muntmeester van de Hollandse Munt te Dordrecht 1787-1806.
Heeft zijn Muntmeesterschap niet tot een groot succes weten te brengen.[358]

Boers, mr. Frederik Willem (1743-1815). Advocaat VOC 1771-1788. Pensionaris van Leiden 1788-1789. Lid van de Provinciale Staten van Holland 1814-1815, lid van de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland 1814-1815, lid van de Eerste Kamer van de Staten-Generaal 1815.
Wordt genoemd in de declaratie van essayeur-generaal Poelman bij de Staten van Holland over 1794, vanwege zijn 'aanspraak' over de grote hoeveelheid duiten die op dat moment te Leiden circuleren.

Boetzelaar, mr. Dirk baron van den (1746-1819). Zoon van Nicolaas baron van den Boetzelaar (1718-1796), raad en generaalmeester van de munten 1740-1767 en daarna ontvanger-generaal van Holland en Elisabeth Dorothea de Raedt (1721-1780), vrouwe van Dubbeldam en Kijfhoek en dochter van mr. Dirk de Raedt (1691-1759).[359] Ingeschreven als student te Leiden op 14 september 1761.[360] Huwt Petronella Johanna Maria van Lennep (1755-1805), dochter van Arnoud van Lennep en Anna Elisabeth van Marselis.[361] Heer van Kijfhoek en Dubbeldam, kastelein van het Huis te Muiden, baljuw en dijkgraaf van Gooiland ...-1782, lid van Ridderschap van Holland vanaf 1772, gecommitteerde ter Staten-Generaal 1772, gecommitteerde ter Admiraliteit te Rotterdam 1787-1793.[362] Wordt in 1787 benoemd tot lid van de commissie tot het 'daarstellen en bepalen der volksinvloed'. Neemt in 1790, tijdens het rumoer rond raadpensionaris Van den Spiegel, op verzoek het raadpensionarisschap in deze zaak op zich.[363]
Raad en generaalmeester van de Munten 1782-1795.[364]
Zijn door Pieter Frederik de la Croix geschilderd portret is aanwezig in de collectie van RCE.[365]

357 Dolk, *Het Serment van de Munt van Holland te Dordrecht* 91.
358 GAD Weeskamer Dordrecht 1280. Testament van Jan Abraham Bodisco (1802). NA 3.01.28-5647. Stukken over de gerepudieerde boedel van J.A. Bodisco. Bij zijn overlijden op 19 maart 1806 wordt zijn erfenis vanwege schulden gerepudieerd (geweigerd). Dirk Crans jr. (zie boven) is een van de executeurs-testamentair.
359 Jongere broer van Gualtherus de Raedt, raad en generaalmeester van de munten 1716-1740.
360 Dudok van Heel, *Van Amsterdamse burgers* 950.
361 UA 32 99-103. Anna is weduwe van Jacob Cornelis Sylvius van Lennep.
362 Prak, *Gezeten burgers. De elite in een Hollandse stad, Leiden 1700-1800* 375.
363 Verdedigt in 1795 samen met Nicolaas Calkoen, gecommitteerde van Holland in de Raad van State, met weinig succes de belangen van Holland bij de capitulatiebesprekingen met de bevelhebber van het Franse leger. Leeft sindsdien als ambteloos burger. In 1801 wordt hij verzocht toe te treden tot het Wetgevend Lichaam, maar dat weigert hij.
364 Volgens de declaratie van essayeur-generaal Marcellus Emants neemt Van den Boetzelaer voor het eerst op 8 april 1782 deel aan de vergaderingen van de Generaliteits Muntkamer.
365 RCE inv. nr. C 1754. RKD database IB 19404.

Boetzelaar, Nicolaas baron van den (1718-1796). Zoon van Jacob Godefroy van den Boetzelaar (1680-1736) en Magdelena Elisabeth de Jonge van Ellemeet (1689-1730). Vrijheer van den Boetzelaar, heer van Dubbeldam en Kijfhoek. Ingeschreven als student te Leiden 1734, poorter van Leiden sinds 5 februari 1740, luitenant bij de gardes te paard 1740-1745. Kerkmeester, raad, schepen en burgemeester van Leiden, bewindhebber van de VOC 1754-1759, gedeputeerde ter Staten-Generaal 1766-1767. Huwt in 1740 met Elisabeth Dorothea de Raedt (1721-1780), vrouwe van Dubbeldam en Kijfhoek en dochter van mr. Dirk de Raedt (1691-1759).[366]

Lid van de Vroedschap van Leiden vanaf 1746, schepen en burgemeester aldaar, afgevaardigde naar de Staten-Generaal.

Raad en generaalmeester van de munten 1740-1767 en daarna tot aan zijn overlijden ontvanger-generaal van Holland.

Zijn silhouet, door onbekende meester, bevindt zich in een particuliere collectie en wordt vermeld in de database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag.

Bonnet, dr. Gijsbert (1723-1805). Predikant te Utrecht en hoogleraar theologie aan de Universiteit Utrecht.

Boon, Philippus Reinier (1731-1798). Lid van de Vroedschap van Purmerend 1750-1782, gecommitteerde van de Admiraliteit in Friesland 11 maart 1774 tot en met 9 mei 1777, lid van de Gecommitteerde Raden van Holland in het Noorderkwartier 01 mei 1777 tot en met 30 april 1779 en 08 december 1779 tot en met 30 april 1781 en gecommitteerde van de Provinciale Rekenkamer van Holland 01 mei 1781 tot en met 30 april 1782.[367] Accordeert de verantwoording van essayeur-generaal Marcellus Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese koperen duiten 1780.

Boonen, *Christiaan* (1714-1763). Zoon van Dirck Boonen (1666-1743) en Beatrix de Graeff. Huwt op 17 mei 1739 met Clara van der Linden, dochter van Govert van der Linden en Aagje van der Gans. Doet op 1 maart 1738 de meesterproef en legt de eed af ten behoeve van de zesde Brabantse meester Muntersplaats binnen het Serment van de Hollandse Munt te Dordrecht. Hij zet op 4 mei 1742 voor het eerst zijn handtekening in het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten.[368].

Is van 1745 tot 1758 gezworene en ontvangt als provoost of smidmeester op 17 april 1758 een nieuw register voor het bijhouden van het aantal marken gouden en zilveren specie dat wordt afgeleverd op het kantoor van de Muntmeester.[369]

366 UA 32-88-98. Jongere broer van Gualtherus de Raedt, raad en generaalmeester van de Munten 1716-1740. Dudok van Heel, *Van Amsterdamse burgers* 945-946. Fölting, *De Vroedschap van 's-Gravenhage* 1572-1795 215. Wijsenbeek, *Het Lange Voorhout* 250. Hij bewoont eerst het huis van zijn schoonouders aan het Leidse Rapenburg nr. 8. Koopt op 2 augustus 1762 van mr. Matthijs Straalman voor *f* 35.000: - het huis aan het Haagse Lange Voorhout, thans nr. 15.

367 Bossaers, *Van Kintsbeen* 235.

368 Dolk, *Het Serment* 68.Zijn vader doet vanwege de 'zwakheid door hoge ouderdom' vrijwillig afstand van zijn Muntersplaats. NA 3.01.30-198. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 164.

369 NA 3.01.30-198. Register van de smidmeester 17 april 1758-16 juli 1806. Dit register is samen met twee oudere exemplaren bij de auteurs dezes in bewerking voor publicatie.

Hij wordt genoemd in het verslag van de opening van de vierde muntbus van de Gelderse Muntmeester C.C. Novisadi in juli 1776.

Zijn portret van Jacob Maurer uit 1780 is aanwezig in de collectie van de Universiteit Utrecht, een reliëf in gips van David Mulder uit 1778 zit in de collectie van het Museum het Catharijneconvent, een kopergravure gravure 1792 van de hand van P.H. Jonxis (1757-1843) en een ongedateerd silhouet van Jacobus Perkois maken deel uit van een particuliere collectie.

Bordes, mr. Tobie Constantin de (1772-1845). Secretaris van het college van thesaurier-generaal en raden van Financiën 1801-1805.[370]

Wordt genoemd in het verslag van essayeur-generaal Poelman over de opening van de zevende muntbus van de Utrechtse Muntmeester Du Marchie Sarvaas in februari 1804 en van de dito muntbus van de Hollandse Muntmeester Bodisco in april 1804.

Boreel de Mauregnault, mr. Jan (1741-1813). Zoon van mr. Jan Boreel de Mauregnault (1718-1801) en Antoinetta Bregitta Schagen (1722-1798). Ingeschreven als student aan de Universiteit Leiden 1760, promoveert aldaar in de rechten op 28 september 1764.[371]

Lid van de Vroedschap van Hoorn 1766-1788, burgemeester vanaf 1781 (2 keer), gecommitteerde bij de Provinciale Rekenkamer van Holland 1769-1770 en 1773-1776, gedeputeerde in de Staten-Generaal 1778-1781 en 1787-1788, gecommitteerde bij de Generaliteits Rekenkamer 1784-1787.

Volgens het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants vertegenwoordigt hij de stad Hoorn bij de opening van de vierde muntbus van Pieter Buijskes in 1781.

Bosscha, mr. Johannes (1766-1810). Zoon van Pieter Bosscha en Catharina Posthumus. Volgt na een basisopleiding in de oude talen te Leeuwarden de Latijnse School te Deventer, waar zijn ruim elf jaar oudere broer Herman rector is. Studeert vervolgens aan de Hogeschool van Franeker onderwijs oude letteren, Griekse letterkunde en rechtsgeleerdheid.[372]

Na in 1796 te zijn benoemd als plaatsvervanger voor de in de Nationale Vergadering benoemde raad en generaalmeester J.L. Huber (1750-1826) wordt in de vergadering van raden en generaalmeesters van de Munten van 24 januari 1797 zijn aanstelling bekend gemaakt.[373]

Zijn portret, door Edme Quenedey (1756-1830), is opgenomen in de database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag en bevindt zich in een particuliere collectie.

370 Van Leeuwen-Canneman, *Een vriendschap in het teken van 's Lands financiën* 681.

371 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 311. De titel van zijn proefschrift is *De Attiliano tutore, et eo, qui ex lege Iulia ey Titia dabatur*.

372 Neemt in 1787 de taak van oppasser en onderwijzer van de twee zoons van de naar Parijs uitgeweken raad en schepen van Amsterdam Balthasar Elias Abema (1739-1805) op zich. Keert in 1795 terug naar Nederland en laat zich verkiezen tot raadsheer in het Hof van Friesland. Hij verkrijgt op eigen verzoek en op grond van deze aanstelling het meesterschap in de rechten te Harderwijk, waar op dat moment zijn broer Herman hoogleraar is.

373 NA 1.01.44-76 fol. 193v. Notulen R&G d.d. 24 januari 1797. Bijlsma, *Archief van de Generaliteits Muntkamer* 36.

Bout, mr. Adriaan (1726-1786). Lid van de Oudraad van Dordrecht 1754-1786 en gecommitteerde van de Provinciale Rekenkamer van Holland 1767-1770.[374]
Accordeert in die laatste hoedanigheid met zijn handtekening de verantwoording van essayeur-generaal Marcellus Emants van de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese koperen duiten 1769.

Brandenburg, Isaac (1757-...). Schepen van Enkhuizen 1779, 1783, 1785 en 1787, lid van de Vroedschap 1788-1795, burgemeester 1791, commissaris van de kleine zaken 1776 en 1784 en voogd van het oude armenweeshuis 1781-1790. Huwt in 1780 met Johanna Gerardina van der Felt.[375] Is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman in april 1791 als burgemeester van Enkhuizen aanwezig bij de opening van de tweede muntbus Hessel Slijper.

Brandenburg, Joris (1730-1781). Huwt te Enkhuizen op 12 november 1752 met Petronella van der Stant.[376] Contra-waardijn, als waarnemer van waardijn C.F. Duijvens, van de Westfriese Munt te Enkhuizen 1761-1781.[377]

Brantsen, mr. Gerard (1735-1809).[378] Zoon van Joan Brantsen (1699-1774), ontvanger-generaal van het kwartier van de Veluwe en Hester Henriëtte de Vree (1712-1742). Promoveert op 10 september 1755 aan de Universiteit van Leiden in de beide rechten op het proefschrift *de Mutuis inter diversas atque vicinas gentes officiorum humanitatis atque comitatis praestationibus*.[379]
Burgemeester van Arnhem, lid van de Staten-Generaal namens Gelderland 1764, raad en generaalmeester van de Munten 1779-1795. Wordt in 1782 als minister plenipotentiaris[380] naar het Franse hof gestuurd om met ambassadeur Mattheus Lestevenon van Berkenrode (1715-1797) de aanstaande vredesonderhandelingen tussen de koning van Frankrijk, de Duitse keizer en de Republiek bij te wonen. Sluit op 10 november 1784 te Fontainebleau een verdrag met het Franse koning en op 8 december 1785 met de keizerlijke gezant graaf de Mercy Argenteau. Keert na de omwenteling van 1787 terug uit Frankrijk. Wordt in 1801 lid van het Staatsbewind.[381]
Op Kasteel Zijpendaal te Arnhem hangen een getekend portret van hem door een onbekende maker en een geschilderd portret door Benjamin Wolff (1758-1825) uit 1803.[382]

Brink, [waarschijnlijk] Rudolf Arend (1720-1775). Predikant te Otterloo 1748, te Hattem 1749 en te Amsterdam vanaf 1759. In het reisverslag van essayeur-generaal Marcellus Emants betreffende de opening van de derde muntbus van de Westfriese Muntmeester Pieter Buijskes in 1774 genoemd als predikant van de Gasthuijskerk te Amsterdam.

374 Van Dalen *Geschiedenis van Dordrecht* 216.
375 WFA OAE Doop-, trouw- en begraafboeken 55 fol. 25. Huwelijksafkondiging d.d. 11 november 1780, huwelijksattestatie 26 november 1780.
376 WFA OAE Doop-, trouw- en begraafboeken 63 fol. 213.
377 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 76v, 78v en 80r.
378 Hij overlijdt op donderdag 21 december 1809 bijna 75 jaar oud en ongehuwd. Wordt twee dagen later in stilte begraven in het familiegraf in het binnenkoor van de Grote Kerk te Arnhem. Hogerlinden, *Graven te Arnhem* 110.
379 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Luduno-Batavae* 288.
380 Gevolmachtigd minister of afgezant.
381 Gelders Archief, beeldbank fotonr. 1501-04-B_763_5. Te Arnhem heeft Brantsen het pand 'De Olde Munt' in de Bakkerstraat verbouwd voor eigen bewoning.
382 Inv. nr. 1476 1951 en inv. nr. 1482.

Brink, mr. Jacob ten (1690-1757). Zoon van Wolter ten Brink, griffier, en Elisabeth van Lennep. Studeert te Deventer aan het Atheneum. Is lid van de gezworenen van de Bergstraat 1712-1716, burgemeester van Deventer 1716-1757, cameraar[383] van Deventer, vanaf 1728 gecommitteerde van Deventer bij de landdagen van Overijssel[384] en lid van de Raad van State, raad en generaalmeester van de Munten 1711-1757.

Bruijn, zie Leijdekker de Bruijn.

Bruijne [*Brugné*/ Brungne/Brugner/Brunje], Isaak (...-1723). Meester goud- en zilversmid te Middelburg vanaf 1677[385].
Essayeur van de Zeeuwse Munt 1702-1723.[386]

Bruijnesteijn, Marcellus (1649-1708).[387] Zoon van Hermanus Bruijnesteijn, meester karos- en zadelmaker te Den Haag en Alida van der Haghen. Huwt op 18 maart 1670 te Den Haag in de Nieuwe Kerk met Catharina Loockemans (1648-1722), dochter van Nicolaas Loockemans, juwelier en goud- en zilversmid te Den Haag en Sara Mijtens Abrahamsdr.[388] Met Catharina Loockemans krijgt Bruijnesteijn drie zoons en zes dochters.[389] Is vanaf 1671 actief als juwelier en goud- en zilversmid te Den Haag, kapitein van de schutterij in 1674, weesmeester 1677-1684 en 1698-1707, solliciteur-militair 1678, essayeur-generaal van de Munten 1678-1707[390], schepen van Den Haag[391] en opperfabriek 1690-1698.[392] Zijn dochter Sara Maria (1675-1763) huwt op 17 mei 1701 in de Haagse Kloosterkerk mr. Johan Emants (1678-1742). Deze volgt zijn schoonvader in 1707 als essayeur-generaal op.[393]

Buck, Otto (1695-1771). Mogelijk geboren te Leiden.[394] Wordt op aanbeveling van de burgemeesters van Amsterdam toegelaten tot het examen voor het vak van essayeur, scheider en affineur. Legt op 10 februari 1720 dit examen succesvol af, dat onder andere heeft bestaan uit een

383 Benaming voor de schepen die de financiën van de stad beheert.
384 Van Doorninck, *Geslachtkundige aanteekeningen ten aanzien van de Gecommitteerden ten landdage van Overijssel* 631-632.
385 De Bree, *Zeeuws zilver* 110.
386 ZA 2.1-1671 fol. 82v. Aangesteld op dinsdag 21 maart 1702. ZA 2.1-1672 fol. 070r. Krijgt in 1707 Willem Dupré naast zich aangesteld en in 1714 zijn uiteindelijke opvolger François Engelse sr. ZA 2.1-790. In augustus 1725 vraagt ene Simon du Buisson aan de Staten van Zeeland om het traktement van essayeur 'Izaak Brunje' uit te betalen. Op 21 april 1740 spreken de Staten van Zeeland over de schulden die nog openstaan betreffende de Munt en speciaal het verzoek van deze Du Buisson inzake het traktement van de essayeur 'Bruijne'. Eind juni van dat jaar wordt Muntmeester Pieter van de Kappeijne gelast dit traktement te voldoen.
387 NA 3.20.15-128. Hij noemt zichzelf Bruinsteen.
388 Bemolt van Loghum Slaterus, *Nederlandse familiepenningen* nr. 235 en 532. Ter gelegenheid van dit huwelijk en van het zilveren jubileum ervan zijn penningen vervaardigd.
389 Idem en Fölting, *De Vroedschap van 's-Gravenhage* 172-173. Alida, gedoopt 5 november 1670, begraven tussen 1722 en 1741; Nicolaes, gedoopt 21 februari 1672, begraven 30 april 1672; Nicolaes, gedoopt 19 februari 1673, begraven 15 augustus 1673; Sara gedoopt 26 maart 1674, begraven 7 oktober 1674, Sara Maria gedoopt 7 mei 1675, begraven 28 mei 1763; Apolonia Anna gedoopt 28 juli 1676, begraven 3 augustus 1677; Hester gedoopt 31 oktober 1677, begraven tussen 1722 en 1741; Anna gedoopt 5 april 1679, begraven 6 april 1679, een zoon [naam onbekend] gedoopt 4 april 1679, begraven 5 april 1679.
390 NA 1.01.02-12276 fol. 400. Ontvangt zijn commissie op 30 november 1678. NA 3.01.29-fol. 83v.
391 NA 3.20.15-128. Aangesteld in plaats van zijn broer doctor Johan Bruynsteyn, die het ambt van baljuw van Lisse, Hillegom, Noordwijkerhout en Voorhout heeft gekregen.
392 NA 3.20.15-128. Ontvangt voor dit ambt, dat te vergelijken is met de tegenwoordige directeur gemeentewerken, een traktement van *f* 450: - per jaar. Hij bewoont in 1671 een huis in de Haagse Venestraat (oostzijde). Koopt in januari 1677 een huis in de Wagenstraat, bewoont in 1704 een huis op de St. Anthonis Burgwal. In 1674 bedraagt zijn vermogen *f* 1.000, -.
393 Fölting, *De Vroedschap van 's-Gravenhage* 1572-1795 172-173.
394 De digitaal beschikbare doop-, trouw en begraafboeken van Leiden bevatten helaas geen gegevens over de geboorte van ene Otto Buck. De familienaam Buck komt in de 17de en 18de eeuw daar wel voor. Dit is mogelijk de aanleiding geweest dat Van Dalen in zijn *Geschiedenis van Dordrecht* Leiden noemt als geboorteplaats van Otto Buck.

gehalteproef op een Westfriese leeuwendaalder 1713 en een Hollandse gouden dukaat 1720. Daarna vestigt hij zich te Amsterdam als zodanig.[395] Hij huwt in 1729 te Amsterdam met Maria Sixti (1705-1785), dochter van Bartholomeus Sixti en Anna van Beest.[396]
Muntmeester van de Hollandse Munt te Dordrecht 1731-1756, als opvolger van de op eigen verzoek afgetreden Isaak Westerveen.[397] Otto Buck is een vermogend man. Volgens Molhuysen heeft hij bij de Bank of England een tegoed van 32.000 pond sterling staan en bezit hij tevens een uitgebreide verzameling mineralen, medailles, rariteiten en boeken, waarvan de waarde wordt geschat op *ƒ* 14.000, -. Otto Buck is de oprichter van de buitenplaats 'Noordhove' aan de Reeweg even buiten het toenmalige Dordrecht (gesloopt in 1801). In de winter bewoont het gezin Buck het huis 'Oostenrijck' in de Dordtse Voorstraat, naast de Munt. Dit huis is luxe ingericht met fraaie behangels, spiegels, schilderijen, etcetera. Alles met een geschatte waarde van *ƒ* 20.000.[398] In 1749 wint Otto Buck *ƒ* 100.000 in een loterij.[399]

Buck, mr. Wouter (1731-1794).[400] Zoon van Otto Buck (1695-1771), Muntmeester van de Hollandse Munt te Dordrecht 1731-1756 en Maria Sixti (1705-1785). Studeert rechten aan de Universiteit Leiden en promoveert aldaar in 1756 op het proefschrift *De inoff. Testamento*.[401] Huwt in 1757 met Theodora Cornelia Vingerhoedt (1736-1801), dochter van mr. Herman Vingerhoedt, burgemeester van Rotterdam en diens tweede vrouw Maria 's-Graafweg.[402] Zij bewonen de buitenplaats van zijn vader 'Noordhove' aan de Dordtse Reeweg.[403]
Muntmeester van de Hollandse Munt te Dordrecht 1756-1786, als opvolger van zijn vader Otto. Sticht in 1762 aan de Vest te Dordrecht een zogenaamde steekoven, speciaal voor het smelten van metalen, waarvoor hij vrijdom van impost op de turf geniet. Mogelijk vindt hier en niet op de Munt de productie van de baren goud en zilver plaats.
Zijn geschilderd portret door Guillaume Jean Joseph de Spinnij (1721-1785) uit 1765 is aanwezig in de collectie van het Gemeentemuseum Arnhem.[404]

Buijskes [Buyskes], mr. Johan (1668-1694). Huwt met Verdu Agnes van Romondt, dochter van Gerrit van Romondt, Muntmeester van West-Friesland 1652-1680 en Meintje Scrobop.
Commissiaris van kleine zaken te Enkhuizen 1691 en voogd van het ziekenhuis aldaar 1692-1693.
Muntmeester van West-Friesland 1692-1694.[405]

Buijskes [Buyskes], Pieter (1666-1743). Lid van de Vroedschap van Enkhuizen 1701-1743.
Gecommitteerde ter Admiraliteit in het Noorderkwartier 1704-1706, 1708-1710, 1717-1719 en 1730-1732.[406]
Waardijn van de Westfriese Munt te Enkhuizen 1731-1741.

Buijskes [Buyskes], mr. Pieter (1736-1806), zoon van Thade Buyskes (1708-1760) en Petronella Verbruggen (1708-1779). Promoveert op 10 juli 1759 aan de Universiteit Leiden in de rechten.[407] Huwt (1) in 1762 te Hoorn met Elia Kist, dochter van Muntmeester van West-Friesland Theunis Kist en Cornelia Wagenaar en (2) in 1781 met Adriana Petronella Verbruggen (1733-1796), dochter van mr. Frederik Verbruggen en Margaretha Catharina Duijvens, weduwe van Jan Slijper (1735-1763). Zij is de moeder van Hessel Slijper (1762-1802), Muntmeester van West-Friesland 1781-1796.
Pieter Buijskes is commissaris van kleine zaken van 1756, schepen 1757 en 1760, luitenant van het Vaandel 1760-1761, voogd van het Oude Armenweeshuis 1769-1771, lid van de Vroedschap van Enkhuizen 1767-1795, burgemeester 1783, 1786, 1788, 1790, 1792, 1794 en ontvanger Gemenelandsmiddelen 1802.
Muntmeester van West-Friesland 1761-1781.
Zijn door J.A. Kaldenbach (1760-1781) geschilderd portret van zijn huwelijk met Adriana Verbruggen is aanwezig in de collectie van het Zuiderzeemuseum Enkhuizen.[408]

Caan van Neck, A.C., particulier secretaris van minister Gogel 1806-1808.
Is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman in december 1807 aanwezig bij de opening van de tiende muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L du Marchie Sarvaas.

Canaeus, mr. Joan Andreas (1743-1797). Lid van de Vroedschap van Leiden 1770-1787 en gecommitteerde van de Provinciale Rekenkamer van Holland 1779-1782.[409]
Tekent als J.A. Cunaeus de verantwoording van Marcellus Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese duiten 1780 voor akkoord.

Canisius, mr. Willem (1743-1815). Zoon van Marinus Canisius en Geertruijda Johanna Canisius.
Wordt op 21 april 1766 op recommandatie van de magistraat van Goes meerderjarig verklaard.[410] Schepen, raad en burgemeester van Goes, ontvanger van het nieuw

395 NA 1.01.44-67 fol. 185r+v. Kort verslag van dit examen.
396 GAA, Register van ondertrouw 568 fol. 373: Otto Buck en Maria Sixti 17 febr 1729. Idem, doop-, trouw- en begraafboeken 69 fol. 18v nr. 4 d.d. 18 oktober 1705 in de Nieuwezijds Kapel. Ter gelegenheid van het zilveren huwelijk van Otto Buck en Maria Sixti in 1754 is een zilveren herdenkingspenning vervaardigd uit een piedfort (stuk op dubbel gewicht) van een Hollandse zilveren rijder of dukaton met jaartal 1754, waarop de kant het 25-jarig huwelijk in het Latijn wordt gememoreerd. Het is enigszins vreemd dat het echtpaar Buck gekozen heeft voor deze voor een Muntmeester goedkoopste vorm van herdenking van hun huwelijksjubileum en niet voor de in die tijd gebruikelijke standaard of speciaal ontworpen huwelijkspenning. Zie bijvoorbeeld A. Bemolt van Lochum Slaterus, *Nederlandse familiepenningen tot 1813* Zupthen 1981. De Dordtse stempelsnijder Johannes Drappentier was een zeer actief en bedreven medailleur, die zeker een passend ontwerp zou hebben kunnen maken. In hoeverre het niet laten vervaardigen van een standaard of speciaal ontwerp penning voor dit zilveren huwelijk iets zegt over Otto Buck of over de relatie tussen de Muntmeester en de stempelsnijder Drappentier, is binnen het kader van dit onderzoek niet duidelijk geworden.
397 De hierdoor vrijkomende plaats als essayeur, scheider en affineur binnen Amsterdam wordt ingenomen door Johan Ernst Novisadi, de latere Muntmeester van Utrecht.
398 Molhuysen, *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, deel 8, 231
399 Baggerman, *Een lot uit de loterij*, 302. Het archivalische bewijs van het winnen van deze prijs door Buck wordt in genoemde publicatie helaas niet gegeven. Navraag bij de auteur heeft ook niets opgeleverd.
400 Nijman, *Hier leyt begraven. Grafzerken in de Grote Kerk te Dordrecht* 75 n° 50. Wouter Buck ligt samen met zijn echtgenote begraven in het Hoge Koor n°8 van de Grote Kerk te Dordrecht. Een koperen plaat met daarop de tekst: 'mr. Wouter Buck, oud-Muntmeester van Holland, geboren te Amsterdam den XV julii MDCCXXXI, overleden op Noordhoven bij Dordrecht den XXVIII juni MDCCXCIV en vrouwe Theodora Cornelia Vingerhoedt, gebooren te Rotterdam den XXVIII september MDCCXXXVI, overleden binnen Dordrecht den 11 december MDCCCI, egtelieden, alhier begraven, hebben begeerd dat deeze hunnen grafsteede voor altijd zoude worde geslooten' markeert het graf.
401 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 289.
402 Kutsch Lojenga, *Een Gelderse familie Buck* 212-213.
403 Molhuysen e.a., *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek* vermeldt dat de buitenplaats Noordhove in 1801 is gesloopt.
404 Het is als afbeelding 34 opgenomen in het hoofdstuk 14.1 van het tekstdeel van deze publicatie.
405 NHAH 10-3 fol. 425-428, 10-36. Instructie voor Muntmeester Johan Buijskes d.d. 22 december 1692.
406 Bonke en Bossaers, *Heren investeren* 130. Bossaers, *Van Kintsbeen...* 226.
407 Molhuijsen, *Album promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 298.
408 Kruissink, *Aantekeningen bij een schilderij van een 18de eeuws huwelijk van een Enkhuizer burgemeester* 12-18.
409 Prak, *Gezeten burgers. De elite in een Hollandse stad: Leiden 1700-1780* 383. *Nederland's Patriciaat* 2 (1911) 97.
410 ZA 2.1-1679 fol. 101v en akten van de Burgelijke stand Zeeland via www.zeeuwengezocht.nl. Als leeftijd wordt dan opgegeven 23 jaar.

familiegeld te Goes en Zuid-Beveland 1774-1776 en van het ambt-, dienstbode-, karos-, wagen- en paardengeld over Goes 1774-1776, rentmeester van de grafelijke domeinen, geestelijke goederen en verpondingen te Biervliet en opziener of commies over de fortificatiën, zeewerken, enz. 1778-1792, ontvanger van de 200*ste penning over de gemeten en boomgaarden van Zuid-Beveland bewesten Goes 1776-1791 en ontvanger van de domeinen te Hoofdplaat tot 1792, gecommitteerde raad van Zeeland 1791-1795*.
Is vanwege de laatst genoemde functie in 1792 aanwezig bij de opening van de laatste muntbus van wijlen Martinus Holtzheij en de eerste van Petronella Slob.

Canneman, Elias (1777-1861). Zoon van Gerrit Canneman (1741-1784) en Alida van der Souw (1755-1830). Adjunct-secretaris van de Generale Beleenbank van de provincie Holland, chef van het bureau van de agent van Financiën, griffier van het college van thesaurier-generaal en raden van Financiën 1801-1805, secretaris van het ministerie van Financiën 1805-1806, secretaris-generaal van het ministerie van Financiën 1806-1810.[411]
Is volgens de verslagen van de essayeur-generaal uit hoofde van zijn functie aanwezig bij de opening van de vijfde muntbus van de Gelderse Muntmeester M.H. Lohse in juli 1805, de zeven de achtste muntbus van de Hollandse Muntmeester J.A. Bodisco in april 1804 en juli 1806 en van de zevende, achtste, negende, elfde en twaalfde muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas.

Capellen, Gerlach Theodoor van der (1734-1805), zoon van Gerlach Frederik van der Capellen (1697-1754), heer van Mijdrecht en Papekop en zijn tweede echtgenote Catharina de Leeuw (1711-...). Heer van Houten en 't Goy, koopt in 1758 het kasteel Schonauwen en wordt een jaar later ermee beleend. Wordt na het overlijden van zijn broer Daniël Cornelis beleend met Schalkwijk. Lid van de ridderschap van Utrecht vanaf 1769, gedeputeerde ter Admiraliteit van Amsterdam vanwege Utrecht in 1755 en 1777. Volgens het reisverslag van essayeur-generaal Poelman is hij in september 1794 als president van Gedeputeerde Staten van Utrecht aanwezig bij de opening van zevende muntbus van de Utrechtse Muntmeester J.S. van Naamen.

Capellen van den Dam, Alexander Hendrik van der (1732-1807). Zoon van Frederik Robbert Evert van der Capellen (1710-1755), heer van de Boedelhof, de Dam, Berkenwoude en den Agterbroek en Anna Margaretha Elisabeth van Lynden d'Aspremont (1707-1785). Heer van den Dam en Marhulsen. Huwt in 1755 met Reiniera Adolphina Charlotte van Nagell (1736-1781). Wordt in 1756 benoemd als raadsheer vanwege het kwartier Zutphen in het hof van Gelre. Hij vervult dit ambt tot zijn benoeming tot richter van Doesburg op 29 november 1779.[412]
Hij wordt genoemd in het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants betreffende de opening van de vierde muntbus van de Gelderse Muntmeester Carl Christiaan Novisadi in mei 1776.

Capijnen, zie Kappeijne.

411 Leeuwen-Canneman, *Een vriendschap in het teken van 's Lands financiën* XLI-XLIX.
412 Van de Pas † / Theeuwen, *Personeel van de Gelderse Rekenkamer*.

Catteau, ?, stalhouder te Vlissingen. Bezit in 1792 een stal met 15 witgeboren hengsten, die volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman betreffende de opening van de zesde en laatste muntbus van wijlen Martinus Holtzheij en de eerste van zijn weduwe Petronella Slob in juni 1792 wordt bezichtigd.

Cau, mr. IJman Willem (1663-1734). Heer van Dussen-Muilkerk en Geenhoven, zoon van Roeland Cau en Anthonia Schadé, schepen van zijn geboorteplaats Hulst, raad en burgemeester van Zierikzee, gecommitteerde raad 1698-1734, raad ter Admiraliteit in Zeeland en namens Zierikzee lid van de Provinciale Staten van Zeeland.
Is volgens het reisverslag van essayeur-generaal Johan Emants als lid van de Rekenkamer van Zeeland in 1717 aanwezig bij de opening van de muntbussen van Adolf Groene en David Fiers.[413]

Chais, mr. Jan Anthony (1735-1813). Zoon van Desiderius Charles Chais (...-1785), predikant van de Franse Kerk te Den Haag en Antonia Wilhelmina Pauw.[414] Promoveert op 16 september 1755 op stellingen aan de Universiteit Leiden in de rechten en legt op 2 oktober van dat jaar de eed af als advocaat voor het Hof van Holland.[415] Huwt in 1761 met de dan nog minderjarige en ouderloze Cornelis Bastiana van Swieten (1742-1773).[416]
Secretaris van de raden en generaalmeesters van de Munten 1761-1763. Verzoekt in 1763 zijn ontslag, omdat hij enige tijd naar het buitenland wil.[417] Als secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten wordt Chais opgevolgd door mr. Pieter Beelaerts van Blokland.[418]

Citters, mr. Caspar van (1674-1734). Zoon van Aarnout van Citters (1633-1696), heer van Gapinge en Josina Parduin. Huwt in 1702 met Magdalena Verheije (1672-1732), dochter van Jacob Verheije en Johanna de Jonge van Ellemeet.[419] Behaalt na zijn opleiding aan de Hogeschool te Leiden op 16 januari 1699 te Orléans de graad van doctor in de rechten. Vestigt zich als advocaat te Middelburg. Wordt raad in het hof van Vlaanderen 1700-1702, secretaris van Middelburg, in 1711 pensionaris van Middelburg en commissaris van de Wisselbank aldaar. Wordt in ook 1711 benoemd tot secretaris van de Staten van Zeeland. Dit ambt verruilt hij in 1718 met dat van raadpensionaris van Zeeland, dat hij vervult tot aan zijn dood.
Volgens de reisverslagen van essayeur-generaal Johan Emants aanwezig bij de opening van de muntbussen van de Zeeuwse Muntmeesters Adolf de Groene en David Fiers in augustus 1717 en ook bij die van David Fiers en Pieter Kappeijne in augustus 1728.

413 De Vos, *De Vroedschap van Zierikzee*, 508-510.
414 Molhuysen e.a., Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek VII 295. Een van zijn vijf zusters, Caroline Marie Chais, is de vierde echtgenote van drievoudig weduwnaar Johan Emants (1734-1806), de oudste zoon van essayeur-generaal Marcellus Emants (1706-1792). Kneip, *Het huishouden van Marcellus Emants (1706-1742)* 13. Vriendelijke mededeling drs. H. van Leeuwen, 's-Gravenhage.
415 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 288. Huijbrecht e.a., *Album Advocatorum* 90.
416 KITLV 17-34. Collectie geslacht Van Swieten. Akte van huwelijkse voorwaarden.
417 NA 1.01.02-3560 fol. 587 Resoluties SG d.d. 7 november 1763. Hij vestigt zich inderdaad te Genève, wordt in 1807 keizerlijk procureur bij de rechtbank te Leuven. *Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde* 1889 71. Via www.dbnl.org.
418 NA 1.01.02-3560 fol. 606-607. Resoluties SG d.d. 14 november 1763.
419 UA 26-786. Akte van huwelijkse voorwaarden (1702) en akte van schenking van bruidegom aan bruid £ 500: - Vlaams (1703).

Zijn portret, van de hand van Jacobus Houbraken, wordt vermeld in de database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag.

Citters, mr. Wilhelm van (1723-1802),. Zoon van Willem van Citters (1685-1758) en Maria Cornelisd[ochte]r Kien. Secretaris van de Staten en Gecommitteerde Raden van Zeeland 1757-1761, raadpensionaris van Zeeland 1760-1766, eerste edele van Zeeland 1764-1767, gedeputeerde bij de Staten-Generaal 1766-1767, gecommitteerde in de Admiraliteit te Zeeland 1766-1767, ontvanger-generaal van de Unie 1790-1795.
Is volgens het reisverslag van essayeur-generaal Marcellus Emants aanwezig bij de opening van de twee Zeeuwse muntbussen in 1765.

Citters, mr. Willem Aernout van (1741-1811). Zoon van Aernout (1714-1752) en Sara Jacoba Jansd[ochte]r Ockerse (1717-1794). Lid van de Raad van Middelburg 1761-1793, raadpensionaris van Zeeland 1788-1795.
Wordt in het reisverslag van essayeur-generaal Marcellus Emants betreffende de opening van de muntbussen van vader en zoon Holtzheij in 1765 genoemd.
Zijn silhouet wordt beschreven in de database portretten van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag.

Coene, Daniel (1664-1746).[420] Zoon van Lodewijk Coene (1619-1692), essayeur, stempelsnijder en letterzetter of kartelmeester van de Hollandse Munt te Dordrecht, respectievelijk 1666-1692, 1666-1671 en 1671-1692. Wordt op 21 januari 1687 aangesteld als adjunct-essayeur van de Hollandse Munt en volgt zijn vader na diens overlijden in 1692 op als essayeur van de Hollandse Munt te Dordrecht.[421] Verzoekt en krijgt in 1742 ontslag uit zijn functie met behoud van zijn traktement, vrijdom van impost en huur van zijn woning.[422]
Hij wordt als essayeur opgevolgd door Hendrik van der Bank (1691-1746).

Cointe, Pieter Jacob le (1745-1781). IJkmeester-generaal van de Unie 1770-1781.[423]

Copie, Jan. Stempelsnijder van de Westfriese Munt te Medemblik. 1715-1717.

Crab, Augustinus van der (1715-1806). Lid van de Vroedschap van Den Briel en gecommitteerde van de Provinciale Rekenkamer van Holland 1767-1770, lid van de Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1772-1774 en gecommitteerde van de Admiraliteit op de Maze 1784-1790.[424]
Tekent de verantwoording van Marcellus Emants over de productie en distributie van Hollandse en Westfriese duiten 1769 voor akkoord.

Cramer, Coenraad Hendrik (...-1757). Huwt in 1715 met Constantia Helena van Hensbergen, een zuster van Johan van Hensbergen (...-1752), Muntmeester van Gelderland 1731-1748.[425]

420 Zijn achternaam en die van zijn vader wordt ook wel geschreven als Koene.
421 NA 3.01.27.01-689 fol. 294-295. Commissie voor Daniel Coene als essayeur van de Munt te Dordrecht d.d. 19 mei 1692.
422 NA 3.01.04.01-180 fol. 286 en 527. Resoluties StvHol 25 april en 3 augustus 1742.
423 Zevenboom / Wittop Koning, *Nederlandse gewichten* 94.
424 *Nederland's Patriciaat* 2 (1911) 87 en 3 (1912) 63.
425 HCO 317. Familiearchief Hensbergen.

Essayeur, scheider en affineur te Amsterdam 1711.[426]
Muntmeester van West-Friesland te Medemblik 1711-1714, van Gelderland te Harderwijk 1714-1723 en van Overijssel te Kampen 1731-1754.
Wordt begin juni 1711 aangesteld als Muntmeester van West-Friesland als opvolger van Diederik van Romondt.[427]
In september 1714 verzoekt Cramer om ontslag als Muntmeester van West-Friesland, omdat hij hetzelfde ambt in Gelderland heeft aanvaard.[428] Cramer bezit in 1729 een 'laboratorium' te Weesp.[429]

Crans, Dirk senior (...-1785). Dirk Crans senior huwt met Anna Meerkerk en krijgt met haar tenminste vier kinderen.[430]
Essayeur en kartelmeester van de Hollandse Munt te Dordrecht 1746-1785.[431] Krijgt bij het besluit van de Staten van Holland van 28 juli 1784, vanwege zijn lange dienstverband aan de Dordtse Munt, een toelage van *ƒ* 200: - per jaar voor de rest van zijn leven.[432]

Crans, Dirk junior (1760-1826), oudste zoon van Dirk Crans (...-1785), essayeur en kartelmeester van de Hollandse Munt te Dordrecht en diens tweede echtgenoot Anna Maria Meerkerk (1738-1805). Dirk Crans junior huwt in 1785 met Maria Pieternella 't Hooft. Met haar krijgt hij tenminste een dochter Anna (1786-1847) en een zoon Jacob (1789-...). Anna Crans huwt in 1810 met Jan Schouten.[433] Is in 1786-1787 lid van de veertigraad van Dordrecht[434] en na de omwenteling van 1795 tot 1803 lid van de Raad van Dordrecht. Van 13 juni tot 31 juli is hij lid van het Intermediair Wetgevend Lichaam.[435] Hij wordt in 1806 ontvanger van het zegel op akten en patenten en adjunct-ijk- en taxatiemeester van de middelen te water te Dordrecht.[436]
In september 1807 wordt hij ijk- en taxatiemeester en in november 1808 ontvanger van de middelen te water, beide te Dordrecht.
Wordt in 1777 aangesteld als adjunct-essayeur en -kartelmeester van de Hollandse Munt te

426 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 203v en 204r d.d. 26 januari 1711. De reden waarom hij twee keer zijn handtekening op dezelfde datum zet, wordt niet duidelijk.
427 WFA OAH 140-400 en 150 fol. 145. Notulen van de vergadering van het landschap West-Friesland d.d. 22 mei 1711. Dit nadat de in 1710 als zodanig aangestelde Pieter Sluijskens, Muntmeester van de stedelijke Munt te Deventer, niet is komen opdagen en blijkt te zijn overleden. Cramer hoeft in tegenstelling tot zijn voorganger geen *ƒ* 600:- , maar slechts *ƒ* 500: - per jaar recognitie aan ieder van de drie Westfriese steden te betalen. Anthonij Grill, essayeur en koopman te Amsterdam staat voor hem borg.
428 NHAH 10-4 fol. 15. Verslag van de vergadering van de vertegenwoordigers van de drie Westfriese steden d.d. 23 augustus 1714 gehouden op het stadhuis van Medemblik. Ter gelegenheid van zijn aanvaarding is een penning vervaardigd. Penningen zijn ook vervaardigd ter gelegenheid van de opening van zijn tweede en derde Gelderse muntbus in respectievelijk 1721 en 1723.
429 Kosten van aanschaf *ƒ* 13 à 14.000:-. Het valt buiten het kader van deze studie uit te zoeken wat Cramer precies doet op deze locatie.
430 GAD Doop-, trouw- en begraafboeken van Dordrecht. Dirk (gedoopt 27 september 1760), Govert (gedoopt 29 september 1762), Luijtje Catharina (gedoopt 3 november 1764) en Jacomina Cathrina (gedoopt 23 oktober 1771).
431 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten 103r+v, 104r, 105r+v, 106r, 107r+v,108v, 109v en 110r+v.
432 GAD 9 Oud-rechtelijke archieven van Dordrecht, 825 fol. 87 d.d. 4 maart 1755. Zie ook 827 fol. 71 d.d. 18 november 1760. Crans wordt nu betiteld als 'keurmeester'. Hij verstrekt in 1755 de Dordtse schrijnwerker Johannes Steenhuijsen een hypotheek van *ƒ* 600: -, waarbij het pand de 'Nieuwe blauwe voet' in de Voorstraat naast een koetshuis tussen de Nieuwkerkstraat en de heer Heijmansuijsstraat als onderpand geldt. Zes jaar later wordt ditzelfde pand nog eens ingezet als onderpand. Nu voor een lening van Crans aan beurtschipper Frans van Koten van *ƒ* 1.000: -. Idem, 827 fol. 102 d.d. 22 mei 1761.
433 Van Duinen en Esseboom, *De Munt van Holland* 39. Deze Jan Schouten koopt rond 1836 een deel van het voormalige Dordtse Muntcomplex ten behoeve van de vestiging van de Vrijmetselaarsloge 'Flamboyante'.
434 Een raad van mannen die de schepenen en raden, adviseurs van de schepenen, benoemen.
435 www.parlement.com/9291000/boif/08352.
436 NA 3.01.28-5647. Stukken over de gerepudieerde boedel van J.A. Bodisco. Hij treedt ook op als een van de executeuren van het testament van wijlen Jan Abraham Bodisco, Muntmeester van Holland te Dordrecht 1787-1806.

Dordrecht, nadat hij eerder dat jaar op aanbeveling van de burgemeesters van Dordrecht wordt toegelaten tot het examen van essayeur, scheider en affineur.[437] Volgt in 1785 zijn vader op als essayeur en kartelmeester.[438]

Crap, Joan Abbekerk (1706-1778), oudste zoon van mr. Willem Crap (1685-1712) en Maria Abbekerk (1686-1770). Commissaris van kleine zaken van Hoorn 1726, schepen 1727, lid van de Vroedschap van Hoorn 1728-1778, gedeputeerde ter Staten-Generaal 1736-1738, 1748-1750, 1754-1756 en 1766-1768, lid van de Raad van State 1739-1741, 1751-1753, 1760-1762 en 1772-1774, lid van de Generaliteits Rekenkamer 1742-1744, 1757-1759, 1769-1771 en 1775-1777. Bewindhebber van de WIC 1733-1747 en van de VOC 1747-1778.
Waardijn van de Westfriese Munt te Hoorn 1750-1751.[439]
Meldt per brief van 8 februari 1751 aan de burgemeesters van Hoorn dat hij het waardijnsambt per direct overdraagt aan zijn jongere broer Willem Nicolaas Crap, die acht dagen later als zodanig wordt aangesteld.[440]

Crap, mr. Willem Nicolaas (1712-1789), jongste zoon van mr. Willem Crap (1685-1712) en Maria Abbekerk (1686-1770). Ingeschreven als student aan de Latijnse School te Hoorn op 19 oktober 1723 en als student aan de Universiteit van Harderwijk op 20 maart 1735. Promoveert aldaar op 24 maart van datzelfde jaar.[441] Huwt in 1736 met Sara Maria de Blocquerij, zuster van Jan Christiaen de Blocquerij (1725-1805; zie boven).
Schepen van Hoorn 1735, 1737 en 1739, weesmeester 1748-1750, schout 1751-1787, directeur van de Levantse handel 1738-1739, *2e* klerk ter Admiraliteit 1740-1764 en klerk 1764-1785.
Waardijn van de Westfriese Munt te Hoorn 1751-1782.[442]
Wordt 'wegens indispositie' als afwezig genoemd in het reisverslag naar aanleiding van de opening van de vierde muntbus van Pieter Buijskes in 1781. Hij benoemt op 7 mei 1782 zijn schoonzoon Dirk Gallis (1746-1820) als zijn plaatsvervanger.

Cuijser, zie Kuijser

Dietze, Frederik Wilhelm. Adjunct-stempelsnijder van de Hollandse Munt te Dordrecht 1764-1765.[443]
Wordt op 18 juni 1764 aangesteld als assistent van stempelsnijder Johan Drappentier jr. Solliciteert na het overlijden van Drappentier jr. naar de functie van stempelsnijder, maar wordt niet benoemd.[444] Op grond van zijn smeekschrift aan de Staten van Holland mag Dietze evenwel op 29 april 1765 zijn functie wel voortzetten.

437 NA 1.01.44-29 fol. 26. NA 3.01.37.01-690 fol. 79v-82v
438 *Instructieboek* van raden en genraalmeesters van de Munten fol. 110r+v, 111v, 112v, 113v.
439 WFA OAH 348-160 fol. 171. *Instructieboek fol.* 74r. Aanstelling tot waardijn van de Westfriese Munt te Hoorn d.d. 29 juni 1750. Tekent op 5 oktober daaropvolgend het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten.
440 WFA OAH 348-42 fol. 16 en OAH 150. Brief gelezen in de vergadering van 9 februari 1751. Aanstelling d.d. 16 februari 1751.
441 Schutte, *Album Promotorum Academia te Harderwijk* 142.
442 WFA OAH 348-160 fol 201; *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten *fol.* 74r, 75r en 76v. Aangesteld tot waardijn van de Westfriese Munt, in plaats van zijn oudere broer Joan Abbekerk Crap (1706-1778), d.d. 16 februari 1751. Legt op 9 maart daaraanvolgend de eed op de instructie af in handen van raden en generaalmeesters van de munten. Vernieuwt zijn eed op 9 september 1755 en 15 april 1761.
443 Van Kerkwijk, *De stempelsnijders werkzaam aan de Munt te Dordrecht* II 50-52.
444 Een andere sollicitant naar dit ambt, de Haagse graveur Adriaan van Baerle, heeft een beter ogende proef ingeleverd en krijgt op 15 april 1765 zijn aanstelling als stempelsnijder van de Hollandse Munt. Per deze datum wordt Dietze van zijn functie als adjunct ontheven.

Bij besluit van 26 april 1780 wordt Dietze opnieuw ontheven uit zijn functie.[445]

Dijk, Jan van (...-1763). Huwt met Marijtje Schippers.
Stempelsnijder van de Westfriese Munt 1733-1763.[446] Wordt in 1763 op eigen verzoek, vanwege zijn hoge leeftijd en aanhoudende ziekte, uit zijn ambt ontheven.[447] In eerste instantie wordt hij opgevolgd door Thomas Jan Walter, maar uiteindelijk wordt de Dordtenaar Hendrik Weijmans tot stempelsnijder van de Westfriese Munt benoemd.[448]

Drappentier, Daniël (1643-1714).[449] Zoon van Hans Drappentier afkomstig uit Antwerpen en Sara Joosten van 's-Gravenhage. Op 18 mei 1670 gaat hij in ondertrouw met Jacomina Vermandel.[450] Hij is zilversmidgezel en werkzaam als wapensnijder.[451] Hij wordt in 1670 door raden en generaalmeesters van de Munten uitgenodigd mee te dingen naar de post van stempelsnijder-generaal.[452] Drappentier wordt benoemd en ontvangt op 18 april 1671 zijn instructie uit handen van raden en generaalmeesters van de Munten. Hierin is onder andere bepaald dat hij in Den Haag moet gaan wonen.[453] Op 13 juni 1671 wordt hij tevens aangesteld als stempelsnijder van Utrecht. Per 26 oktober van hetzelfde jaar wordt hij ook nog benoemd tot stempelsnijder van Zeeland.[454] Hij vervult de functie van stempelsnijder-

445 Van Baerle heeft bij de Staten van Holland geklaagd over het slechte werk dat Dietze levert. Vanaf 12 juni van dat jaar ontvangt hij nog twee jaar een 'douceur' van *f* 250: -. Dietze probeert ook nu zijn ontslag met een smeekbede gericht aan de Staten van Holland ongedaan gemaakt te krijgen. Deze gelasten hierop een onderzoek. Van Baerle blijkt gelijk te hebben. Op 26 februari 1782 krijgt Dietze te horen dat zijn ontslag definitief is. Hij ontvangt nog wel een eenmalige vergoeding van *f* 600: -.
446 NHAH 10-1, -4, -26 en -36 [op datum]. Notulen van de vergadering van gedeputeerden van de steden Hoorn, Enkhuizen en Medemblik gehouden op het stadhuis van Enkhuizen d.d. 20 april 1733. Hij krijgt hetzelfde traktement als zijn voorganger, *f* 300: - per jaar en vrijdom van impost.
447 NHAH 10-4 [op datum]. Brief van de burgemeester van Enkhuizen aan die van Hoorn en Medemblik d.d. 23 september 1763 met oproep voor het houden van een nieuwe vergadering op maandag 26 september om 2 uur namiddags aan het Medemblikker Tolhek te Hoog Carspel.
448 NHAH 10-1, -4, -26 en -37 [op datum]. Notulen van de vergadering d.d. 25 november 1763. Van Dijks weduwe verzoekt de burgemeesters van de drie Westfriese steden enige door Van Dijk gemaakte ponsoenen en gereedschappen over te nemen. Het betreft onder andere een schroefwerkbank, hamers en vijlen. De burgemeesters voldoen aan het verzoek en betalen *f* 60: - voor het geheel.
449 GAD Doopboeken Grote of Sint Jacobskerk 2 1642-1650 fol. 14. Idem, Registers van ontvangen impost op het begraven 1e-4e klasse 23 1699-1722 fol. 18e. Hij wordt op 22 maart 1643 in de Grote of St. Jacobs Kerk te Den Haag gedoopt. Op 17 september 1714 wordt *f* 6: - betaald aan impost voor zijn begraven.
450 GAD 749 Rechterlijk Archief, registers van ondertrouw 1668-1670 fol. 73.
451 Voet / Van Gelder *Merken van Haagsche goud- en zilversmeden* 47.
452 Hij is op dat moment [zegel- en] stempelsnijder te Rotterdam. Met zijn proef voor de Hollandse zilveren rijder levert hij een beter resultaat dan zijn twee medekandidaten de Amsterdammer Christoffel Adolphi en de Zeeuw Matthijs Hooft de jonge. Hooft wordt in 1660 meester van het goudsmidsgilde. Volgt in 1666 zijn vader als stempelsnijder van de Zeeuwse Munt te Middelburg op. Wordt in 1671 vanwege 'minderwaardig gedrag' ontslagen en opgevolgd door Abraham Goverts, maar in 1676 weer aangenomen. De Man, *Een en ander over het goud- en zilversmidsgilde te* Middelburg 108-109.
453 Als stempelsnijder-generaal ontvangt Drappentier vanaf 1674 een traktement van *f* 1.400: - per jaar. Vanuit de Staten van Holland ontvangt hij twee jaar later *f* 400: - voor de levering van alle stempels die nodig zijn voor het produceren van de muntstukken op de balancier of schroefpers.
454 Van Kerkwijk, *De stempelsnijders werkzaam aan de Munt te Dordrecht* I 45- 61 en II 41-44. Zijn traktement voor de functie van stempelsnijder van Utrecht is *f* 700: - per jaar. Eenzelfde bedrag ontvangt hij voor het stempelsnijderschap van Zeeland.Over zijn werk voor de Zeeuwse Munt is tot nu toe weinig bekend. Nader onderzoek is zeker gewenst. Dat Drappentier niet alleen muntstempels snijdt blijkt uit het feit dat hij in 1689 *f* 400: - ontvangt voor het graveren van de stempels voor de Vroedschapspenning van Rotterdam. *Rotterdams Jaarboekje* 1(1888) 175.

generaal voor de drie gewesten tot aan zijn overlijden in 1714.[455]
Op het schilderij dat Samuel van Hoogstraten (1627-1678) in 1674 van de leden het Serment van Holland maakt, staat Daniel Drappentier met een stempel in zijn rechter hand afgebeeld op de tweede rij, de eerste positie van links.[456]

Drappentier, Daniël (...-1751).[457] Oudste zoon van de broer van stempelsnijder-generaal Daniel Drappentier (1643-1714), die in diens testament d.d. 26 november 1703 wordt genoemd als eerste erfgenaam van al zijn wollen en linnen kledij. Stempelsnijder van de Westfriese Munt 1717-1726. Wordt op 24 maart 1722 benoemd tot stempelsnijder van de Munt van Zeeland te Middelburg als opvolger van de overleden Willem Dupré (...-1722) en blijft dat tot aan zijn overlijden op 17 juli 1751 te Middelburg.[458]

Drappentier, Johan (1687?-1758).[459] Neef van Daniel Drappentier (1643-1714), de stempelsnijder-generaal. Huwt op 16 juni 1726 in de Engelse Kerk te Dordrecht met Margrita Dubois, weduwe van Dirck van de Wall.
Stempelsnijder van de Hollandse Munt te Dordrecht 1717-1758.
Wordt op verzoek van Muntmeester Isaak Westerveen vanaf februari 1717 leverancier van de te Dordt benodigde muntstempels.[460] Zijn zoon Johan (...-1765), stempelsnijder van de Munt van Gelderland te Harderwijk, wordt per 1 mei 1748 aangesteld als zijn assistent om hem te helpen bij de vervaardiging van de stempels, nodig voor de vermunting van het vanwege de 'Liberale Gifte' bij de ontvanger-generaal ingeleverde goud en zilver.[461]

455 In 1680 woont Drappentier in Dordrecht, maar koopt hij voor ƒ 2.500, - in Den Haag een huis aan de oostzijde van het Halstraatje bij het hofpoortje. Drappentiers welstand blijkt ook uit een hypotheek van ƒ 200: -, die hij in 1691 verstrekt aan Mayken Stoop, weduwe van Nicolaas Blauvoet en uit de koop in 1700 van een pand gelegen aan de Dwarsgang tegenover de Gevulde Gracht te Dordrecht en tussen de huizen van Jacob Boudewijn en Pieter Regters. Het gezamenlijke testament op de langstlevende, dat Daniel en zijn vrouw Jacomina van Mander van 26 november 1703 ten overstaan van de Haagse notaris Cornelis de Haan laten opmaken, toont dat zij de bezitters zijn van onder andere 'een blokje met huijsjens, bestaende in een hoeckhuijs ende vier achterhuijsjens, staende ende gelegen in 't Kalckstraetje' (het Kalckstraatje liep van het Voorhout naar de Kazernestraat). In dit testament is ook opgenomen dat uit de boedel die de langstlevende nalaat schenkingen moeten worden gedaan van geldbedragen van onder andere ƒ 1.000: - en ƒ 600: -. Daniël laat, zoals in die tijd gebruikelijk, zijn wollen en linnen kledij na aan de oudste zoon van zijn broer, die ook de naam Daniël draagt. Het betreft hier zeer waarschijnlijk de stempelsnijder van de Westfriese Munt 1717-1726 en van de Zeeuwse Munt 1722-1751. Veldhuijzen *De straat waarin wij wonen. Geschiedenis en verklaring van de straatnamen in 's Gravenhage*, 198. GADH, notaris Daniel van den Bossche, inv. 825 (op datum), akte d.d. 12 februari 1675. GADH, notaris J. Wichman, inv. nr. 498 fol. 401, akte d.d. 7 december 1680. GAD Oud-rechterlijke archieven Dordrecht 797 fol. 47v d.d. 31 juli 1691. Drappentier wordt hier genoemd als Gecommitteerde Raad. GAD Oud-rechterlijke archieven Dordrecht 802 fol. 70v. Verkoper is Anthonij Sanders voor een prijs van ƒ 275: -. Drappentier wordt in deze akte 'Munter' genoemd. Morren *Haagsche straatnamen voorheen en thans*, 201. GADH, notaris C. den Haan, inv. 997 fol. 264-269. Van Gelder *Muntmeesters en stempelsnijders* 231-232.
456 Dit schilderij, dat m.i. ten onrechte de titel 'Muntmeesters en waardijns van de Munt van Holland te Dordrecht' draagt, is in 1903 aangekocht door het Dordrechts Museum. Het schilderij is afgebeeld in de de bijdrage van R. Henzen, 'Op zoek naar munters' in de *Muntkoerier* 36 (2007) 10 pag. 7, waarin echter de twee schilderijen van Van Hoogstraten van het Serment van de Munt van Holland te Dordrecht (1657 en 1674) tegengesteld aan de chronologie staan afgedrukt. De schilderijen hangen in de vaste opstelling van het Dordrechts Museum.
Van Hoogstraten is in 1656 toegetreden tot het Serment van de Munt van Dordrecht en heeft zichzelf op beide schilderijen afgebeeld. Op het eerste doek, als nieuwkomer, op de achterste rij geheel rechts, op het tweede vooraan iets links van het midden, met de eremedaille met keten dragend die hij te Wenen van keizer Ferdinand III had gekregen.
457 www.zeeuwengezocht.nl. Overleden 17 juli 1751, begraven 23 juli 1751. Volgens de begraaflijst van de ontvanger van de colleterale successie is zijn adres 'in de Mundt'. Hij wordt begraven in de Middelburgse Koorkerk.
458 ZA 2.1-1672 fol. 129v. Register van commissien en instructien.
459 Molhuysen e.a., *Nieuw Nederlands Biografisch Woordenboek* VII 383. Hij overlijdt eind januari of begin februari 1758. Hij wordt op 2 februari 1758 te Dordrecht begraven. Uit zijn testament blijkt dat hij geen kinderen heeft. Zijn zuster Sara is de moeder van de stempelsnijder van de Utrechtse Munt Cornelis van Swinderen (?-1757). Deze neef krijgt volgens het testament zijn penningverzameling gelegateerd. Volgens genoemd testament laat Johan Drappentier zijn ponsoenen en verdere muntgereedschappen na aan zijn neef Johan Drappentier Willemszoon.
460 NA 3.01.05-3067. Resolutie Gecommitteerde Raden d.d. 11 februari 1717. Hij ontvangt vanaf mei 1748 een toelage van ƒ 700: - om een assistent aan te stellen die hem kan helpen bij de vervaardiging van de stempels nodig voor de vermunting van het goud en zilver dat bij de ontvanger-generaal verwacht mag worden vanwege de 'Liberale Gifte'.
461 Van Kerkwijk, *De stempelsnijders werkzaam aan de Munt te Dordrecht* II 44-47.

Drappentier, Johan jr. (...-1765).[462] Zoon van Willem Drappentier en een onbekende moeder.[463] Huwt op 1 oktober 1745 te Hierden met Aaltien Sluiter.[464]
Stempelsnijder van de Munt van Gelderland te Harderwijk 1745-1748. Wordt per 1 mei 1748 aangesteld als assistent van zijn oom Johan (1687?-1758), stempelsnijder-generaal te Dordrecht.[465] Uit teleurstelling over zowel de geringe hoogte van zijn jaarwedde als over het feit dat zijn oom hem geen betaald aanvullend werk geeft, verzoekt hij aan de Rekenkamer tegen betaling de 'cartelijzers' voor de nieuwe gouden dukaten te mogen produceren. Dit verzoek wordt afgewezen.[466]
Na het overlijden van zijn oom moet Johan jr. met drie anderen wedijveren om de nieuwe stempelsnijder van de Dordtse Munt te mogen worden. Op 26 april 1758 wordt hij voor de tijd van een jaar benoemd.[467] Zijn verzoek tot aanstelling van een assistent wordt door de Staten van Holland afgewezen. Zijn benoeming tot stempelsnijder-generaal vindt op 14 juni 1759 plaats.[468]

Drolenvaux, mr. Simon (1722-1792), lid van de Vroedschap van Leiden 1752-1792 en gecommitteerde van de Provinciale Rekenkamer van Holland 1766-1769.[469]
Tekent in die laatste hoedanigheid de verantwoording van Marcellus Emants over de productie en distributie van Hollandse en Westfriese koperen duiten 1765 voor akkoord.

Duinbeek, zie Duvelaar.

Dupré [Pree / Prez, du], Willem du, (...-1722). Stempelsnijder en essayeur van de Zeeuwse Munt en meester zilversmid te Middelburg. Hij wordt op 29 september 1687 aangesteld tot ijzersnijder van de Zeeuwse Munt, als opvolger van de overleden Matthijs Hooft.[470] Wordt voor het eerst vermeld in het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de munten op 29 oktober 1705, wanneer hij de eed op de instructie van stempelsnijder aflegt. Hij hernieuwt zijn eed op 13 september 1717.[471] Ontvangt op 25 juli 1700 zijn instructie als essayeur-particulier te Middelburg. Wordt op 24 april 1707 ook aangesteld als essayeur van de Zeeuwse Munt naast Isaac Bruijne.[472] Legt als zodanig op 31 mei 1707 de eed op de

462 Van Kerkwijk, *De stempelsnijders werkzaam aan de Munt te Dordrecht* II 46-50. Hij overlijdt op 13 januari 1765, ongehuwd.
463 Van Kerkwijk, *De stempelsnijders werkzaam aan de Munt te Dordrecht* II 46 noemt hem de zoon van Johan Drappentier. In de rekeningen van de Dordtse Muntmeester Otto Buck over de jaren 1746-1747, 1747-1749 en 1749-1751 wordt de Johannes echter genoemd: Johannes Drappentier Willemsz[oon].
464 GA 176-848 fol. 11.
465 Zijn traktement is ƒ 400: - per jaar.
466 NA 3.01.27.01-689 fol 379-380v. Resolutie Rekenkamer d.d. 16 oktober 1749.
467 Zijn traktement is nu ƒ 900: - per jaar.
468 Vijf jaar later wordt Johan jr. getroffen door 'verscheijde attacques van beroerten', waardoor hij niet meer in staat is zijn functie naar behoren uit te voeren. Opnieuw verzoekt hij om aanstelling van een adjunct. Dat wordt Federik Wilhelm Dietze, graveur te Amsterdam. Heeft nooit een welvarend bestaan kunnen opbouwen. Zijn erfenis wordt door de Dordtse desolate boedelkamer afgewikkeld. Volgens berekening van de schepencommissarissen blijkt Drappentiers totale bezit, na verkoop van zijn persoonlijke goederen via het Venduhuis, uit te komen op ƒ 729: 1: -. Na aftrek van zijn nog openstaande schulden, waaronder ƒ 75: - aan zijn assistent Wilhelm Dietze en ƒ 55: 6: 4 aan de Dordtse meester Munter David Crena, en van alle kosten resteert nog slechts ƒ 56: 8: -. Bij gebrek aan andere erfgenamen wordt dit bedrag uitbetaald aan Bartholomeus van Swinderen te 's Hage. GAD 9-1192. Stukken betreffende de insolvente boedels, Johannes Drappentier 1765.
469 Prak *Gezeten burgers. De elite in een Hollandse stad: Leiden 1700-1780* 384.
470 ZA 2.1-1671 fol. 130r. In dit document wordt hij vermeld als Willem de Prez. In deze studie is ervoor gekozen zijn naam te schrijven als Willem Dupré.
471 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 123r en 125r.
472 ZA 2.1-1672 fol. 070r.

instructie af in handen van raden en generaalmeesters van de munten.[473] Wordt in die functie in 1714 opgevolgd door François Engelse. Als stempelsnijder van de Munt wordt hij in 1722 opgevolgd door Daniel Drappentier (...-1751).[474]

Zijn weduwe verzoekt en krijgt eind april 1722 voortzetting van het recht op vrijdom van impost.

Dussen, [mogelijk] Pieter van (...-1718).[475] Bezitter van een buitenplaats in Domburg die, volgens het verslag van essayeur-generaal Johan Emants, op zaterdag 21 augustus 1717 wordt bezocht tijdens zijn verblijf in Zeeland vanwege de opening van de Zeeuwse muntbussen.

Duijvens, mr. Augustinus Hendrik (1744-...). Promoveert op 30 december 1763 aan de Universiteit van Leiden op het proefschrift *de Codicillis*.476 Huwt in 1765 met de uit Leiden afkomstige Catharina Musquetier.[477] Schepen van Enkhuizen 1764, 1766, 1776, lid van de Vroedschap 1776-1788, burgemeester 1778, 1782, 1786 en 1787. Voogd van het provenhuis 1771-1777, luitenant en later kapitein van het Vaandel.

Vertegenwoordigt Enkhuizen in 1786 bij de opening van de eerste muntbus van Hessel Slijper.

Duijvens, Cornelis François (1697-1767). Ingeschreven bij de juridische faculteit van de Universiteit Leiden op 13 juni 1713. Huwt (1) te Amsterdam op 28 oktober 1721 Adriana Petronella Duijvens, dochter van mr. Adriaan Duijvens, gedeputeerde namens Enkhuizen in de Staten-Generaal 1694-1697 en 1700-1703 en Gecommitteerde bij de Generaliteits Rekenkamer 1697-1703 en Aletta Maria van Strijen. Huwt (2) te Enkhuizen op 12 mei 1743 met Immagonda van der Hart, dochter van Anthonij van der Hart en Maria van Wullem.

Schepen van Enkhuizen, 1716, 1718 en 1720, lid van de Vroedschap 1730-1749 en 1751-1767, burgemeester 1733, 1748, 1752, 1753, 1756, 1757, 1759, 1761, 1762, 1764, 1765 en 1767. Bewindhebber van de Verenigde Oostindische Compagnie 1740. Waardijn van de Westfriese Munt te Enkhuizen 1757-1767.

Duvelaar, mr. Abraham (...-1785), heer van Duinbeek[478], zoon van Abraham van Duvelaer en Susanna Agneta van Dishoeck. Lid van de Raad van Middelburg 1743-1753, gecommitteerde bij de Rekenkamer van Zeeland 1753-1785.

Duvelaar is in 1765 aanwezig bij de opening van de muntbussen van Martinus Holtzheij sr en jr.

Eekhout, Coenraad (1778-1865), commies bij het ministerie van Financiën 1798-1810. Volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman is hij in december 1807 aanwezig bij de opening van de tiende muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas.

Eijk, J. van. Kamerbewaarder van de Muntkamer. Wordt in 1808 bij Koninklijk decreet aangesteld tot oppasser van de Essaykamer te Den Haag op een traktement van *f* 400: - per jaar.

473 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 94r.

474 De Bree,*Zeeuws zilver* 137-138. Willem Dupré maakt in 1689/90 de stempels voor de penningen van het Smedengilde en ontvangt daarvoor £ 3: 6: 8. Op 19 januari 1693 betaalt het Chirurgijngilde hem voor 'coopere penningen en eenen silveren vergulde' £ 15:19: -. Omstreeks 1700 graveert hij de namen van de bestuursleden van het Zijdelakenkopers- en Kramersgilde samen met het gildewapen op een zilveren beker. In 1711 graveert hij ook wapens op de beker van het kruideniersgilde.De bedragen zijn uitgedrukt in Vlaamse ponden en staan gelijk met een waarde van zes Nederlandse guldens.

475 ZA 511, Begraaflijsten, overlijden en begraafregisters Walcheren 1600-1810. Wordt op 1 november 1718 te Middelburg op het Oude Kerkhof begraven.

476 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 309.

477 WFA OAE Doop-, trouw- en begraafboeken 58 fol. 52. Datum ondertrouw 16 maart 1765.

478 Ligt in de buurt van Oostkapelle.

Eijk, Pieter van. Kamerbewaarder van het bureau 'nationale munten' van het ministerie van Financiën 1799-....

Emants, Aren[d]t (1705-1771). Langst in leven gebleven zoon van Rijk Emants (1662-1748), de jongste broer van mr. Johan Emants (1648-1720) en Gerritje Meeuwsen.[479]

Essayeur van de Gelderse Munt te Harderwijk 1730-1772. Wordt volgens het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munt op 23 september 1730 aangesteld en plaatst op de 28*ste* van die maand zijn handtekening in ditzelfde boek als teken van het afleggen van de eed op zijn instructie. Herhaalt zijn eed verschillende malen, het laatst op 7 september 1771. Hij wordt op 3 december van dat jaar als essayeur van de Munt opgevolgd door Martin Hendrik Lohse, de latere Muntmeester van Gelderland 1782-1805.[480]

Emants, mr. Gerard (1744-1804), derde zoon van mr. Marcellus Emants (1706-1792) en Christina Sebastiana Sweerts (1714-1788). Promoveert in 1773 aan de Universiteit van Harderwijk in de rechten op 31 stellingen.[481] Advocaat bij het Hof van Holland 1773, 1774, 1777, vanaf 1773 rentmeester van het Oude Mannenhuis te Den Haag, tresorier en tweede opziender van de Vrijmetselaarsloge l'Indissoluble 1774-1777, weesmeester 1780-1797. Vanaf 1765 klerk en vanaf 1783 eerste klerk vanwege de provincie Holland en West-Friesland bij de Staten-Generaal. Agent van Arnhem en van het Hof van Venlo. Is van 1786 tot aan de omwenteling in 1795 lid van de Vroedschap van Den Haag. Legt op 12 december 1771 de eed af op de instructie van essayeur particulier, scheider en affineur te Den Haag.[482] Wordt in 1781 als assistent van zijn vader toegelaten als tweede essayeur-generaal van de Munten van de Verenigde Nederlanden en oefent deze functie uit tot 27 januari 1790.[483]

Emants, mr. Guilliam Balthasar (1737-1805), tweede zoon van mr. Marcellus Emants (1706-1792) en Christina Sebastiana Sweerts (1714-1788). Promoveert in 1756 aan de Universiteit Utrecht in de rechten.[484] Advocaat bij het Hof van Holland, de Hoge Raad en de Raad en het leenhof van Brabant.[485] Pensionaris van Den Briel 1768-1770, tweede pensionaris van Dordrecht 1770-1772, pensionaris Delft 1772-1791, secretaris van de Staten van Holland en West-Friesland 1791-1795 en lid van het departementaal bestuur van Holland 1805.[486]

479 GA 176-830.1 fol. 83. Doopregister d.d. 29 december 1705. Ditzelfde register vermeldt nog twee zoons van dit echtpaar met de naam Arent, gedoopt op respectievelijk 7 september 1692 en 17 augustus 1698. Het feit dat een later geboren kind dezelfde naam draagt,duidt op een overlijden van de eerstgeborene. GA 176-829 fol. 142 en -830.1 fol. 6.

480 *Instructieboek* raden en generaalmeesters van de Munten fol. 98v, 100r + v, 102r, 105v, 106v, 107v en 109r.

481 NA 3.20.15-50. Thesis Juridicae inaugurales d.d. 21 augustus 1773. Bul Universiteit van Harderwijk d.d. 21 augustus 1773

482 *Instructieboek* raden en generaalmeesters van de Munten fol. 219v. Schutte, *Album Promotorum Academiae te Harderwijk* 229.

483 NA 1.01.02-12292 fol. 220, NA 1.01.19-1540 fol. 309 en NA 3.20.15-51. Akte van aanstelling tot tweede essayeur-generaal d.d. 10 oktober 1781. 's-Gravenhaagse Vrijdagse Courant van den 12den october 1781. De declaratie van zijn vader Marcellus aan de Staten van Holland van dat jaar vermeldt dat zijn zoon Gerard echter al op 5 oktober zijn eerste activiteit in deze hoedanigheid uitvoert. Gerard Emants bewoont het huis bij de brouwerij 'De Rode Leeuw' aan de Haagse Prinsengracht, hoek Brouwersgracht. Dit huis is familiebezit via Agatha Bosch, de echtgenote van zijn overgrootvader Jan Berntsz. Emants (1648-1720).

484 NA 3.20.15-42. *Dissertatio juridica inauguralis ad legem CXII digestorum de regulis juris* d.d. 2 december 1756. Ketner, *Album Promotorum Academiae Rheno-Trajectinae* 161.

485 NA 3.20.15-42a. Akte van admissie bij het Hof van Holland d.d. 15 december 1756. Akte van admissie bij de Hoge Raad in Holland d.d. 22 maart 1759. Akte van admissie bij de Raad en het Leenhof van Brabant d.d. 18 januari 1763.

486 NA 3.20.15-42c t/m 42g. Papieren betreffende de aanstelling, de beëdiging, instructie, afscheid en demissie van mr. G.B. Emants als pensionaris van Brielle. Papieren betreffende de aanstelling tot tweede pensionaris van Dordrecht. Idem tot raad en pensionaris van Delft. Idem tot aanstelling en ontslag als tweede secretaris van de Staten van Holland. Idem tto aanstelling als lid van hyet departementaal bestuur van Holland.

Legt op 9 december 1760 met de gehalteproef op een Utrechtse gouden dukaat 1760 en een Westfriese leeuwendaalder van 1617 met goed gevolg het examen af. Op diezelfde dag wordt hij aangesteld als essayeur, scheider en affineur te Den Haag en legt de eed op de instructie van dit ambt af in handen van raad en generaalmeester Van Slingelandt.[487] Krijgt op 1 maart 1763 van de Staten van Holland en West-Friesland toestemming zonder bezoldiging zijn vader als essayeur-generaal te assisteren of te vervangen. Op 11 april 1763 wordt hij officieel door raden en generaalmeesters van de munten in de Muntkamer te Den Haag als zodanig verwelkomd.[488] Wordt in 1781 opgevolgd door zijn jongere broer Gerard (zie boven).[489]
Zijn portret door Johan Anspach bevindt zich in de collectie van het Gemeentemuseum Den Haag.[490] Een silhouet door Joseph Adolf Schmetterling komt voor in de database van de Rijksdienst voor Kunsthistorische Documentatie.

Emants, mr. Johan (1678-1742), oudste zoon van Johan Emants (1648-1720) brouwer en weesmeester te Den Haag en Agatha Bosch (1643-1693), dochter van Bartholomeus Bosch (...-1678) weesmeester en lid van de Vroedschap van Den Haag.[491] Doorloopt de Latijnse school te Den Haag en studeert rechten te Leiden. Promoveert aldaar op 16 juli 1699 op het proefschrift *De jure jurando*.[492] Huwt op 17 mei 1701 met Sara Maria Bruijnesteijn (1675-1743), dochter van essayeur-generaal Marcellus Bruijnesteijn (1649-1708) en Catharina Loockemans.[493] Johan Emants doet in 1699 admissie als advocaat bij het Hof van Holland, wordt in 1707 voor een periode van twee jaar aangesteld als advocaat van de diaconie, is in de periode 1720 tot 1732 drie maal ouderling en van 1708 tot in 1733 weesmeester, als opvolger van zijn vader. In 1723 wordt hij benoemd tot opperfabriek van Den Haag.[494] Samen met zijn vrouw Sara wordt hij in 1715 benoemd tot regent en regentes van het Sacramentsgasthuis. Johan Emants wordt in 1730 tevens commies ter griffie van de Staten-Generaal wegens Gelderland. Hij legt op 24 juni 1704 met goed gevolg het examen van essayeur, scheider en affineur af en ontvangt van raden en generaalmeesters van de Munten de bij deze functie behorende instructie. Hij wordt waarschijnlijk direct door diezelfde raden en generaalmeesters in de Generaliteits Muntkamer toegelaten als assistent van zijn schoonvader. Hij volgt deze in 1707 officieel op.[495] Johan Emants vervult de functie van essayeur-generaal tot aan zijn overlijden in november 1742.
Zijn door J. Vollevens de Jonge (1685-1759) geschilderde portret bevindt zich in de collectie van het Haags Historisch Museum.[496]

Emants, mr. Marcellus (1706-1792), vierde kind en eerst overlevende zoon van essayeur-generaal mr. Johan Emants (1678-1742) en Sara Maria Bruijnesteijn (1675-1743). Doorloopt de Latijnse school in Den Haag, studeert rechten te Leiden en promoveert aldaar op 25 augustus 1727 op het proefschrift *De negotiis gestis*.[497] Huwt op 9 juni 1733 met Christina Sebastiana Sweerts (1714-1788), dochter van Guillam Sweerts (1693-1743) en Sara de Normandie (1691-1751). Wordt op 26 maart 1721 – hij is dan pas 15 jaar – aangesteld tot biervoerder van de Haagse brouwerij 'Den Rooden Leeuw'. Wordt in 1727 aangesteld tot 'commies ter griffie van haar Hoog Mogenden [de Staten-Generaal] vanwege Gelderland' uit het kwartier van de Veluwe, doet in datzelfde jaar zijn admissie als advocaat bij het Hof van Holland en volgt zijn vader in 1733 op als weesmeester. Is vanaf 1737 rentmeester van het Sacraments Gilde of Proveniershuis in het Noordeinde, in 1749, 1756, 1768 en 1772 leproosmeester, in 1771 Heilige Geestmeester en jarenlang agent van de stad Arnhem en van het hof van Venlo. Legt op 6 oktober 1742 met goed gevolg het examen af voor de functie van essayeur particulier, scheider en affineur en legt ten overstaan van raden en generaalmeesters tevens de eed op de instructie af.[498] Hij volgt zijn vader in datzelfde jaar als essayeur-generaal van de Munten van de Verenigde Nederlanden op en blijft dat tot aan zijn dood in december 1792.[499]
Zijn door J. Vollevens de Jonge (1685-1759) geschilderde portret bevindt zich in de collectie van het Haags Historisch Museum. [500]

Emants, Rijk (1662-1748). Jongste zoon van Johan Berntz. Emants (1618-1680) en Hendrica Wijnen (1621-1679) en dus de jongste broer van mr. Johan Emants (1648-1720). Huwt circa 1692 met Gerritje Meeuws(en) en krijgt volgens de doopregisters van Harderwijk met haar drie zoons en drie dochters. De zoons heten allen Arent.[501] Rijk Emants is vanaf 1706 essayeur van de Munt van Gelderland te Harderwijk. Hij wordt in maart 1729 aangesteld als adjunct-essayeur van de Hollandse Munt te Dordrecht, ter vervanging van de op dat moment zieke Daniël Coene.[502] Als essayeur van de Munt van Gelderland wordt hij in september 1730 opgevolgd door zijn zoon Aren[d]t.[503]

487 *Instructieboek* raden en generaalmeesters van de Munten fol. 214r. NA 3.20.15-42b Instructie voor mr. Guilliam Balthasar Emants als essayeur particulier d.d. 9 december 1760 en dito als scheider en affineur van dezelfde datum.
488 NA 3.20.15-42b. Resolitie StvHoll 1 maart 1763. Hollandsche Historische Courant zaterdag 5 maart 1763. Utrechtse Courant maandag 7 maart 1763.
489 Dudok van Heel, *Van Amsterdamse burgers* 839. Guilliam Balthasar woont in het 'Huis Portugal' aan de Oude Delft 75 te Delft, dat hij in 1774 in eigendom verwerft en in 1792 weer verkoopt.
490 Inv. nr. T 188-22 1958
491 NA 3.20.15-1 Kwartierstaat mr. Johan Emants (1887).
492 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 227.
493 NA 3.01.15-128. 'Den 5 meij 1675 is ons een dochter gebooren des avondts ontrent de klock 7 ueren en is genaempt Sara Marija. De getuigen sijn mijn broeder Johan Bruinstein en meu [petemoei] Rottermont.' Ter gelegenheid van het zilveren huwelijk van Johan en Sara in 1726 is een zilveren penning geslagen met hun beider wapenschilden. Bemolt van Loghum Slaterus, *Nederlandse familiepenningen* nr. 799.
494 De functie van opperfabriek valt te vergelijken met het tegenwoordige hoofd openbare werken van een gemeente. Uit dit ambt geniet hij een inkomen van *ƒ* 450, -, in 1728 verhoogd tot *ƒ* 510, - en in 1733 tot *ƒ* 740, -. Glasbergen *Beroepsnamenboek. Beroepsaanduidingen voor 1900 in Nederland en België*.
495 NA 1.01.19-1535 fol. 174v. Commissie mr. Johan Emants d.d. 8 juli 1707.
496 Zie afbeelding 29 in het tekstdeel van deze publicatie.
497 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 219.
498 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 211r.
499 NA 3.20.15-40. 'Uitgaven bij het overlijden van wijlen onzen vader mr. M. Emants, overleeden 24 en begraven 29 december 1792'. Aan zijn begrafenis wordt *ƒ* 595:19 uitgegeven, terwijl er ook nog *ƒ* 700: - aan giften aan de knecht, de keukenmeid, de werkmeid en de tuinman wordt betaald.
500 Zie afbeelding 31 in het tekstdeel van deze publicatie.
501 GA Retroacta burgerlijke stand Harderwijk inv. 829 fol. 142 Arent Rijks gedoopt 7 september 1692; 829 fol. 165 Maria gedoopt 24 juni 1696; 830.1 fol. 6 Arent gedoopt 17 augustus 1698; 830.1 fol. 17 Elisabeth Rijcks gedoopt 17 september 1699; 830.1 fol. 56 Johanna Rijks gedoopt 25 mei 1703; 830.1 fol. 83 Arent gedoopt 29 december 1705. Het feit dat de drie zoons allen de naam Arent krijgen, duidt op overlijden van de eerder geborene. Noch in het familiearchief Emants, noch in de dossiers van het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag wordt een naam genoemd van een van de dochters, hetgeen mogelijk ook duidt op overlijden voor volwassenheid. NA 3.20.15-1. In het familiearchief Emants wordt vermeld dat de naam van het tweede kind van Rijk Emants niet bekend is.
502 NA 3.01.05-3079 fol. 111v-112v. Resolutie Gecommitteerde Raden 21 maart 1729. NA 3.01.28-5628. Zesde rekening van Isaak Westerveen, Muntmeester van Holland te Dordrecht over de periode 5 mei 1728 tot en met 8 april 1730. Uit zijn declaratie, overgeleverd als bijlage bij de rekening van Muntmeester Isaak Westerveen blijkt dat de vervanging in totaal 35 dagen heeft geduurd. Hij ontvangt daarvoor *ƒ* 140: -.
503 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 98v.

Engelse, François sr. (...-1741).[504] Meester goud- en zilversmid vanaf 1694.[505] Essayeur van de Zeeuwse Munt 1714-1741. Aangesteld op 5 april 1714 als essayeur naast Isaac Bruijne 1702-1723 en als opvolger van Willem Dupré. Volgt Bruijne in 1723 als essayeur van de Zeeuwse Munt op. Hij wordt in 1741 opgevolgd door zijn zoon François jr. (...-1754).[506]

Engelse, François jr. (...-1754), zoon van François Engelse sr. (...-1741).[507] Meester zilversmid te Middelburg.[508]
Op 15 september 1735 tekenen zowel François sr. als François jr. het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten als bewijs van de eedaflegging op de instructie van essayeur, scheider en affineur te Middelburg.[509]
François jr. wordt op 12 juni 1741 door de Gecommitteerde Raden van Zeeland aangesteld als essayeur van de Munt van Zeeland als opvolger van zijn vader François Engelse sr. (...-1741). Tekent op 30 oktober van dat jaar het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten als bewijs van het afleggen van de eed op zijn instructie in handen van raden en generaalmeesters.[510] Wordt in augustus 1754 opgevolgd door Jacobus de Warem.

Eversdijk, Martinus Donius van. Wordt op 29 april 1712 door Herman van den Honert als zijn adjunct of contra-waardijn aangesteld aan de Hollandse Munt te Dordrecht.[511] Plaatst diezelfde dag als bewijs van het afleggen van de eed op zijn instructie zijn handtekening in het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten en herhaalt dit op 9 mei 1716. Wordt op 3 december 1717 opgevolgd door Cornelis van der Honert.[512]

Everts, Joseph (...-1807). Zoon van Jan Everts. Burger van 's-Hertogenbosch.
Wordt op 20 april 1784 aangesteld als stempelsnijder van de Hollandse Munt te Dordrecht, als opvolger van de in 1783 overleden Adriaen van Baerle.[513] Legt volgens de declaratie van de essayeur-generaal aan de Staten van Holland op 27 april 1784 de eed op de instructie van stempelsnijder af. Hij bevestigt die eed door zijn handtekening in het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten.[514] Everts ontvangt een traktement van *f* 900: - per jaar. Door de stilstand van de Hollandse Munt te Dordrecht sinds 13 april 1784 zegt hij extra inkomsten te missen. Hij verzoekt en krijgt daarom toestemming de muntpersen te gebruiken voor de productie van door hem ontworpen penningen.
Na sluiting van de Munt eind 1806 vestigt hij zich te Den Haag.[515]

Fiers, David (...-1721).[516] Goud- en zilversmid te Middelburg vanaf 1682. Is waarschijnlijk tegelijkertijd ook werkzaam als essayeur en zegelsnijder.[517]
Muntmeester van Zeeland 1713-1721. Legt naar aanleiding van zijn aanstelling door de Staten van Zeeland van 3 augustus 1713 op 21 september van dat jaar de eed op de instructie van Muntmeester af en zet zijn handtekening in het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten. Hij vernieuwt zijn eed op 13 september 1717.[518]
Verzoekt de Staten van Zeeland op 29 juli 1721 om ontslag, dat hem op 19 september daaraanvolgend officieel wordt verleend.[519]

Foreest, mr. Cornelis van (1756-1825), zoon van Dirk van Foreest (1729-1782) en Maria Stoezak (...-1793). Schrijft zich op 14 september 1773 in als student aan de Universiteit te Leiden en promoveert aldaar op 13 augustus 1776 in de rechten.[520] Erft van zijn vader de heerlijkheid Schoorl en Kamp. Is schepen en lid van de Vroedschap te Alkmaar en dijkgraaf en baljuw van de Heerhugowaard. Wordt in 1787 als patriot door het orangistische bestuur ontslagen uit zijn ambten. Na de omwenteling van 1795 wordt hij benoemd tot representant van de burgerij, vervolgens tot burgemeester van Alkmaar en daarna tot lid van het Comité van algemeen welzijn.[521] Wordt op 27 januari 1796 gekozen tot eerste der beide plaatsvervangers van mr. L.T. de Kempenaer, als lid van de Nationale Vergadering.[522]
Volgt op 29 mei 1796 zijn jongere broer Zacheus op als raad en generaalmeester van de Munten.[523]

Foreest, Dirk van (1758-1789), zoon van mr. Joan van Foreest (1733-1766) en Agatha van Foreest (1733-1801). [524] Lid van de Vroedschap van Hoorn 1784-1788.
Hij wordt in het verslag over de opening van de vierde muntbus van Pieter Buijskes in 1781 genoemd als vertegenwoordiger van Hoorn.

504 ZA 511 Genealogische afschriften en Begraven Middelburg personen 1651-1805. De begraaflijsten van de ontvangers van de collaterale successie van Middelburg vermelden een Fransouijs Hubert Engelsen, die op 14 oktober 1741 overlijdt en 4 dagen later in de Koorkerk wordt begraven. Als adres van de overledene wordt genoemd St[r]oopoort.
505 De Bree, *Zeeuws zilver* 112-113.
506 ZA 2.1-1672 fol. 131*v*.
507 ZA 511, Genealogische afschriften 444 en Begraven Middelburg personen 1651-1805. De begraaflijsten van de ontvangers van de collaterale successie van Middelburg vermelden een François Engelsen, die op 26 juli 1754 overlijdt en 5 dagen later in de Koorkerk wordt begraven. Als adres van de overledene wordt de Middelburgse Lange Delft genoemd.
508 Wordt in 1730 door zijn vader, die op dat moment deken van het gilde is, als zodanig in het gilde opgenomen.
509 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 208*v*.
510 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 101*v* en 105*r*. Hernieuwt zijn eed met het zetten van zijn handtekening in genoemd *Instructieboek* op 4 juli 1752.
511 NA 1.01.44-17 fol. 140. Acte gelezen in de vergadering van R&G 29 april 1712.
512 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 64*v*, 65*v* en 66*v*. Mogelijk houdt die opvolging verband met zijn benoeming tot commies van financiën van de Generaliteit. GA Delft 587 [collectie C.D. Goudappel] -21.
513 NA 1.01.44-59 II. Van Kerkwijk, *De stempelsnijders werkzaam aan de Munt te Dordrecht* 55-61. Hij is gekozen uit de selectie van vijf ervaren stempelsnijders.
514 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 137*v*, 138*r* + *v*, 139*v*, 140*r* + *v*. Van Kerkwijk, *De stempelsnijders werkzaam aan de Munt te Dordrecht* II 55-61. Hij herhaalt zijn eed op die instructie op 18 juni 1787, 30 april 1789, 18 mei 17931 november 1795, 3 juni 1801 en tenslotte op 27 april 1804.
515 NA 3.01.27.01-690 fol. 137-138. Resolutie Rekenkamer van Holland d.d. 6 juli 1785. De stilstand duurt tot 13 september 1787. Van Kerkwijk, *De stempelsnijders werkzaam aan de Munt te Dordrecht* II 61 noemt een aantal door hem vervaarigde penningen en als datum van zijn overlijden 13 mei 1807.
516 ZA 511. Begraaflijsten ontvangers collaterale successie. David Fiers wordt op 12 november 1721 begraven in de Koorkerk te Middelburg. Als adres van de overledene staat de Groenmarkt te Middelburg vermeld.
517 De Bree, *Zeeuws zilver* 114 noemt hem ten onrechte stempelsnijder. Paesie, *Lorrendrayen op Afrika. De illegale goederen- en slavenhandel op West-Afrika tijdens het achttiende-eeuwse handelsmonopolie van de West-Indische Compagnie, 1700-1734* 232 en 373. David Fiers wordt genoemd als hoofdparticipant bij het uitreden van het smokkelschip Jonge David Galeij in 1718-1719 te Middelburg.
518 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 31*v* en 32*v*.
519 NA 1.12.01-315 fol. 529. Paesie, *Lorrendrayen op Afrika. De illegale goederen- en slavenhandel op West-Afrika tijdens het achttiende-eeuwse handelsmonopolie van de West-Indische Compagnie, 1700-1734* 232 en 373. David Fiers wordt genoemd als hoofdparticipant bij het uitreden van het smokkelschip Jonge David Galeij in 1718-1719 te Middelburg.
520 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 99.
521 Hij verlaat in september 1795 Alkmaar voor het huis Nijenburg te Heiloo.
522 Molhuysen e.a., *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek* I 877-878.
523 NA 1.01.44-76 fol. 170*v*. Notulen R&G d.d. 29 mei 1796.
524 Zijn nicht Maria Eva van Foreest (1760-1820), dochter van Dirk van Foreest (1729-1782), burgemeester van Alkmaar en Maria Wilhelmina Stoesak (1733-1793), is de tweede echtgenote van Ludovicus Timon de Kempenaer (1752-1812), raad en generaalmeester van de munten 1795-1798.

Foreest, Zacheus van (1757-1824), zoon van Dirk van Foreest (1729-1782) en Maria Stoezak (...-1793). Is in 1776 te Leiden ingeschreven als student in de rechten, promoveert aldaar in 1779 in de rechten.[525] Vestigt zich te Alkmaar en wordt daar lid van het comité van rechtsoefening 1795, raadslid 1797, hoofdofficier 1797, schepen 1805-1811.[526] Wordt in februari 1796 benoemd als plaatsvervanger voor de in de Nationale Vergadering benoemde raad en generaalmeester van de Munten Ludovicus Timon de Kempenaer (1752-1812), echtgenoot van zijn zuster Maria Eva van Foreest (1760-1820).[527]

Franken, J[oh]an. Wordt op 11 oktober 1769 aangesteld als essayeur van de Westfriese Munt, tekent als Joh[anni]s Franken op 7 november 1769 het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten als bewijs van het afleggen van de eed op de instructie.[528]

Fraser, Johan, adjunct-hoofdcommies bij de generale thesaurie van het ministerie van Financiën 1801-1805, in 1806 hoofdcommies 'speciaal geaffecteerd aan den secretaris van Staat bij het departement van Financiën'.[529]
Is als zodanig aanwezig bij de opening van de negende muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in oktober 1806.

Gaijmans, mr. Jan (1724-1804). Zoon van Arnoldus Gaijmans (1692-1744) en Johanna Judith ten Nuijl (1692-1742). Schepen, raad en burgemeester van Arnhem. Gecommitteerde ter Admiraliteit van Amsterdam en bij die van op de Maze, gecommitteerde ter Staten-Generaal. Raad en voorzitter Hof van Gelre.[530]
Wordt genoemd als neef en gezelschap van M. Emants op zijn reis naar de opening van de vierde muntbus van C.C. Novisadi in 1776 en is ook aanwezig bij de opening van de eerste muntbus van M.H. Lohse in 1787.

Gallas, Johannes Arnoldus (1688-1777). Lid van de Vroedschap van Den Briel 1727-1777, lid van de Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1 mei 1742 tot en met 30 april 1744, 1 mei 1748 tot en met 30 april 1750 en 1 mei 1766 tot en met 30 april 1768, gecommitteerde van de Provinciale Rekenkamer van Holland 1 mei 1755 tot en met 30 april 1758 en gecommitteerde ter Admiraliteit op de Maze 16 maart 1769 tot en met 8 maart 1772.[531]

Galles [Gallis], dr. François (1714-1777). Van beroep arts. Huwt in 1745 Margareta Hinlopen (1710-1784).[532] Lid van de Vroedschap van Hoorn 1749-1777, burgemeester vanaf 1754 (8 keer). Bewindhebber van de VOC 1722-1777.[533] Vader van de latere waardijn van de Westfriese Munt mr. Dirk Gallis en volgens het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants als vertegenwoordiger van Hoorn aanwezig bij de opening van de derde muntbus van Pieter Buijskes in juni 1774.

Gallis, mr. Dirk (1746-1820), zoon van dr. François Gallis en Margaretha Hinlopen (1710-1784). Ingeschreven bij de Latijnse School te Hoorn op 18 december 1758, ingeschreven bij de Universiteit Leiden op 29 juni 1765. Promoveert aldaar op 4 juli 1768.[534] Huwt (1) te Hoorn op 5 september 1773 Johanna Cornelia Crap (...-1785), dochter van Willem Nicolaas Crap, waardijn van de Westfriese Munt 1751-1786 en (2) te Hoorn op 17 september 1789 Catharina Elisabeth van Nieuwstad, dochter van dr. Wijnand van Nieuwstad (1669-1740), lid van de Vroedschap van Hoorn 1714-1740, gecommitteerde ter Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Noorderkwartier 1724-1726 en gecommitteerde ter Admiraliteit in het Noorderkwartier 1728-1729, 1733-1735 en 1737-1739. Dirk Gallis is commissaris van kleine zaken van Hoorn 1768, schepen 1770-1789, huiszittendearmenvoogd 1771-1788 en kapitein van de schutterij 1783 en 1787, directeur Levantse handel 1776-1777.
Contra-waardijn van de Westfriese Munt te Hoorn 1782-1786.[535]
Waardijn van de Westfriese Munt te Hoorn 1786-1791.[536]

Gardenier [Gerdenier], Carel (1744-1797).[537] Zoon van Jan Gerdenier (...-1781), waardijn van de Westfriese Munt te Medemblik 1771-178 en Trijntje Sluijs.[538] Is gehuwd met Geertruij Veenendaal.[539] Lid van de Vroedschap van Medemblik 1770-1788. Wordt in 1763 genoemd als secretaris van Medemblik. Contra-waardijn van de Westfriese Munt te Medemblik 1774-1781. Tekent het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de munten op 2 juni 1774.[540] Herhaalt zijn eed op 2 juni 1776.[541] Vertegenwoordigt de stad bij de opening van de eerste muntbus van Hessel Slijper in 1786.

Gardenier [Gerdenier], Jan, (...-1781). Schepen van Medemblik 1737, lid van de Vroedschap 1754-1770, burgemeester 1765. Hij trouwt met Trijntje Sluijs. Als beroep vermeld hij wijnkoper. Waardijn van de Westfriese Munt te Medemblik 1771-1781. Hij legt op 24 april 1771 de eed af op de instructie en tekent als zodanig in het Instructieboek van raden en

525 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 106 d.d. 19 augustus 1779. Titel proefschrift: *De Iustitia et iure*.
526 Molhuysen e.a., *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek* I 889.
527 NA 1.01.02-3679. Resolutie Staten-Generaal d.d. 22 februari 1796. NA 1.01.44-76 fol. 163. Notulen R&G d.d. maandag 22 februari 1796. Bijlsma, *Archief van de Generaliteits Muntkamer* 36.
528 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 108v, 109r, 109v, 110v 111r en 112r. Hij herhaalt zijn eed op 21 april 1771, 2 juni 1774, 18 mei 1781, 30 maart 1786 en 20 april 1791.
529 Van Leeuwen-Canneman, *Een vriendschap in het teken van 's Lands Financiën* 695.'Geafecteerd' wordt hier gebruikt in de betekenis van 'toegewezen of toegevoegd'.
530 *Nederlands Patriciaat* 34 (1948) 131-145.
531 *Nederland's Patriciaat* 31 (1945) 75.
532 WFA OAH Doop-, trouw- en begraafboeken 69 fol. 30a. Huwelijksaankondiging d.d. 18 september 1745, huwelijk d.d. 3 oktober 1745.
533 Bonk H / K. Bossaers *Heren investeren. De bewindhebbers van de Westfriese Kamers van de VOC* 152.
534 Molhuijsen, *Album Promotorum Lugduno Batavae* 80 noemt een Theodorus Gallis uit 'Horna Westfrisius' die promoveert op het proefschrift *De Restitutionibus in integrum*.
535 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 83r.Tekent op 15 mei 1782 als adjunct van zijn schoonvader mr. Willem Nicolaas Crap, waardijn van de Westfriese Munt 1751-1786. Volgens de declaratie van essayeur-generaal Marcellus Emants aan de Staten van Holland wordt op 14 mei 1782 het bericht van de drie Westfriese steden ontvangen dat Gallis is aangesteld als adjunct-waardijn, naast W.N. Crap als waardijn van de Munt te Hoorn.
536 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 83v. Tekent op 30 maart 1786 als waardijn van de Westfriese Munt. WFA OAH 348-143 fol. 120. Gallis wordt in 1789 in dit ambt opgevolgd door Jacob Berkhout, die in de bron echter wordt genoemd de 'opvolger van de overleden W.N. Crap'.
537 WFA OAM 751-1353. Gedrukte Begrafeniscedule waarin als datum van overlijden 6 juli 1797 en als datum van begraven 11 juli daaraanvolgend wordt genoemd. Hij wordt begraven in de Grote Kerk te Medemblik.
538 WFA OAM Doop-, trouw- en begraafboeken 3 fol. 255. Doop d.d. 19 augustus 1744.
539 Hij krijgt met haar twee zoons en drie dochters.WFA OAM Doop-, trouw en begraafboeken inv. 5 fol. 108 Catharina gedoopt 8 oktober 1769; 5 fol. 130 Klaas gedoopt 21 juni 1772; 5 fol. 168 Joanna Jacoba gedoopt 13 oktober 1776; 5 fol. 183 Margaretha gedoopt 30 augustus 1778; 5 fol. 208 Jan gedoopt 1 februari 1781.
540 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 81r.
541 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 79v en 81v

generaalmeesters van de munten.[542]

Geene [G(h)eens], Gerrit II (...-1658). Geboren in Hamburg. Zoon van de ijkmeester-generaal van Brabant. IJkmeester-generaal van Holland en West-Friesland 1621-1658.[543]

Gelderman, L. (1761-1810), logementhouder te Harderwijk waar raden en generaalmeesters van de Munten en essayeur-generaal verblijven tijdens de opening van de muntbus van de Gelderse Muntmeester M.H. Lohse in april 1793.

Gere [Gheere], Lenaert III van (...- vóór 1598). IJkmeester-generaal van de zeventien Nederlanden 1578-1585. Hij is de opvolger van zijn grootvader Lenaert I van Gere, die in 1523 door Karel V in dit ambt is aangesteld. IJkmeester-generaal van Holland en West-Friesland 1586- vóór 1598. Werkte tussen 1581 en 1585 voor de Zeeuwse Munt.[544]

Gere [Gheere], Lenaert IV van (...-1621). Zoon van vorige.
IJkmeester-generaal van Holland en West-Friesland 1604-1621.[545]

German, Johan. Kamerbewaarder van de Generaliteits Muntkamer 1769-1799[?]. Woont volgens de 'Haagse Herenboekjes' op het Zandt.[546]

Gevaerts, mr. Johan Ockersz. (1694-1777). Zoon van Ocker Johansz. Gevaerts (1656-1727), lid van het Grootkoopmansgilde van Dordrecht in 1693, schepen 1703 en burgemeester 1719-1720 en 1725-1726 en Ida Brandwijk, dochter van Ocker Brandwijk en Magdalena Snouck.
Huwt (1) in 1730 met Cornelia van der Waeyen (1696-1731), dochter van Jacob van der Waeyen en Herbertina de Witt en (2) in 1732 met Susanna Sluijsken (1706-1771), dochter van mr. Willem Sluijsken en Maria Adrina van der Heim. Lid van de Oudraad van Dordrecht 1723-1777, schepen 1723, 1728, 1734 en burgemeester 1741-1777. Ordinaris gedeputeerde bij de Staten-Generaal 1737-1739 en gecommitteerde ter Admiraliteit op de Maze 1748-1754 en 1772-1775.
Waardijn van de Hollandse Munt te Dordrecht 1747-1777.[547]

Gobius, Otto Willem (1758-1843), zoon van Hendrik Anthony Gobius, raad in de Vroedschap van Montfoort en enige malen burgemeester aldaar, lid van de Staten van Utrecht en gedeputeerde ter admiraliteit van Friesland en Margaretha Falck. Is opgeleid voor een functie in de handel. Hij treedt in 1776 in dienst van 's Lands zeedienst. Hij huwt in 1799 met Cornelia Maria de Brauw (1773-1842), dochter van Cornelis de Brauw (1728-1804), lid van de Hoge Krijgsraad en Alida Charlotte Paris (1746-1804).[548]
Wordt in het reisverslag van de essayeur- generaal genoemd als tafelgenoot tijdens een diner bij fiscaal Steengracht in juni 1792 ter gelegenheid van de opening van de zesde en laatste muntbus van de Zeeuwse Muntmeester Martinus Holtzheij (1735-1788) en de eerste muntbus van Petronella Holtzheij-Slob.

Godon, Alexandre Pierre. Medewerker van de Franse fabrikant van onder andere muntwerktuigen Salneuve. Wordt in 1809, wanneer hij met zijn Franse baas te Utrecht is door deze achtergelaten om de nieuwe schroefpersen met de zogenaamde 'virolle brisée' [gebroken of beter deelbare muntring, gebruikt om het muntstuk tijdens de slag te voorzien van een tekst of versiering in de rand], te installeren en te onderhouden.
Wordt in 1809 benoemd tot werktuigkundige van de Munt te Utrecht en legt als zodanig op 6 december van dat jaar de eed op zijn instructie af.[549]

Gogel, Isaac Jan Alexander (1765-1821), zoon van een uit Duitsland afkomstige officier uit het Staatse leger Johan Martin Gogel (circa 1724-1796) en Alexandra Crul (1723-1801), de zuster van de bij St. Eustatius gesneuvelde schout-bij-nacht Crul. Huwt in 1800 met Catharina van Hasselt (1782-1849) en krijgt met haar een zoon en twee dochters.[550] Behoort eind achttiende eeuw tot een groep van vooraanstaande patriotten. Is agent van Financiën 1798 tot 1801, secretaris van Staat voor de Financiën 1805-1806 en minister van Financiën 1806-1809. Tijdens de Franse inlijving is hij Frans staatsraad en intendant van Financiën over de ingelijfde departementen. Vertrekt in november 1813 naar Parijs, omdat hij zich onderdaan van de Franse keizer beschouwt. Wordt bij zijn terugkeer in Nederland door soevereine vorst en vanaf 1815 koning Willem I enkele keren geraadpleegd in financiële aangelegenheden.[551] Na zijn ambtelijke loopbaan vestigt hij zich te Bloemendaal, waar hij een fabriek van blauwsel en Fries groen overneemt.[552]
Hij is volgens de verslagen van essayeur-generaal Poelman aanwezig bij de opening van de vijfde muntbus van de Gelderse Muntmeester M.H. Lohse in juli 1805, bij die van de achtste muntbus van de Hollandse Muntmeester J.A. Bodisco in juli 1806 en bij die van de achtste, negende, tiende en elfde muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in respectievelijk september 1805, oktober 1806, december 1807 en juli 1808.

Gordon, ? Is de zwager van Johan Fraser, adjunct-hoofdcommies van Financiën 1801-1805 en kassier bij het Syndicaat van Holland 1810-1813.[553]
Wordt genoemd in het verslag van essayeur-generaal Poelman over de opening van de negende muntbus van G.J.L. du Marchie Sarvaas in oktober 1806.

Goidschalkoord, zie Slingelandt van Goidschalkoord.

Graaf, Heribert Cornelis van de (1734-1779). Student in de medicijnen te Zutphen 1749, juridisch kandidaat 1757, promoveert in de rechten te Harderwijk 1757.[554] Schepen van Harderwijk 1759 en burgemeester van Harderwijk 1773 en 1778.
Waardijn van de Gelderse Munt te Harderwijk 1762-1779. Wordt als zodanig op 20 oktober

542 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 79v en 81v. Hernieuwt zijn eed op 2 juni 1776.
543 Wittop Koning / Houben, *2000 jaar gewichten* 42. Zevenboom / Wittop Koning, *Nederlandse gewichten* 93. Woont in de Amsterdamse Kalverstraat in het huis 'De Balans'.
544 Wittop Koning / Houben, *2000 jaar gewichten* 40 + 42. Zevenboom / Wittop Koning, *Nederlandse gewichten* 92.
545 Wittop Koning / Houben, *2000 jaar gewichten* 42.
546 *Bericht wegensde gesteltenisse der hooge vergaderingen (...) voor den jaare 1794* 116
547 Dolk, *Het Serment* 93. Van Dalen e.a. , *De Magistraat van Dordrecht* 59.
548 Vriendelijke mededeling dr. F.J.L. van Dulm Naarden.
549 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 194v en 195r. Hij herhaalt die eed op 4 april 1814.
550 Centraal Bureau voor Genealogie, dossier Gogel. Ondertrouw 21 maart 1800. Zoon geboren 30 maart 1801, dochter 14 september 1804 en dochter 6 april 1807.
551 Van Leeuwen-Canneman, *Een vriendschap in het teken van 's Lands financiën* XXXI-XLI
552 Centraal Bureau voor Genealogie, dossier Gogel.
553 Van Leeuwen-Canneman, *Een vriendschap in het teken van 's Lands Financiën* 695.
554 Schutte, *Album Promotorum Academie te Harderwijk* 189 d.d. 18 juni 1757.

1762 aangesteld door de Staten van Gelre. Legt op 6 november daaraanvolgend de eed op de instructie van waardijn af in handen van de heren van de Gelderse Rekenkamer en op 18 november in handen van raden en generaalmeesters van de munten.[555]

Graswinckel, mr. David Harmensz. (1732-1803). Zoon van Herman Graswinkel en Sara Maria Cadel. Huwt met Elisabeth Christina van Slingelandt (1734-1824). Burgemeester van Delft, lid van Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1785-1788 en gecommitteerde bij de Admiraliteit op de Maze 1790-1793.
Hij wordt 'burgemeester' genoemd in het reisverslag van de essayeur-generaal betreffende de opening van de zesde en laatste muntbus van Martinus Holtzheij en de eerste van Petronella Slob in juni 1792.[556]

Griethuijsen, dr. Melchior Willem (1678-1757). Oudste zoon van Sybert van Griethuijsen (1644-1716) en Magdalena ten Hove (1651-1727), dochter van Melchior ten Hove, burgemeester van Nijmegen en Henrica Ingenhage(n). Ingeschreven als student aan de Universiteit van Harderwijk vanaf 16 mei 1695. Hij promoveert aldaar op 13 oktober 1699.[557] Broeder van het St. Jorisgilde vanaf 1703, ouderling 1727-1729 en 1735-1737. Trouwt (1) te Harderwijk op 22 april 1716 Helena Sophia Focanus (Schrassert), dochter van mr. Rutger Focanus (1653-1710), schepen van 's-Hertogenbosch en Antoinetta Schrassert (...-1715) en (2) te Barneveld op 14 februari 1725 Henrica Agnes van Dompseler (1701-1759), dochter van Johan van Dompseler en Egberta ten Holthe. Bewoont in Harderwijk het huis in de Donkerstraat, naast zijn oom Roderick Schrassert (1670-1750).
Waardijn van de Gelderse Munt te Harderwijk 1699-1757.[558]

Grill, Anthonij III (1664-1727).[559] Derde telg met die voornaam uit een familie van zilversmeden en metaalhandelaren. Zoon van Anthonij II (1639-1703) en Anna van Slingelandt.[560]
Anthonij III legt op 11 augustus 1691 ten overstaan van essayeur-generaal Marcellus Emants met goed gevolg het examen van essayeur, scheider en affineur af en krijgt van de burgemeesters van Amsterdam toestemming haar bedrijf voort te zetten.[561] Anthonij III huwt op 20 oktober 1693 zijn vaders jongste nicht Elisabeth Grill (1661-1725).[562]

555 GA 12- 83 fol. 52r + v en -88 fol. 61r + v. GA 124-1333 fol. 319r-320v. *Instructieboek* fol. 77v, 78r, 80r, en 81v. Vernieuwt zijn eed op 27 augustus 1762, 7 september 1771 en ten slotte op 23 mei 1776.

556 In feite is hij op dat moment oud-burgemeester van Delft. Nederlands Adelsboek 1993 456. Graswinckel, *Graswinckel, Geschiedenis van een Delfts brouwers- en regentengeslacht* 260-267.

557 Schutte, *Album Promotorum Academie te Harderwijk* 91 d.d. 13 oktober 1699.

558 Duinkerken, *Schepenen aan de Zuiderzee* 181 en 211.

559 Van Eeghen, *Het Grill's Hofje* 49-86. Anthonij III overlijdt op 1 november 1727. Zijn nalatenschap wordt verdeeld onder zes erfgenamen, die ieder een portie van *ƒ* 60.000: - ontvangen. Het in 1721 met zijn echtgenote gestichtte Hofje, gelegen aan de Amsterdamse Eerste Weteringdwarsstraat, wordt nagelaten aan zijn broer Johannes.

560 Anthonij II is op 27 februari 1639 gedoopt in de Nieuwe Kerk te Amsterdam, trekt in 1659 om financiële redenen naar Zweden. Aldaar klimt hij op tot waardijn van de Koninklijke Munt van Zweden. In 1664 huwt Anthonij II te Stockholm met Anna van Slingelandt. Uit dit huwelijk wordt Anthoni III geboren, die in 1686 van Stockholm naar Amsterdam verhuist en daar lid wordt van de Lutherse gemeente.

561 Die toestemming geven de burgemeesters naar aanleiding van het verzoek van Anthonij's tante Sophia Krasen.

562 Gedoopt in de Lutherse kerk op 14 augustus 1661, overleden 7 juni 1725. Zij bewonen het huis 'De Koninck van Spanje' in de Kalverstraat. Tien jaar later koopt Anthonij het naastgelegen pand in de Kalverstraat. Aan de Lijnbaansgracht bezit Anthonij III een smelterij met stal. Op 15 april 1712 wordt hij benoemd tot essayeur van de Amsterdamse Wisselbank als opvolger van Jan Out. Hij vervult deze functie tot in januari 1721. Zijn huwelijk blijft kinderloos. Ter gelegenheid van hun zilveren huwelijksjubileum is een penning geslagen. Bemolt van Loghum Slaterus, *Nederlandse familiepenningen* nr. 740.

Samen met zijn broer Johannes II (1668-1734) is hij de leverancier van koperen duitplaatjes die in de Hollandse en Westfriese Munten en mogelijk ook elders worden verwerkt tot nieuwe duiten.

Grill, Anthonij IV (ca. 1704-1783). Zoon van Abraham Grill sr. (1674-1725), broer van Anthony II Grill en Helena Witmack (...-1710) en dus een neef van bovengemelde Anthonij III Grill (1664-1727). Hij is tot en met 1739 samen met zijn jongere broer Johannes III (1708-1754) de leverancier van de koperen duitplaten aan (in ieder geval) de Munten van Holland en West-Friesland.

Grill, J[oh]an[nes]. Legt op 15 november 1659 in handen van raden en generaalmeesters van de Munten de eed af als essayeur, scheider en affineur.[563] Daarvoor moet hij het examen voor het essayeursambt met goed gevolg hebben afgelegd.[564] Op 15 september 1663 wordt hij door de bestuurders van Amsterdam voorgedragen als essayeur van de Wisselbank. Vier dagen later legt hij met goed gevolg het examen voor deze functie af.[565]

Grill, Johannes II (1668-1734), zoon van Anthonij II Grill (1640-1703) en Anna van Slingelandt (...-1713) en jongere broer van Anthonij III Grill (1664-1727). Is goudsmid en essayeur, scheider en affineur te Amsterdam. Samen met zijn broer Anthonij III is hij de leverancier van de koperen duitplaten aan de Munten van Holland en West-Friesland. Hij is de auteur van het Essai-boek of uitgereekende tafelen van alle gehaltens in 't goudt en zilver, dat in zijn opdracht is gedrukt en wordt verkocht door de Amsterdamse boekverkoper Hendrik van Eyl.[566]

Grill, Johannes III (1708-1754). Zoon van Abraham Grill sr. (1674-1725), broer van Anthony II Grill en Helena Witmack (...-1710). Jongere broer van bovengemelde Anthonij Grill IV (ca. 1704-1783). Is handelaar in Amsterdam, zijn leven lang vrijgezel gebleven en woont bij zijn oudere broer Anthonij IV. Samen met deze broer is hij tot en met 1739 de leverancier van de koperen duitplaten aan (in ieder geval) de Munten van Holland en West-Friesland.

Groene, Adolphe de (...-1711). Muntmeester van Zeeland 1706-1711. Legt op 15 maart 1706 de eed op de instructie van Muntmeester af en tekent diezelfde dag het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten.[567]

Groengraft, Abraham (1673-1745). Zoon van Johannes Andries Groengraft (...-1700), ijkmeester-generaal van Holland 1670-1700.

563 NA 1.01.44-10 fol. 71v. Verklaring van de eedaflegging door Johan Grill d.d. 15 november 1659.

564 Van dit gegeven is het archivalische bewijs (nog) niet gevonden.

565 NA 1.01.44-10 fol. 267v. Commissie voor J[oh]an Grill d.d. 15 september 1663 en Verklaring van examinator Simon Adriaensz. Rottermont (1620-1678), essayeur-generaal 1644-1678 en Muntmeester van Holland te Dordrecht 1652-1678, d.d. 19 september 1663. Grill is op dat moment woonachtig in de Hartestraat in het huis 't Vergulden Anker.

566 Op basis van een aantekening van hoogstwaarschijnlijk Van Eyl in het exemplaar in de collectie van de Koninklijke Bibliotheek Den Haag kan worden uitgegaan van verschijning van het boek na het overlijden van de auteur.

567 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 29v. Paesie, *Lorrendrayen op Afrika* 101, 232 en 374. Adolf de Groene wordt genoemd als boekhouder en hoofdparticipant in het in 1709 vanuit Middelburg uitgerede smokkelschip de Rosenberg en als borg voor een lading vuurwapens en buskruit op het schip de Jager in 1709-1710 en tevens als borgsteller voor een (nog) onbekend schip in 1710-1711.

IJkmeester-generaal van Holland 1701-1745.[568] Is gelijktijdig ook ijkmeester van het Amsterdams koper- en het Brabants koper- en ijzergewicht 1718-1745.[569]
Zijn dochter Maria huwt in 1730 met Jacob L' Admiraal (1699-1770), ijkmeester-generaal van Holland 1745-1770 en ijkmeester-generaal van de Unie 1750-1770, die het bedrijf van zijn schoonvader tussen 1745 en 1764 voortzet onder de naam M. Groengraft & Zn.[570]

Groot, mr. Nicolaas Jacobzoon (1745-...). Lid van de Vroedschap van Medemblik 1775-1795.
Hij is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman als burgemeester van die stad bij de opening van de tweede muntbus van Hessel Slijper in 1791.[571]

Haaften, Johan van (1743-...). Zoon van Johan van Haaften, raad in de Vroedschap van Utrecht en Adriana Aletta Storm van 's-Gravenzande. Advocaat.
Waardijn van de Munt van Utrecht 1770-1798.[572]
Hij wordt in de declaratie van essayeur-generaal Marcellus Emants over 1780 genoemd in verband met bezwaren over enige artikelen in zijn instructie als waardijn.[573] Hij meldt op 7 mei 1798 aan raden en generaalmeesters door het Intermediair Administratief Bestuur van het voormalige gewest Utrecht te zijn ontslagen.[574]

Haak, Albert (1648-1713). Secretaris van Enkhuizen 1665-1700, lid van de Vroedschap 1703-1713, burgemeester 1705, 1706, 1708, 1710 en 1712. Voogd van het ziekenhuis 1672-1675 en 1711 -1712. Bewindhebber van de Verenigde Oostindische Compagnie vanaf 1697 en secretaris van de Admiraliteit vanaf 1700. Ouderling 1680-1713.
Waardijn van de Westfriese Munt te Enkhuizen 1701-1711.

Haak, mr. Simon. (1676-1731). Zoon van Albert Haak (1648-1713), waardijn van de Westfriese Munt te Enkhuizen 1701-1711. Huwt (2) in 1722 met Neeltje Dircks Schuijt.[575]
Secretaris van Enkhuizen, lid van de Vroedschap van Enkhuizen 1713-1731.
Contra-waardijn van de Westfriese Munt te Enkhuizen 1701-1731.

Haersolte, Jan [Johan] Willem Simon van (1764-1817). Derde zoon van Coenraad Willem van *Haersolte* (1727-1799), heer van Elsen, Bredenhorst, Staverden en Zwaluwenborg) en Luthera Anna Agatha van der Capellen (1735-1770). Hij staat in 1781 ingeschreven als student in de rechten te Harderwijk, treedt spoedig daarna in zeedienst.[576]
Raad en generaalmeester van de munten 1795-1798.[577] Wordt vanwege zijn benoeming tot lid van in de Eerste Nationale Vergadering in 1796 en 1797 in zijn functie van raad en generaalmeester van de Munten vervangen door Johan Carel van Lichtenberg.[578] Lid van de Rekenkamer 1805-1810, agent-comptabele bij de Navale Armade te Varel in Oldenburg, wordt in 1812 overgeplaatst naar Hamburg en na de val van Napoleon ontslagen.[579]
Zijn portret in prent uit 1796, mogelijk door Hausdorff, is aanwezig in de collectie van het Prentenkabinet van het Rijksmuseum te Amsterdam.

Hasselt, mr. Gerard van (1751-1825). Studeert rechten in Utrecht en vestigt zich in 1773 in zijn geboortestad Arnhem als advocaat. Promoveert te Utrecht in 1803.[580] Adjunct-secretaris en secretaris van de Gelderse Rekenkamer 1783-1795. Schepen van Arnhem 1786, burgemeester 1789 en afgevaardigde naar de Staten-Generaal 1790. Wordt in 1802 benoemd tot charterbewaarder van het Departementaal Bestuur van Gelderland, in 1803 auditeur bij de Auditiekamer in Gelderland.[581]
Is volgens het verslag van Gerard Emants aanwezig bij de opening van de eerste muntbus van de Gelderse Muntmeester M.H. Lohse in maart 1787.

Hee[c]keren [van Brandsenburg], Walraven Robbert (1776-1845). Zoon van Derk Jan van Heeckeren van Brandsenburg (1742-1796) en Anna Petronella van Heemskerck (1746-1794). Heer van Brandsenburg en Boelesteyn, wethouder en burgemeester van Utrecht, lid van de Ridderschap, Provinciale en Gedeputeerde Staten van Utrecht.[582] Wordt genoemd in het verslag van essayeur-generaal Poelman over de opening van de tiende muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in december 1807.

Heeckeren van Waliën, Evert Ludolph Borchard Sylvius (1734-1804). Zoon van Ludolf Hendrik Burchard van Heeckeren (1696-1762) en Susanna Johanna Everdina Valck (1711-...).[583]
Wordt in de declaratie van essayeur-generaal Marcellus Emants over 1789 genoemd als 'camerheer' van stadhouder Willem V, die een medaille ontvangt vanwege zijn aankondiging van het huwelijk van erfprins Willem met zijn nicht erfprinses Frederika Louise Wilhelmina van Pruisen.

Heesch, ? van. Wordt in het verslag van essayeur-generaal Poelman over de opening van twee Zeeuwse muntbussen in 1792 genoemd als verhuurder van koetsen te Middelburg.

568 NA 3.01.04.01-135 fol. 22. Resolutie StvHoll 26 januari 1701. 3.01.04.01-183 fol. 204-205. Resolutie StvHoll 10 maart 1745. NA 3.01.29-623 fol. 101-101v. Resolutie Gecommitteerde Raden van Hollands Zuiderkwartier d.d. 22 juni 1714. Hij wordt aangesteld op een jaarlijks traktement van *f* 150: -. Op zijn verzoek wordt zijn traktement in 1714 verhoogd tot *f* 250: -.

569 Zevenboom / Wittop Koning, *Nederlandse gewichten* 93-94 en 101. Zijn adres wordt bevestigd in een brief van de generaalmeesters aan de waardijn van de Gelderse Munt uit november 1704, waarin vermeld staat dat Groengraft woont en werkt in de Amsterdamse Kalverstraat nabij de Dam. NA 1.01.44-16 fol.240-242. Zijn huis wordt omschreven als 'daar de balans in de gevel staat'. De collectie van het Centraal Museum Utrecht bevat een stel Hollands Trooise krukgewichten, zwart koper, zeskantig dat wordt toegeschreven aan Abraham Groengraft. De gewichten hebben als ijkmerk het gekroonde Amsterdamse wapen met de letters A.G.G.

570 Zevenboom / Wittop Koning, *Nederlandse gewichten* 93-94. Pol, *Noord-Nederlandse muntgewichten* 135 + 138.

571 Zie voor de transcriptie van dit verslag hoofdstuk 12.4.4 in dit deel van deze studie.

572 Luijt / Houtman, *Personeel aan de Munt van Utrecht 1579-1806* 42.

573 Zie voor de transcriptie van deze declaratie hoofdstuk 13.1 van dit deel van deze publicatie.

574 NA 1.01.44-76 fol. 228v.

575 WFA OAE Doop-, trouw- en begraafboeken 52 fol. 186. 63 fol. 142. Huwelijksafkondiging d.d. 29 augustus 1722. Huwelijk d.d. 13 september 1722. Simon Haak wordt hier genoemd: weduwnaar en burgemeester van Enkhuizen, woonachtig in de Oude Westerstraat. Neeltje Dircks Schuijt wordt genoemd: weduwe uit Enkhuizen.

576 Is adelborst onder kapitein Louis Aberson (zie boven). Hij lijdt op weg naar Philadelphia schipbreuk en keert in 1784 in Nederland terug. Wijkt als patriot in 1787 uit naar Frankrijk, gaat in 1793 naar Zürich en keert vandaar naar de Republiek terug. Is in 1794 ambtsjonker van Ede en in 1795 lid van de municipaliteit van Arnhem.

577 HCO 237-35. Akte van commissie voor Jan van Haersolte als raad en meester generaal ordinaris van de Munten binnen de Verenigde Nederlanden, 1795.

578 NA 1.01.02-3679. Resolutie Staten-Generaal d.d. 22 februari 1796. Bijlsma, *Archief van de Generaliteits Muntkamer* 36.

579 Hij woont sindsdien in 'kommervolle' omstandigheden in de Breedestraat te Maastricht. Hij treedt op als hoofdpersoon in de roman van L[ouise] E[ngelberts] *Twee levens* Amsterdam, 1910

580 Ketner, *Album Promotorum Academiae Rheno Trajectina* 217, d.d. 12 november 1803.

581 GA *Database Gelderse Ambtenaren 1543-1795*. Keverling Buisman *Van Hasselts nalatenschap. Tweehonderd jaar archiefzorg in Gelderland (1802-2002)* 82-84.

582 De Haas, *Het geslacht Van Heeckeren* 108-116. Walraven Robbert is een oudere broer van de latere waardijn van de Munt te Utrecht Frans Jan baron van Heeckeren van Brandsenburg (1784-1846).

583 *Nederland's Adelsboek* 84 (1994) 259.

Helm Boddaert, Cornelis van den (1727-1800). Zoon van Pieter van den Helm Boddaert en Maria Constantia Radeus. Huwt (1) in 1750 met Anna Virginia Scholten en (2) in 1751 Reijnbrandia Cornelia Hurgronje. Raad, schepen, thesaurier en burgemeester van Middelburg, bewindhebber van de WIC kamer te Zeeland, commissaris van de Wisselbank te Middelburg.
Wordt op 22 juni 1758 door de Staten van Zeeland, als opvolger van de overleden Andries Speldernieuw, aangesteld als waardijn van de Zeeuwse Munt en legt op 1 augustus van dat jaar de eed op de instructie af in handen van raden en generaalmeesters van de Munten.[584]
Zijn door Jan Maurits Quinkhard (1688-1772) geschilderd portret uit 1750 is aanwezig in een particuliere collectie. Een ander portret, door C. van Druynen uit 1789, komt voor in de documentatiecollectie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag.

Hennekam, Pieter (1735-1807). Afkomstig uit Bergen op Zoom. Vanaf 1762 assistent van Herman de Kieviet, draaier van de harde walsen aan de Hollandse Munt te Dordrecht. Wordt het jaar erop ingeschreven als burger van Dordrecht.[585] Is in 1777 de opvolger van De Kieviet.[586] Na de sluiting van de Munt te Dordrecht eind 1806 wordt hij samen met Jan Scholting onder leiding van Dirk Crans jr. verantwoordelijk voor het in goede staat houden van de nog aanwezige instrumenten. Hij krijgt daarvoor zijn gewone traktement doorbetaald.

Hessels, Jan (1729-1801). Hij trouwt met Alyda Wesselman (1737-1813), oudste dochter van Pieter Wesselman (...-1779), ontvanger in het ampt Apeldoorn en Hendrina Pluym (...-1775). Is eigenaar van kopermolens op de Veluwe waar blanco plaatjes worden gefabriceerd voor de Hollandse en Westfriese duiten van 1765 en later.[587]

Hinlopen, Jacob Groot (1723-1803). Predikant te Utrecht. Wordt genoemd in het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants over de opening van de vierde muntbus van de Gelderse Muntmeester Carl Christiaan Novisadi in mei 1776.

Hoen, Caspar 't (1775-...). Zoon van Pieter 't Hoen (pseudoniem van J.A. Schasz; 1744-1828), schrijver, kinderdichter, amanuensis en secretaris van 's Lands representanten van Utrecht 1795-1802, commies bij de provinciale griffie in Utrecht en daarna griffier van het vredesgerecht te Amersfoort en Johanna Maria Nihot.[588] Adjunct-waardijn van de Utrechtse Munt 1806-1807. Wordt in het verslag van de essayeur-generaal betreffende de opening van de tiende muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in december 1807 de persoon 'die de post van resident op de kust van Guinea had bekomen'.[589]

Hoeth, mr. Albert Willem (1758-1827). Zoon van Willem Albert Hoeth en Angenita Emilia Meus. Promoveert op 13 mei te Groningen in de rechten en vestigt zich aldaar als advocaat. Wordt na de staatsgreep van 12 juni 1798 een van de vijf leden van het Uitvoerend Bewind. Keert 1801 terug naar Groningen en wordt weer actief in de rechtelijke macht. Hij is mogelijk degene die, volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman, samen met Albert Johan de Sitter (1748-1814) en Robbert Hendrik Arntzenius (1777-1823) aanwezig is bij de opening van de zevende muntbus van G.J.L. du Marchie Servaas in februari 1804.

Hoeufft, mr. Pieter Jakobsz. (1708-1778). Zoon van Jacob Diederiksz. Hoeuft (1660-1717), lid van de Achtraad van Dordrecht 1688-1690, schepen 1691, 1693 en 1696 en burgemeester 1700 en Sophia Everwijn, dochter van Samuel Everwijn en Cornelia de Roovere. Jongere broer van mr. Pompejus van Hoeuft (1702-1787). Promoveert in 1729 aan de Universiteit Utrecht in de rechten.[590] Huwt in 1743 met Adriana van den Broucke (1705-1747), dochter van Mattheus van den Broucke en Elisabeth Franken. Lid van de Achtraad van Dordrecht 1733-1744, schepen 1748, 1752, 1756 en 1764 en burgemeester 1771-1772 en 1777-1778.[591]
Waardijn van de Hollandse Munt te Dordrecht 1777-1778.

Hoeufft, mr. Pompejus van (1702-1787). Zoon van mr. Jacob Diederiksz. Hoeufft (1660-1717), lid van de Oudraad van Dordrecht vanaf 1691, lid van Gecommitteerde Raden van Holland 1697-1700 en landdrost van Holland en Sophia Everwijn (1668-1747). Oudere broer van mr. Pieter van Hoeufft (1708-1778). Huwt in 1744 met Suzanna Isabella Hooft (1716-1803), dochter van dr. Hendrik Gerritsz. Hooft (1676-1752), pensionaris, secretaris, schepen en burgemeester van Amsterdam en lid van de Grafelijkheids Rekenkamer 1716-1728 en Barbara van Essen (1685-1742).[592] Promoveert in 1722 aan de Universiteit Utrecht.[593] Is advocaat bij het Hof van Brabant, de Raad van Brabant en de Hoge Raad in Holland.
Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1728-1731. Geeft deze functie in 1731 op vanwege zijn benoeming tot raad in de Raad van Brabant.

Holtzheij, Johan George (1729-1808). Oudste zoon van Martinus Holtzheij (1697-1764), Muntmeester van Gelderland 1752-1754 en van Zeeland 1754-1764 en Judith Cock. Hij is een neef van de moeder van I.J.A. Gogel (1765-1821).[594] Huwt met Cornelia Hester Slob (1748-1776).[595]
Medailleur te Amsterdam 1749-1808.
Muntmeester van Utrecht 1771-1776.

584 ZA 2.1-1673 fol. 113v; *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 78v, 80v, 81v, 83r, 84r, 85v en 87v. Hij vernieuwt zijn eed op 6 juni 1765,16 juni 1772, 29 mei 1777, 26 juni 1781, 14 juni 1787, 22 juni 1792 en 7 juli 1797.
585 Dolk,, *Het Serment* 99 d.d. 31 maart 1763.
586 NA 3.01.27.01-690 fol. 13-14v d.d. 12 jnaurai 1762 en fol. 77-78 d.d. 31 januari 1777. Zijn aanstelling geschiet op dezelfde voorwaarden als zijn voorganger.
587 Alyda Wesselman is geboren op de kopermolen onder Beekbergen en is de weduwe van Daniel Mits, de Amsterdamse koperhandelaar, oprichter van een kopermolen op de Veluwe en vanaf 1739 leverancier van de koperen plaatjes voor de nieuwe Hollandse en Westfriese duiten. Hij wordt daardoor de zwager van de Utrechtse Muntmeester Carel Frederik Wesselman. Sassen, Carel Frederik Wesselman, oud-Muntmeester van Utrecht, bijna Muntmeester van Holland, 7-17.
588 Luijt/Houtman, *Personeel aan de Munt van Utrecht* 43.
589 Theeuwen, *Pieter 't Hoen en de post van den Neder-Rhijn (1781-1787)* 571. Noemt Caspar 't Hoen in 1823/24 pakhuismeester te Batavia.
590 Ketner, *Album Promotorum Academiae Rheno Trajectina* 125, d.d.13 juni 1729. Titel proefschrift: *De Renuntiatione exceptionis senatusconsulti Vellejani milierbus permissa*.
591 NA 3.20.26-201 t/m 205. Stukken betreffende mr. Pieter Hoeufft.
592 NA 3.20.26-160 t/m 177. Stukken betreffende mr. Pompejus Hoeufft. Elias, *De Vroedschap van Amsterdam* II 589.
593 Ketner, *Album Promotorum Academiae Rheno Trajectina* 114, d.d. 27 juni 1722. Titel proefschrift: *De Additione hereditatis*.
594 NA 2.01.005.39-13. Hij schrijft Gogel tegen het einde van de achttiende en het begin van de negentiende eeuw een aantal brieven waarin hij de aanhef 'waarde neef' gebruikt. Vriendelijke mededeling mw. drs. M. van Leeuwen-Canneman en drs. J. Postma.
595 De zuster van Petronella Slob, de latere echtgenote van zijn jongere broer Martinus jr. (1735-1788). De penning op haar overlijden wordt afgebeeld in het *Vervolg op Van Loon* 509. Cornelis's miniatuurportret is aanwezig in het poppenhuis van Petronella de la Court in de collectie van het Centraal Museum Utrecht. Van Kerkwijk, *De portretten der Holtzhey's* 46

Zijn portret in was uit circa 1770 is aanwezig in de collectie van het Geldmuseum.[596]

Holtzheij, Martinus (1697-1764). Zoon van Georg Wilhelm Holtzheij, zilversmid te Ulm en Anna Catharina Zolle. Huwt in 1725 met Judith Cock. Laat zich in dat jaar ook inschrijven als lid van het Amsterdamse zilversmidsgilde. Daarvoor moet hij enige jaren in Den Haag hebben gewoond en gewerkt.[597]
Muntmeester van Gelderland 1749-1752 en van Zeeland 1752-1764.
Een geschilderd portret van hem is aanwezig in de collectie van het Zeeuws Museum.[598]

Holtzheij, Martinus jr. (1735-1788).[599] Jongste zoon van Martinus Holtzheij (1697-1764) en Judith Cock. Huwt met Petronella Slob.[600]
Stempelsnijder van de Zeeuwse Munt 1752-....[601]
Essayeur particulier, scheider en affineur te Middelburg 1755-...[602]
Tweede Muntmeester van Zeeland 1760-1764, naast zijn vader Martinus sr.
Muntmeester van Zeeland 1764-1788.
Hij wordt opgevolgd door zijn weduwe Petronella Slob.
Martinus' miniatuurportret is aanwezig in het poppenhuis van Petronella de la Court in de collectie van het Centraal Museum Utrecht.[603] Een silhouet is aanwezig in de collectie van het Geldmuseum.

Honert, mr. Cornelis Hermansz. van den (circa 1680-1762). Zoon van Herman Johansz. van den Honert (1645-1730) en Anna de Witt. Lid van de Oudraad van Dordrecht 1719-1762, schepen 1719 en 1725, burgemeester 1752 en 1756-1757. Ordinaris gedeputeerde bij de Staten-Generaal 1745-1748, 1754-1756, lid Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1758-1760 en gecommitteerde ter Provinciale Rekenkamer van Holland 1761-1762.
Adjunct-waardijn van de Hollandse Munt te Dordrecht 1717-1747.

Honert, mr. Herman Johansz. van den (1645-1730)[604]. Zoon van Johan Rochusz. van den Honert, raad van Dordrecht 1641, schepen 1647 en 1652 en lid van de Veertigraad 1650 en Cornelia Hermansdr. Hallincq. Hij trouwt op 30 juli 1675 met Anna de Witt (1655-...), dochter van Johan de Wit (1625-1672), raadpensionaris van Holland en Wendelina Bicker (1636-1668).[605]
Lid van de Oudraad van Dordrecht 1670-1730, schepen 1670-en 1674, burgemeester 1702, 1706-1707, 1713, 1718-19, 1723 en 1727. Lid van de Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1688-1691, 1703-1706, 1709-1712 en 1715-1718.
Waardijn van de Hollandse Munt te Dordrecht 1705-1730.

Honoré, Samuel François L' (1756-1794). Zoon van Henri François L'Honoré (1717-1793) en Marie Anne Dorothée Emilie Cottin. Promoveert op 12 april 1777 aan de Universiteit Leiden in de rechten en doet negen dagen later zijn admissie als advocaat voor het Hof van Holland.[606]
Hij wordt genoemd in de declaratie van essayeur-generaal Emants bij de Staten van Holland over 1785 als 'consulent' van enige Haagse zilversmeden.[607]

Horst, Dirk van der (1739-1808).
Griffier van de Munt van Zeeland 1788-1799.[608]

Houte, mr. Jacob van den (1760-1812). Secretaris van de Rekenkamer van Zeeland 1788-1795, lid van de Commissie van Superintendentie van Zeehavens en Zeegaten 1804-1805, secretaris van het Departementaal Bestuur van Zeeland 1805-1807, lid van de Raad van administratie over de Waterstaat 1807-1808, staatsraad 1807-1808 en 1809-1810, administrateur-generaal bij het Directoraat-Generaal van de Publieke Schatkist 1807-1809, lid van de Amortisatiekas vanaf 1809, lid van de Commissie voor de zaken van Holland 1810-1812 en rekestmeester voor de bruggen en wegen voor de ingelijfde departementen.
Is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman aanwezig bij de opening van de twee Zeeuwse muntbussen in juni 1792.[609]

Houthuijs, Olivier Gerrits. Huwt in 1683 te Medemblik, op dat moment de vestigingsplaats van de Westfriese Munt, Marijthen Ravens.[610]
Stempelsnijder van de Westfriese Munt 1681-1709[?]. Wordt in 1709 opgevolgd door Pieter Avis.

Hove, mr. Nicolaas ten (1732-1782). Zoon van mr. Nicolaas ten Hove (1693-1738), agent van de Staten-Generaal 1720-1725, raadsheer bij het Hof van Holland 1725, secretaris van de Raad van State 1725-1737 en thesaurier van de Unie 1737-1738 en Maria Françoise Fagel (1705- 1773), dochter van mr. Cornelis Gerard Fagel en Elisabeth Diercquens.[611]
Commies bij de Staten-Generaal 1750-1767.
Raad en generaalmeester van de Munten van de Verenigde Nederlanden 1767-1782, als opvolger van Nicolaas van den Boetzelaer (1718-1796), die is aangesteld tot ontvanger-

596 Geldmuseum inv. 1994-6192. Ex collectie A.O. van Kerkwijk. Verworven op de veiling van die collectie d.d. 10 december 1957.
597 Kerkwijk, *De portretten der Holtzhey's* 39-42. De auteur verwijst naar een publicatie in *Blätter für Münzfreunde* 1937 103 en plaat 7.43.
598 Inv. nr. G 1603 1924.
599 ZA 511. Begraaflijsten van de ontvangers van de collaterale successie. Hij overlijdt op 25 maart 1788 en wordt de dag erop begraven.
600 Petronella is de zuster van Cornelia Hester Slob, de eerste echtgenote van zijn oudste broer Johan George Holtzheij (1729-1808), medailleur te Amsterdam 1749-1808 en Muntmeester van Utrecht 1771-1776.Koopt in 1757 voor £ 291:10: - een huis aan de Herengracht te Middelburg, in 1766 voor £ 93: 6: 8 een tweederde aandeel in een huis aan dezelfde gracht dat in gebruik is als smelterij en voor £ 176: 6: 8 eenzelfde aandeel in een speelhof achter het schuttershof over de Langevielebrug. Www.zeeuwengezocht.nl. In Zeeland wordt tot aan het einde van de 18de eeuw nog gerekend in Vlaamse ponden. Voor een vergelijking met Nederlandse gulden moet de rekensom £ 1 = *f* 6: -: - worden gehanteerd.
601 Het lijkt erop dat deze aanstelling van de jonge Martinus alleen is vanwege het traktement. In werkelijkheid snijden eerst zijn vader en later zijn neef Johan Martinus de stempels voor de Zeeuwse Munt.
602 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol 207v. Afleging van de eed op de instructie van essayeur particulier, scheider en affineur te Middelburg af, nadat hij met succes de examenproef heeft afgelegd, d.d.26 juni 1755.
603 Van Kerkwijk, *De portretten der Holtzhey's* 46.
604 *Nederlandse Leeuw* 46 (1928) 265 meldt als geboortejaar 1646. NA 3.01.30-196 fol. 4 meldt zijn overlijden op 6 augustus 1730.
605 Dolk, *Het Serment* 93.
606 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 100, d.d. 12 april 1777. Titel proefschrift: *De fine poenarum*.
607 Zie voor de transcriptie van deze declaratie hoofdstuk 13.6 in dit deel van deze publicatie.
608 ZA 2.1-1674 fol. 49r. Registers van commissien en instructien d.d. 7 februari 1788. Via www.zeeuwengezocht.nl. Wordt op 7 februari 1788 aangesteld tot griffier van de Munt van Zeeland als opvolger van Steven Matthijs Snouck Hurgronje (1741-1788).
609 Zijn naam wordt daar gespeld als 'Van den Houten'.
610 WFA OAE Doop-, trouw- en begraafboeken inv. 50 fol. 111. Huwelijksafkondiging d.d. 29 mei 1683, attestatie voor Medemblik d.d. 13 juni 1683. De akte is getoond aan en getekend door de secretaris te Abbekerk als bewijs dat het huwelijk is voltrokken. Marijtjen Ravens komt van Enkhuizen en woont aldaar aan de Karnemelksluis. Samen krijgen zij tenminste een zoon Gerrit, die zij op 15 maart 1684 te Medemblik laten dopen. WFA OAM Doop-, trouw- en begraafboeken inv. inv. 2 fol. 133.
611 Elias, *De Vroedschap van Amsterdam* deel 2 927. GA 486-1 Huwelijkse voorwaarden van mr Nicolaas ten Hove en Maria Françoise Fagel 1725.

generaal van Holland. Hijzelf wordt opgevolgd door Dirck van den Boetzelaar (1746-1819).[612]

Huber, Johannes Lambertus (1750-1826), oudste zoon van Ulrich Herman Huber (1727-1767) en Catharina Berghuis (1721-1778). Volgt zijn schoolopleiding te Bodegraven 1762, Leerdam 1763 en Franeker 1764. Ontvanger van de convooien en licenten te Makkum 1769-1780 en ontvanger van de florenen en speciën te Menaldumadeel, lid van de Staten van Friesland 1774-1778, 1778-1783, secretaris van de vrijkorpsen vanaf 1785. Krijgt in 1787 de directie van de financiën van de te Franeker bijeengekomen minderheid der Staten. Wordt in 1792 lid van het Comité revolutionair Batave en wordt door de Franse regering met enige missies belast. Keert in 1795 naar Nederland terug. Neemt zitting in de vergadering van provisionele representanten van Friesland en wordt van daaruit gekozen tot afgevaardigde naar de Staten-Generaal.

Raad en generaalmeester van de Munten 1795-1798. Wordt gedurende zijn zitting in de Nationale vergadering in 1796 en 1797 vervangen door mr. Johannes Bosscha, met wie hij in 1796 voorafgaand aan zijn aanstelling een reis naar Parijs maakt.

Huijsman, Albertus (1757-1820). Zoon van Johan Christiaan Huijsman (1717-1788), advocaat, diaken, provoost Arensolder, gemeensman, rentmeester, ouderling, weesmeester en schepen van Harderwijk en Alberta Apeldorn (1727-1804). Huwt in 1783 Hendrika Moll (1757-1828), dochter van dr. Evert Moll en Elisabeth Viervant.[613] Apotheker en lid van de raad van Harderwijk.[614]

Waardijn van de Gelderse Munt 1796-1805. Legt op 6 juli 1796 de eed op de instructie van de waardijn af en herhaalt deze eed op 30 november 1801.[615]

Hultman, mr. Carl Gerard (1752-1820). Zoon van Jan Andries Hultman, advocaat-fiscaal van de financiën van het Graafschap Zutphen en Anna Helena Schomaker.[616]

Griffier van het Gelderse Hof in 1793. Is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman in die functie aanwezig bij de opening van de tweede muntbus van M.H. Lohse in 1793.[617]

In de Gelderse rekeningen over 1779-1796 wordt hij substituut-griffier genoemd.[618]

Ingelse, zie Engelsen.

Jongh van Persijn, Anthonij Jacob de (1734-1790). Schepen van Enkhuizen 1754, lid van de Vroedschap 1764-1790, burgemeester 1769, 1771, 1772, 1777, 1778 en 1781, Kerkmeester 1770, 1773, voogd van het oude armenweeshuis 1786-1790 en bewindhebber van de VOC 1768-1790. Vertegenwoordigt volgens het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants de stad Enkhuizen bij de opening van de vierde muntbus van Pieter Buijskes in 1781.

Kappeijne, Pieter (...-1762). Is gehuwd met de enige dochter van Muntmeester David Fiers (...-1721).

612 Nicolaas ten Hove is de auteur van *Mémoires généalogiques*, Den Haag 1773-1775 (5 dln).
613 *Nederlands Patriciaat* 58 (1972) 127.
614 Duinkerken, *Schepenen aan de Zuiderzee* 194.
615 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 87r en 88v. NA 1.01.44-76 fol. 172v. Notulen R&G d.d. maandag 12 juli 1796: 'A. Huisman, exhiberende zijne commissie als waardijn te Harderwijk.'
616 Van Oudheusden, *Brabantse biografieën*. www.thuisinbrabant.nl/personen/h/hultman-carel-gerard.
617 Zie voor de transcriptie van dit verslag hoofdstuk 12.2.3 van dit deel van deze publicatie.
618 GA *Database Gelderse Ambtenaren 1543-1795*.

Is vóór 1721 actief in de handel in edelmetaal. Hij wordt genoemd als hoofdparticipant van het in 1711-1712 uitgerede smokkelschip de Gouden Draak, als borg voor het schip de Prins Eugenius 1711-1712 en als boekhouder van de in 1718-1719 uit Middelburg uitgerede Jonge David Galeij.[619]

Muntmeester van Zeeland 1721-1752.[620] Legt in 1752 zijn functie van Muntmeester neer en wordt opgevolgd door Martinus Holtzheij sr. Pieter Kappeijne bewoont na zijn Muntmeesterschap een huis aan de Balans te Middelburg.[621]

Karsseboom, mr. Jacob (1733-1786). Zoon van mr. Jeronimus Jacobsz. Karsseboom (1706-1771), lid Oudraad van Dordrecht 1739-1771 en onder andere gecommitteerde raad van Holland in het Zuiderkwartier 1748-1754 en Johanna Berck. Huwt (1) in 1759 met Adriana Johanna Onderwater (1737-1775), dochter van burgemeester Mattheus Pietersz. Onderwater en Adriana Brandwijk van Blokland en (2) in 1777 met Catharijna Florentina Verster (1748-1823), dochter van Jasper Verster en Adriana Dignes de la Motté.[622] Secretaris van Dordrecht vanaf 1745[623], oud-raad van Dordrecht 1761, lid van de raad van Veertig 1777. Directeur van de stapel in Dordrecht.

Raad en generaalmeester van de Munten 1776-1786, als opvolger van Govert van Slingelandt, raad en generaalmeester 1734-1776.

Kasteele, mr. Pieter Leonard van de (1748-1810). Lid van het college van thesaurier-generaal en raden van Financiën 1801-1805, lid van de Staatsraad 1805-1810.[624]

Promoveert op 13 december 1771 aan de Universiteit Utrecht in de rechten.[625]

Volgens de verslagen van essayeur-generaal Poelman is hij aanwezig bij de opening van de zevende muntbus van de Hollandse Muntmeester J.A. Bodisco in april 1804, de opening van de zesde zevende en tiende muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in respectievelijk juli 1803, februari 1804 en december 1807.

Keetelaer, [Keetlaer] mr. Dignus (-1750). Zoon van François Keetlaer, raadsheer bij het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland en Maria Eversdijk. Schepen van Goes, secretaris van de Staten van Zeeland 1719-1734, raadpensionaris van Zeeland 1734-1750.

Is volgens het verslag van essayeur-generaal Johan Emants aanwezig bij de opening van de muntbussen van David Fiers en Pieter Kappeijne in 1728.

Kempenaer, Ludovicus Timon de (1752-1812). Zoon van Johan de Kempenaer (1707-1771) en diens tweede echtgenote Beatrix Albertina Pielat (1714-1758). Wordt in 1786 te Leiden

619 Paesie, *Lorrendrayen op Afrika* 134, 232 en 372. Zijn rol bij het in 1715 uitgezonden schip Anna Catharina is niet heel duidelijk.
620 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 33v, 34v, 37r, 38r en 39r. Wordt door de Staten van Zeeland op 22 september 1721 aangesteld als opvolger van zijn schoonvader. Legt op grond van deze aanstelling op 1 november de eed op de instructie van Muntmeester af in handen van raden en generaalmeesters van de munten en tekent diezelfde dag voor het eerst het *Instructieboek*. Herhaalt zijn eed door het zetten van zijn handtekening in ditzelfde boek op 23 augustus 1728, 15 september 1735, 22 augustus 1738 en 1 juni 1741.
621 ZA 511 Rekenkamer D, Begraaflijsten ontvangers collaterale successie. Overlijdt op 31 december 1762 en wordt op 6 januari 1763 begraven op het Auditorium te Middelburg.
622 Van Dalen e.a., *De magistraat van Dordrecht* 77.
623 Deze functie wordt tot 1747 door zijn vader waargenomen. Hijzelf legt pas op 5 januari 1751 de eed op de instructie van dit ambt af.
624 Van Leeuwen-Canneman, *Een vriendschap in het teken van 's Lands Financiën* 627.
625 Ketner, *Album promotorum Academia Rheno-Trajectina* 184.

ingeschreven als student in de rechten en promoveert aldaar in 1772.[626] Huwt (1) Anna Elisabeth Blankert (1757-1776) en (2) Maria Eva van Foreest (1760-1820), dochter van Dirk van Foreest (1729-1782) burgemeester van Alkmaar en Maria Wilhelmina Stoesak (1733-1793). Vestigt zich te Alkmaar en wordt aldaar lid van de Vroedschap 1779-1787. Lid van de provisionele representanten van het volk van Holland 1795, gedeputeerde ter Staten-Generaal der Verenigde Nederlanden 1795-1796, lid eerste Nationale Vergadering 1796-1797 en lid van Intermediair Administratief Bestuur van Holland 1798-1799.

Raad en generaalmeester van de munten 1795-1798. Wordt gedurende zijn zitting in de Nationale Vergadering vervangen door mr. Zacheus van Foreest.[627]

Van De Kempenaer is een klein silhouet, mogelijk door Hausdorff, aanwezig in de collectie van het Prentenkabinet van het Rijksmuseum Amsterdam, een ander klein silhouet door A. Hulk en een groter door J. Kobell worden genoemd in Van der Aa's Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek.

Kieviet, Hendrik de (...-1777). Draaier van de harde walsen aan de Hollandse Munt te Dordrecht 1728-1777.[628] Mag in 1762 een assistent aanstellen; dat wordt Pieter Hennekam (1735-1807), die hem na zijn overlijden in deze functie opvolgt.[629]

Kijfhoek, zie Boetzelaar.

Kist, Theunis (1704-1781) Huwt op 3 mei 1734 met Cornelia Jans, dochter van Jan Wagenaar. Is schepen van Medemblik 1748, schepen van Hoorn 1756, 1758 en 1766 en regent van het gasthuis 1757, 1759-1765 en 1767-1780.

Wordt op 27 december 1731 beëdigd als essayeur, scheider en affineur te Enkhuizen en op 18 februari van het jaar erop aangesteld tot essayeur van de Westfriese Munt.[630] Legt de eed op de instructie van essayeur van de Westfriese Munt een week later af in handen van de raden en generaalmeesters van de Munten. Op 2 november 1733 legt hij bovendien de eed af op de instructie voor goud- en zilversmid te Enkhuizen.[631]

Wordt op 5 mei 1741 aangesteld als Muntmeester van de Westfriese Munt, als opvolger van Jan Knol. Kist legt de eed op de instructie van Muntmeester van de Westfriese Munt af op 16 mei 1741.[632] Verzoekt in april 1761 om zijn ontslag als Muntmeester.

Knol, Anthonij. Zeer waarschijnlijk zoon van de Westfriese Muntmeester Jan Knol (1678-1750).[633]

Hij staat zijn vader bij gedurende diens ziekbed tijdens de productie van de enkele stuiver

626 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 87, d.d. 23 juni 1772. Titel proefschrift: de Eo quod moris et consuetudinis ets in Belgio circa pacta inter futuros coniuges.

627 NA 1.01.02-3679. Resolutie Staten-Generaal d.d. 22 februari 1796. Bijlsma, *Archief van de Generaliteits Muntkamer* 36. Zacheus de Foreest is de broer van zijn tweede vrouw Maria Eva van Foreest.

628 NA 3.01.30-190. Stukken betreffende de aanstelling van H. de Kieviet, 1728. NA 3.01.27.01-689 fol. 344-345v d.d. 15 november 1731.

629 NA 3.01.27.01-690 fol. 13-14v d.d. 12 januari 1762 en fol. 77-78 d.d. 31 januari 1777.

630 NHAH 10-1, -4, -26, -27 en -36. Vergadering van het 'Landschap van Westvriesand' d.d. 18 februari 1732. Kist wordt aangesteld op een traktement van *ƒ* 400: -, per jaar.

631 WFA OAE 120-301. Vriendelijke mededeling ontvangen van mevrouw S. Messchaert-Heering. Kist herhaalt zijn eed op 11 augustus 1736 en 22 maart 1741. Bij de registratie van de eedaflegging als goud- en zilversmid staat abusivelijk vermeld dat Kist op dat moment 'waradeijn' van de Westfriese Munt is.

632 Hij herhaalt zijn eed op 23 augustus 1746, 24 maart 1751, 9 september 1755 en 15 april 1761. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters fol. 39r,40r+v, 41v, 42v en 43v.

633 NHAH 10-1, -4, -26 en -37. Vergadering van het 'Landschap van Westvriesand' d.d. 28 april 1761.

1738. Legt op 23 februari 1739 in handen van de generaalmeesters van de Munten de eed af op de instructie voor essayeur, scheider en affineur te Enkhuizen.[634] Treedt op 26 september 1740 in dienst van de VOC en vertrekt met het schip de 'Cornelia' naar de 'Oost'. Komt op 19 mei 1741 aan in de Kaap en op 28 augustus 1741 te Batavia, alwaar hij snel daarna overlijdt.[635]

Knol, Evert. Huwt Trijntje Ketel (1714-1792), dochter van Claas Ketel (...-1766) koperslager en Grietje Raveneck.[636] Commissaris te Hoorn 1748, schepen 1750, 1767, 1769, 1771, regent oude mannen- en vrouwenhuis 1751-166, 1768, 1770, 1772-1777, weesmeester 1778-1792, kapitein van de schutterij 1751, klerk van de Gecommitteerde Raden.[637]

Wisselaar te Hoorn 1749-....[638]

Knol, Jan (1678-1750).[639] Huwt (1) te Enkhuizen op 9 oktober 1701 met Breghje Anthonijs, dochter van Anthonij Thomasz. en Fempjen Jets[640] en (2) te Enkhuizen op 20 februari 1714 met Maria van Everdingen (...-1744).[641] Is actief als zilversmid te Enkhuizen. In 1701 leent hij geld van zijn moeder ten behoeve van zijn zilversmederij.[642] Legt op 12 september 1713 de eed af op de instructie van essayeur, scheider en affineur te Enkhuizen.[643]

Muntmeester van West-Friesland 1715-1741.

Wordt op 8 mei 1715 aangesteld als Muntmeester van West-Friesland.[644] Verzoekt na de opening van zijn vijfde muntbus, discussies met de burgemeesters van de drie Westfriese steden over zijn achterstallige recognitiebetalingen en opmerkingen van deze over nieuwe voorwaarden tot verpachting van de Munt zijn ontslag voor een volgende termijn.[645]

Koene, zie: Coene

Koningsberger, Victor Jacob (1770-1823). Zoon van Valentijn Victor Koningsberger (1736-1799) en Gerarda Bosch (1735-1775). Huwt op 9 december 1798 ten overstaan van schout en schepenen van Den Haag met Cornelia Johanna Meder (1769-1842).

Volgens de declaratie van essayeur-generaal Poelman wordt hij op 19 november 1792 door

634 NA 1.01.44-20 fol. 58v en -69 fol. 157. Brief 'van voorschrijvinge van burgemeesters en regeerders van Enchuijsen om Anthonij Knol te admitteren tot een essaijeursproeve' d.d. 18 februari 1739. Verslag van de essayeursproef gedaan op een Gelderse leeuwendaalder 1646 en een Hollandse gouden dukaat 1738.

635 NA 1.04.02-14740 fol. 3. Wordt voor het einde van 1741 uit dienst geschreven. Als reden wordt opgegeven: 'vermist'.

636 WFA OAH 1702-69 fol. 59 , -11 fol. 437 + 452, -12 fol. 3 + 11d, -109 fol. 63a/64 en -110 fol. 20a/21. Huwelijksafkondiging d.d. 27 maart 1751, huwelijksattestatie d.d. 11 april 1751. Het huwelijk wordt thuis gesloten door ds. Hubert. Doop Maria Knol d.d. 2 december 1753, dochter van Evert Knol en Trijntje Ketel. Doop Jan Knol d.d. 15 april 1756. Doop Grietje Knol d.d. 10 januari 1758. Doop Janna Knol d.d. 10 januari 1758. Trijntje Knol overlijdt rond 27 augustus 1765. Maria Knol overlijdt rond 23 juni 1779.

637 Kooijmans, Onder regenten 336. Evert Knol laat in 1792 een kapitaal van *ƒ* 127.724 na.

638 WFA OAH 160 fol. 141. Aangesteld als gezworen wisselaar n.a.v. plakkaat SG d.d. 31 maart 1749.

639 WFA OAH Doop-, trouw- en begraafboeken 108 fol. 176a/177. Betaling van *ƒ* 30: - impost op begraven van Jan Knol d.d. 4 maart 1750. Kooijmans *Onder regenten* en naar hem Dorestein *De Westfriese Muntmeesters* noemen m.i. ten onrechte als datum van zijn overlijden Hoorn 6 maart 1750. Van Beek, *Encyclopedie voor munten en bankbiljetten*, *De Noord- en Zuid-Nederlandse Muntmeesters* 45 geeft Jan Knol de levensjaren 1678-1741.

640 WFA OAE Doop- trouw- en begraafboeken 51 fol. 89. Huwelijksafkondiging d.d. 24 september 1701. Huwelijk d.d. 9 oktober 1701.

641 WFA OAE Doop-, trouw- en begraafboeken 52 fol. 66. Huwelijksaankondiging d.d. 3 februari 1714. Huwelijk d.d. 20 februari 1714. WFA OAH Doop-, trouw- en begraafboeken 108 fol. 127a/128. Betaling van *ƒ* 30; - impost op begraven d.d. 7 maart 1744.

642 WFA OAE Notarieel Archief Enkhuizen 1190 d.d. 1 juni 1701.

643 NA 1.01.44-67 fol. 41. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 204v.

644 NHAH 10-31 Instructie voor Muntmeester Jan Knol d.d. 8 mei 1715. NHAH 10-1, -26, -36. Dirk Heertenz. Broodje en Gerrit Capteijn, beide zwagers van Jan Knol en beide burgers van Enkhuizen staan borg voor hem. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 32r, 33r, 35r-v, 37r en 38r. Op 20 mei 1715 legt hij de eed op de Muntmeestersinstructie af in handen van de raden en generaalmeesters van de Munten.Hij herhaalt deze eed op 17 augustus 1720, 14 april 1729, 19 oktober 1731, 11 augustus 1736 en 26 juni 1738.

645 NHAH 10-1 en -8. Notulen d.d. 13 april 1741.

Gedeputeerde Staten van Utrecht aangesteld als adjunct-essayeur van de Munt te Utrecht. Slaagt op maandag 3 december daaraanvolgend voor het examen van essayeur, scheider en affineur met een succesvolle gehalteproef op een Utrechtse gouden dukaat 1777 en op een Utrechtse daalder 1685. Legt diezelfde dag als adjunct-essayeur de eed op zijn instructie af in handen van raden en generaalmeesters, die op dat moment in Utrecht zijn voor de opening van de vijfde muntbus van Johan Sebastiaan van Naamen.[646] Hij hernieuwt zijn eed als adjunct-essayeur op 26 september 1793, 2 oktober 1794 en 15 oktober 1795.[647]

Is brander en distillateur te Den Haag 1798-1809, klerk, vanaf 1806 commies en vanaf 1809 onderinspecteur van de administratie van de Nassause domeinen van het ministerie van Financiën, commies bij de directie der domeinen te Amsterdam 1809-1814 en essayeur bij het kantoor van de Waarborg van gouden en zilveren werken te Rotterdam 1814-1823.[648] Volgens de Haagsche Herenboekjes woont hij in 1803 'op de Plaats van het Oude Hof F 165' en in 1804 op dezelfde locatienaam, maar dan met specificatie E 65.[649] In 1806 blijkt hij te zijn verhuisd naar het Voorburgstraatje M 253.[650]

Victor Jacob Koningsberger is als tweede klerk aanwezig bij de opening van de negende muntbus van G.J.L. du Marchie Sarvaas in oktober 1806.

Koningsberger, Valentijn Victor (1736-1799), juwelier te Utrecht vanaf 1759. Huwt op 20 juni 1765 in de Janskerk te Utrecht met Gerarda Bosch (1735-1775), dochter van Hendrik Bosch en Aletta de Ruijter.

Legt op 9 april 1765 met succes het examen voor het ambt van essayeur-particulier bij de Munt van Utrecht af.[651] Wordt op zaterdag 27 april 1765 in de Muntkamer te Den Haag als zodanig beëdigd. Is vanaf 1 oktober 1784 eveneens waarnemend waardijn van diezelfde Munt.[652]

Wordt opgevolgd door Philip Vaerst, die op 10 november 1799 als essayeur van de Utrechtse Munt wordt aangesteld.

In 1786 wordt bij raden en generaalmeesters van de Munten bekend dat Koningsberger een machine heeft uitgevonden en geconstrueerd, waarvoor hij in juli 1785 octrooi heeft gekregen van de Staten van Holland en voor toepassing van deze op reis wil.[653] De tweede essayeur-generaal G. Emants wordt daarop opgedragen naar Utrecht te reizen en de voorzitter van Gedeputeerde Staten of de eerste heer gecommitteerde tot de zaken van de Munt voor te dragen om adjuncten voor beide functies van Koningsberger – waarvoor hij dag en nacht op de Munt aanwezig moet zijn – aan te stellen. Voor zover valt op te maken uit het archief van de Generaliteits Muntkamer hebben de Staten van Utrecht deze raad niet opgevolgd.[654]

Konsé, Gerrit P. (1751-1809). Zoon van Johannes Christiaan Konsé, goudsmid en broer van Carel Frederik Konsé, stempelsnijder te Amsterdam. Wordt op 8 november 1791 door Muntmeester Hessel Slijper voorgedragen voor de post van stempelsnijder van de Westfriese Munt, vrijgekomen door het overlijden van Hendrik Weijnants. Muntmeester Slijper draagt hem voor, omdat hij al enkele muntstempels van goede kwaliteit heeft gesneden.[655] Legt op 19 november 1791 de eed op de instructie van stempelsnijder af door procuratie te hebben verleend aan de bewaarder van de Generaliteit Muntkamer German. Hij herhaalt zijn eed op de instructie op 8 mei 1801 en op 2 juli 1803 door het plaatsen van zijn handtekening in het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten.[656] Konsé vervult de functie van stempelsnijder tot de sluiting van de Westfriese Munt in 1809.

Kraag, Klaas van der (1733-1769). [Waarschijnlijk] Zoon van Jacob van der Kraag en Aalten Klaas.[657] Huwt in 1757 te Hoorn met Neeltje Schouten.[658] Solliciteert in 1761 samen met twee anderen naar de door het ontslagverzoek van Nicolaas Aldendag vrijgekomen post van essayeur van de Westfriese Munt. Wordt bij loting verkozen. Legt de eed op de instructie op 6 juli 1761 af in handen van raden en generaalmeesters van de Munten. Veertien dagen later doet hij dat ook in die van de burgemeesters van Enkhuizen.[659] Vervult het ambt van essayeur van de Westfriese Munt tot aan zijn overlijden in 1769.[660] Wordt als essayeur opgevolgd door Johan Franken.

Krans, zie Crans

Kretschmar, Jacob Charles (1764-1834). Zoon van Jacob van Kretschmar (1721-1792), heer van Veen, Wijk en Aalburg en Charlotte Alida Vlaerdingerwout (1728-1807). Wethouder van Den Haag 1808-1809, regent van het Heilige Geest Hofje, lid van de Ridderschap van Brabant 1814-1834, lid Provinciale Staten van Noord-Brabant 1814-1823 en houtvester van het tweede district van Zuid-Holland.

Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1796-1798, als opvolger van P. Beelaerts van Blokland.[661]

646 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 210r en 112v.
647 NA 1.01.44-76 fol. 63. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 112v en 113r.
648 Brief van mr. V.J.M. Koningsberger te 's-Gravenhage van 5 juni 2008.
649 Met het Oude Hof wordt het Paleis Noordeinde bedoeld. Waar zijn woning precies heeft gestaan is niet duidelijk.
650 Vriendelijke mededeling mw. drs. M. van Leeuwen-Canneman.
651 Het examen bestaat onder andere uit een gehalteproef op een Westfriese leeuwendaalder 1650 en een Utrechtse gouden dukaat 1763
652 Hernieuwt die eed op 5 januari 1767, 22 maart 1769, 22 juli 1777, 27 april 1780, 7 november 1782, 30 september 1784, 11 oktober 1787, 13 november 1789, 20 oktober 1791, 3 december 1792, 26 september 1793, 2 oktober 1794, 15 oktober 1795 en ten slotte op 23 februari 1797. Tekent het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten als waarnemend waardijn op 1 oktober 1784, 11 oktober 1787, 13 november 1789, 3 december 1792, 26 september 1793, 2 oktober 1794, 15 oktober 1795 en tenslotte op 23 februari 1797. NA 10144-72 fol. 220 en 221v. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 83v, 84r en v, 85v, 86r en v, 87r, 107v, 108r en v, 109r, 110r, 111r en v, 112r en v en 113r en v.
653 Het gaat hier om 'een werktuig tot wegneming der ondiepten in rivieren' [bagger- of diepmachine], waarmee hij proeven heeft genomen op het IJ en in de Vecht. De machine staat onder andere beschreven in G. Doorman *Octrooien voor uitvindingen in de Nederlanden uit de 16de-18de eeuw* 's-Gravenhage, 1940. Vriendelijke mededeling van mr. V.J.M. Koningsberger te 's-Gravenhage d.d. 5 juni 2008.
654 NA 1.01.44-75 fol. 216. Nader onderzoek in het archief van de Staten van Utrecht is zeker gewenst, maar valt buiten het kader van deze studie.
655 NHAH 10-1, -4 en -26. Vergadering van de gedeputeerden van Hoorn, Enkhuizen en Medemblik d.d. 8 november 1791, gehouden bij het Medemblikker Tolhek te Hoogcarspel. Muntmeester Slijper toont er enige 'afdruksels' van stempels Gerrit Konsé heeft gesneden.
656 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 139r, 141r-v. WFA OAE 120-43. Notulen 20 juli 1761.
657 WFA OAH Doop-, touw- en begraafboeken 11 fol. 110. Doop d.d. 20 september 1733.
658 WFA OAH Doop-, touw- en begraafboeken 69 fol. 94 a. Huwelijksaankondiging d.d. 11 november 1757. Huwelijk d.d. 27 november 1757.
659 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 106v + 108r. Hij herhaalt op 29 mei 1766 de eed op zijn instructie door plaatsing van zijn handtekening in het *Instructieboek*.
660 NHAH 10-26 en -37. Brief van de burgemeesters van Enkhuizen aan die van Hoorn en Medemblik d.d. 18 september 1769.
661 NA 1.01.02-3679. Resolutie Staten-Generaal d.d. 20 januari 1796. *Nederlands Adelsboek* 86 (1996/1997) 472.

Kuijser, Jacob. de (...-1717).[662] Burgemeester van Middelburg.
Waardijn van de Zeeuwse Munt 1708-1717.[663]

Kuijser, Hendrick de (...-1722). Broer van Jacob de Kuijser (...-1717), waardijn van de Zeeuwse Munt 1708- 1717. Lid van de Raad van Middelburg 1711-1717 en secretaris van de Rekenkamer van Zeeland 1717-1722.
Is volgens het verslag van de essayeur-generaal aanwezig bij de opening van de muntbussen van Adolf de Groene en David Fiers in 1717.

Laar, Willem Hendriks van. Bakker te Harderwijk. Volgens het verslag van de essayeur-generaal Emants van de opening van de eerste muntbus van de Gelderse Muntmeester Marten Hendrik Lohse in maart 1787 wordt bij hem zowel 's middags als 's avonds gegeten.[664]

Lampsius, [Lampsins] Appolonius (...-1728). Wordt op recommandatie van de magistraat van Vlissingen op 17 februari 1694 meerderjarig verklaard, schepen en raad van Middelburg. Bewindhebber van de VOC kamer Zeeland 1721-1728. Gezworene Vijfambachten in de polder Walcheren 1716-1728.[665]
Waardijn van de Zeeuwse Munt 1717-1729 en als zodanig opvolger van Jacob de Kuijser.[666] Legt op 30 augustus 1725 de eed op de instructie in handen van de raden en generaalmeesters van de munten af.[667] Wordt in 1729 als waardijn opgevolgd door Cornelis van de Putte.

Lantsheer, Joan Pieter (1763-1797). Wordt in het reisverslag van de essayeur-generaal over de opening van de zesde en laatste muntbus van Martinus Holtzheij en de eerste van Petronella Slob in juni 1792 genoemd als tafelgenoten bij een diner van fiscaal mr. Nicolaas Steengracht, samen met zijn echtgenote Cecilia Maria Steengracht. Cecila Maria is een zuster van gastheer Steengracht. Joan Pieter Lantsheer is ambtenaar bij de Admiraliteit van Middelburg, schepen, raad en thesaurier. Zijn zuster Anna Josina Lantsheer (1766-1797) is gehuwd met Jan Meinard van Schoor (1762-1837), in 1820 hoofdontvanger in- en uitgaande rechten en accijnzen te Middelburg. Otto Willem Gobius (1758-1843), de latere Luitenant-Admiraal, is de broer van de stiefmoeder van Joan Pieter Lantsheer. Gobius heeft in 1784-1785 het commando over 's lands schip 'Brielle'.[668]

Leijden, jonkheer mr. Pieter van (1726-1786). Heer van Nieuwland. Lid van de Vroedschap van Gorinchem 1748 t/m 1786, gecommitteerde van de provinciale Rekenkamer van Holland 1755-1758, 1761-1764 en 1781-1784, gecommitteerde van de Generaliteitsrekenkamer 1767-1770, gecommitteerde van de Raad van State 1770-1773, lid van de Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1775-1781.[669]
Tekent de verantwoording van essayeur-generaal Marcellus Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese koperen duiten 1753 en 1780 voor akkoord.

Leijdekker, Jacob (...-1729). Lid van de Rekenkamer van Zeeland 1704-1729 en volgens het reisverslag van de essayeur-generaal aanwezig bij de opening van de muntbussen van Adolf de Groene en David Fiers in 1717.

Leijdekker de Bruijn, mr. Jan Jacob (ca. 1752-1811). Lid van de Rekenkamer van Zeeland 1773-1795 als opvolger van de overleden Johan Lodewijk Vogel.[670] Huwt in 1792 met Johanna Maria Huijsman (...-1797).[671] Wordt genoemd als aanwezig bij de opening van de zesde en laatste muntbus van Martinus Holtzheij en de eerste van zijn weduwe Petronella Slob op 18 juni 1792 te Middelburg.

Lichtenberg, Johan Carel van. Is vanaf mei 1796 plaatsvervangend raad en generaalmeester van de Munten voor de in de Nationale Vergadering benoemde raad en generaalmeester J.W.S. van Haersolte (1764-1817).[672]

Lij[y]nden van Landfort, Helwich Dirk baron van (1737?-1782). Volgens het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants de reisgenoot van raad en generaalmeester Brantsen op een trip door Noord-Holland, voorafgaand aan de opening van de vierde muntbus van de Westfriese Muntmeester Pieter Buijskes in mei 1781. Bewoont van 1772 tot 1782 huis Landfort in het Gelderse Megchelen.

Lijnden van Lunenburg, Balthazar Constantijn van (1731-1822). Zoon van Frans Godard van Lijnden van Hemmen (1702-1786) en Constantia Isabella van der Muelen (1703-1745). Sinds 1755 heer van Lunenburg en vanwege deze in 1758 beschreven in de ridderschap van Utrecht.[673] Volgens het reisverslag van de essayeur-generaal tijdens de opening van de derde muntbus van J.S. van Naamen in 1789 voorzitter van Gedeputeerde Staten van Utrecht.

Linde, mr. Johan onder de (1715-1761). Derde zoon van Gerrit onder de Linde (1682-1726), uitgever en drukker te Amsterdam en Adriana van Dakenburg (1681-1749). Promoveert op 27 december 1740 aan de Universiteit Leiden.[674] Huwt in oktober 1743 met Modina den Raven (circa 1720- ?), weduwe van zijn oudere broer Simon (1713-1743).[675]
Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1753-1761, als opvolger van mr. Hendrik van Ourijck (circa 1693-1753).

662 ZA 511. Begraaflijsten van de ontvangers van de collaterale successie. Begrafenis in de Nieuwe Kerk te Middelburg 10 augustus 1717.
663 ZA 2.1-1672 fol. 58v. Aanstelling d.d. 26 juni 1708.
664 Volgens het verslag van Gerard Emants verbruikt men bij hem voor *f* 104: -.
665 ZA 255-374 Familiearchief Mathias-Pous-Tak van Poortvliet. ZA 3000 fol. 813. Polder Walcheren .
666 ZA 2.1-1672 fol. 58v. Wordt op 14 oktober 1717 door de Staten van Zeeland aangesteld en legt de volgende dag de eed op de instructie af in handen van de Statenleden.
667 Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 67r+v. Hij hernieuwt zijn eed op 23 augustus 1728.
668 Molhuysen e.a. (red.) *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, dl. VII 1176. Meer informatie over J.P. Lantsheer is te vinden in NA 1.01.45 Archief van de Hoge Krijgsraden en Zeekrijgsraden, toegangsnr. 377. Dank aan mr. J.A. Lantsheer te Oostkapelle voor het wijzen op de familieband tussen de disgenoten.
669 *Algemeen Nederlandsch Familiblad* 15 (1902) 271. *Inventaris collectie Van der Lely* Gemeentearchief Delft, inv. nr. 7 fol. 132 .*Repertorium Raad van State* 450 *jaar* 183.
670 ZA 2.1-1673 fol. 123v. Register van commissiën en instructiën
671 ZA 44581. Akte van betaling van trouwgeld d.d. 21 juni 1788.
672 NA 1.01.44-76 fol. 170v Notulen R&G d.d. 29 mei 1796. Bijlsma, *Archief der Generaliteits Muntkamer* 36.
673 Lunenburg is een ridderhofstad, gelegen ten zuiden van Amersfoort en ten Noordoosten van Wijk bij Duurstede.
674 Molhuysen, *Album promotorum Academiae Lugduno Batavae* 251. Titel proefschrift: in de rechten op het proefschrift *De condictione indebti*.
675 Ter gelegenheid van het huwelijk van Modina Raven met Simon heeft Joan een bundel gedichten samengesteld. Ter gelegenheid van Modina's huwelijk met Joan onder de Linden is een bundel met gedichten samengesteld door P. le Clercq, J. van Stamhorst en Js. Van der Strengh. Documentatieblad werkgroep Achttiende eeuw 1992 228. Pieter de Clerc. De bundels zijn getiteld: 'Ter bruilofte van den heere Simon onder de Linden en jongkvrouwe Mondina den Raven, gevierd binnen Dordrecht den XXII van herfstmaand MDCCXXXIX' en 'Ter bruiloft van den heere mr. Joan onder de Linden en mejuffrouw Mondina den Raven, in den echt vereenigt binnen Dordrecht den XVI van wijnmaandt MDCCXLIII'.

Linden, mr. Anthonius van der (circa 1647-1709). Zoon van prof. dr. Johan Anthonides van der Linden, hoogleraar geneeskunde aan de Universiteit van Franeker en Helena Grondt. Advocaat bij het Hof van Justitie in Holland. Huwt op 1 januari 1676 met Catharine Halling (1649-1681), dochter van mr. Johan Halling (1616-...), schepen, lid van de Vroedschap, tweede tresorier en tresorier van Den Haag en Clara van Kinschot (1621-1675).[676]
Secretaris van de raden en generaalmeesters 1679-1709. Is de opvolger van de overleden mr. Jacob van Bockhoven.[677]

Livelo, Hendrik (...-1721). Geboren te Blankenheim. Wordt op 10 maart 1695 burger van Nijmegen en heeft als beroep smid. Huwt in 1689 met Margrita Mane (...-1728).[678] Wordt op 3 juni 1704 burger van Dordrecht en is dan smid van de Munt van Holland aldaar. Is vanaf 1705 knaap van het Serment van de Munt van Holland, vanaf 1705 adjunct opzichter van het schroef- en pletwerk aan de Hollandse Munt te Dordrecht en van 1711 tot 1721 opzichter als opvolger van Stephan Madecker. Wordt in 1721 opgevolgd door zijn eigen zoon Hermanus.[679]

Livelo, Herman (1696-1742). Zoon van Hendrik Livelo (...-1721) en Margita Mane (...-1728). Wordt in 1729 burger van Dordrecht. Huwt (1) in 1720 Marijke Swart Lucasdr. (...-1729), huwt (2) in 1729 Eva van Duijnen Jansdr., weduwe van Pieter van Evelingen.[680] Na enige jaren assistent van zijn vader te zijn geweest, volgt hij deze na diens overlijden op als opzichter van het schroef- en pletwerk aan de Hollandse Munt te Dordrecht en blijft in dit ambt tot zijn eigen overlijden in 1742.[681] Wordt zelf opgevolgd door Hendrik Scholting (1700-1780).

Lohse, Marten Hendrik. Essayeur van de Gelderse Munt te Harderwijk 1771-1782. Legt op 23 september 1771 in de Muntkamer te ´s-Gravenhage met succes het examen van essayeur, scheider en affineur af en doet de eed op de instructie van dit ambt voor een aanstelling te Harderwijk.[682] Wordt op 3 december van datzelfde jaar door de erfstadhouder en raden in naam van de Staten van Gelre aangesteld als adjunct van essayeur Aren[d]t Emants. Als reden wordt opgegeven dat Emants vanwege zijn ouderdom niet meer in staat is zijn ambt naar behoren uit te oefenen. Legt diezelfde dag de eed op de instructie van essayeur van de Munt af in handen van de heren van de Gelderse Rekenkamer. Op 6 januari 1772 legt hij de eed af in handen van raden en generaalmeesters van de Munten. Hij hernieuwt zijn eed tegenover hen op 23 mei 1776.[683]
Op 28 december 1782 wordt hij aangesteld als Muntmeester van de Gelderse Munt. Legt twee dagen later de eed op de Muntmeestersinstructie af in handen van de heren van de Gelderse Rekenkamer en op 4 februari 1783 in handen van raden en generaalmeesters van de Munten. Hernieuwt deze laatste eed op 22 maart 1787 en 11 april 1793.[684] Is als Muntmeester actief tot aan de definitieve sluiting van de Gelderse Munt in 1805.[685]

Lormier, Claudius (1686-1762). Lid van de Vroedschap van Rotterdam 1733-1754 en gecommitteerde van de Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Zuiderkwartier van 1740-1743.686
Tekent de verantwoording van Johannes Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese duiten 1739 voor akkoord.

Loten, mr. Arnoud. Zoon van mr. Joan Carel Loten (1679-1763) en Arnoldina Maria Aerssen van Juchen (1685-1775). Raad en enige malen burgemeester van Utrecht.[687] Huwt in 1749 met Lucretia Christina Scheffer (1726-1792).
Is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman in 1793 aanwezig bij de opening van de zesde muntbus van J.S. van Naamen.

Madecker, Stephanus (...-1711). Geboren te Amsterdam. Wordt op 31 juli 1682 burger van Dordrecht. Huwt aldaar op 5 juni 1690 Josina de Jager (1664-1708), dochter van Samuel de Jager en Anthonetta van der Beeck.[688] Met Josina krijgt hij tussen 1691 en 1698 drie dochters en een zoon.[689]
Is reparateur en vervolgens opzichter van het schroef- en pletwerk aan de Hollandse Munt te Dordrecht 1681-1710.[690] Noemt zich in zijn verzoek aan de Staten van Holland van 1688 'inventeur van het jegenwoordige pletwerck', dat hij ook geïnstalleerd heeft in de Geoctroyeerde Munt van Holland [van Dirk Bosch] te Enkhuizen.[691]

Mahne, Maximilianus Antonius Hendricus (circa 1746-1832). Oudste zoon van Johann Georg Mahne en Magdalena Catharina de Monchanin. Wordt op 26 augustus 1762 ingeschreven als lidmaat van de Gereformeerde Kerk te Amsterdam. Hij is dan 16 jaar en wordt omschreven als koopman van Duitse herkomst.[692] Wordt in 1774 poorter van Amsterdam. Huwt in 1771 met Elisabeth de Haas (1750-1812) en krijgt met haar vijf zoons en vier dochters, van wie er slechts drie de volwassenheid bereiken.[693] Wordt op 27 april 1792 door Gedeputeerde Staten van Utrecht aangesteld als adjunct-Muntmeester. Legt op 3 december daaraanvolgend de eed af in handen van raden en generaalmeesters van de Munten, die op dat moment in Utrecht zijn voor de opening van de vijfde muntbus van J.S. van Naamen. Hij wordt in 1795

676 Fölting, *De Vroedschap van Den Haag* 106. Mr. Johan Halling (1616-...) huwt (3) in 1690 met Theodora Sonnemans (tussen 1645 en 1650-1721), de weduwe van Simon Rottermont, essayeur-generaal van de Munten der Verenigde Nederlanden 1644-1678 en Muntmeester van Holland te Dordrecht 1652-1678.
677 NA 1.01.06-12276 fol. 416. Commissieboek Staten-Generaal d.d. 1 mei 1679. Bijlsma, *Archief Generaliteits Muntkamer* 36.
678 Dolk, *Het Serment* 98.Te Hees 8 december 1689. Margita is op dat moment, weduwe van Herman Cornelisz. en Everts Bernts.
679 NA 3.01.27.01-689 fol. 312-312v d.d. 30 oktober 1705 en fol. 318v-319v d.d. 19 juni 1711.
680 Dolk, *Het Serment* 98.
681 NA 3.01.27.01-689 fol. 335-338. Verzoek, appostille en instructie Hermanus Livelo d.d. 4 december 1721. NA 3.01.29-623 fol. 129v. Aanstelling Hermanus Livelo d.d. 25 november 1721 en vermelding van verhoging tractemente bij vanwege resolutie Gecommitteerde Raden d.d. 29 april 1727. Herman wordt aangesteld op hetzelfde traktement als zijn vader, ƒ 500: -per jaar. Gecommitteerde Raden van Hollands Zuiderkwartier staan hem in 1727 een extra vergoeding van ƒ 125: - per jaar toe vanwege het meerwerk voortkomende uit de installatie van een vierde muntpers.
682 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten 219r.
683 GA 12-84 fol. 17v-18r en -88 fol. 65r. GA 124-1334 fol. 264v-265r. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 109r en 110r.
684 GA 12-84 fol. 71v-75v. GA 124-1335 fol. 188v-190r.
685 Van zijn afrekening met secretaris van Staat voor de Finantien der Bataafsche Republiek d.d. 1 november 1805 is een afschrift bewaard gebleven in het Gelders Archief, Archief van het Hof van Gelre en Zutphen 1543-1795, inv. nr. 2337. Hoewel de inhoud van deze afrekening 'roept' om gepubliceerd te worden, voert het voor deze studie te ver om er nader op in te gaan.
686 Engelbrechts, *De vroedschap van Rotterdam 1572-1795* 313
687 Vriendelijke mededeling dr. F.J.L. van Dulm Naarden.
688 GAA Doop-, trouw- en begraafboeken d.d. 6 december 1683. Is waarschijnlijk eerder gehuwd geweest met Alida de Joode met wie hij in 1683 een zoon krijgt, Wijnand genaamd.
689 GAA Doop-, trouw- en begraafboeken d.d. 8 maart 1691 (Alida), 15 november 1692 (Anthonetta), 14 september 1694 (Alida) en 17 maart 1698 (Stephanus). Hergebruik van een doopnaam duidt op het overlijden van de eerder geboren dochter.
690 Dolk, *Het Serment* 98.
691 NA 3.01.27.01-689 fol. 286-288v. Requeste van Stephanus Madecker aan Staten van Holland d.d. 2 april 1688.
692 Hij handelt onder andere in zuidvruchten, maar ook in onroerend goed.
693 Muijzenberg / Wijnen, *De Mahnes*, 24 en 28-52.

ontslagen en gelast binnen acht dagen de stad Utrecht te hebben verlaten.[694]

Mandersloot, Jacob (circa 1727-1794).[695] Wordt genoemd als eigenaar van de herberg te Alkmaar waar in april 1791 de essayeurs-generaal Poelman en Emants en ook generaalmeester Van Slingelandt logeren op hun reis naar de opening van tweede muntbus van de Westfriese Muntmeester Hessel Slijper.

Marchee [Marchie] Sarvaas, Gideon Jan Langerak (1761-1814). Zoon van mr. Abraham Servaas (1732-1815), schout van Alphen aan de Rijn en koopman te Amsterdam en Adriana Geertruijd du Marchie (1743-1785).[696] Drossaard, schout en dijkgraaf van Leerdam 1791-1795.[697] Na de omwenteling van 1795 wordt Sarvaas, die bekend staat als orangist, uit zijn functies gezet. Even later wordt hij voor dertien weken in het gevang gezet in zijn woonplaats Leerdam.[698] In 1796 wordt hij door de Utrechtse Muntmeester J.S. van Naamen voorgedragen als zijn opvolger. Hij ontvangt zijn aanstelling van de Staten van Utrecht op 30 november 1796, maar legt pas op 23 februari 1797 de eed op de instructie van Muntmeester af in handen van raden en generaalmeesters van de Munten.[699]
Marchie Sarvaas laat de muntproductie te Utrecht op 10 maart 1797 van start gaan.[700]
Hij blijft tot in 1804 dijkgraaf.[701]
Zijn silhouet is aanwezig in de collectie van het Geldmuseum.

Mauri[e]gnault, [mogelijk] Jacob de (...-1719).[702] Zeeheld die in 1695 een rijke koopvaarder en een Duinkerker snauw[703] overmeestert en in 1700 deelneemt aan het bombardement van Kopenhagen. Wordt in het reisverslag van essayeur-generaal Johan Emants genoemd als bezitter van een buitenplaats in Doesburgh, die wordt bezocht tijdens de opening van de Zeeuwse muntbussen in 1717.

Meester, Johan (...-1726). Burgemeester van Vlissingen 1703, gecommitteerde raad van Zeeland 1704-1726. Wordt als zodanig genoemd in het reisverslag van essayeur-generaal Johan Emants aangaande de opening van de Zeeuwse muntbussen in 1717.

Meester van 's Heerensloo, Willem de (1742-1792). Zoon van Nicolaas Willem de Meester (1710-1763). Huwt in 1789 met Anna Debora van Daverveld. Ingeschreven als student in de rechten te Harderwijk in 1757 en 1763. Promoveert aldaar in 1763.[704] Schepen van Harderwijk 1763, burgemeester 1770, 1775, 1780, 1785 en 1790 en gedeputeerde ter Staten-Generaal 1775.
Waardijn van de Gelderse Munt 1779-1792.[705] Legt naar aanleiding van zijn aanstelling op 31 mei 1779 op 11 juni daaraanvolgend de eed op de instructie van Muntmeester af in handen van de heren van de Gelderse Rekenkamer en op 15 juni in handen van raden en generaalmeesters van de munten.[706] Het door zijn weduwe aan raden en generaalmeesters verzonden bericht van zijn overlijden wordt vermeldt in de declaratie van de essayeur-generaal op 7 februari 1792.
Zijn portret door een onbekende meester is aanwezig in de collectie van het Stadsmuseum Harderwijk.[707]

Mol, Dirk (1719-1789), lid van de Vroedschap van Medemblik 1763-1789 en genoemd als vertegenwoordiger van die stad bij de opening van de derde en vierde muntbus van Pieter Buijskes in respectievelijk 1774 en 1781 en de eerste muntbus van Hessel Slijper in 1786. Griffier van de Westfriese Munt te Medemblik.[708]

Mooijen, Johan [Jan]. Is mogelijk de zoon van Hendrik Mooijen (1707-...), smidmeester en adjunct-essayeur van de Gelderse Munt te Harderwijk.[709]
Legt op 19 augustus 1735 de eed af als smidmeester van de Gelderse Munt te Harderwijk.[710] Op 2 september 1752 legt hij de eed af als adjunct-essayeur van diezelfde Munt.[711]

Mooijen, Johan [Jan]. Mogelijk de zoon van bovengenoemde Johan [Jan] Mooijen. Legt op voorspraak van de magistraat van Harderwijk 11 maart 1783, met een proef op een Hollandse gouden dukaat 1781 en op een dito leeuwendaalder 1616, met succes het examen van

694 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten *fol.* 50r, 50v en 51r. Hij herhaalt zijn eed op de instructie door het zetten van zijn handtekening in het *Instructieboek* op 26 september 1793 en 2 oktober 1794. Over de aanstelling en de precieze reden van ontslag moet zeker nog nader onderzoek worden verricht. Op dit moment wordt de reden van ontslag gehouden op meineed of een arbeidsconflict met Muntmeester Johan Sebastiaan van Naamen.

695 Mogelijk betreft het hier de Jacob Mandersloot die in 1761 huwt met Dina Greve en die overlijdt in april 1794 en waarvan gegevens voorkomen in: RHCA Doop-, trouw-, en begraafregisters Alkmaar 33 aktenr. 18855. Huwelijksakte d.d. 8 maart 1761. Idem, 44 aktenr. 39598. Begraven d.d. 17 april 1794 ,oud 67 jaar. Betaling van *ƒ* 10: 8: - aan impost.

696 Centraal Bureau voor Genealogie, dossier Sarvaas.

697 Blom, *Leerdam, Heerlijkheid, stad en graafschap* 88 en 153. Marchie Sarvaas betaalt als hoogste bieder van de sollicitanten naar deze functie *ƒ* 20.000 recognitie voor het verkrijgen van het ambt van dossaard, schout en dijkgraaf, mitsgaders ontvanger en gaardermeester der dijkgrave gelden van onse stad, landen en graafschap Leerdam. Hij wordt tegelijk aangesteld tot drossaard, schout en dijkgraaf van de heerlijkheid Schoonderwoerd en dijkgraaf der Lande van ter Leede en als drossaard, dijk- en Lingegraaf van de baronie Acuoy, tot houtvester van het graafschap Leerdam, van de heerlijkheid Schoonderwoerd en de baronie Acquoy en tenslotte tot stadhouder der lenen van de Graafelijke Leerdamse Leenkamer. Zijn benoeming is op 25 januari 1791.

698 Idem, *idem* 154-156. Reden voor zijn gevangenname is dat hij op zijn reis naar Gorinchem een andere route neemt dan in zijn door de maire van Leerdam afgegeven reisdocument stond vermeld. Du Marchie Sarvaas wil een vergadering bijwonen bij advocaat Van Lom in Gorinchem en ontvangt hiervoor een permissiebiljet, geldig voor vier dagen gerekend vanaf 29 september 1795. Op dit biljet is de gewone route van Leerdam naar Gorinchem aangegeven. Op verzoek van zijn reisgezelschap gaat de reis echter over Noordeloos. Aldaar raakt hij betrokken bij wat we nu een opstootje zouden noemen en wordt hij door de plaatselijke bestuurder gevraagd om zijn reisbiljet. De maire van Noordeloos meldt zijn collega te Leerdam van Sarvaas' afwijking in zijn toegestane reis, die Sarvaas op 3 oktober daarom huisarrest oplegt. Het Comité van Waakzaamheid in Den Haag geeft drie dagen later opdracht de afgezette drossaard direct gevangen te zetten. Hij wordt uiteindelijk op 7 januari 1796 weer vrijgelaten. Voor zijn onvrijwillig 'verblijf'' in de Leerdamse Hoogpoort moet hij *ƒ* 218: 5: - betalen.

699 NA 1.01.44-76 fol. 196. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 51v, 52r en v, 53r en v, 54r en v en 55r. Hij hernieuwt zijn eed met het plaatsen van zijn handtekening in het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters op 24 december 1799, 26 juni 1800, 13 februari en 8 december1801, 26 november 1802, 19 augustus 1803, 30 maart 1804, 14 september 1805, 28 oktober 1806, 2 januari en 16 juli 1808, 6 december 1809 en ten slotte op 12 april 1814, exact drie weken voor zijn overlijden.

700 NA 2.01.33-19. 'Openinge, examinatie en bereekening van de eerste muntbusse (...) 10 maart 1797 tot den 12 october 1799, beide incluis'.

701 Blom, *Leerdam, Heerlijkheid, stad en graafschap* 156. Op 26 april 1804 wordt hem voor het verlies van zijn ambten *ƒ* 7.000: - toegezegd. Hij moet daarvoor wel afstand doen van het drossaardshuis en de bijbehorende tuinen.

702 Is begraven in de Grote Kerk te Veere.

703 Van Dale, *Groot woordenboek van de Nederlandse taal*: lang, laag schip met scherpe boeg voor de binnen- en kustvaart. De naam is afgeleid van het woord snau (snavel, sneb) en duidt op de scherpe boeg van het schip.

704 Schutte, *Album Promotorum Academie te Harderwijk* 200, d.d. 16 april 1763.

705 NA 1.01.44-76 fol. 046. Bericht van overlijden ontvangen in de vergadering van R&G d.d. 7 februari 1792.

706 GA 12-84 fol. 54v. GA 124-1335 fol. 81v-82v. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 82r en 83v. Hernieuwt zijn eed door het zetten van zijn handtekening in het *Instructieboek* op 22 maart 1787.

707 www.collectiegelderland.nl inv. nr. 0206-O-08721.

708 WFA OAM 751-1353. Hij wordt op voordracht van de Erfstadhouder op 20 juni 1780 als zodanig door de burgemeesters van Medemblik aangesteld. WFA OAM 751-34.

709 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 99r. Hendrik Mooijen wordt op 5 december 1732 aangesteld als essayeur van de Gelderse Munt te Harderwijk.

710 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 164v, 168r en 170r. Hij herhaalt op 17 juni 1743 en 10 juni 1748.

711 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 170r.

essayeur, scheider en affineur af.[712] Wordt op 15 april 1783 aangesteld als essayeur van de provinciale Munt van Gelderland en legt diezelfde dag de eed op de instructie van dit ambt af in handen van de heren van de Gelderse Rekenkamer en in handen van raden en generaalmeesters van de Munten. Als bewijs plaatst zijn handtekening in het Instructieboek van raden en generaalmeesters.[713]

Naamen, Johan Sebastiaan van (1731-1812).[714] Zoon van Johannes Sebastiaan van Naamen (1704-...), klerk op het kantoor van de Amsterdamse impostmeester F. van Weersel en Alida Schutstal, weduwe van de in 1726 overleden Amsterdamse makelaar Arnoldus Voltelen.[715] Hij legt op 4 mei 1761 de eed af op de instructie van essayeur, scheider en affineur in handen van raden en generaalmeesters van de Munten. Uit de eedaflegging blijkt dat het de bedoeling is dat hij dit ambt te Batavia gaat uitoefenen.[716] Hij reist in september 1762 af. Trouwt tijdens zijn tussenstop te Kaap de Goede Hoop met Alberta Blanckenberg, dochter van Johannes Henricus Blanckerberg, onderkoopman en raad van justitie bij de VOC en Anna Margaretha van der Heijden. Te Batavia wordt hij betrokken bij de herstart van de Munt en krijgt de functie van Muntmeester.[717] Van Naamen keert terug naar de Republiek en koopt te Zwammerdam het huis Raadwijk.[718]

Wordt op 18 juni 1782 door de Staten van Utrecht aangesteld als Muntmeester.[719] Wordt op 11 november 1782 te Utrecht door raden en generaalmeesters van de Munten beëdigd als Muntmeester van Utrecht. De generaalmeesters zijn op dat moment in Utrecht vanwege de opening van de muntbus van Carel Frederik Wesselman (1746-1825).[720] Blijft volgens de akte van opening van zijn laatste muntbus actief produceren tot en met 20 februari 1797.[721] Geeft in november 1796 aan zijn functie als Muntmeester van Utrecht niet te willen voortzetten. Een conflict met zijn zoon over het bewust produceren onder de toegestane remedie, ligt hier mogelijk aan ten grondslag.[722] Hij zet de productie te Utrecht voort tot 20 februari 1797. Als zijn opvolger draagt hij Gideon Jan Langerack du Marchie Sarvaas voor.

Hij koopt op 25 september 1797 op een veiling de heerlijke rechten van de ambachtsheerlijkheid Scherpenzeel en de beide Eemnessen uit de boedel van wijlen Pieter Cornelis Hasselaer.[723] Zijn zilveren zegelstempel met houten heft, met de vermelding HEERE VAN SCHERPENSEEL & [de beide Eemnessen] is aanwezig in de collectie van het Geldmuseum.[724]

Nagel, Stephanus Gerardus (1748-1814). Stadsijker van het Troise gewicht binnen Amsterdam 1781-1797 en tevens ijkmeester-generaal van Holland en West-Friesland ad interim.[725] IJkmeester-generaal van de Unie 1797-1814.[726] In mei 1794 informeren raden en generaalmeesters nogmaals bij de Staten van Holland hoe het staat met de benoeming van een nieuwe ijkmeester-generaal. In hun brief schrijven ze dat deze functie sedert het overlijden van Le Cointe in 1781 niet meer is vervult.[727] Nagel legt op 24 oktober 1797 ten overstaan van raden en generaalmeesters van de Munten en essayeur-generaal het examen voor de functie van ijkmeester-generaal met goed gevolg af en wordt als zodanig benoemd.[728]

Nahuijs, mr. Hubert Gerard (1725-1771). Lid van de Vroedschap van Monnickendam 1747-1771, gecommitteerde van de Provinciale Rekenkamer van Holland 1 mei 1755 tot en met 30 april 1758, gecommitteerde van de Admiraliteit in het Noorderkwartier 14 augustus 1758

712 NA 1.01.44-75 fol. 108v en 109, NA 1.01.44-44 [op datum].

713 GA 12-84 fol. 78v-79r en -88 fol. 65r. *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 111r, 112v, 113v en 115r. Herhaling van de eed op de instructie van essayeur van de Gelderse Munt op 22 maart 1787, 22 maart 1793, 31 maart 1796 en 30 november 1801.

714 Out, *Kroniek van Eemnes* d.d. 18 februari 1812 meldt: In zijn graf in de Nicolaaskerk te Eemnes-Buiten wordt een kistje geplaatst met de tijdens zijn Muntmeesterschap geslagen munten. [Het betreft hier een mededeling van Bart de Groot uit Baarn aan de auteur van de *Kroniek*. Of het kistje nog in het graf aanwezig is, is niet duidelijk. Het is in ieder geval tot op heden niet als muntvondst bekend en dus ook niet als zodanig opgenomen in de database Numis].

715 Paesie, *Een nouveau riche in het Ancien Regime. De levenswandel van Johan Sebastiaan van Naamen*. Hij gaat als veertienjarige in 1746 in de leer bij de Amsterdamse zilversmid Jan Cleban. Verdient na twee jaar aldaar een weekloon van twaalf stuivers. De jaren erop stijgt dit loon tot 20 stuivers per week. Vertrekt in november 1749 als bottelier of schaftmeester naar Batavia. In Indië is Van Naamen enige tijd krankbezoeker of assistent predikant en daarna krankbezoeker leermeester. Keert in 1756 terug naar de Republiek en vestigt zich als koopman te Amsterdam.

716 Geldmuseum, *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 214v.

717 Scholten, *De munten van de Nederlandsche gebiedsdeelen overzee* 61-62. Tussen 10 december 1764 en eind augustus 1767 produceert deze Munt ongeveer 296.000 zilveren ropijen. In januari 1768 worden de activiteiten van de Munt te Batavia bij resolutie van de gouverneur-generaal weer officieel gestaakt. Als reden wordt opgegeven de aanwezigheid van voldoende muntstukken.

718 Paesie, *Een nouveau riche in het Ancien Regime. De levenswandel van Johan Sebastiaan van Naamen*.

719 Gemeentearchief Nijkerk, Familiearchief Van Haersma de With, aanvulling Gelders Archief, inv. nr. 3. Akte van aanstelling d.d. 18 juni 1782. Vriendelijke mededeling dr. R. Paesie. Als voorwaarde voor zijn aanstelling geldt dat hij *f* 6.000: - borg stort in de gewestelijke kas en ten alle tijden *f* 2.000: - aan nieuw gemunt geld in zijn kantoor gereed houdt.

720 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 48r, 49r, 49v, 50r, 50v en 51r. Van Naamen herhaalt zijn eed op de instructie door het zetten van zijn handtekening in het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters op 30 september 1784, 11 oktober 1787, 13 november 1789, 20 oktober 1791, 3 december 1792 26 september 1793, 2 oktober 1794 en 15 oktober 1795.

721 NA 1.01.44-53. Van Naamen doet in 1795 een voorstel aan de bestuurders van Utrecht om in plaats van aan de inwoners van de Republiek een gedwongen lening op te leggen alle in circulatie zijnde zilveren munten, met uitzondering van de door ouderdom te veel afgesleten dubbele en enkele stuivers, voor biljoen te verklaren, deze op daarvoor speciaal aan te wijzen plaatsen te laten bestempelen (kloppen) en onder inhouding van het percentage waarmee men de muntstukken in waarde heeft verhoogd (gesproken wordt van 25%) aan de inleveraar terug te betalen. De bestuurders van Utrecht brengen dit plan van Van Naamen op 28 april 1795 in de vergadering van de Staten-Generaal, waar het wordt verspreid onder de vertegenwoordigers van de andere gewesten met het verzoek het in eigen kring te bespreken en met hun reactie terug te komen. Van uitvoering komt uiteindelijk niets. NA 1.01.02-3862 fol. 622-624. Resolutien SG d.d. 28 april 1795. Voorstel van J.S. van Naamen d.d. 21 april 1795.

722 Paesie, *Een nouveau riche in het Ancien Regime. De levenswandel van Johan Sebastiaan van Naamen*. Hun te Batavia vóór 1768 geboren zoon Gijsbert Jan wordt in september 1786 genoemd als een van de mogelijke kandidaten voor het Muntmeesterschap van Holland te Dordrecht. Hoewel hij heeft aangegeven bij zijn vader de Muntmeester van Utrecht ervaring te hebben opgedaan, wordt door de vertegenwoordigers van Amsterdam in de bijzondere vergadering van de Staten van Holland tegen zijn kandidatuur ingebracht (nog) wat weinig ervaren te zijn voor een dergelijke functie. Tevens merken zij op dat het voor de Hollandse Munt niet voordelig kan zijn wanneer de vader van de Dordtse Muntmeester de Munt van Utrecht uitbaat. NA 1.01.44-75 fol. 238v-239. Verslag van de besoigne met de StvHoll d.d. 27 september 1786.

723 Out, *Kroniek van Eemnes* [ongepagineerd, op datum].

724 Schutte, *Vervolg op de catalogus der zegelstempels berustende in het Koninklijk Penningkabinet en enige andere verzamelingen* nr 1012. Geldmuseum, collectie zegelstempels inv. nr. 1973-702.

725 Wittop Koning / Houben, *2000 Jaar gewichten* 42.

726 NA 3.01.04.01-244 fol 596. Missive van burgemeesters van Amsterdam tot recommandatie van S.G. Nagel als ijkmeester-generaal der Troische gewigten en balancen [met] verzoek van gemelde Nagel tot die aanstelling. Uit de bijlage van de recommandatie die de burgemeesters van Amsterdam in 1782 sturen aan de Staten van Holland, om Nagel als ijkmeester-generaal aan te stellen, blijkt dat hij dan al vele jaren burger en balansmaker te Amsterdam is en het vak van ijkmeester als van assistent van Pieter Jacob le Cointe (1745-1781) heeft geleerd. Nagel is bereid akkoord te gaan met dezelfde voorwaarden als waarop Le Cointe in november 1770 is aangesteld.

727 NA 1.01.44-29 fol. 253v-254. Missive R&G aan StvHoll d.d. mei 1794.

728 NA 1.01.44-29 fol. 300. Missive R&G aan Provinciaal Comité van Holland d.d. 24 oktober 1797.

tot en met 4 september 1760 en gecommitteerde van de Generaliteitsrekenkamer 1763-1766.[729] Tekent de verantwoording van essayeur-generaal Marcellus Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese duiten 1753 voor akkoord.

Nahuijs, Willem Adriaan (1732-1815), zoon van Petrus Nahuijs (1692-1766) en Geertruyda Blaaukamer. Huwt in 1760 Anna Cornelis Zoutmaat (1735-1810). Luitenant-titulair ter zee (1746), cadet (1748), vaandrig (1750) in het regiment dragonders van Slippenbach, vervolgens luitenant bij de infanterie (1752), grenadier-kapitein (1764), kapitein (1773) en majoor (1785). Wordt in oktober 1787 ontheven van zijn post. Wijkt uit naar Frankrijk alwaar hij benoemd wordt tot luitenant-kolonel. Vraagt en krijgt in 1793 pensioen vanwege zijn ongeschiktheid voor velddienst. Krijgt bij resolutie van de Staten-Generaal van 3 juli 1795 de rang van extra-ordinaris generaal-majoor verleend en het recht op een jaarlijks pensioen.[730] Wordt genoemd in het verslag van essayeur-generaal Poelman betreffende de opening van de negende muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in oktober 1806.

Natewisch, zie van Taets van Amerongen.

Neelen, Cornelis (1717- ?). Lid van de Vroedschap van Purmerend 1749-1767 en gecommitteerde van de Provinciale Rekenkamer van Holland 1758-1761 en 1764-1767.[731] Tekent de verantwoording van essayeur-generaal Marcellus Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese duiten 1765 voor akkoord.

Nispen, Hendrick van (1538?-1617). Zoon van Adriaan van Nispen (...-1565) en diens tweede echtgenote Alith van der Eijck Hendriksdochter (...-1578). Huwt Anthonette van Rijswijk Jacobsdr.(...-1626). Krijgt met haar tien kinderen, onder wie Jacob van Nispen, raad en generaalmeesters 1617-1648 en Justus [Joost] van Nispen, klerk van de Generaliteits Muntkamer 1618-1645. Hun dochter Maria trouwt met Willem van Bijlaer, stempelsnijder van de Hollandse Munt 1617-1628 en Muntmeester aldaar 1628-1635.
Raad van Dordrecht 1581 en 1582, verschillende keren schepen tussen 1585 en 1614.
Extra-ordinaris Muntmeester-generaal van Holland 1582-1586.[732] Wordt in 1594 benoemd tot ordinaris raad en generaalmeester van de Munten der Geünieerde Nederlandse provinciën als opvolger van de overleden Rochus Grijp en blijft dat tot aan zijn dood.[733]

Nispen, mr. Johan van (1627-1708). Zoon van Justus van Nispen (...-1652) en Elisabeth van der Gracht (...-1652). Huwt in 1652 Dingena van der Gracht (1634-1712), dochter van zijn oom Willem van der Gracht, secretaris van het Hof van Holland en agent van de stad Groningen.
Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1645-1654.

729 *Jaarverslag Vereniging Oud- Monninkendam* 1995 101 en Bossaers, *Van Kintsbeen* 231.
730 Molhuysen e.a., *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek* I 1356.
731 Bossaers, *Van kitsbeen* 235.
732 NA 1.01.44-1 fol. 1. Commissie d.d. 15 augustus 1582. Hij wordt in dit ambt aangesteld vanwege de ouderdom van ordinaris Muntmeester-generaal Blasius Bouquet.
733 Bijlsma, *Archief Generaliteits Muntkamer* 32. NA 1.01.44-1 fol. 3. Commissie d.d. 1 april 1594. Nispen tot Pannerden, *De Muntmeesters Van Nispen* 1-5.

Raad en generaalmeester van de Munten 1654-1708.[734]

Nispen, mr. Johan van (1668-1719), zoon van Johan van Nispen (1627-1708) en Dingena van der Gracht (1634-1712). Huwt in 1694 met Anna Maria van der Gracht (1668-1762) en krijgt met haar zeven kinderen.
Is tot diens overlijden in 1708 actief als assistent van zijn vader, maar volgt hem in deze functie niet op.[735]

Nispen, Justus [Joost] van (...-1652). Zoon van Hendrik van Nispen (1538-1617) en Anthonette van Rijswijk (...-1626). Huwt in 1624 Elisabeth van der Gracht (...-1652), dochter van Wijnand van der Grachts Adriaenz., raad en vroedschap van Gorinchem en Digna van Tongeren.
Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1618-1645.

Novisadi, Carl Christiaan. Zoon van een goudsmid en juwelier van de koning van Zweden en jongere broer van Johan Ernst Novisadi, Muntmeester van Utrecht 1738-1766. Legt op 1 augustus 1738 voor het eerst de eed af op de instructie van essayeur, scheider en affineur te Amsterdam en herhaalt deze eed op 17 september 1740.[736]
Muntmeester van de Gelderse Munt te Harderwijk 1757-1776. Wordt op 30 november 1757 aangesteld als Muntmeester van Gelderland en legt op 16 december daaraanvolgend de eed op de instructie af in handen van de heren van de Gelderse Rekenkamer.[737] Tekent op 8 december 1757 het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten, als bewijs van het afleggen van de eed op de instructie van Muntmeester in hun handen.[738]

Oblet, J.P. Uitbater van het logement het Nieuwe Kasteel van Antwerpen aan de Ganzenmarkt te Utrecht. Biedt als zodanig diverse malen onderdak aan raden en generaalmeesters en essayeur-generaal.

Onderwater, Abraham Hendrik Mattheusz. (1729-1817) Derde zoon van Mattheus Pietersz. Onderwater en Adriana Brandwijk van Blokland. Huwt Maria Arnoudina Gevaerts, dochter van Johan Ockersz. Gevaerts (1694-1777), waardijn van de Munt van Holland 1747-1777 en Susanna Sluijsken.[739]
Griffier van de Hollandse Munt te Dordrecht 1756-1806.
Adjunct-waardijn van diezelfde Munt 1763-1806.

Onderwater, mr. Boudewijn Hendriksz. (1673-1742). Oudste zoon van Hendrik Boudewijn Onderwater (1642-1705), ambachtsheer van Putterhoek, vrijheer van Papendrecht en Matena, schepen van Dordrecht 1669 en Johanna Hallincq. Heer van Papendrecht en Matena.
Advocaat bij het Hof van Holland. Huwt in 1702 te Dordrecht Susanna Everwijn (1673-1755), dochter van Samuel Everwijn en Cornelia de Roovere.

734 NA 3.03.01.01.01-3375 akte 1657-101. Koopt op 31 juli 1657 door tussenkomst van Adriaen van Strijen, secretaris van het Hof van Holland, een huis met erf aan de oostzijde van de Paviljoensgracht in Den Haag van Maria van Iterson, weduwe van kapitein Hendrick Sels.
735 Van Nispen tot Pannerden, *De Muntmeesters van Nispen* 104-105.
736 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 208r+v.
737 GA 12-83 fol. 24r-25r en -88 fol. 63r-64v. GA 124-1333 fol. 194v-196v
738 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 42r en v, 44r en 46r. Hij hernieuwt de eed op zijn instructie op 3 september 1762, 9 september 1771 en 23 mei 1776
739 NA 3.01.27.01-690 fol 75-76.

Adjunct-waardijn van de Hollandse Munt te Dordrecht 1707-1712.

Opperdoes, dr. Pieter (...-1730). Ingeschreven bij de Latijnse School te Hoorn op 18 april 1682 en bij de Universiteit Leiden op 4 juni 1689. Promoveert aldaar op 30 juni 1693.[740] Huwt te Hoon op 20 april 1698 Magdalena Ment, dochter van Cornelis Ment. Commissaris van kleine zaken te Hoorn 1697, schepen 1700, lid van de Vroedschap 1702-1730, thesaurier 1698-1702, burgemeester 1709, 1718-1719, 1722-1723, 1727, 1730, regent van het gasthuis 1703-1704 en 1706-1708, huiszittendenarmenvoogd 1705, regent van het Weeshuis 1710-1711, regent van het oude mannen- en vrouwenhuis 1712, kerkmeester 1713-1717, lid Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier 1720-1722, 1724-1726 en 1728-1730, directeur van de Levantse handel 1702-1703, Kassier 1717 en bewindhebber van de Kamer Hoorn van de VOC 1717-1730.

Waardijn van de Westfriese Munt te Hoorn 1720-1730.

Opperdoes, mr. Pieter van (1735-1803). Zoon van mr. Nicolaas Opperdoes (1699-1736) en Margaretha Hinlopen (1710-1784).[741] Huwt in 1759 met (1) Johanna Catharina Spiering (1741-1762) en in 1779 met (2) Maria van Nieuwstad (1752-1781). Lid van de Vroedschap van Hoorn 1764-1795, burgemeester vanaf 1771 (zes keer), raad ter Admiraliteit 1783-1784 en 1787, gecommitteerde raad 1788-1789 en 1792-1793, kapitein van de schutterij 1769, directeur van de Levantse handel 1769 en bewindhebber van de VOC 1777-1795.[742]

Als burgemeester van Hoorn is hij aanwezig bij de opening van de eerste en tweede muntbus van Hessel Slijper in respectievelijk 1786 en 1791.

Ossenberg, zie Wevort van Ossenberg.

Ourijck, mr. Hendrik van (circa 1692-1753). Wordt op 7 augustus 1713 ingeschreven als student aan de Universiteit Leiden, geregistreerd als afkomstig uit Den Haag en oud 21 jaar. Promoveert op 20 juli 1716 te Leiden op het proefschrift *de Diversa haeredum qualitate et haereditatis aditione*.[743] Regent van het Sacraments-Gildehuis 1743-1753, regent van het Burgerweeshuis1744-1753, inspecteur der Stadsarmenscholen 1748-1753 en gecommitteerde ter Sociëteit 1752-1753.

Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1731-1753.[744]

Palm, Johan Hendrik van der (1763-1840). Zoon van Cornelis van der Palm (1730-1789), kostschoolhouder te Rotterdam en Machteld van Tonsbergen. Doorloopt het Gymnasium te Rotterdam, studeert rechten te Leiden en promoveert aldaar in 1783. Wordt aangesteld tot predikant van Maartensdijk. Komt in 1787 zonder betrekking, maar treedt vervolgens als secretaris-bibliothecaris in dienst bij mr. Johan Adriaan van der Perre te Middelburg.[745] Staat in 1795 aan het hoofd van de revolutionaire beweging op Walcheren. Is hoogleraar aan de Universiteit te Leiden 1795-1799 en 1806-1833. Wordt in 1799 benoemd tot agent van nationale opvoeding en reorganiseert met zijn wetten van juni 1800, juli 1803 en april 1806 het lager onderwijs.

Hij is waarschijnlijk degene die op 5 september 1805 'met permissie van de heer Gogel' aanwezig is bij de gehalteproef op de gouden en zilveren dukaat uit de achtste muntbus van G.J.L. du Marchie Sarvaas.[746]

Zijn waarschijnlijk door Taco Scheltema omstreeks 1800 geschilderd portret is in 1944 te Arnhem verbrand. Een afdruk van een fotografische opname is aanwezig in de collectie van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag.

Pan, mr. Jan (1735-...). Lid van de Vroedschap van Medemblik 1765-1795 en als burgemeester van die stad aanwezig bij de opening van de derde muntbus van Pieter Buijskes in 1774 en de tweede muntbus van Hessel Slijper in 1791.

Pan, mr. Thade (1733-1806). Ingeschreven bij de juridische faculteit van de Universiteit Leiden op 13 september 1751. Schout van Enkhuizen 1765-1780, schepen 1786, 1788, 1792 en 1794. Huwt (1) te Enkhuizen op 23 februari 1762 met Petronella Buijskes, dochter van mr. Gerrit Buijskes (1705-1780), lid van de Vroedschap van Enkhuizen 1749-1772 en gecommitteerde ter Admiraliteit in het Noorderkwartier 1763 en Margaretha van Rossen.[747] Huwt (2) te Enkhuizen op 9 juli 1780 met Catharina Florentia Vaillant, dochter van mr. Christiaan J[oh] an[nes] Vaillant (1719-1781), lid van de Vroedschap van Enkhuizen 1756-1781 en gecommitteerde ter Provinciale Rekenkamer van Holland 1752-1755, 1761-1764 en 1767-1770 en waardijn van de Westfriese Munt 1776-1781 en Elisabeth Blankaart.

Waardijn van de Westfriese Munt te Enkhuizen 1796-1804.[748]

Perre, Joan van de (1663-1730).[749] Zoon van Jan van der Perre en Susanna van der Beke. Doorloopt de Latijnse school te Middelburg in de jaren 1673-1689. Lid van de Raad van Middelburg 1702-1708, schepen te Middelburg 1703-1710, lid Gecommitteerde Raden van Zeeland 1710-1730, gecommitteerde bij de Admiraliteit in Zeeland 1710-1730, bewindhebber van de WIC 1704-1730.

Wordt genoemd in het verslag van essayeur-generaal Johan Emants naar aanleiding van de opening van de twee Zeeuwse muntbussen in augustus 1717 en in augustus 1728.

Zijn geschilderd portret van onbekende meester bevindt zich in de collectie van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen te Middelburg.

740 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 213. Titel proefschrift: *De Hydrofobia*.
741 Margaretha Hinlopen (1710-1784) huwt in 1745 als weduwe met dr. François Gallis (1714-1777), de vader van mr. Dirk Gallis (1746-1820), waardijn van de Westfriese Munt te Hoorn 1786-1789.
742 Bonk / Bossaers, *Heren investeren. De bewindhebbers van de Westfriese Kamers van de VOC* 152.
743 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 268.
744 Fölting, *De Vroedschap van 's-Gravenhage* 230-231. Hij bezit in 1742 een vermogen dat hem jaarlijks ƒ 5.000: - aan rente oplevert, bewoont in dat jaar een huis in de Molenstraat en bezit op dat moment ook een buitenplaats. Hij beschikt in datzelfde jaar over een koets met drie paarden en heeft vijf dienstbodes in dienst. In 1744 woont hij op de Kneuterdijk en in 1751 in de Oude Molstraat.
745 ZA 157-476. Akte van aanstelling.
746 Zijn leven en karakter wordt in 1842 beschreven door Nicolaas Beets, die twee jaar daarvoor met Van der Palms kleindochter Aleide van Foreest is getrouwd.
747 WFA OAE 54 fol. 55/56. Huwelijksafkondiging d.d. 6 februari 1762. Datum huwelijk 21 februari 1762. Volgens de akte is het huwelijk gesloten ten overstaan van de heren burgemeesters en een secretaris van de stad.
748 NA 1.01.44-76 fol. 174v. Notulen R&G d.d. woensdag 10 augustus 1796: 'Thade Pan exhiberende zijne commissie als waardijn te Enkhuizen.'
749 ZA 511-441. Begraaflijsten ontvangers van de collaterale successie. Hij wordt op 30 november 1730 begraven in de Oude Kerk te Middelburg. Als zijn adres staat vermeld: de Abdij.

Perre, mr. Johan van de (1713-1749).[750] Zoon van Joan van der Perre (1663-1730) en Barbara Maria Schorer. Schepen van Middelburg 1737-1748, raad van Middelburg 1739-1749, thesaurier 1740-1746.[751]
Waardijn van de Zeeuwse Munt 1730-1749. De functie van waardijn wordt na zijn overlijden, op verzoek van zijn weduwe, waargenomen door de griffier van de Munt Daniel Schorer (...-1771).

Pesters, mr. Willem Nicolaas (1754-1831). Zoon van mr. Jean Pesters (1716-1797) en Adriana Everdina Godin (1731-1795). Heer van Cattenbroek en Papendorp. Promoveert op 1 juni 1772 aan de Universiteit Utrecht in de rechten.[752] Raad van Utrecht 1774-1786, luitenant stadhouder te Utrecht in 1780, gedeputeerde ter Staten-Generaal 1782-1786, raad van het Leenhof 1793-1794, president van de Commissie van de Provisionele regering.[753]
Is waarschijnlijk degene die wordt genoemd in het verslag van Gerard Emants over de opening van de tweede muntbus van J.S. van Naamen te Utrecht in oktober 1787 als reisgezelschap in het 'Haagsche jagt'.

Pieterson, mr. Adriaan (1645-1711).[754] Zoon van mr. Anthonie Pieterson (1619-1676), raad en rentmeester van de Nassause domein Niervaart 1666-1676, thesaurier en ontvanger van de 200ste penning te Den Haag, kolonel van de schutterij, raad, schepen en burgemeester aldaar en Catharina Coenen (1625-1660).[755] Huwt (1) op 8 februari Elisabeth van Baarsenburg (1643-...), dochter van Dirk van Baarsenburg en Jannetgen Rijshouck en weduwe van N. van der Mast. Huwt (2) op 25 maart 1685 zijn nicht Quirina Cornelia Pieterson (1651-1707), dochter van mr. Adriaen Pieterson schepen en burgemeester van Zierikzee en Catharina van Hoogenhouck, weduwe van mr. Maarten Cornelisz. van Sijpesteijn, baljuw van Nieburg. Is burgemeester van Zierikzee en vanaf 1664 ordinaris gedeputeerde ter vergadering van de Staten-Generaal wegens Zeeland. Raad en rentmeester van de Nassause domein Niervaart.[756]
Raad en generaalmeester van de Munten van de Vereenigde Nederland 1693-1709, als opvolger van de overleden Willem Boreel.[757]

Pieterson, mr. Willem Anthonij (1687-1759). Zoon van mr. Cornelis Pieterson (1653-1701) en Maria Dedel (1661-1717) en neef van raad en generaalmeester mr. Adriaan Pieterson. Schrijft zich op 20 september 1707 in als student aan de Universiteit Leiden en promoveert aldaar op 29 juni 1708 op het proefschrift *de Iure iurando*.[758] Advocaat voor het hof van Holland. Dijkgraaf van het Noordland vanaf 22 mei 1709.[759] Huwt in 1721 Antoinette Albertina Frederica van Gendt (1683-1764), dochter van Adriaan baron van Gendt (...-1708) en Elisabeth Maria, prinses van Portugal (1648-1717) en weduwe van Ivon Pierre de Bigot de Villandry (1676-1714).[760]
Schepen en lid van de Vroedschap van Den Haag vanaf 1714, vanaf 1718 verschillende malen burgemeester.[761]
Secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1709-1728.[762]

Poelman, Paulus Charles Gerard (1793-1846). Zoon van mr. Willem Adriaan Arnold Poelman (1759-1835) en Anna Magdalena Hoyer van Brakel (1768-1799).
Inspecteur essayeur-generaal 1830-1840, waarnemend Muntmeester van 's Rijks Munt 1838-1840, Muntmeester van 's Rijks Munt 1840-1845.
Wordt genoemd in het verslag van essayeur-generaal Poelman betreffende de opening van de twaalfde muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in december 1809.
Zijn portret geschilderd door een onbekende meester wordt genoemd in de database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag.[763] Ditzelfde museum bezit ook een door P.C.G. Poelman geschilderd diorama.

Poelman, mr. Willem Adriaan Arnold (1759-1835). Zoon van mr. Jacob Poelman, procureur te Nijmegen, ambtman, richter en dijkgraaf van stad en heerlijkheid Batenburg en Elisabeth Maria Tarée. Is sinds 1781 poorter van de stad Delft. Promoveert in 1782 aan de Universiteit Leiden op een proefschrift getiteld *de Jure monopoliorum*.[764] Doet admissie als advocaat voor het Hof van Holland.[765] Kapitein van het Witte Vaandel der Schutterij te Den Haag. Huwt (1) met Anna Magdalena Hoyer van Brakel (1768-1799), een nicht van Marcellus Emants. Trouwt (2) op 17 september 1809 te Amsterdam met Henriëtte Susanne Alewijn (1773-1850).
Legt op 16 december 1789 ten overstaan van essayeur-generaal Marcellus Emants en de generaalmeesters Van den Boetzelaar en Van Slingelandt van Goidschalkoord het examen

750 ZA 511-444. Begraaflijsten ontvangers van de collaterale successie. Overlijdt op 25 november 1749 en wordt op 2 december daaropvolgend begraven op het Oude Kerkhof te Middelburg.
751 Zuidervaart, *Mr. Johan Adriaen van de Perre (1738-1790). Portret van een Zeeuws regent, mecenas en liefhebber van nuttige wetenschappen* 1-169. Johan van de Perre (1713-1749) is curator van de Latijnse School en als grootaandeelhouder van de Sociëteit de Zaagmolens voor deze organisatie leenman van de grafelijkheid van Zeeland. Hij bewoont een huis aan de Groenmarkt te Middelburg.
752 Ketner, *Album promotorum Academia Rheno-Trajectina* 184.
753 De Bruin, *Burgers op het kussen. Volkssoevereiniteit en bestuurssamenstelling in de stad Utrecht 1795-1813* Zutphen/Linschoten, 1986 98. *Nederland's Adelsboek* 89 (2000/2001) 465
754 Bijlsma vermeldt zijn naam foutief als mr. Adriaan Pietersen.
755 Oudere broer van mr. Cornelis Pieterson (1653-1701), lid van de Vroedschap van Zierikzee en daarna Raad van de Hoge Raad van Holland en Zeeland en de vader van Willem Anthony Pieterson (1687-1759), secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten 1709-1728. Via Cornelis' vrouw Maria Dedel is de familie verwant aan Anthonie Hensius.
756 Fölting, *De vroedschap van 's-Gravenhage* 118-120. De Vos, *De vroedschap van Zierikzee* 232. M.C.J.C. van Hoof e.a. (red.) *Inventaris van het archief van de Nassause Domeinraad 1581-1811*, Den Haag, 1997, 266, 268 en 494 maakt geen onderscheid tussen vader Adriaen sr. (1619-1676) en zoon Adriaen Pieterson jr. (1645-1711). De inventaris meldt dat Adriaen Pietersons rentmeester van dit domein is van '16-1711', als opvolger van Melchior van den Kerckhove, rentmeester van dit domein 1653-1665. NA 1.08.11-6379 t/m 6420, Rekeningen van Adriaen Pieterson 1668 en 1671-1711.
757 Hij wordt benoemd bij resolutie Staten-Generaal d.d. 10 april 1693. NA 1.01.6-12279 fol. 22. Volgens de database www.zeeuwengezocht.nl is de benoeming op 10 september 1693. Bezit in Den Haag een huis aan het Lange Voorhout dat eerder is bewoond door Cornelis Tromp en daarvoor door zijn vader mr. Anthonie Pieterson (1619-1676). Schnitzeler, *Status op z'n Hollands*, Bijlage 1 LV 17 pand 1.
758 Molhuijsen, Album promotorum academia Lugduno-Batavae 248.
759 Fölting, *De vroedschap van 's-Gravenhage* 205.
760 Molhuysen e.a., *Nieuw Nederlandch Biografisch Woordenboek* deel 6 557-558.
761 Fölting, *De vroedschap van 's-Gravenhage* 205.
762 Veenendaal jr, *Briefwisseling Athonie Heinsius 1702-1720*, deel IX 82 en 169. Brieven W.A. Pieterson d.d. 22 juli 1709 en 16 augustus 1709. Verzoekt op 22 juli 1709 raadpensionaris Anthonie Hensius (1641-1720) om aangesteld te worden als opvolger mr. Anthonius van der Linden, die al enige tijd erg ziek is en voor wiens leven op dat moment wordt gevreesd. Solliciteert even later bij dezelfde ook nog naar de functie van raad van Brabant. Als reden geeft hij op zijn eigen steeds meer deplorabele financiële positie en het hogere inkomen dat mogelijk op korte termijn uit die functie te vergaren is. Bewoont in 1718 een huis op De Laan, in 1725 een op de Herengracht en in 1734 een op het Buitenhof alle te Den Haag. Koopt in 1739 de buitenplaats 'Ter Noot' dat hij omdoopte tot 'Suijderhout'. Fölting, *De Vroedschap van 's-Gravenhage* 205-206.
763 De huidige verblijfplaats van dit portret is niet bekend. Het is het enige ontbrekende portret in de serie Muntmeesters van de Munt te Utrecht van 1797 tot heden in de collectie van het Geldmuseum.
764 NA 2.01.33-26. Promotiebul Universiteit Leiden d.d. 9 maart 1782. Molhuijsen, Album promotorum Academiae Lugduno-Batavae 111.
765 Idem. Bewijs van Admissie als advocaat voor het Hof van Holland d.d. 13 mei 1782. Idem. Akte van naturalisatie ad honores als burger van de provincie Holland d.d. 14 maart 1789. Kwitantie d.d. 16 maart 1789 vanwege de betaling van ƒ 500: - aan mr. Christoffel Jan van Dam, raad en rentmeester generaal der Graflijkheids Domeijnen van Noord-Holland, Kennemerland en Brederode in het Zuiderkwartier vanwege zijn brieven van natuarlisatie.

van essayeur particulier af met een gehalteproef op een Utrechtse gouden dukaat 1789 en een Hollandse leeuwendaalder 1625.[766]

Wordt begin 1790 tweede essayeur-generaal en volgt hem na diens overlijden in 1792 in deze functie op.[767]

Met de omwenteling van 1795 wordt Poelman vervangen door de Haagse zilversmid J.P. Beekman. Wordt na het overlijden van Beekman in 1803 op voordracht van thesaurier-generaal en raden van Financiën opnieuw benoemd tot essayeur-generaal.[768] Krijgt op voordracht van de minister van Financiën in 1808 de ambtstitel inspecteur en essayeur-generaal en in 1811 die van keizerlijk commissaris van de Munt te Utrecht. Van Koning Willem I krijgt hij in 1814 de titel inspecteur en essayeur-generaal weer terug en blijft tot 1830 in deze functie. Hij wordt als inspecteur essayeur-generaal opgevolgd door zijn zoon Paulus Charles Gerard Poelman.

Zijn door C. Cels in 1829 geschilderd portret en zijn silhouet in geelkoperen lijstje zijn aanwezig in de collectie van het Geldmuseum. Zijn zilveren zegelstempel uit 1790 is aanwezig in de collectie van het Gemeentearchief Den Haag.[769]

Poest, Jacob van der (...-1729).[770] Griffier van de Gecommitteerde Raden van Zeeland 1721-1729. Legt naar aanleiding van zijn aanstelling van 1 januari 1721 op 8 januari de eed op de instructie van griffier van de Zeeuwse Munt af in handen van Gecommitteerde Raden van Zeeland.[771]

Pompe van Meerdervoort, mr. Cornelis Pieter Abrahamsz. (1720-1795).[772] Zoon van mr. Abraham Pompe van Meerdervoort (1678-1733) en Maria van Brantwijk van Bloklandt (1693-1749). Promoveert op 11 juli 1744 aan de Universiteit Leiden op het proefschrift *de Successionibus ab intestato, ad Novellam 188 collatam cum hodiernis patriis iuribus azingico, scabinico et communi et edictis*.[773] Trouwt in 1750 met Maria Onderwater (1721-1782). Schepen van Dordrecht 1756 en 1757, 1760 t/m 1765 en 1770 en 1771 en burgemeester 1771, 1772 en 1776. Waardijn van de Hollandse Munt 1778-1795. Wordt op 6 oktober 1778 aangesteld als waardijn ad interim.[774] Legt op 13 oktober 1778 de eed op de instructie van waardijn af. Tekent in het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de munten steevast met Pompe van Swijndrecht.[775]

766 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol 222. In de declaratie van essayeur-generaal M. Emants staat deze gebeurtenis ten onrechte geregistreerd op 26 december 1789. NA 2.01.33-26. Instructie voor mr. W.A.A. Poelman als essayeur particulier binnen 's-Gravenhage d.d. 16 december 1689.

767 NA 1.01.44-59 II 4. Contract tussen M. Emants en W.A.A. Poelman d.d. 10 februari 1790. NA 2.01.33-26. Akte van aanstelling door de Staten-Generaal tot tweede essayeur-generaal van de Munten d.d. 28 januari 1790. Instructie voor W.A.A. Poelman als [tweede] essayeur-generaal d.d. 5 februari 1790. Wordt op 25 maart 1792 aangesteld als essayeur-generaal

768 NA 2.01.33-26. Akte van aanstelling tot essayeur-generaal door het Staatsbewind der Bataafsche Republiek d.d. 25 maart 1803.

769 GADH, collectie zegelstempels inv. nr. 105.

770 ZA 511-441. Hij wordt op 5 november 1729 begraven in de Nieuwe Kerk te Middelburg. Als zijn adres staat vermeld: de Noordstraat te Middelburg.

771 ZA 2.1-786, -787 en 1672 fol. 97v.

772 In de door de Hoge Raad van Adel beheerde collectie Snouckaert van Schauburg, inv nr 3456, staat het overlijden van deze Cornelis Pieter foutief vermeld op 10 februari 1782. In de collectie Van der Dussen, inv nr 329, staat als overlijdensdatum 1 april 1795. Het jaar van overlijden wordt bevestigd in Van Dalen e.a. *De magistraat van Dordrecht* 96.

773 Molhuijsen, Album promotorum academia Lugduno-Batavae 260.

774 NA 3.01.,27.01-87v-88v. Aanstelling als pro-interim 6 oktober 1778. Zijn definitieve aanstelling als waardijn is niet in deze bron opgenomen.

775 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 82r, 82v, 84r, 84v, 86r. Hij herhaalt zijn eed in 1781, 1787, 1791 en 1793.

Prasse, Johan Willem. Essayeur, scheider en affineur te Amsterdam, die volgens de declaratie van Marcellus Emants aan de Staten van Holland op 13 januari 1780 zijn examen met goed gevolg aflegt en de instructie voor deze functie ontvangt.[776]

Pré, du [de] zie Dupré.

Pronck, Gerard junior (1724-1805). Zoon van Gerard Pronk, secretaris 1701-1740 en auditeur van de Rekenkamer van Gelderland 1740-1750. Promoveert op 13 oktober 1753 op stellingen in de rechten aan de Universiteit van Harderwijk.[777] Verwalter-landrentmeester-generaal 1776, 1787 en 1792, burgemeester van Arnhem. Eigenaar van het landgoed Sonsbeeck.[778] Secretaris van Rekenkamer van Gelderland 1754-1783 en auditeur van dezelfde 1783-1795. Waardijn van de Gelderse Munt 1762-1779.[779]

Raedt, mr. Gualtherus de (1683-1740). Zoon van Dirck de Raedt (1642-1706); heer van Kijfhoek, schepen van Rotterdam, lid van de Vroedschap aldaar 1685-1705, burgemeester 1688, 1689, bewindhebber VOC 1689-1706, lid van het college der admiraliteit in Zeeland 1690, 1691, 1705 en 1706, lid van de Rekenkamer van Holland 1691-1694 en Françoise Fagel (1658-1733), dochter van mr. Cornelis Gerard Fagel (1663-1746), heer van Dubbeldam en Kijfhoek. Studeert vanaf 1701 te Leiden en promoveert aldaar op 6 augustus 1705 op het proefschrift *de Tutilis*.[780] Huwt in 1718 met Margaretha Rosiana Fagel.[781]

Schepen van Cool 1709-1710, schepen van Rotterdam vanaf 1711, lid van de Vroedschap aldaar 1719-1740, burgemeester 1730 en 1731, lid van het College der Admiraliteit op de Maas 1732-1740, tussen 1720 en 1732 meermalen gedeputeerde ter dagvaart, gecommitteerde raad 1727-1730, lid van de Raad van State 1722-1725. Raad en generaalmeester van de Munten 1716-1740.[782]

Reede van Oudtshoorn, Barend Hendrik (1742-1793). Heer van Sandeburg en van Nijvelt. Lid van het college van Geëligeerde Raden (1787-1793). Voorzitter van Gedeputeerde Staten van Utrecht en als zodanig aanwezig bij de opening van de vijfde muntbus van J.S. van Naamen in 1792.[783]

Roelofs, Joh[an]. Essayeur, scheider en affineur te Middelburg. Legt volgens de declaratie van Marcellus Emants aan de Staten van Holland over 1780 op 22 februari 1780 het examen voor het essayeursambt met goed gevolg af. Diezelfde dag plaatst hij ook zijn handtekening in het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten als bewijs van het afleggen van de eed op de instructie.[784]

776 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 220v.

777 Schutte, *Album Promotorum Academiae te Harderwijk* 181.

778 De term 'verwalter' in deze ambtstitel duidt op een plaatsvervangerschap die de werkzaamheden voortkomend uit deze functie uitoefent. J. Kok, *Vaderlandsch Woordenboek* XVII GA-Gey 196.

779 Van de Pas † / Theeuwen, *Personeel van de Gelderse Rekenkamer*.

780 Molhuijsen, *Album promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 240.

781 NA 1.01.44-43. Bericht van zijn overlijden, d.d. 30 april 1740. Een exemplaar van hun beider testament uit 1734 is te vinden in het familiearchief Van Boetzelaar UA 32-96. Een exemplaar van Margareta's testament uit 1744 is te vinden in UA 32-97.

782 NA 1.01.44-17 fol. 260. NA 3.01.29-623 fol. 110v.

783 Melchers, *De heeren Geëligeerden Raeden representerende den eersten Staet van den Lande van Utrecht in de tweede helft van de achttiende eeuw*. Vriendelijke mededeling ontvangen van prof. dr. R. de Bruin, Utrecht

784 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 221v.

Vervangt van 1790-1799 de zieke Pieter Blok, essayeur van de Zeeuwse Munt 1763-1799.[785]

Roijer, mr. Jean Theodorus (1737-1807). Secretaris van Gecommitteerde Raden van Holland 1765-1795 en substituut-griffier van het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland.
Hij is aanwezig bij de opening van de eerste muntbus van de Hollandse Muntmeester J.A. Bodisco in 1790.

Romondt, Diederik Jan (1682-1731). Zoon van Gerrit van Romondt (1635-1696), Muntmeester van West-Friesland 1652-1680 en Meina Schrobop (1638-1707) en jongere broer Pieter van Romondt (1672-1707), Muntmeester van West-Friesland 1695-1704. Huwt te Amsterdam op 15 juni 1706 met Catharina Elisabeth Muijsken, dochter van Jan Hendrik Muijsken en Catharina van Eijck.[786] Schepen van Enkhuizen 1703 en commissaris van kleine zaken 1706. Muntmeester van West-Friesland 1704-1710.[787]
Legt op 19 juni 1704 de eed op zijn instructie af in handen van raden en generaalmeesters van de Munten.[788] Doet op 14 juni 1710 vrijwillig afstand van zijn functie.[789]

Romondt, Gerrit van (1704-1776). Zoon van Johan van Romondt (1676-1716) en Aafje Pan (1677-1722). Huwt (1) te Enkhuizen op 20 juli 1732 met Johanna Margaretha Verbruggen en (2) aldaar op 18 maart 1738 met Eva Haak (1716-1753).[790] Schepen van Enkhuizen 1731, 1736 en 1738, lid van de Vroedschap 1739-1776, commissaris van kleine zaken 1728, burgemeester van Enkhuizen 1740-1749, dijkgraaf van Drechterland 1746.
Waardijn van de Westfriese Munt 1768-1776. Legt op 12 januari 1768 de eed op de instructie van waardijn af en hernieuwt deze op 2 juni 1774.[791]

Romondt, mr. Jan (1746-1809). Zoon van Gerrit van Romondt (1704-1776) en diens tweede echtgenote Eva Haak (1716-1753). Schepen van Enkhuizen 1768, 1772, 1775, lid van de Vroedschap 1776-1795, burgemeester 1780, 1785, 1790, 1791, voogd van het ziekenhuis 1772-1777 en luitenant van het Vaandel C 1767-1768.
Promoveert op 24 april 1767 aan de Universiteit Leiden in de rechten op het proefschrift *de Iure thesauri inventi*.[792]
Hij is als vertegenwoordiger van het bestuur van Enkhuizen aanwezig bij opening van de tweede muntbus van Hessel Slijper in 1792.

Romondt, Pieter van (1672-1707). Zoon van Gerrit van Romondt, Muntmeester van West-Friesland 1652-1680 en Meina Schobop (1638-1707). Huwt te Hoorn op 7 augustus 1695 met Cornelia Crap, dochter van mr. Willem Crap en Hester Abrahams Helsing.[793]

785 Broekema, *Geschiedenis der Zeeuwsche Munt* 393.
786 WFA OAE 1702-51 fol. 126. Datum huwelijksaankondiging 22 mei 1706, datum huwelijks attestatie 8 juni 1706. Diederik Jan wordt genoemd 'jongeman' wonende in de Oude Westerstraat te Enkhuizen, Catharina Elisabeth Muijskes wordt omschreven als 'jongedochter' uit Amsterdam.
787 NHAH 10-02 fol. 475. Aanstelling d.d. 30 mei 1704.
788 NA 1.01.44-16 fol. 220v.
789 WFA OAE 120-33 (op datum).
790 WFA OAE 63 fol. 172 en 187. Johanna woont voor haar huwelijk in de Enkhuizer Breedstraat. Gerrit staat in de hwuelijksakte uit 1738 omschreven als weduwnaar. Eva Haak woont voor haar huwelijk in de Enkhuizer Paktuinen.
791 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 79r en 80r.
792 Molhuijsen, *Album promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 77.
793 WFA OAH 67 fol. 169. Datum huwelijksafkondiging 23 juli 1695, datum huwelijksattestatie 7 augustus 1695. Pieter woont op dat moment in de Muntstraat te Hoorn en is afkomstig van Hoorn, Cornelia woont in de Nieuwstraat te Hoorn. Het huwelijk is gesloten in het huis van de bruid.

Muntmeester van West-Friesland 1695-1704.[794]

Rosevelt, mr. Johan Willem van (...-1791), schepen en raad van Goes, gecommitteerde raad van Zeeland 1746-1791.
Is aanwezig bij de opening van de vijfde muntbus van Martinus Holtzheij op 13 juni 1787.

Roskam, Jacob Frederiksz. (...-1717). Huwt in 1656 te Dordrecht Maria van der Net (1638-1707), dochter van Wouter Cornelisz. van der Net en Helena Leenderts.
Gezworene van het Serment van de Munt van Holland 1691-1705.
Provoost of smidmeester van de Hollandse Munt te Dordrecht 1707-1716.
Hij staat afgebeeld op het schilderij het Serment van de Hollandse Munt te Dordrecht door Samuel van Hoogstraten e.a. in de collectie van het Dordrechts Museum. Zijn portret is in 1679 geschilderd door Anthonij Vreem.[795]

Roskam, Jacobus Jacobsz. (1672-1755). Zoon van Jacob Frederiksz. Roskam (...-1717), gezworene van het Serment van de Munt van Holland 1691-1705 en provoost of smidmeester van de Hollandse Munt te Dordrecht 1707-1716 en Maria van der Net (1638-1707).
Wordt op 20 september 1698 door zijn vader als diens knaap ingeleid. Doet op 10 mei 1717 de proef tot meester Munter en legt de eed af.
Tekent als voor het eerst op 12 augustus 1717 het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten, als bewijs van het afleggen van de eed op de instructie van gezel.[796]
Ontvangt op 5 mei 1730 uit handen van secretaris van de raden en generaalmeester mr. *Pompejus* van Hoeuft (1702-1787) en op 25 april 1749 van diens opvolger Hendrik van Ourijck (circa 1692-1753) een register waarin hij als provoost of smidmeester van de Hollandse Munt 'het getal der marken van de goude en silvere specien, dewelke van tijd tot tijd gemunt en ten comptoire des Muntmeesters opgeleverd' worden.[797]

Roskam, Jacobus Frederiksz. (1699-1762). Zoon van Frederik Jacobsz. Roskam en Susanna Stoop.
Huwt op 25 april 1728 te Dordrecht met Elisabeth Hordijk (1702-1742), dochter van Adolf Hordijk en Elisabeth Morris. Doet op 21 augustus 1755 de proef van meester Munter en legt de eed op de instructie af.
Tekent als Jacobus Fridigse Roskam op 12 augustus 1717 als gezel voor het eerst het Instructieboek van raden en generaalmeesters.[798]

794 NHAH 10-3 fol.432. Aanstelling d.d. 23 februari 1695, als opvolger van Johan Buijskes (1668-1694), de echtgenoot van zijn jongere zuster Verdu Agnes (1673-1735). Hij vervult dit ambt tot in maart 1704. Zijn jongere broer Diederik Jan van Romondt zet de productie van de Westfriese Munt te Enkhuizen in augustus 1704 voort. NA 1.01.44-32 fol. 216-223v en 281v-292v. Akte van opening van de tweede muntbus van Pieter van Romondt over de periode 14 maart 1701 tot en met 21 maart 1704 en Akte van opening van de eerste muntbus van Diederik Jan van Romondt over de periode 26 augustus 1704 tot en met 4 juni 1709. Polak, *Historiografie* deel II bron nr. 217 en 218.
795 Dolk, *Het Serment* 126.
796 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 154r, 155v, 157r, 158r, 159r, 160r, 161r, 162r, 162v, 163r, 164r, 166r, 166v, 167v, 168v, 169v, 171v. Hij hernieuwt zijn eed op de instructie van gezel op 17 april 1720, 27 september 1723, 6 september 1725, 15 mei 1728, 24 mei 1730, 12 september 1731, 19 juni 1733, 22 juni 1736, 2 mei 1738, 1 mei 1740, 4 mei 1742, , 13 mei 1745, 30 juli 1746, 17 november 1747, 2 juni 1749, 21 april 1751 en 29 mei 1756.
797 NA 3.01.30-196 en 197. Register van de smidmeester over de periode 1 mei 1730 tot en met 19 april 1749 en 14 mei 1749 tot en met 12 april 1758.
798 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 154r, 157r, 160r, 161r, 162r, 162v, 163r, 164r, 165v, 166r en v, 167v, 168v, 169v en 170v. Hij herhaalt zijn eed op 27 september 1723, 24 mei 1730, 12 september 1731, 19 juni 1733, 22 juni 1736, 2 mei 1738, 1 mei 1740, 4 mei 1742, 9 december 1743, 13 mei 1745, 30 juli 1746, 17 november 1747, 2 juni 1749, 21 april 1751 en 7 mei 1753.

Rottermont, Adriaen (circa 1579-1652). Zoon van Simon Adriaensz. Rottermont (1547-1614), goudsmid, lid van de Vroedschap en schepen van Den Haag en Florentia de Vries (...-1624). Goudsmid te Den Haag.[799] Trouwt op 13 februari 1607 met Hester Doncker (1580-1644), dochter van Willem Adriaensz. Doncker, cipier van de Voorpoort van het Hof van Holland en Lyncken Michiel Geldensdr. Molengraeff.[800]
Muntmeester van Holland te Dordrecht 1635-1652.[801]

Rottermont, Simon Adriaensz. (1620-1678). Zoon van Adriaen Rottermont (1579-1652) en Hester Doncker (1580-1644). Huwt (1) op 28 april 1665 met Willemina van Groenesteijn (...-1666) en (2) op 26 september 1670 met Theodora Sonnemans (1645-1721), dochter van Govert Sonnemans en Maria Akerlaken, oudere zuster van Mattheus Sonnemans (1650-...), Muntmeester van Holland 1678-1715.[802]
Essayeur-generaal 1644-1678.[803]
Muntmeester van Holland te Dordrecht 1652-1678.[804]
Tijdens de opening van zijn eigen muntbussen wordt hij in de functie van essayeur-generaal vervangen.[805]
Staat afgebeeld op het groepsportret van de leden van het Serment van de Munt te Dordrecht uit 1657 van Samuel van Hoogstraten, dat aanwezig is in de collectie van het Dordrechts Museum.[806] Hij ontbreekt op het groepsportret van de leden van het Serment van diezelfde Van Hoogstraten e.a. uit 1674-1679, dat zich eveneens bevindt in de collectie van het Dordrechts Museum.

Ruever, mr. Adriaan Jan de (1738-1788). Zoon van mr. Paul Jan de Ruever, raadsheer in de raad van Brabant en ontvanger van het kwartier Peelland en Catharina Reeland. Promoveert op 25 oktober 1760 aan de Universiteit van Utrecht in de rechten op het proefschrift *de Jure accrescendie non transeumte in emtorem*.[807] Vestigt zich na zijn promotie aan de Universiteit Utrecht als advocaat te Zierikzee en wordt kort daarna pensionaris van Zierikzee en secretaris van Rekenkamer van Zeeland 1779-1788.

799 Van Gelder, *Haagsche goud- en zilversmeden uit de XVIe, XVIIe en XVIIIe eeuw* 103. Hij is in 1627 de leverancier van een zilveren doos aan de magistraat van Den Haag, waarin deze het geschenk, de lijfrentebrief tot pillegift, doen voor de geboorte – feitelijk de doop – van de jonge prinses Louise Henriette (1627-1667), dochter van Frederik Hendrik (1584-1647) en Amalia van Solms (1602-1675). In 1620 koopt hij een huis aan de Haagse Groenmarkt, in 1646 woont hij in de Haagse Hoogstraat.
800 Fölting, *De Vroedschap van 's-Gravenhage 1572-1795* 29-30. Het huwelijk wordt gesloten in de Haagse Grote kerk
801 NA 3.01.27.01-689 fol. 213-214v. Commissie van 't Muntmeesterschap particulier van de Graeffelichh[ei]ts van Hollant binnen Dordrecht, omme Adriaen Sijmonsz. Rottermont voor drije jaeren d.d. 6 december 1635. NA 3.01.27.01-689 fol. 216v-217 Verlenging d.d. 19 maart 1639; -689 fol. 221-221v idem maar dan voor zes jaar d.d.12 mei 1644; -689 fol. 222v-223v idem en wederom voor zes jaar d.d. 21 december 1648.
802 Dolk, *Het Serment* 90-91. Hij krijgt met haar drie dochters. GAD 11 Doop-, trouw- en begraafboeken van Dordrecht akte 2273 Hester gedoopt 30 oktober 1671; idem akte 2274 Maria gedoopt d.d. 23 augustus 1673; idem akte 2275 Adriana gedoopt 24 november 1675.
803 NA 1.01.06-12272 fol. 102v. Wordt op 5 september 1644 aangesteld als opvolger van de overleden Johan Wijntgens.
804 NA 3.01.27.01-689 fol. 223v-224v. Commissie van [he]t Muntmeesterschap particulier van de Graeffelijckh[ei]t van Hollandt binnen de stadt Dordrecht, omme Simon Rottermont, Assaijeur Generael der Vereenichde Nederlanden voor drije jaeren d.d. 27 september 1652; -689 fol. 226v-227v. Verlenging voor wederom drie jaar d.d. 10 november 1655; -689 fol. 228v-229v idem d.d. 9 april 1659; -689 fol. 240v-241v idem d.d. 20 september 1661; -689 fol. 242v-243v idem d.d. 17 oktober 1664; -689 fol. 246-246v idem d.d. 28 september 1667; -689 fol. 249v idem d.d. 19 september 1670; idem d.d. 13november 1673; -689 fol. 268 d.d. 3 december 1676.
805 De vervangers zijn repectievelijk Willem de Man, Daniël Jaederen, essayeurs van de Wisselbank te Rotterdam, Johannes Ravens, goudsmid te Den Haag en Siewert Jansz. Out, essayeur van de Wisselbank te Amsterdam.
806 Hij is afgebeeld als tweede van rechts, zittend aan tafel.
807 Ketner, *Album Promotorum Academiae Rheno-Trajectinae* 167.

Is volgens het verslag van Gerard Emants aanwezig bij de opening van de vijfde muntbus van Martinus Holtzheij in juni 1787.

Santheuvel, mr. Hendrik Batholomeusz. van den (1687-1747). Huwt met Françoise Machlina Everwijn (1692-1753). Lid van de Oudraad van Dordrecht 1722-1747 en gecommitteerde van de Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Zuiderkwartier van 1742-1745.
Hij is doet op 23 juni 1723 zijn proef als meester Munter van de Hollandse Munt te Dordrecht, is gezworene 1731-1735 en provoost van de Munt 1738-1747.[808]

Santheuvel, mr. Pieter Hendriksz. van den (1732-1799). Tweede zoon van Hendrik van den Santheuvel (1687-1747), lid van de Oudraad van Dordrecht 1722 t/m 1747 en gecommitteerde van de Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Zuiderkwartier van 1742-1745 en Françoise Machlina Everwijn (1692-1753). Huwt op 8 september 1776 Maria Adriana Gevaerts (1736-1809), dochter van mr. Johan Gevaerts en Susanna Sluijskens.[809]
Schepen van Dordrecht 1759, 1765, 1770 en 1774, burgemeester 1788-1789 en 1794-1795.
Meester Munter van de Hollandse Munt te Dordrecht. Legt op eigen verzoek op 19 december 1749 de meesterproef af. Is gezworene 1770-1771 en provoost van de Munt te Dordrecht 1792-1795.[810]

Sarvaas, zie Marchee [Marchie] Sarvaas

Schaak, Hendrik van (1735-1813). Zoon van Andries Schaak, (...-1764). Schepen van Enkhuizen 1757, lid van de Vroedschap 1782-1795, burgemeester 1786, 1789, 1790, 1794, commissaris van de kleine zaken 1754, voogd van het oude armenweeshuis 1780-1785, bewindhebber van de VOC vanaf 1790 en gecommitteerde namens Enkhuizen bij de Admiraliteit in het Noorderkwartier 1791-1793.
Vertegenwoordigt de stad bij de opening van de eerste muntbus van Hessel Slijper in 1786.

Schaak, Jeremias (...-1728). Wapen- en stempelsnijder te Den Haag wanneer hij in 1725 start als stempelsnijder van de Westfriese Munt door een akkoord te sluiten met Jan Knol, Muntmeester van West-Friesland 1715-1741. Wordt volgens het Instructieboek van raden en generaalmeesters op 22 januari 1726 als zodanig officieel benoemd. Legt op 28 februari 1726 de eed op de instructie van stempelsnijder van de Westfriese Munt af in handen van raden en generaalmeesters.[811] Hij vervult het ambt tot zijn overlijden in 1728.

Schagen, mr. Pieter (1729-1791). Zoon van mr. Joan Schagen (1698-1762) en Elisabeth van Wallendal (1700-1764). Ingeschreven als student aan de Universiteit van Harderwijk, maar promoveert op 5 februari 1750 aan de Universiteit Leiden in de rechten op het proefschrift *Ad varia capita inrisprudentiae polemicae*.[812] Lid van de Vroedschap van Hoorn 1750-1791, burgemeester aldaar 1770-1788, directeur Levantse handel 1758-159, ontvanger van de

808 *Algemeen Nederlandsch Familieblad* 9 (1892) 223, J.L. van Dalen, *Geschiedenis van Dordrecht* Dordrecht, 1931 (2 dln) I 214. Dolk, *Het Serment* 70.
809 Dolk, *Het Serment* 159.
810 Mogelijk is hij degene die, volgens het verslag van de essayeur-generaal, als een van de gezworene van het Serment van de de Munt van Holland, aanwezig is bij het diner op 16 april 1793 te Den Haag gedurende de opening van de tweede muntbus van J.A. Bodisco.
811 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 126r.
812 Molhuijsen, *Album promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 273.

100ste en 200ste penning 1764-1791, bewindhebber WIC 1762-1776 en van de VOC 1776-1791[813].
Is vertegenwoordiger van Hoorn bij de opening van de eerste muntbus van Hessel Slijper in 1786.

Schelling, Johan. Contra-waardijn van de Westfriese Munt te Medemblik 1711-1717. Legt op 23 oktober 1711 in handen van de raden en generaalmeesters van de Munten de eed af op de instructie van waardijn van de Westfriese Munt en tekent als bewijs daarvan hun Instructieboek.[814]

Schermer, Cornelis (1777-1853). Klerk bij het ministerie van Financiën 1805-1808. In het verslag van de essayeur-generaal betreffende de opening van de elfde muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in juli 1808 genoemd als commies van secretaris-generaal Elias Canneman.

Schimmelpenninck van der Oije, jhr. mr. Willem Anne (1750-1816). Zoon van Andries Schimmelpenninck van der Oije (1705-1776) en Woltera Geertruid van Wijnbergen, vrouwe van de beide Pollen (1723-1798). Studeert rechten aan de Universiteit van Harderwijk en promoveert aldaar op 13 december 1769.[815] Schepen 1768-1776 en drost 1776-1795 van de hoge heerlijkheid Het Loo, schepen en raad van Arnhem 1770-1772, 1774-1778, 1780-1783, 1790-1795 en burgemeester van Arnhem 1773 en 1779. Rekenmeester bij de Gelderse Rekenkamer 1775-1791[816] en landrentmeester-generaal van Gelderland en Zutphen 1792-1795[817], gedeputeerde ter Staten-Generaal 1778-1792.
Volgens het verslag van de essayeur-generaal is hij aanwezig bij de opening van de vierde muntbus van de Gelderse Muntmeester C.C. Novisadi in mei 1776.

Scholting, Hendrik (1700-1780). Zoon van Jan Scholting en Everdina van Rossum. Huwt op 16 juni 1722 te Dordrecht Aletta Ademijna van den Block (1700-1766), dochter van Jacobus van den Block en Pieternella van Hoogstraten.[818]
Opzichter van het schroef- en pletwerk aan de Hollandse Munt te Dordrecht 1742-1764, als opvolger van Herman Livelo.[819]

Scholting, Jan (1728-1816). Zoon van Hendrik Scholting (1700-1780), opzichter van het schroef- en pletwerk aan de Hollandse Munt 1742-1764 en Aletta Ademijna van den Block (1700-1766), dochter van Jacobus van den Block en Pieternella van Hoogstraten. Huwt (1) op 22 juni 1766 Catharina Giltay (1735-1770), dochter van Jan Giltay en Catharina van Trigt, (2) op 16 december 1770 te Dordrecht Anthonia Lockemeijer (1727-1790), dochter van Casper Lockemeijer en Elsje Evers en (3) in april 1797 Margritha van Dam (...-1822), dochter van Arie van Dam en Elisabeth Streefkerk.[820]
Opzichter van het schroef- en pletwerk van de Hollandse Munt te Dordrecht 1764-1806, als opvolger van zijn vader.[821] Blijft na de sluiting van de Munt, onder leiding van waardijn Dirk Crans, aan de Munt om de nog aanwezige instrumenten in goede staat te houden. In de Generale lijst van alle nog in leven zijnde Muntofficianten der gesupprimeerde Munt te Dordrecht van na 1810 wordt Scholting omschreven als in 'zeer ongunstige toestand'.[822]

Schonauwen, Gerlach Theodoor van der, zie Capellen

Schoor, Adriaan van der. Schepen van Tholen en commies bij de Rekenkamer van Zeeland. Is waarschijnlijk degene die in het verslag van essayeur-generaal Poelman genoemd als tafelgenoot bij een diner bij fiscaal Steengracht bij de opening van de zesde en laatste muntbus van wijlen Martinus Holtzheij en de eerste muntbus van zijn weduwe Petronella Slob in juni 1792.

Schorer, Daniel (1697-1770). Oudste zoon van Johannes Schorer (1664-1746) en zijn tweede echtgenote Johanna C. van Flodorp.[823] Leerling van het Gymnasium te Middelburg 1711-1717.[824] Gehuwd met de weduwe van Muntmeester Adolphe de Groene.
Griffier van de Zeeuwse Munt 1729-1770.[825]
Krijgt op 20 september 1731 toestemming van de Staten van Zeeland op te treden als waarnemer van waardijn Johan van der Perre en deze na diens overlijden eind 1749 tijdelijk op.[826] Ook voor waardijn Andries Speldernieuw neemt hij na diens overlijden in 1758 het ambt waar. Hij wordt in 1771 als griffier opgevolgd door mr. Steven Matthijs Snoeck Hurgronje (1741-1788).[827]

Schu[e]re, Roelof Woutersz. van der (1629-1660), ijkmeester-generaal 1659-1660.

Schuerman [Schuurman], Willem. Klerk van de Muntkamer die in 1807, 1808 en 1809met W.A.A. Poelman naar Utrecht meereist voor de opening van de muntbus.

Sitter, Albert Johan de (1748-1814). Zoon van Wolter Reinolt de Sitter (1709-...), advocaat fiscaal en raadsheer in de Hoofdmannenkamer te Groningen en Johanna Schultens. Studeert rechten te Groningen en Leiden, maar promoveert niet. Is rentmeester van de stadsvenen

813 Bonke / Bossaers, *Heren investeren. De bewindhebbers van de Westfriese Kamers van de VOC* 152.
814 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 64r.
815 Schutte, *Album promotorum Academie te Harderwijk* 220.
816 Van de Pas † / Theeuwen, *Personeel van de Gelderse Rekenkamer.*
817 *Arnhems Handboekje of naam-regerister van de heeren regenten, hooge en mindere amptenaren en andere gequalificeerde persoonen...voor het jaar 1792* 11.
818 GAD Doop-, trouw- en begraafboeken van Dordrecht: 13 februari 1723 Everdina,, 22 februari 1724 Jacobus, 16 januari 1725 Johanna, 23 juli 1726 Jacoba, 6 februari 1728 Jan, 18 november 1729, Pieternella Adamina, 18 maart 1731 Jacobus, 7 augustus 1733 Everdina Elisabeth, 15 juli 1735 Sara, 6 maart 1737 Adriaan, 5 mei 1739 Hendrik en 7 maart 1741 Aletta Adamijne.
819 NA 3.01.27.01-689 fol. 387v-389v. Resolutie Grafelijkheids Rekenkamer d.d. 8 april 1751. Hij ontvangt vanaf 1751 bovenop zijn gebruikelijk tractement van *f* 625:- een bedrag van *f* 275: - en als compensatie voor de niet ontvangen vrijdom van impost nog eens jaarlijks *f* 250: -.
820 GAD Doop-, trouw- en begraafboeken van Dordrecht. In de doopakte van hun dochter Aletta Adamina d.d. 13 mei 1800 staat vermeld dat de ouders op 8 april 1797 in ondertrouw zijn gegaan. De huwelijksvoltrekking moet enige weken daarna zijn geweest. Jan Scholting krijgt met zijn eerste vrouw een zoon en een dochter en met zijn derde vrouw twee dochters. GAD Doop-, trouw- en begraafboeken van Dordrecht. 9 november 1766 Hendrik en 23 september 1767 Katrina; 13 mei 1800 en 1 mei 1806 Aletta Adamina.
821 NA 3.01.27.01-0690 fol. 31-32. Commissie Jan Scholting d.d. 2 juli 1764.
822 NA 2.01.33-17. Generale lijst van alle nog in leven zijnde Muntofficianten der gesupprimeerde Munt te Dordrecht [ongedateerd, volgens de aanbiedingsbrief van D. Crans jr (nr. 8 in ditzelfde dossier) te dateren op 25 februari 1811]. Hij ontvangt in 1806 *f* 246: - aan emolumenten. In periode 1807 tot en met 1810 *f* 900: - aan tractement voor het onderhoud dat hij nog aan het niet meer in gebruik zijnde schroef- en pletwerk verricht. Volgens deze opgave van Dirk Crans jr. uit februari 1811 is hij op dat moment 83 jaar oud en heeft hij 46 dienstjaren.
823 Dijk-Meuzelaar, J. van *De 'niet-adelijke' nazaten van Lucas Schorer* z.p. [Kortenhoef], z.j. ZA, Collectie Zeeuwse genealogieën [toegangsnummer 166] 628.
824 Vögler, *Leerlingen van het Gymnasium te Middelburg 1629-1905*, beschikbaar via www.zeeuwengezocht.nl.
825 ZA 2.1-1672 fol. 97v. Wordt op 8 november 1729 aangesteld.
826 De opvolging is voor de duur dat de waardijnsplaats vacant is en wordt uitgevoerd voor rekening van de weduwe Van de Perre.
827 ZA 2.1-786 + -787.

te Groningen en later raadsheer en drost van beide Oldambten.[828]
Is zeer waarschijnlijk degene die volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman samen met Albert Willem Hoeth (1758-1827) en Robbert Hendrik Arntzenius (1777-1823) in februari 1804 aanwezig is bij de opening van de zevende muntbus van G.J.L. du Marchie Servaas.

Slijper, Andries Jan (1756-...), zoon van Cornelis Slijper Hesselsz. (1731-1762) en Petronella Catharina Kluppel (1729-1772). Huwt in oktober 1777 met Wilhelmina Roldanus en krijgt met haar een zoon Pieter Weinandt.[829] Schepen van Enkhuizen 1777, 1779, lid van de Vroedschap 1787-1795, burgemeester 1789, 1791 en 1793, commissaris van de kleine zaken 1776, weesmeester 1782-1789 en voogd van het aalmoezeniersweeshuis 1779-1788.
Wordt in het reisverslag van de essayeur-generaal betreffende de opening van de tweede muntbus van Hessel Slijper in 1791 genoemd als burgemeester van Enkhuizen.

Slijper, Hessel (1762-1802), zoon van Jan Slijper Hesselsz. (1735-1763) en Adriana Petronella Verbruggen (1733-1796). Is gehuwt met Johanna Vlasbloem en krijgt met haar een zoon Cornelis en twee dochters Cornelia en Catharina.[830] Zijn moeder hertrouwt als weduwe met Pieter Buijskes (1736-1806), Muntmeester van West-Friesland 1761-1781.
Muntmeester van West-Friesland 1781-1796.[831] Volgens het Instructieboek wordt hij op 20 april 1781 aangesteld en legt hij op 18 mei van dat jaar de eed op de instructie voor Muntmeesters af in handen van raden en generaalmeesters van de Munten.[832] Hij wordt in maart 1803 opgevolgd door Willem Diederik Verschuer.

Slingelandt, mr. Barthoud van (1731-1798), vrijheer van Slingelandt en Goidschalkoord. Zoon van Hendrik van Slingelandt (1702-1759) en Maria Catharina van der Burch. Huwt (1) in 1758 met Margaretha Berck en (2) in 1787 met Magdalena Anna Elisabeth van den Boetzelaar (1756-1808), dochter van Nicolaas van den Boetzelaer (1718-1796), raad en generaalmeester van de munten der Verenigde Nederlanden 1740-1767.[833]
Ingeschreven als student rechten te Leiden op 21 maart 1750, promoveert aldaar 16 juli 1754 op het proefschrift *De Alluvionibus*.[834] Doet twee dagen later admissie als advocaat bij het Hof van Holland.[835] Komt voor in de lijst van schepenen van Dordrecht in 1759 en 1760, 1763 en 1764, 1767 en 1768 en 1773. Wordt in dit ambt op 25 mei 1773 opgevolgd door

828 Hij wordt bij de restauratie van Willem V in 1787, zijnde overtuigd patriot, uit zijn ambten gezet en blijft tot 1795 ambteloos. Wordt in 1795 afgevaardigd naar de Staten-Generaal, in 1796 naar de Nationale Vergadering en in 1797 herkozen in de tweede Nationale Vergadering. Bij de staatsgreep van 22 januari 1798 wordt hij gevangen gezet op Huis ten Bosch, waar hij tot begin juli verblijft. Keert daarna terug naar Groningen en aanvaart in 1803 zijn oude functie van drost der beide Oldambten.
829 WFA OAE Doop-, trouw- en begraafboeken 54 fol. 213/214 en 63 fol. 262. Huwelijksaankondiging 4 oktober 1777. Huwelijk staat vermeld op zowel 10 als op 19 oktober. Idem 12 fol. 108 Doop d.d. 2 oktober 1796.
830 WFA OAH Doop-, trouw- en begraafboeken 13 fol. 54a doop Cornelis d.d. 27 maart 1791. WFA OAE Doop-, trouw- en begraafboeken 12 fol. 156 doop Cornelia d.d. 19 september 1798 en12 fol. 184. doop Catharina d.d. 11 september 1799 .
831 Volgens de declaratie van Marcellus Emants bij de Staten van Holland en West-Friesland over 1781 ontvangt hij op 21 mei van dat jaar zijn aanstelling.
832 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters fol. 47v, 48r, 49v 51v [datum niet ingevuld] en 52v. Hij hernieuwt zijn eed op zijn instructie op 30 maart 1786, 20 april 1791 en 8 mei 1801.
833 Zij is een zuster van Dirck van den Boetzelaer, raad en generaalmeester van de Munten der Verenigde Nederlanden 1786-1795.
834 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 285.
835 Dudok van Heel, *Van Amsterdamse burgers* 706. Huijbrecht e.a., *Album Advocatorum* 289, eed d.d. 18 juli 1754.

Ocker Gevaerts vanwege zijn benoeming tot gecommitteerde van de Generaliteits Rekenkamer 1773-1776. Is burgemeester van Dordrecht in 1793 en lid van de Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 1778-1781 en 1790-1793.
Raad en generaalmeester van de Munten 1786-1795.
Zijn portret, door Aert Schouman (1710-1792), wordt genoemd in de database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag. Een kopie van dit portret, in 1802 geschilderd door Cornelis van Cuylenburg (1758-1827), is aanwezig in de collectie van Museum Simon van Gijn te Dordrecht.[836] Zijn getekend portret, ongesigneerd en zonder jaar, is aanwezig in het familiearchief Van Slingelandt dat wordt beheerd door de Hoge Raad van Adel.[837]

Slingelandt, mr. Govert van (1692-1776)[838], vrijheer van Slingelandt. Zoon van Barthoud van Slingelandt (1654-1711) en Elisabeth van Bleiswijck (1663-1728). Studeert rechten in Leiden alwaar hij op 7 augustus 1716 promoveert op het proefschrift *de Iure deliberaudi et beneficio inventarii*.[839] Doet vervolgens op 18 september admissie als advocaat voor het Hof van Holland.[840] Huwt in 1722 met Adriana Pompe van Meerdervoort (1692-1767). Is ontvanger van de gemene middelen te Breda 1710, schepen van Dordrecht 1718, 1722 en 1726, ontvanger-generaal van Holland 1728, burgemeester van Dordrecht 1731, 1736-1737, 1743-1744, 1749-1750, 1753-1754, 1762-1763, 1769-1770 en 1775-1776 en raad van de Admiraliteit van Zeeland en in 1766 raad van de admiraliteit op de Maas 1756.
Raad en generaalmeester van de Munten 1734-1776.[841]
Zijn portret, door M. Verheijden, is aanwezig in het familiearchief Van Slingelandt.[842] Een aan hem toegeschreven miniatuur wordt genoemd in de database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag.

Slob, Petronella (1750-1822). Echtgenote van Martinus Holtzheij (1735-1788).[843]
Huwt waarschijnlijk begin september 1793 met Pieter van Go(o)te.[844] Met hem verhuist zij

836 Collectie Simon van Gijn inv. nr. 17.203.
837 Kort, *Archief van de familie van Slingelandt 1438-1868*, inv. nr. 259. Inv. nr. 276 bevat stukken betreffende zijn functie van raad en generaalmeester van de munten. Kort spelt de voornaam volgens de oervorm als 'Bertout'.
838 Het *Repertorium van ambtsdragers en ambtenaren 1428-1861* noemt als geboorte- en sterftejaren 1694 en 1767 en baseert zich op het artikel in het Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie en het Iconografisch Bureau 29 (1975) pag. 234. De hier gebruikte jaartallen zijn ontleend aan J.C. Kort *Het archief van de familie Van Slingelandt 1438-1868* pag. 11.
839 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno Batavae* 268.
840 Huijbrecht e.a., *Album Advocatorum* 288.
841 NA 1.01.44-41. Volgt zijn overleden zwager, Johan Marin van Wevort van Ossenberg, op 26 oktober 1734 op als raad en generaalmeester van de Munten. Hij treedt op 12 januari 1735 in de vergadering van Generaliteits Muntkamer voor het eerst als zodanig op. Hij oefent dit ambt uit tot aan zijn overlijden in 1776.
842 Kort, *Archief van de familie Van Slingelandt 1438-1868*, inv. nr. 152. Nr. 181 van dit archief bevat stukken betreffende de Munt te Dordrecht (1589) 1706-1750 en z.j.
843 Zeeuws Archief Middelburg, Transporten onroerend goed Middelburg 1757-1805, Register van Huisschatting Middelburg 1796. Zij koopt in 1788 voor £ 76: - een huis aan het Domburgs Schuitvlot te Middelburg en staat in 1796 nog genoteerd als eigenaar van dit pand waarvoor ze wordt aangeslagen voor een bedrag van £ 0: 6:10. In ditzelfde jaar wordt ze ook aangeslagen voor een huis aan de Middelburgse Herengracht voor een bedrag groot £ 1: 0: 6. De genoemde bedragen zijn in Vlaamse ponden.
844 Het trouwgeld voor dit huwelijk wordt betaald op 22 augustus 1793. Als datum van ondertrouw staat genoteerd 31 augustus van dat jaar. De datum van het eigenlijke huwelijk is (nog) niet teruggevonden. Zeeuws Archief Middelburg, Archief Rekenkamer van Zeeland D inv. nr 44631 en Genealogische bronnen Middelburg 1574-1810.

naar Grave.[845]

Neemt na het overlijden van Martinus Holtzheij het ambt van Muntmeester van Zeeland eerst tijdelijk waar.[846] Wordt op 11 juni 1789 officieel aangesteld als waarnemend Muntmeester van Zeeland en blijft dit ambt vervullen tot aan de sluiting van de Zeeuwse Munt in 1799. Legt de eed op de instructie van Muntmeester af en zet haar handtekening in het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de munten op 22 juni 1792 en op 7 juli 1797.[847]

Een silhouet van een onbekende maker is aanwezig in de collectie van het Geldmuseum te Utrecht, een ander van de hand van Jacobus Perkois wordt genoemd in de database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag. De collectie van het Noordbrabants Museum bevat een verjaardagspenning op naam van Petronella Slob.[848]

Sloten, Jacob van (...-1593). Wordt op 11 juli 1586 aangesteld als raad en generaalmeester van de Munten van de Unie. Is daarvoor al sinds zijn beëdiging 23 oktober 1579 Muntmeester-generaal van Gelderland. Voor dit laatste ambt ontvangt hij een traktement van £ 160: - per jaar, dat wordt betaald uit de opbrengst van de Gelderse Munt.[849]

Snouck Hurgronje, mr. Steven Matthijs (1741-1788).[850] Zoon van mr. Jacob Hurgronje (1694-1759), raad, schepen en burgemeester van Vlissingen, bewindhebber van de WIC, raad in de Admiraliteit van Zeeland en lid van de Gecommitteerde Raden van Zeeland en Erkenraad Snouck, dochter van Adriaan Matthijs Snouck en Cornelia Maria van Zuidland (1709-1770). Ouderling van de Nederduitsch-hervormde Gemeente te Middelburg.[851] Raad, schepen en thesaurier van Middelburg. Bewindhebber van de VOC 1779-1787. Huwt op 11 augustus 1766 te Middelburg met Anna Catharina Elias (1746-1796).[852] Griffier van de Munt van Zeeland 1771-1788.[853]

Sonnemans, Mattheus (1650-...). Zoon van Govert Sonnemans en Maria Akerlaken en jongere broer van Theordora Sonnemans.[854] Huwt in 1680 Anna Maria de Back (...-1709) en krijgt met haar twee zoons en vijf dochters.[855]

845 Streekarchief Rijnlands Midden, protocollen Aarlanderveen 1808-1811 28 fol. 214 d.d. 25 september 1810. Zij verkoopt vanuit Grave, via een procuratie op Pieter Krane te Dordrecht, voor ƒ 100: - een perceel land met hout beplant aan de oostzijde in het Zuideinde van Aarlanderveen aan de Hagenaar Martinus de Crane. ZA Rekenkamer 'D' Transporten Onroerend Goed Middelburg inv. nr. 69811. Zij is waarschijnlijk ook degene die op 3 februari 1801 een speelhof verkoopt aan de Middelburgse Schuitvlotstraat aan Johanna Noordhoek.

846 Zij krijgt op 5 juni 1788 Johan Lodewijk Molter naast zich aangesteld als mede-Muntmeester. Deze legt op 4 juli van dat jaar de eed af op de instructie van Muntmeester in handen van raden en generaalmeesters van de Munten en bevestigt dit door Jan Willem van Alphen bij procuratie te laten tekenen in hun *Instructieboek*. *Instructieboek* fol. 49r.

847 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 50r en 52r.

848 Noordbrabants Museum inv. nr. 09833.0217c.

849 GA 12-2235. Vriendelijke mededeling van mw drs. A.H. Groustra.

850 ZA 508 D Begraaflijsten ontvangers collaterale successie d.d. 5 februari 1788. Via www.zeeuwengezocht.nl. Woont op het moment van overlijden aan de Lange Singelstraat te Vlissingen.

851 ZA 164-952. Benoeming d.d. 2 mei 1773. Via www.zeeuwengezocht.nl.

852 Kleijn, *Kwartierstaat prof. dr. Chr. Snouck Horgronje*.

853 ZA 2.1-1673 fol. 240v. Aanstelling d.d. 8 maart 1771. Hij is in deze functie de opvolger van wijlen Daniel Schorer en wordt in 1788 opgevolgd door Dirk van der Horst.

854 Theodora Sonnemans is de tweede vrouw van Simon Rottermont (1620-1678), essayeur-generaal 1644-1678 en Muntmeester van Holland 1652-1678.

855 GAD 11 Doop-, trouw- en begraafboeken Dordrecht akte 3373 Govaerd gedoopt 23 september 1681, idem akte 3374 Anna gedoopt 26 april 1683; idem akte 3375 Maria gedoopt 7 december 1685; idem akte 3376 Jacoba gedoopt 18 februari 1688; idem akte 3377 Anna Maria gedoopt 1 november 1689; idem akte 3378 Abraham gedoopt 28 maart 1692; idem akte 3379 Maria Jacoba gedoopt 17 februari 1694;

Muntmeester van Holland te Dordrecht 1678-1715.[856]

Krijgt op 25 juli 1715 op eigen verzoek, vanwege zijn 'groote swakheijt des lighaems en hooge jaeren', ontheffing uit zijn functie.[857] Hij wordt opgevolgd door Isaak Westerveen.

Spaander, Pieter (1718-...). Lid van de Vroedschap van Medemblik 1745-1795 en als vertegenwoordiger van die stad aanwezig bij de opening van de vierde muntbus van Pieter Buijskes in 1781.

Spaen tot den Ringelenberg Rosande Biljoen en Werfhorst, Jan Frederik Willem baron van (1746-1827). Lid van de ridderschap van Veluwe en lid van de raad van Arnhem. Rekenmeester van Gelderland 1791-1795.[858] In die functie is hij aanwezig bij de opening van de tweede muntbus van de Gelderse Muntmeester M.H. Lohse in april 1793.

Speldernieuw, Andries (...-1758). Koopman in wijnen te Middelburg.[859]

Waardijn van de Zeeuwse Munt 1751-1758. Wordt aangesteld bij resolutie van de Staten van Zeeland op 28 juni 1751 als opvolger van Johan van de Perre, waardijn van de Zeeuwse Munt te Middelburg 1730-1751. Legt op 5 juli 1752 de eed op de instructie af in handen van raden en generaalmeesters van de munt. Wordt in 1758 opgevolgd door Cornelis van der Helm Boddaert.[860]

Steen, mr. François Willem van den (...-1797). Promoveert op 10 maart 1758 aan de Universiteit Leiden op het proefschrift *de Actione doli non concedenda ubi alia competit*.[861] Huwt op 16 juli 1782 te Rheden met Nalida Susanna Brantsen.[862] Substituut-griffier van het Hof van Gelre 1761-1764 en griffier 1764-1795.[863] Is volgens het reisverslag van essayeur-generaal M. Emants aanwezig bij de opening van de eerste muntbus van Gelderse Muntmeester M.H. Lohse in 1787.

Steengracht, mr. Nicolaas (1754-1840). Zoon van Johan Steengracht en Jacoba Magdalena Ockerse. Heer van Oosterland, Sint Jansdam en Oosterstein. Promoveert op 9 juni 1772 in de rechten aan de Universiteit Utrecht.[864] Huwt 1777 met Johanna Petronella van der Poort, vrouwe van

856 NA 3.01.27.01-689 fol. 270-270v. Commissie van het Muntmeesterschap van des Graeffelijkheijts Munte van Hollant tot Dordrecht voor drei jaren, ome Mattheus Sonnemans d.d. 22 december 1678; -689 fol. 275v-276 'Continuatie van commisie' wederom voor drie jaar d.d. 20 maart 1682; -689 fol. 278v-279 idem d.d. 29 januari 1685; -689 fol. 282 idem d.d. 25 november 1687; -689 fol. 291 idem d.d. 14 december 1690; -689 fol. 295-296 idem d.d. 7 november 1692; -689 fol. 298-298v idem d.d. 18 november 1693; -689 fol. 302v-303v idem d.d. 9 november 1695; -689 fol. 305v-306v idem d.d. 14 februari 1697; -689 fol. 306-306v idem d.d. 7 december 1699; -689 fol. 307-307v idem d.d. 17 januari 1703.

857 NA 3.01.27.01-689 fol. 326v. Akte van demissie van het Muntmeesterschap van de Munte particulier van Hollant tot Dordrecht, omme Mattheus Sonnemans d.d. 25 juli 1715.

858 GA *Database Gelderse Ambtenaren* 1543-1795.

859 UA 34-4 Notarissen in de stad Utrecht 1560-1905. Procuratie d.d. 8 december 1746.

860 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 74v

861 Molhuijsen, *Album promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 294.

862 Regionaal Archief Rheden, Nederduits-gereformeerde gemeente Rheden *(Onder-)Trouwboek 1772-1811*, getranscribeerd en op het www gepubliceerd door J.H. Bruger. Het Gemeentearchief Ede beheert het archief van de familie Schothorst, waarin onder nr 108 en 109 een notariële akte uit 1812 wordt bewaard van verhuur door Gerrit Roelofs, rentmeester van Nalida Susanna Brantsen, weduwe van mr. François Willem van de Steen, aan Wouter Floor en Barendina Zadelhoff, echtelieden, van een stuk bouwland met schaapsschot in het veen onder Lunteren met een akte van onderhandse verlenining uit 1816.

863 Van de Pas† / P. Theeuwen, *Personeel van de Gelderse Rekenkamer.*Het *Arnhems Handboekje of naam-register van de heeren regenten, hooge en mindere amptenaren en andere gequalificeerde persoonen...voor het jaar 1792* noemt hem griffier en eerste secretaris van de cancellerij in Gelderland.

864 Ketner, Album Promotorum Academia Rheno-Trajectina 184.

Oostkapelle (1755-1783). Raad en advocaat fiscaal van de Admiraliteit van Zeeland.[865] Wordt in het reisverslag van de essayeur-generaal betreffende de opening van de twee Zeeuwse muntbussen in 1792 genoemd als gastheer.
Zijn geschilderd portret, door J. Appelius, is aanwezig in de collectie van kasteel Duivenvoorde te Voorschoten.

Stralen, mr. Hendrik van (1721-1798). Secretaris van Enkhuizen 1746-1753, lid van de Vroedschap 1752-1795, vele malen burgemeester tussen 1755 en 1794. Advocaat fiscaal van de Admiraliteit van het Noorderkwartier 1762-1795.[866]
Is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman als burgemeester van Enkhuizen aanwezig bij de opening van de tweede muntbus van Hessel Slijper in 1791.

Stralen, mr. Jan Hendrik van (1749-1789). Zoon van mr. Jan Mossel van Stralen (1713-1772) en Alida Nisetta Lansel (1716-1772). Schepen van Hoorn 1770-1784, regent van het oude mannen- en vrouwenhuis 1771-1787, ontvanger van de convooien en licenten 1769-1789, directeur van de Levantse handel 1778-1779, lid van de Vroedschap van Hoorn in 1787.
Is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman als burgemeester van Hoorn aanwezig bij de opening van de vierde muntbus van Pieter Buijseks in 1781 en tweede muntbus van Hessel Slijper in 1791.

Strijen, Quirijn van (1718-1790). Secretaris van de Rekenkamer van Holland 1754-1779 en ontvanger-generaal van de Unie 1779-1790.[867] Tekent als secretaris de verantwoording van essayeur-generaal Marcellus Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese koperen duiten van 1753.

Taets van Amerongen, Joost (1726-1791). Oudste zoon van Leonard Taets van Amerongen en Maria Jacoba Pijnssen van der Aa. Heer van Natewisch. Huwt in 1754 met Maria Catharina d'Averhoult. Hoofdschout van Amersfoort, gedeputeerde ter Staten van Utrecht, gecommitteerde in de Raad van State, hoogheemraad van de Lekdijk Bovendams en voorzitter van Gedeputeerde Staten van Utrecht.
In die laatste functie is hij aanwezig bij de opening van de vierde muntbus van J.S. van Naamen in 1791.
Zijn portret is aanwezig in de collectie van Taets van Amerongen bij de Stichting te Renswoude.

Teding van Berkhout, mr. Jan Pietersz. (1713-1766). Zoon van mr. Pieter Teding van Berkhout (1688-1729) en Johanna Susanna Gijs (1688-1717). Lid van de Veertigraad van Delft 1742 t/m 1766 en gecommitteerde van de Provinciale Rekenkamer van Holland 1764-1766.[868] Tekent in deze laatste hoedanigheid de verantwoording van essayeur-generaal Marcellus Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese duiten 1765 voor akkoord.

Teding van Berkhout, mr. Nicolaas Zacharias (1681-1743). Zoon van mr. Pieter Teding van Berkhout (1642-1713) en Elisabeth Ruijsch (1645-1704). Promoveert op 23 september 1707 aan de Universiteit van Leiden in de rechten op het proefschrift *de Furtis*.[869] Lid van de Vroedschap van Leiden 1721-1743, lid van Gecommitteerde Raden van Holland in het Zuiderkwartier 22 augustus 1729 tot en met 30 april 1732 en gecommitteerde van de Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Zuiderkwartier van 01 mei 1739 tot en met 30 april 1742.[870]
Tekent de verantwoording van essayeur-generaal Johan Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese duiten 1739 voor akkoord.

Tengnagel tot Bronkhorst, Zeno Diderik Walraad van (1717-1791). Zoon van Ludolf Diedrik *Tengnagel* (...-1724), kapitein der infanterie en Wilhelmina Maria Charlotte van Quadt tot Wijckradt (...-1719).[871] Huwt op 4 juni 1739 te Doetinchem met Anna Helena Olmius (...-1771).[872] Gecommitteerde ter Generaliteit vanwege Gelderland.[873] Gecommitteerde tot het afhoren van de rekening van de landrentmeester-generaal over 1755-1756 en 1775-1776, namens het kwartier van Nijmegen.[874] Ambtman en dijkgraaf van Zaltbommel.[875] Rekenmeester bij de Gelderse Rekenkamer 1777-1791.[876]
Volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman is hij in die laatste hoedanigheid aanwezig bij de opening van de tweede muntbus van M.H. Lohse in 1793.

Thijssen, Adriaen (...-1740). Raad van Veere, lid van de Rekenkamer van Zeeland 1705-1740. Wordt in dit laatste ambt opgevolgd door Nicolaas Steengracht.
Hij wordt genoemd in het reisverslag van essayeur-generaal Johan Emants betreffende de opening van de twee Zeeuwse muntbussen in augustus 1728.

Thilenius, mr Jan Abraham (1698-1754). Secretaris van het Hof van Holland, Zeeland en West-Friesland van 1718-1724 en van de Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Zuider-kwartier 1724-1752 en tot zijn overlijden van de opvolgende Provinciale Rekenkamer van Holland.[877]

865 Molhuysen e.a., *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, dl. VII, Leiden, 1927, 1176. NA 1.01.45 Archief van de Hoge Krijgsraden en Zeekrijgsraden, toegangsnr. 377. Zijn zuster Cecila Maria (1764-1816) is gehuwd met Joan Pieter Lantsheer (1763-1797), ambtenaar bij diezelfde Admiraliteit, schepen, raad en thesaurier. Diens zuster Anna Josina Lantsheer (1766-1797) is gehuwd met Jan Meinard van Schoor (1762-1837), in 1820 hoofdontvanger in- en uitgaande rechten en accijnzen te Middelburg. Otto Willem Gobius (1758-1843), de latere Luitenant-Admiraal, is de broer van de stiefmoeder Joan Pieter Lantsheer. De eerste voert in 1784-1785 het commando over 's lands schip 'Brielle', waarvoor hij in 1792 voor de Hoge Krijgsraad moet verschijnen. Dank aan mr. J.A. Lantsheer te Oostkapelle voor het wijzen op de familieband tussen de disgenoten.
866 Bossaers, *Van kintsbeen* 227. Bonke / Bossaers, *Heren investeren* 134.
867 De Jong, *Met goed fatsoen*, 373.
868 *De Nederlandsche Leeuw* 33 (1915) 280, *Kronieken. Tijdschrift van de Genealogische vereniging Prometheus* 8 (1999) 7, *Nederland's Adelsboek* 79 (1988) 484. Schmidt *Om de eer van de familie* 66, 89, 91-93, 95, 97-98, 100, 111.
869 Molhuijsen, *Album Promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 246.
870 Schmidt, *Om de eer van de familie* 66, 87-90,91, 96, 97. Schutte, *Het archief van de familie Teding van Berkhout*.
871 CBG, Collectie Polvliet, dossier Tengnagell 19.
872 Gemeentearchief Doetinchem, Trouwboek Nederduits-Gereformeerde Gemeente 1738-1778. Getranstribeerd door C.J.M. Smits m.m.v. J. van Groesen en S. Molenaar. Raadpleegbaar via www.genealogie.eldrik.net/bronnen/doe507t.htm. CBG, Collectie Polvliet, dossier Tengnagell 19.
873 GA 1707-116. Gelderse Landdagrecessen, benoemd op de ordinaris Landdag van 16 oktober 1739. GA 1707-37 eedaflegging d.d. 28 april 1766. GA 1707-5 fol. 428-429 Verslag van de vergadering van de Staten-Generaal d.d. 22 april 1767.
874 GA 1707-161 en GA 1707-102. Gelderse Landdagrecessen, benoemd op de ordinaris Landdag van 22 oktober 1755 en d.d. 14 november 1776.
875 Zijn rekeningen als ambtman en dijkgraaf over de jaren 1783 en 1784 zijn te vinden in het archief van de Gelderse Rekenkamer dat wordt beheerd door het Gelders Archief.
876 GA 1777-22. Benoeming tijdens de ordinaris Landdag d.d. 17 april april 1777, in plaats van wijlen Jacob Nicolaas van der Steen. Van de Pas †/ P. Theeuwen, *Personeel van de Gelderse Rekenkamer*.
877 Elias, *De vroedschap van Amsterdam* 1578-1795, II 742.

Tekent de verantwoording van essayeur-generaal Johan Emants over de productie en distributie van Hollandse en Westfriese duiten 1739 voor akkoord.

Timmerman, Gerrit. Lid van het goud- en zilversmidsgilde te Medemblik. Woont en waarschijnlijk ook werkt in de Tuijnstraat aldaar.[878]

Essayeur van de Westfriese Munt 1741-1751. Opvolger van de tot Muntmeester aangestelde essayeur van de Westfriese Munt Theunis Kist. Legt op 14 november 1741 officieel de eed af op de instructie van essayeur van de Westfriese Munt.[879] Staat ook vermeld in de 'lijst van personen jegenwoordig gehoorende tot de Westfriese Munte, residerende thans tot Medemblik'.[880]

Turk [Turcq], mr. Willem Hendrik (...-1787). Ontvanger van het ambt- en familiegeld, tevens van het dienstbode-, karos-, wagen- en paardengeld te Tholen en omgeving vanaf 1749. Ontvanger van de gemene middelen over stad en eiland Tholen en burgemeester van Tholen vanaf 1761, gecommitteerde raad van Zeeland 1763-1787.

Is volgens het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants aanwezig bij de opening van de muntbussen van Martinus Holtzheij senior en junior in 1765.

Uijlenburg, Pieter (1704-1781), lid van de Vroedschap van Medemblik 1749-1779.

Griffier van Westfriese Munt namens Medemblik.[881]

Wordt in het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants genoemd als burgemeester, aanwezig tijdens de opening van derde muntbus van Pieter Buijskes in 1774.

Vaal, Jacob (1661-1725). Lid van de Vroedschap van Medemblik 1712-1725. Gecommitteerde van de Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Noorderkwartier 1714-1716, 1719-1720 en 1722-1723.

Contra-waardijn van de Westfriese Munt te Medemblik 1717-1725.[882]

Vaerst, Willem Philip Theodor Engelbert (...-1825).

Essayeur van de Munt van Utrecht 1799-.... Wordt op 10 november 1799 aangesteld.[883]

Vaillant, mr. Christiaan J[oh]an[nes] (1719-1781). Commissaris van de kleine zaken van Enkhuizen 1744, schepen 1746, secretaris 1746-1749, lid van de Vroedschap 1756-1781, burgemeester 1772, 1774, 1776, 1778. Voogd van het oude armenweeshuis 1765-1766 en van het provenhuis 1744-1745, bewindhebber van de VOC 1757-1781, gecommitteerde ter Provinciale Rekenkamer van Holland 1752-1755, 1761-1764 en 1767-1770.

Waardijn van de Westfriese Munt te Enkhuizen 1776-1781.[884]

878 Lijste van gildebroeders en meesters van het goud- en silversmitsgilde in de Hollandsche steeden (1745).
879 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 101v, 103 r en 104r. Hij herhaalt zijn eed op 23 augustus 1746 en 24 maart 1751.
880 NHAH 10-4 fol. 169 en -36 d.d. 10 maart 1750.
881 WFA OAM 751-91 [Berg nr.1353] Begrafeniscedule Pieter Uijlenbergh, overleden 7 november 1781. Verklaring van Claas Cosen Jan Masereeuw, boekverkopers te Medemblik, dat zij 650 cedullen hebben gedrukt met de aankondiging van de begrafenis op 12 november 1781.
882 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 65v.
883 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol 114r en v, 115v, 116r en v en 117r. Hij tekent op de dag van zijn aanstelling het *Instructieboek* van raden en generaalmeesters als bewijs van het afleggen van de eed op de instructie. Hernieuwt zijn eed door het zetten van zijn handtekening in genoemd boek op 26 juni 1800, 13 februari en 3 december 1801, 26 november 1802 19 augustus 1803, 30 maart 1804, 14 september 1805 28 oktober 1806, 12 januari 1807, 16 juli 1808, 6 december 1809 en op 12 april 1814. Luijt / Houtman, *Personeel aan de Munt van Utrecht* 52.
884 Bossaers, *Van kintsbeen* 227. *Nederland's Patriciaat* 32 (1946) 272.

Tekent de verantwoording van essayeur-generaal Marcellus Emants over de productie en distributie van de Hollandse en Westfriese duiten 1769 voor akkoord. Vertegenwoordigt Enkhuizen tijdens de opening van de derde muntbus van Pieter Buijskes in 1774.

Valk, Cornelis [van der]. Kapitein van de boot waarmee in 1765 van Dordrecht naar Middelburg wordt gereisd.

Veen, Cornelis (1710-1745). Zoon van Thamis Czn van der Veen en Anna Ewouts van der Wolff, dochter van Ewout van der Wolff (circa 1634-1717), waardijn van de Westfriese Munt 1711-1715 en Aefien van der Zijp. Schepen van Medemblik 1730-, 1732, 1734, 1736, 1738 en 1742, lid van de Vroedschap 1740-1745, burgemeester 1743 en 1745. Contra-waardijn van de Westfriese Munt te Medemblik 1741-1746.

Velius, Cornelis (1675-1739). Ingeschreven bij de Latijnse School te Hoorn op 3 mei 1686. Huwt op 2 januari 1695 met Alida Reijnst, dochter van mr. Hendrik Reijnst. Commissaris van kleine zaken van Hoorn 1695, kerk- en armenvoogd 1697-1709, schepen 1696, lid van de Vroedschap 1710-1739, burgemeester 1711, 1714-1715, 1718, 1723-1724, 1727, 1731-1731, 1734-1735 en 1737-1738. Lid van de Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Noorderkwartier 1700-1702, lid van Gecommitteerde Raden van Holland in het Noorderkwartier 1704-1706, 1708-1710 en 1713-1714. Ontvanger van de 100ste en 200ste penning 1712-1739. Gecommitteerde bij de Admiraliteit in het Noorderkwartier 1715-1717. Bewindhebber van de VOC 1718-1739.

Waardijn van de Westfriese Munt te Hoorn 1730-1731.

Vermaten, Jacobus. Handelaar in koper te Amsterdam, die volgens de correspondentie van raden en generaalmeesters van de Munten in 1704 woont op de Haarlemmerdijk in het huis 'De Metale Klock'.[885]

Vick [Vicq], mr. François de (1705-1780). Zoon van Gerbrand de Vicq (1674-1712) en Agatha van Neck (1678-1705). Ingeschreven als student te Franeker 16 oktober 1722, promoveert te Utrecht 9 juli 1725 op het proefschrift *de Societate*.[886] Huwt in 1729 met Maria Jacoba van Bredehoff (1711-1772).[887] Tweede klerk 1708-1729 en secretaris 1729-1780 van de Admiraliteit van Hoorn.[888] Schepen van Hoorn 1726-1731, lid van de Vroedschap 1736-1780, schout 1745-1747, burgemeester vanaf 1748 (16 keer). Bewindhebber van de WIC vanaf 1747[889] en van de VOC 1762-1780..

Wordt genoemd als vertegenwoordiger van Hoorn tijdens de opening van derde muntbus van Pieter Buijskes in 1774.

Zijn portret door Nicolaas Verkolje (1673-1746) wordt genoemd in de database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag en bevindt zich in een particuliere collectie.

885 NA 1.01.44-16 fol. 200. Brief van R&G d.d. 23 februari 1704.
886 Ketner, *Album promotorum Academiae Rheno-Trajectinae* 119.
887 Bonke / Bossaers, *Heren investeren. De bewindhebbers van de Westfriese Kamers van de VOC* 151.
888 Dudok van Heel, *Van Amsterdamse burgers* 676.
889 WFA OAH 348-158 bergnr 160 fol. 119. Benoeming als bewindhebber van de WIC namens de stad Hoorn d.d. 24 augustus 1747.

Vloten, Abraham van (1734-1809). Zoon van Huibert van Vloten en Metje van der Schilden. Huwt in 1760 met Anna Maria Metelerkamp. Voormalig gezworen makelaar te Amsterdam, rentenier te Maarssen.

In het reisverslag van de essayeur-generaal betreffende de opening van de twaalfde muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas genoemd als schoonvader van Elias Canneman, woonachtig te Maarssen.

Zijn geschilderd portret wordt genoemd in de database van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie te Den Haag en bevindt zich in een particuliere collectie.

Voet, Johannes Eusebius. Raad van Financiën 1805-1810.

Is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman aanwezig bij de opening van de twaalfde muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in december 1809.

Vogelsang, Caspar Hendrik. Stempelsnijder van de Westfriese Munt 1728, als opvolger van de overleden Jeremias Schaak. Wordt op 28 juni 1728 aangesteld op een traktement van *f* 300: - en een vrije woning. Voor de productie van ponsoenen mag Vogelsang geen extra kosten declareren.[890] Hij overlijdt voordat hij de eed op zijn instructie in handen van raden en generaalmeesters van de Munten kan afleggen. Bij zijn aanstelling heeft hij wel de eed op zijn instructie afgelegd in handen van de burgemeesters van de drie Westfriese steden.[891] Of Vogelsang stempels voor de Westfriese Munt heeft vervaardigd is onderwerp van nader onderzoek.

Voogel, Johan Lodewijk (...-1773). Schepen en raad van Goes, lid van de Rekenkamer van Zeeland 1752-1773. Is volgens het reisverslag van essayeur-generaal Marcellus Emants aanwezig bij de opening van de twee Zeeuwse muntbussen in mei 1765.

Vossen, Hilbrand Willem van (1730-1789), zoon van burgemeester mr. Andries van Vossen (1694-1774). Schepen van Enkhuizen 1753, 1755, 1759, lid van de Vroedschap 1760-1789, herhaaldelijk burgemeester tussen 1762 en 1788. Vertegenwoordigt Enkhuizen bij de opening van de eerste muntbus van Hessel Slijper in 1786.

Vries, Jacobus de (...-1717). Wapen- en signetsnijder te Dordrecht. Wordt bij besluit van 19 oktober 1714 aangesteld als ijzer- of stempelsnijder-generaal. Hij is daarmee de opvolger van Daniël Drappentier. Legt op 14 november van dat jaar de eed af in handen van Gecommitteerde Raden van Hollands Zuiderkwartier en de dag erna in die van de heren van Grafelijkheids Rekenkamer.[892] Volgens het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten legt hij pas op 10 april van het jaar erop de eed op zijn instructie tegenover hen af.[893] Hij wordt in februari 1717 wegens ziekte vervangen door Johannes Drappentier, die hem later dat jaar in deze functie opvolgt.

Vries, Simon Anthonisz. de (1653-1705). Zoon van Anthony de Vries en Johanna van Feltrum. Brouwer in 'De Swaen' in de Wijnstraat te Dordrecht. Huwt in 1677 Anthonia de Graeff (1654-1696), dochter van François Sebastiaensz. de Graeff (1627-1678), lid van het Grootkoopmansgilde 1650 en schepen van Dordrecht 1675 en Margrieta van der Hulck. Oudraad en schepen van Dordrecht 1700.

Waardijn van de Hollandse Munt te Dordrecht 1701-1705 als opvolger van mr. Adriaan van Blijenburgh (1647-1699).[894] Wordt opgevolgd door mr. Herman van den Honert (1645-1730).

Walter, Thomas Jan (...-1787). Gehuwd met Awarda Leij.[895] Stempelsnijder woonachtig te Harderwijk. Wordt in 1763 door essayeur-generaal Marcellus Emants aanbevolen als vervanger voor de inmiddels op hoge leeftijd verkerende en vanwege 'aanhoudende ziekte' sterk verzwakte stempelsnijder van de Westfriese Munt, Jan van Dijk. Wordt als zodanig aangesteld in de vergadering van 30 september 1763.[896] In 1767 wordt hij benoemd tot stempelsnijder van de Gelderse Munt te Harderwijk.[897]

Warem, Jacob de (...-1770?).[898] Meester zilversmid te Middelburg vanaf 1731.[899]

Essayeur, scheider en affineur te Middelburg vanaf 13 september 1753.[900]

Essayeur van de Zeeuwse Munt 1754-1763, als opvolger van François Engelsen. Ontvangt zijn aanstelling van de Staten van Zeeland op 15 augustus 1754.[901] Legt op 26 augustus de eed op zijn instructie af in handen van de Staten van Zeeland en op 16 september in die van raden en generaalmeesters van de munten. Op 24 januari 1763 verzoekt en krijgt De Warem zijn ontslag met behoud van het recht op vrijdom van impost.[902]

Weert, Jan van der (1767?-...).[903] Waardijn van de Utrechtse Munt 1798-1808. Opvolger van Johan van Haaften, die op 7 mei 1798 door het intermediair administratief bestuur van het voormalige gewest Utrecht is ontslagen.[904] Van der Weert plaatst op 24 december 1799 voor het eerst zijn handtekening in het Instructieboek van raden en generaalmeesters en bevestigt daarmee zijn eed op de instructie van waardijn.[905]

Volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman wordt hij bij de opening van de achtste

890 NHAH 10-1, -4, -8, -26 en – 36. Notulen van de vergadering gehouden op het Raadhuis te Hoorn d.d. 28 juni 1728.
891 NHAH 10-8. De melding van de vacature voor een stempelsnijder bij de Westfriese Munt, wegens het overlijden van Vogelsang zal door Muntmeester Jan Knol in de kranten bekend worden gemaakt. Notulen vergadering d.d. 21 september 1728.
892 NA 3.01.27.01-689 fol. 324-324v.
893 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 124v.
894 NA 3.01.27.01-689 fol. 306v-307. 'Commissie provisioneel van het waerdijnschap en contreguardeschap van de Munte van Hollandt tot Dordreght, omme Simon de Vries' d.d. 23 juni 1701.
895 GA 176-831 fol. 68 en 207-4385. Retroacta Burgelijke stand Harderwijk. Krijgt met haar een zoon Hendrik (1751-1840), gedoopt op 9 februari 1751, die zijn vader in 1787 opvolgt als stempelsnijder van de Gelderse Munt. Na de sluiting van de Gelderse Munt wordt Hendrik vermeld als koopman.
896 NHAH 10-1, -4, -26 en – 37 [ongepagineerd].
897 Van Gelder, *Muntmeesters en stempelsnijders* 233.
898 ZA De Begraaflijsten van Middelburg vermelden een Jakobus de Warem die op 28 september 1770 is overleden en op 2 oktober daaropvolgend in de Nieuwe Kerk te Middelburg wordt begraven. Mogelijk betreft het hier de essayeur De Warem. Als dat zo is, dan bewoonde hij daarvoor een huis in de Langeviele te Middelburg. Dezelfde bron geeft ook nog een Jacobus van Warem die op 18 februari 1785 overlijdt en vijf dagen later wordt begraven in de Koorkerk, die een huis had bewoond aan de Londensekaai.
899 De Bree, *Zeeuws zilver* 146.
900 *Instructieboek* van raden en generaalmeesters van de Munten fol. 209r en 213v.
901 ZA 2.1-801, *Instructieboek* fol. 105v.
902 Zijn vergoeding voor de in de jaren 1758 tot 1763 gemaakte gehalteproeven ontvangt hij pas in mei 1767.
903 Luijt / Houtman, *Personeel aan de Munt van Utrecht* 43. Zie noot 904.
904 NA 1.01.44-76 fol. 228v.
905 *Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten* fol. 87v, 88r en v, 89r en v. Hij hernieuwt zijn eed op zijn instructie op 26 juni 1800, 13 februari en 8 december 1801, 26 februari 1802, 19 augustus 1803, 30 maart 1804 en 14 september 1805.

muntbus van G.J.L. du Marchie Sarvaas 'om zijn hoge jaaren' verexcuseerd.[906]

Wesselman, Carel Frederik (1746-1825). Zoon van Pieter Wesselman (1708-1779), grootgrondbezitter op de Veluwe, vanaf 1750 richter van Nijbroek en later ook substituut-ontvanger van de verpondingen in Apeldoorn, 't Loo en Nijbroek en Hendrina Pluijm (1715-1765). Carel Frederik is geboren op de kopermolen van Klarenbeek. De kopermolen produceert koperen platen voor de scheepsbouw, voor ketels van branderijen en raffinaderijen en duitplaatjes voor de Munthuizen in de Republiek en mogelijk daarbuiten. Hij vertrekt op zijn zestiende naar Amsterdam en gaat in de leer bij Hendrik Vroom, essayeur, scheider en affineur en houder van een wisselkantoor.[907] Tekent op 26 maart 1767 als essayeur, scheider en affineur te Amsterdam het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten.[908] Ontvangt op 31 januari 1777 zijn aanstelling als Muntmeester van Utrecht als opvolger van Johan George Holtzheij. Legt 10 dagen later de eed af op de instructie van Muntmeester in handen van raden en generaalmeesters van de Munten. Herhaalt zijn eed op 27 april 1780.[909] Neemt in 1781 ontslag als Muntmeester, nadat hij de heerlijkheid Helmond heeft gekocht.[910] Wesselmans blijft belangstelling houden voor het Muntwezen. In januari 1787 solliciteert hij naar het Muntmeestersambt van Holland te Dordrecht, maar wordt niet aangenomen.[911] Stelt in 1799 het Intermediair Uitvoerend Bewind voor één Munt voor de gehele Republiek in te richten.[912]

Westerveen, Isaak. Wordt op 26 juli 1715 aangesteld als Muntmeester van Holland te Dordrecht als opvolger van Mattheus Sonnemans. Legt op 16 oktober daaropvolgend de eed af op zijn instructie af in handen van raden en generaalmeesters en zet als bewijs daarvan zijn handtekening in hun Instructieboek. Hij herhaalt de eed op zijn instructie op 12 augustus 1717, 17 april 1720, 21 september 1723, 15 mei 1718 en 24 mei 1730. Westerveen start zijn productie te Dordrecht op 9 november 1715 en zet die op eigen verzoek na 7 april 1731 niet meer voort.[913] Officiële 'demissie' wordt hem verleend bij resolutie van de Staten van Holland van 26 mei 1731. Hij wordt nog hetzelfde jaar opgevolgd door de Amsterdamse essayeur Otto Buck. In 1742 wordt Isaak Westerveen vermeldt als juwelier te Amsterdam.[914]

Westervelt, Heribert van (1711-1792). Zoon van Anthonij Westervelt (1681-1761) en Mechtelt Nuck en oom van Willem Jan Westervelt (1720-1776). Rentenier, extra-ordinaire schepen van Harderwijk 1733, curator namen de steden van de Veluwe, schepen van de heerlijkheid 't Loo, richter van het ampt Nijebroek, burgemeester van Harderwijk 1753,1757, 1759, 1767, 1768, 1774, 1788. Bewoont een huis in de Donkerstraat.[915] Is volgens het reisverslag van Gerard Emants aanwezig bij opening van de eerste muntbus van de Gelderse Muntmeester M.H. Lohse in maart 1787.

Westervelt, Willem Jan van (1720-1776). Zoon van Peter Westervelt (1686-1730) en Catharina Geertruid van Es(t)veld (...-1722). Rentenier, super-numeraire[916] schepen 1742, ordinaris schepen van Harderwijk 1747, 1749 en burgemeester 1754, 1769 en 1775.[917] Is volgens het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants aanwezig bij de opening van de vierde muntbus van de Gelderse Muntmeester C.C. Novisadi in mei 1776.

Westreenen, Jan Jacob van (1741-1817), heer van Sterkenburg, Driebergen en Hardenbroek. Burgemeester en raad van Utrecht, lid van de Provinciale Staten en hoogheemraad van Bijlevelt en van de Lekdijk Bovendams, voorzitter van de Gedeputeerde Staten van Utrecht. In deze laatste hoedanigheid is hij in oktober 1787 aanwezig bij de opening van de tweede muntbus van J.S. van Naamen.

Wevort van Ossenberg, mr. François Louis van (...-1752). Promoveert op 24 juni 1710 aan de Universiteit Leiden in de rechten op het proefschrift *de Iure venationis*.[918] Gecommitteerde van de Rekenkamer van Zeeland 1723-1752. Is volgens het verslag van essayeur-generaal Johan Emants aanwezig bij de opening van de tweede muntbus van David Fiers en de eerste van Pieter Kappeijne in 1728.

Wevort van Ossenberg, Johan Marin (1683-1734). Huwt op oktober 1705 met Christina Elisabeth van Slingelandt (1686-1735), dochter van Barthoud van Slingerlandt (1654-1711), raad en generaalmeester van de munten 1689-1709 en Elisabeth van Bleijswijk (1663-1728).[919] Burgemeester van Dordrecht. Raad en generaalmeester van de Munten 1709-1734. Hij wordt opgevolgd door zijn zwager mr. Govert van Slingelandt (1692-1776), raad en generaalmeesters van de Munten 1735-1776.[920]

Weijmans, Hendrik.[921] Stempelsnijder van de Westfriese Munt 1763-1791. Is op het moment van benoeming woonachtig te Dordrecht. Ontvangt zijn aanstelling op 25 november 1763 en plaats op 7 december daaraanvolgend zijn handtekening in het Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten als bewijs dat hij de eed op zijn instructie heeft afgelegd.[922]

906 NA 1.01.44-65. Verslag over de '*achtste muntbusverandwoording van G.J.L. du Marchie Sarvaas (...) op den 3, 4, en 5 september 1805*'. Dit betekent dat het door Luijt en Houtman opgegeven jaar van geboorte niet juist kan zijn.
907 Vonk, *Beknopt overzicht van de familie Wesselman* 47-49.
908 *Instructieboek van raden en generaalmeesters* van de Munten fol. 217v.
909 *Instructieboek van raden en generaalmeesters* van de Munten fol. 46v en 47r.
910 Scheffers, *Carel Frederik Wesselman, van Muntmeester tot monetarist*. Vonk, *De wortels van de familie Wesselman van Helmond*.
911 Sassen, *Carel Frederik Wesselman, oud-Muntmeester van Utrecht, bijna Muntmeester van Holland*.
912 Van Oudheusden e.a. (red.), *Brabantse biografieën. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Noordbrabanders*.
913 *Instructieboek van raden en generaalmeesters* van de Munten fol. 32v, 33r, 34r, 34v en 35v. Polak, *Historiografie*, deel II bron nr 125 en 131.
914 Van der Wiel, *De Noord- en Zuid-Nederlandse Muntmeesters*, 44
915 Duinkerken, *Schepenen aan de Zuiderzee* 222-224
916 Boven het gewone aantal.
917 Duinkerken, *Schepenen aan de Zuiderzee* 221-223.
918 Molhuijsen, *Album promotorum Academiae Lugduno-Batavae* 253.
919 Hij krijgt met haar een dochter en drie zoons. GAD Doop-, trouw- en begraafboeken van Dordrecht: 23 februari 1711 Louisa Christina, 15 november 1715 Barthout, 3 februari 1722 Ernst Pieter en 29 mei 1725 Ernst Pieter.
920 Kort, *Archief van de familie Van Slingelandt 1438-1868* inv. nr 842. Acte van huwelijkse voorwaarden. GAD Doop-, trouw- en begraafboeken van Dordrecht, datum van ondertrouw wordt genoemd in de doopakte van hun dochter Louisa Christina d.d. 23 februari 1711. Ter gelegenheid van de huwelijksvoltrekking heeft J. van Braam een feestschrift opgesteld dat aanwezig is in de bibliotheek van het Erfgoedcentrum Diep te Dordrecht.
921 GAD Doop-, trouw- en begraafboeken Dordrecht vermelden een Hendrik Weijmans, zoon van Hendrik Weijmans en Cornelia van der Steen en gedoopt op 28 augustus 1740. Als dit inderdaad de latere stempelsnijder Hendrik Weijmans is, zou dat betekenen dat hij op het moment van zijn aanstelling als stempelsnijder van de Westfriese Munt 23 jaar oud is.
922 *Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten* fol. 134r, 135r, 136r + v, 137v en 138 r+v. Hij herhaalt zijn eed op zijn instructie op 29 mei 1766, 24 april 1771, 2 juni 1774, 18 mei 1781, en 20 april 1791.

Wichers, mr. Hendrik Ludolf (1747-1840). Lid van het college van thesaurier-generaal en raden van Financiën 1802-1805 en lid van de Staatsraad 1805-1807.[923]
Is volgens het verslag van essayeur-generaal Poelman aanwezig bij de opening van de zesde, de zevende en de achtste muntbus van de Utrechtse Muntmeester G.J.L. du Marchie Sarvaas in respectievelijk juli 1803, februari 1804, september 1805.

Wieling, Carel Balthasar (1728-1796). Ontvanger van het dienstbodegeld te Utrecht 1794-1795 en 1795-1796 en van de 50ste penning 1794-1795. Afgevaardigde van de provincie Utrecht ter Staten-Generaal 1760-1773.
Wordt in het verslag van Gerard Emants over de opening van de tweede muntbus van J.S. van Naamen te Utrecht in 1787 genoemd als reisgezelschap.

Wijk, Jan van. Stempelsnijder van de Westfriese Munt 1730-1733. Opvolger van de vanwege de slechte kwaliteit van zijn werk ontslagen Thomas Bareuth. Is op het moment van zijn aanstelling woonachtig te Utrecht.[924] Wordt te West-Friesland aangesteld op een traktement van *f* 300: - per jaar. Mag volgens zijn aanstelling geen extra kosten in rekening brengen voor ponsoenen, moet zich vestigen in de plaats waar de Westfriese Munt op dat moment actief is en zal de voor het Muntpersoneel gebruikelijke vrijdom van impost genieten. Legt op 7 november 1730 op het stadhuis te Hoorn de eed op zijn instructie af in handen van de burgemeesters van Hoorn, Enkhuizen en Medemblik.[925] Plaatst op 20 maart 1731 zijn handtekening in het Instructieboek van de raden en generaalmeesters van de Munten als bewijs van aflegging van de eed op zijn instructie. Herhaalt zijn eed op 19 oktober van dat jaar.[926] Wordt vanwege de aanhoudende slechte kwaliteit van zijn stempels ontslagen.[927] Hij wordt opgevolgd door Jan van Dijk.

Wilbers, juffrouw [kan ofwel Theodora Woltera (1752-...) ofwel haar zuster Anthonia Johanna (1754-...) zijn]. Genoemd als logementhoudster te Harderwijk in het verslag van essayeur-generaal Marcellus Emants over de opening van de vierde muntbus van Carl Christiaan Novisadi in mei 1776.

Willigen, Carel Heijnsius van (circa 1708-1770). Lid van de Vroedschap van Medemblik.
Gecommitteerde ter Rekenkamer ter Auditie van Holland in het Noorderkwartier 1747-1749, lid Gecommitteerde Raden van Holland in het Noorderkwartier 1752-1754, 1756-1758, 1764-1766 en 1768-1770.
Contra-waardijn van de Westfriese Munt te Medemblik 1746-1770.

Willemsen, Jacobus (1698-1780). Predikant te Heemstede 1724-1725, Vlissingen 1725-1728 en Middelburg 1728-1780. Johannes Emants woont op zondag 15 augustus 1728 in de Oostkerk te Middelburg zijn preek bij.

923 Van Leeuwen-Canneman, *Een vriendschap in het teken van 's Lands financiën* 629.
924 Luijt / Houtman, *Personeel aan de Munt van Utrecht 1579-1806* 58. Mogelijk betreft het hier de Jan van Wijk die in 1725 in opdracht van de Staten van Utrecht en voor rekening van Roelant van Cuijlenburg enkele stempels maakte.
925 NHAH 10-4 fol. 101-103. Notulen vergadering van de burgemeesters van Hoorn, Enkhuizen en Medemblik op het stadhuis te Hoorn d.d. 7 november 1730.
926 *Instructieboek van raden en generaalmeesters* van de Munten fol. 127v.
927 NHAH 10-27 en -11. Notulen van de vergaderingen van de burgemeesters van Hoorn, Enkhuizen en Medemblik d.d. 18 juli 1732 en 3 april 1733.

Wijntgens, Caspar (...-1625). Zoon van Balthasar Wijntgens (...-1589), Muntmeester van de gezamenlijke Munt van Deventer, Kampen en Zwolle (vóór 1533-1589), Muntmeester van West-Friesland (1586-1589) en Anna Fleming. Huwt Maria Stalpert van der Wiele, dochter van Jan Stalpert van der Wiele en Elisabeth van Lambroek.[928]
Muntmeester van gezamenlijke Munt van Deventer, Kampen en Zwolle 1587-1588 en Muntmeester van West-Friesland 1589-1625.

Wijntgens, Nicolaas (1663-1701). Zoon van Nicolaas Wijntgens en Lamberta Vriesen.[929] Huwt op 26 juli 1682 te Hoorn met Alida Teding van Berkhout (...-1730), dochter van Adriaan Teding van Berkhout (1639-1684), schepen van Hoorn, lid van de Vroedschap van Hoorn 1681-1684 en Swaantje van Houten.[930] Schepen van Hoorn 1683 en 1688, regent van het Oude mannen- en vrouwenhuis 1684-1686 en 1689-1701, commissaris van kleine zaken 1687, kapitein van de schutterij 1691 en bewindhebber van de West-Indische Compagnie 1692-1701.
Waardijn van de Westfriese Munt te Hoorn 1698-1701.

Wolff, Cornelis van der (1687-1763). Schepen van Medemblik 1711-1713, lid van de Vroedschap 1712-1763. Burgemeester van Medemblik 1714, 1720, 1727, 1730, 1732, 1739, 1740, 1744, 1745, 1748 en 1749, gecommitteerde bij de Admiraliteit van het Noorderkwartier 1715-1717, 1742-1744, 1746-1748, 1749-1754 en 1756-1760, lid van de Generaliteits Rekenkamer 1736-1739. Huwt op 2 juli 1712 met Geertruij van Wallendal, dochter van mr. Gaspar van Wallendal en Diewertje Puinders.
Waardijn van de Westfriese Munt te Medemblik 1715-1720.

Wolff, Ewout van der (circa 1634-1717). Schepen van Medemblik 1662, 1664 en 1671, lid van de Vroedschap 1668-1717, burgemeester 1672-1673, 1680-1681, 1684, 1693-1694, 1697-1698, 1702-1703, 1706-1707, 1710, 1713-1714, gecommitteerde bij de Admiraliteit van het Noorderkwartier 1674-1676 en 1712-1713, lid Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier 1682-1684, 1691-1694, 1695-1697, 1699-1702, 1704-1706, 1708-1710. Bewindhebber van de West-Indische Compagnie en bekend als koopman. Is gehuwd met Aefien van der Zijp, dochter van Cornelis Heertjes van der Zijp en Brecht Olpherts.
Waardijn van de Westfriese Munt te Medemblik 1711-1715.

Zwol, Huijbert van. Vanaf 1701 assistent van Stephan Madecker, opzichter van het schroef- en pletwerk aan de Hollandse Munt te Dordrecht.

928 Hun dochter Anna huwt op 5 oktober 1625 te Hoorn Floris den Otter, die zijn schoonvader na diens overlijden in december 1625 als Muntmeester van West-Friesland opvolgt.
929 Van der Wiel e.a., de Noord- en Zuid-Nederlandse Muntmeesters 18.
930 Schmidt, *Om de eer van de familie* 40. Kooijmans, *Onder regenten* 372.

23 Verantwoording

23.1 Gebruikte afkortingen

GR	Gecommitteerde Raden [tenzij anders vermeld: van Hollands Zuiderkwartier]
R&G	Raden en generaalmeesters van de Munten
SG	Staten-Generaal
StvHoll	Staten van Holland en West-Friesland

Bronverwijzingen

CBG	Centraal Bureau voor Genealogie, Den Haag
GAA	Gelders Archief, Arnhem
GAD	Gemeentearchief Dordrecht (DIEP), Dordrecht
GADelft	Gemeentearchief Delft, Delft
GADH	Gemeentearchief Den Haag, Den Haag
GrA	Groninger Archieven, Groningen
HCO	Historisch Centrum Overijssel, Zwolle
KITLV	Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, Leiden
NA	Nationaal Archief, Den Haag
NHAH	Noord-Hollands Archief, Haarlem
RAL	Regionaal Archief Leiden, Leiden
RHCA	Regionaal Historisch Centrum Alkmaar, Alkmaar
SAA	Stadsarchief Amsterdam, Amsterdam
SAD	Stadsarchief en Athenaeumbibliotheek Deventer, Deventer
UA	Utrechts Archief, Utrecht
WFA	Westfries Archief, Hoorn
ZA	Zeeuws Archief, Middelburg

23.2 Bronnen

In de voetnoten is bij de verwijzingen naar bronnen gekozen voor gebruik van afkortingen voor de naam van de archiefbewaarplaats gecombineerd met het toegangsnummer van het desbetreffende archief. In de onderstaande lijst van bronnen zijn de archieven alfabetisch gerangschikt naar de plaats van bewaring en daarbinnen op toegangsnummer. Achter elk archief staat tussen vierkante haken de in de voetnoten gebruikte afkorting voor de archiefinstelling en het toegangsnummer van het geraadpleegde archief. Een alfabetisch en numeriek geordende concordans op toegangsnummers is tevens opgenomen

23.2.1 Lijst van bronnen

Alkmaar, Regionaal Historisch Centrum

Doop-, trouw- en begraafregisters Alkmaar via www.archiefalkmaar.nl

Amsterdam, Stadsarchief

Archief van de burgemeesters, ingekomen brieven, 1534-1795, 1806 [SAA 5026]

50 Raden en generaalmeesters van de Munten der Verenigde Nederlanden.

Arnhem, Gelders Archief

Archief Gelderse Rekenkamer, 1543-1795 [GA 12]

85 Register van commissies en instructies, tiende boek.

88 Register van eedformulieren van de rekenplichtige ambtenaren, 1559-1810, tweede deel.

Archief van het Hof van Gelre en Zutphen, 1543-1795 [GA 124]

1326-1336 Commissie-boeck des haves van Gelderland 1586-1789.

Familiearchief Singendonck, circa 1600-1861 [GA 486]

1 Stukken betreffende huwelijksvoorwaarden van leden der familie Singendonck en aanverwante geslachten, mr. Nicolaas ten Hove en Maria Françoise Fagel, 1725.

W. van de Pas† / P. Theeuwen *Ambtenarenproject. Database Gelderse Ambtenaren* 1543-1795 [in voorbereiding].

Brielle, Streekarchief Voorne-Putten en Rozenburg

Archief Ambacht Simonshaven en Schuddebeurs [47]

786 Iman van der Salm, procureur voor het Hof van Holland, wonende in 's-Gravenhage, bekent aan mr. Jan Anthony Chais, advocaat, wonende in 's-Gravenhage, een schuld van *ƒ* 5.000 wegens geleende en aangetelde penningen, die hij met *ƒ* 1.000 per jaar zal aflossen met rente onder verband van de helft in de woning, genaamd Zeerust, met de

bijbehorende landerijen in Oud Schuddebeurs, een bouwwoning bestaande in een modern huis, twee ruime korenschuren met stallingen, twee bergen, wagenhuis, schapenstal, varkenskotten, een vruchtdragende boomgaard, een erfpachtdijk beplant met iepen en essen, even buiten het dorp Simonshaven bij het veer van den Biersum bij het Spui, twee tuintjes aan voorschreven erfpachtdijk, 19 juli 1762.

790 Mr. Jan Anthony Chais, advocaat voor het Hof van Holland, wonende in 's-Gravenhage, machtigt voor notaris Johannis Ebbe aldaar Jacobus Braet, schout en secretaris van Simonshaven en Schuddebeurs, om namens hem voor het gerecht van Simonshaven een hypotheekbrief van *f* 5.000 te transporteren, 25 november 1762.

Delft, Gemeentearchief

Collectie C.D. Goudappel, 1509-1975 [GADelft 587]

21 Benoeming van mr Martinus Donius van Eversdijk als commis van financiën in de Generaliteit, 1717.

Den Haag, Gemeentearchief

Notarieel Archief, 1597-1843 [GADH 372]

498 Archief notaris Johannes Wichman, 1657-1688, 1680-1681.

825 Archief notaris Daniel van (den) Bossche, 1670-1691, 1673.

997 Archief notaris Cornelis den Haan, 1675-1717, 1701-1704.

Den Haag, Hoge Raad van Adel

Archief Van Slingelandt, 1438-1868.

181 Stukken betreffende de Munt te Dordrecht (1589) 1706-1750 en z.j.

Collectie jhr. W.F.G.L. van der Dussen, Genealogiën

329 Pompe van Meerdervoort.

Collectie A.C. baron Snouckaert van Schauburg, Genealogiën

3456 Pompe van Meerdervoort.

Den Haag, Nationaal Archief

Archief van de Contrarolleurs, later Contrarolleur-generaal van 's Lands werken en fortificatien van Holland en West-Friesland, 1613-1795 [NA 3.01.43]

62 Bestekken en andere stukken betreffende werken aan de Munt-gebouwen te Dordrecht 1742, 1756-1762.

77 Minuten en concepten van de verbalen der inspectiereizen 1762-1768.

80 Bestekken van extra ordinaire aanbestede werken 1769-1770.

103 Bestekken en andere stukken betreffende de Muntgebouwen en de Geervlietse Toltoren te Dordrecht 1762-1784.

151 Bestekken en andere stukken betreffende de Muntgebouwen en de Geervlietse Toltoren te Dordrecht 1784-1793.

Archief van de essayeur-generaal van 's Rijks Munt, 1795-1813 [NA 2.01.33]

1-13 Ingekomen stukken en minuten van uitgaande brieven, rapporten en memorien 1795-1813.

15 Journaal 1803-1812.

18 Processen-verbaal van de opening van de muntbus te Utrecht 1799-1801en 1804-1811, te Enkhuizen 1801, te Dordrecht 1804 en te Harderwijk 1801 en 1805.

19 Staten van geslagen munten blijkend de opening der muntbusse in de verschillende provinciën, 1641-1811.

Archief van de Financie van Holland, 1572-1806 [NA 3.01.29]

623 Commissieboeken der Staten van Holland; o.a. ambtenaren van de Hollandse Munt te Dordrecht,1698-1722.

922-925 Register van huislasten van Gecommitteerde Raden van het Noorderwkartier, o.a. traktement stempelsnijder van de Munt ...-1794.

Archief van de Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland, 1434-1810 [NA 3.01.05]

3000-3278 Registers van resolutiën van Gecommitteerde Raden 1621-1794.

3865 Stukken voornamelijk betreffende fortificaties in diverse plaatsen, o.a. Munt van Dordrecht, circa 1795-1806.

4049 Missives en lijsten, ingezonden door colleges, steden, dorpen en districten in het Noorder- en Zuiderkwartier van Holland, houdende opgaven van alle ambten en bedieninngen die tot hun begeving staan, met specificatie van de inkomsten, kantoren in het Zuiderkwartier, Schoonhoven, Brielle, Sociëteit Den Haag, Ridderschap, Staten en Gecommitteerde Raden, Leen- en registerkamer, Hof van Holland, Hoge Raad, Rekenkamer ter Auditie, Generaliteits Muntkamer en Generaliteits Rekenkamer, 1749.

Archief van de Gedeputeerden van Haarlem ter dagvaart van de Staten van Holland, 1245-1793 [NA 3.01.09]

1060 Stukken betreffende het aanmunten van nieuwe stuivers, naar aanleiding van klachten van de regering van Gorinchem over de slechte kwaliteit van de in omloop zijnde stuivers, 1737.

Archief van de Generaliteits Muntkamer,1578-1798 [NA 1.01.44]

1-27 Generaal Register (ingekomen en uitgaande stukken), 1594-1798.

28-29 Register van ingekomen en uitgaande stukken betreffende de goud- en zilversmeden in Holland en West-Friesland, 1700-1773 en 1773-1798.

30-37 Register van stukken betreffende de opening en examinatie van de muntbussen,

1648-1798.

38-39 Kopieregister resoluties raden en generaalmeesters, 1716-1726 en 1726-1736.

40 Register van ingekomen en uitgaande stukken, 1717-1721.

41-43 Diverse stukken behorende tot de administrate van secretaris H. van Ourijck, 1731-1753.

44-46 Concept-resoluties van raden en generaalmeesters met bijlagen en ingekomen stukken, 1780-1794, 1795-1798.

47-55 Concept- en minuut-verbalen van opening van de muntbus, 1730-1798.

56 Stukken behorende tot de administratie van de essayeurs-generaal Marcellus Bruijnesteijn en mr. Johan Emants, 1682-1742.

57-61 Stukken behorende tot de administratie van essayeur-generaal Marcellus Emants

62 Extract resoluties Staten-Generaal, 1747-1786.

63 Receuil van extracten uit de Resoluties Staten-Generaal, 1578-1750.

64 Stukken behorende tot de administratie van essayeur-generaal mr. W.A. Poelman, 1792-1795.

65 Serie reisverslagen van de essayeurs-generaal Johan Emants, Marcellus Emants en Willem A.A. Poelman, betreffende de opening van de muntbussen van Gelderland, Holland, West-Friesland, Zeeland en Utrecht, 1717-1809.

66 Ordonnantie van de Munt d.d. 1529, afgegeven voor adjunct-generaalmeester Adriaen Claesz Muyt, 1634.

67-76 Resoluties van raden en generaalmeesters van de Munten, 1711-1798.

Archief I.J.A. Gogel 1752-1821 [NA 2.21.05.39]

13 Muntzaken 1798-1805.

33 Algemene rekening over de geldmiddelen van het koninkrijk voor het jaar 1807.

Archief jhr. J. Goldberg 1482-1827 [NA 2.21.006.51]

56 Generaale Tabelle van 's Lands Munten, door den essayeur-generaal W.A.A. Poelman, 1641-1804 (kopie).

Archief van de Grafelijkheids Rekenkamer: registers en stukken, 1233-1815 [NA 3.01.27.01]

73 Resoluties van Gecommitteerde Raden betreffende de domeinen, 1763-1767.
689-690 Zaken betreffende de Munt 1580-1789.

Archief van de Grafelijkheids Rekenkamer: afgehoorde rekeningen, 1425-1728 [NA 3.01.27.02]

4945-4958 Rekeningen van Jacob Jansz. de Jonge, Johan Benker, Willem van Bijlaer, Simon van Rottermont, Mattheus Sonnemans en Isaak Westerveen, 1602-1725.

Archief van raadpensionaris Anthonie van der Heim, 1559-1787 [NA 3.01.22]

386 Lijsten van data van resoluties van de Staten van Holland en West-Friesland over de periode 1720-1731, genomen ten aanzien van muntzaken.

538 Memorie betreffende de aanstelling van essayeurs-generaal bij de Staten-Generaal (afschrift, 1740).

Archief van het Hof van Holland [NA 3.03.01.01.01]

3375 Register van willige en onwillige decreten 1657.

Archief van het ministerie van Financiën 1795-1813 [NA 2.01.21]

298 Ingekomen stukken 26 oktober t/m 8 november 1802.

323 Ingekomen stukken 26 juli t/m 9 augustus 1803.

Archief van de Nationale Rekening, etc., 1799-1813 [NA 2.01.07]

273 'Staten betrekkelijk de algemene gedmiddelen van het Rijk', opgemaakt door de inspecteurs-generaal der middelen te lande over het koninkrijk Holland, 1808-1809.

Archief van landsadvocaat J. van Oldenbarnevelt, 1482-1736 [NA 3.01.14]

1207 Instructie van Maria van Hongarije voor de generaalmeesters van de Munt van de landen van herwaartsover d.d. 1 mei 1535.

Archief van de Oude West-Indische Compagnie, 1621-1674 [NA 1.05.01.01]

8 Kopieboek van uitgaande stukken van de Heren XIX, 1629-1642.

Archief van de Raad van State, 1581-1795 [NA 1.01.19]

5 Resoluties 18 maart – 19 augustus 1586.

6 Resoluties juni 1587 – 12 maart 1588.

2110 Diverse stukken betreffende o.a. de Munt, z.j.

2214 Extract resoluties van de Staten-Generaal en de Raad van State betreffende o.a. de Munt, 1580-1639.

Archief van de Rekenkamer ter Auditie, 1518-1805 [NA 3.01.28]

5627-5641 Rekeningen van Isaak Westerveen en Otto Buck, 1725-1751.

5642 A-F Rekeningen van de aangekochte koperen drukplaten door de Muntmeesters der Vereenigde nederlanden en de Muntmeester-generaal van Holland op de Munten van West-Friesland en Holland, 1738-1780.

5643-5647 Rekeningen van Wouter Buck en Jan A. Bodisco, 1756-1798.

5647 A-E Stukken betreffende de gerepudieerde boedel van wijlen Jan Abraham Bodisco, 1806-1810.

Archief van de Ridderschap en edelen van Holland en West-Friesland, 1572-1811 [NA 3.01.06]

120 Aantekeningen van vergaderingen van de Staten van Holland d.d. 20 juli, 16 augustus

en 15 oktober 1737 inzake door de raden en generaalmeesters van de Munten aan de Staten-Generaal d.d. 15 augustus 1636 [1737!] uitgebrachte rapporten betreffende het tegengaan van het inbrengen van 'kwade' stuivers, 1737.

Archief van het Serment van de Hollandse Munt te Dordrecht, 1291-1807 [NA 3.01.30]

54 aantekeningen omtrent het recht van die van het Serment om alleen voor provoosten en gezworenen te recht te staan, eerste helft zeventiende eeuw.

172 Extracten uit het ordonnantie- en costumeboek van de munters en werklieden van Brabant, bevattende de door de provoosten, gezworenen, knapen en griffier te zweren eeden, zeventiende eeuw.

189 Instructie Hendrik Livelo als belast met het opzicht van de instrumenten in de Munt van Holland, 1711 (afschrift 1721).

190 Stukken betreffende de aanstelling van Hendrik de Kievit tot ambtenaar belast met het ronddraaien van de harde walsen, 1728.

192 Stukken betreffende de voorwaarden waaronder een nieuwe Muntmeester, in plaats van mr. Wouter Buck, zal worden aangenomen, 1785.

196 Register van de smidmeester, houdende aantekeningen van het getal marken aan gouden en zilveren munten aan de waardijn van de Munt van Holland opgeleverd, 1 mei 1730 – 19 april 1749.

197 idem, 14 mei 1749 – 12 april 1758.

198 idem, 17 april 1758 – 16 juli 1806.

208 Ordonnantie door raden en generaalmeesters van de Munt der Verenigde Nederlanden gemaakt op het aanmunten van koperen duiten, 1702.

Archief van de Staten-Generaal, 1431-1796 [NA 1.01.02]

3529 Register van ordinaris net-resoluties, 1755.

3560 idem, 1763.

3562 idem, 1764.

3760-3864 Gedrukte registers van de ordinaris resoluties, 1705-1796.

5723-5733 'Liassen Munte', Ingekomen ordinaris brieven en stukken betreffende Muntzaken, 1616-1794.

12270-12294 Registers van akten van aanstelling van Generaliteitsdienaren onder het zegel en cachet van de Staat, 1586-1794.

Archief van de Staten van Holland en West-Friesland, 1572-1795 [NA 3.01.04.01 + 02]

21-280 Gedrukte resoluties van de Staten van Holland, 1586-1795.

282-298 Indices op de gedrukte resoluties 1580-1790.

1872-2029 Documenten tot de vergadering van haer edel groot mogenden specterende, 1691-1793.

5771 Minuut registers van 'politiekecommissies', akten van benoeming van ambtenaren door de Staten van Holland en Gecommitteerde Raden, Financiën, Benoemingen financiële ambtenaren in Holland, Munt te Dordrecht: Muntmeester, 1731-1757, essayeur particulier, 1716-1785, opziender en onderhouder van de pletwerken, 1742-1764.

Archief van de familie Emants [NA 3.20.15]

1 Aantekeningen betreffende de genealogie van de familie Emants en aanverwante families.

42B Stukken betreffende de aanstelling van Guilliam Balthasar Emants (1737-1805) tot tweede essayeur-generaal van de Munten 1760-1763.

51 Stukken betreffende de aanstelling van Gerard Emants (1744-1804) tot klerk en eerste klerk bij de Staten-Generaal, tot advocaat bij het Hof van Holland en tot tweede essayeur-generaal van de Munten 1765-1783.

128 Aantekeningen betreffende belangrijke gebeurtenissen uit het particuliere en openbaar leven van Marcellus Bruinsteen, 1670-1703.

Archief van de familie Fagel, 1513-1927 [NA.1.10. 29]

1642 Essayeurs, Eykmeesters'. 1757-1772. Met aantekeningen van Hendrik Fagel de Oude en een lijst van retroacta betreffende de essayeurs-generaal over de jaren.

Archief van de familie Fagel, supplement, 1524-1795 [NA 1.10.94]

653 Kopie-resoluties van de Staten-Generaal betreffende muntzaken., 1578-1750.

654-656 Resoluties en exhibita van de Staten-Generaal betreffende muntzaken, 1593-1769.

Archief van de familie Hoeufft van Velzen [NA 3.20.26]

165 Acten van aanstelling door de Staten-Generaal van mr. Pompejus Hoeuft tot secretaris van raden en generaalmeesters van de Munten, 1728.

Collectie aanwinsten van de voormalige Eerste Afdeling van het Algemeen Rijksarchief, 14e eeuw-1933 [NA 1.11.01.01]

1637 Overzicht van de instelling en de handelingen van raden en generaalmeesters van de Munt 1586-1593.

Den Haag, Centraal Bureau voor Genealogie

Collectie Polvliet [CBG Collectie Polvliet]

19 dossier Tengnagell.

Deventer, Stadsarchief en Athanaeumbibliotheek Deventer

Archief Cameraars [SAD 698]

108-193 Rekening van den cameraar, 1699-1794.

Dordrecht, Gemeentarchief Dordrecht (Erfgoedcentrum DIEP)

Archief familie Repelaer van Spijkernisse [GAD 1074]

267 Akte betreffende de benoeming van Adriaan van der Graaf tot meester Munter door J.L. Roch van de Kamer van de Rekeningen te Den Haag, 8 februari 1704.

270 Benoeming van Adriaan van der Graaf tot meester Munter bij de Munt van Holland te Dordrecht door de Kamer van de Rekeningen te Den Haag, 8 februari 1704.

276 Verklaring van Johan Moijweer betreffende de betaling van *ƒ* 315: - door Johan Hallincq wegens het afstaan van zijn knaapplaats bij de Munt, 13 juli 1689.

277 Overeenkomst tussen Johan Moijweer en Herman Hallincq, secretaris van Dordrecht, waarbij Moijweer zijn knaapplaats afstaat aan Hallincq.

509 Proces tussen Jan Claes Jaeger (eiser) en Herbert van Diemen (gedaagde) betreffende de aanspraak van Jaeger op een erfmuntersplaats, 28 november 1607.

510 Stukken betreffende de vrijstelling voor de Munters en overig personeel van de Munt te Dordrecht van het betalen van belasting op bier, brood, zeep, vlees en andere levensmiddelen, 7 april 1576, 18 juli 1641, 22 mei 1671, 6 oktober 1672, 27 augustus 1732, 6 juli 1750, 8 mei 1770, 23 juni 1770, 25 en 29 september 1770, 18 januari 1773, 16 maart 1796.

511 Resolutie van Gecommitteerde Raden van Holland en West-Friesland dat de Muntmeesters voortaan geen knapen mogen aanstellen zonder hun toestemming, 16 september 1756.

512 Verklaring van Lodewijk Daniel Coenen betreffende het overdragen van de knapenplaats aan meester Munter Geerid van Duijnen, 11 juli 1687.

513 Stukken betreffende bezwaren van de Muntgezellen en Muntmeester van Dordrecht tegen het advies van de Gecommitteerde Raden d.d. 12 mei 1758 om de privileges inzake de Munt van Dordrecht op te heffen en het afschaffen van de vrijstelling op het betalen van 's Lands belastingen, 11 september 1543, 8 maart 1633, 25 mei 1634, 16 maart 1759, 20 september 1759.

514 Ordonnante en reglement gerenoveert en geamplieert bij die van de Sermente van de Graaffelijkheijds Munte van Holland binnen Dordrecht, 1765.

515 Rekening en verantwoording van de inkomsten en uitgaven van het Serment van de Munt te Dordrecht 1731, 1732 en 1737.

516 Aantekeningen betreffende de aanstelling en eedaflegging van meester Munters en knapen 'van de 6 plaatsen uit de periode 1491-1650.

517 Goedkeuring van het Serment van de Munt betreffende het verzoek van Johan Berck, griffier van de Munt om zijn zoon te benoemen als substituut-griffier en na zijn overlijden tot griffier, z.j.

518 Tekst van de eed van de werklieden van de Munt, z.j.

519 Lijst van meester Munters en hun knapen, z.j.

589 Samuel van Hoogstraetens gulden annotatien weegens de Hollantse en Brabantsche erfmuntersplaatsen, nevens de oude constuijmen, rechten en gewoontes van de Munt tot Dordrecht, 1673.

Archief Polder 'De vier polders'en haar rechtsvoorgangers,1424-1969. [GAD 785]

2389 Appointement op een rekest van Otto Buck, oud-Muntmeester van Holland, tot het leggen van een buis of koker door de dijk van de Noord- of Merwedepolder, ten behoeve van de toevoer van vers water naar zijn buitenplaats, 1766.

Archief Sint Anna- of Van Slingelandtskapel ter Grote Kerk, 1422-1879 [GAD 190]

26 Notariële akte van transport door Jacob Nemerij aan de dekens en gildenbroeders van het Bondwerkersgilde om de Muntmeesterskapel te gebruiken, 1492, met transfix, 1441.

Archief Weeskamer te Dordrecht 1593-1847 [GAD 10]

247 Lijst houdende een opgave van de gouden muntspecien en hun waarde, z.j.

Collectie bescheiden met betrekking tot de familie Repelaer en aanverwante geslachten, 1345-1946 [GAD 125]

0027 Brief van Ocker Repelaer aan F. Limburgh te 's Gravenhage betreffende de muntersplaats te Dordrecht, 1731.

0377 Akten van transport aan Otto Buck en Maria Sixti van de buitenplaats 'Noordhove', 1691-1765, en van in de Noordpolder gelegen landerijen, 1691-1779.

1089 Stukken betreffende de rechtzaak tussen de munters en werklieden van de Grafelijkheids Munt en de stad Dordrecht inzake hun privileges, 1703. Met afschriften van privileges en reglementen vanaf de vroegste tijd betreffende de Munt, 1680-1720 en een staat houdende opgave van namen van munters, knapen en weduwen met aantekening van door hen ontvangen levensmiddelen, 1706-1707.

1136 Brieven van C. Long Epée betreffende oude archivalia van de Munt te Dordrecht, 1859. N.B. Deze stukken zijn in 1872 door het Rijk aangekocht. Zie verslagen omtrent 's Rijks oude archieven 1865-1877 90 en 1914 441.

Collectie bescheiden met betrekking tot de familie De Bevere, 1652-1734 [GAD 123]

4 Bul van Cornelis de Bevere als doctor juris civilis gegeven door de Universiteit van Orleans, 1656.

5 Akte houdende de huwelijkse voorwaarden tussen Cornelis de Bevere en Adriana van Wouw, 1657.

6 Testamentaire beschikking van Cornelis de Bevere en Adriana van Wouw, z.j.

7 Testament Cornelis de Bevere en Adriana van Wouw, 1664.

8 Testament Cornelis de Bevere, 1689.

9 Inventaris van de nagelaten goederen door Cornelis de Bevere 1691.

10 Notariële akte waarbij de provisionele verdeling van de effecten nagelaten door Cornelis de Bevere wordt geregeld, 1691.

11 Inventaris van de door Johan Bladegom van Woenssel nagelaten goederen, 1699. [Cornelis de Bevere is een van de twee erfgenamen]

12 Brief van Cornelis de Bevere aan zijn zoon Cornelis over de middelen tot redres van het vervallen muntwerk, z.j.

13 Akte houdende de huwelijkse voorwaarden tussen Cornelis de Bevere en Antonia Cools, 1680.

14 Akte houdende de huwelijkse voorwaarden tussen Cornelis de Bevere en Antonia Cools, 1680.

15 Inventaris van de goederen en effecten door Cornelis de Bevere aan zijn zoon Cornelis geschonken ter gelegenheid van diens huwelijk met Antonia Cools, 1680.

16 Schepenakte van transport door Cornelis Leendertsz. Jonghste aan Cornelis de Bevere van 3 morgen en 300 roeden land gelegen in de Grote Lindt, 1675.

17 Schepenakte van transport door Janneken Joris aan Cornelis de Bevere van 4 morgen en 209 roeden zaai- en weiland gelegen aan de Trekdam, 1681.

18 Verklaring van Cornelis Carsseboom betreffende het in huur hebben van Cornelis de Bevere van 5 morgen zaailand gelegen in de zuidpolder van Barendrecht, 1681.

19 Aantekening betreffende de schuld van Dirk Bastiaansz Keerseboom aan Cornelis de Bevere vanwege 8 jaar pachtgeld voor 5 morgen en 12 roeden land gelegen in de zuidpolder van Barendrecht, 1684, met aantekeningen inzake de schuldaflossing, 1681-1685.

20 Akte waarbij door Antonia Cools volmacht wordt verleend aan Leendert Palick om haar pachtlanden en andere schulden te innen, 1685.

21 Schepenakte van transport door de diaconiemeesters van Alblasserdam aan Antonia Cools van 2 morgen land gelegen onder Alblasserdam en genaamd ‘Kerkeland’, 1695.

22 Stukken betreffende het proces tussen Antonia Cools, Johan Bladegom van Woenssel, Ernest de Bevere en Michiel Pompe van Meerdervoort, inzake het recht op een deel van de erfenis van Barbara van Beaumont en van Adriana van Wouw, 1691-1694.

Collectie van handschriften 17de – 20ste eeuw [GAD 150]

107 Bescheiden betreffende de Graafelijkheids Munt te Dordrecht, 1570-1807:

107-1 ‘Cort vertoogh wegens de vrijdommen van de Munt van Hollandt tot Dordreght’, 2de helft zeventiende eeuw.

107-2 Privilege van de Munt van Philips II, 14 augustus 1559, met hierbij geinsereerde privileges van 1367, 1484, 1504 en 1517, en bevestiging door de Staten van Holland, 3 oktober 1575, afschrift 1714.

107.3 Deductie van de privileges en vrijdommen van de munters en werklieden van de Graafelijkheids Munt te Dordrecht, z.j.

107.4 Memorie van de privileges en vrijdommen van de Munt te Dordrecht, z.j.

107.5 Verklaring van de generaalmeesters van de Munt over de aan de munters toegekende vrijdommen, 17 juni 1625, afschrift 1708.

107.6 Lijst van de door de munters in het jaar 1711 verbruikte waren, waarvoor zij accijnsvrijheid genoten, z.j.

107.7 Request van de provoosten en gezworenen van de Graafelijkheids Munt te Dordrecht aan de raden van de rekeningen der domeinen in Holland over de uitbetaling van te weinig pletloon door de muntmeesters, 9 december 1714; met schrijven hierover van de serment van de Munt te Dordrecht en bijbehorende stukken, 1702-1716.

107.8 Reglement voor de munters voor ondersteuning bij ziekte, 18e eeuw

107.9 Ingekomen en uitgegane stukken, 1633-1807.

107.10 Afschriften, resoluties en aanstellingen, 1673-1730 en z.j.

107.11 Lijst van de officieren van de Munt, munters en knapen, 1 februari 1734.

107.12 Lijst van de meesters en knapen van de Munt, z.j. (tussen 1731 en 1746).

107.13 Eed van de knapen van de Munt, z.j.

107.14 Eed van de werklieden en munters van de serment te Dordrecht, z.j.

107.15 Rekening van Jacob Roscam, als provoost boekhouder aan de Munt te Dordrecht, 1714.

107.16 Aanstelling van Johan van Dorre als meestermunter, 16 oktober 1693.

107.17 Transportakte van een meestermuntersplaats door de erven van Aert van Beek aan Jacob Frederixsse Roscam, 26 februari 1677. Authentiek afschrift en aanstelling uts door de raden van de rekening der Domeinen van Holland, 21 augustus 1677.

107.18 Memorie van Willem van Goudriaen betreffende zijn aanspraken tegen Johan van Dorre wegens niet betaling van de gelden verschuldigd voor een meestermunterplaats, z.j.

107.19 Instructie van Hendrik Livelo als muntersgezel, 19 juni 1711.

107.20 Opgave der onkosten van het meesterproefmaal van Jacobus Roskam Jacobuszoon, 1717 en van Jacobus Frederiks Roskam, 30 september 1755.

107.21 Request van Geerard Hordijk om op te volgen in de meestermunterplaats van Frederik de Koning, met apostille van 11 september 1783.

107.22 Resolutie aangaande het loon van de conchierge, 1708.

107.23 Los blad met aantekening van lasten rustende op een huis (waarschijnlijk door de Munt verkocht), 1570.

652 bescheiden betreffende de aanstelling, de instructie en het salaris van Stephanus Madecker voor het doen van het pletwerkin de Munt te Dordrecht, 1685-1702.

654 Inventarislijst van archivalia betreffende de Munt, aanwezig in een kist bij de heer G. van Eyck, begin 19e eeuw.

655 Notariële akte van verkoop van archivalia betreffende de Munt door M.J. Eyck te Dordrecht aan de Staat der Nederlanden, 5 juni 1872.

656 Memorie van de Haagse advocaat Van Nievelt betreffende de echtheid van het munterspriviliege, 1751 (18e eeuws afschrift), 1836-1880.

657 Memorie van de Commissarissen der domeinen van Zuid-Holland betreffende het vermeende recht der Dortse Muntmeesters [meester Munters!] tot opleiding van leerjongens, 17 augustus 1776.

658 Lijsten van naar de Munt vervoerd en getaxeerd goud en zilver, 1795.

659 Bescheiden betreffende de aankoop en het beheer van de gebouwen der voormalige

Munt door Jan Schouten en Arnoldus Jan Schouten, 1836-1880.

708 Taxatierapport van drie schilderijen voorstellende de Muntmeesters [meester munters], opgesteld door J. Schouman, 15 juli 1873.

1844 Brief van Adriaan van Blijenburg, waardijn van de Munt van Holland, z.j.

2151 Akte waarbij Albrecht van Beieren het personeel van de Munt van Holland bepaalde voorrechten verleent, 4 maart 1367 (17e eeuws afschrift).

2224 Uitreksel uit de resoluties van de burgemeesters dd. 13 juli 1699 houdende de bepaling dat Daniel van Veen de impostbriefjes aan de munters mag afgeven, doch dat de munters de briefjes aan de pachters of collateurs moeten geven, 1699.

2347 Gedeelte van een Portugees kaartspel met afbeeldingen van bekers, stokken, munten en zwaarden, afgeleid van het Tarokspel, aangetroffen als schutbladen in een verzamelbundel van werkjes van Cornelis Hazart, grotendeels uitgegeven door de Antwerpse drukker Michiel Cnobbaert, eind 16 eeuw.

2972 Het geslacht Van Baerll, incl aantekeningen over en portret van Adrianus Martinus Josephus van Baerll (1729-1783), stempelsnijder van de Munt te Dordrecht, door C.A. Huygen, circa 1940.

3195 Naamlijst met bronvermelding van in de Munt van Dordrecht in de jaren 1420-1787 werkzaam geweest zijnde Muntmeesters, circa 1787.

3824 Aantekeningen over de Munt van Holland te Dordrecht en de uitgaven van de Dordtse gulden, 2001.

Gerecht van Dordrecht 1450-1811 [GAD 9]

32c Besluiten van het gerecht betreffende de erkenning van de vrijheden van de Munters inzake de accijnzen op wijn, bier, brood en vlees, 1672, de verteringen door gegijzelden, 1689, het inleveren van notarisprotocollen, 1732, de voorschriften bij de overdracht van huizen, z.j., en het veer Dordrecht-Amsterdam.

596 Inventaris van de goederen van Muntmeester Gerrit Pietersz. Dou, 1569.

802 Register houdende de transportakten van huizen, rentebrieven, alsmede hypotheekakten en schuldbekentenissen, 1700.

817-829 Idem, 1732-1734 tot en met 1766-1768.

1192 Stukken betreffende de insolvente boedels, Johannes Drappentier 1765.

Notariële archieven van Dordrecht 1589-1925 [GAD 20]

182 Akten van notaris Johannes Melanen, [fol. 153] verklaring Muntmeester Simon Rottermont, Lodewijk Danielsz. Coene en Jan Bastiaaensz. van Houwelier betreffende de voorrechten van het personeel, 1668-1669.

Stadsarchief Dordrecht 1572-1795 [GAD 3]

473 Staat houdende een opgave van de nog verschuldigde imposten vanwege de Munt en Engelse court, 1701.

4800 Notitie betreffende de privileges en vrijdommen van de Munt van Holland, 1367-1633.

4801 Resoluties van de Staten-Generaal en muntmeesters betreffende het muntwezen, 1619.

4802 Notitie betreffende de vrijdommen van de muntmeesters, z.j.

4803 Resolutie van het Gerecht betreffende de vrijdommen van de munters, 1672.

4804 Verslag van de bijeenkomst betreffende het beëindigen van de muntslag te Amsterdam, 1673 (afschrift, 1694).

4805 Verzoekschriften van de munters betreffende het aanstellen van D. van Veen tot collecteur van de muntersbiljetten, 1684-1705.

Groningen, Groninger Archieven

Staten van Stad en Lande, 1594-1798 [GrA 1]

15-1381 Stukken van de afgevaardigden ter Staten-Generaal. Brieven afkomstig van burgemeesters.

16-1432 Archieven en stukken van andere commissies. Stukken van de gecommitteerden voor de Munt.

Haarlem, Noord-Hollands Archief

Archief van de Westfriese Munt [NHAH 10]

1 Resoluties van de Gedeputeerden der drie steden inzake de Munt, 1656-1791

2 Register houdende de aantallen dagelijks in de bus gestoken of daarvoor apart gehouden munten, 1781-1784.

3 Resoluties van de gedeputeerde der drie steden, alsmede bij de gedeputeerde van Hoorn ingekomen stukken en minuten van door hen verzonden stukken, 1596-1711.

4 idem, 1711-1796.

5 Resoluties van de gedeputeerde der drie steden, 1603.

6 idem, 1627.

7 Resoluties genomen in de vergadering van burgemeesters der drie steden, inzake de aan hun gedeputeerden naar de Staten van Holland te verstrekken lastgeving om tot een oplossing te komen over het geschil tussen de drie steden en de Staten van Holland over de muntslag, 1628.

8 Resoluties van de gedeputeerden der drie steden, alsmede afschriften van de bij de gedeputeerden van Hoorn ingekomen stukken en minuten van door hen verzonden stukken, 1715-1752.

9 resoluties van de gedeputeerde der drie steden inzake de aanmaak van hele en halve rijders, z.j.

10 Bij de gedeputeerde van Hoorn ingekomen stukken, alsmede afschriften van notulen etc., 1579-1650.

11 Idem, 1670-1796.

12 Akte waarbij de gedeputeerden van Hoorn, Enkhuizen verklaren overeen te zijn gekomen de Munt om de drie jaar van de ene naar de andere stad over te plaatsen,

1603.

13 Advies van de generaalmeesters van de Munten, uitgebracht aan Gecommitteerde Raden van het Noorderkwartier, inzake de verbetering van het inkomen van de Muntmeesters, het slaan van bepaalde munten, de toevloed van vreemde munten etc., 1625.

14 Rapport van de gedeputeerden van de gewesten aan de Staten-Generaal betreffende muntzaken, 1625.

15 Conceptplakkaat van de Staten-Generaal inzake het brengen van uniformiteit in munt en muntslag, z.j. (na 1616).

16 aanbeveling om te komen tot een uniforme regeling voor alle Muntplaatsen in de Republiek, z.j.

17 Rekening van de Munt, 1623-1625.

18 Idem, 1631.

19 Extract uit de instructie van 1502 van de Muntmeester betreffende het slaan van 'kleine penningen', 1603.

20 Proces-verbaal van eedaflegging door Caspar Wijntgens, waarin hij belooft zich te houden aan zijn nieuwe instructie, 1615.

21 Instructie voor Gecommitteerde Raden van het Noorder- en Zuiderkwartier inzake de Munt, ondertekend door hun gecommitteerde Jan Claesz. Engelen, 1626.

22 Extract uit de instructie voor de Muntmeester, gearresteerd door de Staten van Holland en West-Friesland d.d. 18 maart 1625, inzake de toekenning aan de Muntgezellen van een toelage boven hun normale loon, 1631.

23 Processen-verbaal van muntbusopeningen, 1627-1786.

24 Idem, 1720-1791.

25 Resoluties van de gedeputeerden der drie steden, alsmede afschriften van bij de gedeputeerden van Enkhuizen ingekomen stukken en minuten van door hen verzonden stukken, 1626-1655.

26 Idem, 1656-1795.

27 Bij de gedeputeerden van Enkhuizen ingekomen stukken, alsmede afschriften van notulen, rapporten etc., 1609, 1611, 1715-1766.

28 Nota van de advocaten van de VOC voor de heren XVII inzake de waarde van de ducatons waarmee de wisselbrieven uit Indië ten laste van de VOC moeten worden voldaan, z.j. (kopie; ca. 1740).

29 Request van de substituut-waardijn Joris van Brandenburg aan de bestuurders van de Westfriese Munt om vrijstelling van betaling van impost, z.j. [1760].

30 Rapport van het Uitvoerend Bewind der Bataafse Republiek uitgebracht aan de Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam inzake de opheffng van de diverse gewestelijke Munten, de instelling van een centrale Munt en de reductie van het aantal muntsoorten, 1799.

31 Instructie voor Muntmeester Jan Knol, 1715.

32 Instructie voor waardijn Hugo Adriaan van Bleiswijk, 1791.

33 Processen-verbaal van muntbusopening, 1736-1791.

34 Resoluties van de gedeputeerden der drie steden, afkomstig van de gedeputeerden van Medemblik, 1626.

35 Resoluties van de gedeputeerden der drie steden, afkomstig van de gedeputeerden van Medemblik, houdende de verwerping van het door de generaalmeesters aan de Staten van Holland en West-Friesland uitgebrachte advies de beide Munten te verenigen, 1628.

36 Resoluties van de gedeputeerden der drie steden, afkomstig van de gedeputeerden van Medemblik, 1655-1752.

37 Idem, 1761-1791.

38 Bij de gedeputeerde van Medemblik ingekomen stukken inzake de Munt, 1579-1624.

39 Idem, 1625-1673 en z.j.

40 Rapport van de gedeputeerden van de gewesten, uitgebracht aan de Staten-Generaal, bevattende een aantal voorstellen om tot uniformiteit te komen op het terrein van de muntslag, 1625.

41 Voorstel van de generaalmeesters van de Munten om de Munten, nadat zij een bepaald gewicht aan materiaal hebben verwerkt, vrijwillig stil te laten staan, om een vaste muntprijs en gelijkheid van muntslag in alle gewesten te krijgen, 1627.

42 Afschriften van adviezen van de generaalmeesters, uitgebracht aan de Staten-Generaal en de Staten van Holland en West-Friesland, 1684-1699, 1708, 1722-1723, 1726.

43 Rekening van de Munt, 1626-1631.

44 Instructie voor de raden en generaalmeesters van de Munten, 1535.

45 Brief van de gedeputeerde van Hoorn aan die van Medemblik, houdende de voorlopige instructie voor de waardijn, met het verzoek deze te willen goedkeuren.

46 Instructie voor de Muntmeester van West-Friesland, 1602.

47 Extract uit de instructie van de Muntmeester d.d. 1606, houdende de strafbepalingen bij het niet nakomen van artikelen uit deze instructie, 1617.

48 Instructie voor Jan Claesz. Engelen als superintendent over de Munten van Dordrecht en Enkhuizen, 1625.

49 Instructies voor de Muntmeester, de waardijn en de essayeur, 1626 en z.j.

50 Instructie voor de waardijn, z.j.

51 Request van Gerrit van Romondt aan de gedeputeerde van Medemblik om ontheffing van een aantal bepalingen van zijn instructie, z.j.

52 Processen-verbaal van muntbusopening, 1599-1661.

53 Idem, 1741-1766.

54 Idem, 1771.

55 Idem, 1774.

56 Idem, 1781.

Collectie stadspublicaties van het stadsbestuur van Haarlem, 1605-1813 [NHAH 2166]

627 Y Ordonnantie dat de gewichten om goud te wegen door de ijkmeester-generaal van de kleine ijk (...) geijkt moeten worden, 23 april 1755.
639 Y Idem, 28 juli 1758.
650 Y Idem, 23 maart 1762.
660 Y Idem, 21 september 1765.
686 Y Idem, 20 september 1769.
692 Y Idem, 20 juni 1771.
718 Y Idem, 12 juni 1778.
733 Y Idem, 17 juli 1781.

Hoorn, Westfries Archief

Oud-archief Enkhuizen 1353-1815 [WFA OAE, tegenwoordig inv. nr. 0120]

033 Verhandelingen van de vergaderingen van de Vroedschap, 1706-1711.
321 Burgemeestersrekening 1702.
760-872 Thesauriersrekeningen 1642, 1661, 1700-1809.
935 Rapporten van de Kamer van Finaciën aan de raad van Enkhuizen, inzake de Munt van West-Friesland, 1805-1853.
935a Resolutien der Gedeputeerden van Hoorn, Enkhuizen en Medemblik voor de zaken van de Westfriese Munt, 1626-1655.
935b Resolutien der Gedeputeerden van Hoorn, Enkhuizen en Medemblik voor de zaken van de Westfriese Munt, 1656-1795.
935c Raport over de controle van de Westfriese Munt, 1791.
1893 Akte van het transporteren van de Westfriese Munt van Hoorn naar Enkhuizen, 1603.
1894 Akte van instandhouding van een Munt door de steden Hoorn, Enkhuizen en Medemblik, 1587.

Oud-archief Hoorn 1356-1815 [WFA OAH, tegenwoordig inv. nr. 0348]

312 Burgemeestersrekening, 1691-1703
316 Idem, 1711-1727.
317 Idem, 1711-1727.
318 Idem, 1754-1791.
319 Idem, 1754-1791.
320 Register van kleine uitgaven door burgemeesteren gedaan, 1686-1791

Oud-Archief Medemblik [WFA OAM, tegenwoordig inv. nr. 0715_01]

36 Resolutiën van burgemeesters en Vroedschap, 1722-1736 [berg nr. 9-28].
149 Thesauriersrekening over 1770 [berg nr. 817].
91 Verklaringen van de stadsdrukker en ook van anderen, wegens door hen geleverd drukwerk, inzake publieke verkoopingen en uitnodigingen ter begrafenis, om te dienen voor de secretaris als belast met de ontvangst der collaterale successie, 20ste en 40ste penning, enz. [berg nr. 1353].

Notarissen in Westfriesland tot 1843 [WFA ONE, tegenwoordig inv. nr. 1685]

7 Oud-Notarieel Archief Enkhuizen.
12 Oud-Notarieel Archief Hoorn.
13 Oud-Notarieel Archief Medemblik.

Archief van de familie Akerlaken [WFA 1471]

3

Leeuwarden, Historisch Centrum Leeuwarden

Oudarchief Leeuwarden 1533-1811 [HCL 4]

gg15 Hypotheekboek 1619-1620.
gg19 Hypotheekboek 1623-1624.

Leeuwarden, Tresoar (Fries Historisch en Letterkundig Centrum)

Familiearchief (Looxma) Ypey, 1752-1891 [Tresoar 318-42]

5 Commissie verleend door Prinses Anna (van Engeland) aan Bense Looxma tot keurmeester generaal van het goud en zilver in Friesland, 1752.

Leiden, Regionaal Archief

Archief van het Heilige Geest- of Arme Wees- en Kinderhuis [RAL 519]

1435 'Kwaade duiten', register van in de kas van het Arme Kinderhuis en later in die van het Weeshuis aanwezig kopergeld 1769-1785.

Leiden, Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde

Collectie geslacht Van Swieten, 1700-1940 [KITLV 17]

34 Akte van huwelijkse voorwaarden Cornelia Bastiana van Swieten en mr. Jan Anthony Chais, 1761.

Middelburg, Zeeuws Archief

Archief van de Staten van Zeeland en Gecommitteerde Raden [ZA 2.1]

598 Resoluties van Gecommitteerde Raden, 1790.
867 Secrete resoluties van de Staten of Gecommitteerde Raden, 1659-1709.
1667-1674 Register van commissiën en instructiën, 1578-1809.

Familiearchief Schorer 1547-1983 [ZA 157]

476 Akte van aanstelling J.H. van der Palm 1788.

Archief van de Rekenkamer van Zeeland, Rekenkamer 'C' [ZA 508]

4e stuk Rekeningen van de Muntmeester 1580-1799.

Archief van de Rekenkamer van Zeeland, Rekenkamer 'D' [ZA 511]

1e stuk Dubbele honderdste penning op de gemeten, huizen, molens, tienden etc. en collaterale successie.

Utrecht, Het Utrechts Archief

Archief Van Boetzelaer, 1316-1961 [UA 32]

82-98 Stukken betreffende Nicolaas van den Boetzelaer (1718-1796).

99-103 Stukken betreffende Dirk van den Boetzelaer (1746-1819).

1138 Proclamatie van Willem, prins van Oranje, en van Willem Frederik, erfprins van Oranje. Afschriften in de hand van David Graswinckel, 1799.

Archieven van de financiële instellingen van de Landsheer 1529-1581 en van de daarop volgende gewestelijke besturen 1581-1811 [UA 37]

1265-1295 Rekeningen van de rentmeester-generaal 1769-1799.

2648-2654 Rekeningen van de secretarissen van de Financie- en Rekenkamer betreffende betaling aan leden van de Gedeputeerde Staten wegens het voorzitten van de vergaderingen der gedeputeerden en het als afgevaardigden van gedeputeerde staten bijwonen van de provinciale synoden en het openen van de muntbussen, 1775-1795.

2655-2559 Borderellen behorende bij de rekeningen van de secretarissen van de Financie- en Rekenkamer betreffende betaling aan leden van de Gedeputeerde Staten wegens het voorzitten van de vergaderingen der gedeputeerden en het als afgevaardigden van gedeputeerde staten bijwonen van de provinciale synoden en het openen van de muntbussen, 1775-1795.

2660 Bijlagen bij de rekeningen van de secretarissen van de Financie- en Rekenkamer betreffende betaling aan leden van de Gedeputeerde Staten wegens het voorzitten van de vergaderingen der gedeputeerden en het als afgevaardigden van gedeputeerde staten bijwonen van de provinciale synoden en het openen van de muntbussen, 1757-1797.

Archieven van de Staten van Utrecht 1375-1813 [UA 233]

424 Rekwest van de gewezen Muntmeester Holtzheij aan Gedeputeerde Staten, verzoekende om terugbetaling van de door hem voorgeschoten gelden, 1777.

425 Stukken betreffende de memorie van Muntmeester Wesselman aan Gedeputeerde Staten, houdende verzoek tot verandering van zijn dienstvoorwaarden, 1777.

426 Register van door de ijzersnijders ontvangen en na gebruik aan de waardijn teruggegeven muntijzers, 1608-1642.

427 Smeltboek van goud en zilver van de Utrechtse Muntmeester, 1765-1770.

Archieven van de stedelijke Secretarie, 1577-1795 [UA 702-1]

916 Archief van de secretarie, request van de stempelsnijder P. van Cuijlenburg aan Burgemeester en Vroedschap om betaling voor de leverantie van muntstempels 1687 en 1688, 1689.

Archieven van de stedelijke Financiekamer, 1577-1795 [UA 702-2]

1309 Rekeningen van de secretaris Nieustadt aan Gecommitteerden tot de stads Munt, wegens het slaan van nieuwe duiten 1658, 1663, 1664, 1665, 1666, 1667/68, 1670 en 1676 (met aquiten).

Utrecht, Geldmuseum

Documentatiecollectie A.O.van Kerkwijk (serie fiches).

Handschrift Marcellus Emants, z.j., bibliotheek signatuur HNM VII D c 2.

Handschrift N.N., z.j., bibliotheek signatuur HNM VII D c 1.

Instructieboek van raden en generaalmeesters van de Munten, z.j.

Journaal van raad en generaalmeester Jacob van Sloten 1586-1593, bibliotheek signatuur HNM XV 3 1586-1593.

Lijste van gildebroeders en meesters van het goud en silversmitsgilde in de Hollandsche steeden, z.j. [circa 1745].

Zwolle, Historisch Centrum Overijssel

Archief van de familie Van Haersolte [HCO 237]

35 Akte van commissie voor Jan van Haersolte als raad en meester generaal ordinaris van de Munten binnen de Verenigde Nederlanden, 1795.

Archief van de Rooms-Katholieke parochie Putten, stukken betreffende de marke Mastenbroek en de families Hensbergen, Ten Brussche, Putman Cramer en Glauwe 1364-1789 [HCO 317]

15 Eigendomsbewijs voor Johan Hensbergen, Muntmeester van Gelderland, van een huis, hof en erf in de Hoogestraat op den hoek van het heer Aeltssteegje te Harderwijk, met het kleine huisje daarnaast, afkomstig van mr. Gerard Pronck, secretaris van de Rekenkamer in Gelderland, 1737.

16 Eigendomsbewijs voor Johan Hensbergen, Muntmeester van Gelderland, van een huis, hof en erf in de Touwbaan buiten de Smeepoort, afkomstig van Evert Geurtsen en Dorothea Timmers, echtelieden, 1740.

17 Eigendomsbewijs voor Johan Hensbergen, Muntmeester van Gelderland, van een huis, hof aan de touwbaan, grenzende aan het hof aangekocht in 1740, 1742.

18 Voorwaarden waarop Coenraad Hendrik Cramer, oud-Muntmeester van Gelderland en van West-Friesland, na door burgemeesteren, schepenen en raden van Kamepn tot provinciaal Muntmeester te zijn genomineerd, door dezen tot de uitoefebing van de muntslag wordt toegelaten, 1730.

19 Memorie van aangifte van de onroerende goederen van Muntmeester Coenraad Hendrik Cramer in Kamperveen.

20 Akte waarbij burgemeesters, schepenen en raden van Kampen op zekere voorwaarden aan de weduwe van Muntmeester Coenraad Hendrik Cramer de volle onbezwaarde eigendom overdragen van de gebouwen van de Munt, 1758.

Stadsarchief Zwolle, 1230-1813, [HCO 700]

1568-1666 [nieuwe toegangsnummer 6178-6276] archief van de cameraars, jaarrekening 1694-1792.

23.2.2 Concordans gebruikte archieven op afkorting en toegangsnummer

GAA 12 Gelders Archief Arnhem, Gelderse Rekenkamer 1543-1795.

GAA 124 Idem, Archief van het Hof van Gelre en Zutphen 1543-1795.

GAA 486 Idem, Familiearchief Singendonck, circa 1600-1861.

GAD 3 Gemeentearchief Dordrecht [Erfgoedcentrum Diep], Stadsarchief Dordrecht, 1572-1795.

GAD 9 Idem, Gerecht van Dordrecht, 1450-1811.

GAD 10 Idem, Archief Weeskamer te Dordrecht, 1593-1847.

GAD 20 Idem, Notariële archieven van Dordrecht, 1589-1925.

GAD 123 Idem, Collectie bescheiden met betrekking tot de familie De Bevere, 1652-1734.

GAD 125 Idem, Collectie bescheiden met betrekking tot de familie Repelaer en aanverwante geslachten, 1345-1946.

GAD 150 Idem, Gemeentearchief Dordrecht (Erfgoedcentrum Diep), Collectie Handschriften, 17de -20ste eeuw.

GAD 190 Idem, Archief Sint Anna- of Van Slingelandtskapel ter Grote Kerk, 1422-1879.

GAD 785 Idem, Archief Polder 'De vier polders' en haar rechtsvoorgangers,1424-1969.

GAD 1074 Idem, Archief familie Repelaer van Spijkernisse, 17de -20ste eeuw.

GADelft 587 Gemeenterachief Delft, Collectie C.D. Goudappel, 1509-1975.

GADH 372 Gemeentearchief Den Haag, Notarieel Archief, 1597-1842.

GrA 1 Staten van Stad en Lande, 1594-1798

HCL 4 Historisch Centrum Leeuwarden, Oudarchief Leeuwarden, 1533-1811.

HCO 237.1 Historisch Centrum Overijssel, Zwolle, Archief familie Van Haersolte e.a., 1439-1956.

HCO 317 Archief van de Rooms-Katholieke parochie Putten, stukken betreffende de marke Mastenbroek en de families Hensbergen, Ten Brussche Putman Cramer en Glauwe, 1364-1789.

HCO 700 Stadsarchief Zwolle, 1230-1813.

KITLV 17 Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde Leiden, collectie Van Swieten, 1700-1940.

NA 1.01.02 Nationaal Archief 's-Gravenhage, Archief van de Staten-Generaal, 1431-1796.

NA 1.01.19 Idem, Archief van de Raad van State, 1581-1795.

NA 1.01.44 Idem, Archief van de Generaliteits Muntkamer, 1578-1798.

NA 1.05.01.01 Idem, Archief van de Oude West-Indische Compagnie, 1621-1711.

NA 1.10.29 Idem, Archief van de familie Fagel, 1513-1927.

NA 1.10.94 Idem, Archief van de familie Fagel, supplement, 1524-1795.

NA 1.11.01.01 Idem, Collectie aanwinsten van de voormalige Eerste Afdeling van het Algemeen Rijksarchief, 14de eeuw-1933.

NA 2.01.07 Idem, Archief van de Nationale Rekening, etc., 1799-1813.

NA 2.01.21 Idem, Archief van het ministerie van Financiën 1798-1813.

NA 2.01.33 Idem, Archief van de essayeur-generaal van 's Rijks Munt, 1795-1813

NA 2.21.05.39 Idem, Archief I.J.A. Gogel, 1752-1820.

NA 2.21.06.51 Idem, Archief jhr. J. Goldberg, 1482-1827.

NA 3.01.04.01 Idem, Archief van de Staten van Holland en West-Friesland, 1572-1795.

NA 3.01.05 Idem, Archief van de Gecommitteerde Raden van de Staten van Holland, 1434-1810.

NA 3.01.06 Idem, Archief van de Ridderschap en edelen van Holland en West-Friesland, 1572-1811.

NA 3.01.09 Idem, Archief van de Gedeputeerden van Haarlem ter dagvaart van de Staten van Holland, 1245-1793.

NA 3.01.14 Idem, Archief van landsadvocaat J. van Oldenbarnevelt, 1482-1736.

NA 3.01.22 Idem, Archief van raadpensionaris Anthonie van der Heim, 1559-1787.

NA 3.01.27.01 Idem, Archief van de Grafelijkheids Rekenkamer, registers en stukken, 1233-1815.

NA 3.01.27.02 Idem, Archief van de Grafelijkheids Rekenkamer, afgehoorde rekeningen, 1425-1728.

NA 3.01.28 Idem, Archief van de Rekenkamer ter Auditie, 1518-1805.

NA 3.01.30 Idem, Archief van het Serment van de Hollandse Munt te Dordrecht, 1291-1807.

NA 3.01.43 Idem, Archief van de Contrarolleurs, later Contrarolleur-generaal van 's Lands werken en fortificatien van Holland en West-Friesland, 1613-1795.

NA 3.03.01.01 Idem, Archief Hof van Holland, 1428-1811.

NA 3.20.15 Idem, Archief van de familie Emants, 1433-1957.

NA 3.20.26 Idem, Archief van de familie Hoeufft van Velzen, 1361-1905.

NHAH 10 Noord-Hollands Archief Haarlem, Archief van de Westfriese Munt, 1579-1796.

NHAH 2166 Idem, Collectie stadspublicaties Haarlem, 1605-1813.

RAL 519 Regionaal Archief Leiden, Archief van het Heilige Geest- of Arme Wees- en Kinderhuis,1334-1982.

SAA 5026 Stadsarchief Amsterdam, Archief van de burgemeesters, ingekomen brieven, 1534-1795, 1806.

SAD 698 Stadsarchief en Athanaeumbibliotheek Deventer, Archief van de Cameraars, 1337-1794.

Tresoar 318-42 Familiearchief (Looxma) Ypey, 1752-1891.

UA 32	Utrechts Archief, Archief familie Van Boetzelaer, 1316-1961.
UA 37	Idem, Archief van de Financiële instellingen van de Landsheer, 1529-1811.
UA 233	Idem, Archieven van de Staten van Utrecht, 1581-1810.
UA 702-1	Idem, Archieven van de stedelijke Secretarie, 1577-1795.
UA 702-2	Idem, Archieven van de stedelijke Financiekamer, 1577-1795.
WFA 0120	Westfries Archief Hoorn, Oud archief Enkhuizen, 1353-1815 (1972).
WFA 0348	Idem, Oud archief Hoorn, 1356-1815.
WFA 0715	Idem, Oud archief Medemblik, 1416-1813.
WFA 1471	Idem, Archief van de familie Akerlaken.
ZA 2.1	Zeeuws Archief Middelburg, Gecommiteerde Raden van Zeeland, 1578-1795.
ZA 157	Idem, Archief van de familie Schorer, 1547-1983.
ZA 508	Idem, Rekenkamer 'C', 1597-1805.
ZA 511	Idem, Rekenkamer 'D', 1597-1805.

23.3 Literatuur

Aa, A.J. van der, *Aardrijkskundig woordenboek*, Gorinchem, 1839-1851.

Aa, A.J. van der, *Biografisch woordenboek der Nederlanden*, Haarlem, 1852-1878.

Ansell, G.F., *A Treatise on Coining*, London, 1862.

Baelde, M.E.J. (medew.), *Opstand en pacificatie in de Lage Landen. Bijdrage tot de studie van de Pacificatie van Gent. Verslagboek van het tweedaags colloqium bij de vierhonderdste verjaring van de Pacificatie van Gent*, Gent, 1976.

Baggerman, A., *Een lot uit de loterij. Familiebelangen en uitgeverspolitiek in de Dordtse firma A. Blussé en Zoon, 1745-1823*, Den Haag, 2000.

Beek, B. van (red.), *Encyclopedie van munten en bankbiljetten* Alphen a/d Rijn, 1986-2002.

Beek, B. van, H. Jacobi, M. Scharloo, *Geld door de eeuwen heen. Geschiedenis van het geld in de lage landen*, Amsterdam, 1984.

Beek, M.L.F. van der, 'Bengt Ferrners bezoek aan de Utrechtse Munt (1759)', in: *De Beeldenaar* 31 (2007) 287-290.

Idem, 'De dukaten in de Overijsselse muntbusopening van 1669', in: *De Beeldenaar* 17 (1993) 488-495.

Idem, *Een nieuwe vorst, een nieuwe munt. De muntslag van Koning Willem II. Ontwerp en productie van de Nederlandse munten 1839-1849*, Utrecht, 1999.

Idem, *Gedrukte Muntplakkaten uit de Bataafse tijd*, Utrecht, 2003 (2 delen) Bronnen van de vaderlandse muntgeschiedenis 10A en 10B.

Beekelaar, G.A.M., *Richtlijnen voor het uitgeven van historische bescheiden samengesteld in opdracht van het Historisch Genootschap en van de Rijkscommissie voor vaderlandse geschiedenis*, 's-Gravenhage, 1988.

Bekkenutte, K.J., *Het patriciaat van Vlissingen in de 18e eeuw.* [ongepubliceerde doctoraalscriptie Universiteit Leiden, 1991].

Bericht wegens de gesteltenisse der hooge vergaderingen en collegien in 's Gravenhage 1704-1799 [Haagse Herenboekjes].

Besier, L.W.A., 'Catalogus der gouden en zilveren speciën geslagen in het tijdvak van het Bataafsch Gemeenebest, het Koninkrijk Holland en het Fransche keizerrijk. Voorafgegaan door Aanteekeningen betreffende den muntslag in de Munt te Utrecht gedurende het tijdvak van het Bataafsch Gemeenebest, het Koninkrijk Holland en de inlijving bij het Fransche keizerrijk', in: *Drieëndertigste Algemeen verslag van het Munt-College over 1884*, Utrecht, 1885.

Idem, 'De Muntmeesters en hun muntslag in de provinciale en stedelijke Munthuizen van de Republiek der Vereenigde Nederlanden en van de Bataafsche Republiek en in de Utrechtsche Munt van het Koningrijk Holland en tijdens de inlijving bij het Fransche Keizerrijk', in: *Negenendertigste Algemeen verslag van het Munt-College over 1889*, Utrecht, 1890. [Verbeteringen van de namen en jaartallen zijn gepubliceerd in: De Geuzenpenning 17 (1967) juli 29-32. Een ongewijzigde herdruk is in de jaren '70 van de 20ste eeuw verschenen op initiatief van drs. C.J.F. Klaassen. Twee door A. van der Wiel geannoteerde exemplaren van het origineel bevinden zich in de bibliotheek van het Geldmuseum Utrecht].

Beuth, L.S., 'Gouden rijders uit de 18e eeuw', in *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 44 (1957) 34-42.

Bille, C., 'Rembrandt's Claudius Civilis and its owners in the 18th Century', in: *Oud-Holland* 71 (1956) 54-60.

Bijl, M. van der, *Idee en interest. Voorgeschiedenis, verloop en achtergronden van de politieke twisten in Zeeland en vooral in Middelburg tussen 1702 en 1715*, Groningen, 1981.

Bijlsma, R. 'Archief der Generaliteits Muntkamer', in: *Inventarissen van Rijks- en andere archieven* III (1930) 31-40.

Blok, T.A., *Leerdam, heerlijkheid, stad en graafschap. Fragmenten uit de Leerdamse historie*, Leerdam, 2005.

Bonke, H. / K. [W.J.M.] Bossaers *Heren investeren. De bewindhebbers van de Westfriese Kamers van de VOC*, Haarlem/Hoorn/Enkhuizen, z.j. [2002].

Bos, W.S. Oord en duit uit Noord en Zuid. Nieuwe overzichtelijke catalogus van koperen munten zoals die in de provinciale tijd circuleerden in de Nederlanden, Zwolle, 1995.

Bossaers, K.W.J.M. Van Kintsbeen aan ten staatkunde opgewassen. Bestuur en bestuurders van het Noorderkwartier in de achttiende eeuw, Den Haag,1996. Hollandse Historische Reeks 25.

Bree, J. de, Zeeuws zilver, Schiedam, 1978.

Broekema, J., 'Geschiedenis der Zeeuwsche Munt van hare oprichting tot de uitvaardiging van de generale ordonnantie van het jaar 1606, waaraan o.a. is toegevoegd eene chronologische lijst van de van 1580 tot 1798 in Zeeland geslagen munten', in: *Archief V* (1881) 331-407. [Herdruk: Middelburg 1980].

Bruin, R.E., de, *Burgers op het kussen. Volkssoevereiniteit en bestuurssamenstelling in de stad*, Utrecht 1795-1813, Zutphen/Linschoten, 1986.

Bruin, R.E., de e.a. (red.), *'Een paradijs vol weelde'. Geschiedenis van de stad Utrecht*, Utrecht 2000.

Bijlsma, R., 'Archief der Generaliteits-Muntkamer', in: *Inventarissen van Rijks- en andere archieven* 3 (1930) 31-39.

Idem, 'Archief van den essayeur-generaal van 's Rijks Munt', in: *Inventarissen van Rijks- en andere*

archieven 3 (1930) 40-41.
Calkoen, C.G., 'Het Binnenhof van 1247-1747', in: *Die Haghe* 1902 35-182.
Cau, C. (ed.), *Groot Placcaet Boeck (...) van de Staten-Generaal der Vereenighde Nederlanden*, 10 delen, 's-Gravenhage, 1658-1797,
Challis, C.E., *A new History of the Royal Mint*, Cambridge 1992.
Cox, J.C.M., *Repertorium van de stadsrechten in Nederland*, Den Haag, 2005. Werken der Stichting tot uitgaaf der bronnen van het Oud-Vaderlandse Recht 33.
Dalen, J.L. van, *Geschiedenis van Dordrecht*, Dordrecht 1931-1933.
Darnis, J.-M., 'Le graveur-mecanicien Jan Pierre Droz 1er adapteur des viroles pleines et brisées aux mecanismes du balancier monétaire', in: *Actes du 9ème Congres international du numismatique*, Bern 1979 Louvain-la-Neuve, 1982 1003-1012, pl. 113-115.
Deursen, A.Th. van, *De last van veel geluk. De geschiedenis van Nederland 1555-1702*, Amsterdam, 2005.
Idem, *Mensen van klein vermogen. Het kopergeld van de Gouden Eeuw*, Amsterdam 1996.
Idem, 'De Raad van State en de Generaliteit (1590-1606)', in: *Bijdragen voor de geschiedenis der Nederlanden* 19 (1964) 1-48.
Idem, Resolutiën *der Staten-Generaal nieuwe reeks 1610-1670*, deel I 1610-1612, 's-Gravenhage, 1971, Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Grote serie 135.
Idem, *deel II 1613-1616*, 's-Gravenhage 1984. Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Grote serie 151.
Diderot, D. / J.B. le Rond d'Alembert, *Encyclopédie ou Dictionaire raisonné des sciences, des arts et des metiers*, Parijs 1750-1765.
Dillen, J. G. van, *Bronnen tot de geschiedenis der Wisselbanken*, 2 delen, 's-Gravenhage, 1925. Rijks Geschiedkundige Publicatiën 59-60.
Idem, *Van rijkdom en regenten. Handboek tot de economische en sociale geschiedenis van Nederland tijdens de Republiek*, 's-Gravenhage, 1970.
Idem, Valuta-moeilijkheden en giro-verkeer tijdens de Republiek, in: *Tijdschrift voor geschiedenis* 40 (1925) 321-337 en 41 (1926) 8-28.
Dijk-Meuzelaar, J. van, *De 'niet-adelijke' nazaten van Lucas Schorer*, z.p. [Kortenhoef], z.j.
Dolk, W. Het Serment van de Munt van Holland te Dordrecht, in: *Jaarboek Centraal Bureau voor Genealogie* 5 (1951) 119-171 en 6 (1952) 46-106.
Doorninck, J. van, *Geslachtkundige aanteekeningen ten aanzien van de Gecommitteerden ten Landdage van Overijssel zedert 1610-1794*, Deventer, 1871.
Dormans, E.H. M., Het tekort. Staatsschuld in de tijd van der Republiek, Amsterdam, 1991. NEHA Series III-14.
Dorrestein, I.A.E., *Westfriese Muntmeesters 1586-1795. Een 'ampt' en de bekleders.* [ongepubliceerde doctoraalscriptie Universiteit van Amsterdam, 1991].
Dudok van Heel, S.A.C., *Van Amsterdamse burgers tot Europese aristocraten. Hun geschiedenis en hun portretten*. De Heijnen-maagschap, 2 delen, 's-Gravenhage, 2009.
Duinkerken, J., *Schepenen aan de Zuiderzee. De Magistraat van Harderwijk*, Zutphen, 1990 Publicaties onder auspiciën van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde 2.
Duinen, H. A. van / C. Esseboom, *De Munt van Holland. Een beknopte historie van de Dordtse Munt*, Dordrecht, 2012. Verhalen van Dordrecht 24.
Eeghen, I.H. van, Het Grill's Hofje, *Jaarboek Amstelodanum* 62 (1970) 49-86.
Elias, A.M. / P.C.M. Schölvinck / H. Boels, *Volksrepresentanten en wetgevers. De politieke elite in de Bataafs-Franse tijd 1796-1810*, Amsterdam, 1991.
Elias, J.E., *De Vroedschap van Amsterdam 1578-1795*, 2 delen, Haarlem, 1903-1905.
Engelbrecht, E.A., *De Vroedschap van Rotterdam 1572-1795*, Rotterdam, 1973.
Engels, M-C., *Haagse gasthuizen door de eeuwen heen*, Den Haag 2004.
Fritschy, J.M.F., *De patriotten en de financiën van de Bataafse Republiek. Hollands krediet en de smalle marges voor een nieuw beleid (1795-1801)*, 's-Gravenhage 1988. Hollandse Historische Reeks 10.
Frijhoff, W. e.a. (red.), Geschiedenis van Dordrecht van 1572 tot 1813, Hilversum, 1998. Geschiedenis van Dordrecht II.
Fölting, H.P., *De Vroedschap van 's Gravenhage 1572-1795*, Pijnacker, 1985.
Fontaine, P.F.R., *De Raad van State, zijn taak, organisatie en werkzaamheden in de jaren 1588-1590*, Groningen, 1954.
Fockema Andreae, S.J., *De Nederlandse Staat onder de Republiek*, Amsterdam, 1978.
Fruin, R. / H.T., Colenbrander & I Schofer, *Geschiedenis van de Staatsinstellingen in Nederland tot den val der Republiek*, Den Haag 1922/1980.
Gabriëls, A.J.C.M., *De heren als dienaren en de dienaren als heer. Het stadhouderlijk stelsel in de tweede helft van de achttiende eeuw*, 's-Gravenhage, 1990. Hollandse Historische Reeks XIV.
Gelder, H.E. van, Haagsche goud- en zilversmeden uit de XVIe, XVIIe en XVIIIe eeuw, in: E. Voet jr, *Merken van Haagsche goud- en zilversmeden*, Den Haag, 1941 29-131.
Gelder, H. Enno van, *Gedrukte muntplakkaten. Catalogus van gedrukte muntplakkaten vóór 1815 in de collecties van Rijksmuseum Het Koninklijk Penningkabinet te Leiden en Het Nederlands Muntmuseum te Utrecht*, Leiden 1995.
Idem, 'De geoctroyeerde Munt te Enkhuizen 1671-1679', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 36 (1949) 61-76.
Idem, 'Geschiedenis van de gulden', in: *Muntverslag 1951*, Utrecht, 1952 Bijlage IV.
Idem, 'Geschiedenis van de stuiver', in: *Muntverslag 1952*, Utrecht, 1953 Bijlage IV.
Idem, 'Gouden rijders 1749-1764', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 33/34 (1946/1947) pag. 97-110.
Idem, *Klein geld, grof geld, munten van de Nederlandse steden*, 's-Gravenhage, 1974.
Idem, De muntbus. Het toezicht op de muntvervaardiging in de tweede helft van de 17e eeuw, in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 33-34 (1946-1947) 8-33.
Idem, *Munthervorming tijdens de Republiek*, Amsterdam, 1949.
Idem, 'Muntmeesters en stempelsnijders', in: *De Geuzenpenning* 17 (1967) 29-32 en *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 67 (1980) 231-235.
Idem, 'De Nederlandse beeldenaars van 1586 tot 1626', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 60-61 (1973-1974) 8-68.
Idem, 'De Nederlandse manualen 1586-1630', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 65-66 (1978-1979) 39-79.

Idem, *De Nederlandse munten*, Utrecht 2002[8].
Idem, 'Nederlandse munten ten tijde van de Unie van Utrecht', in: *De Beeldenaar* 3 (1979) 167-170.
Idem, *De Nederlandse noodmunten van de Tachtigjarige Oorlog*, 's-Gravenhage 1955.
Idem, 'De zg. Uniemunten van 1579', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 70 (1983) 15-30
Glasbergen, J.B., *Beroepsnamenboek. Beroepsaanduidingen voor 1900 in Nederland en België*, Amsterdam/ Antwerpen, 2004.
Glasius, B., *Biografisch woordenboek van Nederlandsche godgeleerden*, 3 delen, 's-Hertogenbosch 1851-1856.
Gouw, J.E. ter, 'Een merkwaardige Hollandsche duit', in: *Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde* 14 (1906) 301-303.
Graaf, C. de, 'Den valscher den ketel? Bestraffingen van muntmisdrijven in Holland, Zeeland en Utrecht ca. 1300-1600', in: *Jaarboek voor munt- en penningkunde* 82 (1995) 77-179.
Graafhuis, A., 'Utrechtse musici concerteerden samen met Mozart', in: *Maandblad Oud-Utrecht* 1956 17-21.
Graft, C.C. van der, 'James Boswell te Utrecht 1763-1764', in: *Maandblad Oud-Utrecht* 1956 10-14.
Graswinckel, D.P.M., *Graswinckel, Geschiedenis van een Delfts brouwers- en regentengeslacht*, 's-Gravenhage, 1956.
Groenveld, S., ''EDELE MOGENDE HEEREN'. De Gecommitteerde Raden van het Zuiderkwartier als besogne van de Staten van Holland ten tijde van Frederik Hendrik', in: M. Bruggeman e.a. (red.), *Mensen van de Nieuwe Tijd. Een liber amicorum voor A.Th. van Deursen*, Amsterdam, 1996 169-192.
Idem, 'De Institutionele en politieke context', in: Smidt, J.Th. de e.a.(red.), *Van tresorier tot thesaurier-generaal. Zes eeuwen financieel beleid in handen van een hoge nederlandse ambtsdrager*, Hilversum, 1996.
Idem, *Last en ruggespraak. Invloed en werkwijze van Holland en zijn Staten tijdens de Republiek* (in voorbereiding)
Idem, *Unie – Bestand – Vrede. Drie fundamentele wetten van de Republiek der Verenigde Nederlanden*, Hilversum 2009.
Groenveld, S., H. Leeuwenberg, N. Mout en W. Zappey, *De kogel door de kerk? De Opstand in de Nederlanden en de rol van de Unie van Utrecht 1579-1609*, Zutphen, 1979.
Groenveld, S, P. Wagenaar en F. van der Meer, 'Pre-Napoleonic centralization in a decentralized polity: the case of the Dutch Republic', in: *International Review of Administrative Sciences* 76 (2010) 47-64.
Grolle, J.J., *De muntslag van de graven van Holland tot de Bourgondische unificatie in 1434*, Amsterdam, 2000.
Haas, W., de 'Het geslacht Van Heeckeren', in: *Heraldische bibliotheek. Tijdschrift voor geslacht- en wapenkunde* nieuwe reeks 4 aflevering 3-4 (1882) 108-116.
Hagens, H., *De kracht van stromend water. Negen eeuwen watermolens op de Veluwe*, Hengelo, 1998.
Hart, M. 't / J. Jonker / J.L. van Zanden, *A financial history of the Netherlands* Cambridge, 1997.
Heersink, W. e.a., *Register Notarium. De notarissen van het Hof van Holland 1525-1811*, Den Haag 1999.
Heijer, H. den, *De geschiedenis van de WIC*, Zutphen, 2002.
Herwaarden, J. van e.a., *Geschiedenis van Dordrecht tot 1572*, Hilversum, 1996. Geschiedenis van Dordrecht I.
Hogerlinden, J.G.A., 'Graven te Arnhem in de Groote Kerk op het Koor van de familie Brantsen', in: *De Navorscher* 89 (1940) 108-112.

Horst, H. van der, *Nederland. De vaderlandse geschiedenis van de prehistorie tot nu Amsterdam*, 2009 pag. 150-239.
Houben, G.M.M., 'De dormant van Holland en West-Friesland teruggevonden', in: *Meten en wegen* 15 (1987) 1357.
Huijbrecht, R., *Album advocatorum. De advocaten van het Hof van Holland 1560-1811*, Den Haag, z.j.
Israel, J. I., *The Dutch Republic. It's Rise, Greatness, and Fall, 1477-1806*, Oxford, 1995.
Jacobi, H.W., De mechanisatie van het Zeeuwse Muntbedrijf in 1671, in: *Archief, Mededelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* 1982 150-176.
Janssens, V., *Het geldwezen der Oostenrijkse Nederlanden*, Brussel, 1957.
Japikse, N., *Resolutiën der Staten-Generaal van 1576 tot 1609*, deel V-XI, 1585-1601, 's-Gravenhage, 1921-1941. Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Grote serie 47, 51, 55, 57, 62, 71 en 85.
Jilleba, F., *Het Van de Perrehuis te Middelburg*, z.p. [Middelburg], 1979.
Jong, J.J. de, *Met goed fatsoen. De elite in een Hollandse stad: Gouda, 1700-1780*, Amsterdam, 1985.
Jong, C. de, *Derde zeereis naar de Middellandsche Zee in de jaren 1786, 1787 en 1788*, Haarlem, 1790.
Jonge, J.C. de, *Geschiedenis van het Nederlandse zeewezen*, Haarlem, 1862.
Jonker, J. / K. Sluyterman, *Thuis op de wereldmarkt: Nederlandse handelshuizen door de eeuwen heen*, Utrecht, 2000.
Kamsteeg, R., De duiten van Johan Ernst Novisadi, in: *De Beeldenaar* 31 (2007) 283-286.
Kerkwijk, A.O. van, 'De portretten der Holtzhey's', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 28 (1941) 39-46.
Idem, 'De stempelsnijders A.M.J. en J.J. van Baerll', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 25 (1938) 74-83.
Idem, 'De stempelsnijders werkzaam aan de Munt te Dordrecht 1576-1806', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 7 (1920) pag 29-61 en 8 (1921) pag. 41-67.
Keverling Buisman, F., 'Van Hasselts nalatenschap. Tweehonderd jaar archiefzorg in Gelderland (1802-2002)', in: *Bijdragen en Mededelingen Gelre. Historisch Jaarboek voor Gelderland* 94 (2003) 81-134.
Klein, P.W., 'Handel, geld- en bankwezen in de Noordelijke Nederlanden 1650-1795', in: D.P. Blok e.a. (red.), *Algemene geschiedenis der Nederlanden* 8, Bussum 1979 160-184.
Klompmaker, H., 'Handel, geld- en bankwezen in de Noordelijke Nederlanden 1580-1650', in: D.P. Blok e.a. (red.), *Algemene geschiedenis der Nederlanden* 7, Bussum, 1980 98-127.
Klütz, K., *Münzname under ihre Herkunft. Grundnisse einer etymologische Ordnung der Münznamen*, Wien 2004.
Kneip, I.H.A., Het huishouden van Marcellus Emants (1706-1792) [Ongepubliceerde doctoraalscriptie Universiteit Leiden, 2004. Kopie aanwezig in de bibliotheek van het Geldmuseum te Utrecht].
Kleijne, A.R., 'Kwartierstaat prof. dr. Chr. Snouck Hurgronje', in: Gens Nostra 16 (1961) 68-69.
Koninklijke Almanak 1807, idem 1809.
Klooster, L.J. van der, Inventaris van de archieven van de contrarolleurs, later contrarolleurs-generaal van 's Lands werken en fortificatiën in dienst van de provincie Holland en West-Friesland 1613-1795, 's-Gravenhage 1957.
Kort, J.P., Het archief van de familie Van Slingelandt 1438-1868, 's-Gravenhage, 2004.

Korthals Altes, W.L., *Van £ Holland tot Nederlandse ƒ. De geschiedenis van de Nederlandse geldeenheid*, Amsterdam, 1996.
Kooijmans, L., *Onder regenten. De elite in een Hollandse stad, Hoorn 1700-1780*, Amsterdam, 1985, Hollandse historische reeks IV
Kooijmans, M. e.a. (samenstellers), *Repertorium van ambtsdragers en ambtenaren 1428-1861*, Digitale publicatie van het Instituut voor Nederlandse geschiedenis, beschikbaar via www.inghist.nl.
Kossmann, M., 'Het Muntgebouw te Dordrecht en de huizen voor Muntmeester en essayeur met renaissancepoortje', in: *Bulletin van de Koninklijke Nederlandsche Oudheidkundige Bond* 6.16 (1963) 257-296.
Kroes, J., 'De Nederlandse-Zweedse familie Grill en haar Chinese wapenserviezen', in: *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie* 66 (2012) 75-102.
Kuile, O. ter, *Koper en brons*, Amsterdam, 1986.
Kutsch Lojenga, J.C., 'Een Gelderse familie Buck', in: *De Gelderse Leeuw*, Arnhem 1992 188-217.
Krenning, P. 'De tinhaak', in: *De Beeldenaar* 14 (1990) 142-143.
Kruissink, G.R., 'Aantekeningen bij een schilderij van een 18de eeuws huwelijk van een Enkhuizer burgemeester', in: *Uit het Peperhuis*, 1972-3 12-18.
Laar, W. van (samenst.), *Wegwyzer voor aankomende goud en zilversmeden, verhandelende vele wetenschappen, die konsten rakende, zeer nut voor alle jonge goud- en zilversmeden*, Amsterdam, 1768 [opnieuw uitgegeven door B. Dubbe, Lochem, 1967 en voorzien van een inleiding].
Leeuwen-Canneman, M. van, *Een vriendschap in het teken van 's Lands financiën. Briefwisseling tussen Elias Canneman en Isaac Jan Alexander Gogel 1799-1813*, Den Haag, 2009.
Lehr, A., *De klokkengieters François en Pieter Hemony*, Asten, 1959.
Liesker, R, 'Tot zinkens toe bezwaard', in: S. Groenveld, N. Mout en I. Schöffer (red.), *Bestuurders en geleerden. Opstellen over onderwerpen uit de Nederlandse geschiedenis van de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw, aangeboden aan prof. dr. J.J. Woltjer bij zijn afscheid als hoogleraar van de Rijksuniversiteit Leiden*, Amsterdam / Dieren, 1985, 151-168.
Liesker, R. / W. Fritschy, *Gewestelijke Financiën ten tijde van de Republiek der Verenigde Nederlanden, IV Holland 1572-1795*, 's-Gravenhage, 2004. Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Kleine serie 100.
Lucassen J., 'Loonbetalingen en muntciruclatie in Nederland (1200-1700)', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 86 (1999) 1-70.
Lunsingh Scheurleer e.a., Het Rapenburg. Geschiedenis van een Leidse gracht, II: *De Paplepel*, Leiden, 1987.
Luit, J. / M. Houtman, *Personeel aan de Munt van Utrecht 1579-1806*, Utrecht, 1999 Bronnen van de vaderlandse muntgeschiedenis 5.
Man, M.G.A. de, 'Een en ander over het goud- en zilversmidsgilde te Middelburg', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 1 (1914) 73-132.
Mayhew, N. (ed.), *Peter Spufford's Money and its Use – Twentyfive years on* [werktitel], London, 2013 [ter perse]
Meilink-Hoedemaker, L.J., *Luidklokken en speelklokken in Delft. Een cultuur-historische studie over een Nederlands erfgoed*, Rotterdam, 1985.

Melchers, R.R.J., *De heeren Geëligeerden Raeden representerende den eersten Staet van den Lande van Utrecht in de tweede helft van de achttiende eeuw*, [ongepubliceerde scriptie Universiteit Utrecht, 1995].
Menke, H. e.a., *Veluwse beken en sprengen*, Utrecht 2007.
Molhuysen e.a. (red.), *Nieuw Nederlandsch biografisch woordenboek*, 10 delen, Leiden, 1911-1937.
Morren, Th., *Haagsche straatnamen voorheen en thans*, 's-Gravenhage, 1912.
Muijzenberg, Otto van den / D. Wijnen, *De Mahnes. Familie in beweging 1750-1950*, Amsterdam/Capelle aan den IJssel, 2011.
Nederland's Adelboek, 1903-2011
Nederland's Patriciaat, 1910-2010/2011
Nispen tot Pannerden, A.J.M., 'De Muntmeesters van Nispen', in: *De Navorscher* 89 (1940) 103-107.
Nissen, T / R. Wientjes, 'De Duytjens Hoeff. Fiduciair geld, een relativiteitstheorie', in: *De Beeldenaar* 36 (2012) 114-118.
Nijman, W., *Hier leyt begraven. Grafzerken in de Grote Kerk te Dordrecht*, Dordrecht, 1989.
Nipper, G.J.C., *18 Eeuwen meten en wegen in de Lage Landen*, Zutphen, 2004.
Opdam, T., 'Overdenkingen bij een tinhaak. Naar aanleiding van een munt uit Vianen', in: *De Beeldenaar* 32 (2008) 209-216.
Oudheusden, J. van e.a. (red), *Brabantse biografieën. Levensbeschrijvingen van bekende en onbekende Noordbrabanders II*, Amsterdam/Meppel, 1944.
Out, J.V.M. (samenst.), *Kroniek van Eemnes*, www.historischekringeemnes.nl/kroniek
Paesie, R. Een nouveau riche in het Ancien Regime. De levenswandel van Johan Sebastiaan van Naamen, in: Daniëls, M.M. en R.H.M. van Immerseel (red.), *Verhalen van Scherpenzeel*, Amersfoort, 2013 [ter perse].
Pannekeet, C.G.J., *Een unieke kijk op de muntomloop in 1701*, Slootdorp, 2007/2009.
Idem, www.duiten.nl
Idem, *Catalogus kopergeld*, 3 delen, Slootdorp, 1989-2011.
Idem, 'Meer tinhaken. Reactie en aanvulling op Toon Opdam', in: *De Beeldenaar* 32 (2008) 257-259.
Idem, *West-Friesland: catalogus van de munten geslagen in het toenmalige West-Friesland over de periode 1564-1806*, Slootdorp, 2000.
Passon, T. (red.), *Catalogus van de Nederlandse munten geslagen op naam van Philips II tot en met de Bataafse Republiek (1555-1805)*, Apeldoorn, 2006.
Pas, W. van de, *Personeel van de Gelderse Rekenkamer* [ongepubliceerde studie onder bewerking bij dr. P. Theeuwen, (Gelders Archief)].
Pietersen, F.A.M., *Munten van de stad Utrecht*, Utrecht, 1978.
Pol, A., 'Noord-Nederlandse muntgewichten', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 76 (1989) 5-143.
Idem, 'Tot gerieff van India. Geldexport door de VOC en de muntproduktie in Nederland 1720-1740', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 72 (1985) 65-195.
Polak, M., *Historiografie en economie van de 'muntchaos'. De muntproductie van de Republiek 1606-1795*, 2 delen, Amsterdam, 1998.
Prak, M., *Gezeten burgers. De elite in een Hollandse stad, Leiden 1700-1800*, Amsterdam, 1985.
Purmer, D., *Handboek van de Nederlandse provinciale muntslag, deel II Gelderland, Friesland, Overijssel en*

Groningen, Amsterdam, 2009.
Purmer, D. / A.H.N. van der Wiel, *Handboek van de Nederlandse provinciale muntslag 1573-1806, deel I Holland, West-Friesland, Zeeland en Utrecht*, z.p. [Sneek], 2006.
Purmer, D. / H.J. van der Wiel, *Handboek van het Nederlands Kopergeld: 1523-1797 geslagen in de voormalige provincies, steden en heerlijkheden binnen het huidige Nederlandse grondgebied, alsmede de gouden ende zilveren afslagen*, Vriezenveen, 1996.
Roelevink, J., *Resolutiën der Staten-Generaal nieuwe reeks 1610-1670, deel V-VII, 1621-1625*, 's-Gravenhage, 1983-1994. Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Grote serie 187, 208 en 223.
Romelingh, J., *Een rondgang langs Zweedse archieven. Een onderzoek naar archivalia inzake de betrekkingen tussen Nederland en Zweden 1520-1920*, 's-Gravenhage, 1986. Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Kleine serie 59.
Romondt, Ph. F.W. van, 'Van Romondt', in: *Nederlands Patriciaat* 12 (1921/1922) 253-288.
Ruiter, J. de, 'Van kopermolen tot Klarenbeek', in: *Gelders Erfgoed* 5 (1996) nr. 2 pag. 15-20.
Rijperman, H.H.P., *Resoluties der Staten-Generaal van 1576 tot 1609*, deel XII-XIV, 1602-1609, 's-Gravenhage, 1950, Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Grote serie 92, 101 en 131.
Sanders, G.P., *Het Ontstaan van het Vervolg op Van Loon*, Utrecht 1999 [idem in: *De Beeldenaar* 21 (1997) 291-301, 353-364, 446-456 en 22 (1998) 7-16, 58-68 en 151-162]
Idem, *Het present van Staat. De gouden ketens, kettingen en medailles verleend door de Staten-Generaal 1588-1795*, Hilversum 2013.
Sassen, A., 'Carel Frederik Wesselman, oud-Muntmeester van Utrecht, bijna Muntmeester van Holland', in: *Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde* 8 (1900) 7-17.
Idem, 'De Hollandsche en Westfriesche duiten 1739-1780', in: *Tijdschrift voor Munt- en Penningkunde* 20 (1912) 187-195.
Scheffers, A.A.J., *Aanmuntingen in opdracht van de Amsterdamse Wisselbank* [in voorbereiding].
Idem, 'Bourgondische en andere muntslag in de Noordelijke Nederlanden ten tijde van Karel V', in: M. Danneel (coörd.) *Keizer Karels geldbeurs. Geld en financiën in de XVIe eeuw*, Brussel, 2000.
Idem, 'Carel Frederik Wesselman, van Muntmeester tot monetarist', in: *Helmonds Heem* 17(1991) nr. 3-4 17-42.
Idem, 'Cornelis Aldendag essayeur-particulier van de Westfriese Munt. Een moeizame aanstelling', in: *De Beeldenaar* 22 (1998) 173-178 + 287
Idem, 'Enkele ego-documenten met numismatische inhoud', in: *De Beeldenaar* 18 (1994) 156-168.
Idem, 'Geld in Noord-Holland', in: *Oud-Alkmaar* 17 (1993) nr. 4 pag. 7-46.
Idem, *Mr. Johan en mr. Marcellus Emants, advocaten van het Hof van Holland* [Ongepubliceerd werkstuk naar aanleiding van het doctoraal werkcollege Vaderlandse Geschiedenis aan de Universiteit Leiden "Woordzifters, letterknegten en draaiende heeren". De positie van de advocaat tijdens de Republiek, Universiteit Leiden, 1990]
Idem, Marcellus Bruijnesteijn, essayeur-generaal van de Munten van de Verenigde Nederlanden 1678-1707, in: *De Beeldenaar* 37 (2013) 69-75.
Idem, *De Nederlandse gouden dukaat*, Naarden, 1986.
Idem, Een tekort van 31.916 Hollandse bezem- of pijlstuivers, in: *De Muntkoerier* 42 (2013) nr. 3 4-8.

Idem, De vijfde en zesde muntbus van Gideon Jan Langerak du Marchie Sarvaas, in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 99 (2012) [ter perse].
Scheffers, A.A.J. en M.L.F. van der Beek, *De Munt van Amsterdam*, [in voorbereiding].
Schimmel, W.F., *Geschiedkundig overzicht van het muntwezen in Nederland*, Amsterdam, 1882.
Schlösser, E., *Die Münztechnik. Ein Handbuch für Münztechniker, Medaillenfabrikanten, Gold- und Silberarbeiter, Graveure und technische Chemiker*, Hannover 1884.
Schmidt, C., *Om de eer van de familie. Het geslacht Teding van Berkhout 1500-1950; een sociologische benadering*, Amsterdam, 1986.
Schnitzeler, J.W., *Status op z'n Hollands: de bewoners van het Lange Voorhout en hun buitenplaatsen en tuinen tussen 1650 en 1750* [ongepubliceerde bachelor thesis Universiteit Utrecht, 2011, beschikbaar via www.igitur-archive.library.uu.nl/student-thesis/2011-0722-201215/UUIndex.html].
Schoen, P., Knoeien met zilver: postuum eerherstel voor keurmeester-generaal Claes Clasen Balck (1670-1694), in: *De vrije Fries* 79 (1999) 93-104.
Schöffer, I. / H. van der Wee / J.A. Bornewasser, *De lage landen van 1500 tot 1780*, Amsterdam, 1978.
Scholten, C, *De munten van de Nederlandsche gebiedsdeelen overzee 1601-1948*, Amsterdam, 1951.
Schreuder, E. / H. van Schie, *Inventaris van het archief van de Raad van State (1574) 1581-1795 (1801)*, 's-Gravenhage, 2008.
Schutte, O., *Catalogus der zegelstempels berustende in het Koninklijk Penningkabinet en enige andere verzamelingen*, Z.p. [Den Haag], 1971.
Idem, *Vervolg op de catalogus der zegelstempels berustende in het Koninklijk Penningkabinet en enige andere verzamelingen*, Z.p. [Den Haag], 1977.
Siegenbeek van Heukelom-Lamme, C.A., *Album scholasticum academa Lugduno-Batavae MDLXXV-MCMXL*, Leiden, 1941.
Smit, J.G. *Resolutiën der Staten-Generaal nieuwe reeks 1610-1670, deel III 1617-1618*, 's-Gravenhage, 1975, Rijks Geschiedkundige Publicatiën 152.
Smit, J.G. de / J. Roelevink Resolutiën der Staten-Generaal 1619-1620 nieuwe reeks 1610-1670, deel IV 1619-1620, 's-Gravenhage, 1981, Rijks Geschiedkundige Publicatiën 176.
Spufford, P. 'The general officers of the Burgundian mints in the Netherlands in the fiftheenth century', in: Jaarboek voor munt- en penningkunde 65-66 (1978-1979) 5-14
Idem, 'Mint organisation in the Burgundian Netherlands in the fifteenth century', in: C.N.L. Brooke e.a. (eds.), *Studies in numismatic method presented to Philip Grierson*, Cambridge, 1982 239-259.
Stuurman, J.G., 'Het twaalfde artikel van de Unie van Utrecht. Een staatsrechtelijke beschouwing over het muntwezen in de Republiek der Verenigde Nederlanden', in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 65-66 (1978-1979) 15-38.
Taverne, Y., *De geschiedenis van het geld. Handboek numismatiek, verzamelen van munten, penningen en bankbiljetten*, Amsterdam, 1992.
Thomassen, T.H.P.M., *Instrumenten van de macht. De Staten-Generaal en hun archieven 1576-1796*. Ongepubliceerde dissertatie 2009.
Idem, 'Lotgevallen van een ambtelijke duizendpoot. De kamerbewaarder van de Staten-Generaal in de tijd van de Republiek', in: *Die Haghe* 1988 51-97.

Unger, J.H.W., ‘De Vroedschapspenningen van Rotterdam’, in: *Rotterdamsch Jaarboekje* 1 (1888) 169-193.
Vanthoor, *De Nederlandsche Bank 1814-1998. Van Amsterdamse kredietinstelling naar Europese stelselbank*, Amsterdam, 2004.
Veldhuijzen, Sv. E, *De straat waarin wij wonen. Geschiedenis en verklaring van de straatnamen in ’s Gravenhage*, Den Haag, 1984.
Idem, *Den Haag, straten en hun namen*, Zwolle/Den Haag, 2004
Veenstra, W., *Gewestelijke Financiën ten tijde van de Republiek der Verenigde Nederlanden, VII Zeeland (1573-1795)*, Den Haag, 2010. Rijks Geschiedkundige Publicatiën, Kleinse serie 110
Veenendaal jr, A.J., *Briefwisseling Atnhonie Heinsius 1702-1720, deel 9 1 juli -31 december 1709*, Den Haag, 1988. Rijks Geschiedkundige Publicatieën, Grote serie 204.
Verwey, G., *Geschiedenis van Nederland. Levensverhaal van zijn bevolking*, Amsterdam, 1989.
Verwijs, E. / J. Verdam, *Middelnederlandsch woordenboek*, ’s-Gravenhage, 1885-1941 (11 dln).
Vollenhoven, A. van, *Ambachten en neringen in Dordrecht*, ’s-Gravenhage 1923.
Vonk, S., ‘De wortels van de familie Wesselman van Helmond’, in: *Helmonds Heem* 1991 nr 3/4 pag. 5-16.
Idem, ‘Beknopt overzicht van de familie Wesselman’, in: *Helmonds Heem* 1991 nr 3/4 pag. 47-51.
Voogt, W.J. de, *Geschiedenis van het muntwezen der Vereenigde Nederlanden, I Gelderland*, Amsterdam 1874.
Vos, P.D. de, *De Vroedschap van Zierikzee van de tweede helft der 16de eeuw tot 1795*, Middelburg, 1931.
Vosdingh Bessem, A.G. e.a., ‘Parenteel Jan Albertsz Groot, burgemeester A° 1537 te Enckhuysen’, in: *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie* 23 (1969) 238-324 en 24 (1970) 213-311.
Vries, J. de / A. van der Woude, Nederland 1500-1815. De eerste ronde van economische groei, Amsterdam, 1995.
Water, J. van de (ed.), *Groot placcaatboek (...) Staten ’s Lands van Utrecht Utrecht 1729-1733*, 3 delen.
Water, W. te, *Lijst der edele mogende heeren gecommitteerde raaden van Zeeland sedert de opregting van het collegie in het jaar 1578 en der ministers der provintie*, z.p, [1787]. Met aanvulling tot 1795 door A.J.A. Andriesen.
Werneck Xavier, L F., ‘Circulação monetária no Brasil Neerlandês’, in: Clio Revista de Pesquisa Histórica 209.2 (2011) ...-.... Ook te raadplegen via http://www.ufpe.br/revistaclio/index.php/revista/article/viewFile/177/123.
Wiel, A. van der, ‘Munten als Nieuwjaarspenningen geslagen’, in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 41 (1954) 19-26.
Wiel, H.J. van der, ‘De Uniemunten van Utrecht’, in: *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 77 (1990) 91-98.
Idem / H. Enno van Gelder / e.a., De Noord- en Zuid-Nederlandse Muntmeesters, in: B. van Beek (red.), *Encyclopdie voor munten en bankbiljetten*, Alphen a/d Rijn, 1986-2002.
Wijsenbeek-Olthuijs (red.), Th., *Het Lange Voorhout. Monumenten, mensen en macht*, Zwolle/Den Haag, 1998.
Willemsen, R., *Enkhuizen tijdens de Republiek. Een economisch-historisch onderzoek naar de stad en samenleving van de 16de tot de 19de eeuw*, Hilversum, 1988.
Wis, J.C. van der / T. Passon, *Catalogus van de Nederlandse munten geslagen sinds het aantreden van Philips II tot aan het einde van de Bataafse republiek (1555-1806)*, Apeldoorn, 20092.
Witkamp, P.H., *Aardrijkskundig woordenboek van Nederland*, Arnhem/Nijmegen, 1895.
Zanden, J.L. van / A. van Riel, Nederland 1780-1914. *Staat, instituties en economische ontwikkeling*, Amsterdam, 2000.
Wittop Koning, D.A. / G.M.M., *Houben, 2000 Jaar gewichten in de Nederlanden, stelsel, ijkwezen, vormen, makers, merken, gebruik*, Lochem, 1980.
Wolf, H.C. de, *Geschiedenis van het R.C. Oude-Armenkantoor te Amsterdam*, Hilversum/Antwerpen 1966.
Zeeuwen gezocht, databestand met persoonsgegevens uit talrijke bronnen uit het Zeeuws Archief, Middelburg, 2006-... Beschikbaar via: www.zeeuwsarchief.nl
Zevenboom, K.M.C. / D.A. Wittop Koning, *Nederlandse gewichten, stempels, ijkwezen, vormen, makers en merken*, Leiden, 1953.
Zuidervaart, H.J., ‘Mr. Johan Adriaen van de Perre (1738-1790). Portret van een Zeeuws regent, mecenas en liefhebber van nuttige wetenschappen’, in: *Archief, mededelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* 1983 1-169.
Zuiden, D.S. van, ‘Gerard van Bijler, ijzersnijder aan de Munt te Dordrecht’, in: *Tijdschrift voor Munt- en Peningkunde* 21 (1913) 158-159.

Index op persoonsnamen

Deze index bevat alleen de namen van personen die een rol spelen in het historische verhaal en de bronnen. Namen van auteurs van aangehaald werk, van samenstellers van archiefinventarissen waarnaar in de tekst wordt verwezen of van schilders van portretten zijn niet opgenomen.

Aberson, Adam II 383
Aberson, Louis (1742-1816) II 189, 383
Abbekerk, Elisabeth (1684-1766) II 391
Abbekerk, Maria (1686-1770) II 403
Admiraal, Jacob l' (1699-1770) I 105, 106, 109, 110, II 43, 48, 383, 419
Adolphi, Christoffel (...-1684) I 336, II 404
Adriani, Arius (1682-1746) I 359
Aerdemans, Geertruij I 90
Aerssen van Juchen, Arnoldina Maria (1685-1775) II 434
Aerssen van Voshol, Cornelis van (1698-1766) I 185, 226, II 54, 57, 78, 113, 116, 129, 133, 337, 383
Akerlaken, Joan (1757-1817) II 192, 383
Akerlaken, Maria II 449, 455
Akerlaken, Nicolaas Cornelis (1728-1783) II 383
Albrecht (1336-1404) van Beieren I 91, II 479
Aldendag, Cornelis (...-1727) I 140, II 113, 383
Aldendag, Nicolaas (...-1766) I 64, 140, II 61, 114, 383
Alders, Jacc. II 62
Alexander Farnese, (1545-1592), hertog van Parma I 24
Alembert, Jean le Rond d' I 51
Alertsz., Wouter I 103
Alewijn, Henriëtte Susanne (1773-1850) II 444
Altena, Frederik I 152, II 60
Alteng, Frederik II 60
Amourij, Jan (...-1766) II 208, 384
Anna van Saksen (1544-1577) I 23
Anjou, *zie: Valois, Frans Hercules van*
Anker, J. van den I 98
Anthonijs, Bregje II 428
Anthonisz., Cornelis I 103
Apeldoorn, Alberta (1727-1804) II 425
Appelius, Jean Henry (1767-1828) I 160, II 261, 274, 384
Appelius, Louis II 384
Ardesch, Engelbert George (1769-1849) II 164, 165, 317, 385
Ardesch, Hendrik Johan (1726-1795) II 385
Arij, knecht van Cornelis van Nispen I 64, 131
Arkel, A. van I 98
Arntzenius, Robbert Hendrik (1777-1823) II 264, 385, 422, 453
As, Cornelis van (1649-1689) I 100
As, Jan van (1687-1739) I 95
As, weduwe Jan van I 95
Asperen, Cornelis van I 47, 48, 85
Avis, Pieter I 240, II 123, 385, 424
Auste, Thomas II 391
Baarll, *zie: Baerle*
Baasjouw, S[imon] (1744-...) I 98, 99
Back, Anna Maria de II 455
Backus, Jan Corstiaensz. (1685-1755) I 94, 96, II 386
Backus, Corstiaen (...-1721) I 90, II 386
Backus, Martinus (1703-1788) II 386
Backus, Nicolaas (1741-1812) I 97, II 386
Bachine, P.J. II 248
Baerle, Adriaan Martinus Josephus van (1729-1783) I 68, 70, 298, 299, 306, 382, 384, II 123, 355, 386, 387, 403, 404, 411, 479
Baerle, Johannes van (1763-1799) II 123, 387
Baerle, Josephus Henricus I 386
Baijen, Adriana van II 388
Baijen, Herman de I 176, 177
Balck, Claes Clasen I 149
Bank, Hendrik van der II 387
Bank, Hendrik van der (1691-1746) I 95, II 61, 114, 387
Bank, weduwe Hendrik van der (1691-1746) I 95, II 387
Barchman Wuytiers, Simon Jan Baptist I 39
Barentsz, Hendrik I 93, 135
Bareuth, Thomas I 72, II 123, 387, 465
Batenburgh, Catharina van (1710-1753) II 386
Batenburgh, Nicolaes van II 386
Beaufort, Lieven Ferdinand de (1675-1730) II 199, 202, 203, 204, 387
Beeftingh, Adriana van (1744-1828) II 388
Beeftingh, Frans II 388
Beekman, Jan Pieter (1757-1803) I 117, 151, 158, II 30, 263, 387, 388, 445
Beekman, juffrouw II 263
Beelaerts, Gerard (1673-1718) II 388
Beelaerts van Blokland, Gerard (1746-1809) I 144, 152, 388
Beelaerts van Blokland,Paulus Adriaan (1754-1809) I 144, 152, 159, II 32, 156, 157, 171, 173, 174, 176, 181, 183, 290, 388
Beelaerts van Blokland, Pieter (1744-1812) I 144, 152, II 32, 388, 400, 430
Beelaerts van Wieldrecht, Gerard (1710-1790) I 144, 152, II 32, 355, 360, 388-389
Beke, Susanna van der II 442
Bel, D. I 98
Bel, Hendrik I 95
Benbem, Gerrit II 277
Benil, Hendr[ik] II 282
Bentinck, Christiaan Frederik (1734-1768) II 389
Bentinck, Hans Willem (1649-1709) II 389
Bentinck, Jan (1763-1833) II 248, 389
Bentinck, Willem Gustaaf Frederik (1762-1835) II 246, 389
Bentinck tot Nijenhuijs, Charles Jan (1708-1779) I 117, 145, 159, II 200, 207, 208, 211, 212, 389
Berck, *zie ook Berk*
Berck, Johanna II 426
Berck, Margaretha II 453
Berge, Hans van den I 92
Bergen, Cornelis van I 103
Bergh, Jan van den I 95
Berghes ten Essendelle, Huybert de (...-1618) I 151
Berghuis, Catharina (1721-1778) II 425
Berk, Dirck I 61
Berk, Johan (...-1656) I 61, II 475
Berk, Mathijs (1666-1736) I 61, 78
Berk, Pompejus (1641-1701) I 61
Berk, Pompejus (1626-1691) I 61, 100
Berk, Pompejus Matthijsz. (1700-1758)
Berkhout, Gerard (1730-1780) II 389
Berkhout, Herman (1757-1826) II 189, 389
Berkhout, Jacob (1744-1814) II 189, 307, 389-390
Beudt, F. I 98
Beukman, Dirk II 60-61
Beveren, Anthonius Wilhelmus (1700-1782) II 390
Beveren, Willem Arnout de (1749-1820) II 217, 218, 390
Beveren, Cornelis van (1634-1689) I 152, II 20, 120
Beveren, Pieter Cornelisz. van (1569-1637) I 140, 144, 151, 322, 326
Bicker, Wendelina (1636-1668) II 423
Bije, Joris de I 327
Bijlaer, Gerard (circa 1540-1617) I 135, II 390
Bijlaer, Willem van II 439, 471
Blaaucamer, Geertuyda II 439
Blankaart, Elisabeth II 442
Blauwvoet, Nicolaas II 405
Bleijswijk, Adriaan van (1709-1779) II 390
Bleijswijk, Elisabeth (1663-1728) II 454, 464
Bleijswijk, Hugo Adriaan (1740-1821) van II 194, 342, 390
Bleijswijk, Pieter (...-1793) van II 194
Blieck, Daniel de I 43, 46, 82, 382
Blijenburg, Adriaan van (1647-1699) I 61, 93, 100, 129, 200, II 107, 462, 479
Blijenburg, weduwe van I 93
Blocquerie, *zie Blocquerij*

Blocquerij, Christiaan (1647-1714) II 391
Blocquerij, Christiaan (1673-1742) II 391
Blocquerij, Jan Christiaan van de (1725-1805) II 189, 391, 403
Blocquerij, Josias (1638-1686) II 391
Blocquerij, Michiel van de (1667-1708) II 391
Blocquerie, Sara Laurentia (...-1736) II 391
Blocquerij, Sara Maria II 403
Blok, Pieter II 209, 391, 447
Blok, Roelof (1712-1776) II 181, 391
Blook, Aletta Ademijna van den II 451
Blook, Jan van den II 451
Bockhoven, Jacobus van I 152
Boddaert, zie *Helm Boddaert*
Bodisco, J[oh]an Abraham (1737-1806) I 56, 97, 131, 146, 156, 157, 158, 161, 280, 373, II 29, , 60, 62, 102, 171, 173, 174, 176, 178, 178, 301, 302, 309, 311, 312, 320, 392, 394, 399, 402, 416, 426, 447, 450, 472
Boers, Frederik Willem (1743-1815) I 315, II 324, 392
Boetselaer, *zie Boetzelaar, van den*
Boetzelaar, Dirk van den (1746-1819) I 144, II 21, 159,161-166, 174, 188-193, 197, 217, 218, 221, 228, 238, 240, 247, 253, 267, 301, 318, 322, 425, 444, 485, 489
Boetzelaar, Jacob Godefroy (1680-1736) I 144, 320, 383, 393
Boetzelaer, Magdalena Anna Elisabeth van den (1756-1808) II 453
Boetzelaar, Nicolaas van den (1718-1796) I 127, 144, 145, 147, 283, 286, II 21, 207, 208, 210-212, 228, 234, 237, 238, 240, 247, 253, 267, 283, 284, 286, 308, 352, 354-356, 358, 360, 392, 424, 453, 485, 489
Bolck, Barent I 188, II 362, 363
Bolck, Jacob I 188, II 362, 363
Bonen, *zie Boonen*
Bonnet, Gijsbert (1723-1805) II 156, 383
Boon, Arent I 100
Boon, Herman I 95
Boon, Philippus Reinier (1731-1798) II 360, 393
Boon van Voorst II 159
Boonen, Christiaan (1714-1763) I 74, 95, 373, II 126, 393-394
Boonen, Dirk (1666-1743) II 393
Boonen, Herman Jansz. I 95, 96, 98
Bordes, Tobie Constantin de (1772-1845) II 179, 264, 394
Boreel de Mauregnault, Jan (1741-1813) II 394, 184
Boreel de Mauregnault, Jan (1718-1801) II 394
Boreel, Jacob I 144, 176, 177
Boreel, Pieter I 103
Boreel, Willem (...-1693) I 66, 67, 144, II 120, 443
Born, Roelof van II 260
Bosch, Agatha (1643-1693) II 408, 409
Bosch, Bartholomeus (...-1678) II 409
Bosch, Dirk I 49, 333, 334, 335, 336, 384, 385, II 434
Bosch, Gerarda (1735-1775) II 428, 429
Bosch, Hendrik II 429
Boschen, J.G. II 169
Bosman, M.J. I 98
Bosscha, Johannes (1766-1810) I 147, II 21, 394, 425
Bosscha, Pieter II 394
Bosschaart, Carel Jan (1734-1809) II 177
Bosschaert, ? II 167
Bottestein, mevrouw II 256
Boucquet, Blasius I 93, II 439
Boudewijn, Jacob II 405
Bouf, Wierik I 100
Bout, François I 95, 96
Bout, Adriaan (1726-1786) II 355, 394-395
Braam, Johannes van I 78, II 464
Braats, Adriaan (1638-1677) I 100
Braats, Adriaan (1689-1747) I 95 II 108
Braats, Hendrik (1702-1741) I 95
Braats, weduwe Adriaan (1689-1747) I 95
Braats, weduwe Hendrik (1702-1741) I 95
Braats, weduwe van Jacob (1664-1705) I 95
Braets, *zie Braats*
Bramante, Donato (1444-1514) I 42
Brandenburg, Isaac (1757-...) II 192, 395
Brandenburg, Joris (1730-1781) II 108, 395
Brandeler, Johan Françoisz. van den (1667-1755) I 236
Brandwijk, Ida II 415
Brandwijk, Ocker II 415
Brandwijk van Blokland, Adriana II 426, 440
Brandwijk van Blokland, Anna Wilhelmina (1746-1809) II 388
Brandwijk van Blokland, Maria (1693-1749) II 445
Brandlaer, *zie Brandeler*
Brantsen, Gerard (1735-1809) I 145, 147, 308, II 21, 156, 159, , 162-165, 167, 177, 184, 185, 188, 189, 191, 192, 197, 198, 220, 230, 231,236, 237, 240, 242, 246-248, 252, 253, 254, 256-258, 261, 281, 286, 287, 386, 395, 432
Brantsen, Nalida Susanna II 456
Brantsen, Joan (1699-1774) II 395
Brauw, Cornelia Maria de (1773-1842) II 415
Brauw, Cornelis de (178-1804) II 415
Bredenhoff, François van (1648-1721) I 127
Brenks, J. I 97
Brie, Maria de II 386
Brienen, Johan van I 176
Brink, Rudolf Arend (1720-1775) II 181, 395
Brink, Jacob ten (1690-1757) I 127, 137, 138, 144, 145, 153 II 21, 199, 200, 396
Brink, Wolter ten II 396
Briot, Nicolaas I 42
Broeck, Johannes van den I 191
Broek, Jacob van den I 94
Broeke, Adriana van den (1705-1747) II 422
Broeke, Mattheus de
Broick, Johan Jacob II 61
Brugné, *zie Bruijne*
Bruijne, Isaak (...-1723) II 200, 396, 406, 411
Bruijnesteijn, Hermanus II 396
Bruijnesteijn, Johan II 396
Bruijnesteijn, Marcellus (1649-1708) I 148, 191, 202, 205, 206, 214, 217, 248, II 22-23, 30, 396, 409, 410
Bruijnesteijn, Sara Maria II 409, 410
Bruijnseels, Jeronimus I 107, 135, 137
Bruijnveld, Harmen I 149
Bruinsteen, *zie Bruijnesteijn*
Brungne, *zie Bruijne*
Brunje, *zie Bruijne*
Brunswijk-Wolfenbüttel, Karel Willem Ferdinand (1735-1806), hertog van II 305
Buc[k?], Hans I 103
Buck, Otto (1695-1771) I 57, 94, 254, 255, 256, 262-264, 276, 277, 280, 350, 351, 354, 357, 361-367, 369, 370, 382, II 60, 102, 152, 333, 335, 338-340, 343-346, 396-397, 406, 463, 472, 476
Buck, Wouter (1731-1794) I 36, 97, 157, 158, 280-282, 284-287, 297, 298, 303-306, 309, 345, 346, 370, 373, 374, 384, II 102, 153, 171-173, 280-281, 293, 296-297, 349-350, 352, 354, 356-358, 397, 472-473
Bucquet, Blasius, *zie Bouquet*
Buijskes, Gerrit (1705-1780) II 390, 391
Buijskes, Hester II 390, 391
Buijseks, Gerrit (1705-1780) II 442
Buijskes, Johan (1668-1694) II 102, 398, 448
Buijskes, Petronella II 442
Buijskes, Pieter (1666-1743) II 108, 398,
Buijskes, Pieter (1736-1806) I 72, 129, 131, 157, 286, 299, 300, 303-305, 307-309, 374, II 102, 181-188, 193, 281, 349-350, 353-355, 357, 359, 392, 398, 403, 412, 414, 425, 432, 436, 442, 453, 459, 460
Buijskes, Thade (1708-1760) II 398
Buyskes, *zie Buijskes*
Burch, Albrecht van der (1718-1783) II 152
Burch, Maria Catharina van der (1707-1764) II 453
Burch, Lybert Simonsz. van der (...-1692) I 43, 44, 48, 49, 84, 86
Burggraaf, Hubert van den I 95, 96
Burgh, *zie ook Burch*
Burgh, Franc van der I 211, 212
Butena [Buteaux, Pieter ?] II 222
Caan van Neck, A.C. II 270-271, 398
Cadel, Sara Maria II 417
Canisius, W. (1743-1815) II 222, 398-399
Canneman, Elias (1777-1861) I 160, II 170, 179, 180, 264-268, 272-276, 387, 399, 451, 461
Canneman, Gerrit (1741-1784) II 399

Capel, Jan Evertsz. van I 65
Capellen, Agatha van der (1735-1770) II 419
Capellen, Gerlach Frederik van der (1697-1754) II 399
Capellen, Gerlach Theodoor van der (1734-1805) II 399
Capellen, Luthera Anna Agatha (1735-1770) II 419
Capellen van den Dam, Alexander Hendrik II 156, 399
Catteau, ? [stalhouder te Vlissingen] II 224, 226, 400
Cattenbelt, J. van I 210
Cattenburgh, Willem Hendrik van (1684-1745) II 204
Cau, Roeland II 400
Cau, IJmam Willem Roelandsz. (1663-1734) II 199, 202, 400
Cellini, Benvenuto (1500-1571) I 42
Chanfleurij, Catharina Jacoba (1733-...) II 392
Chais, Desiderius Charles (...-1785) II 400
Chais, Jan Anthonij (1735-1813) II 400
Chatelet, Jan van I 95, 98
Citters, Arnout van (1633-1696) II 400
Citters, Arnout van (1714-1752) II 391, 401
Citters, Caspar van (1674-1734) II 199-204, 400-401
Citters, Jan Anthony II 400
Citters, Josina Christina van II 390
Citters, Willem van (1685-1758) II 401
Citters, Wilhelm van (1723-1802) II 208, 211, 401
Citters, Willem Aernout van (1742-1811) II 221, 222, 401
Claasz., Arent I 150
Cleeff, Catharina Francina van (1732-...) I 386, 387
Cleeff, Jan van I 386
Clemens VII (1478-1534) I 42
Clercq, P. le II 432
Cletchers, Gratia I 180
Clijver, Evert Jacobz. II 217
Cloots, Thomas I 54
Clootwijk, Dirk Jacobsz. van I 103
Clos, P.J. I 97
Cock, Judith II 423
Coenen, Albrecht (1672-1716) I 219, 220, 227, 231, 242, II 21
Coenen, Catharina (1625-1660) II 443
Coenen, Daniel (1664-1746) I 49, 50, 87, 199, 200, II 107, 113, 146-148, 401, 410
Coenen, Lodewijk Danielsz. (1619-1692) I 49, 50, 63, 66, 86, 87, 100, II 144-148, 401, 475, 479
Cointe, Pieter J. le (1745-1781) I 105, 109, 110, II 48, 279, 281, 401, 438
Commen, Cornelis van II 62
Copie, Jan II 123, 401
Corput, Frans van den II 61
Cortleven, Cornelia II 390
Cosijns, Jacob I 62
Cottin, Anne Dorothée Emilie II 424
Crab, *zie ook Crap*
Crab, Augustinus van der (1715-1806) II 355, 401
Cramer, Coenraad Hendrik (...-1757) I 134, 197, 220, 221, 240, 241, 249, 261, 343, 345
Cramer, Johan I 370, 374
Crans, Anna (1786-1847) II 402
Crans, Dirk (...-1785) I 50, 94, II 61, 114, 144, 147, 148, 304, 387, 402
Crans, Dirk jr. (1760-1826) I 65, 86, 87, 88, 97, 98, 99, II 61, 108 114, 172, 174, 175, 176, 178-180, 392, 402
Crans, Jacob (1789-...) II 402-403, 421, 452
Crap, Cornelia (...-1785) II 414, 447
Crap, Joan Abbekerk (1706-1778) II 108, 403
Crap, Willem (1685-1712) II 403
Crap, Willem Nicolaas (1712-1789) II 108, 187, 286, 403, 414, 447
Crena, David (1706-1794) I 68, 94, 96, II 406
Crena, S[amuel] I 98
Crul, Alexandra (1723-1801) II 416
Crul, Willem (1721-1781) II 416
Cuijlenburch, Pieter van I 177, 178
Kuijser, *zie Kuijser*
Daans, Jannes II 126
Dakenburg, Adriana van (1681-1749) II 432
Dalfsen, Teunis II 126
Dam, Arie van II 452
Dam, Margaritha van (...-1822) II 452
Dankmeijer, A. II 195-196
Daverveld, Ana Debora van II 436
Dedel, Maria II 443
Dee, van W. I 98
Dencker, Cornelis Th. I 100
Deunen, *zie Duijnen*
Deventer, Roelof van II 126
Diderot, D[enis] (1713-1784) I 51
Dier, Jan I 45
Dierquens, Elisabeth II 424
Dietze, Frederik Willem I 68, 285, II 123, 403-404, 406
Dijk, Evert van II 126
Dijk, Jan van (...-1763) I 72, 258, 267, 269, 383, II 123, 346, 404, 462, 465
Dirk IV (±1028-1049) [graaf van Holland 1039-1049) I 318, 384
Dirks van Helmont, Marijke I 90, 382
Dompseler, Henrica Agnes van (1701-1759 II 417
Dompseler, Johan van II 417
Dompselaar, Hendrik van I 177
Doncker, Hester (1580-1644) II 449
Doncker, Willem Adriaensz. II 449
Doorn, Cornelis van I 103
Dorsman, Hendrik I 344, 345
Dorsman, Paulis II 61
Dorst, *zie Dorsten*
Dorsten Pieter van I 95, 96
Dou, Gerrit Pietersz II 479
Dou, Pieter Gerritsz. I 136, 147, 327
Dozijn, Jenneke I 91,
Drappentier, Daniel (1643-1714) I 66, 86, 100, 189, 190, 191, 204, 205, 209, 383, II 116-121, 123, 397, 404, 461
Drappentier, Daniel (...-1751) I 71, II 123, 405
Drappentier, Hans II 404
Drappentier, Johan jr. (...-1765) I 67, 68, 94, 298, 299, 384, II 123, 386, 403, 406, 479
Drappentier, Johannes (1687?-1758) I 67, 94, 236, 263-265, 277, 368, 384, II 123, 335, 340, 405
Drappentier, Willem I 67, II 406
Drimborn, Hans I 103
Droz, J. I 50, 382
Drolenvoux, Simon (1722-1792) II 351, 406
Dubois, Margrita II 405
Duijm, *zie Duijn*
Duijn van Maasdam, A.J. van der II 389
Duijnbeek, *zie Duvelaer*
Duijnen, Eva Jansdr. van II 433
Duijn[en], Gerrit van I 199, II , 321, 475
Duijnen, Jacob van I 95, 96
Duijnen, Laurens van I 89
Duijvens, Adriana Petronella II 407
Duijvens, Adriaan II 407
Duijvens, Margaretha Catharina II 398
Duijvens, Cornelis François I 374
Duijvens, Augustinus Hendrik (1744-...) II 189, 407
Duijvens, Cornelis François (1697-1767) II 395, 407
Duinen, *zie Duijnen*
Dupré, Willem (...-1722) I 65, II 200-203, 396, 405-407, 411
Dusseldorp, Hendrik van I 176, 177
Dussen, Pieter van (...-1718) II 201, 407
Duvelaer, Abraham (...-1785) II 208
Eekhout, Coenraad (1778-1865) II 270, 407
Ehrenvärd, Gustaf Johan (1746-1783) II 286
Eijck, Catharina II 447
Eijck, M.J. van I 98
Eijck, Alith Hendriksdochter van der II 439
Eijk, J. II 407
Eijk, Pieter van II 34, 268, 271, 408
Elen, Willem van I 187
Elias, Anna Catharina (1746-1796) II 455
Eliot, Arnold (1705-1764) I 65
Eliot, François (1664-1727) I 65
Eliot, Frederik (±1609-1695) I 65
Elisabeth (1533-1603), koningin van Engeland 1558-1603 I 22, 23
Emants, Aren[d]t (1705-1771) I 63, 382, 408, 410, 433
Emants, Gerard (1744-1804) I 13, 146, 148, 157, 158, II

29, 30, 61, 159-163, 167, 172-174, 176, 188-194, 196-198, 216-220, 221, 223-224, 226, 228-240, 243-245, 284, 304, 307, 309, 311, 391, 408, 420, 429, 431, 443, 450, 464, 465, 474
Emants, Guilliam Balthasar (1737-1805) I 13, 148, 157, 158, II 29, 30, 55, 61, 76, 158, 408, 474, 474
Emants, Johan (1678-1742) I 13, 18, 71, 106, 148, 150, 152, 157,158, 217, 220, 222, 225, 226, 227, 229, 230, 231, 234-237, 239, 240, 242, 244-246, 248, 250, 251, 253-258, 261-267, 269, 351, 353, 364, 366, 383, II 23, 27, 30, 60, 199-207, 332-342, 346, 383, 384, 396, 400, 407, 408-410, 426, 434, 436, 442, 458, 459, 464, 465, 471
Emants, Johan Berntz (1618-1680) II 410
Emants, Marcellus (1706-1792) I 13, 18, 53, 80, 81, 87, 89, 106, 114, 115, 116, 117, 125, 127, 141, 146, 148, 149, 151, 156, 157, 158, 160, 250, 265, 273-278, 281, 282-286, 294, 297, 301, 304, 306, 308,309, 315, 383, II 11, 27, 28, 29, 30, 61, 148, 155-157, 162, 163, 171-173, 175, 181-188, 207-216, 238, 240, 242, 277-310, 313, 316, 319, 332, 342-360, 383, 385, 388, 390, 392, 393-395, 398, 399, 400, 401, 406, 408-410, 413, 414, 417, 419, 420, 421, 424, 425, 431, 432, 435, 439, 444, 445, 446, 453, 456-462, 464, 465, 471, 486
Emants, Rijk (1662-1748) II 114, 408
Engelen, Jan Claesz I 137, II 481, 482
Engelman, *zie: Engelsman*
Engelse, François sr. (...-1741) I 152, II 202, 203, 205, 210, 407, 411
Engelse, François jr. (...-1754) II 411
Engelse, François Hubert II 411, 462
Engelsman, Maarten II 62
Erenswerd, *zie: Ehrenvärd, Gustaf Johan (1746-1783)*
Ertel, Johan George I 294, 299, 306
Esch, Gerrit van I 45
Essen, Barbara van (1685-1742) II 422
Es(t)veld, Geertruid (...-1722) II 464
Evelingen, Pieter van II 433
Evers, *zie ook Everts*
Evers, Elsje II 452
Eversdijk, Maria II 426
Eversdijk, Martinus Donius van II 108, 411, 469
Everdingen, Maria van (...-1744) II 428
Everts, Jan [stempelsnijder] I 97, 293, 411
Everts, Johan II 386
Everts, Joseph (...-1807) II 123, 411
Everwijn, Françoise Machlina (1692-1753) II 450
Everwijn, Samuel II 422, 440
Everwijn, Sophia II 422
Everwijn, Susanna (1673-1755) II 440
Fagel, Cornelis Gerard II 424
Fagel, Fançois (1659-1746) II 99, 369
Fagel, Françoise (1658-1733) II 446
Fagel, Hendrik (1617-1690) I 148, II 23, 474
Fagel, Margaretha Rosiana II 446
Fagel, Maria Françoise (1705-1773) II 424, 468
Falck, Margaretha II 415
Falck, Otto Willem I 39
Feltrum, Johanna van II 461
Fernando Alvarez de Toledo (1507-1582), derde hertog van Alva I 23
Fiers, David (...-1721) I 157, II 199, 202-207, 387, 400, 412, 425, 426, 431, 432, 464
Filips de Goede (1396-1467), *zie Philips de Goede*
Filips II (1527-1598), vorst van de Nederlanden, zie Philips II
Filips V van Spanje (1683-1746), *zie Philips V*
Flodorp, Johanna C. van II 452
Floor, Wouter II 456
Floris V (1254-1296) I 317, 318, 384
Foeck, Jacob I 135, 137, 147
Foreest, Agatha (1733-1801) II 412
Foreest, Aleide van II 442
Foreest, Cornelis van (1756-1826) I 147, II 21, 412
Foreest, Dirk van (1758-1789) II 184, 412-413, 427
Foreest, Jacoba Maria van (1729-1784) II 391
Foreest, Nanning II 391
Foreest, Maria Eva (1760-1820) II 413, 427
Foreest, Zacheus van (1757-1824) I 147, II 21, 412-413, 427
Franken, Elisabeth II 422
Franken, J[oh]an II 61, 114, 181, 185, 193, 413, 430
Frans Hercules van Valois (1555-1584), hertog van Anjou I 22, 23
Fraser, Johan II 267-269, 413, 416
Gaijmans, Arnoldus (1692-1744) II 413
Gaijmans, Jan (1724-1804 II 156, 159, 413
Gallas, Johannes Arnoldus (1688-1777) II 347, 413
Galles, François (1714-1777) II 181, 413-414
Galles, G.H., *zie Gallas, J.A.*
Gallis, Dirk (1746-1820) II 414
Gallitsen, *zie Golicyn, Dimitri Aleksevic*
Gans, Aagje van der II 393
Gardenier, Carel (1744-1797) II 181, 186, 414
Gardenier, Jan (...-1781) II 108, 181, 185, 414-415
Gartner, Pieter II 60, 62
Geene, Gerrit van (...-1653) I 105, II 415
Geens [Gere], Lennard van (...-1621) I 105, II 415
Geer, familie de I 188
Gelder, Johan de I 45
Gelderblom, Jacob I 94
Gelderman, L. (1761-1810)
Gelede, Cornelis de I 45
Gerdenier, *zie Gardenier*
Gere, Lenaert III van (...-1598) I 105, 136, II 415
Gere, Lennart IV van (...-1621) II 415
German, Johan I 154, II 33, 34, 279, 309, 315-317, 385, 415, 430
Gerwen, Jan van I 95
Gevaerts, Anna II 386
Gevaerts van Geervliet, Ocker I 97
Gevaerts, Johan Ockersz. (1694-1777) I 94, II 108, 415, 440, 450, 453-454
Gevaerts, Maria Arnoudina II 440, 450
Gevaerts, Ocker Johansz (1656-1727) II 415
Gieberts, Aerts I 45
Gijs, Johanna Susanna (1688-1717) II 457
Gijsbrechtsz., Hans I 103
Giltay, Catharina (1735-1770) II 451
Giltay, Jan II 451
Gobius, Otto Willem (1758-1843) II 415, 431, 457
Gobius, Hendrik Anthonij II 415
Godin, Adriana Everdina (1731-1795) II 443
Godon, Alexandre Pierre II 275, 416
Goede, Wouter de I 95
Goerts, *zie Schlitz, Johan Eustach (1737-1821)*
Gogel, Isaac Jan Alexander (1765-1821) I 117, II 170, 180, 265-272, 377, 387, 398, 416, 422, 442,471, 488
Gogel, Johan Martin (circa 1724-1796) II 416
Goidschalkoord, van *zie Van Slingelandt*
Goldberg, Johannes (1763-1828). I 113, II 377, 471, 488
Golicyn, Dimitri Aleksevic (1734-1803) II 288
Gordon II 268, 416
Goudriaen, Willem Jac. I 100, II 478
Gousset, Mattheus Hermanus I 308, II 359
Graaf, Adriaan van der II 475
Graaf, Heribert Cornelis van de (1734-1779) II 156, 416
Graaf, Jacob de I 94, 96
Graaf, Johannes de II 54, 61
Graafland, E. I 283, 286
Gracht, Anna Maria (1668-1762) II 440
Gracht, Digena van der (1634-1712) II 439
Gracht, Elisabeth van der (...-1652) II 439, 440
Gracht, Wijnand Adriaensz van der II 440
Gracht, Willem van der II 439
Graeff, Anthonia de (1654-1696) II 462
Graeff, Beatrix de II 393
Graeff, François Sebastiaensz (1627-1678) II 462
Graswinkel, David Harmensz. (1732-1803) II 224, 417, 485
Graswinkel, Herman II 417
Greve, Dina II 435
Griendt, Mels van de I 94, 96, 98
Griethuijsen, Melchior Willem van (1678-1757) I 107, II 417
Griethuijsen, Sybert (1644-1716) II 417
Grijp, Rochus I 135, 136, II 134, 439
Grill, Abraham sr. (1674-1725) II 418

Grill, Anthonij II (1639-1703) II 417-418
Grill, Anthonij III (1664-1727) I 185, 186, 187, 188, 189, 195, 211, 213, 216-227, 229, 230, 231, 234-237, 240, 241, 243, 244, 245, 246, 248, 249, 383, II 61, 362, 363, 402, 417-418
Grill, Anthonij IV (1704-1783) I 250-252, 258, 259, 261, 269, 270, II 334, 338-339, 362, 363, 418
Grill, Elisabeth (1661-1725) II 417
Grill, Johannes (1614-1670) II 418
Grill, Johannes II (1668-1734) II 60, 418
Grill, Johannes III (1708-1754) I 250, 251, 252, 258, 259, 261, 269, 270, II 334, 338-339, 362, 363, 418
Groene, Adolf de (...-1771) I 143, 157, II 199-203, 387, 400, 418, 431, 432, 452
Groenesteijn, Willemina (...-1666) II 449
Groenewout, N. II 60-61
Groensteijn, *zie Groenesteijn*
Groengraft, Abraham (1673-1745) I 105, 107-110, 211, 383, II 41, 48, 418-419
Groengraft, Johan Andries (...-1700) I 108, II 48, 418
Groengraft, Maria II 419
Grund, *zie Griendt*
Haaften, Johan van II 419
Haaften, Johan van (1743-...) II 240, 419, 462
Haak, Albert (1648-1713) I 217, II 108, 419
Haak, Eva (1716-1753) II 447
Haak, Eva Wilhelmina II 390
Haak, Simon (1676-1731) I 239, 240, II 108, 419
Haan, Cornelis de II 405
Haan, M. de II 300, 302
Haas, A. de I 104, II 54
Haas, Elisabeth de (1750-1812) II 434
Hacken, Amelia (1701-1784) II 387
Hacken, Barbara II 387
Hacken, Michiel II 387
Haeften, J. van (1743-...) II 228, 234, 279
Haersolte, Jan Willem Simon van (1764-1817) I 147, II 21, 419-420, 432, 486, 487
Haersolte, Coenraad Willem (1727-1799) II 419
Haesbroeck, Leendert I 44
Hagenet, David I 141, 180, 326, 336
Haksteen, J. I 98
Hallincq, Johanna II 440
Halling, Herman II 475
Halling, Johan (1616-...) II 433
Halling, Johan Hermans I 94, 96
Halling, Catharine (1649-1681) II 433
Halling, Cornelia Hermansdr. II 423
Hardenbroek, Gijsbert Jan van I 39
Hart, Anthonij van der II 407
Hart, Immagonda van der II 407
Hartoog, Nicolaas II 60-61
Hartoog, Willem II 60
Hartweg, Johan II 34
Hasselaer, Pieter Cornelis II 438
Hasselt, Catharina van (1782-1849) II 416
Hasselt, Gerard van (1751-1825) II 159, 161, 164-165, 420
Haverslag, Abraham I 309, II 359
Heeckeren, Ludof Hendrik Burchard van (1696-1762) II 420
Heeckeren van Brandsenburg, Derk Jan (1742-1796) II 420
Heeckeren van Brandsenburg, Walraven Robbert (1776-1845) II 270, 420
Heeckeren van Waliën, Evert Ludoph (1734-1804) II 307
Heemskerck, Anna Petronella van (1746-1794) II 420
Heesch, ? van II 223, 420
Heijnsbergen, *zie Hensbergen*
Heijs, Hubrecht I 103
Heim, Anthonie van der (1693-1746) I 251, 351, II 471, 488
Heim, Maria Adrina van der II 415
Helm Boddaert, Cornelis van der (1727-1800) II 208-209, 211-212, 221421, 456
Helm Boddaert, Pieter II 421
Helmont, *zie Dirks van Helmont*
Helsing, Hester Abrahams II 447
Hemonij, François I 212
Hennekam, Pieter (1735-1807) I 87, 88, II 152, 154, 421, 427
Henry, Helena Maria II 383
Hensbergen, Constantia Helena II 401
Hensbergen, Johan (...-1752) II 401, 486
Hensbergen, Roelof I 108
Hertz, Louis II 61
Herwaarden, ? van II 181
Hessels, Jan I 281, 283, 284, 287, 288, 294, 301, 304, 306, 310, II 278-279, 348-350, 352-354, 356-359, 362, 362421
Heumen, Hendrik van I 176, 177
Hijn, knecht van Cornelis van Nispen I 64, 131
Hinlopen, Jacob Groot (1723-1803) II 156, 421
Hinlopen, Margaretha (1710-1784) II 413-414, 441
Hobbensz., Floris [wisselaar te Leiden] I 103
Hoen, Caspar 't (1775-...) II 270, 421-422
Hoen, Pieter 't (1744-1828) II 421
Hoeth, Albert Willem (1758-1827) II 264, 422, 453
Hoeth, Willem Albert II 422
Hoeufft, Jacob Dideriksz. (1660-1717) II 422
Hoeufft, Pieter Jacobz. van (1708-1778) II 108, 422
Hoeufft, Pompejus van (1702-1787) I 74, II 32, 422, 474, 488
Hofland, Jan Simonsz. I 103
Hogendorp, Pieter van I 102
Hogendorp, W. (1735-1784) I 295
Hoijer, C. II 253, 265
Holst, Jan van I 94, 98
Holthe, Egberta ten II 417
Holtshey, *zie Holtzheij*
Holtzheij, Georg Wilhelm II 423
Holtzheij, Johan George (1729-1808) I 82, 117, 158, 303, II 422-423, 463, 485
Holtzheij, Johan Matthias II 211
Holtzheij, Martinus jr. (1735-1788) I 157, 158, II 62, 209, 212, 220, 221-226, 283, 307, 317, 384, 390, 399, 400, 401, 407, 415, 417, 431, 432, 448, 450, 452, 454-455, 459
Holtzheij, Martinus sr. (1697-1764) I 157, II 209, 384, 401, 407, 423, 426, 459
Holtzheij-Slob, *zie Slob, Petronella Holtzheij-*
Honert, Cornelis Hermansz. van den (circa 1680-1762) I 94, II 108, 411, 423
Honert, Herman Johansz. van den (1645-1730) I 83, 217, 234, II 107, 411, 423-424, 462
Honert, Johan Rochusz van den Honert II 423
Honoré, Henri François (1717-1793) II 424
Honoré, Samuel Frans L' (1756-1794) II 298, 424
Hooft, Cornelis 't I 95
Hooft, Hendrik Gerritsz. (1676-1752) II 422
Hooft, Isabella (1716-1803) II 422
Hooft, Maria Pieternella II 402
Hooft, Matthijs [de jonge] II 404, 406
Hooft, Pieter I 94
Hooft, Susanna Isabella (1716-1803) II 422
Hoogenhouck, Catharina van II 443
Hooghe, Romeijn de (1645-1708) I 139
Hoogstraten, François van (1632-1696) I 103
Hoogstraten, Pieternella van II 451
Hoogstraten, Samuel van (1627-1678) I 61, 99, 100, 190, 383, II 405, 448, 449, 475
Hooijbergen, Jillis I 336
Hop, Cornelis (1685-1762) I 251
Hop, H. II 317
Hop, Joan (1660-1722). II 140
Hordijk, Adolf II 448
Hordijk, Elisabeth (1702-1742) II 448
Hordijk, Gerard I 98, II 478
Horst, Dirk van der (1739-1808) I 62, II 221, 223, 226, 424, 455
Houte, Jacob van den (1760-1812) II 222, 424
Houten, Swaantje van II 466
Houthuijs, Olivier Gerritsz. I 240, II 123, 424
Houwelingen, Melis van I 199
Hove, Magdalena ten (1651-1727) II 417
Hove, Melchior ten II 417
Hove, Nicolaas ten (1693-1738) II 424
Hove, Nicolaas ten (1732-1782) I 117, 294, 299, II 21, 157, 158, 181, 183-188, 286, 424-425, 468

Hoyer van Brakel, Anna Magdalena (1768-1799) II 444
Huber, Johannes Lambertus (1750-1826) I 147, II 21, 394, 425
Huber, Ulrich Herman Huber (1727-1767) II 425
Huijbrechts, Hendrik II 61
Huijer, François II 61
Huijgens, I 190
Huijgens, Jan I 103
Huijsman, Albert (1757-1820) II 425
Huijsman, Johan Christiaen (1717-1788) II 425
Huijsman, Johanna Maria (...-1797) II 432
Hultman, Carl Gerard (1752-1820) II 164-165, 425
Hultman, Jan Andries II 425
Hurgronje, Reijnbrandia Cornelia II 421
Ingelse, *zie Engelse*
Ingenhage, Henrica II 417
Jacobsz., Dirk I 103
Jaederen, Daniël I 148, II 449
Jager, Margaretha II 383
Jan I (1252/4-1294), hertog van Brabant 1267-1294 I 91
Jansz. de Jonge, Jacob I 93, 173, 174, 176, 177, II 471
Jansz., Dirk I 103
Jets, Fempjen II 428
Johan Maurits van Nassau-Siegen (1604-1679) I 330
Jong, dr. Johan de I 100
Jongbloet, Johanna Jacoba (1750-1787) II 388
Jongbloet, Johannes II 388
Jonge, Marinus Jan de II 217
Jonge, Jacob Jansz. de, *zie Jansz, Jacob*
Jonge van Ellemeet, Magdalena Elisabeth de (1689-1730) II 393
Jonge van Ellemeet, Johanna II 400
Jongemaats, Jacoba Catharina II 383
Jongh van Persijn, Anthonij Jacob (1734-1790) II 184, 425
Joosten, Sara II 404
Kamer, Pieter Jansz. II 123
Kapel, Aart van I 94
Kappeijne, Pieter (...-1762) I 368, II 204-207, 396, 400, 425-426, 464
Karel II, koning van Engeland I 49
Karel III van Oostenrijk I 219
Karel V (1500-1558) I 36, 140, 320
Karsseboom, Jacob (1733-1786) II 426
Karsseboom, Jeronimus Jacobsz. (1706-1771) II 21, 184, 187-189, 238, 278, 282, 283, 287, 290, 292-294, 298, 299, 426
Kasteele, Pieter Leonard van de (1748-1810) II 178, 261, 263, 264, 426
Kasteele, Hendrick van de (...-1746?) I 104, II 54
Keetelaer, Dignus François (...-1750) II 206, 426
Keetelaer, François (1640-1718) II 426
Kemp. G. II 306
Kempenaer, Johan de (1707-1771) II 426
Kempenaer, Ludovic Timon de (1752-1812) I 147, II 21, 412, 413, 426-427
Kersseboom, *zie Karsseboom*
Ketel, Albertus I 345
Ketel, Claas (...-1766) II 428
Ketel, Trijntje (1714-1792) II 428
Keulen, Hans van I 103
Kien, Cornelis II 401
Kien, Maria, Cornelisdr. II 401
Kievi(e)t, Hendrik de (...-1777) I 87, 88, 382, II 149, 154, 421, 427, 473
Kijfhoek, van, *zie N. van Boetzelaar, heer van Dubbeldam en Kijfhoek*
Kijper, Elisabeth I 180
Kinschot, Clara van (1621-1675) II 433
Kist, Elia II 398
Kist, Theunis (1704-1781) I 64, 127, 129, 150, 266, 267, 268, 273, 277, 371, 383, II 61, 102, 114, 338, 339, 341, 344, 346, 384, 398, 459
Klaas, Aalten II 430
Kleijn, Grietje (Margarita) I 90
Klijn, A. II 307
Kloens, Jan I 94, 96
Kluppel, Catharina (1729-1772) II 453
Knijp, Gijsbert de I 91
Knol, Anthonij II 61, 427-428
Knol, Evert II 54, 428
Knol, Jan (1678-1750) I 71, 72, 134, 150, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 257, 258, 266, 343, 350, 351, 354, 357, 360, 364-367, II 61, 102, 121-123, 323, 336, 387, 427, 428, 450, 461, 481
Knol, Janna II 428
Knol, Maria II 428
Knol, Trijntje II 428
Kock, Jan de (1776-1846) II 275
Koenen, *zie Coenen*
Koningsberger, Victor Jacob (1770-1823) II 179, 180, 248, 262-264, 266, 268, 269, 272, 273, 318, 428-429
Koningsberger, Valentijn Victor (1736-1799) I 65, II 228, 234, 235, 240-242, 247, 248, 428-430
Konsé, Carel Frederik II 430
Konsé, Gerrit (1751-1809) I 73, II 123, 315, 430
Konsé, Johannes Christiaan II 430
Koorn, Gerrit Jacobsz. I 103
Kraag, Jacob van der II 430
Kraag, Klaas van der (1733-1769) I 64, I 374, II 61, 114, 430
Krafft, W. I 98
Krans, *zie Crans*
Krap, *zie ook Crab en Crap*
Krap, Isaak van der I 95
Kretschmar, Jacob (1721-1792) II 32, 388, 430
Kretschmar, Jacob Charles van (1764-1834) I 152, II 430
Kuijpers, Gerrit I 94
Kuijser, Hendrik de (...-1722) II 199, 204, 431
Kuijser, Jacob de (...-1717) II 200-202, 391, 431
Laar, van Willem Hendriks van I 132, 133
Lagerweij, J[oh]an I 153, II 34
Lambroek, Elisabeth II 466
Lande, Steeven la I 153, 154, II 34
Lansel, Alida Nisetta (1716-1772) II 457
Lantsheer, Anna Josina (1766-1797) II 431, 457
Lantsheer, Joan Pieter (1763-1797) II 223, 431, 457
Laurentius, Wijbrand I 336
Lavernier, Cornelis II 61
Leenderts, Helena II 448
Leenderts, Jan I 45
Leeuw, Catharina de II 399
Leeuw, Margareta I 180
Leicester, Robert Dudley (1533-1588), eerste graaf van I 24, 25
Leijdecker, Jacob (...-1729) II 199, 202, 204, 432
Leijdekker de Bruijn, Jan Jacob (ca. 1752-1811) II 222, 432
Leijden, Pieter van (1726-1786) II 152, 347, 360, 431-432
Lennep, Arnoud van II 392
Lennep, Elisabeth van II 396
Lennep, Petronella Johanna Maria van (1755-1805) II 392
Leykam, Franz Georg Sebastian von (...-1821) II 325
Levi, Salomon I 186
Lichtenberg, Jan Carel van I 147, II 21, 420, 431
Lier, Petronella van II 386
Lijkamp, *zie Leykam*
Lijnden d'Aspremont, Anna Margaretha Elisabeth (1707-1785) II 399
Lijnden van Hemmen, Frans Godard (1702-1786) II 432
Lijnden van Landfort, Helwich Dirk (1737?-1782) II 184, 432
Lijnden van Lunenburg, Balthazar Constantijn van II 235, 432
Lijnenburg, *zie Lijnden van Lundenburg, B.C. van*
Linde, Gerrit onder de (1682-1726) II 432
Linde, Johan onder de (1715-1761) I 74, II 32, 432
Linde, Simon, onder de II 432
Linden, Adolf van der I 186
Linden, Anthonij [Anthonius] van der (ca 1647-1709) I 186, 199, II 31, 32, 432-433, 444
Linden, Clara van der II 393
Linden, Govert van der II 393
Linden, J[oh]an van der I 94, 96, 100, II 432-433
Lintelo[o], Abraham te II 60, 62
Lintelo[o], Bernard te II 60-61

Lit, H. van II 261
Livelo, Hendrik (...-1721) I 85, II 143, 433
Livelo, Herman (1696-1742) I 95, II 143, 433, 451, 473, 478
Livelo, Jan II 126
Livelo, weduwe Hermanus (1696-1742)
Lockemeijer, Anthonia (1727-1790) II 452
Lockemeijer, Casper II 452
Lockhorst, Johan Adolph (1721-1791) heer van Hardenbroek en II 286-287
Lodewijk IX (1214-1270), koning van Frankrijk 1226-1270 I 317
Lodewijk XIV (1638-1715), koning van Frankrijk 1643-1715 I 181, II 230
Lodewijk Napoleon I 156, II 269
Lodewijk van Male (1330-1384) I 319, 384
Loef, [mogelijk] Stephanus Adrianus Verniers (1769-1818) van der II 170
Loenius, Reinier I 336
Lohse, Marten Hendrik I 130, 146, 157, 312, II 156, 159, 161-163, 170, 320, 385, 399, 408, 413, 415, 416, 420, 425, , 431, 433, 456, 458, 464
Lohze, *zie Lohse*
Lommens, Cornelis van II 60
Loockemans, Catharina (1648-1722) II 396, 409
Loockemans, Nicolaas II 396
Loosen, Margaretha Maria van II 390
Loosen, Pieter van II 390
Looten, *zie Loten*
Looxma, Bense I 149, II 484, 488
Louijffer, Johannis II 60
Lormier, Claudius (1686-1762) II 337, 342, 434
Loten, Arnoud (1719-1801) II 252, 434
Loten, Joan Carel (1679-1763) II 434
Lugten, Dingeman van I 94
Luiten, J. I 97
Luijcken, Jan I 41, 382
Luijnen, Jurriaen van I 180
Maartwijk, *zie Mastwijk*
Madecker, Stephan (...-1711) I 84, 85, II 136-140, 143, 433, 434, 466, 478
Mahne, Maximilianus Antonius Hendrikus (ca 1746-1832) II 246, 248, 249, 253, 318, 433-434
Man, Willem de I 148
Mandele, Bartholomeus Jacobsz. I van der (1638-1706) I 89, 100
Mandele, Bartholomeus Jacobsz. II van der (1691-1726) I 90, II 386
Mandele, Jacobus van der I 90
Mandele [?], Jacomina II 404, 405
Mandersloot, Jacob (ca. 1727-1794) II 195, 198, 435
Mane, Margita (...-1728) II 433
Mansfeld, Anthonie Jan van I 39
Marchee, *zie Marchie*
Marchie Sarvaas, Gideon Jan Langerak (1761-1814) I 157, 160, II 261-276, 385, 394, 398, 399, 407, 413, 416, 420, 421, 422, 426, 429, 435, 438, 439, 442, 444, 451, 453, 461, 463, 465
Marcof, *zie Morkov*
Marinus, Herbert I 345
Marmé, Jan Willem (ca. 1740-1825) I 73, II 240
Masse, Gerrit II 62
Mastwijk, Jacobus van I 94, 96
Maurignau, *zie ook Boreel de Maurignault*
Maurignault, Jacob (...-1719) II 201, 435
Maurits (1567-1625), prins van Oranje I 23, 26
Maximiliaan Emanuel (1662-1726) I 219
Meerkerk, Anna (1738-1805) II 402
Meerman, dr. Johan (1624-1675) I 42, 43
Meester, Johan (...-1726) II 199, 435
Meester, Nicolaas Willem de (1710-1763) II 436
Meester, Willem de (1742-1792) I 312, II 159, 435
Meeuws(en), Gerritje II 408, 410
Meijden, Simon van der I 140, 151, 327
Meij van der Linden, A.H. van der I 98
Meijer, J. de I 73
Meijer, Salomon Levi I 185
Meijnertsz, Arent I 327
Meloen, C. I 98
Mensbier, Coenraad II 54, 61
Ment, Cornelis II 441
Ment, Magdalena II 441
Merct, Maria van der (1644-1715) II 391
Mercy de Argenteau, Florimont-Claude (1727-1794) II 395
Mesdach, Adriana II 388
Metelerkamp, Anna Maria II 461
Meulen, Joost van der I 153, II 34
Mijtens, Sara Abrahamsdr. II 396
Mikhout, Wouter I 94, 96
Meus, Angenita Emilia II 422
Mits, Daniël I 234, 251, 252, 258, 259, 273-277, 360, II 334-335, 343, 345, 362, 363, 421
Moelingen, Geurt van II 61
Moijen, *zie Mooijen*
Mol, Dirk (1719-1789) I 62, II 114, 185, 189, 436
Mol, Gerrit I 90
Molengraeff, Lyncken Michiel Geldensdr. II 449
Moll, Evert II 425
Moll, Hendrika (1757-1828) II 425
Molter, Lodewijk II 455
Mooijen, J[oh]an sr. II 289, 436-437
Mooijen, J[oh]an jr. II 436
Morette, Marie de II 196
Morgenrood, J.H. I 98
Morris, Elisabeth II 448
Morkov, Arkadij Ivanovic (1747-1827) II 289
Mortier, Adriaen I 199
Motté, Adriana Dignes de la II 426
Muelen, Constantia Isabella van der (1703-1745) II 432
Muijsken, Catharina Elisabeth II 447
Muijsken, Jan Hendrik II 447
Muijt, Adriaen Claesz. I 137, II 471
Musquetier, Catharina II 407
Naamen, Johan Sebastiaan (1704-...) II 437
Naamen, Johan Sebastiaan (1731-1812) I 54, 80, 157, 158, 312, II 228-261, 318, 389, 399, 429, 432, 434, 435, 437-438, 443, 446, 457, 464, 465
Nachtegael, Jacob I 144
Nagel, Stephanus Gerardus (1748-1814) I 105, 110, II 48, 324, 438
Nagell, Reiniera Adolphina Charlotte van (1736-1781) II 399
Nahuijs, Hubert Gerard (1725-1771) II 347, 438-439
Nahuijs, Petrus (1692-1766) II 439
Nahuijs, Willem Adriaan (1732-1815) II 268, 439
Nap, Dirk I 98, 99
Natewisch, *zie Taets van Amerongen*
Nauwerck, Ch. II 61
Neck, *zie ook Caan van Neck*
Neck, Agatha van II 460
Neck, Gerrit van I 95, 96,
Neelen, Cornelis (1717-...) II 351, 439
Net, Maria van der (1638-1707) II 448
Net, Wouter Cornelisz. van der II 448
Nicolas de Neufville (1543-1617), hertog de Villeroy I 30
Nievelt, [mogelijk] Martinus van II 478
Nievelt, S. van I 98
Nieuwstad, Catharina Elisabeth van II 414, 441
Nieuwstad, Wijnand van (1669-1740) II 414
Nispen, Adriaan van (...-1565) II 439
Nispen, Cornelis van I 64, 131
Nispen, Hen[d]ric[k] van (1538?-1617) I 135, 136, 144, 151, III 439, 440
Nispen, Jacob van (...-1648) I 144, 152, 191, 322, 327
Nispen, Johan van (1627-1708) I 81, 144, 152. II 439-440
Nispen, Johan van (1668-1719) I 144, II 43, 120, 331, 440
Nispen, Joost [Justus] van (...-1652) I 144, 151, 152, II 439, 440
Nooij, Dirk van I 100
Noorden, Claes Cornelisz. van I 103
Noordhoek, Johanna I II 390
Noordhoek, Johanna II II 455
Noteman, Cornelis I 95
Notten, Adriana Elisabeth van II 387
Novisadi, Carl Christiaan I 157, 296, 303, II 60, 155-

158, 393, 399, 413, 421, 440, 451, 464, 465
Novisadi, Johan Ernst I 261, II 60, 397, 440
Nuijl, Johanna Judith ten (1692-1742) II 413
Oblet, J.P. II 156, 158, 162, 166, 167, 169, 228, 231, 232, 236, 238, 240, 245, 246, 249, 251, 252, 254-256, 259, 260, 274, 440
Ockerse, Jacoba Magdalena II 456
Oldenbarnevelt, Johan van (1547-1619) I 24, II 472, 488
Onderwater, Abraham Hendrik (1729-1817) I 61, 97, II 108, 440
Onderwater, Adriana Johanna (1737-1775) II 426
Onderwater, Boudewijn Hendriksz. II 107, 440-441
Onderwater, Maria (1721-1782) II 445
Onderwater, Mattheus Pietersz. II 426, II 440
Onderwater van Putterhoek, Boudwijn Hendriksz. (1729-1817) I 97
Opperdoes, Nicolaas (1699-1736) II 441
Opperdoes, Pieter (...-1730) II 441
Opperdoes, Pieter (1735-1803) I 245, II 441
Ossenberg, *zie Wevort van Ossenberg*
Ourijck, Hendrik van (ca. 1692-1753) I 74, 152, 153, 268, II 32, 432, 441, 448, 471
Out, Siewert Jansz. I 148, 335, II 417, 449
Outenbourg, Isaac Alexander d' I 332, 333
Pallandt, Floris I 1537-1598), graaf van Culemborg I 25
Palm, Cornelis van der (1730-1789) II 441
Palm, Johan Hendrik van der (1763-1840) II 266, 441-442, 484
Pan, Aafje (1677-1722) II 447
Pan, Cornelia (1756-1790) II 390, 391
Pan, Everhard II 390
Pan, Jan (1735-...) II 442
Pan, Thade (1733-1806) II 108, 181, 192, 442
Parduin, Josina II 400
Paris, Alida Charlotte (1746-1804) II 415
Pauw, Antonia Wilhelmina II 400
Pelt, Gerrit van I 94
Perre, Jan II 442
Perre, Joan van der (1663-1730) II 442, 443
Perre, Johan van der (1713-1749) I 368, II 199, 201, 202, 203, 204, 441, 443, 452, 456
Pesters, Jean (1716-1797) II 443
Pesters, Willem Nicolaas (1754-1831) II 230, 443
Philips II (1527-1598) I 20, 36, 173, 320
Philips V (1683-1746) van Spanje I 219
Philips de Goede (1396-1467) I 319, 320, 384, II 375
Philips Willem (1554-1618) I 23
Pickee, Johan I 85, 382
Pieterse, J., smid te Amsterdam I 84
Pietersen, *zie Pieterson*
Pieterson, Adriaan (1645-1711) I 81, 138, 144, 145, 202, II 21, 27, 443, 444
Pieterson, Anthonie (1619-1676) 443
Pieterson, Cornelis (1653-1701) II 443
Pieterson, Quirina Cornelia (1651-1707) II 443
Pieterson, Willem Anthony (1687-1759) II 32, 384, 443-444
Pijl, Pieter I 107
Pijnssen van der Aa, Maria Jacoba II 457
Plemp, Jan II 60, 61
Plemp, Jan jr. II 61
Pluim, Hendrina (...-1775) II 421, 463
Pluqué, Margaretha (1666-1731) II 386
Poel, Damis Aertsz. van der I 92
Poelman, Jacob II 444
Poelman, Paulus Charles Gerard (1793-1846) II 444, 445
Poelman, Willem Adriaan Arnold (1759-1835) I 13, 73, 99, 113, 130, 141, 146, 149, 151, 156, 160, 161, 315, 316, 373, 384, II 10, 23, 27-29,30, 61, 163-171, 173-180, 192-196, 221-226, 240-243, 245-276, 308, 309, 310-327, 377-381, 385-389, 392, 394, 395, 398-400, 407, 416, 419, 420, 422, 424-428, 434, 435, 439, 444-445, 452, 453, 457, 458, 461, 462, 465, 471
Poest, Jacob van der (...-1729) I 62, II 445
Pompe van Meerdervoort, Abraham (1678-1733) II 445, 469
Pompe van Meerdervoort, Adriana (1692-1767) II 454, 469
Pompe van Meerdervoort, Cornelis Pieter Abrahamsz. (1720-1795) I 97, II 108, 172, 174, 176, 283, 304, 445, 469
Pompe van Meerdervoort, Michiel II 477
Pompe van Swijndrecht, *zie Pompe van Meerdervoort*
Pompe van Zwijndrecht, *zie Pompe van Meerdervoort*
Ponte, Jan van I 91
Poorten, van der II 223
Porte, Andre de la I 138, 152
Posthumus, Catharina II 394
Pouwelsz., Pouwel I 102
Prasse, Gerrit II 60, 62
Prasse, Johan Albert II 60
Prasse, Johan Wilhelm II 277, 446
Pré, W. du, *zie Dupré*
Prévost, Jan Philip I 85
Pronck, Gerard sr. II 446
Pronck, Gerard jr. (1724-1805) II 446
Puinders, Diewertje II 466
Quirinen, Rogier I 136, 147
Radeus, Maria Constantia II 421
Raedt, Dirk de (1691-1759) II 392, 393, 446
Raedt, Elisabeth Dorothea de (1721-1780) II 392, 393
Raedt, Gualtherus de (1683-1740) I 53, 235, 244, II 392, 393, 446
Ram, Philips (1753-1817) II 275
Raven, Mondina den II 432
Ravens, Johannes II 449
Ravens, Marijthen II 424
Raveneck, Grietje II 428
Ravens, Johannes I 148
Ravestein, Jan van II 61
Reede van Nijevelt, *zie Reede van Oudtshoorn* II 246
Reede van Oudtshoorn, Barend Hendrik (1742-1793) II 446
Rees, Mattheus I 94
Rees, Mattheus Mattheusz I 95, 98
Rees, weduwe Mattheus Mattheusz I 95
Regtering, Jan I 141, 309
Regters, Pieter II 405
Rem, *zie Ram*
Rendorp II 269
Repelaer, Anthonij I 226, II 475, 487
Repelaar, Hugo I 95, 96, 97, II 475, 487
Repelaar, Ocker Hugensz I 95, II 475, 476, 487
Repelaar, weduwe Ocker Hugensz I 95, II 475, 487
Riccen, Fento Fredericsz. I 327
Ridder, Lambert de I 176
Rietberg, Egbert II 126
Rijswijk, Anthonette van (...-1626) I 151, II 439, 440
Ringen, Hendrik van I 100
Ringen, J. van I 199
Robbe, Adriaan II 62
Robert Dudley, *zie Leicester*
Roelofs, Gerrit II 456
Roelofs(e), Joh[an] II 277, 312, 391, 446
Roest, Jacob I 94
Roijer, Jean Theodoor (1737-1807) II 175, 447
Roldanus, Wilhelmina II 453
Romans, Johannes II 61
Romondt, Diederik Jan van (1682-1731) I 58, 134, 203, 217, 224, 240, 241, II 99, 102, 108, 402, 447, 448
Romondt, Dirk van Romondt (1649-1702) I 203
Romondt, Gerrit van (1635-1696) I 203, 333, 335, 336, II 398, 447
Romondt, Gerrit van (1704-1776) II 447, 482
Romondt Johan van (1642-1710) I 177, 203, II 447
Romondt, J[oh]an van (1746-1809) II 192, 447
Romondt, Pieter van (1672-1707) I 210, 211, II 102, 447, 448
Romondt, Verdu Agnes II 398
Roo, Johan de (...-1792) II 296
Roovere, Cornelia de II 422, 440
Roovere, Johan de I 100
Rosevelt, Johan Willem van (...-1791) II , 217, 448
Roskam, Frederik Jacobsz. II 448
Roskam, Jacob Frederiksz. (...-1717) I 100, II 448
Roskam, Jacob Frederksz. (1699-1762) I 74, 75, 94, II 448

Roskam, Jacob Jacobsz. (1672-1755) I 94, 342, 347-349, 365, 367, 382, II 108, 126
Ross, J.
Rossen, Margaretha van II 442
Rossum, Everdina van II 451
Rottermont, Adriaan Simonsz. (ca. 1579-1652) I 175, II 449
Rottermont, Simon Adriaensz. (1620-1678) I 44, 148, 332, II 449
Rouffeaux, Steven des
Rudolf II (1552-1612), keizer van Duitsland 1576-1612 I 26
Ruever, Adriaen Jan de (1738-1788) II 217, 449
Ruever, Paul Jan de II 449
Ruijsch, Elisabeth (1645-1704) II 458
Ruijter, Aletta de II 429
Salneuve I 160, II 416
Sandheuvel, *zie Santheuvel*
Santheuvel, Abraham van den I 61, 94
Santheuvel, Bartholomeus van den (1730-1784) I 95
Santheuvel, Diederik (1665-1718) I 217, 227
Santheuvel, Hendrik Bartholomeus van den (1687-1747) II 342, 450
Santheuvel, Pieter Hendriksz. van den (1732-1799) I 95-97, II 177, 450
Santheuvel, weduwe [Bartholomeus Anthonisz.?] I 95
Santen, Gerard van I 327
Sarvaas, *zie Marchie Sarvaas*
Sautijn, Elisabeth Catharina II 388
Schaak, Andries (...-1764) II 450
Schaak, Hendrik van (1735-1813) II 189, 450
Schaak, Jeremias (...-1735) I 71, II 121-123, 450, 461
Schaep, Dirk (1627-1702) I 62, II 109-110
Schadé, Anthonia II 400
Schaffelijn, *zie Schattelijn*
Schagen, Antoinetta Begitta (1722-1798) II 393
Schagen, Antonia Elisabeth (1733-1795) II 383
Schagen, Joan (1698-1762) II 450
Schagen, Pieter van (1729-1791) II 189, 190
Schalkwijk, H. van II 324
Schatteling, Claas I 95, 96
Scheffer, Lucratia Christina (1726-1792) I 434
Schelling, Johan II 108, 451
Scheltema, Jacobus (1767-1835) II 170
Scheltus, Isaac I 290, 291
Scherlijn, Arij I 90
Scherlijn, G.J. I 98
Scherlijn, Jan I 90
Schermer, Cornelis (1777-1853) II 273, 451
Schilden, Metje II 461
Schimmelpenninck van der Oije, Andries (1705-1776) II 451
Schimmelpenninck van der Oije, Willem Anne (1750-1816) II 156, 451
Schlitz [genannt von Görtz], Johan Eustach (1737-1821) II 300
Scholten, Anna Virginia II 421
Scholten, Sara (1649-1718) II 391
Scholting, Aletta Adamina (1800-...) II 452
Scholting, Aletta Adamina (1806-...) II 452
Scholting, Hendrik (1700-1780) I 85, 89, 95, 382, II 140-143, 433, 451
Scholting, Hendrik (1766-...)
Scholting, Jan II 451
Scholting, Jan (1728-1816) I 86, 88, II 143, 421, 451-452
Scholting, Katharina (1767-...) II 452
Schomaker, Anna Helena II 425
Schönauwen, *zie Capellen, G.Th. van der*
Schöne, Gerrit II 60, 286
Schöne, Johan Bernard II 60, 312, 314
Schonauwen, *zie Capellen, G.Th. van der*
Schoor, Adriaan van der II 223, 452
Schoor Jan Meinard van (1762-1837) II 431, 457
Schorer, Barabara Maria Schorer II 443
Schorer, Daniel (1697-1770) I 62, 65, II 200, 209, 210, 211, 443, 452, 455, 484, 489
Schorer, Johannes (1664-1746) II 452
Schot, Jannetje I 91
Schouman, Aert (1710-1792) I 139, II 297, 454
Schouman, J. [Izaak] (1801-1878) II 479
Schouten, Arnoldus Jan II 479
Schouten, Jan II 402, 479
Schouten, Neeltje II 430
Schrassert, Antoinetta (...-1715) II 417
Schrassert, Helena Sophia Focanus II 417
Schrassert, Roderick (1670-1750) II 417
Schrobop, Meina (1638-1707) II 398, 447
Schuere(n), Roelof Woutersz. van I 107, II 452
Schuerman. *zie Schuurman*
Schuijt, Neeltje Dirks II 419
Schultens, Johanna II 452
Schultz van Ascherade, C.G. II 302
Schuurman, Willem II 270-274, 452
Scrobop, *zie Schrobop*
Siffrie, Frederik I 94
Sijmons, II 290
Sijpesteijn, Maarten Cornelisz. II 443
Simonsz., Simon I 102
Sitter, Albert Johan de (1748-1814) II 264, 422, 452
Sitter, Wolter Reinolt de (1709-...) II 452
Sixti, Maria (1705-1785) II 397
Slicher, Dirck I 187, 234, II 362
Slijper, Andries Jan (1756-...) II 453
Slijper, Catharina (1799-...) II 453
Slijper, Cornelia (1791-...) II 453
Slijper, Cornelis Hesselsz. (1731-1762) II 453
Slijper, Hessel (1762-1802) I 157, II 383, 389, 390, 391, 395, 398, 407, 414, 419, 430, 435, 436, 441, 442, 447, 450, 451, 453
Slijper, Jan Hesselsz. (1735-1763) II 398, 453
Slijper, Pieter Wijnandt (1796-...) II 453
Slingelandt, Anna van II 417-418
Slingelandt, Barthoudt van (1654-1711) II 19, 21, 27, 43, 454, 464, 469
Slingelandt, Barthoudt van (1731-1798) I 81, 96, 97, 117, 144, 147, 347, II 21, 156, 159, 161, 162-164, 166, 167, 174, 175, 181, 192-195, 198, 199, 216, 218, 220, 221, 224, 228, 231,234, 237, 238, 240, 242, 244, 246, 247, 250, 252, 253, 256, 301, 308, 311, 312, 320-322, 331, 435, 444, 453-454, 469
Slingelandt, Christina Elisabeth (1686-1735) II 464, 469
Slingelandt, Elisabeth Christina (1734-1824) II 417, 469
Slingelandt, Govert van (1692-1776) I 127, 144, 159, 265, II 21, 207, 208, 211, 332, 334, 337, 339, 342-344, 347, 348, 349, 351, 409, 426, 454, 464, 469
Slingelandt, Hendrik (1702-1759) II 453, 469
Slingelandt, Jan van I 45, 469
Slob, Petronella Holtzheij- (1750-1822) II 221-226, 307, 399, 400, 416, 417, 423, 431, 432, 452, 454-455
Sloten, Jacob van (...-1593) I 135, 136, II 133, 134, 455, 486
Sloten, Johan van I 324, 327, 328
Sluijs, Trijntje (1744-...) II 414
Sluijsken, Gerrit I 65
Sluijsken, Paulus I 176
Sluijsken, Pieter II 102, 402
Sluijsken, Susanna (1707-1771) II 415, 440, 450
Sluijsken, Willem II 415
Sluiter, Aaltien II 406
Smit, *zie Pieterse, Jan*
Snouck, Magdalena II 415
Snouk Hurgronje, Jacob (1694-1759) II 455
Snouk Hurgronje, Steven Matthijs (1741-1788) I 62, II 424, 455
Soldaat, Simon I 90, 94
Sonnemans, Abraham (1692-...)
Sonnemans, Anna (1683-...) II 455
Sonnemans, Anna Maria (1689-...) II 455
Sonnemans, Govaerd (1681-...) II 455
Sonnemans, Govert II 449, 455
Sonnemans, Jacoba (1688)
Sonnemans, Maria (1685-...) II 455
Sonnemans, Maria Jacoba (1694-...) II 455
Sonnemans, Mattheus (1650-...) I 44, 45, 56, 90, 187, 188, 192, 195, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 214, 217, 221, 222, 223, 225, 226, 227, II 102, 107, 449, 455, 456, 463, 471

Sonnemans, Theodora (1645?-1721) II 433, 449
Sonst, Catharina van I 180
Soorbeecq, *zie Vroom, Hendrik Soorbeecq* II 60
Soutendijk, Willem I 154, II 34
Souw, Alida van der (1755-1830) II 399
Spaan van Biljoen, *zie Spaen tot den Ringelenberg, J.F.W. (1746-1827)*.
Spaander, Pieter (1781-...) II 185, 456
Spaen tot den Ringelenberg, Jan Frederk Willem (1746-1827) II 164456
Spanjaart, Jan I 127
Speldernieuw, Andries (...-1758) II 208, 210, 211, 421, 452, 456
Spencer, Edward Henry Johan (1770-1795) II 321
Spex, Wijnant I 54
Spiering, Johanna Catharina (1741-1762) II 441
Sprenger, Clasina Jacoba II 384
Spronck, Derk I 47
Stalpert van der Wiele, Jan II 466
Stalpert van der Wiele, Maria II 466
Stamhorst, J. van II 432
Stapele, R. van II 54, 313
Steen, Cornelia van der II 464
Steen, François Willem van den (...-1797) II 159, 456
Steen, Jacob Nicolaas van der (1695-1777) II 458
Steengracht, Cecilia Maria II 431
Steengracht, Johan II 456
Steengracht, Nicolaas (1754-1840) II 218, 221, 223, 224, 226, 384, 415, 431, 452, 456-458
Steenhuijsen, Johannes II 402
Steijn, Pieter (1706-1772) I 283, 285, 287
Steijvers, Christiaan I 130
Stellingwerf, Jan II 61
Stoezak, Maria II 412, 427
Stoop, A.B. I 98
Stoop, Jacob I 95, 96
Stoop, Maijken II 405
Stoop Susanna II 448
Stosch, Theodoor Anthony I 332, 333
Stralen, Abraham van (1947-1793) II 125
Stralen, Frans van (1686-1752) I 268
Stralen, Hendrik van (1721-1798) van II 192, 194, 457
Stralen, Jan Hendrik (1749-1789) van II 184, 457
Stralen, Jan Mossel van (1713-1772) II 457
Streefkerk, Elisabeth II 452
Streng, Pieter van der I 180
Strengh, Js. van der II 432
Strijen, Adriaen van II 440
Strijen, Aletta Maria van II 407
Strijen, Quirijn van (1718-1790) II 347, 351, 457
Swart, Marijke Lucasdr. (...-1729) II 433
Sweers, Hans I 176, 329
Sweers de Landas, Laus Guillaume (...-1777) II 157
Sweerts, Christina Sebastiana (1714-1788) II 408-410
Swieten, Cornelia Bastiana van (1742-1773) II 400, 484, 487
Swinderen, Bartholomeus van I 68, II 406
Swinderen, Cornelis (...-1757) II 405
Taarling, *zie Teerlink*
Taets van Amerongen, Joost (1726-1791) II 234, 240, 457
Taets van Amerongen, Leonard (1700-1736) II 457
Tarée, Elisabeth Maria II 444
Teding van Berkhout, Adriaan (1639-1684) II 466, 498
Teding van Berkhout, Alida (...-1730) II 466, 498
Teding van Berkhout, Jan Pietersz. (1713-1766) II 351, 457-458, 498
Teding van Berkhout, Nicolaas Zacharias (1681-1743) II 337, 458, 498
Teding van Berkhout, Pieter (1642-1704) II 458, 498
Teding van Berkhout, Pieter (1668-1729) II 457, 498
Teerlingh, Roelant I 45
Teerlink, Jan I 95, 96
Temminck, Jacob (1748-1823) II 325
Temple, Jane Martha II 389
Tengnagel tot Brinckhorst, Ludolf Diedrik (...-1724) II 458, 474
Tengnagel tot Brinckhorst, Zeno Diderik Walraad van (1717-1791) II 159, 164, 458, 474
Teresteijn van Halewijn, François I 340
Tets, [warschijnlijk] Arnold Adriaan van (1738-1792) II 293, 298, 299
Thijssen, Adriaen (...-1740) II 204, 206, 458
Thilenius, Jan Abraham (1698-1754) II 337, 458
Thomasz., Anthonij II 428
Thomeze, Albert Johannes de II 61
Thomeze, Jan de II 61
Thoorn, Jacob I 43
Tieleman, Abraham I 187
Timmerman, Gerrit I 127, 266, II 114, 459
Tinne, ? II 231
Tinne, Herman Philip (1759-1797) II 284
Tinne, Matthijs (1761-1812) II 298
Tongeren, Digna van II 440
Tonsbergen, Machteld van II 441
Tour du Pin, Frederic Sépharin maquis de La (1759-1837) II 317
Trigt, Catharina van II 451
Trip, familie I 188
Turk [Turcq], Willem Hendrik (...-1787) II 208, 459
Tuijll van Serooskerken, Maria Christine (1743-1793) II 389
Twart, David II 60
Uijlenburg, Pieter (1704-1781) I 62, II 181, 459
Uiterlingen, Huijbert I 95
Vaal, Jacob (1661-1725) II 108, 459
Vaerst, Wilhelm Philip Theodoor Engelbert (...-1825) II 262, 264-266, 429, 459
Vaillant, Catharina Florentia II 442
Vaillant, Christiaan Johannes (1719-1781) II 442
Val, Jan de I 45
Valck, Susanna Johanna Everdina (1711-...) II 420
Valk, Cornelis [van der?] II 207, 460
Valkenier, Daniël I 336, 345
Valois. *zie Frans Hercules van Valois*
Varin, Jean (1604-1672) I 42
Veen, Abraham I 152, II 61
Veen, Cornelis (1710-1745) II 108, 460
Veen, Daniel van II 479, 480
Veen, Thamis Czn. II 460
Veen ? van der [beurtschipper] II 211, 213
Veenendaal, Geertruij II 414
Velius, Cornelis (1675-1739) II 108, 460
Velt, J. I 98
Venedaen, J. van II 282
Venedien, Gerardus van II 293, 294, 298, 299
Verbrugge, Anthonis I 103
Verbrugge, Rutger I 103
Verbruggen, Adriana Petronella (1733-1796) II 398, 453
Verbruggen, Petronella (1708-1779) II 398
Verbruggen, Frederik II 398
Verbruggen, Johanna Margaretha II 447
Verbruggen, Petronella (1708-1779) II 398
Verheije, Jacob II 400
Verheije, Magdalena II 400
Verloren, Cornelia II 383
Verloren, Jan II 383
Verloren, Ludowina (1733-1803) II 389
Vermande, *zie ook Mandele, van der*
Vermande, Jacob (1706-1794) I 95
Vermandel [Van der Mandele?], Jacomina II 404, 405
Vermaten, Jacobus I 185, 186, 211, II 362, 460
Vermaten, Pieter I 185, 186
Vermeulen, A. I 98
Verschuer, Willem Diederik II 453
Vervel, J. I 98
Verster, Catharijna Flerentina (1748-1823) II 426
Verster, Jasper II 426
Vick, *zie Vicq*
Vicq, François de (1705-1780) II 181, 460
Vicq, Gerbrand (1674-1712) II 460
Vicq, Joan de II 60, 61
Vierssen, Jurriaan van I 174
Vierssen, Willem van I 135
Viervant, Elisabeth II 425
Villeers, Jan de II 61
Visscher, Adolph I 236
Vlaerdingerwout, Charlotte Alida (1728-1807) II 430
Vlasbloem, Johanna II 453

Vliet, Pieter van II 34, 316
Vloten, van Abraham van (1734-1809) II 276, 461
Vloten, Huibert van II 461
Voet, Johannes Eusebius II 461
Vogelsang, Caspar Hendrik (...-1728) I 71, 72, II 123, 387
Voogel, Johan Lodewijk (...-1773) II 208, 432, 461
Voorden, Pieter van I 176
Voorst, Boon II 163
Voorst, Willem van I 65
Vos, Adriaan de (...-1778) I 95
Vos, Anthony Johan de (1731-1797) I 95, 97
Vos, Hendrik de (...-1707) meester Munter en stadsfrabriek I 100
Vos, Johan Albert II 60
Vosdink, Assuerus I 180
Vosmaer, Willem Carel (1749-1818) II 322
Vossen, Hilbrand Willem van (1730-1789) II 189, 461
Vossen, Andries van (1694-1774) I 127, II 461
Vossen, Pieter van (1670-1727) I 209
Vree, Hester Henriëtte de (1712-1742) II 395
Vreem, Anthonij I 99, II 448
Vrees, Johannis de I 95
Vries, Cornelis de I 135, II 390
Vries, Anthony de II 461
Vries, Florentia de (...-1624) II 449
Vries, Jacobus de (...-1717) I 191, II 123, 461
Vries, Set de I 94
Vries, Simon Anthonisz de (1653-1705) I 198-200, II 107, 461-462
Vriesen, Lamberta II 466
Vroom, Hendrik Soorbeecq II 60, 463
Waerden, Dirk van I 191
Waeyen, Cornelia van der (1696-1731) II 415
Waeyen, Jacob van der II 415
Wagenaar, Cornelia Jansdr. II 398, 427
Wagenaar, Jan II 398, 427
Wageningen, Adriaen van I 199
Wageningen, Johan van I 89, 100
Wall, Dirck van de II 405
Wallendael, mr. Gaspar I 62
Wallendal, Elisabeth van (1700-1764) II 450
Wallendal, Geertruij II 466
Walter, Hendrik II 314
Walter, Thomas Jan (...-1787) I 72, II 123, 404, 462
Warem, Jacob de (...-1770?) II 62, 209, 210, 391, 411, 462
Water, Salomon van de II 52
Wautier, Augustin Charles I 54
Weersinger, H. II 307
Weert, Jan van de (1767?-...) II 262, 462-463
Weijmans, Hendrik I 72, 286, 299, II 282, 350, 355, 359, 404, 430, 464
Weijn, Cornelis II 256, 260
Weijnants, *zie Weijmans*
Weisweiler, weduwe II 215, 216
Wel, Johan van der I 137
Werff, A. van der I 98
Wesseling, Maria I 104, II 54
Wesselman, Alyda (1737-1813) II 421
Wesselman, Carel Frederik (1746-1825) I 52, 83, 158, 255, 303, II 278, 287, 421, 437, 463, 485, 497
Wesselman, Daniel Cornelis II 61
Wesselman, Pieter (1708-1779) II 421, 463
Westerveen, Isaak I 47, 64, 67 83, 90, 130, 131, 220, 221, 231-233, 236, 238, 239, 254, 382, II 60, 102, 150, 397, 405, 410, 456, 463, 471, 472
Westerveld, juffrouw II 165
Westervelt, Anthonij (1681-1761) II 463
Westervelt, Heribert van (1711-1792) II 156, 157, 159-161, 463
Westervelt, Peter (1686-1730) II 464
Westervelt, Willem Jan (1720-1776) II 463, 464
Westreenen van Starkenburg, Jan Jacob (1741-1817) II 228, 229, 464
Wevort van Ossenberg, François Louis (...-1752) II 464
Wevort van Ossenberg, Johan Marin (1683-1734) I 62, 224, 226, 227, 233, 234, 236, 237, 240, II 21, 199, 202-204, 206, 454, 464
Wichers, Hendrik Ludolf (1747-1840) II 178, 261, 263, 264, 266, 465
Wielant, Marcus I 103
Wiele, *zie Stalpert van der Wiele*
Wieling, Carel Balthasar (1728-1796) II 230
Wijk, Jan van I 72, II 123, 387, 465
Wijnbergen, Woltera Geertruid van (1723-1798) II 451
Wijnen, Henrica II 410
Wijntgens, Balthasar (...-1589) II 466
Wijntgens, Caspar (...-1625) I 92, 176, 320, 321, 324, 328, 329, 384, II 466, 481
Wijntgens, Hendrik, I 25, 26
Wijntgens, Johan (1578-1644) II 449
Wijntgens, Melchior (...-1612) I 137
Wijntgens, Nicolaas (1589-...) I 329, 330, 331, II 108, II 466
Wijntgens, Nicolaas (1663-1701) II 466
Wilbers, Anthonia Johanna (1754-...) II 156, 158, 465
Wilbers, Theodora (1752-...) II 156, 158, 465
Willem, knecht van Cornelis van Nispen I 64, 131
Willem I van Oranje (1533-1584) I 23, 171
Willem I van Oranje (1772-1843) II 417, 445
Willem II van Oranje (1626-1650)
Willem III van Oranje (1650-1702) I 181
Willem V (1330-1389), graaf van Holland en Zeeland I 154
Willem V (1748-1806) II 420, 453
Willemsen,Jacobus (1698-1780) II 206, 210, 465
Willige, Jan van der II 61
Willigen, Carel Heinsius van (1708-1770) I 127, II 108, 465
Wilod, Arnoldus II 301
Witbaart, Frederik II 61
Witmack, Helena (...-1710) II 418
Witt, Anna de II 423
Witt, Herbertina de II 415
Witt, Johan de (1625-1672) II 423
Wolff, Anna Ewouts van der II 460
Wolff, Cornelis van der (1687-1763) I 127, 245, II 108, 466
Wolff, Ewout van der (circa. 1634-1717) II 108, 460, 466
Wolff, Jan van der I 65, II 61
Wolff, Pieter van der I 127
Wonnemans, Nicolaas I 117, II 298
Woutersz., Alert I 103
Wullem, Maria van II 407
Zadelhoff, Barendina II 456
Zijp, Aefien van der II 460
Zolle, Catharina II 423
Zoutmaat, Anna Cornelis (1735-1810) II 439
Zuijlen, Hendrik van I 135
Zwol, Huijbert van I 85, II 143, 466

Index op plaatsnamen

Alkmaar I 102, 103, 161-165, 171, 193, 194, 195, 206, 207, 214, 241, 242, 244, 246, 247, 257, 267, 268, 278, 286, 299, 308, 351, 352, 354, 358, 360, 366, 367, 378, 379, II 182, 187, 195-198, 292, 296, 303, 313, 314, 321, 333, 338, 339, 349, 353, 357, 370, 371, 412, 413, 427, 435, 468
Alphen aan de Rijn I 146, II 162, 166, 167, 196, 230, 231, 236, 243, 246, 256, 258, 270, 389, 435
Amersfoort I 102 II 166, 421, 432, 457
Amsterdam I 28, 47, 49, 52, 57, 59, 62, 68, 73, 84, 102, 103, 105, 107, 108, 110, 117, 130, 136, 139, 146, 148, 149, 152, 161-165, 167, 168, 169, 171, 175, 179, 181, 185-189, 192, 193-198, 205-209, 211-214, 216, 217, 219-221, 223, 225, 224, 226, 227, 229, 231-247, 250-258, 261-264, 267, 268, 274-276, 280, 281, 283, 286, 287, 289, 292-294, 297, 299, 300, 303, 306-309, 313-315, 329-331, 333-336, 346, 347, 350-354, 358-360, 364-367, 369, 377-379, II 39, 41, 44, 60, 109, 110, 157, 159, 161, 162, 166, 171, 180, 181, 184, 187-193, 196, 212, 216, 267-269, 276, 277-280, 282, 283, 286, 290, 293, 296, 300, 301, 302, 304, 307, 309, 312, 313, 317, 318, 320-323, 325, 327, 333, 334, 339, 343, 349, 353, 357, 359, 370-372, 383, 389, 392, 395, 396, 397, 399, 402, 404, 406, 407, 413, 417-423, 427, 429, 430, 432, 434, 435, 437, 438, 440, 444, 446, 447, 449, 460, 461, 463, 468, 479, 480, 488,
Antwerpen I 20, 22, 30, 43, 91, 136, 189, II 19, 224, 404, 479
Apeldoorn I 190, 281, 304, 309, II 348, 352, 356, 421, 463
Appingedam I 23, 25
Arnemuiden II 203, 219
Arnhem I 11, 102, 130, 282, II 156, 161, 164, 170, 252, 258, 395, 398, 408, 410, 413, 420, 442, 446, 451, 456, 468, 487
Asperen I 197
Batenburg I 23, 92, II 273, 444
Beekbergen I 281, II 421
Beijerland I 197, II 387
Bergen II 195
Bergen op Zoom I 102, 352, 367, 368, II 216, 219, 224, 227, 421
Bergh, zie 's Heerenberg
Beverwijk I 197, 308, II 183
Bieslinge II 217
Bommel, zie Zaltbommel
Breda I 20, 72, 352, 360, 378, II 370, 371, 454
Brielle, zie Den Briel
Broek in Waterland I 308
Brouwershaven II 216, 219
Brugge I 20, 27, 30, 303, 309
Brussel I 30, 54, 91, 127, 219, 220, 303, 304
Buiksloot II 181, 184, 187, 192, 196
Campen, zie Kampen
Crabbedijke, zie Krabbendijke
Culemborg I 25, 36, 137
Damme II 217
Danzig II 306
Delfshaven II 211, 213, 224
Delft I 102, 161-165, 171, 175, 192, 194, 195, 207, 208, 211, 212, 227, 231-233, 235, 237, 238, 256, 263, 264, 276, 284, 297, 307, 327, 346, 350, 352, 353, 360, 365, 378, 379, II 54, 61, 211, 212, 284, 290, 296, 298, 310, 311, 315, 317, 320, 324, 333, 338, 343, 348, 353, 357, 370, 371, 408, 409, 411, 417, 432, 444, 457, 469, 487
Den Bosch, zie Hertogenbosch, 's
Den Briel I 102, 165, 171, 192, 194, 196, 207-209, 231, 233, 235, 238, 256, 263, 264, 276, 284, 297, 307, 346, 350, 352, 358, 360, 365, 378, II 333, 338, 343, 348, 353, 357, 370, 371, 401, 408, 413, 431, 457, 468, 470
Den Haag, zie Gravenhage, 's
Deventer I 25, 26, 30, 79, 102, 113, 138, 143, 181, 184, 212, 332, II 10, 394 396, 402, 466, 474, 488
Domburg II 201
Dordrecht I 10, 14-16, 29, 28, 43-45, 47-51, 55, 57, 61, 63-66, 68, 71, 73-75, 77-80, 84-100, 102, 103, 111, 114, 117, 116, 118, 126, 127, 129-131, 134-136, 139, 145, 148, 149, 153, 155, 158, 161-165, 171, 173-175, 177, 185, 187, 188, 190-193, 199, 200, 207-209, 211, 214, 215, 217, 218, 221, 223-227, 229, 231-239, 241, 243, 247-249, 252, 253-257, 262, 263, 264, 266, 273, 275-277, 280, 282-284, 287, 294, 297, 298, 301, 305-307, 309, 322, 327, 328, 332-335, 340, 342, 343, 346, 347, 350-354, 358, 359, 364, 365, 367-369, 371-375, 377-380, II 54, 61, 129, 130, 135, 140, 143-148, 172, 173, 174, 199, 207, 211, 213, 218, 220, 278-280, 282-284, 287, 288, 290, 292, 293, 294, 296, 298, 299, 301, 302, 304, 308-312, 320, 327, 333, 335, 338, 340, 343, 345, 346, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 357, 358, 360, 364, 365, 370, 371, 382, 386, 387, 388, 390, 392, 393, 394, 397, 401, 402, 403-406, 408, 410, 411, 412, 415, 418, 421, 422, 423, 424, 426, 427, 432-434, 438-441, 445, 448-456, 460-464, 466, 469, 470, 473-479, 482, 487, 488
Dreumel II 273
Driebergen II 464
Edam I 170, 233, 242, 244, 246, 247, 256, 257, 267, 269, 278, II 192, 196, 333, 338, 339, 344, 349, 353, 357, 370, 371
Elburg I 174
Emden I 203
Enkhuizen I 10, 14, 50, 55, 57, 60, 64, 65, 72, 78, 79, 92, 102, 116, 127, 128, 150, 156, 161-165, 170, 172, 184, 202, 210, 211, 215, 217, 218, 239, 241, 240, 242, 244, 246-248, 257, 258, 262, 266-268, 278, 283-285, 287, 286, 294, 299-301, 308, 321, 329-333, 335, 336, 350-354, 358-360, 364-365, 369, 371, 373, 374, 378, II 61, 100, 102, 108, 129, 130, 181, 182, 184, 189, 192, 194, 197, 287, 328, 333, 338, 339, 344, 348, 349, 352, 353, 357, 370, 371, 383, 384, 390, 391, 392, 395, 398, 404, 407, 419, 424, 425, 427, 428, 430, 434, 442, 447, 448, 450, 453, 457, 459-461, 465, 470, 480-484, 489
Geertruidenberg I 102, 103, 197
Gent I 20, 21, 92
Goes I 102, II 217, 219, 398-399, 426, 448, 461
Gorinchem I 25, 102, 103, 137, 161-165, 171, 192, 194, 196, 207, 209, 231, 233, 235, 238, 256, 263, 264, 276, 284, 297, 307, 346, 350, 352, 353, 358, 360, 378, II 278, 307, 312, 333, 338, 343, 348, 353, 357, 370, 371, 431, 435, 440, 470
Gornichem, zie Gorinchem
Gouda I 161-165, 170, 175, 192, 194, 196, 198, 204, 207-209, 231, 233, 235, 238, 256, 263, 264, 276, 284, 297, 307, 346, 350, 352, 353, 358, 360, 365, 378, 379, II 282, 291, 294, 316, 318, 325, 333, 338, 343, 348, 353, 357, 370, 371
Grave II 454
Gravenhage, 's I 22, 148, 151, 154, 161-165, 174, 185, 189, 191, 192, 195, 207, 209, 221, 231, 233, 235, 238, 263, 264, 276, 284, 297, 307, 350, 352, 353, 358, 360, 365, II 27, 30, 34, 43, 54, 55, 57, 58, 61, 78, 107, 113, 116, 120, 121, 129, 133, 156-159, 164, 183, 187, 199, 211, 216, 218, 219, 220, 228, 230, 234, 235, 237, 253, 254, 267, 271, 272, 277, 279, 282, 285, 287-290, 293, 295, 296, 298, 299, 300, 301, 303-306, 308, 312, 313, 314, 329, 331, 333, 338, 343, 348, 352, 357, 359, 370, 371, 384-387, 389, 393, 394, 396, 400, 401, 403-405, 407-410, 412, 415, 418, 421, 423-425, 428, 429, 430, 433, 435, 440, 441, 442, 443-445, 449, 450, 454, 460, 468, 469, 470, 474-476, 478, 487, 488
Gravenpolder, 's II 217
Gravenzande, 's II 224, 419
Grijpskerke II 206
Groningen (stad) I 25, 26, 28, 177, 182, II 422, 439, 452, 453
Groningen (Stad en Lande) I 21, 24, 25-27, 32, 130, 180, 243, 244, 248, 295, 322, 326, 331, 336, 340, 359, 373, II 480
Gronsveld I 31, 179
Grootebroek I 308
Haarlem I 31, 102, 103, 108, 161-165, 171, 172, 175, 184, 192, 194, 195, 207, 208, 227, 231-234, 237, 238, 251, 256, 262-264, 276, 284, 297, 307, 327, 346, 350, 352, 353, 358, 359, 365, 369, 378, 379, II 152, 188, 195, 197, 288, 292, 297, 301, 313, 315, 321, 326, 333, 338, 343, 348, 353, 357, 370, 371, 470, 480, 483, 488
Hamburg I 31, 186, 187, 188, 210, 212, 220, 230-232, 234, 242, 249, II 363, 363, 415, 420
Hardenbroek II 464
Harderwijk I 11, 32, 63, 65, 67, 72, 78, 79, 116, 118, 137, 157, 161, 197, 204, 241, 242, II 156, 157, 158, 159, 161, 162, 164, 166, 167, 170, 289, 314, 385, 394, 402, 403, 405, 406, 408, 410, 415, 416, 417, 420, 425, 431, 433, 436, 440, 446, 450, 451, 462-465, 470, 486
Hasselt (Ov) I 23, 92
Hasselt (B) I 220
Hedel I 23, 92
Heerenberg, 's I 92
Heinkenszand II 217
Hertogenbosch, 's I 180, 293, 294, 352, II 273, 411, 417
Heusden I 103, 197
Hillegom II 396
Hongarije I 186, 212, 220, 230, 234, 249, II 15, 362, 363, 472
Hoorn I 10, 14, 50, 55, 58, 60, 64, 65, 71-73, 79, 92, 102, 116, 127, 128, 130, 150, 156, 157, 161-165, 171, 172, 209-211, 215, 233, 241, 242, 244-247, 253, 257, 266-268, 273, 275-278, 286, 300, 308, 313, 320, 321, 324, 329, 330, 333, 350-352, 354, 358, 360, 378, II 54, 61, 100, 108, 129, 130, 157, 181, 184, 187-192, 195-198, 278, 285, 286, 300, 306, 307, 309, 310, 314, 316, 333, 338, 339, 344, 346, 349, 353, 357, 370, 371, 382-384, 387, 389-391, 394, 398, 403, 404, 412-414, 427, 428, 430, 441, 446, 447, 450, 451, 457, 460, 461, 465, 466, 480, 482-484, 489
Kampen I 25, 26, 30, 31, 102, 113, 118, 119, 174, 179, 181, 184, 332, 345, 359
Kapelle II 217
Kloetinge II 217
Krabbendijke II 217
Kruiningen II 217
Leeuwarden I 23, 31, 92, 102, 149, 150, 179, 345
Leiden I 43, 102, 103, 149, 161-165, 171, 175, 193, 195, 207, 208, 223, 227, 235, 238, 251, 256, 263, 264, 276, 297, 307, 315, 346, 350, 352, 353, 358, 360, 365, 369, 377, 378, 379, II 394, 484, 487
Leuven (B) I 91, II 400
Lisse II 396
Luik (B) I 36, 42
Maarssen II 272, 276, 461
Maassluis I 197
Maastricht I 167, II 420
Medemblik I 10, 14, 50, 55, 60, 62, 64, 65, 72, 79, 92, 116, 127, 128, 130, 150, 157, 159, 165, 171, 172, 210, 215, 231-233, 240-247, 257, 266-269, 277, 278, 286, 300, 307, 308, 309, 321, 330, 333, 351, 352, 354, 358, 360, 378, II 100, 108, 120, 129, 130, 181, 183, 184, 185, 187,

192, 193, 279, 280, 297, 317, 324, 333, 338, 339, 344, 349, 353, 357, 359, 370, 371, 383, 384, 401, 402, 404, 414, 419, 424, 427, 430, 436, 442, 451, 456, 459, 460, 465, 466, 482-484, 489
Middelburg I 10, 23, 29, 31, 33, 43, 71, 78, 92, 102, 103, 107, 133, 145, 157, 161, 174, 179, 220, 266, II 45, 199, 204, 206, 207, 208, 213, 214, 217-219, 221, 223, 224, 277, 301, 372, 384, 390, 391, 396, 400, 401, 404, 405, 406, 407, 411, 412, 418, 420, 421, 423, 426, 431, 432, 442, 443, 445, 446, 452, 454-457, 460, 462, 465, 484, 489
Middelharnis I 197
Monnickendam I 171, 233, 241, 242, 244, 246, 247, 257, 267, 269, 278, 286, 300, 308, 351, 352, 354, 360, 378, 379, II 338, 339, 370, 371, 438
Muiden I 197, II 61
Naarden I 197, II 415, 434
Nieuwdorp II 217
Nieuwerkerk II 216
Nieuwpoort I 197
Nijbroek II 463
Nijmegen I 26, 28, 30, 60, 113, 129, 182, 184, II 10, 164, 380, 417, 433, 444, 458
Nisse II 217
Noordwijk I 197
Noordwijkerhout II 396
Oosterland II 216, 456
Oostkapelle II 206
Oudewater I 197
Parijs I 42, 43, II 394, 416
Popperdamme II 206
Purmerend I 171, 233, 241, 243, 244, 246, 247, 257, 267, 269, 278, 286, 300, 308, 351, 352, 354, 358, 360, 378, II 181, 187, 304, 313, 333, 338, 339, 344, 349, 353, 357, 370, 371, 393, 439
Rekem I 31, 179
Rekheim, zie Rekem
Rijswijk I 181, 197
Roermond I 204
Rotterdam I 43, 66, 102, 103, 148, 149, 161-165, 171, 175, 180, 192, 194, 196, 207, 208, 209, 223, 231-233, 235, 238, 256, 263, 264, 276, 284, 297, 307, 346, 350, 352, 353, 358, 360, 365, 369, 377, 378, 379, II 61, 204, 207, 212, 214, 215, 216, 218, 220, 221, 224, 227, 277, 279, 281, 283, 285, 286, 288, 289, 291, 294, 296, 297, 300, 302-304, 306, 309-311, 313, 314, 316, 317-319, 322, 323, 324, 327, 333, 338, 343, 348, 353, 357, 370, 371, 385, 386, 392, 397, 404, 429, 434, 441, 446, 449
Saeftinghe II 224
Schagen I 165
Schiedam I 165, 171, 192, 194, 196, 207-209, 231, 233, 235, 238, 256, 263, 264, 276, 284, 297, 307, 346, 350, 353, 352, 358, 360, 378, II 333, 338, 343, 348, 353, 357, 370, 371
Schoonhoven I 90, 161-165, 171, 192, 194, 196, 207-209, 231, 233, 235, 238, 239, 247, 256, 263, 264, 276, 284, 297, 307, 346, 350, 352, 353, 358, 360, 369, 378, II 280, 286, 290, 294, 303, 305, 307, 318, 325, 326, 333, 338, 343, 348, 353, 357, 370, 371, 470
Schorre II 217
Spijkenisse II 475, 487
Steenbergen II 224
Stockholm I 210, 229, 251, 252, 261, 262, 266, II 417
Strijen I 197
Tiel I 102
Utrecht I 10, 11, 14, 16, 17, 20-24, 27, 29-32, 35, 36, 38-40, 42, 44, 47, 49, 52-56, 59, 62-66, 72, 73, 81, 80, 83, 86, 89, 92, 102, 107, 112, 113-123, 125, 130, 135-137, 144, 147, 149, 152, 157-160, 170, 177-179, 182, 189-191, 198, 203, 218, 223-225, 255, 261, 268, 280, 281, 283, 286, 287, 289, 292, 293, 295, 300, 303, 312, 322, 325, 332, 333, 339, 340, 343, 344, 359, 372, II 10-14, 30, 103, 113, 156-159, 162, 164, 166, 167, 169, 228-276, 278, 279, 280, 286, 287, 292-294, 302, 304, 307, 308, 315, 318, 320-322, 325, 326, 372, 374, 380, 384, 385, 386, 389-391, 393, 394, 397, 398, 399, 404, 405, 407, 408, 409, 413, 415, 416, 419-423, 426, 429, 430, 432, 434, 435, 437-440, 443, 444-446, 449, 451, 452, 455-457, 461-465, 470, 471, 485, 486, 489
Veere I 102, II 204, 208, 217, 219, 384, 435, 458
Vianen I 92
Vlaardingen I 165, 197
Vleuten I 39
Vlissingen I 102, 103, II 201, 204, 211, 218, 219, 224, 227, 400, 431, 436, 456, 465
Voorburg I 12, 197
Voorhout II 396
Weesp I 197, II 61, 402
Westkapelle II 201
Willemstad II 207, 221, 320
Woerden I 165, 197, II 246, 314, 389
Woudrichem I 197
Yerseke II 217
Zaltbommel I 23, 92, 102, II 273, 458
Zevenbergen I 197
Zierikzee I 102, II 216, 400, 443, 449
Zonnemaire II 217
Zutphen I 26, 30, 63, 113, 176, 177, 182, 184, 204, 319
Zweden I 31, 186, 187, 189, 210, 212, 213, 218-220, 224-227, 229, 230, 234, 236, 248, 249-251, 253, 254, 258, II 286, 302, 332-341, 361-363, 417, 440
Zwolle I 25, I 26, 30, 102, 113, 177, 181, 182, 184, 332, II 10, 466, 486, 487